HD WIDENER
HW P9Z9 +

C
1276
3.3

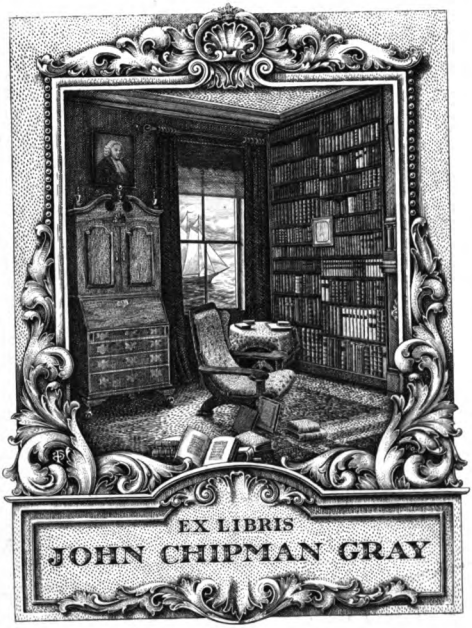

HARVARD COLLEGE LIBRARY
FROM THE LIBRARY OF
JOHN CHIPMAN GRAY
CLASS OF 1859
PROFESSOR OF LAW 1875–1913

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

THEOLOGIA

MORALIS

ILLUSTRISSIMI AC REVERENDISSIMI

D. ALPHONSI DE LIGORIO,

OLIM EPISCOPI S. AGATHÆ GOTHORUM,

ET RECTORIS MAJORIS CONGREGATIONIS SS. REDEMPTORIS, A PIO VII, 15 SEPTEMBRIS ANNI 1816 BEATORUM FASTIS ADSCRIPTI, ADJUNCTA IN CALCE PERUTILI INSTRUCTIONE AD PRAXIM CONFESSARIORUM, UNA CUM ILLUSTRISSIMI AC REVERENDISSIMI JOANNIS DOMINICI MANSI ARCHIEPISCOPI LUCENSIS EPITOME DOCTRINÆ MORALIS ET CANONICÆ EX OPERIBUS BENEDICTI XIV.

EDITIO CÆTERIS CORRECTIOR.

TOMUS NONUS.

Continens Decreta Pontificum, Appendices tres, et indicem generalem Dubiorum.

ANTVERPIÆ,

È PRELO JANSSENS ET VAN MERLEN, IN PLATEA CORIARIORUM.

1823.

Digitized by Google

C 1276.3.3

HARVARD COLLEGE LIBRARY
FROM THE LIBRARY OF
JOHN CHIPMAN GRAY
GIFT OF ROLAND GRAY
SEP 4 1934

Digitized by Google

Lectori erudito !

Tandem labori sudorique impositus finis, obligationibusque, quas ergà D. D. subscriptores contraxeramus, satisfactum.

A via, quam viri eruditi nobis ineundam judicabant, numquàm deflexímus, quid Scioli *aut* Hypercritici heri nati *obtrectarent non curantes.*

Candidus et scientiæ theologicæ haud expers Lector hoc opus jam completum possidens judicare poterit de nostræ editionis valore.

Numquam fuimus immemores scopi, quem Typographi sibi præfigant oportet, curantes, ut hoc opus quàm accuratissimè è prelo nostro prodiret. Vix ullæ additæ fuêre notæ, licet quædam dubia his clariùs explicanda viderentur : sèd quod Typographus P. J. Hanicq *in nova editione erud: àc ampl. D.* Petri Dens *se præstitisse fatetur, hoc præstandum curavimus ; nempè* ùt plures erroneæ citationes scripturæ sacræ, concilii Tridentini, S. Thomæ, etc.... *proùt et aliorum conciliorum, SS. Patrum, PP. et S. R. C. Decretorum, Missalis et Ritualis Rom. emendarentur. Imo quod eximius Pater Gregorius Donatus sacri Prædicatorum ordinis in præfatione ad summam D. Thomæ dicit :* « Habes hîc puram Thomæ mentem, » cui nihil extraneum admixtum ; nihil detrac- » tum, auctumque. Subreptitia nonnulla elimi- » navimus, si qua deërant adjecimus. » *Id observandum curavimus. Sic v. g.* quæstionum de obligationibus Chirurgorum *in editione Bassa-*

Digitized by Google

nensi ex Theologia R. P. Hermanni Busembaum *propositam, sed non solutam, prout et plurima verba essentialia è textu præfati auctoris omissa addenda curavimus, et S. Scripturæ textus genuinos dedimus, uti et propositiones damnatas.*

Insuper ad postremi voluminis calcem dedimus indicem Dubiorum totius operis, sed summâ curâ revisum et correctum, (1) *exhibentem res quascumque notabiles novem tomis contentas.*

Eximiorum Doctorum almæ universitatis Lovaniensis, et eruditissimorum patrum è congregatione Sancti Mauri, ordinis Benedictini in adornandis novis editionibus SS. Ecclesiæ patrum, inhæsimus vestigiis, è fontibus haurientes, dum ad manum erant, si vel minimum occurreret dubium.

Fidelitas nostra in accurata Beati Alphonsi De Ligorio *textûs conservatione, in quantùm constructionis regulæ non obstabant, plurimorum non eruditorum tantùm, sed et Sacræ Theologiæ, aut juris utriusque gradibus insignitorum virorum, obtinuit approbationem. Confidimus itaque, hanc editionem nostram Lectoribus fore acceptam.*

---

(1) *Quàm lubentissimè dedissemus indicem rerum et verborum ordine alphabetico; sed cum corrector, qui curam revisionis in se susceperat, nos monuisset, quod præfatus index nostræ editioni absque summo labore aptari non posset, eique animus non esset, tempusque deficeret, ad numeros, qui ferè omnes malè sunt citati in editione Bassanensi, ordini restituendos, consilium ejus approbantes præfatum indicem omittendum duximus.*

Digitized by Google

DE ROMANORUM PONTIFICUM

DECRETIS

EORUMQUE USU IN MORALI THEOLOGIA.

§ I. *Canones in usu Pontificiorum Decretorum servandi.*

Iis, qui Moralem Theologiam tradunt, cavendum cum primis est, ne quidquam doceant, quod cum Pontificum Romanorum Decretis pugnet; cæteris verò, qui facultati eidem dant operam, ipsa illa decreta sedulò sunt evolvenda, ne Theologorum, qui antequàm sanctiones illæ prodirent, sua scripta vulgârunt, auctoritate in errorem pertrahantur. Hæc porrò decreta plura quidem sunt, ut eum de Morali Theologia optimè meriturum censeam, qui ad Juris Canonici normam illa plures in classes redigeret, singulis latissimæ hujusce Scientiæ tractatibus respondentes. Præcipua tamen in novissimis Casuistarum editionibus, ut La Croixii, Tamburini, Bonacinæ, Vivæ invenies, quæ è typographio Remondiniano prodiêre.

Quæ autem leges in usu horum decretorum servandæ? Multæ ex iis peti possunt, quas cap. sequente proferemus. Interea has habe.

Canon I. Videndum, an, quæ citantur decreta, genuina sint. Hinc frustrà quidquam efficies ex falsis Pontificum Decretalibus usquè ad Siricium, quas Critici omnes explodunt.

Canon II. Cave, ne, quod meræ disciplinæ præceptum fuit, id ad Morales quæstiones decidendas trahas. Nam quod olim disciplina vetabat, idque sub gravi, nunc ad meram consilii legem revocari facilè potest. Sic Nicolaus I. ad consulta Bulgarorum c. 9. respondit,

Digitized by Google

in quadragesima esse à conjugibus *omni voluptati renunciandum*, *et ut licenter orationi vacetur*, *castitati mentis*, *et corporis incumbendum*; quis autem nunc inferat; non licere quadragesimæ tempore opus conjugii? Vide Bened. XIV. de S. D. l. 5 c. 1 n. 8

Canon III. In iis quæstionibus, in quibus de valore alicujus rei agitur, puta Matrimonii, frustrà Pontificum Decreta citantur, quæ solùm illicitum aliquid statuunt. Sic si de Matrimonii clandestini valore quæritur, perperam allegaretur Siricii decretum in epist. ad Himerium c. 4. volentis, sacerdotali benedictione obsignari sponsalia de futuro; nam ne dicamus, etiàm promissionem Matrimonii inanem fuisse sine Sacerdotis benedictione, dicendus est Pontifex præceptum tantummodò imposuisse, quod illicita redderet non invalida sponsalia absque Sacerdotis benedictione. Confer. Bened. XIV. de S. D. l. 8. c. 12 n. 5.

Canon IV. Pontificis decreto aliquid universim permittenti non derogatur per subsequentia decreta, quæ in specialibus quibusdam casibus illud imitantur. Innocentius III. ex. gr. in cap. A nobis 9. de cohabitat. Cleric. et mulier. ait: *Cum Clericis quoque non permittas mulierculas habitare, nisi forte de illis personis existant, in quibus naturale fœdus nihil permittit sævi criminis suspicari.* Contra Nannetense Concilium incerti anni, cujus constitutio inserta fuit compilationi Decretalium Gregorii IX. etiàm *matrem*, *amitam*, *sororem* à Clericorum domibus excludit, scilicet cum de hoc aut illo agitur, cujus depravati sunt mores, et cum qualibet prorsùs muliere consuetudo suspecta. Itaque, uti scitè monet Bened. XIV. de S. D. l. 11. c. 4. n. 7. Decretalis Innoc. III. regulam constituit universalem communiter observandum; Decretum autem Nannetense à Greg. IX. probatum ponit regulæ limitationem in specialibus tantùm quibusdam eventibus adhibendam.

Canon V. Pontificis aliquid permittentis verba non licet ad sensum trahere catholico dogmati repugnantem aut ab obvio verborum, quibus Decretum illud

Digitized by Google

editum est, sensu alienum. Contra hunc Canonem peccant, qui Innoc. I. verba in epist. ad Decentium : *Quod* (oleum sacrum) *ab Episcopo confectum non solùm Sacerdotibus, sed et omnibus uti Christianis liceat, in sua, aut in suorum necessitate ad ungendum* ; qui, inquam, ità hæc interpretantur, ut omnes Christianos Extremæ Unctionis ministros Innocentius indicârit? Porrò cum Maldonato, aliisque à Bened. XIV. citatis de S. D. l. 8. c. 4 n. 3. verisimillimum est, locutum fuisse Innocent. de Unctione non *activa*, sed *passiva*, hoc est de non collatione, sed de receptione Sacramenti, quum essent, qui oleo sancto solo inungi posse censerent à quibus conficitur, Sacerdotes. Certè ipsum verbum *ubi* hoc indicat.

Canon VI. Si Pontifex aliquid concedat, quod priùs negaverat, ex priore illa negatione, quid per ipsum deindè licuerit, optime intelligitur. Hinc quum S. Greg. Magnus lib. 4. ep. 26. Calaritanis Presbyteris facultatem *ungendi in fronte baptizatos infantes* concedit, quam iisdem ep. 9. denegaverat, de unctione Confirmatoria locutum illum fuisse constat etiàm ep. 26. quum manifestum sit, eam unctionem priùs ep. 9. fuisse illis à Pontifice denegatam. Vide Bened. XIV. de Syn. Diœces. lib. 7. cap. 7. n. 5.

Canon VII. Privilegiorum per Pontificem universalis abrogatio non impedit, quominùs alicui abrogata privilegia iterùm per alium Pontificem aut etiàm per eumdem concedantur. Hinc etsi communi Scriptorum suffragio post S. Pii V. Constitutionem *Sanctissimus in Christo* non licet ullibi celebrare Missas in pervigilio Nativitatis antè mediam noctem, esto ex vi præcedentium Privilegiorum id olim in Ecclesiis aliquot obtinuisset : tamen is mos etiamnum in quibusdam Venetiarum templis licitè perseverat, vel ob alia privilegia posteriore ævo indulta, vel ob veterum privilegiorum confirmationem. Confer. Benedict. XIV. de S. D. l. 6. c. 8 n. 9.

Canon VIII. In Pontificiis Constitutionibus, quæ aliquid faciendum præcipiunt, notandum est cum

Digitized by Google

primis quos illæ afficiant, tum quæ ad illud præcipiendum rationes Pontificem impulerint.

Consectarium I. Ex Decretali Innoc. III. qua Presbyteri apud Constantinopolin constituti districtè prohibentur, ne confirmationem conferant, malè infertur irritam esse, illicitamque Confirmationem à Græcis Sacerdotibus collatam. Nam Innocentius de *Latinis* Sacerdotibus expressè loquitur. Vide Bened. XIV. de S. D. l. 7 c. 9 n. 3.

Consectarium II. Græcis Sacerdotibus universim non licere Confirmationis Sacramentum conferre etiàm malè infertur ex Nicolai I. constitutione Bulgaros à Sacerdotibus consignatos iterùm confirmari jubentis. Nam aliis omninò ad id ductus est Nicolaus rationibus, quàm quæ id Græcis omnibus Sacerdotibus prohibitum efficiant. Bulgari nempè, inquit citato loco Bened. XIV. Confirmationem receperant à Sacerdotibus, qui Photii errore imbuti eam contulerant jure ordinario, existimantes nimirùm, potestatem eam conferendi et Episcopis, et Sacerdotibus pari jure competere, prætereà iidem Sacerdotes delegati fuerant à *Photio mœcho*, *et invasore*, uti loquebantur Apostolici Legati, hoc est pseudopatriarcha, cui propterea legitimi Patriarchæ jura non conveniebant: tandem Bulgaria pertinebat ad Patriarcham Occidentalem, atque ideò delegatio, de qua est sermo, à Romano Pontifice Græcis Presbyteris sivè expressè, sivè tacitè facta ministrandi Confirmationem in Patriarchalibus Orientis nequaquam iisdem Presbyteris id ipsum in Bulgaria peragere permittebat.

Canon IX. Ubi Pontifices aliquam propositionem damnant, in sensu potissimùm, quo ab Auctoribus edita est, damnâsse illam censendi sunt.

Consectarium. Quid damnaverit Alexand. VIII dum propositionem confixit ajentem *non licere sequi opinionem vel inter probabiles probabilissimam* ? ex Sinnichio, ex cujus libro excerpta est, potissimùm est desumendum.

Canon X. Ex alicujus propositionis Pontificiæ,

Digitized by Google

damnatione non licet inferre damnationem alterius, quæ alteri omninò rationi innititur. Exemplo esto. Damnavit Clemens VIII. asserentes, *licere per litteras, seu internuntium Confessario absenti peccata Sacramentaliter confiteri, et ab eodem absente absolutionem obtinere.* Urbanus tamen VIII an. 1632 non solùm statuit validè impendi absolutionem, quandò ægrotus coram uno, vel alterò teste signa contritionis exhibet, deindè superveniente confessario nullo externo signo confitendi voluntatem ostendit, constat tamen ex relatu internuntii, ægrotum ostendisse signa contritionis, et confitendi voluntatem : sed etiàm declaravit, id non repugnare decreto Clem. VIII. *cum diversam contineat rationem.* Consule Bened. XIV. Lib. VIII de S. D. c. 15 n. 8.

Canon XI. Ex eo, quod Pontifices aliquid sub anathematis pœna prohibeant, non fit, illud semper *de se* grave esse peccatum. Sic Ggregor. II. in Concilio Romano ann. 721. anathemate perculit Clericos comam nutrientes; quod secundùm se lethalis criminis accusare durum est. Confer Bened. XIV. de S. D. L. 10 c. 3 n. 1 et sequent.

Canon XII. Ubi Pontifices aliquid prohibent, ad circumstantias attendere oportet prohibitionis. Hùc transfer dicta can. VIII.

Canon XIII. Si quid Pontifices prohibuerint, videndum, num vivæ vocis oraculo ità mentem suam explicuerint, ut locus non sit argumentationi ad aliud omninò casum. Ità plures TT. defendunt etiàm, post Sixti V. Constitutionem *detestabilis*, licitum esse Trinum Contractum; *Cardinalis enim Toletus, et Cardinalis S. Severina, quibus munus mandatum fuit à Sixto V. componendæ Legis, seu Bullæ, Detestabilis, affirmarunt P. Stephano Tuccia Theologo Soc. Jesu, noluisse Sixtum sua lege prohiberi, nisi injustos contractus; quare qui antè legem latam justi erant* (hujusmodi autem fuisse Trinum Contractum multis confirmant) *post latam quoque licere*, ut scribit doctus Comitolus. Respons. Moral. lib. 3 qu. 12 n. 3.

Digitized by Google

Canon XIV. Videndum præterea est, num posteriores Pontifices latam à decessoribus suis prohibitionem restrinxerint. Sic quum Sixtus V. inter crimina graviora sub degradationis pœna Clericis prohibita numerâsset abortum fœtûs etiàm inanimati, vel per se, vel per alios procuratum, effectu sequente, Gregor. XIV. ad abortum solius fœtûs animati Sixtinam restrinxit.

Canon XV. Et illud animadvertendum, num Pontificia Constitutio aliquid prohibens alicubi recepta non sit, quod de S. Pii V. constitutione *Cum onus* gravissimi Doctores apud Bened. XIV. de S. D. l. 10 c. 5 n. 5. narrant, in Gallia scilicet, Belgio, et Germania non esse illam receptam.

§ II. *Pontificia Decreta à Theologo Morali præ cæteris consideranda.*

PROPOSITIONES

DAMNATÆ AB ALEXANDRO PAPA VII.

Feria 5. *die* 24. *Septembris* 1665.

In Congregatione Generali sanctæ Romanæ, et universalis Inquisitionis, coram SS. D. N. Alexandro Papa VII. maturè discussis infrascriptis propositionibus.

1. Homo nullo umquam vitæ suæ tempore tenetur elicere actum fidei, spei et charitatis ex vi præceptorum divinorum ad eas virtutes pertinentium.

2. Vir equestris ad duellum provocatus potest illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat.

3. Sententia asserens, Bullam Cœnæ solùm prohibere absolutionem hæresis, et aliorum criminum, quandò publica sunt, et id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est, anno 1629 18 Julii in Consistorio sacr. Congr. Eminentiss. Card. visa, et tolerata est.

4. Prælati Regulares possunt in foro conscientiæ absolvere quoscumque sæculares ab hæresi occulta, et ab excommunicatione propter eam incursa.

Digitized by Google

5. Quàmvis evidenter tibi constet, Petrum esse hæreticum, non teneris denunciare, si probare non possis.

6. Confessarius, qui in Sacramentali Confessione tribuit pœnitenti chartam posteà legendam in qua ad venerem incitat, non censetur sollicitâsse in Confessione; ac proindè non est denuntiandus.

7. Modus evadendi obligationem denuntiandæ sollicitationis est, si sollicitatus confiteatur cum sollicitante, hic potest ipsum absolvere absque onere denuntiandi.

8. Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licitè accipere, applicando petenti partem etiàm specialissimam fructûs ipsimet celebranti correspondentem, idque post Decretum Urbani octavi.

9. Post Decretum Urbani potest Sacerdos, cui Missæ celebrandæ traduntur, per alium satisfacere, collato illi minori stipendio, aliâ parte stipendii sibi retentâ

10. Non est contra justitiam pro pluribus sacrificiis stipendium accipere, et sacrificium unum offerre; neque enim est contra fidelitatem, etiàmsi promittam promissione etiàm jnramento firmatâ, danti stipendium, quod pro nullo alio offeram.

11. Peccata in confessione omissa, seu oblita, ob instans periculum vitæ, aut ob aliam causam, non tenemur in sequenti confessione exprimere.

12. Mendicantes possunt absolvere à casibus Episcopis reservatis, non obtentâ ad id Episcoporum facultate.

13. Satisfacit præcepto annuæ Confessionis, qui confitetur Regulari Episcopo præsentato, sed ab eo injustè reprobato.

14. Qui facit confessionem voluntariè nullam, satisfacit præcepto Ecclesiæ.

15. Pœnitens propriâ auctoritate substituere sibi alium potest, qui loco ipsius pœnitentiam adimpleat.

16. Qui beneficium curatum habent, possunt sibi eligere in Confessarium simplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario.

Digitized by Google

17. Est licitum Religioso, vel Clerico calumniatorem gravia crimina de se, vel de sua Religione spargere minantem, occidere, quandò alius modus defendendi non suppetit, uti suppetere non videtur, si calumniator sit paratus ipsi Religioso, vel ejus Religioni publicè, et coram gravissimis viris prædicta impingere, nisi occidatur.

18. Licet interficere falsum accusatorem, falsos testes, ac etiàm judicem, à quo iniqua certò imminet sententia, si aliâ viâ non potest innocens damnum evitare.

19. Non peccat maritus occidens propria auctoritate uxorem in adulterio deprehensam.

20. Restitutio à Pio V. imposita beneficiatis non recitantibus non debetur in conscientia antè sententiam declaratoriam Judicis, eò quod sit pœna.

21. Habens Cappellaniam collativam, aut quodvis aliud beneficium ecclesiasticum, si studio litterarum vacet, satisfacit suæ obligationi, si officium per alium recitet.

22. Non est contra justitiam beneficia ecclesiastica non conferre gratis, quia collator conferens illa beneficia ecclesiastica, pecuniâ interveniente, non exigit illam pro collatione beneficii, sed veluti pro emolumento temporali, quod tibi conferre non tenebatur.

23. Frangens jejunium Ecclesiæ, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, nisi ex contemtu, vel inobedientia hoc faciat, puta, quia non vult se subjicere præcepto.

24. Mollities, sodomia, et bestialitas sunt peccata ejusdem speciei infimæ, ideòque sufficit dicere in Confessione, se procurâsse pollutionem.

25. Qui habuit copulam cum soluta, satisfacit Confessionis præcepto, dicens, commisi cum soluta gravè peccatum contra castitatem, non explicando copulam.

26. Quandò litigantes habent pro se opiniones æquè probabiles, potest Judex pecuniam accipere pro ferenda sententia in favorem unius præ alio.

27. Si liber sit alicujus junioris, et moderni, debet

Digitized by Google

opinio censeri probabilis, dum non constet, rejectam esse à Sede Apostolica tamquàm improbabilem.

28. Populus non peccat, etiàmsi absque ulla causa non recipiat legem à Principe promulgatam.

Quibus peractis, dum similium Propositionum examini cura, et studium impenderetur, intereà idem Sanctissimus, re maturè consideratâ, statuit, et decrevit, prædictas Propositiones, et unamquamque ipsarum, ùt minimùm tamquàm scandalosas esse damnandas, et prohibendas, sicùt eas damnat, ac prohibet: ità ut quicumque illas aut conjunctim, aut divisim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis etiàm disputativè, publicè, aut privatim tractaverit, nisi forsan impugnando, ipso facto incidat in excommunicationem, à qua non possit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quàcumque etiàm dignitate fulgente, nisi à pro tempore existente Romano Pontifice, absolvi.

Insuper directè in virtute sanctæ obedientiæ, et sub interminatione divini Judicii prohibet omnibus Christifidelibus cujuscumque conditionis, dignitatis, ac statûs, etiàm speciali, et specialissimâ notâ dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipsarum ad praxim deducant.

Deindè Feria 5 *die* 18 *Martii* 1666.

Propos. 29. In die Jejunii, qui sæpiùs modicum quid comedit, etsi notabilem quantitatem in fine comederit, non frangit jejunium.

30. Omnes officiales, qui in Republica corporaliter laborant, sunt excusati ab obligatione jejunii, nec debent se certificare, an labor sit compatibilis cum jejunio.

31. Excusantur absolutè à præcepto jejunii omnes illi, qui iter agunt equitando, utcumque iter agant, etiàmsi iter necessarium non sit, et etiàmsi iter unius diei conficiant.

32. Non est evidens, quod consuetudo non comedendi ova, et lacticinia in quadragesima obliget.

33. Restitutio fructuum ob omissionem Horarum

Digitized by Google

suppleri potest per quascumque eleëmosynas, quas anteà beneficiarius de fructibus sui beneficii fecerit.

34. In die Palmarum recitans officium Paschale satisfacit præcepto.

35. Unico officio potest quis satisfacere duplici præcepto pro die præsenti, et crastino.

36. Regulares possunt in foro conscientiæ uti privilegiis suis, quæ sunt expressè revocata per Concilium Tridentinum.

37. Indulgentiæ concessæ Regularibus, et revocatæ à Paulo quinto, hodiè sunt revalidatæ.

38. Mandatum Tridentini factum Sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali, confitendi quamprimùm, est consilium, non præceptum.

39. Illa particula, *quamprimùm*, intelligitur, cum Sacerdos suo tempore confitebitur.

40. Est probabilis opinio, quæ dicit, esse tantùm veniale osculum habitum ob delectationem carnalem, et sensibilem, quæ ex osculo oritur, secluso periculo consensûs ulterioris, et pollutiouis.

41. Non est obligandus concubinarius ad ejiciendam concubinam, si hæc nimis utilis esset ad oblectamentum concubinarii, vulgo *regalo*, dum, deficiente illâ, nimis ægrè ageret vitam, et aliæ epulæ tædio magno concubinarium afficerent; et alia famula nimis difficilè inveniretur.

42. Licitum est mutuanti aliquid ultrà sortem exigere, si se obliget ad non repetendam sortem usquè ad certum tempus.

43. Annuum legatum pro anima relictum non durat plus quàm per decem annos.

44. Quòad forum conscientiæ, reo correcto, ejusque contumaciâ cessante, cessant censuræ.

45. Libri prohibiti, donec expurgenter, possunt retineri, usquè dum adhibitâ diligentia corrigantur.

Digitized by Google

PROPOSITIONES

DAMNATÆ A SS. D. INNOCENTIO PAPA XI.

Feria 5 *die* 2 *Martii* 1679.

1. Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relictâ tutiore, nisi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententiâ probabili tantùm utendum non est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis.

2. Probabiliter existimo, Judicem posse judicare juxtà opinionem etiàm minùs probabilem.

3. Generatim, dum probabilitate sivè intrinsecâ, sivè extrinsecâ, quantumvis tenui, modò à probabilitatis finibus non exeatur, confisi aliquid agimus, semper prudenter agimus.

4. Ab infidelitate excusabitur infidelis non credens, ductus opinioni minùs probabili.

5. An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei semel tantùm in vita eliceret? condemnare non audemus.

6. Probabile est, ne singulis quidem rigorosè quinquenniis per se obligare præceptum charitatis ergà Deum.

7. Tunc solùm obligat, quandò tenemur justificari, et non habemus aliam viam, quâ justificari possimus.

8. Comedere, et bibere usquè ad satietatem ob solam voluptatem, non est peccatum, modò non obsit valetudini, quia licitè potest appetitus naturalis suis actibus frui.

9. Opus conjugii ob solam voluptatem exercitum, omni penitùs caret culpâ, ac defectu veniali.

10. Non tenemur proximum diligere actu interno, et formali.

11. Præcepto proximum diligendi satisfacere possumus per solos actus externos.

12. Vix in sæcularibus invenies, etiàm in Regibus,

Digitized by Google

superfluum statui. Et ità vix aliquis tenetur ad eleëmosynam, quandò tenetur tantùm ex superfluo statui.

13. Si cum debita moderatione facias, potes absque peccato mortali de vita alicujus tristari, et de illius morte naturali gaudere, illam ineffícaci affectu petere, et desiderare; non quidem ex displicentia personæ, sed ob aliquod temporale emolumentum.

14. Licitum est absoluto desiderio cupere mortem patris, non quidem ùt malum patris, sed ùt bonum cupientis, quia nimirùm ei obventura est pinguis hæreditas.

15. Licitum est filio gaudere de parricidio parentis à se in ebrietate perpetrato, propter ingentes divitias indè ex hæreditate consecutas.

16. Fides non censetur cadere sub præceptum speciale, et secundùm se.

17. Satis est actum fidei semel in vita elicere.

18. Si à potestate publica quis interrogetur, fidem ingenuè confiteri, ut Deo, et fidei gloriosum consulo: tacere, ut peccaminosum per se non damno.

19. Voluntas non potest efficere, ut assensus fidei in seipso sit magis firmus, quàm mereatur pondus rationum ad assensum impellentium.

20. Hinc potest quis prudenter repudiare assensum, quem habebat supernaturalem.

21. Assensus fidei supernaturalis, et utilis ad salutem stat cum notitia solùm probabili revelationis: imò cum formidine, quâ quis formidet, ne non sit locutus Deus.

22. Non nisi fides unius Dei necessaria videtur necessitate medii, non autem explicita Remuneratoris.

23. Fides latè dicta testimonio creaturarum, similive motivo ad justificationem sufficit.

24. Vocare Deum in testem mendacii levis, non est tanta irreverentia, propter quam velit, aut possit damnare hominem.

25. Cùm causa licitum est jurare sinè animo jurandi, sivè res sit levis, sivè gravis.

26. Si quis vel solus, vel coram aliis, sivè interro-

Digitized by Google

gatus, sivè propria sponte, sivè recreationis causâ, sivè quocumque alio fine juret, se non fecisse aliquid quod reverà fecit, intelligendo intrà se aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab ea, in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum, reverà non mentitur, nec est perjurus.

27. Causa justa utendi his amphibologiis est quoties id necessarium, aut utile est ad salutem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ità ut veritatis occultatio censeatur nunc expediens, et studiosa.

28. Qui mediante commendatione, vel munere ad Magistratum, vel Officium publicum promotus est, poterit cum restrictione mentali prætare juramentum, quod de mandato Regis à similibus solet exigi, non habito respectu ad intentionem exigentis, quia non tenetur fateri crimen occultum.

29. Urgens metus gravis est causa justa Sacramentorum administrationem simulandi.

30. Fas est viro honorato occidere invasorem, qui nititur calumniam inferre, si aliter hæc ignominia vitari nequit : idem quoque dicendum, si quis impingat alapam, vel fuste percutiat; et post impactam alapam, vel ictum fustis fugiat.

31. Regulariter occidere possum furem pro conservatione unius aurei.

32. Non solùm licitum est defendere defensione occisivâ, quæ actu possidemus, sed etiàm ad quæ jus inchoatum habemus, et quæ nos possessuros speramus.

33. Licitum est tàm hæredi, quàm legatario contra injustè impedientem, ne vel hæreditas adeatur, vel legata solvantur, se taliter defendere; sicùt et jus habenti in Cathedram, vel Præbendam contra earum possessionem injustè impedientem.

34. Licet procurare abortum antè animationem fœtûs, ne puella deprehensa gravida occidatur, aut infametur.

35. Videtur probabile, omnem fœtum, quamdiù in utero est, carere animâ rationali, et tunc primùm in-

Digitized by Google

cipere eamdem habere, cum paritur, ac consequenter dicendum erit, in nullo abortu homicidium committi.

36. Permissum est furari, non solùm in extrema necessitate, sed etiàm in gravi.

37. Famuli, et Famulæ domesticæ possunt occultè heris suis surripere ad compensandam operam suam, quam majorem judicant salario, quod recipiunt.

38. Non tenetur quis sub pœna peccati mortalis restituere, quod ablatum est per pauca furta, quantùmcumque sit magna summa totalis.

39. Qui alium movet, aut inducit ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad restitutionem istius damni illati.

40. Contractus Mohatra licitus est, etiam respectu ejusdem personæ, et cum contractu retrovenditionis prævià inito cum intentione lucri.

41. Cum numerata pecunia pretiosior sit numerandâ; et nullus sit, qui non majoris faciat pecuniam præsentem, quàm futuram, potest creditor aliquid ultrà sortem à mutuatario exigere, et eo titulo ab usura excusari.

42. Usura non est, dum ultrà sortem aliquid exigitur, tamquàm ex benevolentia, et gratitudine debitum, sed solùm, si exigatur tamquàm ex justitia debitum.

43. Quidni non nisi veniale sit, detrahentis authoritatem magnam sibi noxiam falso crimine elidere?

44. Probabile est, non peccare mortaliter, qui imponit falsum crimen alicui, ut suam justitiam, et honorem defendat. Et si hoc non sit probabile. vix ulla erit opinio probabilis in Theologia.

45. Dare temporale pro spirituali non est simonia, quandò temporale non datur tamquàm pretium, sed dumtaxat tamquàm motivum conferendi, vel efficiendi spirituale, vel etiàm quandò temporale sit solùm gratuita compensatio pro spirituali, aut è contra.

46. Et id quoque locum habet, etiàmsi temporale sit principale motivum dandi spirituale, imò etiàmsi sit finis ipsius rei spiritualis, sic ut illud pluris æstimetur, quàm res spiritualis.

Digitized by Google

47. Cum dixit Concilium Tridentinum, eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui non quos digniores, et Ecclesiæ magis utiles ipsi judicaverint, ad Ecclesias promovent? Concilium vel primò videtur per hoc *digniores* non aliud significare velle, nisi dignitatem eligendorum, sumpto comparativo pro positivo; vel secundò locutione minùs propriâ ponit *digniores* ut excludat indignos, non verò dignos, vel tandem loquitur tertiò, quandò fit concursus.

48. Tàm clarum videtur, fornicationem secundùm se nullam involvere malitiam, et solùm esse malam, quia interdicta, ut contrarium omninò rationi dissonum videatur.

49. Mollities jure naturæ prohibita non est. Undè si Deus eam non interdixisset, sæpè esset bona, et aliquandò obligatoria sub mortali.

50. Copula cum conjugata, consentiente marito, non est adulterium, adeòque sufficit in confessione dicere, se esse fornicatum.

51. Famulus, qui submissis humeris scienter adjuvat herum suum ascendere per fenestras ad struprandam virginem; et multoties eidem subservit, deferendo scalam, aperiendo januam, aut quid simile cooperando, non peccat mortaliter, si id faciat metu notabilis detrimenti, puta ne à Domino malè tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur.

52. Præceptum servandi Festa non obligat sub mortali, seposito scandalo, si absit contemptus.

53. Satisfacit præcepto Ecclesiæ de audiendo sacro, qui duas ejus partes, imò quatuor simùl à diversis celebrantibus audit.

54. Qui non potest recitare Matutinum, et Laudes, potest autem reliquas Horas, ad nihilum tenetur, quia major pars trahit ad se minorem.

55. Præcepto Communionis annuæ satisfit per sacrilegam Corporis Domini manducationem.

56. Frequens Confessio, et Communio, etiàm in his, qui gentiliter vivunt, est nota prædestinationis.

57. Probabile est, sufficere attritionem naturalem, modò honestam.

Digitized by Google

58. Non tenemur Confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem.

59. Licet Sacramentaliter absolvere dimidiatè tantùm confessos, ratione magni concursûs pœnitentium, qualis verbi gratiâ potest contingere in die magnæ alicujus festivitatis, aut indulgentiæ.

60. Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ, aut Ecclesiæ, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio; dummodò ore proferat, se dolere, et proponere emendationem.

61. Potest aliquandò absolvi, qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest, et non vult omittere, quinimò directè, et ex proposito quærit, aut ei se ingerit.

62. Proxima occasio peccandi non est fugienda, quandò causa aliqua utilis, aut honesta non fugiendi occurrit.

63. Licitum est quærere directè occasionem proximam peccandi pro bono spirituali, vel temporali nostro, vel proximi.

64. Absolutionis capax est homo, quantumvis laboret ignorantiâ Mysteriorum fidei, et etiàmsi per negligentiam etiàm culpabilem nesciat Mysterium sanctissimæ Trinitatis, et Incarnationis Domini nostri Jesu Christi.

65. Sufficit illa Mysteria semel credidisse.

PROPOSITIONES

DAMNATÆ AB ALEXANDRO VIII.

Cum feria 5. die 24 Augusti 1690. in Congregatione Generali S. Rom. et Univ. Inquisitionis fuissent in examen adductæ duæ sequentes propositiones, videl.

1. Bonitas objectiva consistit in convenientia objecti cum natura rationali: formalis verò in conformitate actûs cum regula morum. Ad hoc sufficit, ut actus moralis tendat in finem ultimum interpretativè: *Hunc homo non tenetur amare, neque in principio, neque in decursu vitæ suæ moralis.*

Digitized by Google

2. Peccatum philosophicum, seu morale est actus humanus disconveniens naturæ rationali, et rectæ rationi. Theologicum verò et mortale est transgressio libera divinæ legis. Philosophicum quantumvis grave in illo, qui Deum vel ignorat, vel de Deo actu non cogitat, est grave peccatum, sed non est offensa Dei, neque peccatum mortale dissolvens amicitiam Dei, neque æternâ pœnâ dignum.

SS. Pontifex primam Propositionem declaravit hæreticam; secundam temerariam, scandalosam, etc.

Deindè feria 5. die 7. Decembris idem SS. Alexander Papa VIII. damnavit sequentes 31. Propositiones.

1. In statu naturæ lapsæ ad peccatum mortale, et demeritum sufficit illa libertas, quâ voluntarium, et liberum fuit in causa sua, peccato originali, voluntate Adami peccantis.

2. Tametsi detur ignorantia invincibilis juris naturæ, hæc in statu naturæ lapsæ operantem ex ipsa non excusat à peccato formali.

3. Non licet sequi opinionem, vel inter probabiles probabilissimam.

4. Dedit semetipsum pro nobis oblationem Deo, non pro solis electis, sed pro omnibus, et solis fidelibus.

5. Pagani, Judæi, Hæretici aliique hujus generis nullum omninò à Jesu Christo accipiunt influxum: adeòque hinc rectè inferes, in illis esse voluntatem nudam, et inermem sine omni gratia sufficienti.

6. Gratia sufficiens statui nostro non tàm utilis, quàm perniciosa est, sic ut proindè meritò possimus petere, à gratia sufficienti libera nos Domine.

7. Omnis humana actio deliberata est Dei dilectio, vel mundi: si Dei, Charitas Patris est, si mundi, concupiscentia carnis, hoc est, mala est.

8. Necesse est, infidelem in omni opere peccare.

9. Reverà peccat, qui odio habet peccatum merè ob ejus turpitudinem, et disconvenientiam cum natura, sine ullo ad Deum offensum respectu.

10. Intentio, qnâ quis detestatur malum, et prosequitur bonum, merè ut cœlestem obtineat gloriam, non est recta, nec Deo placens.

Digitized by Google

11. Omne, quod non est ex fide Christiana supernaturali, quæ per dilectionem operatur, peccatum est.

12. Quandò in magnis peccatoribus deficit omnis amor, deficit etiàm fides; et etiàmsi videantur credere, non est fides divina, sed humana.

13. Quisquis etiàm humanæ mercedis intuitu Deo famulatur, charitate, si caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet beatitudinis operatur.

14. Timor gehennæ non est supernaturalis.

15. Attritio, quæ gehennæ, et pœnarum metu concipitur, sine dilectione benevolentiæ Dei propter se, non est bonus motus, ac supernaturalis.

16. Ordinem præmittendi satisfactionem absolutioni induxit non politia, aut institutio Ecclesiæ, sed ipsa Christi lex, et præscriptio, naturâ rei idipsum quodammodo dictante.

17. Per illam praxim mox absolvendi ordo pœnitentiæ est inversus.

18. Consuetudo moderna quòad administrationem Sacramenti pœnitentiæ, etiàmsi eam plurimorum hominum sustentet auctoritas, et multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominùs ab Ecclesia non habetur pro usu, sed pro abusu.

19. Homo debet agere totâ vitâ pœnitentiam pro peccato originali.

20. Confessiones apud Religiosos factæ pleræque, vel sacrilegæ sunt, vel invalidæ.

21. Parochianus potest suspicari de Mendicantibus, qui eleëmosynis communibus vivunt, de imponendâ nimis levi, et incongruâ pœnitentiâ, seu satisfactione, ob quæstum seu lucrum subsidii temporalis.

22. Sacrilegi sunt judicandi, qui jus ad Communionem percipiendam prætendunt, antequàm condignam de delictis suis pœnitentiam egerint.

23. Similiter arcendi sunt à sacra Communione, quibus nondùm inest amor Dei purissimus, et omnis mixtionis expers.

24. Oblatio in templo, quæ fiebat à B. V. Maria in die Purificationis suæ per duos pullos columbarum,

Digitized by Google

unum in holocaustum, et alterum pro peccatis, sufficienter testatur, quod indiguerit Purificatione, et quod Filius, qui offerebatur, etiàm maculâ Matris maculatus esset, secundùm verba legis.

25. Dei Patris simulacrum nefas est Christiano in templo collocare.

26. Laus, quæ defertur Mariæ, ùt Mariæ, vana est.

27. Valuit aliquandò Baptismus sub hac forma collatus : In nomine Patris, etc. prætermissis illis, Ego te baptizo.

28. Valet baptismus collatus à ministro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi observat, intùs verò in corde suo apud se resolvit ; Non intendo quod facit Ecclesia.

29. Futilis, et toties convulsa est assertio de Pontificis Romani suprà Concilium OEcumenicum auctoritate, atque in fidei quæstionibus decernendis infallibilitate.

30. Ubi quis invenerit doctrinam in Augustino clarè fundatam, illam absolutè potest tenere, et docere, non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam.

31. Bulla Urbani Octavi, *In Eminenti*. est subreptitia.

Hinc refert addere quinque Propositiones circà Duellum novissime proscriptas à N. SS. P. Benedicto XIV, in Bulla Detestabile, edita die 13 Nov. ànn. 1752.

I. *Vir militaris, qui, nisi offerat et acceptet duellum, tamquàm formidolosus, timidus, abjectus, et ad officia militaria ineptus haberetur, indeque officio, quo se suosque sustentat, privaretur, vel promotionis aliàs sibi debitæ, ac promeritæ spe perpetuò carere deberet, culpâ et pœnâ vacaret, sivè offerat, sivè acceptet duellum.*

II. *Excusari possunt etiàm honoris tuendi, vel humanæ vilipensionis vitandæ gratiâ, duellum acceptantes, vel ad illud provocantes, quandò certè sciunt, pugnam non esse secuturam, utpotè ab aliis impediendam.*

III. *Non incurrit ecclesiasticas pœnas contra duellantes latas Dux vel officialis militiæ acceptans duellum ex gravi metu amissionis famæ, vel officii.*

Digitized by Google

IV. *Licitum est in statu hominis naturali acceptare et offerre duellum ad servandas cum honore fortunas, quandò alio remedio eorum jactura propulsari nequit.*

V. *Asserta licentia pro statu naturali applicari etiàm potest statui civitatis malè ordinatæ, in qua nimirùm, vel negligentiâ, vel malitiâ magistratûs, justitia apertè denegatur.*

EPISTOLÆ ENCYCLICÆ,

ET DECRETA BENEDICTI XIV.

Morum materiam respicientia, quibus nunc primùm adjecta Constitutio SS. D. N. Clementis XIII. de jejunio.

EPISTOLA ENCYCLICA I.

SUPER JEJUNIO.

Venerabiles Fratres Salutem et Apostolicam Benedictionem.

Non ambigimus, Venerabiles Fratres, quin universis Catholicæ Religionis cultoribus notum sit, à tota per Christianum Orbem Ecclesia inter præcipua Orthodoxæ disciplinæ capita perpetuò annumeratum retineri quadragesimale jejunium; quod olim in lege et Prophetis primitùs adumbratum, ipsius Domini nostri Jesu Christi exemplo veluti consecratum, ab Apostolis traditum, à sacris Canonibus ubique præscriptum, et ab universali Ecclesia, ab ipso sui primordio retentum, et observatum est. Hoc nimirùm, ut veteres tradidêre Patres, nobis quotidiè peccantibus communis pœnitentiæ constituto remedio, per consortium crucis Christi nos etiàm aliquid in eo, quod ipse propter nos præstitit, agimus; simulque ad recolenda sacratiora Redemptionis nostræ mysteria, quæ Dominicæ Passionis, ac Resurrectionis memoriam, quadragesimali potissimùm tempore solemniùs celebran-

Digitized by Google

tur, purificatis jejunio corporibus, et animis digniùs paramur. Hoc veluti nostræ militiæ tessera ab inimicis crucis Christi secernimur, flagella divinæ ultionis avertimus, et cœlesti præsidio indies adversùs Principes tenebrarum munimur. Hoc despectui habito, non contemnendum divinæ gloriæ detrimentum, non leve catholicæ Religioni dedecus, nec dubium animabus Christifidelium periculum oboritur; nec aliundè populis calamitates, rebusque publicis, et privatis cladem exitiumque importatum esse constat. Ab hac verò insita, inhærentique in omnium Catholicorum hominum animis de sacratissima quadragesima, aliisque diebus jejunio consecratis persuasione, et reverentia, quàm aliena, quàm discors, quàm absona sit hodierna jejunantium consuetudo, quantùm ab ipsa jejuniorum institutione, et servata semper, ubique, et ab omnibus disciplina quàm longissime distet; vos, venerabiles Fratres, qui populorum curæ vestræ commissorum mores, et usus probè nôstis, pro singulari sapientia vestra præ cæteris clariùs intelligitis. Nos sanè, quibus in hac sublimi Apostolicæ procurationis specula constitutis undique gentium nuntii afferuntur, lacrymis deplorare non possumus, augustissimam quadragesimalis jejunii observantiam ob nimiam nullis legitimis urgentibus causis ubique indiscriminatim dispensandi facilitatem planè sublatam esse; ità ut Orthodoxæ quidem Religionis cultores merito querantur; hæresium verò sectatores illudant, et exultent. *Pernitiosæ huic corruptelæ plurimorum insuper licentiam adjunctam esse graviter dolemus; quæ usque adeò invaluit, ut nulla Apostolici Instituti sacratissimique præcepti habita ratione, jejuniorum tempore palam et impunè ab iisdem agitentur convivia, et epulæ interdictæ promiscuè inferantur.* Ea propter quemadmodum, quibus curis, sollicitudinibus, et angoribus urgeamur, cum Fraternitatibus vestris communicamus, ità facere non possumus, quin pro injuncto nobis supremo sacrosancti Apostolatûs officia, et ardentissimum Fraternitatum vestrarum zelum ad opportunum hisce malis adhiben-

Digitized by Google

dum remedium excitemur, et ad congruentes hujusmodi abusibus penitùs extirpandis leges præscribendas meditemur. Intereà, Venerabiles Fratres, gaudium, et corona nostra, nobiscum considerantes, nihil Deo acceptius, nihil pastorali ministerio nostro dignius, nihil gregibus curæ nostræ commissis utilius, quàm ut verbo, et exemplo præeuntes, Christi fideles ad tàm salutarem Christianæ pœnitentiæ, et pietatis exercitationem alacriùs suscipiendam, et constantissimè retinendam, et ea, qua instituta fuit disciplina, peragendam vehementius inflammemus, omni opera atque industria studeamus, ut fideles populi in conspectu Dei per austeriorem jejuniorum observantiam tales permaneant, quales in ipso Paschali festo dignum est inveniri. *Debitum igitur paternæ uniuscujusque vestrum sedulitatis et charitatis officium jure postulat, ut omnibus notum faciatis et annuntietis, nemini quidem sine legitima causa, et de utriusque Medici consilio; multitudini verò, veluti populo, aut civitati, aut genti indiscriminatim integræ, nonnisi gravissima, et urgente necessitate, et in casibus per sacra Canonum statuta præscriptis cum debita Apostolicæ hujus Sanctæ Sedis reverentia à quadragesimali jejunio dispensationem toties, quoties opus fuerit, et concedendam, nec audacter fidenterque usurpandam, nec superbè et arroganter ab Ecclesia, sicùt alicubi in more positum esse accepimus, esse postulandam. Gravissimam verò urgentemque necessitatem, etsi non est, cur vobis explicemus; nolumus tamen vos ignorare, cum hujusmodi necessitate et servandam esse potissimùm Unicam Comestionem, sicùt aliàs hic Romæ, ac nos hoc anno urgentibus causis dispensantes, et expressè præscripsimus, et licitas atque interdictas epulas promiscuè minimè apponendas esse.* Porrò quemadmodum de ejusmodi indulgentia tàm cautè impertienda, si secùs fieret, nos persuasum habemus, districtam supremo divino Judici redditum iri rationem; ità conscientiam uniuscujusque vestrum onerandam esse ducimus. Insimul Fraternitates vestras rogamus, et, in Domino exhortantes, obsecramus, ut populos,

Digitized by Google

qui communem omnium Christi fidelium pœnitentiam, ac disciplinam servare nequeant; commonere satagatis, ne per alia pietatis opera, ut sua cuique devotio suggeret, peccata sua expiare, et Deo satisfacere negligant, quinimò sanandis vulneribus, quibus humana infirmitas sauciatur; diligentem adhibere studeant curationem, ut culpas de mundano pulvere contractas, dum casta jejunia decoquere non possunt, pia opera, orationum suffragia, et eleëmosynæ munera redimant. Interim solatium et levamen non leve mœrori nostro à pastorali vigilantia, et charitate vestra præstolantes, ac certò nobis pollicentes, Apostolicam benedictionem cum uberi cœlestium charismatum copia conjunctam in eosdem populos vestros redundaturam, vobis Venerabiles Fratres, peramanter impertimur, Volumus autem, ut præsentium transumptis sive exemplis etiàm impressis manu alicujus Notarii publici subscriptis, et Sigillo personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munitis eadem prorsus ubique fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, et adhiberi posset, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die trigesima mensis Maji millesimo septingentesimo quadragesimo primo, Pontificatus nostri Anno primo.

D. Cardinalis Passioneus.

EPISTOLA ENCYCLICA II.

SUPER EODEM JEJUNIO.

In suprema universalis Ecclesiæ procuratione, meritis licet imparibus, per ineffabilem divinæ bonitatis abundantiam, ut Orthodoxæ fidei assertores, sic etiàm ecclesiasticæ disciplinæ custodes ac vindices constituti, quadragesimale præsertim jejunium, quod inter præcipua Orthodoxæ disciplinæ capita semper, et ubique ab ipso Ecclesiæ exordio numeratum esse nemo ex Catholicis inficiatur, ab hodierna jejunantium corruptela vindicare, et in pristinam, quantùm, be-

Digitized by Google

nedicente Domino, fieri posset, observantiam revocare cupientes, per alias nostras in simili forma Brevis litteras ad Fraternitates vestras die xxx. proximè elapsi mensis Maji currentis anni datas eximium Fraternitatum vestrarum zelum excitandum curavimus, ut adlaborare studeretis, ne hac in parte et optatum Apostolicæ nostræ sollicitudinis angoribus levamen, et salutare abolendæ sacratissimi Jejunii corruptelæ remedium deesset Quoniam autem paternæ Pontificiæ caritatis, quæ novit imbecillitates infirmorum sustinere, atque etiàm cum infirmantibus infirmari, non immemores, quemadmodum à jejunio aliquandò legitima causa, aut gravissima urgentique necessitate exigente dispensandum esse ex Apostolica benignitate censuimus; ità inter cætera præscripsimus unicam comestionem servandam, et licitas atque interdictas epulas minimè esse apponendas. *Hinc factum esse accepimus, quod non defuerint, qui per humanas, et hominibus à Christiana pœnitentia abhorrentibus dumtaxat dignas illationes sibi aliisque persuadeant, unicam potissimum comestionem servari, atque epulas licitas, et interdictas minimè apponi debere; cum multitudini quidem indiscriminatim ob urgentem gravissimamque necessitatem, non verò singulis ob legitimam causam, et de utriusque Medici consilio dispensatur. Quam sanè persuasionem à sententia nostra alienam, ut ex omnium animis penitùs evellamus, nos quibuscumque, quacumque occasione, sivè multitudini indiscriminatim ob urgentem gravissimamque necessitatem, sivè singulis ob legitimam causam, et de utriusque Medici consilio, dummodò nulla certa, et periculosa affectæ valetudinis ratio intercedat, et aliter fieri necessariò exigat, in Quadragesimæ, aliisque anni Temporibus, et diebus, quibus carnium, ovorum, et lacticiniorum esus est prohibitus, dispensari contigerit, ab omnibus omninò, nemine excepto, unicam comestionem servandam, et licitas atque interdictas epulas minimè esse apponendas tenore præsentium declaramus, et edicimus; quemadmodum per singulas nostras in pari forma Brevis litteras singulis utriusque*

Digitized by Google

sexûs Christi fidelibus ob corporis infirmitates, quibus obnoxii reperiuntur, in sacratissima Quadragesima aliisque jejunio consecratis diebus vescendi prohibitis licentiam dantes, unicuique expressè præscribimus, atque præcipimus. Eapropter Fraternitates vestras rogamus, atque in Domino obsecramus, ut populos vestræ curæ commissos ad tàm opportunum sanandis vulneribus, quibus per humanam infirmitatem quisque sauciatur, sanctissimi jejunii remedium alacriter adhibendum cohortantes, sedulò ac paternè moneatis, rem agi non quidem exiguam, sed longè gravissimam de observando sustinendoque jejunio purificandis animis corporibusque salutari. In spem igitùr illos erigite cœlestium præmiorum, quibus assequendis non sunt condignæ passiones hujus temporis, imò leve ac momentaneum non tribulationis, sed modicæ abstinentiæ nostræ incommodum magnum gloriæ pondus operatur in cœlis. Ab omnibus se abstinent, qui in agone contendunt, ut corruptibilem coronam accipiant; pudeat tàm imbelles ac delicatos christianæ militiæ milites refugientes à consortio crucis Christi, qui coronam legitimè certantibus propositam sperare præcipit incorruptam; ad cujus auspicium, et pignus Fraternitatibus vestris Apostolicam benedictionem iisdem etiàm populis vestris nostro nomine impertiendam peramanter elargimur. Volumus autem, ut præsentium, transumptis sivè exemplis etiàm impressis manu alicujus Notarii publici subscriptis, et Sigillo personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munitis eadem prorsus ubique fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, et adhiberi posset, si forent exhibitæ; vel ostensæ. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die vigesima secunda mensis Augusti millesimo septingentesimo quadragesimo primo, Pontificatus nostri Anno secundo.

Digitized by Google

EPISTOLA ENCYCLICA III.

SUPER EODEM JEJUNIO.

Libentissimè quidem amplectimur, quæ nobis offeruntur, occasiones ad vestros animos excitandos, ut ecclesiasticæ disciplinæ reparandæ sedulam curam conferatis. Etenim Summi Pontificatûs dignitati, ad quam nos, licet immerentes, evecti fuimus, conjunctam esse intelligimus sollicitudinem aliarum Ecclesiarum, nobisque commendatam, qui planè tenuitatem virium nostrarum non ignoramns.

Cum itaque præsentium litterarum argumentum totum sit de jejunio, quod tempore Quadragesimæ, veteri Ecclesiæ instituto, ac lege fidelibus indicitur; supervacaneum ducimus longam orationem conficere de Quadragesimæ institutione, et Patrum, et conciliorum omnes super hac re in medium proferre auctoritates. Difficile id quidem nobis parùm videretur, sed potiùs alienum, et nullo modo consentaneum vobis, quos doctrinæ laude, Canonum, et sacræ historiæ cognitione præstantes arbitramur. Porrò ad scribendas has litteras adducti fuimus gravissimis illis verbis Trid. Syn., quæ sess. 25 de Ref. præcipit Episcopis omne studium impendere, ut fideles ipsorum curæ traditi magna religione perficiant ea, quæ a sacris Canonibus præscribuntur : *Ut illis omnibus, et iis præcipuè sint obsequentes, quæ ad mortificandam carnem conducunt, ut ciborum delectus, et jejunia.*

Ubi primùm Bononiensem Ecclesiam administrandam suscepimus (ad quam beneficio Clementis XII. fel. record. ab Sede Anconitana translati fuimus), Mandatum evulgavimus (quod Libro primo Institutionum nostrarum pro viris ecclesiasticis decimoquinto loco continetur). In illo plures difficultates indicavimus, ob quas minimè solvendos jejunii legibus putabamus illos, qui ob legitimam causam, et legitima priùs auctoritate interposita, quadragesimæ abstinentiam non observarent, minimè, inquam, solvendos à

Digitized by Google

jejunio, ità ut liceret ipsis quolibet die mensam bis instituere, non unica vice, vespertina superaddita refectione, quæ permitti jejunantibus consuevit. Tandem in hac Pontificia Sede collocati, rem totam in examen iterum revocavimus, et præstantissimis quoque viris demandavimus ipsam diligenter, accuratèque perpendere, ae suas deindè opiniones nobis exponere. His peractis, hujusmodi controversiæ finem tribuere constituimus, illudque decrevimus, ne ulla in posterum, sivè peculiaris, sivè generalis pro aliqua Civitate, vel Oppido concedatur facultas adhibendi carnes ad mensam tempore jejunii, vel Quadragesimæ, nisi conditio servandi jejunii, sivè unius comestionis interponatur; et illud quoque monitum addatur, nequaquam licere mensam eamdem carne, ac piscibus instruere. Equidem declinatis hac ratione nimiùm implicatis quæstionibus, existimavimus unicam singulis diebus comestionem indicere illis etiàm, qui carnibus uti, cum jejunium indicitur, ritè obtinuerunt; et pravam illam consuetudinem, quæ apud multos jam nimis invaluerat, penitus evellere, afferendi nempè carnes in mensam cum piscibus, postquàm ipsi Quadragesimalis abstinentiæ præcepto soluti fuerunt, ob eam potissimum causam, quod grave detrimentum saluti ab esu piscium accipiant.

Hæc apertissimè constant ex nostris Apostolicis Litteris, quas in forma Brevis dedimus ad omnes Episcopos orbis Catholici anno 1741. quarum primæ incipiunt, *Non ambigimus;* alteræ verò, *In suprema.* Nos profectò nulli umquàm elargiti sumus vesci carnibus, cum tempus Quadragesimæ, sivè aliud jejunium præcipitur, nisi indicta, scriptaque conditione, quam superiùs commemoravimus. Maximam pariter lætitiam percepimus, cum redditæ nobis fuerunt plures Epistolæ, ac mandata vestra Litteris nostris Apostolicis omninò consentanea, quibus pro virili parte contendistis adducere populos vobis subjectos, ut propositam in illis disciplinam piè servarent.

Interim promulgatis iisdem Apostolicis Litteris,

Digitized by Google

quas paulò antè nominavimus, plures cavillationes excogitatæ sunt à nonnullis, uti nos anteà facili conjectura suspicati fuimus. Plures etiàm quæstiones propositæ nobis fuerunt, exigui quidem ponderis, ac momenti, quemadmodum nos opinamur; cum illæ vel ipsis legis verbis, vel sensu penitùs corruant, ac dissolvantur. Attamen sacro Tribunali nostræ pœnitentiæ rerum hujusmodi conscio, ac peritissimo, easdem quæstiones expendendas commisimus, quibus omnibus plenè, cumulatèque, quoties opus fuit, satisfecit.

Archiepiscopus Compostellæ, in Hispaniarum Regnis primus Inquisitor, nuperrimè vitâ functus, longam ad nos dedit Epistolam, qua plures recensebat difficultates, quæ litteris nostris Apostolicis adversabantur, quominus executioni mandarentur, eo quod nonnulli Theologi in diversas opiniones, ac sententias abirent in solvendis quibusdam quæstionibus, quibus Litteræ nostræ Apostolicæ causam, et occasionem præbebant; ac proindè de illis judicium nostrum exquirebat. Equidem Archiepiscopi litteræ nos gravissimis, ac difficillimis temporibus occupatos deprehenderunt. Attamen, dum quæstiones in ipsis expositas percurrimus, visum nobis est non quidem expeti, ut iis quæstionibus responsum fieret, ipsisque solutis nullum impedimentum, sivè obstaculum nostris Litteris Apostolicis superesset, sed potiùs ut objectis cavillationibus ad optatum finem ipsæ minimè adducerentur. Accedit etiàm, quod Epistola Archiepiscopi multis argumentationibus, et obscuris vocibus redundaret: quamobrem, licet plures hortarentur, ne ullum Archiepiscopo responsum redderemus; illi tamen satisfecimus, res præcipuas ex ejus litteris delibantes. et quæstiones omnes ad certum numerum redigentes. Primùm nostris occupationibus tribuendum testati sumus, quod tardè ipsi responsum daremus: ejus studium commendavimus, et etiàm magnoperè probavimus, quod anceps, ac dubius ad hanc sanctam Sedem confugerit, ut consilium exposceret. Deindè prolatis quæstionibus satisfacere non prætermisimus,

Digitized by Google

illum tamen monentes de instituto Summorum Pontificum, qui leges condere solent, disciplinam decernere, neque ullam habere rationem illorum, qui dubitandi causas objiciunt, ut quæ constituta sunt, perturbent, ac evertant.

Vix redditis Litteris, Archiepiscopus paulò post vitæ cursum absolvit, itaque non immeritò suspicamur, responsa nostra, quæ litteris continebantur, haud cognita fuisse, et perspecta illis, qui quæstiones excitaverant. Post hæc alii pariter ex Hispanis Episcopi nonnullas ex iisdem quæstionibus nobis proposuerunt; quare iisdem responsis usi sumus, quæ tradita priùs Archiepiscopo Compostellæ à nobis fuerant. Non defuerunt etiàm præstantes inter Italos Theologi, qui Litteras nostras Apostolicas datas anno 1741. egregiis commentariis illustrârunt: Idem contigit Responso, quod fecimus Archiepiscopo Compostellæ die 8 Julii anno 1744. quod sanè integrum suis libris præfigendum curaverunt. Atque quoniam libri ejusmodi ad vos fortassè nondum pervenerunt, vel curis aliis distenti illos percurrere minimè potuistis, his Litteris Encyclicis adjungimus illas pariter, quas (ut dictum sæpiùs est) ad Archiepiscopum Compostellæ jam pridem scripsimus, ut quæ disciplina vestris in Diœcesibus tenenda sit, planè cognoscatis, ac ne vos deterreant difficultates, si quæ à captiosis hominibus conceitentur.

Venerabili Fratri Archiepiscopo Compostellæ

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabilis Frater, Salutem, et Apostolicam Benedictionem.

Si Fraternitas tua secum reputabit, quot gravissimis et maximis curis propemodum obruamur, quantumque, hoc præsertim difficillimo tempore, prorsus nos teneat imposita tenuitati nostræ solicitudo omnium Ecclesiarum, non sanè mirabitur, tamdiù sibi procrastinatum fuisse responsum ad eas litteras, quibus Apostolica auctoritate dissolvendas rogavit obortas in Hispania disputationes

Digitized by Google

aliquàs è duabus nostris Epistolis ad omnes Episcopos superioris anni 1741, 30 *maji, et* 22 *Augusti, quibus intrà legitimos fines coercuimus invalescentem ecclesiastici jejunii relaxationem. Potiùs ei in mentem veniet cogitare de singulari nostro in religiosissimam Hispanam Ecclesiam amore, undè nos, immensa licet rerum mole fatigatos, ad expediendum sibi in omni sua perplexitate salutis iter opem nostram præsto habet. Quamquàm igitùr dum prænuntiatas Constitutiones edidimus non aliud propositum nobis fuerit, àc refrænare paucorum nimis ingenio fidentium Theologorum licentiam, qui opinionum novitate gaudent; nec otium, nec animus nobis fuerit definire quidquid subtili indagatione deduci possit ex proposita à nobis jejunandi regulâ: tamen eximia paterna charitate complectimur adeò observantissimos Romanæ Sedis Hispanos, tantique facimus obsecrationes tuas, ut occurrere anxietati vestræ libenter adjecerimus animum, et non ipsi quæstiones abs te propositas dirimendas constituerimus. Sic autem se habent.*

I. *Utrùm, quæ in antedictis nostris litteris in formâ Brevis de unicâ comestione, et de epulis non permiscendis præscribuntur, sub gravi etiàm præcepto prohibeantur?*

Respondemus: *Concedentes facultatem vescendi carnibus tempore vetito, sub gravi teneri easdem facultates non aliter dare, quàm geminis hisce adjectis conditionibus, videlicet unicæ in diem comestionis, et non permiscendarum epularum. Eos verò qui hujusmodi facultatibus utuntur, sub gravi ad binas ipsas conditiones implendas obligari.*

II. *An hi, quibus concessum est vesci carnibus, possint in vespertina refectiuncula eâ quantitate carnis vesci quæ jejunantibus permittitur?*

Respondemus: *Non licere, sed opus habere, eo cibo eaque uti portione, quibus utuntur homines jejunantes rectæ meticulosæ conscientiæ.*

III. *An quibus jejunii tempore vesci carnibus permittitur, et qui unicâ comessatione uti debent, horam jejunantibus præscriptam servare opus habeant?* Edicimus, *observandam iis esse.*

Digitized by Google

IV. *Quænam sint epulæ licitæ, quæ vetantur cum interdictis conjungi?*

Respondemus: *Epulas licitas pro iis, quibus permissum est carnes comedere, esse carnes ipsas: epulas interdictas esse pisces, adeoque utrumque simùl adhiberi non posse. Piscibus tamen edendis non interdicuntur ii, quibus datur tantùm facultas adhibendi ova, et lacticinia.*

V. *An præceptum de utroque epularum genere non miscendo, dies quoque Dominicos quadragesimales complectatur?* Affirmatur, *complecti.*

VI. *Utrùm hæc lex ad eos quoque pertineat, qui ex Bulla Cruciatæ edere possunt ova, et lacticinia?*

Rescribimus: *Nihil in pronunciatis nostris Apostolicis Litteris statutum esse, quod respiciat gratiosum Cruciatæ Diploma. Quare qui eo gaudent, illius tenorem strictè, et considerate perpendant, ex ejusque sententia se gerant. Caveant autem, ne inani quapiam excusatione sese solutos esse arbitrentur præscriptis ibi legibus.*

VII. *Utrùm memorata duo præcepta urgeant extrà quadragesimam?*

Respondetur: *Urgere extrà quadragesimam utrumque præceptum: illud scilicet unicæ comestionis cum reliquis legibus in secundo, et tertio ad hæc postulata responso expressis: et alterum non permiscendi epulas licitas cum interdictis, ut in quarto postulato definitum est.*

Habes, Venerabilis Frater, penitùs explicatum quidquid apud vos ex nostris sæpiùs nuncupatis Apostolicis Litteris dubitationem attulisse scribis. Qua quidem in re laudavimus consilium tuum interrogandæ supremæ Romanæ sedis, ut libero, et non vacillanti gressu ad oves sanâ doctrina imbuendas incedere Pastores queant: in istoque tuo suscepto consilio agnovimus Hispanam religionem, nihil sibi tutum, nisi è divi Petri Cathedra acceptum reputantem; quia splendidissima gloria tantùm nomen, et incorruptæ fidei fructum Hispania sibi peperit. Cavendum autem vobis est (idque plurimum ad te pertinet, qui illustris Archiepiscopi, et Inquisitoris gerls præcipuum munus) ne in expendendis Apostolicæ Sedis Con-

Digitized by Google

stitutionibus præ nimia exhauriendi argumenti sollicitudine nullus fiat disserendi, ambigendique modus. Sedulæ deindè operæ conferenda, ut istiusmodi dubia, quæ facilè, pro ingeniorum varietate, disputando emergunt, penitùs inter vos dirimantur, ne diuturna unquam disceptatione fluctuent animi; præsertim cum Constitutiones ipsæ Apostolicæ scopum, quo tendunt, apertè demonstrent, et illuc promptè dirigi possit quidquid dubitando interturbare videatur. Id si animadvertissent, qui de præsenti negotio plura dubitarunt, nodum sibi exsolvissent. Patet enim, nihil nobis in animo fuisse, quàm cohibere vivida nonnullorum Theologorum ingenia, qui nimium sani jejunii fines prætergressi, et non parum oblìti, illud ad retinendum in officio corpus divinitùs institutum, hosti huic spiritùs infensissimo blandiebantur. Statim siquidem comperissent, quid in propositis quæstionibus constituendum esset, nec sibi molestiam exhibuissent, nec nobis, quos gravissimæ undique circumstant curæ, non parùm temporis occupàssent, quod tamen pro singulari nostro in vestram gentem studio, atque amore libenter impendimus ad rectum vobis iter monstrandum; in posterum simùl præcaventes, quomodò in hujusmodi quæstionibus firmare gressus vestros in promptu sit. Reliquum est, Venerabilis Frater, ut tibi, quod facimus ex animo, præcipuè benevolentiæ nostræ pignus Apostolicam Benedictionem peramanter impertiamur. Datum etc. 8 julii 1744.

Cum hæc ità se habeant, satis muneri nostro fecisse videmur, ne illi (quibus licet carnes edere) cum jejunium tempore quadragesimæ, vel extrà quadragesimam fidelibus præscribitur, unius comestionis limites excedent. ac ne piscibus simùl, et carnibus parari sibi mensam patiantur, neve cavillationes perscrutentur, ut legi tenebras offundant. Pauca tamen adhùc supersunt, quæ remedium à nobis deposcunt.

Siquidem advertimus, jam multis ab hinc annis non solùm plures in qualibet Italiæ urbe vestrâ auctoritate dissolvi à quadragesimali abstinentia, sed etiàm magno studio vos contendere, ut universam Civitatem, totamque

Digitized by Google

Dioecesim eodem abstinentiæ liberemus. Hinc factum est, ut in quibusdam civitatibus, ac Dioecesibus jam per multos annos fideles universi absque ullo discrimine carnibus per quadragesimam utantur. Id quidem maximam nobis affert sollicitudinem, eò quod deprehenderimus certis testimoniis, in quibusdam Regionibus septentrionis toto quadragesimæ cursu lactis, et ovorum usum liberè permitti; quòd per plures annos eamdem facultatem petierint, et à Sede Apostolica consecuti fuerint: quamobrem illi populi sibi in animum induxerunt, non esse rursùs ad Pontificem confugiendum pro hujusmodi facultate impetranda, sed priores concessiones singulis annis acceptas sufficere, ut lactis, et ovorum consuetudo per quadragesimam comprobetur. Præterea maximi facienda esse ducimus ea verba Trid. Conc. sess. 25 c. 18 de Reform. *Sicuti publicè expedit, legis vinculum quandoque relaxare, ut plenius, evenientibus casibus, et necessitatibus pro communi utilitate satisfiat, sic frequentius Legem solvere, exemploque potius, quàm certo personarum, rerumque delectu, petentibus indulgere, nil aliud est, quàm unicuique ad leges transgrediendas aditum aperire.*

In Litteris nostris Apostolicis, quas anno 1741. ad omnes Catholicos Episcopos dedimus, huic corruptelæ viam præcludere cogitavimus ea ratione, illisque verbis, quæ rursùm hîc subjicimus: *Debitum igitur paternæ uniuscujusque vestrum sedulitatis, et caritatis officium jure postulat, ut omnibus notum faciatis, et annuntietis, nemini quidem sine legitima causa, et de utriusque Medici consilio, multitudini verò, veluti populo, aut civitati, aut genti indiscriminatim integræ, nonnisi gravissima, et urgente necessitate, et in casibus per sacra Canonum statuta præscriptis, cum debita Apostolicæ hujus sanctæ Sedis reverentia à quadragesimali jejunio dispensationem, toties quoties opus fuerit concedendam, nec audacter, fidenterque usurpandam, nec superbè; at arroganter ab Ecclesia, sicùt alibi in more positum esse accipimus, esse postulandam.*

Porrò nos hanc normam secuti sumus, cum multi-

Digitized by Google

tudinem, veluti populum, aut civitatem integram quadragesimali abstinentia immunem declaravimus. In primis loci Episcopus id postulare à nobis debuit, ac de gravissima, urgentique necessitate suum testimonium interponere. Deindè carnes minimè permissæ fuerunt, si lactis, et ovorum usus satis esse videretur. Tum verò facultas edendi carnes tribui solùm consuevit, cum interposito Episcopi testimonio id omninò necessarium judicaretur; nec sufficiens necessitati remedium afferri constaret, si ova solùm, et lacticinia concederentur. Quoties autem abstinentia quadragesimæ nostra auctoritate soluta fuit, certos tamen dies præscripsimus, quibus integra abstinentia servaretur, nempè diem Cinerum, dies quatuor temporum, vigilias præcepto obeundas, dies majoris hebdomadæ à Dominica Palmarum. Quandoque recensuimus etiàm totam hebdomadam Cinerum: aliquandò etiàm indiximus abstinentiam feriis sextis, ac sabbatis, etiàmsi facultas à nobis tradita lactis, et ovorum usum solum complecteretur. Postremò eam conditionem semper addidimus, ne jejunii lex unius per diem comestionis ullo modo violaretur, ac ne simùl in mensa carnes, et pisces apponerentur.

Dum rationem hujus consilii nostri seriò perpendimus, haud plenè acquiescimus, ob eam sollicitudinem, ac dubitationem, ne causa ab Episcopo loci prolata, quam nos legitimam credidimus, ad solvendam quadragesimæ abstinentiam, ejus naturæ fortassè non sit, quæ veram, et urgentem necessitatem contineat. Quippè illud nobis semper antè oculos propositum habuimus, ut nihil inconsultò, ac temerè faciamus. Hærent pariter animo defixa sancti Bernardi verba ad Pontificem Eugenium libro 3 de Consideratione c. 4. *Faciis hoc, quia potestis: sed utrùm debeatis, quæstio est, et quandò:* attamen fidem præstitimus iis, quibus præstanda fuerat, Episcopis nempè locorum. Non enim alio pacto exerceri potest sollicitudo peculiarium Ecclesiarum, ac Diœcesium, nisi fides habeatur Episcopis, à quibus illæ administrantur. Sed in

Digitized by Google

postremum, ut gravissimum hoc negotiorum tutiùs, quàm fieri possit, geratur, molestum vobis non sit, animum iis advertere, quæ subjicimus.

Non ignoratis ab Innocentio III. Prædecessore nostro cap. *Consilium*, *de observatione Jejuniorum*, inter causas legitimas solvendi abstinentiam à carnibus jejunii tempore recenseri veram, et existentem reipsa ægritudinem : *Præterea*, *de illis*, *qui in quadragesima*, *vel in aliis jejuniis solemnibus infirmantur*, *et petunt sibi esum carnium indulgeri*, *respondemus* : *quod*, *cum non subjaceat legi necessitas*, *desiderium infirmorum*; *cum urgens necessitas exigit*, *supportare potes*, *et debes*, *ut majus periculum in eis evitetur*. Item statuerant multò antè Innocentium III. Patres octavi Concilii Toletani can. 9 quod anno 653 celebratum fuit : *Quisquis absque inevitabili necessitate*, *atque fragilitatis evidentis languore*, *sed etiàm ætatis impossibilitate*, *diebus quadragesimæ esum carnium præsumpserit attentare*, *non solùm erit reus Resurrectionis dominicæ*, *verum etiàm alienus ab ejusdem diei sancta Communione*..... *Illi verò*, *quas aut ætas incurvat*, *aut languor extenuat*, *aut necessitas arctat*, *non antè prohibita violare præsumant*, *quàm à Sacerdote permissum accipiant*.

Nemo est, qui non intelligat, hujusmodi casus satis esse, ut aliqui à jejunii legibus, et abstinentia immunes existimentur, non autem, ut populus, vel integra civitas idem privilegium obtineat. Quis enim sibi persuadere possit, cives universos alicujus Urbis, vel Diœcisis eodem tempore gravissimo morbo teneri, vel in eodem discrimine versari omnes, ut periculosam ægritudinem contrahant? Nisi fortè eos morbos intelligamus, qui ab aëris intemperie, vel infectione promanant, de quibus paulò post verba faciemus. Quis credat umquam, populum universum alicujus Diœcesis, vel communi languore penitus extenuatum, vel extrema senectute confectum?

Neque verò causa sufficiens habenda est, ut aliqua civitas, vel populus abstinentia quadragesimali liberetur, ipsique carnes permittantur, si fortè pisces, vel ova caro pretio vendantur. Sicùt enim urbes habent

Digitized by Google

egenos cives, ità etiàm opulentos, à quibus etiàm alii vitæ sustentationem labore, ac sudore sibi comparent, alii verò patrimonio, ac divitiis satis superque abundant. Itaque, si pro emendis piscibus grave pretium solvendum sit, id quidem egenis civibus, non verò divitibus suffragatur. Id asserunt etiàm nonnulli Theologi haud severioris disciplinæ, quorum sententiam recensuimus Capite nono libri tertii nostrarum Institutionum, quas Bononiæ Typis impressimus.

Illud etiàm inane commentum prorsus existimari debet, solvendas esse abstinentiâ quadragesimæ Civitates, vel Diœceses, ubi exercitus versantur, eò quod milites in iis locis permanentes abstinentiæ leges minimè observent. Id potiùs animos civium inflammare deberet ad jejunium ritè, religiosèque suscipiendum, ut nempè milites tanta virtute temperantiæ permoti ipsorum exemplum sequantur. Illud solùm pro legitima causa in medium proferri potest, copias militum tantam afferre civitati penuriam herbarum, atque olei, licet quadragesimæ jejunio non obtemperent, ut harum rerum pretia summoperè augeantur. Tunc autem eadem statuenda sunt, quæ paulò antè diximus, cum pisces, et ova cariori pretio comparantur. Igitùr peculiares morbi, quàmvis frequentes, in posterum pro causa solvendæ abstinentiæ non adducantur, nisi fortè civibus universis iidem morbi communes habeantur ob aliquam aëris corruptionem; neque in posterum herbarum, olei, piscium, et ovorum pretia tanti ponderis esse censeantur, ut omnis civitas, vel Diœcesis ab instituto quadragesimæ jejunio, ac temperantia liberari contendat. Quid si veras, ac legitimas à nobis causas ad hanc facultatem obtinendam expetitis, duas potissimum percensebimus, quarum prima ex jure canonico, altera verò ab ipsa rerum magistra experientia deprompta est.

Innocentius III. quem superiùs nominavimus, eodem c. *Consilium*, *de observatione jejuniorum*, Archiepiscopo Bracarensi postulanti, qua pœna plectendos judicaret illos, qui tempore quadragesimæ à carnibus non abstinuerant ob summam rerum caritatem, ab

Digitized by Google

angustiam, ità ut plures fame emorirentur, respondit his verbis: *Cum autem quæsieris, quæ sit illis pœnitentia injungenda, qui diebus quadragesimalibus, tempore quo tantæ famis inedia ingruebat, ut magna pars populi propter inopiam annonæ periret, carnes comedere sunt coacti; respondemus, quod in tali articulo illos non credamus puniendos. Preces tamen Domino pro illis, et cum illis effundes, ne ipsis aliquatenus imputetur, quia bonarum mentium est, ibi timère culpam, ubi culpa minimè reperitur.* Si quis hoc tempore Episcopus adductus exemplo Bracarensis Antistitis idem consilium peteret ab Sede Apostolica, tamquàm ineptus, ac simplex haberetur, sed illo Ecclesiæ felicissimo sæculo maximi pendebatur, uti æquum est, quadragesimæ præceptum. Hinc magna severitate inquirebantur illi, qui minimè paruissent, licet talis causa intercederet, ut liberi ab eodem præcepto viderentur: nec ulla ratio habebatur Virorum Principum, licet ipsorum incolumitas cum Reipublicæ felicitate conjuncta putaretur; uti nos fusè ostendimus in decima quinta nostrarum institutionum libri primi. *Sed iis omissis, et aliis benè multis, quæ in hanc rem congeri à nobis possent; illud primum delibabimus ex responso Innocentii III. tunc quadragesimæ abstinentiâ solvi posse integram Civitatem, vel Diœcesim, cum reipsa non suppetunt ea, sine quibus præceptum quadragesimæ observari nequit. Itaque si reverà in aliquo loco neque oleum, neque pisces comparari possint, tunc incolis ejusdem loci permitti fas est ut lacte, et ovis utantur: si hæc autem reverà deficiant, tunc carnis, salubris tamen, edendæ facultas concedetur, interpositâ semper jejunii servandi conditione.*

Insula sancti Dominici in America Meridionali in temporalibus paret charissimo in Christo filio nostro Ludovico Galliarum Regi Christianissimo, nec ei ullus præest Episcopus. Præfectus Patrum Societatis Jesu anno 1742 à nobis quæsivit, an ex concessione sibi facta à Sede Apostolica dispensandi super esu carnium, ovorum, et lacticiniorum tempore jejuniorum, et qua-

Digitized by Google

dragesimæ dici posset, sibi etiàm datam fuisse facultatem dispensandi nedum quòad particulares personas, sed etiàm multitudinem hominum, et omnes sui districtûs Incolas, quandò coram Deo id expedire judicâsset : habitoque responso, facultatem ei fuisse concessam dispensationem indulgendi particularibus hominum, hominibus, non autem multitudini, omnibus Incolis sui districtus, pro concessione exoravit. Pro causa exposuit veneficam piscium qualitatem, exiguum piscatorum numerum, qui longè ab Insula piscantes, pisces deferebant aut fœtentes, aut corruptos ob nimios calores, paupertatem earum gentium, quæ oleum emere non poterant pro cibis quadragesimalibus necessarium, deficientiam denique olerum, et leguminum, quæ in ea regione facilè corrumpuntur, aut à vermibus consumuntur. Re subinde maturè discussa coram nobis in Congregatione Generali sanctæ Romanæ, et universalis Inquisitionis die 12 April. anno 1742. habitâ ratione regionis nimis remotæ, à qua quolibet anno impossibilis erat ad Sedem Apostolicam recursus; indulgentes necessitati fidelium degentium in Insulis Ditionis Galliæ in America, facultatem concessimus Præfectis Missionum illarum partium, ut in casu veræ, et ineluctabilis necessitatis, et tantùm de anno in annum, præfataque vera necessitate durante, et non aliter, nec alio modo, ut possent, et valerent cum fidelibus Populis ipsorum regimini commissis dispensare super esu ovorum, et lacticiniorum, et etiàm carnium tempore quadragesimali, indictâ simùl cum hujusmodi dispensatione observantia jejunii per unicam comestionem, oneratâque prædictorum Præfectorum conscientia, si ad amussim juxtà præscriptum concessa facultate usi non fuissent.

Sed jam ad experientiam deveniamus. Quindecim ab hinc annis per totam ferè Europam morbus invaluit, qui pectoris inflammationem inferebat, ità tamen, ut ex una Provincia in aliam hæc funesta lues promanaret. Id contigit annis 1730, 1733, 1740. Licet autem morbus ejusmodi, qui universos hominum ordines, atque ætates corripiebat, lentam solùm in pec-

Digitized by Google

tore inflammationem excitaret, tamen sensibus maturâ jam ætate debilitatis extremam afferebat perniciem : nam ex ipso febres acutissimæ, ac mortales sequebantur. Idem morbus in periculum trahebat juniores etiàm, qui paululùm infirmo pectore laborarent. Postremò multorum pectora adeò labefactavit, ut gravissima deindè mala provenerint.

Alios quoque morbos hujus generis, pectoris inflammationem magno cum periculo afferentes, ægros in discrimen vitæ adduxisse Medici Scriptores luculenter testantur. *Itaque, si Medicinæ Professores aciti, monitique graviter, ut nihil à veritate alienum respondeant, unanimi consensu fateantur (uti nobis ipsis accidit, cum adhuc Bononiæ versaremur) morbum esse talis naturæ, qualem superiùs commemoravimus, ità ut nulla ætas libera, et incolumis esse queat; et affirment, illis ipsis, qui inter Cives salvi, et integri numerantur, eamdem perniciem imminere; id præterea conferre plurimùm ad ejusmodi luem depellendam, aut evitandam, si tum ægrotantes, tum sani à piscibus, et oleo, et quandoque pariter à lacte, et ovis abstineant; si, inquam, res ità se habeat; tum proculdubio causa sufficiens judicanda est, quæ experientiâ innititur, et quæ semper probata, et in posterum probanda videtur, ut nempè Populus, seu Civitas integra à carnibus abstinendi præcepto non teneatur.*

Neque ulla difficultas removere Vos debet à consulendis Medicis, qui præstantiores habeantur. *Cavendum pariter, ut quidquid reverà senserint, scripto testari non prætermittant; quæ conditio si desit in posterum, nulla umquam facultas Civitati, aut Diœcesi carnibus, aut lacticiniis vescendi tempore quadragesimæ tribuetur : quippè id necessarium omninò videtur.* Accedit etiàm, quod Medici, facilitate quadam incredibili peculiares quidem Cives à quadragesimæ præcepto liberos, et immunes decernere soleant; (de qua re gravissimè monendi à vobis sunt, ne suas animas indulgendo nimis aggravent) cum verò pro universis Civibus idem statuendum proponitur, tum se difficiles, anxios, ac sollicitos præstare nos ipsi experti su-

Digitized by Google

mus. Postremò si velint percurrere ea, quæ in Italia, et extrà ipsam præclarissimi Auctores Medici typis evulgârunt, facilè deprehendent, abstinentiam ciborumque parsimoniam ab illis magnoperè commendari, discrimen inter morbos constitui, et certis rationibus ostendi, in curandis quibusdam morbis nequaquam requiri, ut jusculum, et carnes loco piscium, olei, et herbarum substituantur; in aliis verò juvare plurimùm, si sublatis carnibus, cum inducitur jejunium, oleo, vel lacte ægrotantes utantur: demùm advertent, quàm diligenter, accurateque scribant de pectoris incommodis, cum in omnibus generatim excitantur, ne corripiantur eodem morbo, qui adhuc incolumes à communi lue supersunt.

Hæc vobis indicanda putavimus. Reliquum est, ut vos hortemur, ne tàm facilè suscipiatis negotium petendæ facultatis utendi carnibus, et lacticiniis tempore quadragesimæ pro universa Civitate, vel Diœcesi. Quippè abrumpenda tandem est consuetudo, ob quam jam per tot annos in quibusdam locis hæ facultates tribui consueverunt. Illud etiàm experientiâ à vobis compertum erit, delicatis quoque, ac mollibus abstinentiam quadragesimæ nullam inferre perniciem; neque plures ob hanc causam inter ægrotos, vel mortuos recenseri. Hanc rationem, et institutum nos ipsi secuti sumus Romæ, ac Bononiæ (cujus Sedem adhuc retinemus.) Cum nuper quadragesimæ tempus ageretur. Si vos id quoque præstabitis, neque facilè à nobis pro universa Civitate, vel Diœcesi facultatem solvendi quadragesimæ abstinentiam postulabitis, vel (si necessarium id arbitremini) non aliter, quàm servatis præmissis conditionibus, dispensationis instantia ad nos deferetur, non solùm ii fructus provenient, quos jam indicavimus, sed etiàm repulsæ pudorem evitabitis, nosque pariter eâ molestia vindicabitis, quam ferimus, dum votis vestris minimè obsecundamus. Postremò vos omnes peramanter amplectimur, et Apostolicam Benedictionem vobis, Populisque vestris impertimur. Datum ex Arce Castri Gandulphi die 10 Junii 1745. Pontificatus Nostri Anno quinto.

Digitized by Google

EPISTOLA ENCYCLICA IV.

SUPER MISSARUM STIPENDIO.

Quanta cura adhibenda sit, ut sacrosanctum Missæ Sacrificium non solùm omni Religionis cultu ac veneratione celebretur, verùm etiàm ut à tanti Sacrificii dignitate cujusvis generis mercedis conditiones, pacta, importunæ atque illiberales eleëmosynarum exactiones potiùs, quàm postulationes, aliaque hujusmodi, quæ à simoniacâ labe, vel certè à turpi quæstu non longè absunt, è medio tollantur, nemo est ex Catholicæ fidei cultoribus, qui ignoret. *Verùm eòusque tandem progressa est, sicùt non sine ingenti cordis nostri mœrore undique accepimus, nonnullorum sivè ecclesiasticorum, sivè laicorum Virorum avaritia, quæ est idolorum servitus, ut eleëmosynas quidem seu stipendia propter Missarum celebrationem juxtà locorum consuetudines, vel Diœcesanarum Synodorum Sanctiones in subsidium alimentorum uniuscujusque Sacerdotis dumtaxat pro regionum opportunitatibus præscripta colligant, Missas verò celebrari curent alibi, ubi eleemosynæ seu stipendia vel consuetudine, vel Synodali lege pro singulis Missis attributa sunt minoris pretii, quàm illic, ubi accipiuntur, darentur. Id quàm absonum sit atque alienum ob ipsa sivè expressa, sivè tacita piè offerentium voluntate, omnes planè intelligunt, nec aliter existimandum est; in illa enim potiùs Missas esse celebrandas quisque vult, ad quam religionis, et pietatis stimulus ductus eleëmosynas confert, aut in qua quispiam fortasse tumulatus est, quàm in alia Ecclesia sibi prorsus ignota. Quod sanè veluti mercaturis faciendis à turpis lucri cupiditate inductum non solùm ab avaritiæ suspicione, et vitio, verum etiàm à furti crimine, undè restitutioni subjacet haud immune, in causa est, ut bonorum quamplurimi, ad quorum notitiam mercatura hujusmodi venit, graviter offensi, ab eleëmosynis ad celebrandas Missas amplius offerendis abstineant.* Execrabilem hujusmodi abusum alicubi sensim irrepentem detestantes Romani Pontifices Prædecessores nostri, de consilio

Digitized by Google

tum Congregationis S. R. E. Cardinalium Universalis Inquisitionis contra hæreticam pravitatem, tum Congregationis Cardinal. Conc. Tridentini Interpretum, *decretum voluerunt, nimirum à quolibet Sacerdote stipendio seu eleëmosyna majoris pretii pro celebratione Missæ à quocumque accepta non posse alteri Sacerdoti Missam hujusmodi celebraturo stipendium seu eleëmosynam minoris pretii erogari, etsi eidem Sacerdoti Missam celebranti, et consentienti, se majoris pretii stipendium seu eleëmosynam accepisse indicásset.* Eapropter Vos, Venerabiles Fratres, in Apostolici ministerii, et sollicitudinis nostræ partem adscitos rogamus, et maximopere in Domino hortamur, ut custodientes vigilias super gregibus vestris, enitamini, ne ea pestis amplius pervagetur, sed ut penitus extinguatur. Ab avaritia enim, tamquàm à radice, mala omnia germinant; quam quidem appetentes erraverunt à fide, et inseruerunt se doloribus multis. Avaritiâ quidem nulla potior contagio, quæ conceptam apud omnes Sacerdotalis dignitatis perfectionisque opinionem magis inficiat evellatque. Avaritia opibus Deum posthabere, ac servire Mammonæ docens, efficit, ut avari hæreditatem non habeant in regno Christi, et Dei. Quod si hæc in laicis hominibus minimè toleranda, atque adeò legibus coercenda, quid in ecclesiasticis viris, qui terrenis rebus nuntium miserunt, qui in sortem Domini vocati, qui Deo mancipati sunt? Quid, quod non per mundana lucra, sed per Altaris ministerium tàm sordidè, et cum sanctissimarum legum contemptu, et cum Sacerdotalis characteris dedecore in avaritiam præcipiti animo rapiantur? Contendite, igitur, Venerabiles Fratres, quibus Christi ovium cura demandata est, non solùm ut verbo, et exemplo præeuntes, Christi sitis bonus odor in omni loco, undè populi vestigia vestra sequantur; verum etiàm ut ecclesiasticos primum, deindè laicos viros ab infectis vitiorum pascuis avertentes, per viam mandatorum Dei ad cœleste ovile currere doceatis. *Quoniam autem ità comparatum est, ut præsentis pœnæ metu salutaribus monitis facilius obtemperetur; per-*

Digitized by Google

Edictum in vestris Diœcesibus proponendum affigendumque, universis notum facite, quemcumque, qui eleemosynas seu stipendia majoris pretii pro Missis celebrandis, quemadmodum locorum consuetudines, vel Synodalia statuta exigunt, colligens Missas, retenta sibi parte earumdem eleemosynarum seu stipendiorum acceptorum, sivè ibidem, sive alibi, ubi pro Missis celebrandis minora stipendia seu eleemosynæ tribuuntur, celebrari fecerit, laicum quidem seu sæcularem, præter alias arbitrio vestro irrogandas pœnas Excommunicationis pœnam, Clericum verò sivè quemcumque Sacerdotem pœnam Suspensionis ipso facto incurrere; à quibus nullus per alium, quàm per nos ipsos, seu Romanum Pontificem pro tempore existentem, nisi in mortis articulo constitutus, absolvi possit. Fore autem in Domino confidimus, ut unusquisque memor conditionis suæ, posthac benè consultum velit animæ suæ, nec tàm salutares leges censurasque ecclesiasticas parvipendat. Intereà Fraternitatibus vestris Apostolicam Benedictionem in populos etiàm curæ vestræ commissos redundaturam peramanter impertimur. Volumus autem, ut præsentium litterarum, transumptis sivè exemplis, etiàm impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, et Sigillo personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides in judicio, et extrà adhibeatur, quæ adhiberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die trigesima mensis Junii millesimo septingentesimo quadragesimo primo, Pontificatus nostri anno primo.

EPISTOLA ENCYCLICA V.

SUPER MISSA PAROCHIALI, ET CONVENTUALI.

Cum semper oblatas nobis occasiones Apostolica scripta dirigendi ad Fraternitates vestras libenter amplectimur, ut sinceræ nostræ ergà vos dilectionis argumenta frequenter eluceant; tum verò majori animi

Digitized by Google

alacritate idipsum præstamus, quum ad excitandum Fraternitatum vestrarum zelum pro conservatione rectæ disciplinæ in Clero regimini vestro commisso; præsentibus rerum, aut temporum conditionibus commovemur. Nec enim impositum imbecillitati nostræ omnium Ecclesiarum sollicitudinis onus aliter sustinere nos posse confidimus, quàm si divini cultûs augmentum, atque exactam ecclesiasticarum sanctionum in singulis Diœcesibus custodiam religiosæ vigilantium Pastorum curæ, identidem inculcando, commendemus.

Hujus porrò Epistolæ ad vos scribendæ occasionem nobis atque argumentum in primis præbet onus illud, quod omnibus animarum curam gerentibus incumbit, applicandi Missam Parochialem pro populo ipsorum curæ commisso: tum etiàm applicatio Missæ Conventualis, quæ pro Benfactoribus in genere facienda est ab iis, qui Missas canunt in Ecclesiis Patriarchalibus, Metropolitanis, Cathedralibus, et Collegiatis; tum denique debitum psallendi, quo tenentur Canonici prædictarum Ecclesiarum Choro assistentes. Cujus quidem argumenti minimè nova, sed à scriptoribus frequenter habita tractatio est; eumque ea res in hujus Almæ urbis nostræ Congregationibus. et potissimùm in Congregatione Venerabilium Fratrum nostrorum S. R.E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, cujus Secretarii munere olim in minoribus constituti multos annos perfuncti sumus, multoties discussa ac definita fuerit; quàmvis earumque Congregationum Decreta plerumque circà eam uniformia, et sibi consona prodierint, eorumque Decretorum nonnulla etiàm Pontificiam Prædecessorum nostrorum approbationem, et confirmationem meruerint; minimè tamen mirandum esset, eorum notitiam ad singulos quosque vestrum non adhùc pervenisse. Quapropter non modò opportunum, verùm etiàm necessarium duximus, Encyclicam hanc Epistolam ad vos scribere, per quam, sublatâ demum diversarum, in quas scriptores abierunt, opinionum varietate, constans hujus

Digitized by Google

Apostolicæ Sedis sententia prædictis de rebus cuilibet innotescat, et Fraternitatibus vestris quædam veluti norma ac regula suppetat, juxtà quam Synodales, aliasque vestras circà præmissa Constitutiones, Ordinationes, seu Edicta, quorum publicationem vobis injungimus, dirigere valeatis. Eorum verò executionem, dum, juxtà ea, quæ in præsentibus tenenda atquè servanda præscribimus, omni, qua decet, sollicitudine ac vigilantia urgere studebitis, minimè dubitandum vobis erit, ne statutorum vestrorum implemen to obicem, aut moram afferre valeant recursus ad hujus nostræ Curiæ Tribunalia forsitan habendi; utpotè quos omninò rejiciendos esse præcipimus ac jubemus: quamobrem has ipsas litteras nostras in singulorum Tribunalium regestis asservari volumus, atque ad earum præscriptum tàm ipsorum Tribunalium resolutiones, quàm de vestris decretis, quæ ipsi præsentibus inhærentes edituri estis, judicia exigi, et conferri mandamus.

Et quidem quod nuper enunciavimus, sacrosanctum Missæ Sacrificium à Pastoribus animarum applicari debere pro populo ipsorum curæ commisso, id veluti ex divino præcepto descendens, à sacra Tridentina Synodo disertè exprimitur sess. 23 cap. 1. de Reformat. per hæc notabilia verba: *Cum præcepto divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his Sacrificium offerre.* Et quàmvis minimè defuerint, qui per inanes, et frivolas interpretationes hujusmodi obligationem à sancto Synodo memoratam de medio tollere, vel saltèm extenuare contenderint, quum tamen relata Concilii verba satis clara, et perspicua sint, *quumque prædicta Congregatio ejusdem Concilii interpretationi privativè præposita, constanter edixerit; eos, quibus animarum cura demandata est, non modò Sacrificium Missæ celebrare, sed illius etiàm fructum medium pro populo sibi commisso applicare debere, nec illud pro aliis applicare, aut pro hujusmodi applicatione eleëmosyam percipere posse, quodque magis interest, quum hæc intelligentia*

Digitized by Google

à Prædecessoribus nostris Romanis pontificibus approbata fuerit, et confirmata : nihil jam amplius ulli vestrum desiderandum superest, ut eam amplecti, eidemque obsequi, necnon illius promptam executionem in vestris respectivè Diœcesibus omni studio procurare debeatis.

Neque nos tamen, qui, ut superiùs innuimus, in minoribus adhùc degentes, munus Secretarii prædictæ Congregationis Concilii Tridentini Interpretis plures annos obivimus, aliosque non paucos partim in Anconitanæ Cathedralis, partim in Metropolitanæ Bononiensis, patriæ nostræ dilectissimæ, quam adhùc retinemus, gubernatione assiduè transegimus; non, inquam, nos latent multiplicis generis effugia, per quæ nonnulli prædictæ obligationis implementum declinare satagunt, quibusque proindè opportunè à nobis est occurrendum.

Quum enim sacrum Tridentinum Concilium, ne animarum cura negligatur, non uno in loco Episcopis mandet, ut quotiescumque opus fuerit, idoneos Vicarios cum certorum fructuum assignatione ad eamdem curam exercendam eligant ac deputent, uti videre est sess. 7 c. 5 et 7. sess. 21 c. 6 sess. 25 c. 16. non rarò autem eveniat, ut aliqua Ecclesia Parochiali vacante, Vicarius pariter ad implenda hujusmodi Ecclesiæ onera, usquè ad novi Rectoris electionem, ab Episcopo deputari debeat, eodem Concilio Tridentino id jubente sess. 24 c. 28. de Reformat. nonnulli ex hujusmodi Vicariis nituntur se ipsos à prædicta obligatione subtrahere, vel ex eo quod, habituali cura penes alium seu alios residente, ipsi actualem dumtaxat exerceant; vel quod ipsi sint ad nutum amovibiles; vel ad breve tempus hujusmodi curæ sint addicti; ut nihil hîc loquamur de Parochis Regularibus, qui à prædicta applicatione Missæ pro populo nonnumquam alienos se ostendunt. *Itaque mens nostra, et sententia est, sicuti etiàm pluries à prælaudatis Congregationibus judicatum fuit ac definitum, quod omnes, et singuli, qui actu animarum curam exercent, et non solùm Paroclii aut Vicarii sæculares, verùm etiàm*

Digitized by Google

Parochi aut Vicarii regulares, uno verbo, omnes et singuli, de quibus suprà dictum est, utque alii quicumque etiàm specifica, et individua mentione digni, æque teneantur Missam Parochialem applicare pro populo, ut præfertur, ipsorum curæ commisso.

Nonnulli verò ad evitandum hujusmodi obligationis implementum allegare solent, congruos sibi Parochiæ suæ reditus non suppetere; alii denique ad inveteratam consuetudinem confugiunt, sustinentes id neque sibi, neque decessoribus suis, per longum tempus. quod immemorabile affirmant, umquàm in usu fuisse, *Nos autem ad præcedentes prædictæ Congregationis Concilii resolutiones nostram approbationem, et confirmationem extendimus; et quatenùs opus sit, auctoritate Apostolicæ iterùm tenore præsentium decernimus, et declaramus, quod licet Parochi, seu alii, ut suprà, animarum curam habentes, congruis præfinitis reditibus destituantur, et quàmvis antiqua seu etiàm immemorabili consuetudine in ipsorum Diœcesibus seu Parochiis obtinuerit, ut Missa pro populo non applicaretur, eadem nihilominùs omninò in posterum ab ipsis debeat applicari.*

Quum tamen diximus, omnes animarum curam habentes Missæ Sacrificium pro populo sibi commisso applicare debere, non ideò statuere voluimus, eosdem aut quotidiè, aut quotiescumque celebraverint, ad prædictam applicationem pro populo teneri. Et quidem sacrosancta Tridentina Synodus sess. 25 c. 14. præcipit Episcopis curare, ut Sacerdotes saltèm diebus Dominicis, et Festis solemnibus Missarum sacra faciant, *si autem curam habuerint animarum, tàm frequenter ut suo muneri satisfaciant, Missas celebrent:* in pluribus autem Synodalibus Episcoporum constitutionibus novimus providè constitutos ac designatos esse dies, quibus animarum Pastores Missas celebrare debent. At verò nos id unum in præsenti suscepimus decernendum, quandò nimirùm iidem pro populo celebrare, et applicare teneantur; *et quàmvis compertum habeamus id, quod*

Digitized by Google

aliàs à Congregatione Concilii responsum fuit, Parochum nempè pinguibus redditibus dotatum quotidiè pro populo celebrare, et applicare debere, eum verò, qui uberioribus hujusmodi reditibus non gaudeant, festivis tantùm diebus id ipsum præstare tenèri: quum tamen pariter nobis perspectæ sint tum controversiæ super hoc ipso exortæ, nimirùm ad quam summam pertingere debeant Ecclesiæ Parochialis proventus, ut pingues, et uberes appellari possint: quoniam pingues minimè habendi sunt reditus, etiàm copiosi, quibus tamen multiplicia, et gravia sint onera adnexa, tum etiàm multorum querelæ adversùs hujusmodi decretum, tamquàm plus æquo rigidum, excitatæ, nobis innotescant: *Idcircò opportunum censemus Fraternitatibus vestris declarare, nobis abundè satisfactum fore, vobisque proindè satis esse posse, dum ii, qui animarum curam exercent, Sacrificium Missæ pro populo celebrent atque applicent in Dominicis aliisque per annum diebus Festis de præcepto;* quum prædicti Dominici, aliique Festi dies si sint, in quibus juxtà præceptum Concilii Tridentini sess. 5 c. 2 et sess. 25 c. 4. quilibet animarum curæ præpositus populum sibi commissum salutaribus verbis pascere debet, docendo ea quæ scire omnibus necessarium est ad salutem; iidemque sint dies, de quibus eadem sancta Synodus statuit, ut *moneat Episcopus populum diligenter, tenèri unumquemque Parochiæ suæ interesse, ubi commodè id fieri potest, ad audiendum verbum Dei,* et quibus Parochi subditos suos in Doctrina erudire debent, juxtà id quod à prædicto Concilio in eit. c. 4. Episcopis præcipitur, ut nempè *saltèm Dominicis et aliis festivis diebus pueros in singulis Parochiis, fidei rudimenta, et obedientiam ergà Deum, et parentes, diligenter ab iis, ad quos spectavit, doceri curent.*

Et quia in nonnullis Diœcesibus numerus dierum Festorum de præcepto, de Apostolica nostra auctoritate et consensu, eatenus est imminutus, ut nempè in aliquibus Festis Christi fideles et Missam audire et

Digitized by Google

ab operibus servilibus abstinere debeant; in aliis verò populo permissum sit opera servilia exercere, firmâ remanente obligatione audiendi Missæ Sacrificium; nos, ut obortæ jam dubitationes circà onus applicationis Missæ Parochialis in hujusmodi diebus Festis, penitus eliminentur, *statuimus, et declaramus, quod etiàm iisdem Festis diebus, quibus populus Missæ interesse debet, et servilibus operibus vacare potest, omnes animarum curam gerentes Missam pro populo celebrare teneantur.*

Quia verò propriâ nonnumquam experientiâ satis agnovimus, aliquos esse Parochos adeò paupères, ut fermè ex eleëmosynis, quas à fidelibus pro Missarum celebratione accipiunt, vivere cogantur; eos verò qui, Ecclesia Parochiali vacante, ad animarum curam exercendam, sub Vicarii, seu Œconomi nomine, deputantur, aliquibus in locis adeò illiberaliter tractari, ut exigui reditus ipsis constituti, et pauca incerta emolumenta eisdem obvenientia, ægrè ad eorum vitæ necessaria sufficiant, quod iis quoque non rarò evenire solet, qui in aliquibus Ecclesiis, habituali curâ apud alios manente, actuali tantùm exercitio sunt addicti, proindèque cum istis severè nimis agi videretur, si diebus festis, quibus potissimùm hujusmodi occasio se offert, eisdem vetitum esset eleëmosynam pro applicatione Missæ recipere: *Idcircò nos tàm istorum, quàm illorum inopiam summoperè miserantes, eisdemque, quantùm nobis integrum est, consulere volentes; quàmvis, ut suprà dictum est, omnes et singuli prædicti teneantur diebus festis Missam pro populo celebrare, et applicare; attamen, quod pertinet ad prædictos Parochos egentes, unicuique vestrum facultatem concedimus, cum iis, quos revera tales esse noveritis, opportunè dispensandi, ad hoc, ut, etiàm diebus festis hujusmodi, eleëmosynam ab aliquo offerente recipere, et pro ipso Sacrificium applicare, quatenùs id ab eo requiratur, liberè et licitè possint et valeant; dummodò ad necessariam populi commoditatem, in ipsa Ecclesia Parochiali Missam celebrent; ea tamen adjectâ conditione, ut tot*

Digitized by Google

Missas infrà hebdomadam pro populo applicent, quot in diebus festis, infrà eamdem hebdomadam occurrentibus, juxtà peculiarem intentionem alterius pii benefactoris obtulerint.

Quod autem spectat ad Vicarios, sivè Œconomos Ecclesiarum vacantium, quum à sacro Tridentino Concilio cit. sess. 24 c. 18 cuilibet Episcopo tribuatur facultas eos deputandi, et constituendi, *cum congrua, ejus arbitrio, fructuum portionis assignatione*; Vestrum erit, Ven. Fratres, cum iis agere, qui vacantis Ecclesiæ fructus exigunt, *ut egenti Vicario, qui exigua hujusmodi certorum fructuum assignatione, paucisque incertis proventibus gaudeat, congruum aliquod augmentum præbeatur pro onere celebrandi, et applicandi Missam pro populo diebus festis. Quapropter pro iis locis, in quibus Ecclesiarum vacantium fructus ad commodum Cameræ nostræ Apostolicæ exigitur, opportuna Thesaurario nostro Generali mandata dirigemus, quæ iis denunciare non prætermittet peculiaribus dictorum locorum Collectoribus, cum quibus Episcopi ecclesiasticæ nostræ ditionis, cæterorumque locorum, in quibus, ut præfertur, Ecclesiarum vacantium fructus ad Cameram prædictam pertinent, officii sui partes in eum finem, de quo suprà diximus, interponere debebunt.*

Ac demùm, quòad illos, qui tamquàm *Vicarii*, sivè perpetui, sivè ad tempus constituti, animarum curam administrant, quæ apud alios habitu residet, ratione alicujus Ecclesiæ Parochialis ipsorum Ecclesiis, seu Monasteriis, Collegiis, aut locis Piis olim unitæ; quàmvis à recol. mem. Prædecessore nostro S. Pio Papa V. præfinita fuerit certa pars fructuum hujusmodi Vicariis assignanda, prout in ipsius Constitutione, quæ incipit; *Ad exequendum*, data Kalendis Novembris anni MDLVII. distinctè statuitur; *nihilominùs ubi præscripta fructuum portio, vel nullo modo, vel non integrè Vicariis prædictis assignata reperiatur, vel etiàm ubi ea, quæ ad normam prædictæ constitutionis eisdem fuerit attributa, minimè sufficiens à vobis reputetur, propter temporum circumstantias, et signanter pro implendo*

Digitized by Google

onere celebrandi et applicandi Missam pro populo diebus Festis de præcepto ; utendum vobis erit potestate , quam fecit Episcopis Synodus Trid. sess. 7 c. 7. *dum illorum arbitrio permisit , juxtà temporum , atquè injunctorum onerum rationem , congruam prædictis Vicariis fructuum portionem assignare ;* quam ob causam nos etiàm Fraternitatibus vestris , quatenùs opus sit , necessarias omnes et opportunas facultates impertimur ; quibuscumque appellationibus , privilegiis , aut exemptionibus , ut in eodem Concilio sancitur adversùs ea , quæ salubriter à vobis constituta fuerint , minimè suffragantibus.

Hæc igitùr circà Missam Parochialem statuenda , et Fraternitatibus vestris denuncianda judicavimus. Indeque gradum facientes ad ea , quæ pertinent ad Missam Conventualem , neminem vestrum latêre putamus sacrorum Canonum sanctiones ; quibus præcipitur , ut singulis diebus in Ecclesiis Patriarchalibus , Metropolitanis , Cathedralibus , et Collegiatis tum Horæ Canonicæ debitis modo , et formâ recitentur , tum etiàm *Missa Conventualis* celebretur , quæ adeò clarè sunt , ut nulla super iis oriri possit dubitatio , eaque de re perspicuæ pariter , et per omnia uniformes existunt Resolutiones ab hac Congregatione Vener. Fratrum nostrorum Concilii Tridentini Interpretum repetitis vicibus emanatæ , quas omnes Apostolicâ auctoritate nostrâ confirmamus , et approbamus , earum executionem vobis enixè inculcantes , *ut scilicet Missa Conventualis , quæ singulis diebus canitur à Clero prædictarum Ecclesiarum , pro earumdem Benefactoribus in genere quotidiè applicetur ;* eodem prorsùs modo , quo Missam Parochialem ab iis , qui curam Animarum gerunt , pro populo sibi commisso , singulis saltèm diebus festis de præcepto , applicari debere superiùs declaravimus. *Itàque date operam , ut falsam quorumdam opinionem eliminetis , quam in aliquibus Ecclesiis ejusmodi sivè dolo malo , sivè per errorem invectam esse novimus : quod nempè dum Missa Conventualis pro certo aliquo Ecclesiæ benefactore , vel grati animi ergò , vel ex ri*

Digitized by Google

oneris impositi celebratur, et applicatur, satis impletum censeatur debitum applicationis Missæ Conventualis. Etenim hujusmodi debitum non quidem respicit singulares aliquos Benefactores, sed Benefactores in genere cujuslibet Ecclesiæ, cujus servitio addicti sunt quicumque in eadem sivè Dignitates, sivè Canonicatus, sivè Mansionariatus, sivè Beneficia Choralia obtinent, et Missam Conventualem suis respectivè vicibus celebrant.

Neque minùs improbandam noveritis aliorum sententiam, qui satis putant supradictam obligationem impletam esse, dum in eorum Ecclesiis pro Benefactoribus in genere aliquæ interdum preces fiunt, vel anniversaria statis diebus Sacrificia pro illis peraguntur. Nemo enim id sibi arrogare debet, ut impositæ obligationi aliâ ratione satisfacere possit, quàm eâ, quæ à lege ecclesiastica multoties præscripta fuit; nimirùm Missam Conventualem singulis diebus pro Benefactoribus celebrando, eamdemque pro illis in genere applicando.

Profectò non solùm prioribus Ecclesiæ sæculis, verùm etiàm temporibus haud longè à nostra ætate remotis (quod vos ex historia Ecclesiæ didicisse non dubitamus) servabatur olim in singulis Ecclesiis series accurata omnium, et singulorum, quorum liberalitate unaquæque aucta fuerat, eorumque nomina sacris Diptychis (sic enim vocabantur) ideò consignata erant, ut eorumdem recordatio numquàm interiret, utque pro iis tum preces funderentur, tum etiàm Missæ Sacrificium offerretur, quam ob causam etiàm prædictus Catalogus in plerisque Ecclesiis ob oculos Presbyteri celebrantis apponi consuevit, licet iidem pii Benefactores in suis donationibus nihil penitus pro se pacti essent, sed tantummodò pro peccatorum suorum remissione se bona sua Deo offerre declarâssent. Ecclesiarum siquidem Præsules preces pro iis imperandas esse duxerunt: quàmvis illi propria bona offerentes ne verbum quidem ea de re fecissent. Sacrorum hujusmodi Diptychorum usus sensim defecit; ob idque in oblivione jacent alicubi complurium benefactorum nomina. At non idcircò fas est deserere

Digitized by Google

usum, et disciplinam orandi pro iis, et Sacrificium Missæ pro illis offerendi. Atque indè præceptum applicandi Missam Conventualem pro Benefactoribus in genere, originem atque rationem desumit.

Quemadmodum verò, loquendo de Missa Parochiali, superiùs dictum est, varias excusationes afferri solere, ad declinandam illius applicationem pro populo diebus festis de præcepto, ità pariter usuvenit quòad applicationem quotidianam Missæ Conventualis pro Benefactoribus in genere. Ut autem superiores illæ, sic etiàm hæ posteriores, providè è medio sublatæ fuerunt per opportunas Congregationis Concilii Tridentini resolutiones, quas proindè in his etiàm auctoritate nostrâ approbamus, et confirmamus.

Nonnulli siquidem obtentu *contrariæ consuetudinis*, etiàm immemorabilis, in propria Ecclesia vigentis, se ab hujusmodi onere eximi posse sibi persuaserunt. *Verùm jam pluries responsum fuit; hujusmodi consuetudinem, licet immemorabilem, quæ potiùs abusus, et corruptela dicenda est, nemini suffragari.* Alii à Missa pro Benefactoribus in genere applicanda se excusatos voluissent, ex eo, quod alio quopiam Missarum onere obstricti inveniantur, vel ratione proprii Canonicatûs, aut alterius Beneficii ecclesiastici, quod insimul cum Canoniali præbenda obtinent; vel quia, præter munus Canonici, seu Beneficiati, aut Mansionarii in Ecclesia Cathedrali seu Collegiata, quum etiàm in eadem, vel in alia Ecclesia Parochialem curam exerceant, dum Missam Conventualem canunt diebus festis de præcepto, debent pro populo sibi commisso eam applicare: ac proindè nequeunt eamdem pro Ecclesiæ Benefactoribus specialiter offerre. Sed his quoque obviam itum est, mandando *singulis prædictis, ut Missam Conventualem, quam canunt, pro Ecclesiæ Benefactoribus in genere applicent, pro aliis verò, pro quibus ipsi peculiariter Missam applicare tenentur, alterum substituant, qui ipsorum loco Missam hujusmodi celebret, applicetque:*

Aliorum pariter exceptio fuit, quod Missa Conven-

Digitized by Google

tualis non semper à Canonicis, aut Dignitatibus celebretur, sed aliquandò etiàm è Beneficiatis, aut Mansionariis, quos minùs æquum videtur pro Missæ celebratione omni eleëmosyna carere, quæ undè desumi valeat, ignoratur. Cui tamen rei pariter consultum est, demandando, ut ea desumatur ex Massa distributionum.

Alii denique obtenderunt exiguitatem hujusmodi distributionum, quæ, ob detractam eleëmosynam quotidianam pro Missa Conventuali, ad nihilum ferè redactæ, vix foret, ut ab aliquo curarentur, cum magno detrimento servitii Ecclesiæ præstandi. Tridentina quidem Synodus sess. 24 c. 15 opportunas rationes ostendit, quibus Canonicalium Præbendarum inopiæ valeat provideri. Si verò designatam à Concilio viam, ut ferè evenire solet, nequaquam iniri posse contingat, reliquum erit ad Congregationem Concilii recursum habere: cujus erit, perspecto ex vestris relationibus rerum statu, auctoritate Apostolicâ Prædecessoribus nostris eidem impertitâ, et à nobis etiàm præsentium tenore confirmatâ, quotidianam applicationem Missæ conventualis pro benefactoribus in genere, ut aliàs, ad Festos tantummodò dies reducere.

Non modò Ecclesiis Patriarchalibus, Metropolitanis, Cathedralibus, et Collegiatis injunctum reperitur, ut quotidiè Missa Conventualis in eisdem canatur, sed etiàm in Rubricis generalibus, quarum exactissimam Fraternitatibus vestris custodiam commendamus, præscribitur, ut certis diebus non una, sed binæ, atque etiàm aliquandò tres Missæ Conventuales uno die celebrentur. Itaque quum nuper à nobis dictum fuerit, primam Missam Conventualem quotidiè pro benefactoribus in genere celebrandam, et applicandam esse; nunc expendendum superest, an earumdem Ecclesiarum Capitula Jurisdictioni vestræ respectivè subjecta adigere debeatis, ut alias quoque Missas, si plures, ut præfertur, celebrari contigerit, pro benefactoribus in genere similiter applicent.

Hujusmodi quæstio ab aliquibus ex vobis ecclesias-

Digitized by Google

tico zelo flagrantibus supradictæ Congregationi Venerabilium Fratrum nostrorum Concilii Tridentini Interpretum proposita est. Jamque antè illius propositionem compertum fuerat, aliàs ab eadem Congregatione responsum fuisse, concedendam esse exemptionem ab onere applicandi secundam et tertiam Missam Conventualem pro benefactoribus in genere, attentâ Canonicatuum, et Beneficiorum tenuitate; ex quo inferri poterat, hujusmodi applicationis debitum manere, ubi de Ecclesiis pauperibus non ageretur. Verùm quum hanc definiendæ quæstionis regulam apud prædictam Congregationem non admodùm veteri observantiâ firmatam probè noverimus, cumque hujusce dubii solutionem eadem Congregatio nuper judicio nostro remittendam esse censuerit; *Nos ità judicamus, idque vobis tenendum indicimus, laudandos nempè, et confirmandos esse, quotquot sponte sua secundam, aut tertiam Conventualem Missam pro benefactoribus in genere applicant; qui verò idem agunt ex ri consuetudinis in ipsorum Ecclesia vigentis, iis imperandum, ut in ea consuetudine perseverent. Ubi verò id usu receptum non invenitur, liberam omninò secundæ, tertiæque Missæ Conventualis applicationem celebrantibus relinquendam esse, dummodò in commemoratione pro Defunctis, Ecclesiæ benefactorum in genere non obliviscantur.*

Huic demùm Epistolæ nostræ finem imponentes, Fraternitates vestras enixè hortamur, ut maximam curam, et vigilantiam in id conferatis, ut in Ecclesiarum vestrarum choris, præter devotam celebrationem, debitamque applicationem Missæ Conventualis, Horæ Canonicæ non præproperè, sed exactè, pausâ nempè interpositâ, et maximâ, quâ decet, reverentiâ, ac religione canantur. Equidem scimus, in aliquibus Metropolitanis, et Cathedralibus Ecclesiis, inter Canonicos eam opinionem invaluisse, ut se munus suum satis implere contendant, dum choro præsentes assistunt, licet ipsi sibi silentium imperent, neque psallentibus Beneficiatis, aut Mansionariis in cantu se ad-

Digitized by Google

jungant. In hujusce verò opinionis confirmationem adduci ab iisdem solent inveteratæ consuetudines, statuta peculiaria, aut etiàm prætensa Ecclesiarum suarum Privilegia. At quum Synodus Tridentina sess. 24 c. 12 loquens de Dignitatibus; et Canonicis, qui choro interesse debent, unum ex eorum officiis esse dicat: *in choro ad psallendum instituto, Hymnis et Canticis Dei nomen reverenter, distinctè, devoteque laudare;* quumque pauca omninò sint Capitula, in quibus eo modo à Canonicis choro assistitur, ideòque receptæ in universa Ecclesia disciplinæ paucos illos adversari dignoscatur; quum insuper opinio illa numquàm in Congregatione Concilii Tridentini interpretationi præposita examinata sit, quin statim explosa fuerit, et improbata; quàmvis præsumptis consuetudinibus, aliisque fundamentis, et rationibus innixa perhiberetur, Canonicis etiàm Ecclesiarum Patriarchalium hujus nostræ urbis super hoc instantibus: quum denique idem judicium prolatum reperiatur à pluribus Conciliis Provincialibus, ab hac etiàm Apostolica Sede approbatis, et confirmatis: nihil jam reliquum esse videtur: quominùs pauciores universorum legi se accomodent. *Equidem minimè nobis compertum est, quo peculiari titulo suffulti persuasum habeant unius, vel altertius Ecclesiæ Canonici, se muneri suo satisfacere per simplicem in Choro assistentiam, absque divinæ Psalmodiæ cantu. Verùm nisi illis præsto sit Apostolicum non præsumptum vel abrogatum, sed legitimum ac vigens Privilegium sivè Indultum, jure ac merito verendum est, ne isti, dum ità se gerunt, præbendarum ac distributionum fructus minimè suos faciant; consequenter ne ad eorum restitutionem teneantur.* Quapropter vestrum erit, Venerabiles Fratres, hæc omnia illis aperire, ut neque nobis, neque vobis apud divinum Judicem fraudi sit, si in hujusmodi re, quæ tanti est momenti, utpotè quæ ad ipsius Dei cultum proximè spectat, abusus et corruptelas, quas arguendo, et increpando evellere debebamus, dissimulatione ac silentio nostro fovisse et confirmâsse inveniamur. Interea Fraternitatibus ves-

Digitized by Google

tris, quas intimo cordis affectu complectimur, Apostolicam Benedictionem amantissimè impertimur

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem die XIX. Augusti MDCCXLIV. Pontificatûs nostri Anno quarto.

EPISTOLA ENCYCLICA VI.

SUPER USURA.

Vix pervenit ad aures nostras, ob novam controversiam (nempè, an quidam contractus validus judicari debeat) nonnullas per Italiam disseminari sententias, quæ sanæ doctrinæ haud consentaneæ videntur; cum statim nostri Apostolici muneris partem esse duximus opportunum afferre remedium, ne malum ejusmodi, temporis diuturnitate, ac silentio, vires magis acquireret, aditumque ipsi intercludere, ne latiùs serperet, et incolumes adhùc Italiæ Civitates labefactaret.

Quapropter eam rationem, consiliumque suscepimus, quo Sedes Apostolica semper uti consuevit; quippè rem totam explicavimus nonnullis ex Venerabilibus Fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, qui sacræ Theologiæ scientiâ, et Canonicæ Disciplinæ studio ac peritiâ plurimùm commendantur: accivimus etiàm plures Regulares in utraque facultate præstantes, quorum aliquos ex Monachis, alios ex Ordine Mendicantium, alios demùm ex Clericis regularibus selegimus: Præsulem quoque Juris utriusque laureâ præditum, et in foro diù versatum adhibuimus. Diem quartam indiximus Julii, qui nuper præteriit, ut coram nobis illi omnes convenirent, quibus naturam totius negotii declaravimus; quod illis anteà cognitum perspectumque deprehendimus.

Post hæc præcepimus, ut omni partium studio, omnique cupiditate soluti, rem totam accuratè perpenderent, suasque opiniones scripto exararent; non tamen expetivimus ab ipsis, ut judicium ferrent de contractu, qui controversiæ causam initio præbuerat, cum plura documenta non suppeterent, quæ necessa-

Digitized by Google

rio ad id requirebantur; sed ut certam de usuris doctrinam constituerent, cui non mediocre detrimentum inferre videbantur ea, quæ nuper in vulgus spargi cœperunt. Jussa fecerunt universi; nam suas sententias palam declarârunt in duabus Congregationibus, quarum prima coram nobis habita est die 18 Julii; altera verò die prima Augusti, qui menses nuper elapsi sunt; ac demùm easdem sententias Congregationis Secretario scriptas tradiderunt.

Porrò hæc unanimi consensu probaverunt.

I. *Peccati genus illud, quod usura vocatur, quodque in contractu mutui propriam suam sedem, et locum habet, in eo est repositum, quod quis ex ipsomet mutuo, quod suapte naturâ tantumdem dumtaxat reddi postulat, quantùm receptum est, plus sibi reddi velit, quàm est receptum; ideòque ultrà sortem, lucrum aliquod, ipsius ratione mutui, sibi deberi contendat. Omne propterea hujusmodi lucrum, quod sortem superet, illicitum, et usurarium est.*

II. *Neque verò ad istam labem purgandam, ullum arcessiri subsidium poterit, vel ex eo, quod id lucrum non excedens, et nimium, sed moderatum; non magnum, sed exiguum sit: vel ex eo, quod is, à quo id lucrum solius causâ mutui deposcitur, non pauper, sed dives existat; nec datam sibi mutuo summam relicturus otiosam, sed ad fortunas suas amplificandas, vel novis coëmendis prædiis, vel quæstuosis agitandis negotiis, utilissimè sit impensurus. Contra mutui siquidem legem, quæ necessariò in dati atque redditi æqualitate versatur, agere ille convincitur, quisquis eâdem æqualitate semel positâ, plus aliquid à quolibet, vi mutui ipsius, cui per æquale jam satis est factum, exigere adhùc non veretur: proindeque si acceperit, restituendo erit obnoxius ex ejus obligatione justitiæ, quam commutativam appellant, et cujus est, in humanis contractibus æqualitatem cujusque propriam, et sanctè servare, et non servatam exactè reparare.*

III. *Per hæc autem nequaquam negatur, posse quandoque unà cum mutui contractu quosdam alios, ut aiunt,*

Digitized by Google

titulos, eosdemque ipsimet universim naturæ mutui minimè innatos, et intrinsecos, fortè concurrere; ex quibus justa omninò legitimaque causa consurgat quiddam amplius suprà sortem ex mutuo debitam ritè exigendi. Neque item negatur, posse multoties pecuniam ab unoquoque suam, per alios diversæ prorsùs naturæ à mutui natura contractus, rectè collocari et impendi, sivè ad proventus sibi annuos conquirendos, sivè etiàm ad licitam mercaturam, et negotiationem exercendam, honestaque indidem lucra percipienda.

IV. *Quemadmodum verò in tot ejusmodi diversis contractuum generibus, si sua cujusque non servatur æqualitas, quidquid plus justo recipitur, minùs ad usuram, (eò quod omne mutuum tàm apertum, quàm palliatum absit) ac certè ad aliam veram injustitiam restituendi onus pariter afferentem, spectare compertum est, ità si ritè omnia peragantur, et ad justitiæ libram exigantur, dubitandum non est, quin multiplex in iisdem contractibus licitus modus et ratio suppetat humana commercia, et fructuosam ipsam negotiationem ad publicum commodum conservandi, ac frequentandi. Absit enim à Christianorum animis, ut per usuras, aut similes alienas injurias florêre posse lucrosa commercia existiment: cum contrà ex ipso Oraculo divino discamus, quod justitia elevet gentem, miseros autem faciat populos peccatum.*

V. *Sed illud diligenter animadvertendum est, falsò sibi quemquam, et nonnisi temerè persuasurum, reperiri semper, ac præsto ubique esse, vel unà cum mutuo titulos alios legitimos, vel secluso etiàm mutuo, contractus alios justos, quorum vel titulorum, vel contractuum præsidio, quotiescumque pecunia, frumentum, aliudve id generis alteri cuicumque creditur, toties semper licet auctuarium moderatum, ultrà sortem integram salvamque, recipere. Ità si quis censerit, non modò divinis documentis, et Catholicæ Ecclesiæ de usura judicio, sed ipsi etiàm humano communi sensui, ac naturali rationi procùl dubio adversabitur. Neminem etiàm id saltèm latere potest, quod multis in casibus teneatur homo, simplici ac nudo mutuo alteri succurrere, ipso præsertim*

Digitized by Google

Christo Domino edocente = Volenti mutuo à te, ne avertaris =, et quod similiter multis in circumstantiis, præter unum mutuum, alteri nulli vero, justoque contractui locus esse possit. Quisquis igitùr suæ conscientiæ consultum velit, inquirat priùs diligenter oportet, verè ne cum mutuo justus alius titulus, verè ne justus alter à mutuo contractus occurrat, quorum beneficio, quod quærit lucrum, omnis labis expers, et immune reddatur.

His verbis complectuntur, et explicant sententias suas Cardinales, ac Theologi, et viri Canonum peritissimi. quorum consilium in hoc gravissimo negotio postulavimus. Nos quoque privatum studium nostrum conferre in eamdem causam non prætermisimus, antequàm Congregationes haberentur, et quo tempore habebantur, et ipsis etiàm peractis; nam præstantium virorum suffragia, quæ modò commemoravimus, diligentissimè percurrimus. *Cum hæc ità sint, approbamus, et confirmamus quæcumque in sententiis superiùs expositis continentur;* cum Scriptores planè omnes Theologiæ, et Canonum Professores, plura sacrarum litterarum testimonia, Pontificum Decessorum nostrorum Decreta, Conciliorum, et Patrum auctoritas, ad easdem sententias comprobandas penè conspirare videantur. Insuper apertissimè cognovimus Auctores, quibus contrariæ sententiæ referri debent, et eos pariter, qui illas fovent, ac tuentur, aut illis ansam, seu occasionem præbere videntur. Neque ignoramus, quantâ sapientiâ, et gravitate, defensionem veritatis susceperint Theologi finitimi illis Regionibus, ubi controversiæ ejusmodi principium habuerunt. Quare has litteras Encyclicas dedimus universis Italiæ Archiepiscopis, Episcopis, Ordinariis, ut hæc tibi, Venerabilis Frater, et cæteris omnibus innotescerent; et quoties Synodos celebrare, ad populum verba facere, eumque sacris doctrinis instruere contigerit, nihil omninò alienum proferatur ab iis sententiis, quas superiùs recensuimus. Admonemus etiàm vehementer, omnem sollicitudinem impendere, ne quis in vestris Diœcesibus audeat litteris, aut sermonibus contrarium

Digitized by Google

docere : si quis autem parêre detractaverit, illum obnoxium, et subjectum declaramus pœnis per sacros Canones in eo propositis, qui mandata Apostol. contempserint ac violaverint.

De contractu autem, qui novas has controversias excitavit, nihil in præsentiarum statuimus, nihil etiàm decernimus modò de aliis contractibus, pro quibus Theologi, et Canonum Interpretes in diversas abeunt sententias. Attamen pietatis vestræ studium, ac Religionem inflammandam existimamus, ut hæc, quæ subjicimus, executioni demandetis.

Primùm gravissimis verbis populis vestris ostendite, usuræ tabem ac vitium à divinis litteris vehementer improbari; illud quidem varias formas atque species induere, ut fideles Christi sanguine restitutos in libertatem et gratiam, rursùs in extremam ruinam præcipites impellat; quocircà si pecuniam suam collocare velint, diligenter caveant, ne cupiditate omnium malorum fonte rapiantur, sed potiùs ab illis, qui doctrinæ ac virtutis gloriâ suprà cæteros efferuntur, consilium exposcant.

Secundo loco, qui viribus suis, ac sapientiæ ità confidunt, ut responsum ferre de iis quæstionibus non dubitent, (quæ tamen haud exiguam sacræ Theologiæ, et Canonum scientiam requirunt): ab extremis, quæ semper vitiosa sunt, longè abstineant: etenim aliqui tantâ severitate de iis rebus judicant, ut quamlibet utilitatem ex pecunia desumptam accusent, tamquàm illicitam, et cum usura conjunctam: contrà verò nonnulli indulgentes adeò, remissique sunt, ut quodcumque emolumentum ab usuræ turpitudine liberum existiment. Suis privatis opinionibus ne nimis adhæreant; sed prîusquam responsum reddant, plures Scriptores examinent, qui magis inter cæteros prædicantur; deindè eas partes suscipiant, quas tum ratione, tum auctoritate planè confirmatas intelligent. Quod si disputatio insurgat, dum contractus aliquis in examen adducitur, nullæ omninò contumeliæ in eos confingantur, qui contrariam sequuntur, neque illam gravibus Censuris notandam asserant, si præsertim ratione, et præstantium Virorum testimoniis minimè ca-

Digitized by Google

reat: siquidem convicia, atque injuriæ vinculum Christianæ charitatis infringunt, et gravissimam populo offensionem, et scandalum præseferunt.

Tertio loco, qui ab omni usuræ labe se immunes, et integros præstare volunt, suamque pecuniam ità alteri dare, ut fructum legitimum solummodo percipiant, admonendi sunt, ut contractum instituendum anteà declarent, et conditiones inserendas explicent, et quem fructum ex eadem pecunia postulent. Hæc magnoperè conferunt non modò ad animi sollicitudinem et scrupulos evitandos, sed ad ipsum contractum in foro externo comprobandum: hæc etiàm aditum intercludunt disputationibus, quæ non semel conciliandæ sunt, ut clarè pateat, utrùm pecunia, quæ ritè data alteri esse videtur, reverà tamen palliatam usuram contineat.

Quarto loco vos hortamur ne aditum relinquatis ineptis illorum sermonibus, qui dictitant, de usuris hoc tempore quæstionem institui, quæ solo nomine contineatur, cùm ex pecunia, quæ qualibet ratione alteri conceditur, fructus ùt plerimùm comparetur. Etenim quàm falsum id sit, et à veritate alienum, planè deprehendimus, si perpendamus naturam unius contractûs ab alterius naturâ prorsùs diversam et sejunctam esse; et ea pariter discrepare magnoperè inter se, quæ à diversis inter se contractibus consequuntur. Reverà discrimen apertissimum intercedit fructum inter, qui jure licito ex pecunia desumitur, ideòque potest in utroque foro retineri; ac fructum, qui ex pecunia illicitè conciliatur, ideòque fori utriusque judicio restituendus decernitur. Constat igitùr, haud inanem de usuris quæstionem hoc tempore proponi ob eam causam, quod ùt plurimùm ex pecunia, quæ alteri tribuitur, fructus aliquis excipiatur.

Hæc potissimùm vobis indicanda censuimus, sperantes forè, ut mandetis executioni quæcumque per has litteras à nobis præscribuntur; opportunis quoque remediis consuletis, uti confidimus, si fortè ob hanc novam de usuris controversiam in Diœcesi vestra turbæ concitentur, vel corruptelæ ad labefactandum sanæ doctrinæ candorem, et puritatem inducantur: pos-

Digitized by Google

tremò vobis, et Gregi curæ vestræ concredito, Apostolicam Benedictionem impertimur.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem die prima Novembris MDCCXLV. Pontificatûs nostri anno sexto.

EPISTOLA ENCYCLICA VII.

SUPER MATRIMONIIS SECRETIS.

Satis vobis compertum esse non dubitamus *Venerabiles Fratres*, eam semper fuisse piæ Matris Ecclesiæ vigilem curam, ut Sacramentum Matrimonii. *Magnum* ab Apostolo nuncupatum, publicè, et palam à fidelibus celebretur. Quod quidem ut diligentiùs, quàm anteà factum fuerat, in posterùm ab omnibus observaretur, sancta Tridentina Synodus Lateranensis Concilii sub Innocentio III. celebrati vestigiis inhærendo, præcepit, ut in posterùm, antèquàm Matrimonium contrahatur, ter à proprio contrahentium Parocho tribus continuis diebus festivis in Ecclesia inter Missarum solemnia publicè denuntietur: deindeque, nullo legitimo concurrente impedimento, ad illius celebrationem in facie Ecclesiæ coram Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius Parochi, seu Ordinarii licentia, et duobus, vel tribus testibus præsentibus ritè procedatur. Voluit etiàm eadem sancta Synodus, apud Parochum diligenter librum custodiri, in quo conjugum et testium nomina, diesque, et locus Matrimonii describantur.

Providè tamen hujusmodi leges, tantâ auctoritate saluberrimè institutæ, pravâ horum temporum conditione sensim prolabi visæ sunt, et enerves propemodum reddi, ob Matrimonia usu nimis recepta, quæ occultè adeò celebrantur, ut illorum notitia, quantùm fieri potest, obliteretur, et in tenebris ignorantiæ perpetuò jaceat consepulta. In more etenim positum est, illa celebrari nullis præviis factis denunciationibus, coram solo Parocho, vel alio Sacerdote de ejus licentia, adhibitâ presentiâ tantùm duorum testium appositè à contrahentibus advocatorum, quorum

Digitized by Google

fides nemini illorum est suspecta, remque peragi sæpè extrà Ecclesiam, quandoque etiàm intrà illam, januis tamen occlusis, vel eo temporis momento, quo semotâ alterius cujusvis præsentiâ, scientia initi Matrimonii præter Parochi, Contrahentium, testiumque personas, alios penitùs effugiat.

Quantùm à Sacramenti dignitate, et ab ecclesiasticarum legum præscripto occulta hæc Matrimonia, *Conscientiæ* vulgò nuncupata, ùt plurimùm abhorreant, satis superque conjicere quis poterit, qui mentis aciem ad exitiosos illorum effectus convertat. Hinc enim gravia ortum habent peccata, præsertim verò eorum, qui divini Judicii iuterminatione posthabitâ, priore uxore, cum qua clam contraxerunt, relicta, cum alia spe futuri Matrimonii deceptâ, et in turpem secum vivendi licentiam abductâ, palàm contrahere promittunt. Quorumdam verò mentem ità pravæ cupiditates excæcant, ut novum contrahere secretum Matrimonium audeant post alterum secretò itidem contractum, et nondùm prioris conjugis morte solutum, seseque magno scelere polygamos reddant. Alii etiàm eò impudentiæ devenêre, ut in hujus magni Sacramenti contemptum, post primas secretò initas, alteras aut publicè, aut privatim nuptias contrahendo, sese audaciùs polygamiâ pariter innodare non perhorrescant. Age verò quàm gravia, quàm nullo pacto ferenda ex his Matrimoniis mala oriantur. Si enim ad quamcumque Matrimonii suspicionem summovendam, virum seorsim à muliere vivere contingat, sublata est illico individua vitæ consuetudo, et contemptum est verbum Domini: *Adhærebit homo uxori suæ, et erunt duo in carne una.* Sin hæc vitæ consuetudo servetur, nemo est, qui illam criminis non arguat, et utpotè detestabilem, in scandali materiam non traducat. Neque illata per scandalum dispendia rependit subsecuta celebratio occulti Matrimonii, quod in tenebris delitescit, et ab omnibus ignoratur.

Leviora quoque damna non sunt, quæ susceptæ proli irrogantur. Sæpè enim contingit, illam à paren-

Digitized by Google

tibus, et à matre præsertim amotam, nec piè, nec liberaliter institui; sed incertis fortunæ casibus objectam relinqui; nisi etiàm parentes ipsi contra naturæ leges, ausu nefario illius vitæ insidientur. Ubi verò tàm immane facinus parentes deterreat, illosque ad sobolem alendam, instituendamque humanitas ipsa compellat; alia imminet liberis susceptis ex occulto Matrimonio lugenda avitarum facultarum, et bonorum jactura. pro quorum possessione assequenda quàmvis clament jura sanguinis, illis tamen careant necesse est propter occulta parentum Matrimonia, et ademptam legitimitatis, et filiationis probationem. Huic etiàm malorum origini sunt referenda ipsa quoque secreta Matrimonia contracta à filiisfamilias contra patris justè dissentientis voluntatem; ex quibus quàm gravia incommoda exoriri soleant, neminem latet. Quid plura? adeò invaluit malitia, ut quandoque in minoribus Ordinibus constituti pensiones, et beneficia, ad divinum cultum et ecclesiastica munia instituta, etiàm post initum clam Matrimonium retinuerint, sibique de mammona iniquitatis loculos miserrimè comparaverint.

Deflenda hæc igitùr potiùs uberibus lacrymis, quàm latiore calamo explicanda malorum congeries, cum ex hac Apostolicæ Sedis specula omnes sibi vindicet nostræ vigilantiæ curas; temperare non possumus, quin vos ipsos, Ven. Fratres, in partem nostræ sollicitudinis evocantes, vestram pietatem, et zelum excitemus ad custodiendas vigilias noctis super grege vobis credito, quem luctuosa horum temporum conditio in discrimen adducit. Primùm itaque periculi non infrequens occasio vos reddat difficiliores ad remittendum publicationes, à quibus contracturi Matrimonium sæpè per malitiosam suggestionem petunt dispensari. Quàm cautè, solerterque oporteat ea in re Episcopos versari, non obscura vobis à Concilio Tridentino exhibentur argumenta. Si enim (ait eadem sancta Synodus) probabilis fuerit suspicio Matrimonium malitiosè impediri posse, si præcesserint denunciationes; tunc vel una tantùm denunciatio fiat, vel saltèm Pa-

Digitized by Google

rocho, et duobus testibus præsentibus Matrimonium celebretur, et deindè antè illius consummationem denunciationes in Ecclesia fiant, ut si aliqua subsunt impedimenta, facilius detegantur. Præterea licet Episcopo relictum sit omnimodò super denunciationibus dispensare, hæc tamen facultas, non à sola dispensantis voluntate pendet, sed à Tridentino coercetur arctis prudentiæ, discretique arbitrii legibus; quod idem est, ac legitimam causam dispensationis requirere.

Parem quoque, imò fortassè majorem vigilantiam necesse est à vobis adhiberi, ne post remissas denunciationes celebretur Matrimonium coram Parocho, vel alio Sacerdote ab ipso Parocho, vel à vobis deputato, præsentibus duobus, vel tribus testibus confidentibus, ne ulla celebrationis notitia, vel rumor oriatur. Id enim ut ad præsciptum sacrorum Canonum licitè fieri possit, non satis est obvia quævis, et vulgaris causa, sed gravis, urgens, et urgentissima requiritur. A sacro nostræ Pœnitentiariæ tribunali, eo potissimùm casu fit potestas ità celebrandi Matrimonium, quo vir, et fœmina in figura Matrimonii publicè degentes, et de quibus nulla viget criminis suspicio, in occulto tamen concubinatu perseverent; facilè enim quisque conjiciet, quàm absonum esset, eos, à statu damnationis per gratiam Sacramenti revocandos, ad publicè contrahendum Matrimonium præviis denunciationibus compelli. Hanc verò praxim vobis duximus proponendam, non quia dispensatio præmissa casui solùm congruat, cum alii similes, et fortassè urgentiores esse possint, in quibus dispensari expediat; sed quia vestri pastoralis officii partes versari debent in sedulò investiganda legitima, et urgenti causa dispensationis, ne Matrimonia occultè celebrata luctuosos habeant exitus, quos intimo cordis mœrore recensuimus.

Hunc porrò in scopum vos hortamur, et impensè admonemus, ut personarum Matrimonium secretò contrahere petentium diligens fiat à vobis inquisitio:

Digitized by Google

an scilicet ejus qualitatis, gradus, et conditionis sint; quæ id probè exposcant; an sint sui, vel alieni juris; an filiifamilias, quorum nuptiæ patri justè dissentienti sint invisæ: ab Episcopali etenim, quod geritis, munere nimium esset alienum, facilem præberi filio inobedientiæ occasionem; an res sit de personis ecclesiasticis, licet in minoribus Ordinibus constitutis, pensiones, et beneficia ecclesiastica obtinentibus, ut detestabilis illorum retentio in statu uxorato congruis remediis postea compescatur. Potissimum verò curet vestra sollicitudo, antequam secreti Matrimonii licentia concedatur, ut contrahentes clara, et indubia, et à quavis fraude immunia exhibeant documenta status liberi, ad avertendum ab iis, qui improbi sunt ingenii, polygamiæ periculum.

Quod attinet ad Ministrum secreti Matrimonii, volumus ad id munus deputari Parochum alterius ex contrahentibus, quem notitia personarum, experientia, et diuturnus rerum usus quovis Sacerdote extraneo peritiorem effecisse præsumuntur. Si quæ tamen vobis occurrant circumstantiæ, quæ alium Sacerdotem loco Parochi exposcere videantur, gravi impellente causâ, is sacerdos à vobis eligatur, qui probitate, et doctrinâ, et obeundi muneris peritiâ commendetur. Uni tamen, aut alteri Sacramenti Ministro à vobis deputando districtè præcipiatur, ne Matrimonio intersit, nisi prius paternâ charitate conjuges in Domino monuerit, sobolem procreandam regenerari quamprimum oportere sacro Baptismatis lavacro (ac Christo Judici districtam reddituros esse rationem, nisi filios ut legitimos agnoverint, eosque pietate, bonisque moribus imbuerint) et frui patiantur bonis temporalibus, à majoribus in supremis tabulis relictis, vel providâ legum auctoritate delatis.

Celebrato autem Matrimonio, indilatè à Parocho, vel alio Sacerdote, coram quo initum est, exhibeatur Episcopo illius scriptum documentum, cum nota loci, et temporis, testiumque, qui celebrationi interfuerunt. Vestrum erit postea diligenter incumbere,

Digitized by Google

ut ad perennam gestæ rei memoriam præfatum documentum fideliter transcribatur in libro prorsùs distincto ab altero, in quo Matrimonia publicè contracta de more annotantur. Hujusmodi liber pro Matrimoniis secretis appositè compactus, clausus, et sigillis obsignatus, in vestra Episcopali Cancellaria cautè erit custodiendus : et eo tantùm casu resignari, et aperiri vestrâ accedente licentiâ eum patiemini, quo alia id genus Matrimonia describi oporteat, vel id sibi vindicet justitiæ administrandæ necessitas, vel demùm, quo aliquod documentum ab eo exposcant verum interesse habentes, quibus probationum aliundè petendarum non suppetit copia : sedulò tamen animadvertentes, ut, re absolutâ, denuò claudatur, et sigillis, ut anteà, obsignetur. Fides, seu attestationes clam celebrati Matrimonii à Parocho, vel Sacerdote, qui vices Parochi gessit, exarandæ, vobisque exhibendæ, transcribantur in dicto libro, proùt jacent de verbo ad verbum à persona à vobis deputanda, quæ apud omnes integritatis, probatique nominis luculentum habeat testimonium. Fides verò, et attestationes ipsæ in secretiori loco sartæ, tectæquæ à vobis serventur.

Quod si ex occulto hujusmodi Matrimonio prolem nasci contingat; eadem mundetur salutari aquâ Baptismi in Ecclesia, in qua aliis infantibus hoc Sacramentum indistinctè confertur. Et quia ad operiendum clam initum Matrimonium facile est in libro baptizatorum nullam fieri mentionem parentum, et eorum nomina consultò retineri, volumus, ac expressè mandamus, ut à patre baptizati, eoque defuncto, ab illius matre suscepta proles vobis denuncietur, dictaque denunciatio fiat vel immediatè per parentes ipsos, vel per litteras eorum charactere exaratas, vel per fide dignam personam ab ipsis parentibus designatam, ut certò, et clarè vobis constet, quod proles tali loco, et tempore, sit legitima, licet occulti Matrimonii fœdere procreata. Quæ sanè omnia cum vobis innotuerint, ne illorum excidat memoria, in libro fideliter describentur ab eo, cui facta à vobis est potestas an-

Digitized by Google

notandi Matrimonia occultè celebrata. Liber, in quem baptizatorum, ac utriusque parentis nomina referentur, quàmvis distingui debeat ab altero Matrimoniorum, eâdem tamen diligentiâ, iisdemque cautelis in Cancellaria Episcopali clausus, et sigillis obsignatus erit custodiendus, proùt librum Matrimoniorum cautè custodiri suprà mandavimus.

Quia verò nonnulli deesse non possunt, qui propriæ conscientiæ vocibus obsurdescant, et nostris hisce mandatis parêre negligant; debitâ pœnarum districtione prò modo culpæ à vobis puniantur. Quinimò cum satis nobis experientiâ compertum sit, in hujusmodi negotiis homines, in terram oculos declinantes ob humanos respectus, tardiores effici, et à recta agendi semita revocari: mandamus idcircò, Matrimonia occulta à vobis evulgari, et nota fieri, si certò vobis constiterit, ex aliquo Matrimonio occulto procreatam fuisse sobolem, et baptizatam suppressis parentum nominibus, nullâ præstitâ vobis notitiâ, ut par erat, ab illius parentibus intrà triginta dies à nativitate numerandos.

Ne autem contumaces, et inobedientes violatæ fidei, proditique secreti Pastores suos insimulent, sedulò à vobis curandum est, ut à Parocho, vel alio Sacerdote pro secreta celebratione Matrimonii à vobis deputando, conjuges clarè, et apertè moneantur, eâ lege, et pacto illis permitti secreti Matrimonii celebrationem, ut soboles indè procreanda non solùm regeneretur sacro Baptismate, sed post Baptisma denuncietur Episcopo cum nota loci, et temporis administrati Sacramenti, ac sincera indicatione parentum, à quibus ortum habuit, quemadmodum suprà præmissum est: alioquin Matrimonium licet contractum datâ per Episcopum secreti fide, in lucem proferetur in gratiam filiorum, et propulsandam ab illis gravem, nulloque pacto ferendam jacturam. Volumus denique, ac mandamus fidem, seu attestationes Matrimonii clam initi, et sobolis ex eo procreatæ, excerptas ex dictis libris, modo, quo dictum est, apud vos cautè custo-

Digitized by Google

diendis, tantum promereri fidem, quantam sibi alii libri Parochiales Baptismatis, et Matrimonii vindicare consueverunt.

Hæc à vobis, Ven. Fratres, in hac temporum calamitate observari enixè præcipimus ad communem animarum salutem, et ad præsidium ecclesiasticæ disciplinæ, propter invalescentem hominum malitiam nova semper detrimenta vel patientis, vel reformidantis. Cæterum nostris hisce Litteris sublata nolumus ea validiora remedia, quæ huic malo, in diem ingruenti, consona dignoscet prudentia vestra, ad pastorale officium cumulatè obeundum. Vobis interea paternæ charitatis, et benevolentiæ testem Apostolicam Benedictionem impertimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die 17 Novembris 1741. Pontificatûs nostri anno secundo.

DECRETUM I.

Contrà sollicitantes, et complices peccati turpis.

Sacramentum pœnitentiæ, quam secundam post naufragium deperditæ gratiæ tabulam sancti Patres aptè nuncupârunt, nos licet immerentes ad universi Dominici Gregis curam supernâ dispositione vocati omne studium, et pastoralem sollicitudinem adhibere tenemur, ne, quod post amissam Baptismi innocentiam datum est divinâ benignitate perfugium, per dæmonum fraudem, et hominum Dei beneficiis perversè utentium malitiam naufragis, ac miseris peccatoribus luctuosum evadat exitium; et quod in salutem, et curationem animarum à Deo, qui dives est in misericordia, institutum est, execrabili scelestorum quorumdam Sacerdotum improbitate in earum perniciem, atque interitum vertatur.

Dudum quidem à fel. rec. Gregorio Papa XV. Prædecessore nostro per suas litteras in forma Brevium sub data Romæ apud S. Mariam Majorem die xxx. Augusti MDCXXII. Pontificatûs sui anno secundo, sapienter provisum fuit contra quoscumque Sacerdo-

Digitized by Google

tes audiendis Confessionibus deputatos ad turpia, et inhonesta sollicitantes; et deinceps successivis temporibus ad earum litterarum interpretationem, ac declarationem plura subindè à Congregatione Vener. Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium sub die XI. mensis Februarii anno Domini MDCLXI. prodiêrunt decreta, à rec. mem. Alexandro PP. VII. pariter Prædecessore nostro in Congregatione Generali die XXIV. Septembr. MDCLXV. coram eo habita, inter alias ab evangelica veritate, et sanctorum Patrum doctrina alienas, et dissonas propositiones, sexta videlicet et septima, huc revocandæ, damnatæ, et prohibitæ fuerunt. Nos itaque maturè perpendentes, quanti momenti sit ad æternam animarum salutem ea ubique exacte observari, et quanti ad infirmas oves curandas et decorem S. Ecclesiæ Dei retinendum intersit, ne aliqui Sacerdotes Pœnitentiæ Sacramento nefariè abutentes pœnitentibus pro curatione vulnus, pro pane lapidem, pro pisce serpentem, pro medicina venenum porrigant; sed animo secum recolentes, se à Christo Domino Præsides, et Judices animarum constitutos, eâ sanctitate, quæ sublimitati, ac dignitati muneris convenit, tàm venerandum Sacramentum administrent, motu proprio, et ex certa scientia, ac maturâ deliberatione nostra præfatas litteras hujusmodi, ac omnia, et singula decreta prædicta ad illarum interpretationem, et declarationem emanata Apostolica auctoritate tenore præsentium approbamus, et confirmamus, illisque omnibus, et singulis inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus: atque etiàm, quatenùs opus sit, denuò committimus, et mandamus omnibus locorum Ordinariis omnium Regnorum, Provinciarum, civitatum, dominiorum, et locorum universi orbis Christiani in suis respectivè Diœcesibus, ut diligenter, omnique humano respectu postposito, inquirant, et procedant contra omnes, et singulos Sacerdotes, tàm sæculares, quàm regulares quomodolibet, exemptos, ac Sedi Apostolicæ immediatè subjectos, quorumcumque Or-

Digitized by Google

dinum, Institutorum, Societatum, et Congregationum, et cujuscumque dignitatis, et præeminentiæ, aut quovis Privilegio, et Indulto munitos, *qui aliquem pœnitentem, quæcumque persona illa sit, vel in actu Sacramentalis Confessionis, vel antè, vel immediatè post Confessionem, vel occasione, aut prætextu Confessionis, vel etiàm extrà occasionem Confessionis in Confessionale sivè in alio loco ad Confessiones audiendas destinato, aut electo simulatione audiendi ibidem Confessionem, ad inhonesta, et turpia sollicitare, vel provocare, sivè verbis, sivè signis, sivè nutibus, sivè tactu, sivè per scripturam, aut tunc, aut pòst legendam tentaverint, aut cum eis illicitos, et inhonestos sermones, vel tractatus temerario ausu habuerint:* et quos in aliquo ex hujusmodi nefariis excessibus culpabiles repererint, in eos pro criminum qualitate, et circumstantiis severè animadvertant per condignas pœnas juxtà memoratam Gregorii Prædecessoris nostri Constitutionem, quam hîc de verbo ad verbum pro inserta haberi volumus : dantes etiàm, si opus sit, et rursùs concedentes facultatem, ne delictum tàm enorme, et Ecclesiæ Dei injuriosum ramaneat ob probationum defectum impunitum, jam aliàs in præfata Constitutione tributam procedendi cum testibus etiàm singularibus, dummodò præsumptiones, indicia, et alia adminicula concurrant.

« Meminerint prætereà omnes, et singuli Sacerdo-
» tes ad Confessiones audiendas constituti, tenêri se,
» ac obligari suos pœnitentes, quos noverint fuisse
» ab aliis, ut suprà, sollicitatos, sedulò monere juxtà
» occurrentium casuum circumstantias de obligatione
» denunciandi locorum Ordinariis prædictis perso-
» nam, quæ sollicitationem commiserit, etiàmsi
» Sacerdos sit, qui jurisdictione ad absolutionem
» validè impertiendam careat, aut sollicitatio inter
» Confessarium, et pœnitentem mutua fuerit, sivè
» sollicitationi pœnitens consenserit, sivè consensum
» minimè præstiterit, vel longum tempus post ipsam
» sollicitationem jam effluxerit, aut sollicitatio à

Digitized by Google

» Confessario, non pro se ipso, sed pro alia persona
» peracta fuerit. Caveant insuper diligenter Confessa-
» rii, ne pœnitentibus, quos noverint jam ab alio
» sollicitatos, Sacramentalem absolutionem imper-
» tiant, nisi priùs denunciationem prædictam ad ef-
» fectum perducentes delinquentem indicaverint
» competenti Judici, vel saltèm se, cum primùm po-
» terunt, delaturos spondeant, ac promittant.

» Et quoniam improbi quidam homines reperiun-
» tur, qui vel odio, vel irâ, vel aliâ indignâ causâ
» commoti, aliorum impiis suasionibus aut promis-
» sis, aut blanditiis, aut minis, aut alio quovis modo
» incitati, tremendo Dei judicio posthabito, et Ec-
» clesiæ auctoritate contemptâ, innoxios Sacerdotes
» apud ecclesiasticos Judices falsò sollicitationis in-
» simulant: ut igitùr tàm nefaria audacia, et tàm
» detestabile facinus metu magnitudinis pœnæ coer-
» ceatur, quæcumque persona, quæ execrabili hujus-
» modi flagitio se inquinaverit, vel per seipsum inno-
» centes Confessarios impiè calumniando, vel sce-
» lestè procurando, ut id ab aliis fiat, à quocumque
» Sacerdote quovis privilegio, auctoritate, et digni-
» tate munito, præterquàm à nobis, nostrisque suc-
» cessoribus, nisi in fine vitæ, et excepto mortis ar-
» ticulo, spe absolutionis obtinendæ, quam nobis,
» et successoribus prædictis reservamus, perpetuò
» careat. »

Demùm magnoperè cupientes à Sacerdotalis Judi-
cii, et Sacri tribunalis sanctitate omnem turpitudinis
occasionem, et Sacramentorum contemptum, et Ec-
clesiæ injuriam longè summovere et tàm exitiosa hu-
jusmodi mala prorsùs eliminare, et quantùm in Do-
mino possumus, animarum periculis occurrere, quas
sacrilegi quidam dæmonis potiùs, quàm Dei ministri,
loco eas per Sacramentum Creatori suo, ac nostro re-
conciliandi, « majori peccatorum mole onerantes in
» profundum iniquitatis barathrum nefariè submer-
» gunt, nonnullorum Venerabilium Fratrum nostro-
» rum S. R. E. Cardinalium et aliquorum in Theolo-

Digitized by Google

» gia Magistrorum consilio desuper adhibito, acce-
» dentibus quoque iteratis plurium Episcoporum sup-
» plicationibus, hâc nostra in perpetuum valiturâ
» sanctione, quemadmodum à pluribus Episcopis per
» Synodales suas Constitutiones jam factum esse no-
» vimus, omnibus et singulis Sacerdotibus, tàm sæ-
» cularibus, quàm regularibus cujuscumque Ordi-
» nis, ac dignitatis, tametsi alioquin ad Confessiones
» excipiendas approbatis et quovis Privilegio, et indul-
» to, etiàm speciali expressione, et specialissimâ no-
» tâ, et mentione digno suffultis, Auctoritate Apos-
» tolicâ, et nostræ potestatis plenitudine interdici-
» mus, et prohibemus, ne aliquis eorum extrà casum
» extremæ necessitatis nimirum in ipsius mortis arti-
» culo, et deficiente tunc quocumque alio Sacerdote,
» qui Confessarii munus obire possit, Confessionem
» Sacramentalem personæ complicis in peccato turpi
» atque inhonesto contra sextum Decalogi præceptum
» commisso excipere audeat, sublatà propterea illi
» ipsi quacumque auctoritate, et jurisdictione ad
» qualemcumque personam ab hujusmodi culpa ab-
» solvendam, adeò quidem, ut absolutio, si quam
» impertierit, nulla, atque irrita omninò sit, tamquàm
» impertita à Sacerdote, qui jurisdictione, ac facul-
» tate ad validè absolvendum necessariâ privatus exis-
» tit, quam ei, per præsentes has nostras, adimere
» intendimus : et nihilominùs si quis Confessarius
» secùs facere ausus fuerit, majoris quoque excom-
» municationis pœnam, à qua absolvendi potestatem
» nobis solis, nostrisque successoribus dumtaxat re-
» servamus, ipso facto incurrat, declarantes etiàm,
» et decernentes, quod nec etiàm in vim cujuscum-
» que Jubilæi, aut etiàm Bullæ, quæ appellatur Cru-
» ciatæ sanctæ, aut alterius cujuslibet Indulti, Con-
» fessionem dicti complicis hujusmodi quisnam va-
» leat excipere, eique Sacramentalem absolutionem
» elargiri ; cum ad hunc effectum, et in hoc casu
» nullus Confessarius, utpotè qui in hujusmodi pec-
» cati, et pœnitentis genere jurisdictione, ut præfer-

Digitized by Google

» tur, careat, et absolvendi facultate à nobis privatus
» existat, habendus sit pro Confessario legitimo, et
» approbato. Non obstantibus Constitutionibus, et
» Ordinationibus Apostolicis, præsertim, quæ nun-
» cupantur Cruciatæ sanctæ, vel Jubilæi universalis,
» et plenarii, nec non quibusvis Ecclesiarum, et Mo-
» nasteriorum, et Ordinum quorumlibet, quorum
» ipsi Sacerdotes fuerint, etiàm juramento, confir-
» matione Apostolicâ, vel quavis firmitate alia robo-
» ratis statutis, et consuetudinibus, privilegiis quo-
» que, Indultis, et Litteris Apostolicis sub quibus-
» cumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis
» clausulis, et decretis, etiàm motu proprio, aut aliàs
» quomodolibet consessis, etiàm iteratis vicibus ap-
» probatis, et innovatis, quibus omnibus eorum te-
» nores præsentibus pro expressis habentes hac vice
» dumtaxat specialiter, et expressè derogamus, cæ-
» terisque contrariis quibuscumque. »

Volumus demùm, ac præcipimus, ut omnes loco-
rum Ordinarii, tàm præsentes, quàm futuri pro tem-
pore existentes, in approbatione Confessariorum,
tàm prædictam constitutionem Gregorii Prædecessoris
nostri, quàm præsentem hanc nostram ab omnibus Sa-
cerdotibus approbandis attentè legi, et accuratè ob-
servari curent, moneantque eos in Domino, atquè
hortentur, ut sacrum Ministerium ipsorum fidei
commissum summâ animi innocentiâ, morum puri-
tate, judicii integritate peragant, exhibeantque se-
metipsos, ut Ministros Christi, et dispensatores Mys-
teriorum Dei. Memores præterea sint, se locum te-
nêre, ac vices obire summi, atque æterni Sacerdotis,
qui sanctus, innocens, impollutus per Spiritum sanc-
tum semetipsum obtulit immaculatum Deo, ut emun-
daret conscientiam nostram ab operibus mortuis ad
serviendum Deo viventi. Sedulò igitùr studeant, dili-
genterque caveant, ne quærentibus, et pulsantibus
eorum culpâ cœlum claudatur, ne deperditæ oves ad
ovile dominicum redire properantes eorum manibus
ferarum dentibus dilaniandæ tradantur, ne prodigi

Digitized by Google

filii egentes, et saucii, ad cœlestem Patrem revertentes nefariâ eorum improbitate gravioribus peccatorum vulneribus, dum adhùc in vita sunt, confodiantur.

Ut autem præsentes Litteræ ad omnium notitiam faciliùs deveniant, et nemò illarum ignorantiam allegare valeat, volumus illas, seu earum exempla ad valvas Ecclesiæ Lateranensis, et Basilicæ Principis Apostolorum, nec non Cancellariæ Apostolicæ, Curiæque Generalis in Monte Citatorio, ac in Acie Campi Floræ de Urbe, ut moris est, affigi, et publicari, sicque publicatas, et affixas omnes, et singulos, quos illæ concernunt, perindè arctare, et afficere, ac si unicuique eorum nominatim, et personaliter intimatæ fuissent: utque ipsarum præsentium Litterarum transumptis, seu exemplis, etiàm impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, et sigillo alicujus personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eadem prorsùs fides tàm in judicio, quàm extrà illud, ubique adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Nulli ergò omninò hominum liceat paginam hanc nostræ voluntatis, sanctionis, præcepti, mandati, et derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, et Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo quadragesimo primo, Kal. Junii Pontificatus nostri anno primo.

DECRETUM II.

Contrà eosdem complices etc.

Apostolici muneris partes in procuranda præcipuè rerum Sacrarum pura illibataque penitùs administratione versare debere probè intelligentes, non modò, et assiduis hortationibus, et justâ, ubi res postulat, legum severitate, ut ab ecclesiasticis quibusque Ministris sancta sanctè tractentur, quantùm cum Domino

Digitized by Google

possumus, providere studemus, verùm etiàm leges ipsas, ne fortè sinistris interpretationibus in alterutram extremam partem, aut immoderati rigoris, aut destestabilis laxitatis perperam detorqueantur, opportunè communire ac roborare pro earumdem tuendo vigore, cum occasio poposcerit, non prætermittimus. Sanè cum non aliàs per quamdam nostram Constitutionem, cujus initium est, *Sacramentum pœnitentiæ*, anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo quadragesimo primo Kal. Junii Pontificatûs nostri anno primo editam omnibus, et singulis Sacerdotibus tàm sæcularibus, quàm regularibns interdiximus, et prohibuimus, *ne aliquis eorum, extrà casum extremæ necessitatis, nimirùm in ipsius mortis articulo, et deficiente tunc quocumque alio Sacerdote, qui Confessarii munus obire possit*, Confessionem Sacramentalem personæ complicis in peccato turpi atque inhonesto, contra sextum Decalogi præceptum commisso, excipere auderet; ita ut absolutio, si quam impertivisset, nulla, atque irrita omninò esset, tamquàm impertita à Sacerdote, qui jurisdictione, et facultate ad validè absolvendum necessariâ ipsi per nos vigore ejusdem Constitutionis ademptâ privatus existeret, et aliàs proùt in memorata Constitutione, cujus tenorem præsentibus pro plenè, et sufficienter expresso, et inserto haberi volumus, uberiùs dicitur contineri. Cum nos subindè super ea dictæ Constitutionis parte, quæ mortis articulum respicit, dubitationes quasdam exortas fuisse accepimus, quarum resolutionem privato cujusque judicio relinquendam minimè existimamus, ne lex incertis conjecturis, et opinionibus jactata in sensus à mente nostra alienos forsitan distrahatur, ejusque vigor paulatim langueat, atque enervetur: hinc est, quod nos omnem dubitandi rationem, quantùm cum Domino possumus, de medio auferre cupientes, motu proprio, ac ex certa scientia, et matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine memoratam Constitutionem nostram cum omnibus, et singulis in ea contentis tenore præsentium, quatenùs

Digitized by Google

opus sit, confirmamus, illamque integrè, penitùs, et omninò, atque ab aliis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit, inviolabiliter, et inconcussè observari præcipimus, et mandamus. Prætereà habitâ super his cum Venerabili Fratre nostro Vincentio Episcopo Prænestino sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali Petra nuncupato, Pœnitentiario nostro majori, ac dilectis filiis Officii Pœnitentiariæ Apostolicæ Ministris, qui rem jussu nostro maturè perpenderunt, deliberatione, motu, scientiâ, et potestatis plenitudine paribus, dicimus, ac declaramus eadem « Constitutione singulis, ut suprà, Sacerdotibus, » quemadmodum interdictum non est in mortis arti- » culo personam in prædicto turpi peccato complicem » confitentem audire, atque ab hujusmodi quoque » culpa ritè contritam absolvere deficiente tunc quo- » cumque alio Sacerdote, qui Confessarii munus » obire possit, ità interdici re ipsa, et prohiberi præ- » dicto modo tunc audire, et absolvere, ut si alius » aliquis Sacerdos non defuerit, etiàmsi fortè iste alius » simplex tantummodò Sacerdos fuerit, sivè aliàs ad » confessiones audiendas non approbatus, possit ni- » hilominùs ipse Sacerdos simplex confessionem ex- » cipere ac absolutionem impertiri. Porrò, si casûs » urgentis qualitas, et concurrentes circumstantiæ, » quæ vitari non possint, ejusmodi fuerint, ut alius » Sacerdos ad audiendam constitutæ in dicto articulo » personæ confessionem vocari, aut accedere sine » gravi aliqua exoritura infamia, vel scandalo nequeat, » tunc alium Sacerdotem perindè haberi, censerique » posse, ac si reverà abesset, atque deficeret, ac » proindè in eo rerum statu non prohiberi socio cri- » minis Sacerdoti absolutionem pœnitenti ab eo quo- » que crimine impertiri. Sciat autem complex ejus- » modi Sacerdos, et seriò animadvertat, fore se re » ipsa coram Deo, qui irrideri non potest, reum gra- » vis adversùs prædictam nostram Constitutionem ino- » bedientiæ, latisque in ea pœnis obnoxium, si præ- » dictæ infamiæ, aut scandali pericula sibi ultrò ipse

Digitized by Google

» confingat, ubi non sunt : imò intelligat, tenêri se » graviter hujusmodi pericula, quantùm in se erit, » antevertere, vel removere opportunis adhibitis me- » diis, undè fiat, ut alteri cuivis Sacerdoti locus pa- » teat illius confessionis absque illius infamia, vel » scandalo audiendæ. Ità enim ipsum tenêri vigore » memoratæ nostræ Constitutionis declaramus, et » nunc quoque ità ipsi faciendum esse districtè man- » damus, et præcipimus. Quod si idem Sacerdos aut » quovis modo sese nullâ gravi necessitate compulsus » ingesserit aut ubi infamiæ, vel scandali periculum » timetur, si alterius Sacerdotis opera requirenda sit, » ipse ad id periculum avertendum congrua media » adhibere de industria neglexerit, atque ità personæ » in dicto crimine complicis, eoque in articulo, ut » præfertur, constitutæ Sacramentalem confessionem » excipere, ab eoque crimine absolutionem largiri » nullâ, sicùt præmittitur, necessariâ causâ cogente » præsumpserit, quàmvis hujusmodi absolutio valida » futura sit, dummodò ex parte pœnitentis disposi- » tiones à Christo Domino ad Sacramenti pœnitentiæ » valorem requisitæ non defuerint : (non intendimus » autem pro formidando mortis articulo eidem Sacer- » doti, quamtumvis indigno, necessariam jurisdictio- » nem auferre, ne hac ipsa occasione aliquis pereat) : » nihilominùs Sacerdos ipse violatæ ausu ejusmodi » temerario legis pœnas nequaquam effugiet ; ac prop- » tereà latam in dicta Constitutione majorem excom- » municationem, eodemque planè modo, quo ibidem » decernitur, nobis, et huic sanctæ Sedi reservatam » incurrat, proùt illum eo ipso incurrere declaramus, » volumus, atque statuimus. Non obstantibus omni- » bus, et singulis illis, quæ in præfata nostra Consti- » tutione voluimus non obstare, cæterisque contrariis » quibuscumque. » Volumus autem, ut earumdem præsentium Litterarum transumptis, seu exemplis etiàm impressis manu alicujus Notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eadem prorsùs fides in judicio, et extrà illud

Digitized by Google

ubique locorum habeatur, quæ haberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die octava Februarii anno millesimo septingentesimo quadragesimo quinto, Pontificatûs nostri anno quinto.

DECRETUM III.

Contrà sollicitantes, et Sacrificio Missæ abutentes.

In Generali Congregatione sanctæ Romanæ, et universalis Inquisitionis habitâ in Palatio Apostolico Quirinali coram Sanctissimo Domino nostro Domino BENEDICTO Divinâ Providentiâ Papa XIV. et Eminentiss. ac Reverendiss. DD. S. R. E. Cardinalibus adversùs hæreticam pravitatem Inquisitoribus Generalibus à Sancta Sede Apostolica specialiter deputatis.

Sanctissimus Dominus noster sollicitè animadvertens, quàm grave sit delictum illorum perditorum hominum, qui sacrosancto Missæ Sacrificio, ac salutaris pœnitentiæ Sacramento, ad animarum reparationem à Christo Domino institutis, in illarum perniciem, et damnationem abutuntur « decrevit, quod in » posterum Sacerdotes tàm sæculares, quàm regulares cujuscumque Ordinis, Instituti, Congregatio- » nis, et Societatis etiàm de necessitate exprimendæ, » vel in actu Sacramentalis Confessionis sivè illius » occasione, aut prætextu, ad turpia sollicitantes, » vel Sacrificio Missæ abutentes ad sortilegia, præter » pœnas Jure, et Apostolicis Constitutionibus, et signanter San. Mem. Sixti V. et Gregorii XV. contrà » eosdem inflictas perpetuam etiàm inhabilitationem » incurrant ad præfati Sacrificii celebrationem »; quodque ejusmodi Decretum significetur singulis cujuscumque Ordinis Superioribus, ac Præpositis, ad hoc, ut de illo, sicuti et de prædictis, aliisque Summorum Pontificum Constitutionibus juxtà præscriptum in generali Decreto supremæ Inquisitionis die 15 Decembris 1633 semel saltèm in anno, idest Feriâ sextâ post

Digitized by Google

octavam Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis in publica Mensa, vel in Capitulo ad hoc specialiter convocato, ac insuper in quocumque Generali, vel Provinciali Capitulo, vel alio quovis nomine nuncupato Capitulari congressu suos subditos, ac Religiosos commonendos curent, ejusdemque commonitionis coram suprema Congregatione juratum testimonium exhibeant.

DECRETUM IV.

Contrà Confessarios exquirentes nomen Complicis.

Ubi primùm de perversa quadam, et absurda praxi in Sacramento pœnitentiæ administrando apud nonnullos Confessarios in Portugalliæ, et Algarbiorum Regnis introduci cœpta, non sinè animi nostri dolore, nuntium accepimus non levi aliquo incertoque rumore ad nos perlatum, sed ità gravibus, solidisque fundamentis innixum, ut prudentem omninò fidem de periculi cum veritate, tum magnitudine facerent; prætermittere non potuimus, quin continuò datis ad Venerabiles Fratres eorumdem Regnorum ac Ditionum Archiepiscopos et Episcopos Apostolicis nostris Litteris, remedium nascenti malo quàm promptissimè adhiberemus. Earum verò Litterarum die septimâ mensis Julii superioris anni millesimi septingentesimi quadragesimi quinti editarum, quas præsenti huic nostræ constitutioni inserendas existimamus, hic tenor erat.

« Suprema omnium Ecclesiarum sollicitudo, et di-
» vina Jesu Christi omnium Pastorum Principis, cu-
» jus vices planè immerentes gerimus, caritas assiduè
» urget nos, ut pro commissa divinitùs imbecillitati
» nostræ universi Dominici gregis cura semper advi-
» gilantes, periculis animarum, sicubi fortè superim-
» penderint, per omnes Christiani Orbis populos ac
» nationes opportunè, quantùm cum Domino possu-
» mus, occurramus, atque iis præcipuè Regnis, et
» locis peculiari quodam Apostolicæ nostræ caritatis

Digitized by Google

» studio, auctoritatisque providentiâ consulamus, in » quibus cum fides, religio, pietas quàm maximè » floreant, callidus humani generis hostis nocere fide- » libus dum aperto bello desperat, per insidias mo- » litur, in Angelum scilicet sese lucis transfigurans, » et ementitâ boni speciè incautis illudens, quâ ex » arte non minora sæpè animarum detrimenta, quàm » ex aggressione manifesta, esse proventura nequissi- » mus veterator confidit. In harum autem fraudum » numero computamus, quod in florentissimis Por- » tugalliæ, et Algarbiorum Regnis, et ditionibus, qui- » bus vos Antistites summa cum Sacerdotalis virtutis » vestræ commendatione præsidetis, et quibus pro » singulari ergà Catholicam Ecclesiam, atque Apos- » tolicam hanc sanctam Sedem observantia meritæ » debentur laudes, nuper evenisse non sinè ingenti » animi nostri dolore cognovimus. » Pervenit enim haud ità pridem ad aures nostras, nonnullos istarum partium Confessarios falsâ zeli imagine seduci se pas- sos, sed à zelo secundùm scientiam longè aberrantes, perversam quamdam, et perniciosam praxim in au- diendis Christi fidelium confessionibus, et in saluber- rimo pœnitentiæ Sacramento administrando, invehere atque introducere cœpisse, ut videlicet, si fortè in pœnitentes incidissent socium criminis habentes, ab iisdem pœnitentibus socii hujusmodi, seu complicis nomen passim exquirerent; atque ad illud sibi reve- landum non inducere modò suadendo conarentur; sed, quod detestabilius est, denuntiatâ quoque, nisi revelarent, absolutionis Sacramentalis negatione, prorsùs adigerent, atque compellerent: imò etiàm complicis ejusdem nedum nomen, sed habitationis insuper locum sibi exigerent designari. « Quam illi » quidem intolerandam imprudentiam tum procuran- » dæ complicis correctionis aliorumque bonorum » colligendorum specioso prætextu colorare, tum » emendicatis quibusdam Doctorum opinionibus de- » fendere non dubitarent; cum reverà opiniones hu- » jusmodi vel falsas, et erroneas sequendo, vel veras,

Digitized by Google

» et sanas malè applicando, perniciem tàm suis, quàm
» pœnitentium animabus consciscerent; ac sese præ-
» tereà plurium gravium damnorum, quæ indè facilè
» consecuta fore prævidere debuerant, reos coram
» Deo æterno judice constituerent. Et verò jam secuta
» fuisse multa ejusmodi damna infelici experientiâ
» compertum est: nec fieri potuit, quin ea de causa,
» et oblocutiones, et scandala, et non Ministrorum
» tantùm, sed sacri etiàm ipsius ministerii odium, et
» animorum ingens conturbatio in populo fideli exorta
» sint. Tristia nos hæc nuncia cum accepimus, simùl
» audivimus, contra exitialem hujusmodi abusum
» protinùs justa indignatione pro munere suo com-
» motos fuisse dilectos Filios nostros S. R. E. Cardi-
» nales Nunnum à Cunha in iidem Portugalliæ, et
» Algarbiorum Regnis Generalem Inquisitorem, et
» Thomam de Almeyda Patriarcham Lisbonensem,
» atque utrumque sollicitè gliscenti malo compescen-
» do, atque etiàm eradicando allaborâsse. Nos autem,
» ne in tàm gravi animarum discrimine nulla ex parte
» Apostolico nostro Ministerio deesse videamur, neve
» mentem hac super re nostram apud vos obscu-
» ram, et ambiguam esse sinamus;» notum vobis
esse volumus, memoratam superiùs praxim penitùs
reprobandam esse, eamdemque à nobis per præsentes
nostras in forma Brevis Litteris reprobari, atque dam-
nari, tamquàm scandalosam, et perniciosam, ac tàm
famæ proximorum, quàm ipsi etiàm Sacramento in-
juriosam, tendentemque ad sacrosancti sigilli Sacra-
mentalis violationem, atque ab ejusdem pœnitentiæ
Sacramenti tantopere proficuo, et necessario usu fide-
les abalienantem. « Eapropter Venerabiles Fratres,
» quamquam de pastorali vestra vigilantia nihil est,
» quod dubitemus: supremi tamen officii quoque nos-
» tri esse censemus, alacritatem ipsam vestram hac
» Mentis nostræ aperta significatione, et Apostolicis
» insuper hortationibus nostris intentiùs acuere, et
» excitare, ut pro se quisque vestrum opportuniori-
» bus, quascumque prudentia suggesserit, initis ra-

Digitized by Google

» tionibus, et efficacioribus quibusque juris remediis» » quòad opus fuerit; contra delinquentes Ministros » adhibitis noxiam hujusmodi novitatem strenuè in» » sectemini, ac penè nascentem opprimatis, neque » patiamini traditis curæ vestræ ovibus ibi offendicu» » lum parari, ubi salus à Christo posita est, ab eo» » que divinæ misericordiæ fonte illas averti, ac deter» » reri, ad quem ab eodem Redemptore nostro ad » abluendas, dealbandasque in sanguine suo animas » amantissimè invitantur. Intereà, dum à zelo vestro, » ac prudentia luculentiora nobis certò pollicemur » vestræ pietatis et observantiæ argumenta, Apostolo» » licam Benedictionem cum uberrima cœlestium cha» » rismatum copia conjunctam vobis, Venerabiles Fra» » tres, ex animo impertimur. Volumus autem, ut » præsentium transumptis, sivè exemplis, etiàm im» » pressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, » et sigillo personæ in dignitate ecclesiastica consti» » tutæ munitis, eadem prorsùs ubique fides adhibea» » tur, quæ præsentibus adhiberetur, et adhiberi pos» » set, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ » apud sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscato» » ris die VII. mensis Julii MDCCLV. Pontificatûs » nostri anno quinto. *Cajetanus Amatus.* »

Has porrò nos Litteras in forma Brevis tunc datas iterùm præsentibus nostris confirmamus, et roboramus, easque ab omnibus, et singulis fideliter, exactèque observari injungimus, atque præcipimus.

« Statuentes insuper, ac decernentes, ut quicum» » que cujusvis statûs, gradûs, conditionis, dignita» » tis, et ordinis, etiàm speciali et individuâ, ad effec» » tum ut hisce nostris præsentibus comprehendantur, » mentione et expressione digni, ausus in posterum » fuerit docere licitam esse hujusmodi praxim, proùt » ea in relato nostro Brevi exponitur ac reprobatur, » vel scribere, aut loqui præsumpserit in ejusdem dam» » natæ praxis defensionem; vel ea, quæ in dicto Brevi » contra eamdem praxim decreta sunt, impugnare, » aut in alienos sensus temerè detorquere, seu inter-

Digitized by Google

» pretari, incidat ipso facto in excommunicationem, » à qua non possit, præterquam in articulo mortis, » ab alio quocumque etiàm dignitate fulgente, vel » auctoritate suffulto, nisi à nobis, vel à pro tempore » existente Romano Pontifice, absolvi »

Et quia non modò cavendum est, ut, quæ sunt à nobis in præinsertis Litteris decreta, ab omni impugnatione, contradictione, pravaque interpretatione salva sint, et immunia, verùm etiàm, ne quis in Sacramenti Pœnitentiæ administratione ab eorum omnimoda observantia umquam recedat; idcircò omnibus et singulis Confessariis utriusque Cleri tàm sæcularis, quàm regularis, quantumvis exempti, et quacumque speciali et expressa mentione aliàs fortassè nominandi, graviter et districtè, divini interminatione judicii, atque in virtute sanctæ obedientiæ, prohibemus, « ne » conformiter ad prædictam reprobatam praxim pœ- » nitentes, qui peccatum, seu crimen aliquod, cujus » socium, aut socios habuerint, ipsis in Tribunali » Pœnitentiæ confiteantur, interrogare præsumant de » nomine socii, seu complicis, loco habitationis, vel » aliis hujusmodi adjunctis, sivè circumstantiis, ex- » pressionem, magisque individuam ejusdem compli- » cis manifestationem concernentibus; eidem pœni- » tenti, si manifestare renuerit, Sacramentalem ab- » solutionem denegando: alioquin noverint sese, ul- » trà peccati lethalis incursum, suspensioni ab officio » audiendarum confessionum, aliisque etiàm gravio- » ribus pœnis fore subjiciendos. »

Prætereà quoniam contra damnatum hujusmodi exitialem abusum, ne cum animarum pernicie radices agat, necesse ducimus modum, ac formam etiàm in foro externo procedendi, et ultrices adversùs reos pœnas imponendi, statuere, atque ordinare; omnesque super hoc exorituras, vel etiàm jam exortas dissensiones componere, et penitùs amputare; volumus, decernimus, ac declaramus, « quod docentes, ut su- » prà, licitam esse praxim à nobis jam reprobatam, » vel in ejusdem praxis defensionem scribentes, aut

Digitized by Google

» loquentes, vel ejusdem reprobationem in memorato
» nostro Brevi contentam impugnantes, aut perversè
» interpretantes, in Officio sanctæ Inquisitionis præ-
» dictorum Regnorum atque ditionum severè punian-
» tur, et contra eos, et eorum quemlibet in eodem
» Officio procedatur, non minùs ac contra illos ibi-
» dem procedi solet, qui asserunt, tradunt, tuentur
» opiniones scandalosas, perniciosas, et ut tales à
» Sede Apostolica rejectas, et condemnatas.

» Similitèr in eodem Officio procedendum erit et
» procedi volumus ac statuimus contrà Confessarios
» quoque, ut suprà delinquentes, ac de nomine com-
» plicis pœnitentem interrogantes, eidemque pœni-
» tenti, nisi illud sibi manifestet, absolutionem de-
» negantes. Dummodò tamen hujusmodi interrogan-
» di, ac denegandi actus talibus circumstantiis con-
» junctus sit, ac convestitus, quæ sic agentem Con-
» fessarium de adhæsione ad prædictam reprobatam
» praxim, tamquàm ad licitam, vel alio quovis modò
» de prava credulitate suspectum reddant.

Itaque contra prædictos omnes et singulos delinquentes tàm sæculares, quàm quorumvis etiàm quomodolibet exemptorum, ac sedi Apostolicæ immediatè subjectorum Ordinum, Institutorum, Societatum, et Congregationum Regulares, cujuscumque dignitatis, ac præeminentiæ, aut quovis privilegio muniti existant, et quorum specialis et nominatim mentio facienda sit, prædictorum regnorum, ac ditionum Inquisitores, potestate à nobis tradita, et quatenùs opus sit, præsentium tenore de novo concessa, proùt in casus fidei, juxtà sacrorum Canonum formam, nec non sancti Officii Inquisitionis hujusmodi constitutiones, privilegia, consuetudines, et decreta, diligenter inquirant, et procedant, et quos in aliquo ex hujusmodi excessibus culpabiles repererint, in eos, pro criminum qualitate, et circumstantiis, suspensionis ab officio confessiones audiendi, vel etiàm ab executione Ordinum, privationis Beneficiorum, Dignitatum, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, nec non vocis activæ

Digitized by Google

ac passivæ, si Regulares fuerint, aliasque pœnas decernant; omnes etiàm, vel earum tantùm aliquas, in perpetuum, vel ad tempus infligendo.

« Quicumque verò alium quemlibet aliquo ex supra-
» dictis modis deliquisse cognoverint, eum intrà
» terminum dictum, in Edictis sancti Officii ejus-
» modi Inquisitioni præfigi solitum eidem sancto
» Officio denunciare teneantur; alioquin pœnas non
» denunciantibus per eadem Edicta infligi consuetas
» incurrant. Verumtamen ab hujusmodi onere de-
» nunciandi justis de causis eximi volumus et eximi-
» mus personam ipsam pœnitentem dumtaxat in causa
» propria, idest in casu, quod suum peccatum con-
» fitens, à Confessario adigatur ad sibi manifestan-
» dum nomen complicis in eodem peccato: tunc enim
» pœnitentem hujusmodi ab obligatione eumdem Con-
» fessarium denunciandi liberamus. Sed quandò aliun-
» dè, quàm ex propriâ, ut dictum est, confessione,
» noverit Confessarium aliquo ex superiùs enumera-
» tis, et sancto Officio denunciandis modis deliquis-
» se, tunc eum et ipse denunciare ex ista aliundè
» habita notitia teneatur.

» Quod si Confessarii de complicis nomine perpe-
» ram interrogantis, absolutionemque, nî sibi dete-
» gatur, denegantis actum contingat ejusmodi esse,
» ut, quàmvis imprudens, et malus, simplex tamen
» quidam, et nudus actus fuerit, idest iis circumstan-
» tiis destitutus, quæ de prava credulitate, vel de
» mala adhæsione ad praxim in sæpè dicto nostro
» brevi reprobatam, tamquàm ad licitam, eumdem
» confessarium suspectum reddant; tunc istiusmodi
» delictum, neque denuntiationis oneri, neque sancti
» officii prædicti cognitioni subjectum erit; sed de
» illo cognoscere, atque in delinquentem Confessa-
» rium per suspensionem ab audiendis confessionibus,
» vel alias canonicas, et legitimas pœnas pro delicti
» modo animadvertere, ad locorum Ordinarios in sua
» cujusque Diœcesi omninò spectabit. »

His igitùr circà ordinem, formam, modumque con-

Digitized by Google

trà ejusmodi delinquentes procedendi, ut præfertur, constitutis, ac suis unicuique Judici ecclesiastico juribus assignatis, et distributis; hanc vos deinceps regulam ab omnibus observari ac custodiri volumus, et mandamus, si quandò talia delicta deprehendi contigerit, quæ tamen haud umquàm posthac eventura in Domino confidimus, accedente insuper præclarâ inclytæ Lusitanæ nationis universæ ergà sedem Apostolicam observantiâ et obedientiâ, nec non eximiâ tum istius sanctæ Inquisitionis Officii, tum cujusque loci Ordinariorum numquàm defuturâ vigilantiâ. Quapropter quæcumque aliter, quàm præsentibus nostris decrevimus et constituimus, sivè in Edictis præfati Officii Inquisitionis, sivè in quibuslibet quorumvis Ordinariorum mandatis, aut pastoralibus Litteris, vel decretis antè àc statuta prodierunt, ea nos, quoniam post Apostolicam hanc à nobis propositam agendi, seu judicandi normam, minùs necessaria fore censemus, desinere jam, et cessare, ac, veluti numquàm emanâssent, omnem obligandi vim amittere, motu proprio et ex certa scientia, deque Apostolicæ potestatis plenitudine declaramus, statuimus, atque sancimus.

Decernentes easdem præinsertas, nec non præsentes nostras Litteras, et in eis contenta quæcumque, etiàm ex eo, quod quicumque cujusvis statûs, gradûs, ordinis, præeminentiæ, et dignitatis existant, seu aliàs speciali et individua mentione et expressione digni, in præmissis interesse habentes, seu habere quomodolibet prætendentes, illis non consenserint, nec ad ea vocati, citati, et auditi, neque causæ, propter quas tum præinsertæ, tum præsentes emanaverint, sufficienter adductæ, verificatæ, et justificatæ fuerint, aut ex alia qualibet etiàm privilegiata causa, colore, prætextu, et capite, de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, seu intentionis nostræ, vel interesse habentium consensu, aliove quolibet defectu notari, impugnari, aut in controversiam vocari posse; sed ipsas præsentes, easdemque præfatas in forma

Digitized by Google

Brevis Litteras, firmas, validas, et efficaces existere et fore; suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere, et ab omnibus et singulis præmissis, ad quos spectat, seu pro tempore spectabit, exactè, et inviolabiliter observari.

Sicque et non aliter in præmissis censeri, atque ità per quoscumque judices ordinarios et delegatos, etiàm S. R. E. Cardinales, et contra hæreticam pravitatem Generales Inquisitores, Legatos quoque de latere, et Apostolicæ Sedis Nuntios; aliosve quoslibet quacumque auctoritate, potestate, et præeminentiâ fungentes et functuros, sublatâ eis, et eorum cuilibet aliter judicandi et interpretandi facultate, judicari et definiri debere, ac irritum et inane, si secùs super has à quoquam scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus quibusvis Apostolicis, et in universalibus, sivè provincialibus, aut Synodalibus Conciliis editis generalibus, sivè specialibus Constitutionibus, et Ordinationibus, Edictis quoque prædicti Inquisitionis Officii, et quorumcumque Ordinariorum, etiàm Episcoporum et Metropolitanorum Mandatis, Litteris Pastoralibus, sivè decretis, nec non ejusdem Officii, et quarumcumque Ecclesiarum etiàm Episcopalium et Metropolitanarum, et quorumcumque Ordinum, Congregationum, Religionum, et Institutorum, etiàm Societatis JESU, aliisve quibusvis, etiàm juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, stilis, usibus, et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis, et Litteris Apostolicis eidem Inquisitionis Officio, illiusque inquisitoribus, Commissariis, aliisque Officialibus, tum etiàm Ecclesiis, eorumque Prælatis, Ordinibus, Congregationibus, Institutis, Societatibus, illarumque Superioribus, et personis quibuslibet, sub quibusvis verborum tenoribus et formis, et cum quibuscumque etiàm efficacissimis et insolitis derogationibus, clausulis, atque decretis, etiàm motu, et Apostolicæ potestatis plenitudine similibus, seu ad quarumcumque personarum, etiàm Regiâ, aliâve qualibet mundanâ,

Digitized by Google

vel ecclesiasticâ potestate fulgentium instantiam, vel aliàs quomodolibet in contrarium præmissorum concessis, confirmatis, et innovatis.

Quibus omnibus, et singulis, etiàmsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus specialis et individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores prædictos pro sufficienter, et de verbo ad verbum expressis et insertis, formasque hujusmodi pro plenè et exactè observatis habentes, ad præmissorum effectum, hac vice dumtaxat specialiter et expressè derogamus. Volumus autem, ut earumdem præsentium transumptis etc. Datum in Arce Gandulphi Albanensis Diœcesis anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo quadragesimo sexto, quarto nonas Junii, Pontificatûs nostri anno sexto.

DECRETUM V.

Super Oratoriis privatis.

Cum duo Nobiles Conjuges Diœcesis Marsicen. obtinuissent à Sede Apostolica Indultum pro celebratione Missæ in privato suæ domus Oratorio sic conceptum. « Dilecte fili, et dilecta in Christo filia salu-
» tem, et Apostolicam Benedictionem, Spirituali
» consolationi vestræ, quantùm cum Domino possu-
» mus, benignè consulere, vosque spiritualibus favo-
» ribus, et gratiis prosequi volentes, et vestrum sin-
» gulares personas à quibusvis excommunicationis,
» suspensionis, et interdicti, aliisque ecclesiasticis
» sententiis, ceusuris, et pœnis à jure, vel ab homine
» quavis occasione, vel causa latis, si quibus, quo-
» modolibet innodatæ existunt, ad effectum præsen-
» tium dumtaxat consequendum harum serie absol-
» ventes, et absolutas fore censentes, supplicationibus
» vestro nomine nobis super hoc humiliter porrectis
» inclinati, vobis, qui (ut asseritis) locorum Gallichii,

Digitized by Google

» et Messanelli Marsicen., seu alterius Diœcesis juris-
» dictionem temporalem in illis, seu eorum altero
» exercentes, Baro, et Baronissa respectivè existitis, ut
» in privatis domorum vestræ habitationis in Civitate,
» et Diœcesi Marsicens. existen. Oratoriis ad hoc de-
» center muro extructis, et ornatis, seu extruendis,
» et ornandis, ab omnibus domesticis usibus liberis,
» per Ordinarium loci priùs visitandis, et approban-
» dis, ac de ipsius Ordinarii licentia ejus arbitrio du-
» ratura, unam Missam pro unoquoque die, dum-
» modò in eisdem domibus celebrandi licentia, quæ
» adhùc duret, alteri concessa non fuerit, per quem-
» cumque Sacerdotem ab eodem Ordinario appro-
» batum sæcularem, seu de Superiorum suorum licen-
» tia regularem, sine tamen quorumcumque Jurium
» Parochialium præjudicio, ac Paschatis Resurrectio-
» nis, Pentecostes, et Nativitatis Domini Nostri Jesu
» Christi, aliisque solemnioribus anni festis diebus
» exceptis, in vestra, ac natorum, consanguineorum,
» et affinium in eadem domo vobiscum insimul habi-
» habitantium, familiæque et quòad Oratoria ruri exis-
» tentia, etiàm in hospitum nobilium, vestrorumque
» præsentia celebrari facere, liberè et licitè possitis, et
» valeatis, ac vestrum quilibet possit, et valeat, auc-
» toritate Apostolica tenore præsentium concedimus
» et indulgemus : non obstantibus Constitutionibus,
» et Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis
» quibuscumque. Volumus autem, quod familiares
» servitiis vestris tempore dictæ Missæ actu non ne-
» cessarii ibidem Missæ hujusmodi interessentes ab
» obligatione audiendi Missam in Ecclesia diebus fes-
» tis de præcepto minimè liberi censeantur. Datum
» Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo
» Piscatoris die 12. Februarii 1739. » Cumque exorta
esset dubitatio, an ex vi hujusmodi indulti liceret
Missam celebrare in privato Oratorio, etiàm sine præ-
sentia alterutrius ex dictis Conjugibus, in quos In-
dulti concessio directa erat, cui quidem dubitationi
locum dedit opinio nonnullorum Doctorum pro affir-

Digitized by Google

mativa, et negativa respectivè sententia inter se certantium, sacra Congr. Concilii, ad quam hujus quæstionis resolutio delata fuit, die tertia Dec. 1740, censuit: NON LICERE; deindè verò Sanctissimus Dominus noster reprobatâ contrariâ Doctorum sententiâ, prædictam sacræ Congregationis resolutionem nedum approbavit, verùm etiàm præsenti Decreto publicè evulgando voluit omnibus notum fieri, non posse vigore similis Indulti celebrari Missam in privatis Oratoriis, quandò eidem Missæ actu non interest aliquis ex iis, quibus principaliter Indultum concessum est; Indultum verò principaliter concessum intelligi iis tantùm, quibus Breve dirigitur, nimirùm personis illis, quæ à tergo ejusdem Brevis proprio nomine nuncupantur, adeout sine præsentia alicujus ex dictis personis minimè liceat Missæ Sacrificium peragi, etiàmsi præsens sit aliquis sivè ex filiis, sivè ex consanguineis, sivè ex affinibus, sivè ex familiaribus, sivè demùm ex hospitibus nobilibus in eodem Brevi memoratis, quippè quibus nîl aliud per ejusmodi Brevia conceditur, quàm quod unusquisque eorum (dummodò; quod attinet ad familiares, juxtà clausulam iisdem Brevibus insertam, non sit ex illis actu necessariis) assistens Missæ, quæ celebratur in Oratorio privato in præsentia alicujus ex personis à tergo Brevis proprio nomine nuncupatis, satisfaciat obligationi audiendi Missam diebus festis de præcepto. Sublatâ igitùr, et proscriptâ quâcumque minùs germanâ interpretatione ejusmodi Brevium, et Indultorum in contrarium hactenùs factâ, SANCTITAS SUA ità declaravit, et servari omninò mandavit, districtè præcipiens, ut omnes Episcopi, aliique locorum Ordinarii, etiàm tamquàm à Sede Apostolica Delegati executioni, et observantiæ hujus Decreti diligenter incumbant per Canonicas pœnas contra inobedientes eorum arbitrio constituendas.

Digitized by Google

DECRETUM VI.

Super Clausura Monialium.

Salutare in Catholica Ecclesia institutum ab ipsa antiquitate susceptum, ac tanta cum sollicitudine et pastorali zelo custoditum, ut flos ille ecclesiasticî germinis, decus atque ornamentum gratiæ spiritualis, læta indoles, laudis et honoris opus integrum atque incorruptum, Dei imago respondens ad sanctimoniam Domini, Illustrior portio gregis Christi, sacræ Virgines, quarum, quò sublimior gloria est, major et curâ est, intrà Monasteriorum septa, et claustra vigili sollicitaque custodia servarentur, tàm antè, quàm post Tridentinæ Synodi Decreta Romani Pontifices Prædecessores nostri tot sanctissimis Legibus, et initis Apostolicæ providentiæ caritatisque consiliis communire et confirmare studuerunt; ut, quæ se Christo dicaverint, et à carnali concupiscentia recedentes, tàm carne, quàm mente se Deo voverint, consumment opus suum magno præmio destinatum. Quoniam autem, etsi providas hujusmodi Sanctiones Constitutionesque, si eâ, quâ decet, regularis disciplinæ observantiâ custodirentur, satis esse scimus, ut Virgines ea, quæ cœlestis earumdem Sponsi Jesu Christi sunt, cogitantes, sint sanctæ et corpore, et spiritu; longâ tamen experientiâ edocti, et assiduis Venerabilium Fratrum aliarum Ecclesiarum Antistitum querelis admoniti, supremas Apostolicæ auctoritatis providentiæque partes requiri, ut « abusibus quàmplurimis ex nimia quorumcumque, aut sibi quocumque » pacto arrogantium, aut prætendentium, aut obtendentium, facultatem aliàs sibi quomodolibet sivè » à jure, sivè ab homine concessam, vel demandatorum munerum ratione debitam esse, ut sivè ipsi, » sivè alii ingredi clausuram Monialium, aut ipsæ » Moniales è clausura ob quascumque etiàm non legitimas causas egredi, et extrà clausuram hujusmodi » commorari possint, licentiam concedendi indulgentia sensim invectis opportunè occurratur: Hinc

Digitized by Google

» est, quod nos pro suprema omnium Christi fide-
» lium procuratione imbecillitati nostræ in universa-
» lis Orthodoxæ Ecclesiæ regimine divinitùs impositâ
» opportunum abusibus hujusmodi remedium, quan-
» tùm cum Domino possumus, adhibere satagentes,
» auctoritate Apostolica, tenore præsentium omnes et
» singulas Constitutiones à Romanis Pontificibus Præ-
» decessoribus nostris tàm antè, quàm post Concilii
» Tridentini Decreta super clausura Monialium editas
» renovamus, et confirmamus, nec non inposterum
» ab omnibus et singulis, ad quos spectat, et in fu-
» turum spectabit sub iisdem pœnis in Constitutioni-
» bus eorumdem Prædecessorum nostrorum Roma-
» norum Pontificum, et Decretis Concilii Tridentini
» præfati contentis inviolabiliter observandas esse sta-
» tuimus, decernimus, præcipimus atque manda-
» mus. »

Prætereà motu proprio, et ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine earumdem præsentium tenore omnia, et singula indulta, privilegia, prærogativas, facultates, licentias, et quocumque alio pacto nuncupatas concessiones omnibus et singulis *quibuscumque ecclesiasticis* personis, quacumque auctoritate, dignitate, honore, præeminentia, ac jurisdictione fungentibus, etiàm Venerabilibus Fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, sivè singulis, sivè eorumdem Cardinalium Congregationibus, etiàm de Latere Legatis, sivè qui Provinciis, et Legationibus Statûs nostri ecclesiastici pro tempore præsunt, sivè quos ad Charissimos in Christo filios nostros Romanorum Regem in Imperatorem pro tempore eligendum, vel electum, Reges et Reginas illustres, aliasque summas potestates, proùt rerum conditio postulaverit, mitti et ablegari contigerit; sivè qui, licet aliarum insignium Ecclesiarum Antistites, tamen tamquàm Apostolicæ hujus S. Sedis Legati de Latere aliàs nuncupati et habiti sunt, et fortassè habentur, aut haberi, et esse prætendunt, et in posterum habendi sunt; sivè

Digitized by Google

Ordinarii, sivè Extraordinarii nostri, et ejusdem Apostolicæ Sedis ubicumque, etiàm apud ipsos Imperatorum et Reges ac summas Potestates Nuntii, sivè inter-Nuntii resident « (exceptis dumtaxat, locorum Ordi-» nariis, iisque omnibus Superioribus, quibus tam-» quàm Ordinarii, et ordinaria jurisdictione utenti-» bus, Monialium Monasteria subjecta et addicta sunt » in casibus tamen necessariis, et servatis aliis de jure » servandis, et non aliter omninò) » ac demùm quibuscumque aliis quocumque nomine, ex expressione nuncupatis personis quocumque tempore à quibusvis, etiàm ab ipsis Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris quacumque de causa, occasione, titulo, colore et prætextu per quascumque Apostolicas sivè in simili forma Brevis, sivè sub Plumbo expeditas Litteras sub quibuscumque verborum formis facta, data, concessa, et impertita, sivè factas, datas, concessas, et impertitas super hujusmodi ingressu *revocamus*, *abolemus*, *annullamus atque irritamus*; nec non à datarum earumdem præsentium die revocata, abolita, annullata, et irrita, ac nullius prorsùs momenti, ac vigoris esse et fore, neminique cuilibet quocumque tempore suffragari; ac quemlibet omnium antedictorum, etiàm speciali mentione dignorum, quacumque facultate hujusmodi sivè pro se, sivè pro aliis temerè uti audentem, ipso facto absque ulla alia declaratione pœnas et ecclesiasticas censuras contra violantes Clausuram Monialium inflictas, à quibus, præterquam à nobis et pro tempore existente Romano Pontifice, nisi in mortis articulo, absolvi possit, incurrere et incursum esse; licentiamque hujusmodi concessam nullo modo suffragari, atque nullius momenti, perindè ac si minimè concessa fuisset, ipso facto fore, et haberi, ac pœnas et censuras ecclesiasticas ipso etiàm facto, ut præmittitur, per contrafacientem incurri et incursas esse statuimus, decernimus ac declaramus. Decernentes easdem præsentes Litteras, et in eis contenta quæcumque etiàm ex eo, quod quæcumque in præmissis interesse habentes, seu habere

Digitized by Google

quomodolibet prætendentes cujusvis status, gradus, ordinis, præeminentiæ et dignitatis existant, seu alia specifica et individua mentione et expressione digni illis non consenserint, nec ad eas vocati, citati et auditi, causæque, propter quas præsentes emanârint, sufficienter adductæ, verificatæ, et justificatæ non fuerint, aut ex alia qualibet etiàm quantumvis juridica et privilegiata causa, colore, prætextu et capite, etiàm in corpore juris clauso, etiàm enormis, enormissimæ, et totalis læsionis nullo umquàm tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, aut intentionis nostræ, vel interesse habentium consensu, aliove quomodolibet, etiàm quantumvis magno, et substantiali, ac incogitato, et inexcogitabili individuamque expressionem requirente defectu notari, impugnari, infringi, retractari, in controversiam vocari, aut ad terminos juris reduci, seu adversùs illas apertionis oris, restitutionis in integrum, aliudve quodcumque juris, facti, vel gratiæ remedium intentari, vel impetrari, aut impetrato, seu etiàm motu, scientia et potestatis plenitudine paribus concesso vel emanato quempiam in judicio, vel extrà illud uti, seu se juvare alio modo posse, sed ipsas præsentes Litteras semper firmas, validas et efficaces existere et fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri, et obtinere, ac ab illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit, inviolabiliter et inconcussè observari: sicque, et non aliter in præmissis per quoscumque Judices ordinarios et delegatos, etiàm Causarum Palatii Apostolici Auditores, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales etiàm de Latere Legatos, et Sedis prædictæ Nuntios, aliosve quoslibet quacumque præeminentia et potestate fungentes et functuros sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter judicandi et interpretandi facultate et auctoritate, judicari et definiri debere, ac irritum et inane, si secùs super his à quopiam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis, ac, quatenùs opus sit nostra et Cancellariæ Apostolicæ Regula

Digitized by Google

de jure quæsito non tollendo, aliisque Constitutionibus Apostolicis : necnon quibusvis etiàm juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, ac usibus et stylis, etiàm immemorabilibus ; privilegiis quoque, indultis et Litteris Apostolicis prædictis, aliisque quibuslibet personis etiàm quacumque ecclesiastica vel mundana dignitate fulgentibus, et aliàs quomodolibet qualificatis, ac specialem expressionem requirentibus sub quibuscumque verborum tenoribus et formis, ac cum quibusvis etiàm derogatoriarum derogatoriis aliisque efficacioribus, efficacissimis et insolitis clausulis, ac irritantibus, et aliis decretis, etiàm motu, scientia, et potestatis plenitudine similibus, ac consistorialiter, et aliàs quomodolibet in contrarium præmissorum concessis, editis, factis ac pluries iteratis, et quantiscumque vicibus approbatis, confirmatis, et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiàmsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitùs omisso, et in illis tradita, observata, exprimerentur, et insererentur, præsentibus pro plenè et sufficienter expressis et insertis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hâc vice dumtaxat specialiter et expressè derogamus, ac derogatum esse volumus, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem ut earumdem præsentium Litterarum transumptis etc. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die 3 Januarii anno millesimo septingentesimo, quadragesimo secundo, Pontificatûs nostri anno secundo.

DECRETUM VII.

Super Clausura Religiosorum.

Regularis disciplinæ observantiam antè etiam, quàm

Digitized by Google

et generalium ac particularium alicujus nationis, aut Provinciæ Conciliorum decretis confirmaretur, et Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum legibus sanctionibusque præscriberetur, quòad vetitum mulieribus quibuscumque, etiàm consanguineis intrà quorumcumque religiosorum virorum clausuram ingressum quàm integerrimè custoditam fuisse constat, ità ut, nedum fœminis quibuscumque, sed masculis quoque, non tàm ad Monasteriorum claustra seu septa, quàm ad ipsa eorumdem Monasteriorum Oratoria, et Ecclesias nullus patuerit aditus, et accessus; quin imò sub gravissimis pœnis fuerit interdictus; ne scilicet, ut inquit S. Gregorius PP. I. Prædecessor noster, in servorum Dei secessibus occasio præbeatur popularibus conventibus, et simpliciores ex hoc animas plerumque, quod absit, in scandalum trahat. Hujusmodi autem regularis disciplinæ observantia, etsi pro temporum varietate ac necessitate tot tantasque subiit vices, ut iidem Prædecessores nostri aditum et accessum ad publicas Monasteriorum Ecclesias dumtaxat sivè masculis, sivè fœminis Sacrosanctum Missæ sacrificium audiendi, prædicationibus verbi Dei interessendi, et Sacramentum sanctissimæ Eucharistiæ sumendi, ac peccata sua confitendi causâ, sine tamen Parochorum præjudicio, interdùm concesserint; vicissim tamen ipsi Prædecessores nostri tàm antè Concilii Tridentini decreta, quàm post eorumdem decretorum promulgationem denuntiationem que providis saluberrimisque constitutionibus ordinationibusque sub pœna etiàm excommunicationis latæ sententiæ fœminis quibuscumque aditum ingressumque hujusmodi intrà Monasteriorum clausuram interdixerunt. « Quoniam autem, sicùt dolentes accepimus, alii » quidem Apostolicas leges ac præcepta hujusmodi » vel ausu temerario parvipendentes, vel ad eorum » arbitrium interpretantes, fœminis quibuscumque » aditum ingressumque tàm manifestè ac tanta so» lemnitate vetitum permittunt; alii verò privilegia, » indulta, prærogativas, facultates, licentias, et alias

Digitized by Google

» quocumque pacto excogitatas concessiones sibi sivè
» à jure, sivè ab homine factas et impertitas, seu facta
» et impertita, ac quorumcumque munerum, dignitatum, ac præeminentiarum ratione debitas seu debita arrogantes, prætendentes obtendentesque, fœminas quaslibet intrà Monasteriorum claustra, septa, cœnacula, cubicula, aliasque officinas aut admitti ac recipi sinunt, mandantque, aut unà secum ducunt; alii deniquè sub pietatis ac religionis prætextu, cum supplicationes sivè cum sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, sivè cum Sanctorum Reliquiis, Statuis, et Imaginibus per claustra, septa, et alia Monasteriorum loca de more, ut asserunt, habentur, sine ullo prorsùs discrimine masculos et fœminas supplicationes hujusmodi per eadem loca sequi et comitari licitum, quin imò, ut Indulgentias lucrari valeant, necessarium esse obtendunt. » Hinc est, quod nos, qui, dum in minoribus essemus, quamplurimos hujusmodi abusus compertos habebamus, in hac sublimi sacrosancti Apostolatûs specula constituti, non tàm assiduis nonnullorum aliarum Ecclesiarum Antistitum documentis, quàm justis etiàm Superiorum, aliorumque virorum ex religiosis Ordinibus Dei honorem, et instituti sui disciplinam zelantium expostulationibus de antedictis similibusque abusibus in dies admonemur, ut opportunum ac salutare iisdem abusibus tollendis, quantùm cum Domino possumus, remedium afferamus; auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium primùm quidem omnes, et singulas *Constitutiones* Sanctionesque à Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris tàm antè, quàm post Concilii Tridentini decreta super Clausura Monasteriorum quorumcumque religiosorum virorum editas *renovamus*, *et confirmamus*, nec non in posterum ab omnibus et singulis, ad quos spectat, et in futurum spectabit, et iisdem pœnis in Constitutionibus Sanctionibusque eorumdem Prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum, et decretis ejusdem Concilii Trident. contentis invio-

Digitized by Google

labiliter observandas esse statuimus, decernimus, præcipimus, atque mandamus. Deindè motu proprio et ex certa scientia ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine eorumdem præsentium tenore *omnia*, *et singula indulta*, privilegia, prærogativas, facultates, licentias, et quocumque alio pacto nuncupatas concessiones omnibus et singulis quibuscumque ecclesiasticis personis quacumque auctoritate, dignitate, honore, præeminentiâ ac jurisdictione fungentibus, etiàm Venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus; sivè singulis, sivè eorumdem Cardinalium Congregationibus, etiàm de Latere Legatis, sivè qui Provinciis, et Legationibus Statûs nostri Ecclesiastici prò tempore præsunt, sive quos ad Charissimos in Christo filios nostros Romanorum Regem in Imperatorem pro tempore eligendum, vel electum, Reges, et Reginas illustres, aliasque summas Potestates, proùt rerum conditio postulaverit, mitti et ablegari contigerit, sivè, qui licet aliarum insignium Ecclesiarum Antistites, tamquàm Apostolicæ hujus S. Sedis Legati de Latere aliàs nuncupati et habiti sunt, et fortassè habentur, aut haberi et esse prætendunt, et in posterum habendi sunt: sivè ordinarii, sivè extraordinarii nostri, et ejusdem Apostolicæ Sedis ubicumque etiàm ad ipsos Imperatorem, et Reges, ac summas Potestates Nuntii, sivè Inter-Nuntii resident, ac demùm quibuscumque aliis quocumque nomine et expressione nuncupatis personis quocumque tempore à quibusvis, etiàm ab ipsis Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris quacumque de causa, occasione, titulo, colore, et prætextu per quascumque Apostolicas sivè in simili forma Brevis, sivè sub Plumbo expeditas litteras sub quibuscumque verborum formis facta, data, concessa, et impertita, sivè factas, datas, concessas et impertitas super hujusmodi accessu et ingressu *revocamus*, *abolemus*, *annullamus atque irritamus*, nec non à datarum earumdem præsentium die revocata, abolita, annullata et irrita, ac nullius prorsus momenti ac vigoris

esse, et fore, neminique cuilibet quocumque tempore suffragari statuimus, decernimus, et declaramus; quemadmodum etiàm statuimus, decernimus et declaramus quemlibet, omnium antedictorum, etiàm speciali mentione dignorum, quacumque facultate hujusmodi temere uti audentem, ipso facto absque ulla alia declaratione pœnas et ecclesiasticas censuras, à quibus, præterquam à nobis et pro tempore existente Romano Pontifice, nisi in mortis articulo absolvi possit, incurrere et incursum esse, licentiamque hujusmodi cuicumque concessam nullo modo suffragari, atque nullius momenti perindè, ac si minimè concessa fuisset, ipso facto fore, et haberi, ac pœnas et censuras ecclesiasticas ipso etiàm facto, ut præmittitur, per contrafacientem incurri et incurras esse. Decernentes easdem præsentes litteras, et in eis contenta quæcumque, etiam ex eo, quod quicumque in præmissis interesse habentes, seu habere quomodolibet prætendentes cujusvis statûs, gradûs, ordinis, præeminentiæ et dignitatis existant, seu alia specifica et individua mentione et expressione digni illis non consenserint, nec ad ea vocati, citati, et auditi, causæque, propter quæ præsentes emanârint, sufficienter adductæ, verificatæ, et justificatæ non fuerint aut ex alia qualibet etiàm quantumvis juridica et privilegiata causa, colore, prætextu et capite, etiàm in corpore juris clauso, etiàm enormis, enormissimæ et totalis læsionis, nullo umquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, aut intentionis nostræ, vel interesse habentium consensu, aliove quomodolibet, etiàm quantumvis magno et substantiali, ac incogitato et inexcogitabili, individuamque expressionem requirente defectu notari, impugnari, infringi, retractari, in controversiam vocari, aut ad terminos juris reduci, seu adversùs illas apertionis oris, restitutionis in integrum, aliudve quodcumque juris, facti, vel gratiæ remedium intentari, vel impetrari, aut impetrato, seu etiàm motu scientiæ et potestatis plenitudine paribus concesso vel

Digitized by Google

emanato quempiam in judicio, vel extrà illud uti, seu se juvare ullo modo posse, sed ipsas præsentes litteras semper firmas, validas, et efficaces existere et fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere, ac ab illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit inviolabiliter et inconcussè observari; sicque et non aliter in præmissis per quoscumque Judices ordinarios et delegatos, etiàm causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiàm de Latere Legatos, et Sedis prædictæ Nuntios, aliosve quoslibet quacumque præeminentiâ, et potestate fungentes, et functuros, sublatâ eis, et eorum cuilibet quâvis aliter judicandi et interpretandi facultate, et auctoritate, judicari et definiri debere, ac irritum et inane, si secus super his à quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis, ac quatenùs opus sit, nostrâ, et Cancellariæ Apostolicæ regulâ de jure quæsito non tolerando, aliisque Constitutionibus et Ordinationibus Apostolicis, nec non quibusvis, etiàm juramento, confirmatione Apostolicâ, vel quavis firmitate aliâ roboratis statutis et consuetudinibus, ac usibus et stilis, etiàm immemorabilibus, privilegiis quoque, indultis, et litteris Apostolicis prædictis, aliisque quibuslibet personis, etiàm quacumque Ecclesiastica, vel mundana dignitate fulgentibus, et aliàs quomodolibet qualificatis, ac specialem expressionem requirentibus sub quibuscumque verborum tenoribus et formis, ac cum quibusvis etiàm derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis, et insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis decretis etiàm motu, scientiâ et potestatis plenitudine similibus, ac consistorialiter, et aliàs quomodolibet in contrarium præmissorum concessis, editis, factis, ac pluries iteratis, et quantibuscumque vicibus approbatis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiàmsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, ac de verbo ad verbum, non autem

Digitized by Google

per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exposita forma ad hoc servanda foret, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitùs omisso, et formâ in illis traditâ observatâ exprimerentur, et insererentur præsentibus pro plenè et sufficienter expressis et insertis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter et expressè derogamus ac derogatum esse volumus; cæterisque contrariis quibuscumque.

« Cæterùm per præsentes non intendimus derogatum » esse iis concessionibus, quæ ad favorem quarum- » cumque Nobilium fœminarum ex eo, quod sivè ea- » rumdem majores, ac pro tempore existentes de fa- » milia fuerint et habeantur Fundatores, vel insignes » Benefactores illius Monasterii, intrà cujus claustra » vel septa fœminas etiàm de familia ingredi vel con- » cessum, vel cautum esse sibi voluerunt, et de con- » cessione hujusmodi confirmationem ab Apostolica » hac Sancta Sede obtinuerunt; sivè fœminæ hujus- » modi sint consanguineæ et affines eorum, qui sunt » Domini in temporalibus locorum, in quibus Mo- » nasteria sita reperiuntur, et quacumque legitima » tituli vel consuetudinis causâ et occasione ingressu » hujusmodi de præsenti gaudent, factæ et impertitæ » fuerunt; dummodò concessiones hujusmodi per » Apostolicas in simili forma Brevis, vel sub plumbo » desuper expeditas litteras dumtaxat, et non aliter » omninò factas et impertitas fuisse priùs Ordinariis » locorum, Antistitibus, vel Præsulibus per legitima et » authentica documenta constare fecerint; et dum- » modò nec vagandi, nec otiandi, nec comedendi » cœnandique, nec per ambulacra, cubicula, cœna- » cula, aliaque loca et officinas discurrendi causâ, » sed ad Ecclesias accedendi, Sacrosanctum Missæ » Sacrificium audiendi, aliaque ergà Deum pietatis » officia et opera exercendi studio ingrediantur; et » dummodò de earum adventu, et ingressu interdiu » et opportunè faciendo Superiores pro tempore exis-

Digitized by Google

» tentes certiores fiant, ad hoc, ut absque fratrum » incommodo et offensione, recto tramite ad Eccle- » siam pergatur, et alia de jure servanda serventur. Volumus autem, ut earumdem præsentium litterarum transumptis, etc. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annullo Piscatoris die tertiâ Januarii millesimo septingentesimo quadragesimo secundo Pontificatûs nostri anno secundo.

DECRETUM VIII.

Super Matrimoniis Hæreticorum.

Matrimonia, quæ in locis fœderatorum Ordinum dominio in Belgio subjectis iniri solent, sivè inter Hæreticos ex utraque parte; sivè inter Hæreticum ex una parte Virum, et Catholicam fœminam ex alia, aut viceversa, non servatâ formâ à Sacro Tridentino Concilio præscriptâ, utrùm valida habenda sint, nec ne, diù multùmque disceptatum est, animis hominum, ac sententiis in diversa distractis: id quod satis uberem anxietatis, ac periculorum sementem per multos annos subministravit, quum præsertim Episcopi, Parochi, atque illarum Regionum Missionarii nihil certi hac super re haberent, nihil verò inconsultâ Sanctâ Sede auderent statuere, ac declarare. Cum autem proximè evolutis annis in tàm ancipiti, gravique causa Apostolicæ Sedis judicium vehementiùs exposceretur, urgeretque id inprimis vigilantissimus Iprensis Episcopus, dum pro debiti Officii sui, et sua ergà Beati Petri Cathedram observantia de Ecclesiæ sibi concreditæ statu ad Romanum Pontificem referebat, ponendumque omninò esse tàm prolixæ dubitationi finem gravissimis verbis, ac rationibus persuaderet: Clemens XII. id temporis Romanus Pontifex, qui rei gravitatem, quanti oportebat, æstimaret, sacræ Congregationi Eminentiss. Cardinalium Concilii Trid. Interpretum in mandatis dedit, ut de tota controversia diligenter more suo cognosceret. In re itàque tanti momenti volens eadem Sacra Congregatio quàm ac-

Digitized by Google

curatissimè procedere commissæ sibi cognitionis initium ab exquisitis aliorum quoque Belgii Episcoporum relationibus, atque Sententiis, quas desuper explorari sategit, petendum duxit, eodemque tempore audire voluit præstantes aliquot hujus Almæ Urbis Theologos, quibus injunxit, ut rem totam eâ, quâ decet, maturitate discuterent, suamque opinionem proferrent. At dum hæc maximè agerentur, supersedendum per aliquot menses fuit ab istiusmodi causæ expeditione propter viduitatem, quæ intercidit Romanæ Ecclesiæ, donec ad Summum Pontificatum feliciter evectus Sanctissimus D. N. BENEDICTUS. XIV. inter primas Regiminis sui curas, causæ hujus cognitionem repeti jussit à memorata Sacra Congregatione Concilii, quam voluit coram se haberi, ut, auditis Eminentissimorum Patrum Sententiis, ipse demùm, quid hac in re tenendum foret, supremo suo pronuntiaret oraculo. Cum igitùr Congregatio præfata sub die 13 Maji currentis anni 1741, coram Sanctitate sua fuerit habita, idem Sanctissimus D. N. spatio aliquo temporis ad rem secum expendendam accepto, hanc nuper declarationem, et instructionem exarari præcepit, quâ, veluti certâ regulâ, ac normâ, omnes Belgii Antistites, Parochi, earumque Regionum Missionarii, et Vicarii Apostolici deinceps in hujusmodi negotiis uti debeant.

Primò scilicet, quod attinet ad Matrimonia ab Hæreticis inter se in locis fœderatorum Ordinum dominio subjectis celebrata, non servatâ formâ per Tridentinum præscriptâ, licet Sanctitas sua non ignoret, aliàs in casibus quibusdam particularibus, et attentis tunc expositis circumstantiis, Sacram Congregationem Concilii pro eorum invaliditate respondisse, æquè tamen compertum habens, nihil adhùc generatim, et universè super ejusmodi Matrimoniis fuisse ab Apostolica Sede definitum, et alioquin oportere omninò ad consulendum universis fidelibus in iis locis degentibus, et plura avertenda gravissima incommoda, quid generaliter de hisce Matrimoniis sentiendum sit,

Digitized by Google

declarare, negotio maturè perpenso, omnibusque rationum momentis hinc indè sedulò libratis, declaravit, statuitque, Matrimonia in dictis fœderatis Belgii Provinciis inter Hæreticos usquè modò contracta, quæque inposterum contrahentur, etiàmsi forma à Tridentino præscripta non fuerit in iis celebrandis servata, dummodò aliud non obstiterit canonicum impedimentum, pro validis habenda esse; adeòque si contingat, utrumque Conjugem ad Catholicæ Ecclesiæ sinum se recipere, eodem, quo anteà, conjugali vinculo ipsos omninò teneri, etiàmsi mutuus consensus coram Parocho Catholico ab eis non renovetur; sin autem unus tantùm ex Conjugibus sivè masculus, sivè fœmina convertatur, neutrum posse, quamdiù alter superstes erit, ad alias nuptias transire.

Quod verò spectat ad ea Conjugia, quæ pariter in iisdem fœderatis Belgii Provinciis, absque forma à Tridentino statuta contrahuntur à Catholicis cum Hæreticis, sivè Catholicus Vir hæreticam fœminam in Matrimonium ducat, sivè Catholica fœmina Hæretico Viro nubat, dolens inprimis quàm maximè Sanctitas sua, eos esse inter Catholicos, qui insano amore turpiter dementati ab hisce detestabilibus Connubiis, quæ S. Mater Ecclesia perpetuò damnavit, atque interdixit, ex animo non abhorrent, et prorsùs sibi abstinendum non ducunt, laudansque magnoperè zelum illorum Antistitum, qui severioribus propositis spiritualibus pœnis Catholicos coercere student, ne sacrilego hoc vinculo sese Hæreticis conjungant, Episcopos omnes, Vicarios Apostolicos, Parochos, Missionarios, et alios quoscumque Dei, et Ecclesiæ fideles Ministros in his Partibus degentes seriò, graviterque hortatur, et monet, ut Catholicos utriusque sexûs ab hujusmodi nuptiis in propriarum animarum perniciem ineundis, quantùm possint, absterreant, easdemque Nuptias omni meliori modo intervertere, atque efficaciter impedire satagant. At, si fortè aliquod hujus generis Matrimonium, Tridentini formâ non servatâ, ibidem contractum jam sit, aut

Digitized by Google

inposterum (quod Deus avertat) contrahi contingat, declarat Sanctitas Sua, Matrimonium hujusmodi, alio non concurrente canonico impedimento, validum habendum esse, et neutrum ex Conjugibus, donec alter eorum supervixerit, nullatenùs posse sub obtentu dictæ formæ non servatæ novum Matrimonium inire; id verò debere sibi potissimè in animum inducere Conjugem Catholicum sivè Virum, sivè Fœminam, ut pro gravissimo scelere, quod admisit, pœnitentiam agat, ac veniam à Deo precetur, coneturque pro viribus alterum Conjugem à vera fide deerrantem ad gremium Catholicæ Ecclesiæ pertrahere, ejusque animam lucrari, quod porrò ad veniam de patrato crimine impetrandam opportunissimum foret, sciens de cætero, ut mox dictum est, se istius Matrimonii vinculo perpetuò ligatum iri.

Ad hæc declarat Sanctitas Sua, ut quidquid hactenùs sancitum, dictumque est de Matrimoniis sivè ab hæreticis inter se, sivè inter Catholicos, et Hæreticos initis in locis fœderatorum Ordinum dominio in Belgió subjectis, sancitum, dictumque intelligatur etiàm de similibus Matrimoniis extrà fines Dominii eorumdem fœderatorum Ordinum contractis ab iis, qui addicti sunt Legionibus, seu militaribus copiis, quæ ab iisdem fœderatis Ordinibus transmitti solent ad custodiendas, muniendasque Arces conterminas, vulgò dictas *di Barriera*; ità quidem, ut Matrimonia ibi præter Tridentini formam, sivè inter Hæreticos utrimque, sivè inter Catholicos, et Hæreticos inita valorem suum obtineant, dummodò uterque Conjux ad easdem Copias, sivè Legiones pertineat; et hanc declarationem vult Sanctitas Sua complecti etiàm civitatem Mosæ Trajectensis à Republica fœderatorum Ordinum, quàmvis non jure dominii, sed tantùm oppignorationis, ut ajunt, nomine possessam.

Tandem circà Conjugia, quæ contrahuntur, vel in Regionibus Principum Catholicorum ab iis, qui in Provinciis fœderatis domicilium habent, vel in fœderatis Provinciis ab habentibus domicilium in Regioni-

Digitized by Google

bus Catholicorum Principum, nihil Sanctitas Sua de novo decernendum, aut declarandum esse duxit, volens, ut de iis, juxtà canonica Juris communis principia, probatasque in similibus casibus aliàs editas à Sacra Congregatione Concilii resolutiones, ubi disputatio contingat, decidatur; et ità declaravit, statuitque, ac ab omnibus inposterum servari præcepit. Die 4 Novembris 1741.

DECRETUM IX.

Super Dispensationibus in Matrimoniis.

Ad Apostolicæ servitutis nostræ ministerium pertinet sedulâ invigilare curâ, ut dispensationes super gradibus affinitatis, seu consanguinitatis, intrà quos Matrimonia contrahi prohibentur, vel super aliis à Sacris Canonibus statutis impedimentis, nisi ex debitis causis non concedantur, et omnia indè amoveantur, undè nota aliqua ab improbis aspergi possit nomini, ac decori Romanæ Ecclesiæ, cui licet immeritò, Divinâ benignitate præsidemus.

Sanè quidem ad dispensationes obtinendas ab iis, qui eas postulant, in supplici libello causæ pro illis consequendis exprimi solent, quæ si ejusmodi fuerint, ut juxtà canonicas Sanctiones, et prudens ecclesiasticæ provisionis arbitrium locus ad dispensandum esse videatur, dispensatio concedi solet, ejusque executio Ordinario ùt plurimùm committi, cui onus incumbit diligenter inquirendi, an causæ expositæ veritate nitantur, ut, veris illis existentibus, gratia executioni demandetur, secùs verò, si causæ nullatenùs veritati consentaneæ sint; si autem contingat ob causas minimè veras existentes, ut dispensatio executioni non tradatur, qui eam impetrârunt, apud negotiorum Gestores, seu Litterarum Apostolicarum expeditores conqueruntur, à quibus nonnumquam responderi solet, executionem perperam, et injuriâ denegatam fuisse, quia expressio causarum, earumque verificatio in dispensationibus non est aliquid substantiale, sed

Digitized by Google

formalitas quædam ; et Forensis stili consuetudo : quod non minùs veritati adversatur, quàm executionis ordinem ac modum benè, ac prudenter constitutum subvertere : « cum expressio causarum earumque » verificatio ad substantiam, et validitatem dispensa» tionis pertineat, illisque deficientibus, gratia nulla » ac irrita sit, nullamque executionem mereatur. »

Id autem ùt plurimùm evenit in dispensationibus, in quibus apponi solet clausula : *Et Oratoribus vitæ periculum immineret*, quæ cum sæpè in dispensationibus in primo, et secundo, vel in secundo gradu, et in nonnullis aliis canonicis impedimentis sine ulla ratione, causa, et veritate expressa reperiatur, ordinarii locorum, qui cautiùs, et accuratiùs se gerunt, nisi vitæ periculum immineat, dispensationem exequi recusant ; alii verò, fortassè falso rumore inducti, quod hujusmodi clausula sit mera formalitas, indulgentiùs quàm necesse est procedentes, periculo vitæ neque argumentis probabilibus verificato, eoque Oratoribus saltèm verisimiliter imminente comperto, gratiam dispensationis exequuntur.

S. M. Prædecessor noster Pius PP. V. in sua Constitutione per viam motûs proprii expedita, et publicata sub die v. Decemb. ann. MDLXVI., cujus initium est : *Sicut accepimus :* » decrevit, omnes et singulos » Procuratores tàm Officii Sacræ Pœnitentiariæ, seu » contradictorum, quàm alios quoscumque Sollicita» tores, et Scriptores, qui veritatem facti à narratio» ne, quam ab ipsis Partibus habuerunt, quòad sub» stantialia, et qualitates necessariò exprimendas » diversam faciunt, seu quoquo modo intervertunt, » aut immutant, aut depravant, et per subreptionem, et » obreptionem gratias à Romanis Pontificibus extor» quent, pœnam falsi incurrere, et eâ puniri omninò » debere. »

Hujusmodi autem constitutio, quamquam videatur pertinere dumtaxat ad Procuratores, Sollicitatores, et Scriptores Officii sacræ Pœnitentiariæ, ubi per id tempo-ris Matrimoniales dispensationes etiàm in foro externo

Digitized by Google

concedi solebant, nihilominùs pro pastorali nostra, et paterna ex alto nobis commissa cura hortamur, monemus, ac præcipimus omnibus, et singulis negotiorum Gestoribus, Procuratoribus, et expeditoribus » Litterarum Apostolicarum, etiàm Datariæ nostræ, » ut cum supplices preces pro aliqua matrimoniali » dispensatione porrecturi sunt, id primùm antè omnia agant, ut plenam atque exactam facti notitiam » assequi curent, scisciantes ab ipsis Oratoribus, an » hæ et illæ adsint, ex quibus sciunt dispensationem » concedi solere in hoc vel illo gradu, deindè in supplici libello facti speciem nitidè, ac sincerè exponant, caveantque diligenter, ne illam aliquatenùs » in rebus substantialibus alterent, immutent, invertant, corrumpant, sed strictè adhæreant iis, quæ » ab oratoribus sibi exposita fuerunt, et multò magis » abstineant, ne quid falsi aut ficti proprio ingenio » inventum vel excogitatum ad gratiam dispensationis » faciliùs obtinendam in precibus obtrudant; demùm » præoculis habentes, se operam suam in ecclesiasticis negotiis in hac alma urbe exhibere, ubi Cathedra veritatis est, ipsam solam ament, et sectentur veritatem, non lucrum, aut gratiam, et favorem supplicantium, diligenterque videant, ne mendacii aut erroris meritò argui cum animæ suæ detrimento possint falsò, et perperam asserentes causas, earumque verificationes ex provida nostrorum Prædecessorum dispositione in hujusmodi gratiis ad ecclesiasticæ disciplinæ vigorem, et Canonicarum legum, et Apostolicarum Constitutionum voluntatem servandam apponi, et respectivè demandari solitas, vanas, et superfluas esse, et tamquàm inanes Curiæ formalitates parvi aut nihili esse faciendas.

Præterea hujusmodi graves abusus, quibus honor, et decus hujus Almæ Urbis dehonestatur, et Sedis Apostolicæ splendori, ac dignitati officitur, penitùs abolere cupientes; motu proprio, ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine præfatam » Constitutionem s. m. Pii V. Prædecessoris nostri

Digitized by Google

» extendimus, dilatamus, ac producimus ad omnes » prædictos negotiorum Gestores, Procuratores, et » Expeditores litterarum Apostolicarum cujuscumque » statûs, gradûs, ordinis, et conditionis, et quocum- » que indulto, privilegio, et dignitate munitos, et » quatenùs opus sit, eam de novo ferimus, statuimus, » et innovamus, volentes, ac decernentes, ut in om- » nibus superiùs expressis casibus pœna falsi contra » delinquentes locum habeat, sine tamen præjudicio » obligationis refundendi expensas oratoribus, qui » ob illorum culpam ejusmodi dispensationes, quæ » executioni demandari nequeunt, obtinuerunt. »

Deniquè omnes, et singulos Venerabiles Fratres nostros et Archiepiscopos, Episcopos, et locorum ordinarios, cæterosque « Executores Litterarum Apos- » tolicarum, quibus hujusmodi dispensationum exe- » cutio committi solet, enixè rogamus, et obsecramus, » ut sedulò ac diligenter attendant, priusquàm dispen- » sationis gratiam exequantur, an causæ in Apostolicis » litteris expressæ, et quarum verificatio eorum curæ, » et vigilantiæ à Sede Apostolica commissa est, veræ, » an secùs existant, an potiùs Sedi Apostolicæ falsum » expositum, et veritas reticita fuerit; qua super re » eorum conscientiam oneramus. » Et quoniam in iisdem Apostolicis litteris super dispensationibus in gradibus prohibitis, aliisque præfatis impedimentis nonnulla observata sunt, quæ negotium executoribus quandoque exhibere, et scrupulos eorum animis ingerere solent, Apostolicæ nostræ sollicitudinis erit, ea dilucidiùs, et apertiùs in iisdem dispensationum litteris Apostolicis exponere, ac declarare, ut omni dubitatione sublatâ, et causis coram executore hujusmodi probationum genere probatis, quo de illarum veritate moraliter certus reddatur, Apostolicæ litteræ matrimonialium dispensationum sine ulla hæsitatione ad debitam executionem deduci possint.

Mandamus quoque, et injungimus dilecto filio Pompejo tituli sancti Eusebii Sanctæ Romanæ Eccle- siæ Presbytero Cardinali Aldovrando nuncupato Pro-

Digitized by Google

datario nostro, ejusque successoribus Datariæ Apostolicæ Prodatariis, seu datariis pro tempore existentibus, ut in præmissis reos, et culpabiles repertos pœnâ falsi, ut præfertur, puniant, cum potestate citandi, etiàm per edictum, constito summariè de non tuto accessu, aliaque dicendi, et faciendi in præmissis necessaria, seu quomodolibet opportuna. Non obstantibus Constitutionibus Apostolicis, statutis, et consuetudinibus, et quibusvis privilegiis quibuscumque personis etiàm speciali mentione dignis, datis etc. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem quinto Cal. Martias anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo quadragesimo primo Pontificatûs nostri anno secundo.

Hîc juvat addere SS. D. N. Clementis XIII. feliciter regnantis Constitutionem nuper editam de Jejunio, quæ est ut sequitur.

Venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, et Episcopis.

CLEMENS PAPA XIII.

Venerabiles Fratres, salutem, et Apostolicam Benedictionem.

Appetente Sacro Quadragesimali tempore, quod plenum mysteriis non sine mysterio maguam illam Paschæ celebritatem præcedit, quâ unâ omnium solemnitatum dignitas est consecrata, providendum, Venerabiles Fratres, ut sacratissimum Jejunium sanctè religiosèque à Fidelibus observetur, quod Legis et Prophetarum testimoniis commendatum, à Christo Domino consecratum, ab Apostolis traditum Ecclesia Catholica perpetuò retinuit, ut per macerationem carnis, et animæ humiliationem ad Dominicæ Passionis, Paschaliumque Sacramentorum Mysteria paratiores accedamus, et in ejus Resurrectione resurgamus, in cujus Passione, deposito veteri homine, sumus commortui. Cujus tam sanctæ tamque salubris institutionis retinendæ studio fel. record. Prædecessor noster Ben. XIV. etsi binis ad vos Litteris in forma Brevis eximium Fra-

Digitized by Google

ternitatum Vestrarum zelum excitavit, quo pluribus labefactata corruptelis Quadragesimalis jejunii disciplina ad pristinam observantiam vestrâ operâ et studio revocaretur, ob eamque rem nonnullas cavillationes, quibus omnis sacrorum vis jejuniorum infringebatur, de medio sustulit; tamen cum ab infensissimo teterrimoque humani generis hoste tàm multæ et assiduæ sint Gregi Dominico insidiæ; verendumque propterea sit, ne subindè infirmiorum animis novas veterator ille rationes, pravasque suggerat consuetudines, quibus enervata jejunii severitas, undè revocata dudum fuerat, illùc iterùm relabatur; necessarium existimavimus vobis has Litteras dare, quantoque in timore simus, ne qua vetus remanserit corruptela, vel nova labes cum fidelium animarum pernicie ecclesiasticæ in hac re disciplinæ inferatur, Fraternitatibus vestris significare. De quo quidem timore nostro tantùm intelligimus minui oportere, quantùm ex eo sollicitudinis ad pastoralem vestram vigilantiam accesserit; quâ sivè quidpiam de veteri corruptela post memoratas supradicti Prædecessoris nostri Litteras fortassè reliquum fuerit, sivè pro infringendis jejunii legibus vel opinionum commenta, vel à vera jejunii vi et natura abhorrentes consuetudines humani pravitate ingenii novissimè sint invectæ, ea omnia, quantùm juvante Domino fieri potest, radicitùs convellenda curetis. In quibus profectò abusum illum censemus omninò numerandum, quem rumor quidam ad nos pertulit; cum nonnulli, quibus ob justas et legitimas causas ab abstinentia carnium dispensatum fuerit, licere sibi putant potiones lacte permixtas sumere, contra quam prædicto Prædecessori nostro visum fuerit, qui censuit, tàm dispensatos à carnium abstinentia, quàm quovis modo jejunantes, unicâ exceptâ comestione, in omnibus æquiparandos iis esse, quibuscum nulla est dispensatio, ac propterea tantummodò ad unicam comestionem posse carnem, vel quæ ex carne trahunt originem, adhibere.

Verùm neque commodiùs, nec majori proficien-

Digitized by Google

di spe revocare homines aggrediemini ad sacrosanctam jejunii legem observandam, quam si illud populos doceatis : Christiani hominis Pœnitentiam, præter cessationem à peccatis et malè anteactæ vitæ detestationem, eorumdemque peccatorum Sacramentalem confessionem, illud etiàm postulare, ut per jejunia, eleëmosynas, orationes, et alia spiritualis vitæ opera divinæ justitiæ satisfaciamus : omnem enim iniquitatem, parva, magnave sit, aut ab ipso pœnitente, aut à Deo vindicante puniri oportere ; nisi igitùr à Deo puniri velimus, id non aliter vitare nos posse, quàm si ipsi nos puniamus. Quæ quidem doctrina si constanter populorum animis inculcetur, et à fidelibus deniquè altè imbibatur, minùs profectò verendum erit, ne qui profligatos mores abjecerint, ac per Sacramentalem Confessionem peccata sua eluerint, non eadem peccata velint, atterendâ carnis concupiscentiâ, per jejunium expiare. Prætereà, quibus persuasum fuerit, se peccatorum minùs dubiè pœnitere, cum se impunitos esse non sinant, ii profectò pœnitentiæ amore capti, lætabuntur, Quadragesimali tempore cæterisque certis diebus, cum S. Mater Ecclesia edicit fidelibus jejunandum, oblatam sibi esse occasionem, quâ dignos pœnitentiæ fructus faciant : Cumque nullo non tempore oporteat domitas habere concupiscentias ; scriptum est enim : Post concupiscentias non eas, et à voluntate tua avertere : facilè animum inducant, Sacratissimo totius anni potissimùm tempore, corporis intemperantiam mitigare jejunio ; ut anima cognitione sui receptâ intelligat, quâ compunctione parare se debeat ad Sanctissima Passionis, Mortis, et Resurrectionis Jesu Christi recolenda mysteria. Itaque pœnitentiæ stimulis tacti, minùs suavitates exquirant in dapibus, minùs sectentur cupediarum delicias, quæ quàmvis cum abstinentia à vetitis cibis non discrepare videantur, tamen eas, qui mensæ apponat suæ, illum non immeritò dixeris, non tàm usitatas abjecisse delicias, quàm cupiditatem suam ad inusitatas illecebras traduxisse : minùs denique, aut,

Digitized by Google

quibus se subducant à jejunio, quærant effugia, aut argutiis studeant Ecclesiasticam legem infringere.

Vestrùm igitùr est, Venerabiles Fratres, exemplo æquè ac verbo populis præeuntes, tantùm in eorum animos pœnitentiæ studium et amorem injicere, ut alacriter jejunium aggressi, et illud ad præscriptas à Catholica Ecclesia leges observent, et eleëmosynis etiam, atque oratione sanctificent: et id, quod maximè spectat Ecclesia, deniquè consequantur, ut corpore mortificati et Christo consepulti, ad novam in Paschali solemnitate novi hominis vitam revocati, magna cum fiducia reviviscenti Christo Domino possint occurrere. Gratia Domini Nostri Jesu Christi cum vobis omnibus, quibus Apostolicam benedictionem benevolentiæ in vos et charitatis nostræ pignus, amantissimè impertimur.

Dat. Romæ apud S. Mariam Majorem die xx. Decembris anno MDCCLIX. Pontificatûs nostri anno II.

APPENDIX I.

DE DISPENSATIONIBUS S. PŒNITENTIARIÆ.

« Quia ex officio S. Pœnitentiariæ multæ dis-
» pensationes (et gratis quidem) impetrari possunt,
» saltèm pro foro conscientiæ, operæ pretium censui
» quædam circà hujus rei praxim pœnitentibus, et
» confessariis utilia hîc subnectere.

» Et quidem tria potissimùm circà hanc rem re-
» quiri possunt. 1. Circà materiam, et causas, in
» quibus nimirùm casibus dispensationes istæ conce-
» di soleant. 2. Circà formam litterarum Pœnitentia-
» riæ, quibus dispensatio Confessario committitur,
» quarum verba nonnulla, quæ difficultatem pariunt,
» explicanda sunt. 3. Circà ipsam excusationem dis-
» pensationis, quæ nimirùm in ea observanda sint.
» De quibus ex Bonac. Dian. p. 4 t. 4 R. 71 et p. 8 t.
» 1 R. 103, etc. usque ad R. 111, *et Marci Pauli Leonis*
» *volumine integro ea de re edito.*

» Resp. 1. In triplici materia (pro cujus diversi-

» tate diversa quoque est forma) dispensationes, sivè » gratiæ istæ concedi solent.

» *Prima* est in votis, v. gr. ut votum Religionis, » ob inopiam parentum, vel fratrum, similive ex » causa liceat differre : ut quis à voto simplici casti- » tatis, vel etiàm Religionis, postquàm matrimonium » contraxit, absolvatur ad manendum in matrimonio, » debitumque licitè petendum : ut à voto Religionis » (ob debilitatem virium, per quas ejus onera ferre » non possit, aut ob metum incontinentiæ, aut dotis » defectum) absolvatur in ordine ad contrahendum » matrimonium.

» *Secunda* in impedimentis occultis matrimonii, » sivè ea impedientia tantùm, sivè etiàm dirimentia, » sivè matrimonium cum iis publicè contractum sit, » sivè contrahendum, dummodò de eo privatim fue- » rit actum, et conclusum, præsertim bona fide, sivè » etiàm quandò contracto superveniunt. Circà quæ » *notandum*. 1. Impedimenta occulta dici, quæ vel » nulli nota sunt, vel licet uni, alterive innotuerint, » ad forum tamen contentiosum non sunt deducta. » *(Vide l. 6 n. 1115.)* 2. Etsi aliqua impedimenta, » v. gr. cognationis spiritualis, naturâ sua sint publi- » ca, cum contrahantur in facie Ecclesiæ; fieri tamen » potest per accidens, ut sint occulta, v. gr. 1. Ob » diuturnitatem temporis, ex quo sunt contracta. 2. » Ob distantiam loci à loco contractæ cognationis. » 3. Per mortem eorum, qui fuerunt conscii. 4. Per » ignorantiam hujus contractionis.

» *Tertia* in variis censuris, ut excommunicationi- » bus, suspensionibus (item irregularitatibus), præ- » sertim occultis, ad absolvendum ab iis, dispensan- » dum, rehabilitandum, etc. Item ad condonandam » obligationem restitutionis ob Horas neglectas, ad » commutandum onus recitationis Horarum, eligen- » dum Confessarium, etiàm pro reservatis; transeun- » dum ad aliam Religionem, sivè Ordinem (pro utro- » que foro) etiàm post apostasiam à suo.

» Resp. 2. In formulis frequentioribus ipsius

Digitized by Google

» Brevis Apostolici verba, quæ substantialia continent,
» et difficultatem habent, sunt hæc.

» *Si est ità :* vel *quatenùs sí ità est:* Quorum sensus
» est, ut si preces veritate nitantur, præsertim tem-
» pore datarum litterarum Apostolicarum. Requiritur
» autem veritas rerum narratarum, principaliter
» quòad essentialia facti, v. gr. affinitatem esse con-
» tractam, incestum commissum, et actum, sivè trac-
» tatum esse de matrimonio (intellige perfectè; ità ut
» in id uterque consenserit), et periculum revelatio-
» nis, ac scandalum imminere. Secundariò autem re-
» quiritur quòad accidentalia, v. gr. bona fide actum
» esse, et similia, quæ tantùm sunt impulsiva, et sine
» quibus nihilominùs conceduntur tales dispensatio-
» nes : undè, etsi in iis, vel in aliis parvi momenti
» sit erratum in petitione, gratia nihilominùs est va-
» lida. v. M. Leon p. 2 f. 226 et p. 3 f. 391. * (Vide
» hìc Bullam Bened. XIV, l. 6 n. 1131.)

» 2. *Si periculum immineat revelationis.* Ad hoc
» enim, ut subsistat dispensatio, requiritur, ut sit
» periculum, ne reveletur impedimentum (intellige,
» quandò id in formula exprimitur) si non subsequa-
» tur matrimonium, docet Marc. Leo p. 2 f. 230.
» Periculum autem hoc non importare necessariam
» detectionem, sed tantùm probabilem, et moralem
» credulitatem, futurum, ut si resiliatur à matrimo-
» nio contrahendo, et hujus causæ assignari non
» possint, ex vehementi suspicione, et curiosa inqui-
» sitione detegatur. V. l. c. f. 233.

» 3. *Et scandalum.* Quo nomine intelligitur gravis
» infamia, ex qua deindè sequantur contentiones,
» minæ, pugnæ, etc. Leo f. 30 et 317.

» 4. *Ut dicta muliere de nullitate prioris consensûs*
» *certiorata, etc.* Clausula hæc est substantialis, ut
» nimirùm, si dispensandum sit in impedimento di-
» rimente, cum quo matrimonium contractum fuit
» in facie Ecclesiæ, conjux ignorans illud impedi-
» mentum fiat certa de nullitate prioris sui consensus,
» et novum, validumque liberè præstet (ità tamen,

Digitized by Google

» ut in cognitionem occulti impedimenti non veniat),
» Leo p. 251. Diana p. 8 t. 3 R. 110. Sufficit autem,
» ut istum consensum præstent inter se secretò, ne-
» mine præsente, per verba vel signa sufficientia, v.
» gr. copulam maritali affectu. Neque debet Executor
» dispensationis eos coram se, et testibus iterùm co-
» pulare. Leo p. 552. * (Vide dicta l. 6 de Matrim.
» n. 1119.)*.

» 5. *Postquàm dicto Sacerdoti, si nondum satisfece-*
» *rit.* Verba hæc solent esse in facultate absolvendi
» ab excommunicatione, v. gr. ob percussionem Cle-
» rici : et important conditionem priùs satisfaciendi
» parti læsæ, quàm possit absolvi, hoc est, compen-
» sandi injuriam, expensas et omnia damna, quæ
» ob percussionem illàm incurrit, quorum æstima-
» tio committitur Executori dispensationis : neque
» ab ejus obligatione liberatur percussor per hoc,
» quod percussus injuriam remiserit. Vide Leon. p.
» 382, 384. Si autem non possit in præsenti satisfa-
» cere, sufficit, si juratus promittat, se satisfacturum,
» cum primùm poterit.

» Resp. 3. Circà praxim, sivè executionem hujus
» dispensationis, hæc facienda.

» 1. Litteræ sacræ Pœnitentiariæ diriguntur ad
» oratorem hoc est ad ipsum, qui dispensationem per
» se, vel alium petiit, qui non debet eas resignare,
» sed eligere Confessarium talem, quali inscribun-
» tur, qui eas sibi ab oratore tradita resignet, legat,
» et deindè cùm eo secundùm commissionem dispen-
» set. Licet verò quocumque casu ab alio aperiantur,
» non ideò carent effectu. Salas, Dian. p. 8 t. 3 R. 103.

» In Confessario hoc requiritur. 1. Ut sit approba-
» tus ab Ordinario territorii, in quo dispensaturus
» est. 2. Ut sit Magister, sivè Doctor in Theologia,
» vel Jure Canonico; promotus in Academia, vel Re-
» ligiosus habens privilegium, quale concessit Gre-
» gorius XIII. Anno 1582. Confessariis Societ. Jesu,
» quos Generalis, vel alius Superior de ejus licentia
» ad id designârit. 3. Ut specialiter ad hoc sit electus

Digitized by Google

» ab oratore, hoc est, ab eo, cum quo dispensandum
» est; qui tamen semel electum, nisi deprehendat
» ignorantem, mutare non potest. Leo f. 22. Dian. p.
» 8 t. 3 R. 104. Contrariam tamen docent Sanch. et
» Perez. de Matr. d. 8 sect. 5 n. 7.

» 3. Confessarius ad id electus, 1. Debet dispen-
» sare in ipsa Confessione, vel saltèm immediatè
» post. Dian. p. 4 t. 4 R. 7. Leon. p. 1 f. 54 et 28.
» 2. Debet causæ cognitionem, quandò ea in Brevi
» exigitur, essentialiter præmittere per diligens exa-
» men pœnitentis, nisi habeat antè perspectam: quia
» non est merus Executor, sed Judex, cui delegatur
» potestas dispensandi. 3. In ea debet credere illi,
» etiàm sine testibus, et juramento, nisi aliundè sciat
» esse falsam; tunc enim dispensare non debet. Leon.
» Diana p. 8 t. 3 R. 108. 4. Opera in ipso Brevi præ-
» scripta, etsi possit moderari, non tamen condona-
» re potest. 5. Etsi non præscribantur certa verba
» ad dispensandum, debet tamen servare formam à
» Rituali Romano probatam, et post verba ista (*Ab-
» solvo te à peccatis tuis* addere: *Et eadem auctorita-
» te declaro te in dicto matrimonio manere, et debitum
» conjugale reddere posse, et debere: necnon dispenso
» tecum, ut idem debitum etiàm exigere licitè valeas.
» *In nomine Patris, etc.* Si verò sit absolvendus ab
» excommunicatione, *vide formulam l. 7 n. 110.*
» Absolutâ dispensatione, debet lacerare litteras,
» præcipuè sigillum, ità ut ad probandum servire
» non possint, aliàs incurrit excommunicationem
» majorem, Leon. f. 239. Laceratio tamen ista non
» est de substantia: quia tantùm intenditur, ut non
» suffragentur in foro externo. 6. Nullo modo debet
» attestationem dispensationis factæ, neque ipsum
» Breve, seu diploma reddere, cum pro solo foro
» conscientiæ debeat servire. 8. Nihil debet accipere,
» ne viâ quidem compensationis pro dispensatione
» etiàm pro foro externo facta: ideò enim inscribitur,
» *gratis ubique*. Aliàs incurrit ipso facto excommuni-
» cationem majorem. Gavant. Dian. l. c. ex declarat.
» Cardin.

Digitized by Google

Ex dictis resolvuntur sequentes casus.

» 1. Confessarius pro hac dispensatione eligi » non potest qui tantùm est Doctor Ordinis, vel Pro» fessor, vel Licentiatus Theologiæ; quod enim hic » in favorabilibus veniat nomine Doctoris, tantùm » intelligitur de iis, quæ ratione exercitii, non quæ » ratione dignitatis committuntur. Lev. p. 1 f. 21. » Dian. p. 4 t. 4 R. 41.

» 2. Ex privilegio Soc. Jesu concesso, alii etiàm » Mendicantes eligi possunt, ob communicationem. » Debent tamen tàm hi, quàm isti specialem ad hoc » habere facultatem à suis Superioribus: aliàs dispen» satio erit nulla; ità Auct. cit. Et patet ex dictis.

» 3. Confessor debet ità examinare pœnitentem, » ut cognoscat, et quidem distinctè, merita causæ, » possitque inter ea discernere: Ideò enim inscribi» tur *Viro discreto*. Præcipuè autem debet inquirere, » an preces nitantur veritate, quia gratia non conce» ditur simpliciter, sed sub conditione, ideoque solet » addi clausula. *Quatenùs sit ità est:* vel, *si ità esse* » *repereris*. V. Auct. cit. * (Vide de Matrim. l. 6 » n. 1131.)*

» 4. Is, qui dispensationem petit, debet Executori » ad id electo confiteri: nec sufficit antè ei confes» sum fuisse. Patet ex dictis. Leon. f. 28. Dian. p. 4 » t. 4 R. 71. Reg. Pont. contra Sanch. Salm. Perez, » Palaum, quorum sententiam non ampliùs esse pro» babilem docet Fill. Escob. Lezan. Dian. l. c. et p. » 8 t. 5 R. 105.

» 5. Commissio hujus dispensationis non expirat » morte Pœnitentiarii concedentis, re integrâ: quia » est gratia non facienda, sed facta in favorem ora» toris, cui jus quæsitum est; et Executor est dispensator » necessarius, si quidem preces nitantur veritate. Nè» que etiàm morte Pontificis, tum ob rationem allatam, » tum quia officium majoris Pœnitentiariî non expi» rat morte Pontificis. Dian. p. 8. t. 3. R. 89, ex Suar. » Sanch. Garc. etc. contra Navar Bon. etc.

Digitized by Google

APPENDIX II.

DE PRIVILEGIIS.

CAPUT I.

De Privilegiis in communi

Differentia inter Privilegium, Dispensationem, et Licentiam. I. *Quandò Privilegium deroget juri communi.* II. *Quandò Privilegiatus teneatur uti Privilegio.* III. *Utrùm extrà Sacramentum censuræ, etc.* IV. *De Clausulis*, Ad instar etc. Quatenùs sacris Canon. non adversetur etc. Supplentes defectus etc. V. *De interpretatione Privilegiorum.* VI. VII. *et* VIII. *De Communicatione.* IX. X *et* XI *De Privilegiis Regularium revocatis, cum Declarationibus S. Pii.* XII. *De Rescriptis Gratiæ, et Justitiæ, utrùm expirent morte Pontificis.* XIII. *Quot modis cesset Privilegium.* XIV. *Quomodò cesset per Revocationem.* XV. *De revocatione Expressa.* XVI. *De Tacita, et utrùm sit intimanda, vel saltèm publicanda Revocatio.* XVII.

I. Privilegium definitur : *Lex privata, aliquod speciale concedens beneficium.* Privilegium differt à Dispensatione, quæ eximit à lege, et ideò semper est odiosa; differt etiàm à licentia quæ conceditur tantùm ad paucos actus. De Privilegiis in particulari inferiùs proprio loco dicemus; hîc tantummodò annotabimus quasdam regulas advertendas circà Privilegia in communi.

II. Et I. Ut Privilegium deroget juri communi, non requiritur clausula derogatoria, præsumitur enim Princeps jam scire leges communes, Excipitur tamen 1. Quandò Privilegium non posset suum effectum sortiri sine hac expressa derogatione. 2. Si in lege, cui derogatur, esset apposita clausula : *Non obstante quocumque privilegio :* hoc intelligitur, dummodò in Privilegio non extet clausula : *Ex certa scientia;* vel : *Ex plenitudine potestatis.* Salm. tract. 18. c. 1. n. 42 et 43. cum aliis. 3. Quandò Privilegium est contra aliquam consuetudinem, aut legem Municipalem? His enim non derogatur, nisi de illis specialis mentio fiat. Suar. de leg. l. 8. c. 14. n. 4.

Digitized by Google

Castrop. t. 1 tr. 3. D. 4 p. 10 n. 9. et Salm l. c. c. 1 n. 8. cum Pelliz. Tambur. etc.

III. II. Privilegiatus non tenetur, regulariter loquendo, uti Privilegio. Reg. 61. Jur. in 6. Sed excipiendum est. 1. Si non utendo grave damnum Proximo inferret: hoc tamen intellige, si per se, non verò consequenter; E. G. Si Confessarius habeat privilegium absolvendi à peccatis reservatis, post auditam confessionem tenetur eo uti. Vide Salm. tr. 18. c. 1 n. 11. cum aliis. 2. Si privilegium cedat in bonum commune, quemadmodum est Privilegium Immunitatis, quo unusquisque tenetur uti ex cap. Si diligenti, de Foro compet. 3. Si privilegium tollat impedimentum ad observandum præceptum: E. C. Si infirmus habet Domi Oratorium privatum, et facilè potest audire Sacrum, tenetur privilegio uti. Suar. c. 35 n. 8. Pal. p. 7 n. 3. Sanch. de Matr. l. 6. D. 6 n. 14. Salm. c. 1 n. 12. cum Sylvest. Avila etc. 4. Si Privilegium non est Personale, sed reale, addictum loco, vel Dignitati, vel Statui, quemadmodum sunt Privilegia concessa Episcopis, et Regularibus, Vide Salm. c. 1 n. 17. et 18.

IV. III. Qui habet Privilegium pro foro pœnitentiali, etc. absolvendi à censuris, et pœnis Ecclesiasticis, valdè probabiliter potest eo uti etiàm extrà Sacramentum, etiàmsi facultas concepta esset in terminis: *Sacerdoti Confessario*. Suar. l. 8. c. 6 n. 15. Castrop. D. 4. p. 2. § 5. n. 6. et Salm. c. 1 n. 33. cum Sylvest. Tamb. etc. contra alios qui probabiliter etiàm negant.

V. IV. Loquendo de clausulis: clausula *Ad instar* importat tunc valere Privilegium, quandò aliud (ad cujus formam secundum concessum est) fuit validum saltèm à principio, quàmvis posteà revocatum fuerit, vel non acceptatum, ut advertit P. Mazzotta. Aliàs enim, si primum Privilegium fuerit nullum, nullum quoque erit secundum, dummodò in secundo non exprimatur id quod conceditur. Suar. c. 15 n. 2, Castrop. D. 3 p. 2 § 8 n. 1. Salm. c. 1 num. 39, cum Bonac. etc. et P. Mozzotta tom. 1 de Privil. p. 221 v. Sexto. Hoc tamen currit (ut ajunt præfati Auctores)

Digitized by Google

quandò dicitur : *Ad instar*; non verò si dicatur, *sicut concessum est*, etc. ut limitant Bonac., et Garcias apud Salmanticenses. Clausula : *Quatenùs sacris Canonibus non adversetur*, intelligitur de iis tantummodò Canonibus in quibus est expressum : *Non obstante quocumque Privilegio*. Salman. c. 1 num. 50, cum Nav. Suar. Garc. etc. Clasula, *Supplentes singulos defectus* intelligitur tantùm de defectibus earum rerum, quæ requiruntur solùm de *Jure positivo*, et qui sunt tantummodò accidentales; non verò de defectibus naturalibus, aut substantialibus, utpotè esset, si Supplicans foret excommunicatus, aut si Supplicatio foret subreptitia, vel fraudulenta; aut si defectus esset circà causam, aut personam Supplicantis. Salm. c. 1 n. 51, cum Barbosa, et Tambur. Aliæ clausulæ videri possunt apud Salm. c. 1 ex n. 40.

VI. V. Loquendo de interpretatione Privilegiorum, plura annotanda sunt. Notetur 1 omne privilegium interpretandum esse eo modo, quo Privilegiato non sit neque inutile, neque onerosum. Salm. c. 1 n. 70 71. 2. Privilegia solùm Princeps, vel alii, quibus à Principe foret commissum authenticè, vel juridicè possunt interpretari. Doctrinaliter verò potest ea interpretari quicumque vir doctus, cujus resolutioni licitè potest acquiesci, ut omnes affirmant; et quandò in Privilegio prohibetur quæcumque interpretatio, de sola authentica, et juridica est intelligendum; Vide Salm. c. 1. n. 72 et 73. aut ad summum intelligi debet de interpretatione quæ fit *ex professo*, ut dictum est de Legibus (Tract. II. n. 75.) 3. à Clemente IV.; et ab aliis Pontificibus prohibentur Episcopi interpretari juridicè privilegia Regularium. Solùm id ab Alexandro VI. et Paulo III. (quandò Apostolica Sedes consuli nequit) concessum est jurisperitis, cæterisque judicibus in favorem Regularium. Idem concessum est Generalibus Visitatoribus, et etiàm Provincialibus, et Prælatis immediatis, quoties ipsi Peritos consulunt. Idem locum habet in interpretatione Regularum, Constitutionum, et Consuetudinum

Digitized by Google

Eodem modo possunt iidem Prælati auferre, vel limitare subditis usum Privilegiorum. Vide Salm. c. 1. n. 74. 75. et 76.

VII. Notandum 4. Quod generaliter loquendo de Privilegiis, omne Privilegium large sit interpretandum ut habemus ex Cap. Olim 6 de Verb. sign. ubi dicitur: *cum beneficia Principum interpretanda largissime etc.* Et ex l. ult. ff. de Constit. Princ. Contra verò Privilegia odiosa strictè sunt interpretanda, cujusmodi sunt illa quæ sunt derogatoria Juris communis, aut Statutorum, et consuetudinum particularium, dummodò hæc statuta non sint contra Jus commune; aut dummodò Privilegium non sit insertum *corpori juris*; ideoque ajunt Sanch. et Mazzotta, Sanch. de Matr. l. 8 D. 1 n. 8, et Mazzotta l. c. p. 223 c. 2 v. Resp. Omnia Privilegia realia latè esse interpretanda; ob suam enim perpetuitatem habentur tamquàm inserta Juri communi. Insuper excipitur si aliàs Privilegium redderetur inutile, aut si in eo extaret clausula; *ex certa scientia*, vel ex *motu proprio*. Vel si Privilegium esset absolvendi, dispensandi, aut communicandi illud cum aliis. Salm. tr. 18 c. 1 n. 78, ad 80. Privilegia verò in præjudicium aliorum, cujusmodi essent ad obtinenda plura Beneficia, aut ad conferenda Beneficia vacantia, aut contra observantiam regularem, strictè sunt interpretanda, etiàmsi concessa fuerint *ex motu proprio*. Salm. n. 83 et 84.

VIII. Hoc verò intelligendum est de Privilegiis concessis personis particularibus: sed ea, quæ sunt concessa alicui Ordini, Conventui, Communitati, aut ad aliam piam Causam, omnia sunt interpretanda non modò latè, sed etiàm latissimè, etiàmsi adversentur juri communi, vel alicui Tertio, quemadmodum communissimè affirmant DD. Suar. c. 27 n. 7. Castrop. D. 4 p. 10 n. 6. Mazzotta l. c. et Salm. c. 1 n. 27 et 29, et iterùm n. 85 et 86, cum Azor. Lay. Sylv. Bon. Henr. Coninch. Lezana, Bord. et aliis. Privilegia enim Communitatibus concessa præsumuntur omnia esse remuneratoria servitiorum præstitorum, et ideò om-

Digitized by Google

nia habentur tamquàm favorabilia, ex l. Sicut persona, ff. de Relig. Vid. Salm. c. 1 n. 23, ad 27.

IX. VI. Loquendo de Communicatione Privilegiorum notetur 1 quod Religiones Mendicantes communicent in totum inter se de Privilegiis præteritis, et futuris, tum circà personas, tum circà loca, Festivitates, et indulgentias, proùt habetur ex Bullis Sixti IV. Clementis VIII. et Leonis X. Vide Salm. n. 88 et 89. Et hoc currit, quàmvis Religio, cui concessum est Privilegium, vel non acceptaverit, vel eo usa non fuerit. Insuper quandò ampliatur Privilegium alicui Religioni concessum, intelligitur ampliatum etiàm quòad alias. Salm. c. 8 n. 98 et 99. Insuper hæ Religiones Mendicantes communicant Privilegiis cæterarum Religionum, vel Congregationum, vel Collegiorum Monasticorum, vel non Monasticorum. *Ità communissime* Salm. tr. 18 c. 1 n. 90, cum Rodr. Pelliz. Tamb. etc. Et hoc valet, etiàmsi in Privilegio concesso alteri Religioni, vel Congregationi, adsit clausula quod non communicetur; nam in aliis Bullis de Communicatione dicitur, quod tollatur quodcumque impedimentum communicationis. Salm. n. 107, cum Rodr. Basseo, Miranda, Bon. Diana, Donato, etc. Hujusmodi Privilegiis perfruuntur tàm Conversi, ipsi enim verè Religiosi sunt, Vid. Salm. Tract. 15, de Statu Relig. c. 1 n. 33, quàm Novitii, quemadmodum declaravit Clemens VIII., et est communis sententia (quidquid dicant quidam pauci) cum Suarez, Sanch., Castrop. etc. Suarez Tom. 4. De Relig. Tract. 10 lib. 9 c. 1 n. 18. et Salm. ibid. c. 3 n. 85, cum Sanch. Castrop. Lezana, et Pelliz. et aliis; fruuntur quoque Religiosi ad Episcopatum promoti, dummodò non agatur de rebus, quibus Episcopi si uterentur, aliquod Religioni præjudicium proveniret, ut esset habitatio in Monasterio, datio suffragii, etc. Vid. Salm. dict tr. 15 c. 5 n. 43, cum Suar. Lez. et Castrop. Tertiarii autem, et Tertiariæ (vel Beatæ) subditæ Mendicantibus, et quæ Habitum Religionis deferunt, et votum habent Castitatis (quibusdam tantùm rebus exceptis)

Digitized by Google

eorum quoque Privilegiis gaudent, sed quatenùs sunt capaces. Confratres Scapularis, et Cinguli (vocati *Cordonis*) fruuntur tantùm, et participant in omnibus Indulgentiis et Remissionibus peccatorum, sed non in alio. Salm. ibid. n. 94, cum aliis.

x. Notandum 2. Moniales tàm Ordinum Mendicantium, quàm non Mendicantium, gaudere Privilegiis Monachorum sui Ordinis, et consequenter cujuscumque alterius Ordinis in omnibus, quorum sunt capaces (intellige de favorabilibus). Hoc valet, etiàmsi Privilegium tantùm de hominibus loqueretur, ut deducitur ex Bulla Leonis X. Atque ità è contrario Fratres gaudent Privilegiis Monialium Ordinum, ex eo quia ipsi communicant (ut superius dictum est) Privilegiis concessis cuicumque Religioni, Congregationi, aut Monasterio. Vide Salm. Tract. 18, de Priv. c. 1 n. 91. Sed redeundo ad Moniales; hujusmodi Privilegiis gaudent etiàm illæ, quæ Pontifici, aut Episcopo subjiciuntur, atque ità, quandò Religiosis conceditur Privilegium, ut absolvantur, vel cum eis dispensentur à suo Prælato, Moniales subjectæ Episcopo possunt quidem ab eodem absolvi, et dispensationem obtinere. Et hoc currit etiàmsi in Privilegio nominarentur tantùm Moniales, quæ Regularibus subditæ sunt. Suar. de Leg. l. 8 c. 10 n. 7. Bon. Dist. 1 q. 3 p. 7 § 2 n. 2, et Salm. Tr. 18 c. 1 n. 92, cum Castrop. Lez. Pelliz. Bordonio, Boss. et aliis contra paucos.

xi. Notandum 3 Privilegia non communicari quandò sunt odiòsa, vel contraria propriis Statutis, adeo ut præjudicent bono sivè communi observantiæ Religionis. Castrop. Dist. 4 § 9 n. 2, et Salm. c. 1 n. 100, cum Pelliz. Lez. Portell. Tamb. Bord. Notetur 4. Privilegia alicui concessa non tamquàm personæ particulari, sed ratione sui officii, seu dignitatis vel tamquàm membro illius Communitatis, intelligi concessa omnibus aliis ejusdem officii, aut ejusdem Communitatis Et Privilegia concessa Subditis, seu Prælatis inferioribus, etiàm Prælatis Superioribus concessa intelliguntur. Salm. c. 1 n. 110 et 111. Similiter Privilegia

Digitized by Google

concessa alicui Conventui, aut Ecclesiæ, aut Particularibus alicujus Conventus, sed tamquàm membris illius, intelliguntur quoque concessa cæteris Religiosis tàm illius Ordinis, quàm aliorum, qui communicationem habent, quandò scilicet eadem, vel similis ratio militat Salm. ibid cum Pelliz. Garcia, Quint. Tamb. etc. Sed hoc non est intelligendum de Privilegiis, quæ conceduntur alicui Congregationi ad tempus determinatum, vel per Brevia particularia sunt concessa alicui Monasterio ob specialem aliquam causam, vel quandò agitur de rebus, quæ difficilè solent concedi. Salm. c. 1 n. 118, cum Peyrin. Tamb. Merula etc.

XII. VII. Certum est, ut habetur ex Propos. 36 damnata ab Alexandro VII. Religiosos non posse ampliùs uti Privilegiis jam revocatis per Concilium Tridentinum. Verùm hoc non obstante, attendendæ sunt quædam Declarationes Concilii factæ per S. Pium V. in sua Bulla: *Etsi mendicantium*. Hæ sunt; 1. Quod Sæculares possint audire Sacrum, et Conciones in Ecclesiis Regularium. 2. Quod Episcopus nequeat impertiri licentiam ingrediendi Monasteria Monialium exemptarum. 3. Quod Quarta Funerum non intelligatur nisi de eo quod affertur. Vid. Salm. tr. 18 c. 1 n. 137. 4. Quod Confessarii Monialium exemptarum, et Concionatores Regulares in propriis Ecclesis non examinentur ab Ordinario; verùm quod attinet ad Confessarios hoc Privilegium abrogatum est per varias Apostolicas Constitutiones, et præsertim per Bullam Apostolici Ministerii, emanatam ab Innoc. XIII. ann. 1723, et confirmatam per Benedictum XIII. die 23 Septembris anni 1724, Ibi § 18 declaratur, quod Confessarii Monialium exemptarum debeant examinari, et approbari ab Episcopo Diœcesis, *remota quàcumque contraria consuetudine etiàm immemorabili.*

XIII. VIII. Distinguendum est *Rescriptum Gratiæ* ut esset absolvendi, dispensandi etc., à *Rescripto Justitiæ*, ut exercendi jurisdictionem, appellandi etc. In Rescripto Gratiæ dicitur, *Gratia facta*, quandò Delegatus habetur tamquàm merus necessarius executor;

Digitized by Google

Gratia facienda, quandò conceditur facultas dispensandi, et relinquitur arbitrio Delegati. Rescriptum Justitiæ expirat morte Principis, dummodò res adhùc sit integra; et idem de Rescripto Gratiæ faciendæ. Oppositum verò dicendum de Rescripto Gratiæ factæ, ut absolvendi, recipiendi Ordines *extrà tempora*, de Oratorio privato etc. Castrop. D. 3 p. 16 § 4 n. 11. Sanch. de Matr. l. 8 D. 38 n. 43. Salm. c. 1 a n. 141, ad 146, cum Suar. Privilegium concessum cum clausula, *Donec voluero*, probabiliter non expirat post mortem Concedentis. Salm. c. 16 n. 149. Quod si in Concessione exprimatur Officium Delegati, mortuo Delegato, transit etiàm ad Successorem. Salm. n. 150.

XIV. IX. Privilegium multis modis cessare potest, et 1 per decursum termini constituti. 2. Per cessationem causæ finalis: intellige quandò Privilegium est concessum sub conditione dictæ causæ; sed quandò concessum esset absolutè, adest opinio valdè probabilis, quod etiàmsi cessaret causa finalis, non cesset tamen Privilegium; neque cesset, quàmvis semel privilegio usi fuerimus. Salm. c. 3 n. 3 et 4, juxtà id, quod diximus de Dispensatione, cap. II. n. 66, in fin. 3. Ob renuntiationem privilegiati; in quo notandum est, quod Particulares nequeant renuntiare Privilegiis Communitatis; et ut valida sit renuntiatio, fieri debeat in manu illius qui Privilegium concessit, et ab eodem acceptanda sit. Vid. Salm. Tr. 18 c. 2 n. 5, ad 8. 4. Per usum contrarium, vel per non usum: in dubio tamen præsumptio semper est pro usu. Sed in hoc advertendum est, quod Privilegia gratiosa, quæ non sunt aliis gravamini, ut absolvendi, dispensandi, vel jejunandi, et his similia, numquàm amittantur per non usum, et etiàm per usum contrarium, quàmvis temporis longissimi. Suar. de Leg. l. 8 c. 34 n. 17, Bonac. D. 1 q. 3 p. 8 § 5 n. 4. Castrop. Tr. 3 D. 4 p. 18 n. 3 et p. 19 n. 1. et Salm. c. 2 n. 13, cum Laym. Ponti Lez. Garcia, etc. Privilegia contrà, quæ tertio sunt onerosa, ut non solvendi Decimas et similia, præscribuntur per usum contrarium, et etiàm per

Digitized by Google

non usum privativum (non verò dumtaxat negativum) quod accidit, quandò Privilegiatus conscius jam sui Privilegii, occasionibus oblatis, sponte uti recusavit. Hoc autem currit, dummodò in Privilegio non sit clausula *utendi ad Sui arbitrium*. Castrop. p. 18 num. 4. Bonac. n. 3, et Salm. n. 14. cum Laym. Garc. Lez. etc. Insuper hoc intelligitur pro foro externo, nam in conscientia non amittit Privilegium qui animum non habet renuntiandi. Vid. Salm. cap. 2 n. 18. Potest cessare etiàm Privilegium per abusum sivè in totum, sivè in partem. Salm. n. 17.

XV. Cessat 5. Privilegium ob revocationem Principis. In hoc autem distinguere oportet Privilegia Gratuita à Remunerativis, et ab Onerosis; si Privilegium est merè gratuitum, revocari potest validè etiàm sine justâ causa: quàmvis hoc non excusetur saltèm à culpâ veniali, si scandalum absit. Pont. l. 8 c. 19 n. 15. Castr. p. 21 § 3 n. 3, et Salm. c. 2 n. 37, cum Suar. Sanch. Bon. etc. Si verò cum Privilegio translatum fuisset dominum alicujus rei in Privilegiatum, illud revocari nequit nec licitè nec validè, nisi ob causam urgentissimam boni communis, vel gravis delicti, vel ob illas causas, ob quas revocari nequit quælibet donatio. Castrop. p. 21 § 2 n. 2. Bonac. p. 8 § 2 n. 5. Suar. l. 8 c. 37 n. 7, et Salm. c. 3 n. 29, cum Pont. Garc. Lez. etc. Sed si Privilegium est remuneratorium, vel ob justitiam, vel ob gratitudinem, semper requiritur justâ causa, ut validè revocetur. Et si insuper est onerosum, ut exempli causâ, concessum ob pretium acceptum, vel ob aliquod onus Privilegiato impositum, tunc ut revocetur (ultrà justam causam), requiritur compensatio. Et hoc dicendum de Privilegiis Remuneratoriis ob justitiam, ut dicunt communiter DD. Suar. l. c. n. 6 et 7. Pont. n. 13, et Salm. tr. 18 c. 2 n. 30 et 85, et cum aliis.

XVI. Revocatio verò Privilegiorum alia est *Expressa*, alia verò *Tacita;* quòad *Expressam* regulariter loquendo sufficit clausula generalis, *non obstantibus Privilegiis etc.* ut revocentur omnia Privilegia in contrarium.

Digitized by Google

Excipiuntur tamen 1. Privilegia concessa per modum contractûs, sivè onerosa sint, sivè remunerativa ob justitiam (ut suprà dictum est) in quibus mentio specialis fit meritorum in particulari. 2. Privilegia quæ clausulam habent, quod non intelligatur iis derogatum, nisi mentio particularis fiat. 3. Privilegia Regularium, quæ etiàm specialem mentionem requirunt, quia sunt remunerativa, et videntur clausulam habere derogatoriam futuræ revocationi, nisi eorum mentio specialis fiat, ut affirmant Rodriq. Portel. et Miranda apud P. Mazz. 4. Privilegia inserta *corpori juris*, quia tunc sunt veræ leges, et ut revocentur, requiritur clausula specialis, *non obstantibus legibus in contrarium*, *etc.* Suar. l. 8 c. 38 n. 2. Bonac. t. 2 D. 3 p. 8 § 4 n. 11. Castrop. tr. 3 D. 4 p. 21 § 3 a n. 2. Pont. l. 8 c. 19 n. 16. Mazz. t. 1 de Priv. q. 2 c. 1 p. 231, et Salm. c. 2 n. 39 et 40. Idem asserunt Bonac. Sanch. Castrop. et Salm. cum Moll. Pell., aliisque quamplurimis, (contra *Pontium*) de Privilegiis concessis ab aliquo Conc. Generali, quæ non censentur revocata, nisi per clausulam expressam, *non obstante quacumque Constitutione*, *etiàm* à Conc. Generali edita; ut colligitur ex Cap. Ex parte, et cap. ult. de Capell. Mon. Bonac. n. 13. Castrop. § 4 n. 6. Sanch. de Matr. L. 3 D. 26 n. 7 et Salm. tr. 18 c. 2 n. 41, cum Pelliz. Boss. etc. contra Pontium n. 19. Opponit Pontius Ecclesiæ praxim, et quamdam Declarationem S. Pii V. Sed Castrop. cum Garcia respondet, gratis id asseri; Tantùm inquit Garcia referri quemdam Motum Proprium S. Pii, in quo dicitur, quod Concessiones propria Pontificis manu signatæ non egeant aliqua Tridentini revocatione, neque generali, neque speciali. Omnes verò præfatæ limitationes intelliguntur locum habere si non constet de contraria mente Derogantis, quemadmodum omnes præfati DD. communiter affirmant, undè si in lege revocatoria adsit clausula ex *certa scientia*, aut *ex motu proprio*, aut *de potestatis plenitudine*, tunc revocatur omne Privilegium quantumcumque qualificatum, exceptis onerosis; aut quandò re-

Digitized by Google

vocatio præjudicaret juri à tertio acquisito. Vid. Salm. c. 1 n. 40 et 42.

XVII. Quod attinet ad revocationem *Tacitam*, Privilegia antè concessa intelliguntur revocata per quamcumque legem universalem in contrarium, etiàmsi in ea non adsit clausula revocatoria, quandò ipsa lex, vel novum Privilegium aliis concessum non posset effectum intentum sortiri, nisi revocatis Privilegiis anteà concessis; non præsumitur enim Legislator velle condere legem inutilem, aut concedere Privilegium elusorium, sivè generale, sivè particulare illud sit. Hoc tamen intelligendum est, quandò Privilegia priùs concessa nota sunt Principi, quemadmodum præsumitur de omnibus Privilegiis insertis *Corpori juris*. Quod è contra non præsumitur de aliis quæ existunt *Extrà jus;* undè horum specialis mentio est facienda. Suar. Lib. 8 c. 30 n. 2. Pont. L. 8 c. 19 n. 19. Castr. D. 4 p. 21 §4 n. 10. Bon. D. 3 p. 8 §4 n. 14. Salm. c. 2 n. 43 et 44, cum aliis communiter. Affirmant aliqui, ut Sot. Henr. et Quint. quibus adhærent Salm. tr. 10 de Cens. c. 2 n. 80, quod Privilegium remaneat in suo vigore, quousque revocatio non intimetur Civitati, vel Religioni. Verùm ipsimet Salm. posteà tr. 18 de Privil. c. 2 n. 45, se retractant, et meritò, asserentes cum Laym. Suar. Portell. et Lezana, quod sufficiat ad invalidandum Privilegium, ut publicetur revocatio, et ut transeant duo menses à publicatione, ità ut pervenire possit notitia ad Privilegiatos, quàmvis de facto non perveniat.

Actum est usque adhùc de Privilegiis in communi, in sequentibus Tractatibus agetur de Privilegiis in particulari Ecclesiasticorum, Episcoporum, et Religiosorum.

CAPUT II.

De Privilegiis Ecclesiasticorum.

Quibus in rebus Ecclesiastici sint exempti à potestate laicali. XVIII. *De Privilegiis Canonis, et Fori quòad personas.* XIX. *Quòad bona.* XX. *Quis gaudeat hujusmodi Privilegiis.*

Digitized by Google

XXI. *De Beneficiatis.* XXII. *De Tonsuratis.* XXIII. *De illis qui deposuerunt Habitum.* XXIV. *De Immunitate piorum Locorum.* XXV. *ad* XXVIII.

XVIII. Ecclesiastici jure Divino exempti sunt à potestate sæculari quòad materias spirituales, vel merè Ecclesiasticas, ut sunt Ordinationes, Electiones Prælatorum, etc. ut constat ex Can. 3. Concilii Romani. Quòad personas verò, et loca Ecclesiasticorum, quæstio est, utrùm sint vel ne exempti jure Divino? Multi negant, ut Lessius, Cajet. Becan., et Salm. Tr. 8 de Ord. c. 7 n. 6. Multi alii affirmant, ut Suarez, et Azor. Laym. etc., et probant ex pluribus textibus, et præsertim ex c. Quamquam de Gentibus in 6, et ex Trid. Sess. 15 c. 20 de Ref. *Ecclesiæ, et personarum Ecclesiasticarum Immunitatem Dei ordinatione, et Canonicis sanctionibus esse constitutam.* Certum tamen est, Ecclesiasticos tum jure Canonico, tum Civili non esse subjectos Foro Laicali. Vide Jura ap. Less. de Just. L. 2 c. 33 dub. 3. Cæterùm tenentur in conscientia illis legibus civilibus, quæ non repugnant eorum statui, non vi *coercitiva*, ut dicitur, *sed directiva*, ut uniformentur Communitati. Est commune cum Salm. tr. 7 c. 7 n. 16.

XIX. Ecclesiastici ergò gaudent I. exemptione circà suas personas. Præter Privilegium Canonis, cujus vigore incurrunt excommunicationem, qui injustè illos percutiunt, gaudent Clerici immunitate, ne puniantur à Curia Laicali, ut patet ex Legibus à *Becano* relatis. De Sacr. c. 26 q. 9. Et quàmvis Jus Civile eos eximat tantùm in Causis Civilibus, et in Criminalibus eas recognoscendi sibi jus reservaverit, nullatenùs Clericos condemnando nisi post degradationem; Nihilominùs Jus Canonicum totaliter eas exemit. Vide Salm. tr. 8 c. 7 ex n. 24. Verùm his non obstantibus, in aliquibus casibus potest Potestas Laicalis ad Clericorum carcerationem procedere, ut si e. g. aliquem noctis tempore inveniret deferentem arma prohibita, vel sinè veste Clericali, vel inveniret *in flagranti* patrantem aliquod delictum, tunc enim potest ad ejus

Digitized by Google

carcerationem procedere, ut posteà remittat Curiæ Ecclesiasticæ; quod si interdiù illum invenerit, potest armis prohibitis spoliare. Potest etiàm in quibusdam casibus illum castigare (sed non pœnâ mortis), si ille rebellionem adversùs Principem moliretur, aut Populum ad seditionem excitaret, et à proprio Episcopo de hoc non esset punitus. Insuper probabiliter potest supplicio afficere Clericos notoriè Sodomitas; hi enim à Leone X. et S. Pio V. omni Clericali Privilegio spoliati sunt. Vide Salm. a n. 27 ad 29 et a n. 18 ad 20. Cæterùm pro quocumque alio crimine Clerici nequeunt puniri à Curia Seculari, cap. fin. de Vita, et hon. Cleric. et cap. In audientia 25. De Sent Excomm.

xx. II. Gaudent Ecclesiastici exemptione à Foro laicali quòad proprià bona tàm Ecclesiastica, quàm quocumque alio modo acquisita; undè respectu illorum non tenentur solvere ullum vectigal, ut habetur ex c. Quia, et c. Clerici de Immunit. Eccl. in 6 et ex l. Sancimus 22. C. de Sacros. Ecc. Vid. Salm. Tr. 8. c. 7 n. 35. et 55. Clerici verò negotiatores circà bona merè Ecclesiastica negotiationi jam destinata, spoliantur omni exemptione c. Quamquam 4. de Censib. in 6. Quòad verò reliqua bona propria, privantur post tertiam monitionem. Salm. n. 54. cum Less. Mol. etc. Insuper notandum hîc est, quod in casu urgentis necessitatis, possit Princeps extrahere è Domibus, et vendere frumentum Ecclesiasticorum. Salm. tr. 8 c. 7 n. 17, cum Diana, et Molf.

xxi. Ii, qui gaudent præfatis exemptionibus tàm quòad personas, quàm quòad bona, sunt primò omnes Regulares cum suis Novitiis, et Tertiariis, et etiàm Franciscanæ Tertii Ordinis, Carmelitanæ, etc. quæ deferunt habitum unà cum voto Castitatis: quemadmodum declaravit S. C. Insuper Equites S. Joannis, S. Jacobi, Alcantaræ, et Calatravæ, ut probant Bon. Fill. et Diana. Vid Salm. c. 7 n. 77. Insuper omnes Clerici in *Sacris* constituti. De aliis verò in *Minoribus*, vel simpliciter tonsuratis, ità loquitur Trid. 23 c. sess. 6. de ref. *Fori privilegio non gaudeat, nisi Beneficium Ec-*

Digitized by Google

clesiasticum habeat, aut Clericalem Habitum, et Tonsuram deferens alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi inserviat; vel in seminario Clericorum, aut in aliqua Schola, vel Universitate de licentia Episcopi quasi in via ad Majores Ordines suscipiendos versetur. Atque hoc Privilegio gaudent etiàm Clerici Conjugati qui deferunt Habitum, et Tonsuram, et Ecclesiæ inserviunt: verum in cap. ult. de Temp. Ordin. in 6. prohibentur Conjugati Tonsurâ, nisi velint Religionem ingredi, vel in *Sacris* ordinari prævià uxoris licentia. Vid. lib. 6 n. 827 in fin.

XXII. Igitùr Privilegio Fori gaudent 1. Beneficiati, etiàmsi nulli Ecclesiæ inserviant, neque deferant Habitum, et Tonsuram, ut probabiliter infertur ex Concilio, ut volunt Salm. cum Fill. Diana, et Rodriq. adversùs Suar. Et etiàmsi non percipiant fructus Beneficii, neque possideant; sufficit enim, quod solùm titulum habeant, ut ajunt Garcias, et Fillicius, et Diana contra Salm. Sufficit etiàm Capellania, vel Præstimonium, quæ censentur tamquàm vera Beneficia: sed non sufficit Pensio. Vidè Salm. tr. 8 c. 7 n. 62 et 63 cum aliis.

XXIII. Gaudent 2. Clerici *in minoribus*, et Tonsurati, dummodò Habitum simùl et Tonsuram deferant, juxtà id, quod affirmat Concilium, *Clericalem Habitum, et Tonsuram deferens*, et ut probabilius existimant multi DD. cum Castrop. et Barbosa, contra Salm., qui interpretantur particulam *et* pro particula *vel*, ità ut sufficere dicant utrumque, Vid. lib. 6 n. 927 dummodò Ecclesiæ similiter inserviant, sed quòad Ecclesiæ servitium (dummodò spirituale sit, quia temporale non sufficit) satis est, quod alicui Ecclesiarum serviant, etiàmsi hæc destinata non sit ab Episcopo, ut declaravit S. C. apud Card. Lambertini. De Synodo t. 1 p. 404. n. e.

XXIV. Ut verò Clerici in minoribus constituti foro priventur (nam aliud de Canonis Privilegio dicendum) non requiritur trina monitio, quia hæc requiritur tantùm pro Beneficiatis, et pro Ordinatis in *Sacris*,

Digitized by Google

ut deducitur ex c. contingit de sententia excomm., vel pro minoristis, qui negotiis sæcularibus se addicunt, ut habetur ex c. Ex litteris de vit. et bon. Cleric. Vid. l. 6 n. 827. sed sufficit, quod habitum, et tonsuram dimiserint, quemadmodum pluries declaravit S. C. et quemadmodum communiter affirmant DD. Apud. Card. Lambertini de Synodo l. 5 c. 12 n. 3. apud Salm. tr. 8 c. 7 n. 65. Dummodò per longum tempus dimiserint, ut notant Salm. cum Bonac. Suar. Barb. et aliis. Quàmvis verò præfati Clerici nequeant allegare Forum, potest nihilominùs Episcopus eos à Foro Seculari resumere juxtà Declarationem S. C. ab hodierno Summo Pontifice approbatam. Vid. Lamb. loc. cit. Illi verò Clerici, qui habitum resumunt, jure gaudent Privilegio, dummodò id in fraudem non faciant: quæ fraus tunc supponitur, cum aliquis in aliqua Causa Civili jam citatus fuisset ad Forum laicale: aut pro causa criminali jam fuisset in carcerem conjectus; aut verò carcere sub cautione egressus: ut ajunt Salm. cum Bon. (adversùs Guttierez, et Ceballos), et Card. Lambertini cum pluribus Decretis S. C. Salm. loc. cit. n 67 et C. Lamb. De Synod. c. 67 n. 1. Magna verò quæstio est utrùm Potestas Laicalis possit cognoscere causas Innocentium adversùs Ecclesiasticos. Quidam Theologi absolutè affirmant: sed quidam alii magis communiter tantummodò admittunt, quandò aut nullo modo, aut difficulter potest haberi recursus ad Superiores Ecclesiasticos majores. Vid. Salmant. tract. 8 cap. 6 ex n. 76.

XXV. Immunitas autem Ecclesiastica locorum quòad Asylum Delinquentium, competit jure Ecclesiastico, et Civili omnibus Ecclesiis quàmvis Interdicto subjectis, sivè pollutis, et etiàm dirutis (nisi omninò Præsulis auctoritate fuerint profanatæ), earumque Capellis, Sacristiis, Cœmeteriis, etiàm ab Ecclesia separatis, muris, campanilibus, tectis, atriis, atriorum gradibus, cum quadraginta passibus ultrà pro Ecclesiis Cathedralibus, et triginta pro aliis Ecclesiis (sed hoc intelligendum de illis, quæ sint positæ extrà

Digitized by Google

mœnia Urbis, vel Loci), dummodò non intercedat via publica, aut aliqua Sæcularium domus: aliud verò est si domus sit alicujus Clerici. Vid. Salm. Tr. 8 c. 7 ex n. 76. Gaudent eâdem immunitate Hospitalia, in quibus extat aliqua Capella publica, Oratoria ab Episcopis erecta, Palatium Episcopale, et Domus Regularium cum suis Dormitoriis, Claustris, hortis, et porticibus antè Ecclesias, vel Monasteria. Vide Salman. Tract. 8 cap. 7 a n. 84.

XXVI. Omnes verò Delinquentes, dummodò sint Christiani, licet hæretici, aut interdicti, aut in carcere inclusi, qui ruptis carceribus ad prædicta sacra loca confugerint, hac gaudent immunitate. Et in hoc reprobatur quælibet consuetudo in contrarium: c. Noverint de sent. excomm. et authent. de Sacros. Eccles. ib. n. 88. Excipiuntur tamen in Bulla Gregorii XIV. Latrones publici, depopulatores agrorum, qui committunt homicidium per proditorium, vel per assassinium (sed regnans Summus Pontifex excepit omnia homicidia pro tota Ecclesia), vel in ipsa Ecclesia, vel Cœmeterio, insuper hæretici, et rebelles contra eamdem Personam Principis. Vid. Salm. Tr. 18 c. 5 n. 91, cum Suar. Castrop. Pelliz. Guttier. etc. Et in casibus clarè exceptis potest Judex Sæcularis ex se extrahere ab Ecclesia Delinquentes juxtà communem praxim. In dubio autem judicium exceptionis spectat ad Episcopum; ità Salm., et alii. Vid. Salm. ex n. 96. Præter Delinquentes exceptos, omnes alii gaudent immunitate, quemadmodum gaudent debitores ad Ecclesiam confugientes. Salm. n. 95.

XXVII. Quæstio est, utrùm Clerici, et Religiosi gaudeant eadem immunitate respectu suorum Præsulum: Affirmant multi, ut Barb. Bordon. Guttierez, quibus suffragatur quædam Declaratio Sacr. Congreg. atque hæc sententia est probabilissima, ut ajunt Salm. Nihilominùs ipsi cum sententia communissima Suarez, Castrop. Laym. Bon. Sylv., aliorumque, negant tàm vigore Bullæ Gregorii XIV, quæ respectu præfatæ immunitatis loquitur tantummodò de Laicis, *Ut Laicis*

Digitized by Google

ad Ecclesiam confugientibus, etc. quàm vigore communis, et jam receptæ consuetudinis; aliàs enim Religiosi semper in Monasterio commorantes difficulter possent puniri. Sicuti verò possunt Superiores Ecclesiastici (Episcopi et eorumdem Vicarii) extrahere proprios Subditos ab Ecclesia, ità quoque, si opus sit, possunt eamdem extrahendi licentiam Curiæ Sæculari concedere. Salm. Tract. 10 n. 20. Episcopus verò nequit extrahere suos Clericos ab Ecclesiis Regularium, non ratione immunitatis, sed quia illa sunt loca à sua jurisdictione exempta.

XXVIII Extrahentes verò, aut illi qui tentaverint extractionem, incurrunt excommunicationem *ipso facto*, à qua nequeunt absolvi nisi à Pontifice. Quidam DD. opinati sunt, ab hujusmodi excommunicatione posse absolvi etiàm ab Episcopo; ità Salmanticenses cap. 3 de Privileg. tract. 18 n. 116 et 117, cum Bon. Castrop. et aliis. Id tamen negandum cum Fagnano in cap. Cum pro causa, de Sentent. excommunic. Farinac. et aliis; nam Gregorius XIV. declaravit, quod Violatores immunitatis incurrant censuras omnes, et pœnas priùs impositas à Canonibus, Conciliis, et aliis Pontificibus iis, qui violant libertatem, his verbis: *Declaramus, eum ipso facto censuras, et pœnas Ecclesiasticas incurrere, quæ contra libertatis, juris, et immunitatis Ecclesiasticæ Violatores per sacros Canones, et Conciliorum generalium, nostrorumque prædecessorum Constitutiones sunt promulgatæ.* Contra verò habetur ex Extrav. 3. Inter communes, de Pœnitent. et rem. Pauli II. quod olim adversùs Violatores Ecclesiasticæ libertatis excommunicatio Papalis jam inflicta fuisset. Nec obstat dicere, priùs Pontifici reservatam esse tantùm violationem libertatis, quæ personas respicit, non autem violationem immunitatis, quæ respicit loca; et quod tametsi à Gregorio lata fuerit excommunicatio contra Violatores immunitatis, minimè tamen fuerit illa Papæ reservata; reservatio autem excommunicationis, nisi exprimatur, facta non censeatur. Respondetur enim, quòd cum Gregorius, viola-

Digitized by Google

tioni immunitatis eamdem imposuerit censuram, quæ priùs imposita erat violationi libertatis, si reservata erat censura quòad læsionem libertatis, sit etiàm reservata quòad læsionem immunitatis. Tantò magis, quod Clemens VIII. duobus Decretis ab ipso emissis super casus Papæ, et Episcopis reservatos, in primo Decreto prohibuerit, ne Confessarii absolverent à quocumque casu reservato Pontifici; in altero autem inter casus Papales, quos ibi enumerat, doceat adesse violationem immunitatis juxtà Bullam Gregorii XIV; cæterùm satis erat, quod læsio immunitatis vocaretur casus Papalis, ut ab Episcopis nequiret ab hoc absolvi. Hoc tandem Fagnanus num. 36, refert sic decisum fuisse à Sacr. Congreg. Concilii. Deinceps advertendum hîc est, quod Religiosi qui expellerent à suis Ecclesiis aut Monasteriis aliquem Delinquentem ad evitandum aliquod incommodum seu periculum, non violent immunitatem, et ritè id facere possint. Salm. n. 118.

CAPUT III.

De Privilegiis Episcoporum.

I. *De Facultate* Cap Liceat. *Utrùm valeat Episcopus dispensare in irregularitate* ex delicto, *et* ex defectu *dubia.* XXIX. *Quibus in locis non est receptum Tridentinum, etc.* XXX. *Qui veniat nomine Episcopi.* XXXI. *De Peregrinis. Et utrùm Episcopus absolvere possit à casibus Papalibus extrà Confessionem,* XXXII. *Quomodò delictum intelligatur occultum.* XXXIII. *Utrùm Episcopus valeat hanc facultatem delegare.* XXXIV. *Utrùm à casibus ab aliis Episcopis reservatis etc.* XXXV. *Si à casibus post Concilium etc.* XXXVI. *Utrùm Episcopus possit absolvere Confessarium absolventem Complicem in peccato turpi.* XXXVII. *Utrùm Episcopi à casibus Bullæ Cœnæ etc.* XXXVIII. *Utrùm valeant dispensare in irregularitate, quæ per Hæresim incurritur.* XXXIX. *Utrùm valeant absolvere Impeditos,* XL. *Et utrùm per alios.* XLI. *Qui dicantur* Impediti. XLII. *De perpetuò* Impeditis. XLIII. *Utrùm hi teneantur per Epistolam etc.* XLIV. *Utrùm teneantur saltèm recursum habere ad Episcopum? Quid, si recurrere nequeant etc. Quid, si sint in mortis articulo?* XLV.

II. *De sex Casibus Episcopalibus, et præsertim de absolutione*

Digitized by Google

censuræ propter percussionem Clerici. XLVI. XLVII. *et* XLVIII. III. *De Dispensatione cum Illegitimis.* XLIX. *Cum Bigamis.* L. IV. *Circà irregularitates ob delictum occultum; et quid si homicidium sit omninò occultum.* LI. *De homicidio casuali.* LII. V. *Circà Inhabilitates.* LIII. VI. *De facultatibus Episcoporum circà matrimonia.* LIV. *De Dispensatione circà Publicationes, votum castitatis, et impedimentum ad petendum*, remissivè. *Circà impedimenta dirimentia dubia.* LV. *Circà dirimentia certa, si Matrimonium sit contractum.* LVI. *Si non sit contractum* LVII. *Utrùm Episcopus possit hanc facultatem delegare.* LVIII. VII. *De Dispensatione Interstitiorum.* LIX. VIII. *De Dispensatione Cappellani, ut celebrare valeat in alia Ecclesia.* LX. IX. *De celebratione post meridiem.* LXI. X. *De Oratoriis.* LXII *Quibus in locis possit celebrare Episcopus.* LXIII. *Utrùm valeat dispensare ad celebrandum domi.* LXIV. XI. *De facultate Episcoporum, et Prælatorum circà electionem proprii Confessarii.* LXV. XII. *Contra Clausuram Monialium.* LXVI. *De Approbatione Confessariorum Monialium.* LXVII. XIII. *Utrùm valeant commutare ultimas voluntates.* LXVIII. XIV. *De compositione in restitutionibus incertis.* LXIX. XV. *De Reductione Missarum.* LXX. *De unione Beneficiorum, novarum Parochiarum electione etc.* LXXI.

XXIX. Episcopi vigore Tridentini Sess. 24 cap. 6 Liceat, sequentes habent facultates, *Liceat Episcopis in irregularitatibus omnibus et suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, et aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare; et in quibuscumque casibus occultis, etiàm Sedi Apostolicæ reservatis, delinquentes..... sibi subditos, in Diœcesi sua per se ipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputandum, in foro conscientiæ gratis absolvere, impositâ pœnitentiâ salutari. Idem et in hæresis crimine in eodem foro conscientiæ eis tantùm, non eorum Vicariis sit permissum.* Quare Episcopi vigore dicti cap. Liceat, dispensare possunt in omnibus irregularitatibus, et suspensionibus Papalibus incursis ob delictum occultum, excepto homicidio voluntario, aliisque deductis ad Forum contentiosum. Diximus ob Delictum occultum; undè benè ajunt Bonacin. Castrop. Salm. etc. quod non possit Episcopus vi-

Digitized by Google

gore prædictæ facultatis dispensare in aliqua irregularitate occulta ex defectu; Vid. lib. 7. n. 469 nisi esset dubia, ut probabiliter tenent Fagnanus, et Tournely cum Gibert aliisque deducentes ex c. Nuper de Sentent. etc. Fagn. in c. Veniens de Fil. Presbyt. n. 7 et 8. Tournely cum aliis Tom. 2 p. 116. Sed insuper absolvere possunt proprios subditos vel per se, vel per alium Sacerdotem ad id specialiter deputatum, à casibus papalibus occultis; quinimò juxtà Concilium poterant anteà etiàm ad hæresi absolvere (per se, non per alios); sed vide dicenda num. XXXVIII.

XXX. Quòad hanc Concilii facultatem plura notatu digna consideranda sunt. Notandum 1. quod in iis locis, in quibus Tridentinum non est receptum, nequeant Episcopi uti præfata facultate cap. Liceat, ut notat communiter DD. Suar. de Censur. D. 14 n. 6 Sanch. Dec. l. 2 c. 11 n. 2. Salm. de Pœnit. t. 13 n. 3 dum Alter. Castr. t. 1 tit. 4 D. 4 p. 3 § 2 n. 2, cum Barb. et Garg. et meritò: Facultas enim Concilii non recipitur ab Episcopis, nisi per acceptationem illius: Et valdè incongruum esset, ut is Concilii gauderet Privilegiis, qui onera subire recusaret.

XXXI. Notandum 2. sub nomine Episcoporum communi sententia venire etiàm Vicarios Capitulares. Sede vacante; non verò Vicarios Episcoporum ex generali eorum commissiore Vicariatûs; nam Vicarius quidem potest, quod potest Episcopus potestate ordinaria propria (ut dicetur n. XXXVII.) non verò id, quod potest Episcopus potestate delegata, quàmvis ordinaria, ut potè annexa Officio, ut dicetur n. XXXIV. et XLVII. Præterquamquod hac in facultate requirat Concilium expressè delegationem specialem. Vid. Sanch. de Matrim. l. 2 D. 40 n. 16. Utrùm veniant Abbates, et alii qui jurisdictionem Episcopalem habent? negant Coninchius, Barb., et alii cum P. Suar. qui affert etiàm quamdam Declarationem S. C. Affirmant verò communiùs Fagnanus, Sanchez, Castrop., Sairus, Avilas, Salm. la Croix etc. dicentes, quod, quandò concessio facta est in jure, habeat rationem Legis,

Digitized by Google

quæ extenditur ad omnes casus, in quibus currit eadem ratio : aliàs, ajunt, talium Prælatorum subditi ad quem recurrerent, non haberent: Vide L. 6 n. 593 vers. Eadem, et l. 7 n. 79.

XXII. Notandum 3. nomine subditorum venire etiàm peregrinos, qui ab Episcopo loci absolvi possunt ab omnibus casibus Papalibus occultis, ut docent Suar., Sanchez, Bonacina, Navarrus, Barbosa, Trullenchius, Bossius, aliique; quia, etsi Tridentinum concedat Episcopis, ut absolvant tantummodò delinquentes sibi subditos, nihilominùs, ajunt præfati AA. quod Exteri subjiciendo se Foro Sacramentali jam fiant illorum subditi; et P. Suarez affert etiàm quamdam declarationem S. C. in qua dicitur, Peregrinum posse quidem absolvi à præfatis casibus occultis ab Episcopo loci, non verò à suo proprio, quia Absolutio Sacramentalis, de qua loquitur Concilium, requirit præsentiam. Vid. Lib. 6 n. 593. Et ideò in eadem declaratione dictum fuit, quod Episcopi extrà Sacramentum nequeant à casibus jam dictis absolvere, contrà id, quod asserunt Salmanticenses cum Bonacina, aliisque, imò Fagnanus tradit, In Cap. dilectus de Temp. ordin. n. 16. hoc idem declaratum etiàm fuisse à Gregorio XIII. Hoc currit quòad Absolutionem à casibus, sed quòad Dispensationem ab irregularitatibus, et suspensionibus propter delictum occultum, idem Gregorius XIII. declaravit, non posse illam concedi ab Episcopis loci, nec etiàm iis, qui ibidem officium Prætoris, vel Medici exercendo commorarentur, ut refert Fagnanus l. c. Utrùm verò proprius Episcopus valeat dispensare in irregularitate cum Subdito absenti in aliena Diœcesi, negant Avila aliique; sed communiùs et probabiliùs affirmant Bonacina, Tournely, Suarez, Barbosa, Sanchez, Salm. etc. quia Dispensatio potest etiàm absentibus dari, et jurisdictio voluntaria potest etiàm extrà proprium territorium exerceri. Neque obstant verba illa in Diœcesi sua, præfati c. Liceat, quoniam ajunt Salm., et Tourn. illa sufficienter verificari, quandò Episcopus dispen-

Digitized by Google

sat à sua Diœcesi. Imò valdè probabiliter dicunt Suar. Sanch. La-Croix, et Holzman cum Castrop et Pignatello, præfata verba non referri ad primam partem Dispensationis irregularitatis, sed tantummodò ad secundam (in qua sunt posita) de Absolutione casuum : undè concludunt posse Episcopum dispensare, etiàmsi ipse et Subditus maneant extrà propriam Diœcesim. Vid. l. 7 n. 81.

XXXIII. Notandum 4. Nomine *delicti occulti* non intelligendum illud, quod potest in judicio probari per duos Testes, ut quidam volunt, ratione cujusdam Declarationis S. C. apud Fagnanum, in qua dicitur quod tutus sit in conscientia, qui tali casu absolutus, vel quocum dispensatum sit; Sed ut vult communior sententia, nomine *delicti occulti* intelligendum quodcumque delictum, quod aliquo modo possit celari; etiàmsi in judicio probari possit. Undè dicunt Azorius, Sanch., Tournely, Bonac. Castropal. Salmanticenses, aliique, tunc delictum non censeri occultum, quandò innotuit majori parti oppidi, vel viciniæ, vel Collegii, dummodò ibi decem saltèm commorentur personæ. Vid. Lib. 6 n. 593, v. Hîc autem. Et Card. Lambertinus Notif. 87 n. 45, in fin. cum Tiburtio, Navarro, Siro, etc. (loquendo de impedimentis occultis Matrimonii, ubi currit eadem regula) asserit, haberi pro occulto impedimentum illud, quod innotuit septem vel octo in aliqua Civitate, et sex in aliquo oppido. Et idem Fagnanus in cap. Vestra de Cohab. Cler. etc. n. 118, testatur, S. Pœnitentiariam habere pro impedimento occulto illud, quod quatuor, aut quinque tantùm personis sit notum. Imò mihi constat, S. Pœnitentiariam dispensâsse in quodam impedimento quod decem circiter personis innotuerat. Vid. Lib. 6 n. 1111. Præterquamquod idem Fagnanus affirmet, tunc delictum vel impedimentum non censeri occultum, quàmvis duobus testibus notum, quandò in concessione absolvendi, aut dispensandi extat clausula, *dummodò sit omninò occultum.*

XXXIV. Dubitatur hîc 1. Utrùm Episcopus possit ge-

Digitized by Google

neraliter delegare aliis Sacerdotibus hanc Tridentini facultatem? Quòad Dispensationem Irregularitatum, sufficit (ut dicunt Suarez, Barbosa, Sanchez, aliique) quod Episcopus simpliciter aliis suam facultatem committat, sine ulla speciali deputatione, quoniam præfata dispensandi facultas vigore Concilii competit hodiè Episcopis de potestate ordinaria, cum ea annexa sit Officio Episcopi, non verò industriæ Personæ. Quantùm autem ad Absolutionem à casibus, quidam affirmat requiri specialem deputationem pro quocumque casu particulari attentis verbis Tridentini, *per se, aut Vicarium ad id specialiter deputandum.* Verùm hoc non obstante, communissima sententia est et probabilior cum Suarez, Sanchez, Barbosa, Navarro, Layman, La-Croix, Salmanticensibus, etc. posse Episcopum etiàm generaliter delegare alicui Sacerdoti hanc facultatem cap. Liceat, dummodò expressè illam specificet, quoniam specificando jam habetur pro facta specialis deputatio, quæ rectè quidem poterit indè generalis esse pro cunctis casibus occurrentibus, nam, ut diximus, hæc facultas hodiè competit Episcopis *de jure Ordinario*, utpotè annexa Dignitati Episcopali. Vide Lib. 6 n. 594. Dub. 9.

xxxv. Dubitatur 2. Utrùm Episcopus absolvere possit, aut delegare, vigore cap. Liceat, facultatem absolvendi etiàm à casibus reservatis cum censuris ab aliis Episcopis, quandò sunt occulti? Bonacina, et alii affirmant ob particulam *etiàm*, quæ in eodem Capite legitur: *In quibuscumque casibus occultis ETIAM Sede Apostolicæ reservatis.* Undè ajunt, ne particula *Etiàm* inutiliter videatur apposita, intelligendam esse concessam Episcopis facultatem absolvendi etiàm à censuris occultis ab aliis Episcopis sibi reservatis; ità Bonac. de Censur. Disp. qu. III. punct. III. Quæres quintò etc. Ibique addit, hoc videri receptum consuetudine, quæ conferre solet jurisdictionem. Item addit, hoc intelligendum, *modò illa censura lata sit per statutum, vel per sententiam generalem;* nam si lata sit per sententiam particularem, existimat, absolu-

Digitized by Google

tionem impendendam esse à Prælato, qui eam tulit, vel ejus superiore, vel sucessore. Ratio, quia eo casu, cum censura lata sit per sententiam particularem, crimen non est ampliùs occultum, sed publicum; citatque Suar. t. 5 Disp. 7 sect. 2 n. 27. Avila, Coninch, et alios. Idem tenent Barbosa Collect. DD. in Concil. Trident. Sess. 24 de Reform. c. 6 verb. Quoscumque sibi subditos, intrà quos numerat etiàm Advenas, et Peregrinos, et etiàm Vagabundos, quia isti subduntur Episcopo loci ratione fori Sacramenti Pœnitentiæ, citatque Suar. Sanchez, Navar. Bossium, Trunchell. etc. Idem tradit Barbosa cum aliis de Potest. Episc. Alleg. 39 n. 27. Idque ibi referunt decisum Nicol. Garc. de Benef. p. 11, 2 c. 10 n. 139, in 3 Decl. Armentar. lib. 7 de Irregul. n. 18, et Steph. Dalvin. de Potest. Episc. cap. 26 in fin. Id tamen videtur intelligendum juxtà limitationem Clementis X. qui in Bulla Superna, edita 21 Jun. 1670 ait, *posse Regularem Confessarium in diœcesi, in qua est approbatus, confluentes ex alia diœcesi à peccatis in ipsa tantùm reservatis absolvere; nisi eosdem pœnitentes noverit in fraudem reservationis ad alienam diœcesim pro absolutione obtinenda migrâsse.* Quomodò autem intelligi debeat illud *in fraudem*, vide dicenda lib. VI. de Pœnit. tract. 4 cap. 2 Dub. 4 n. 589, vers. Quomodò etc. ubi probabiliùs censemus cum Roncaglia et aliis, illud *in fraudum* intelligendum esse, cum quis alienam petit diœcesim ob principalem finem obtinendi absolutionem, vitandique judicium proprii Pastoris. E contra Auctor Theologiæ Moralis in usum Seminarii Petrocorensis relatus à Bened XIV. in Opere de Synodo Diœces. lib. 5 c. 5 n. 8, scribit: *Receptissima consuetudo est, ut viatores, mercatores, aliique, qui propter negotiorum necessitatem, vel ob pium alium finem, in alienas diœceses transeunt, ibi possint sacramentaliter absolvi.*

XXXVI. Dubitatur 3. Utrùm facultas Tridentini intelligatur concessa Episcopis pro casibus, et irregularitatibus post Concilium reservatis? Garcia, et Flo-

Digitized by Google

ronus apud Dianam negant, et inferunt ex quadam Declaratione Gregorii XIII. in qua, cum dubitatum fuisset, utrùm Episcopus posset absolvere Monialem frangentem Clausuram, ab excommunicatione (quandò est occulta) à S. Pio V. reservata, Pontifex declaravit, non posse. Attamen sententia communissima cum Sanchez, Bonacina, Suarez, Bossio, Diana, Vega, aliisque jure affirmat, in cap. enim. liceat, conceditur facultas indefinitè: et secundùm Axioma generale; *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus.* Neque obstat laudata Declaratio, quia in Bulla S. Pii extabat clausula, *à qua, præterquàm à Romano Pontifice, nisi in mortis articulo absolvi nequeat.* Undè prorsùs non dubitamus cum Diana, quin per illas Bullas, in quibus extat aliqua clausula derogatoria, ut est illa *nisi in mortis articulo*, intelligatur ablata Episcopis facultas. Vide Lib. 6 n. 594.

XXXVII. Dubitatur 4. Utrùm Episcopus vigore cap. liceat possit absolvere ab excommunicatione Papali, quam per Bullam N. SS. P. Benedicti XIV, Sacramentum, incurrunt Confessarii absolventes suos complices in peccato turpi? Ex parte una videtur, non posse, quia cum casus iste per se sit occultus, si Episcopi possent ab illo absolvere, evaderet inutilis Pontificis reservatio; et jam diximus n. 16, quod intelligatur tacitè revocatum omne Privilegium, quandò aliter lex emanata post privilegii concessionem non posset suum effectum sortiri. Ex alia posset quis respondere, quod, salvâ Episcopis jam dicta facultate, memorata reservatio non remaneret prorsùs inutilis, tum quia evenire potest, quod casus aliquandò publicus fiat; tum quia reservatio ista saltèm Romæ suum semper sortietur effectum, et in omnibus aliis locis, in quibus Tridentinum non est receptum, et in quibus (ut diximus n. 30.) nequeunt Episcopi hoc privilegio gaudere.

XXXVIII. Dubitatur 5. Utrùm Episcopis vigore Bullæ Cœnæ ablata fuerit præfata Tridentini facultas respectu hæresis occultæ, et respectu aliorum casuum per ipsam reservatorum? Negant Navarrus, Conine.,

Digitized by Google

aliique, à quibus non dissentiunt Milante, Concina, et Salmanticenses, dicentes, quod in Bulla non fuerit expressè revocata Concessio Tridentini, quemadmodum oportebat ex. c. Nonnulli de Rescrip. Sed nos cum sententia communiori affirmamus, et ob plures S. C. Declarationes, tàm vigore clausulæ derogatoriæ *Nisi in mortis articulo*, quæ in Bulla jam legitur, ut diximus antecedenti n. 36. quàm vigore alterius clausulæ, quâ prohibentur ab illis absolvere, *prætextu quorumvis indultorum per nos, ac cujusvis Concilii Decreta concessorum*. Hac de re plures, à Fagnano, et Cardinali Lambertino, De Synodo l. 9 c. 4 n. 9. afferuntur Declarationes etiàm S. Pii V. et Gregorii XIII. Insuper ab Alexandro VII. damnata fuit Propositio 3. quæ dicebat, quod prior sententia à S. C. fuisset *visa et tolerata*. Quæ damnatio, ut rectè dicunt Viva, Holzman, Elbel, prælaudatus Cardinalis Lambertinus, De Synodo l. 9 c. 4 n. 9, certè reddidit improbabilem Contrariam sententiam; nam cum Pontifex declaraverit, numquàm illam fuisse toleratam, implicitè quoque declaravit, non esse tolerandam: undè Lambertinus concludit, quod non sine temeritatis nota quis eâ hodiè uti possit.

XXXIX. Advertendum tamen hîc est, quod licet Episcopus in foro interno nequeat ab hæresi occulta absolvere, possit nihilominùs tamquàm Delegatus Apostolicus dispensare in irregularitate incursa ob dictam hæresim occultam, ut dicunt Salmanticenses, et Felix Potestas. Vide Lib. 7 n. 76. Insuper potest Episcopus ùt Delegatus Apostolicus absolvere Hæreticum, etiàm notorium, quòad forum externum, factâ priùs abjuratione coram Notario et Testibus: et postquàm absolutus fuerit ab Episcopo Delinquens, tunc poterit ipse absolvi à peccato hæresis à quolibet Confessario; ità affirmant communiter DD. Roncagl. tract. 4 q. 1 cap. 6 q. 4 pag. 81, cum Farinac. ex Castrop. de Fide tr. 4 D. 4 p. 3 § 2 n. 1 et 2, cum Sanch. Navarr. Ban. Guttier., Comit. Vivald. etc. ex Bulla, Cum sicùt, Clem. VII, edita an. 1530.

Digitized by Google

XL. Dubitatur 6. Utrùm Episcopus absolvere possit ab hæresi, et ab aliis casibus Bullæ Cœnæ, impeditos quominùs eant Romam? Alii absolutè negant. Alii negant tantùm in hæresi. Sed nos affirmamus communiter posse, cum communi sententia Theologorum et Canonistarum, quam tenent Lugo, Layman., Conc., Roncag., Castop. Milante, Salm., Coninchius, Avila; Potestas, Viva, Pellizzarius, etc., quia stante impedimento, restituitur Episcopis potestas ordinaria, quam priùs habebant super dictis casibus vigore cc. 13., 29 et 58, de sententia excomm., ubi quàmvis sermo habeatur tantùm de censura ex percussione Clerici, tamen communiter DD. Extendunt ad omnes alias censuras; et specialiter ex c. Eos, qui 21, eodem tit., ubi generaliter sermo habetur de omni censura *Canonis*, vel *Hominis*, et dicitur, cum ad illum, à quo fuerant absolvendi, nequeunt, propter impedimentum, habere recursum, ab alio absolvantur. Vide Lib. 7 n. 48.

XLI. Et notandum hîc 1. quod in tali casu impedimenti Episcopus non solùm absolvere possit àb hæresi per se ipsum, sed etiàm per alios generaliter delegatos. Nec obstat Tridentinum, in quo dicitur, *eis tantùm*, *non Vicariis sit permissum*, quia tunc Episcopus non absolvit virtute Concilii, sed juris communis, juxtà quod ex potestate ordinaria conceditur Episcopis absolvere, et delegare, ut in aliis casibus. Vid. l. 7 n. 90.

XLII. Notetur 2. quod respectu eorum, qui sunt impediti, veniant senes, mulieres, infirmi, impuberes, pauperes, et illi, qui aliquam habent inimicitiam, et omnes alii, *qui habent alias justas excusationes*, *quibus ab itinere rationabiliter excusentur*, ut habetur ex cap. de certo, de sententia excomm., et ex c. Ea noscitur; et quàmvis eodem tit. In hoc autem advertatur, quod, si impedimentum sit temporale, et notabile (durans exempli causâ sex, vel septem mensibus) tunc impediti possint absolvi, sed ipsi, exceptis mulieribus, et pueris, debeant juramentum præstare

Digitized by Google

se præsentandi, cessante impedimento, Sedi Apostolicæ, saltèm per Procuratorem, ut ab illa directè absolvantur; et non se præsentantes reincident in eamdem censuram, ut habetur ex cap. eos qui de sent. excomm. in 6. Et hoc currit, etiàmsi emendati sint, et partibus offensis satisfecerint. Vid. lib. 7 numer. 85 ad 87.

XLIII. Si verò impedimentum sit perpetuum (idest duraturum sit per decem annos, vel saltèm quinque, ut dicunt Roncaglia, Viva et Tamb.) absoluti remanent penitùs liberi ab obligatione se præsentandi. Sed generaliter loquendo impediti in perpetuum dicuntur 1. Filiifamilias. 2. Religiosi, etiàmsi incurrerint censuram antè ingressum, 3. Senes septuagenarii. 4. Servi. 5. Pauperes. 6. Damnati quòad vitam ad triremes, vel carceres. 7. Infirmi morbo gravi, et diuturno, ut quartanâ, et simili, 8. Qui alere tenentur, vel ministrare bona familiæ. 9. Omnes Mulieres, etiàmsi non Moniales (exceptâ excommunicatione, quæ incurritur à Monialibus ob fractionem Clausuræ, quàmvis occultam, quæ semper reservatur Papæ ex Declaratione Gregorii XIII, ut diximus nu. XXXVI.) 10. Impuberes, etiàmsi peterent absolutionem post pubertatem 11. Qui convivunt in loco aliquo undè egredi nequeunt, ut Milites, Seminaristæ. Et tandem cæteri omnes, qui nequeunt Romam ire sine gravi damno vel spirituali, vel temporali. Vid. Lib. 7 n. 87 et 88.

XLIV. Notandum 3. Quod taliter impediti secundùm probabiliorem, communemque sententiam Castropal., Avila, Coninchii, Milantis, Roncagliæ, Salmanticensium, Vivæ, Sporer, Dicastilii, aliorumque (contra Bonac. et Potestatem) non teneatur recurrere Romam per Procuratorem, aut per Epistolam; quia stante impedimento (ut diximus n. XL.), restituitur Episcopis potestas ordinaria absolvendi, quæ ipsis per Pontificiam reservationem fuerat ablata. Eò magis, quia lex ad aliud non obligat, nisi ad recursum personalem; undè qui personaliter Romam ire impeditur, solvitur omni alia obligatione. Numer. 80.

Digitized by Google

XLV. Notandum 4 Quod, quandò Pœnitens nequit se Pontifici præsentare, teneatur necessariò ad Episcopum habere recursum, ut absolvatur à censura Papali, ut habetur ex c. de cætero 1 et cap. Ea noscitur de sent. excomm. Quandò verò nec etiàm se potest Episcopo præsentare (etiàm extrà mortis periculum) est valdè probabile cum Soto, Navarro, Suarez, Castropalao, Layman, Roncaglia, Salmanticensib. La Croix, etc. quod absolvi possit à quocumque simplici Confessario (cum obligatione tamen se præsentandi Episcopo, cessante impedimento) ut deducitur ex textu in cap. nuper eod. tit. Vid. lib. 7 n. 92. Et tunc dicimus, quod Pœnitens probabiliter, per se loquendo, ut dicunt Castropal. Gerson. Sotus, S. Antoninus, Lugo, Salas, etc. non teneatur confitere peccata reservata, nisi quandò in illis est recidivus, aut ratione illorum extet in occasione proxima, adeò ut necesse sit illa manifestare, ut confessarius rectè judicare valeat de ejus dispositione; Vid. Lib. 5 n. 265. Quæst. II. Et quandò Pœnitens est in mortis articulo, probabiliter etiàm præsente Episcopo absolvi potest à casibus Papalibus à quocumque confessario; in morte enim (ut diximus) cessat quæcumque reservatio. Dicimus à *casibus Papalibus*, sed non à casibus reservatis cum censura ab eodem Episcopo; quoniam Confessarius etiàm moribundo injungere debet, quod se præsentet suo Superiori, casu quo convalescat, ut accipiat ab eodem tàm convenientem admonitionem, quàm pœnitentiam ob censuras reservatas, quàmvis remissas, juxtà communem sententiam: undè quomodò potest ipse absolvere Superiore præsente? Vid. lib. 7 n. 92. Sed transeamus ad reliqua Privilegia, et facultates, quibus gaudent Episcopi.

XLVI. II. Extant in Jure quædam excommunicationes, quarum absolutio tantummodò Episcopis est reservata; Et sunt 1. Contra percutientes Clericum, vel Monachum, vel aliam personam habentem privilegium Canonis. 2. Contra procurantes abortum fœtûs animati. 3. Contra eos, qui absolvuntur in mortis articulo à

Digitized by Google

censura Episcopis reservata, et posteà recuperatâ sanitate, non curant se eidem præsentare. 4. Contra Fratres Minores admittentes in suis Ecclesiis ad Divina Officia Fratres Tertii Ordinis. 5. Contra communicantes in eodem delicto cum Excommunicatis ab Episcopo 6. Reservantur tandem omnes excommunicationes, quas Episcopus sibi reservat. Vid. Lib. 7 n. 213. Annotanda autem hîc sunt quædem specialia circà absolutionem excommunicationis ob percussionem Clerici. Antè omnia distinguenda est percussio Levis à Gravi (seu Mediocri) et ab Enormi. Ad incurrendam excommunicationem semper requiritur peccatum mortale : Percussio Levis, habemus ex Extravag. Perlectis, quàm per extensum refert Navarrus, Manual. c. 27 n. 91, est, quandò intercedit simplex percussio, quæ fit manu, pede, baculo et his similibus. Gravis, quandò eruitur dens, quantitas notabilis capillorum. aut quandò intervenit aliqua percussio relinquens maculam, aut contusionem in carne, aut quandò adest effusio sanguinis pugnis, vel ungulis causata. *Enormis* verò est, quandò mutilatur aliquod membrum, aut fit aliquod magnum vulnus ; aut vulnus fit instrumento aliquo, aut adest magna effusio sanguinis, aut quandò irrogatur magna quædam injuria, undè sæpè vulnus ex levi potest evadere grave, aut enorme, ratione aut dignitatis personæ offensæ, aut scandali, ut si Religiosus Clericum percuteret : aut ratione loci sacri, aut publici : aut ratione temporis, ut si e. c. dum fiunt sacræ aliquæ functiones ; aut tandem si injuria ipsa per se sit enormis. Vide. Lib. 7 n. 277 et 279.

XLVII. His positis, habetur ex Extravag Perlectis suprà cit. quod, si excommunicatio incurritur ob percussionem levem, possit absolvere àb ea Episcopus : imò etiàm ejus Vicarius. hæc enim facultas competit Episcopo de jure ordinario, ut dicunt Sanchez, Bonacina, Molina, aliique ; juxtà regulam generalem (ut diximus n. XXXI.) quidquid potest Episcopus ex jurisdictione ordinaria, non verò delegata, idem po-

Digitized by Google

test Vicarius, qui cum Episcopo constituit unum idemque Tribunal, ut probant Fagnanus, Sanchez, aliique. Vide l. 7 n. 224. Ab eadem excommunicatione probabiliter absolvi potest etiàm ab iis, qui habent Jurisdictionem quasi Episcopalem, quique veniunt sub nomine Episcopi, ut diximus n. xxxi. Quod si percussio fuerit *publica*, excommunicatio tantùm à Pontifice, aut ab ejus Legato potest remitti (potest etiàm haberi recursus ad S. Pœnitentiariam, sed non ab Episcopo) excipe si fuerit occulta, aut si percutientes essent impuberes, aut mulieres, ut ex c. Pueri, et cap. Mulieres de Sentent. excomm. aut si impedirentur, quominùs Romam irent, juxtà ea, quæ diximus n. xl. Collegialiter conviventes possunt absolvi ab Episcopo, si percussio fuerit gravis, non verò si fuerit enormis, ut ex cap. Quoniam. de Vita, et Hon. Cleric. Vide. lib. 7 n. 279.

xlviii. Notandum hîc 1. Quod in dubio, utrùm percussio fuerit levis, an gravis: judicetur gravis, ut habemus ex memorata Extravag. Perlectis, in qua dicitur: *Potiùs in dubio esse percussionem gravem, et ab ea non posse absolvere.* Notandum 2. quod juxtà sententiam communiorem, et probabiliorem, si aliquis det venenum Clerico, tunc incurrat censuram, quandò venenum cœpit nocere, quia tunc adest jam violentia; E contra, priùsquam noceat, non adest violentia effectiva, sed solùm actio apta ad causandam violentiam: ità Bon. Viva, Diana, etc. n. 280.

xlix. III. Quòad irregularitates non occultas, Episcopus ex c. 1 et c. 2. de Filiis Presbyteror. potest dispensare cum Illegitimis tantùm ad recipiendos Ordines Minores, et Beneficia Simplicia, et Canonicatus in Collegiatis, ut etiàm Portiones non integras in Ecclesiis Cathedralibus; aut alia Beneficia, quibus Sacer Ordo non est annexus; Sed non ad Beneficia Curata; ut ex cap. Is qui eod. tit. In hoc conveniunt omnes. Dubitatur autem 1. Utrùm Episcopus possit dispensare ad Canonicatum in Ecclesiis Cathedralibus? Et quidem cum probabiliori sententia, et communiori

Digitized by Google

Bossii, Castropal. Barbosæ, Concinæ. Salmanticensium, etc. (contra Pontas, et Tournely, cum Gibert) dicimus, non posse; quàmvis enim Canonicatus in se sit simplex Beneficium, tamen vigore Tridentini Sess. 24 c. 12. est annexus Ordini Sacro; undè hodiè de sua natura Ordinem Sacrum requirit. Vid. lib. 7 n. 428 et 429. Dubitatur. 2. Utrùm Episcopus possit generaliter dispensare in hujusmodi irregularitatibus cum Illegitimis occultis? Admittunt Diana, Avila. Barb. etc. dicentes, Tridentinum jam permittere Episcopis, ut possint dispensare in irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus. Sed nos negamus cum Suarez. Layman, Bonacina, Castropal. Tournely, aliisque: Quin et ipse Diana quòad hoc se retractavit, ex eo quia hujusmodi irregularitas non oritur ex delicto, sed ex defectu; et etiàmsi oriretur ex delicto *Caput liceat* intelligitur de delicto proprio, non alieno. Vid. lib 7. n. 430. Dubitatur 3. Utrùm Episcopus valeat dispensare cum Illegitimo occulto, saltèm ad ministrandum in Ordinibus Majoribus jam susceptis. Affirmant Layman, Castropal. et Diana, non solùm si ille Susceperit Ordines bona fide, sed etiàm malâ fide; et inferunt ex cap. Nisi Personæ, de Renunc. ubi dicitur, posse Episcopum dispensare cum Illegitimo occulto, qui culpabiliter est ordinatus. Verùm omninò negandum est cum Suarez, Fill. Salm. etc. ex rationibus suprà allatis, quòd Episcopus nequeat dispensare circà Ordines Majores. Neque obstat citatus textus, quia illud posse dispensare intelligitur omninò de Papa; ibi enim sermo est de quodam Episcopo hoc modo perperam ordinato. ibid. n. 431.

L. Asserunt Navarrus, Sanchez, Concina, aliique cum D. Thoma, posse Episcopum dispensare etiàm cum Bigamo ad suscipiendos Ordines Majores, et Beneficia Simplicia. Sed nos negamus cum Suarez, Laym. Castropal. Tournely, Barbosa. Bonacina etc. vigore cujusdam Declarationis Sixti V. in qua Pontifex declaravit suspensum quemdam Episcopum, ex eo, quia contulerat Beneficium cuidam Bigamo, addiditque,

Digitized by Google

Ordinatum incurrisse pœnas, utpotè perperam promotum, apud Fagnan. in c. Quoniam de const. n. 32. Si verò Bigamia sit similitudinaria, quàmvis ea sit publica, communissima est sententia cum Toleto, Suarez, Castropal. Sanchez, Salmantic. Tournely, aliisque compluribus, posse Episcopum dispensare etiàm quòad susceptionem Majorum Ordinum; et probatur ex cap. 4 de Cler. Conjugat. et c. 1. Qui Cler. vel Mon. Excipiendum verò communiter, si Clericus habuerit in uxorem viduam aliquam, aut aliam non virginem, aut si habuerit aliam uxorem antè Ordinationem. Vid. lib. 7 n. 552.

LI. IV. Ut diximus ab initio, potest Episcopus dispensare in irregularitatibus, quas quis incurrit ob delictum occultum, excepto homicidio voluntario. Circà hoc ajunt quidam Doctores, quod, his non obstantibus, si homicidium esset taliter occultum, ut nullo modo in judicio probari posset, tunc posset Episcopus dispensare. Verùm hæc sententia jure fuit à Salmant. reprobata, Roncaglia etc. quia ex parte una Episcopi nihil possunt super irregularitatibus, præter id, quod ipsis à Tridentino concessum est in eodem cap. Liceat, in quo expressè excipitur homicidium voluntarium occultum. Quòd verò nomine occulti intelligatur, ut volunt Contrarii, id, quod in judicio probari potest, licet non adhùc probatum sit. id gratis omninò asseritur. Vid. Lib. 7. n. 392. Atque ità declaravit S. C. Concilii die 21. Maji 1718. In ea enim, cum propositum esset, utrùm Episcopus posset dispensare in quodam homicidio perpetrato à quodam puero, qui ludens cum alio puero, istum parvo gladio vulneraverat, et qui post quadraginta dies ex eodem vulnere mortuus erat; ea scilicet ratione, quia delictum istud per decem et octo annorum spatium fuerat occultum; et quia erat moraliter impossibile, ut ad Forum deduceretur, S. C. respondit Negativè. In Thesaur. Declarat. S. C. p. 85. Cæterùm communis sententia est, posse Episcopum dispensare, quandò immineret periculum Animæ, aut alia causa

Digitized by Google

gravissima, et difficile esset ad Pontificem habere recursum. Ibid. n. 391. Insuper communiter asserunt Suar., Castropal. Bonac., Salm., aliique, posse Episcopum dispensare in irregularitate per mutilationem occultam. Num. 381. Insuper est sententia communissima cum Navarro, Layman, Sylvestro, Barbosa etc. posse Episcopum dispensare in irregularitate ob homicidium casuale non modò occultum, sed etiàm notorium, ad suscipiendos Ordines Minores, et Beneficia simplicia: hoc enim antiquitùs jam poterant Episcopi, ut plures DD. testantur; et Tridentinum excepit tantummodò homicidium voluntarium, non casuale, quàmvis publicum. Vide lib. 7 n. 393.

LII. Homicidium verò causale e. c. est, si aliquis volens simpliciter percutere, ob negligentiam occidat: aut si Chirurgus ob negligentiam sit causa mortis, et his similia. Dubitatur indè, utrùm reputetur causale homicidium commissum in rixa? Multi affirmant, ut Diana et Salmanticenses cum aliis: sed nos negamus cum sententia communiori Suarez, Navarri, Concinæ, Tamburini, Sporer, aliorumque cum eodem Diana, qui se retractat; nam qui in rixa perpetrat homicidium, jam voluntariè occidit. Vid. Lib. 7 n. 394. Attamen est valdè probabilis, et communissima sententia cum Suarez, Laym. Nav. Tournely, Bon. et La Croix (qui eam communem vocat) posse Episcopum dispensare cum eo, qui occidit ob propriam defensionem, sed in defensione aliquantùm excedit; nam hujusmodi homicidium nequit dici absolutè voluntarium.

LIII. V. Quòad inhabilitates injunctas à Pontificibus in pœnam, dubitatur, utrùm Episcopus possit dispensare, talis v. g est inhabilitas ad recipienda Beneficia, imposita à Sixto V. in sua Bulla *Effrænatum*, procurantibus abortum; et inhabilitas ad celebrandum à Regnante S. P. Benedicto XIV. injuncta Confessariis sollicitantibus, in sua Bulla: *In Generali Congregatione*. Alii affirmant, sed negandum juxtà dicta lib. 1 n. 191. ubi diximus omninò tenendum, non posse

Digitized by Google

Episcopos dispensare in legibus Pontificiis, nisi specialiter eis facultas à Pontifice fuerit impertita. Negat Anacletus, et dubitat Roncaglia loquendo de abortu; verùm Elbel, et Sporer admittunt absolutè ob regulam communiter receptam (ut dicunt) à Scoto, S. Bonaventura, aliisque; quod Dispensatio, ab omnibus pœnis impositis à jure communi, et Pontifici specialiter non reservatis, intelligatur concessa Episcopis, ut colligitur ex Cap. Nuper 29. de Sent. excomm. Vide Lib. 1 n. 191 in fine, et l. 6 num. 705 in fin.

VI. Circà materiam Matrimonii Episcopus habet varias dispensandi facultates. Dispensare quoque potest in Publicationibus. Insuper dispensare potest in voto castitatis emisso à Conjugibus. Videndum nunc superest, utrùm Episcopi habeant aliquam facultatem circà impedimenta dirimentia.

In impedimentis dirimentibus solus Pontifex potest dispensare. Quod si impedimentum esset dubium, communissima est sententia, posse etiàm Episcopum dispensare: ità dicunt Sa, Merbesius, Tourn., Dian., Pichler, etc. et quàmvis Sanch. in Tractatu de Matrimonio, Lib. 8 D. 6 n. 18 id neget, tamen in Decalogo, Lib. 4 c. 40. n. 26 videtur se retractâsse; ibi enim ait tamquàm ex regula generali: *Cum Dispensationis conservatio sit odiosa, est restringenda ad casus certos; dubii enim non comprehenduntur sub reservatione;* ut asserit, se probâsse anteà Lib. 1 c. 10 n. 7. Vid. Lib. 6 n. 902. v. Cæterùm.

LVI. E contrario quandò impedimentum dirimens esset certum, et matrimonium jam fuisset contractum, est communis sententia posse Episcopum in eo dispensare quoties non facilè posset haberi recursus ad Pontificem, et quoties immineret periculum scandali, aut infamiæ, si Conjuges separarentur, aut incontinentiæ, si non separarentur; ità Sanch. Castrop. Conc. Marches. Tourn. Cabassut. Nat. ab Alex. Bonac. Barb. Salm. et contra quosdam paucos. Vid. N. 1123. Et idem sentit Benedict. XIV. De Synodo l. 9 c. 2. *Præsumendum est Summum Pontificem dele-*

Digitized by Google

gare Episcopo potestatem dispensandi, quam certè requisitus non esset ei denegaturus. Sed advertunt hîc La Croix, et Felix Potestas, quod, si Dispensatio potest commodè obtineri à S. Pœnitentiaria, et Conjuges essent in bona fide, tunc illa sit expectanda, et interim Sponsi sint relinquendi in sua bona fide. Insuper advertendum est cum Pontio, Castrop. Barb. Escob. Sanchez, Salm. aliisque communiter, non posse Episcopum, si ambo Conjuges malâ fide contraxerint; tunc enim si daretur locus hujusmodi dispensationibus, daretur ansa celebrandi quotidiè Matrimonia nulla sub spe Dispensationis. Præterquamquod Tridentin. Sess. 24 cap. 5 velit omninò privari quacumque spe Dispensationis eum, quicumque scienter contrahit in gradu prohibito. Notandum tamen cum Sanch., Salmanticens., Bann., Concin., Aversa, etc. quod ad constituendam in hoc casu malam fidem, oporteat, ut contrahens non modò scienter factum commiserit, quod scilicet cum conjuncta contraxerit, sed insuper quod sciverit, extitisse impedimentum, imò, quod de eo veram notitiam habuérit; Concilium enim inquit : *scienter præsumpserit.* Undè cum ignorantia crassa potest quidem dispensari. Deneganda est insuper Dispensatio ei qui contraxit, sed ex malitia publicationes prætermisit, ut habetur ex eodem Concilio loco citat. Vide lib. 6 n. 1124.

LVII. Si verò Matrimonium non adhùc contractum sit, probabilissima quoque adest sententia, et est communis, quod possit tunc Episcopus dispensare in impedimento dirimenti, quandò imminet periculum infamiæ, et facilis non est recursus ad Pontificem; ità Suarez, Pignatellus, Pontius, Concina, Cabassutius, Castrop, Salm., Bonac., Cardenas, Sylvius, La Croix, Viva, etc. cum Benedicto XIV. De Synodo L. 9 c. 2 n. 2, contra rigidissimum Fagnanum, qui id negat etiàm in mortis periculo, et in necessitate legitimandi prolem; Sed alii communiter ajunt tunc præsumi, aut quod Pontifex deleget Episcopo suam

Digitized by Google

dispensandi facultatem, vel quod in casu tantæ necessitatis cesset dispensationis reservatio, et quod tunc Episcopus dispenset ex potestate sua ordinaria. Vide Lib. 6 n. 1122. et fusiùs eodem Lib. n. 613. Imò asserit Pignatellus probatque, Tom. 3 Consult. 33 n. 6 in tali casu cessare non modò reservationem, sed etiàm legem impedimenti, utpotè eam quæ jam perniciosa evaserit; cum certum omninò sit, legem nocivam non obligare, ut docent omnes cum D. Thom. Et ex hoc inferunt Roncaglia, et Instructor novor. Confessarior. quod adveniente casu, quo Sponsi jam ab Ecclesiam pervenerint, et unus ex ipsis manifestaret Confessario impedimentum occultum jam contractum tamquàm peccatum, et sine scandalo, aut infamia Matrimonium differri non posset, possit tunc Confessarius declarare, eo casu non obligare legem impedimenti, et posse licitè contrahi, verùm ad majorem cautelam consulunt, ut obtineatur indè dispensatio à S. Pœnitentiaria. Sed advertendum est hoc currere, quandò Episcopus esset absens; quandò etenim fieri potest, necessariò ad ipsum est recurrendum, ut dispenset, juxtà ea quæ diximus n. XLV. Dicunt autem Sambovius et Gibert, quod si contrahentes sint diversarum Diœcesium, cum unoquoque sponso debeat à proprio Episcopo dispensari. Verùm probabiliter id negat Honoratus Tournely cum aliis, quia sublato per Episcopum impedimento sui subditi, jam hoc ipso reddit habilem ad contrahendum cum alio impedito; quemadmodum qui habet facultatem dispensandi in aliquo gradu, eo ipso quod dispensat cum uno ex sponsis, dispensat etiàm cum alio. Num. 1142.

LVIII. Quæritur, utrùm Episcopus possit aliis delegare hanc facultatem dispensandi in impedimentis dirimentibus in suprà narratis casibus? Quidam pauci negant; sed communiter affirmant Castrop, Bonac., Barb., Sylvest., Sanch., Pontius, Coninch., Salm., Escobar, etc. Et potest eam delegare non modò in particulari, sed etiàm generaliter pro omnibus casi-

Digitized by Google

bus occurrentibus, ut ajunt Sanchez, Castrop., Salm., Bonac., Elbel, Valentia, Vasquez, Salas, Henriq., Coninch., Guettir; etc. cum enim hujusmodi potestas non industriæ personali, sed Episcopali officio sit annexa, ipsa jàm reputatur ordinaria; et ideò rectè potest delegari, ut notavimus n. xxxiv. Et tantò magis idem dicendum de omnibus aliis facultatibus, quas habent Episcopi circà publicationes et impedimenta impedientia. Advertendum tamen, quod hanc facultatem dispensandi non habeant Vicarii Episcoporum sine eorumdem speciali commissione; diximus enim n. xxxi. quod in generali commissione Vicariatûs non committatur facultas illa quam habent Episcopi, dispensandi in hujusmodi casibus, ob præsumptam Pontificis voluntatem. Vid. Lib. 6 n. 613 et fusiùs n. 1126.

LIX. VII. Episcopus dispensare potest in Interstitiis à Tridentino præscriptis quòad ordinationem Clericorum Et I. quòad Ordines Minores, Concilium remittit prudentiæ Episcopi hujusmodi dispensationem, dicens: *Minores Ordines per temporum interstitia, nisi aliud Episcopo expedire videretur, conferantur.* Sess. 24 c. 11. Quare etiàm inter Ordines Minores (per se loquendo) debet aliquid temporis intercedere, scilicet vel ab una generali Ordinatione ad aliam, ut quidam asserunt, vel ab uno die festivo ad alium, ut quidam alii affirmant, Cæterùm ut dispenselur in hujusmodi Interstitiis, quævis sufficit causa, ut plurimi DD. docent. Inter primam verò Tonsuram, et Ordines Minores probabiliùs nullum requiritur intervallum, quia probabiliùs Prima Tonsura non est Ordo. II. Quòad Subdiaconatum, Concilium requirit annum intervalli à susceptis Minoribus Ordinibus, sed subdit indè: *nisi necessitas, aut utilitas Ecclesiæ aliud requirat, cit. c.* 11. To *Ecclesiæ* intelligendum de Ecclesia cui Clericus est adscriptus, ut constat ex c. 13. III. A subdiaconatu ad Diaconatum etiàm annus requiritur; sed in hoc potest Episcopus ex quacumque rationabili causa dispensare; inquit enim

Digitized by Google

Concilium : *Nisi aliud Episcopo videretur.* Sess. 23 n. 13. IV. Tandem à Diaconatu ad Sacerdotium annus item requiritur, sed magis rigorosè. Exigit enim Concilium non modò Ecclesiæ utilitatem, sed etiàm necessitatem, dicens : *Ad minùs annum integrum, nisi ob Ecclesiæ utilitatem, ac necessitatem aliud Episcopo videretur.* Vid. Lib. 6 n. 794.

LX VIII. Episcopus potest etiàm dispensare ad celebrandum in alio Altari, aut Ecclesia non destinata à Fundatore, quandò adest aliqua justa causa : e. c. si hoc ad ejusdem Ecclesiæ utilitatem redundaret : aut si Capellanus morbo detineretur, aut studiis operam daret, vel aliis negotiis; aut si sinè magna molestia ad Ecclesiam destinatam se conferre nequiret, aut ex similibus aliis rationabilibus causis ; ità communiter asserunt Castropal., Concina, La-Croix, Salm., Barbosa, Roncagl., Passerinus, Henriq., Tamburin, Mazzotta, aliique; tunc enim Episcopus (ut rectè potest, juxtà ea quæ dicemus n. LXVIII.) Fundatoris voluntatem interpretatur. Meritò tamen excipit La Croix cum Pasqualigo, si Fundator Ecclesiam designâsset, et horam, ob commodum speciale familiæ, vel Populi, vel ad cultum alicujus Sancti peculiarem. E contra de Lugo et Tourn: ajunt, quod si Fundator nullum circà hoc finem habuerit ; aut si finis jam cessaverit ; Sacerdos alibi celebrans nonnisi venialiter peccet; imò excusatur ab omni culpa si celebret in Altari Previlegiato, quia tunc redundat in majus bonum ejusdem Fundatoris. Vid. Lib. 6 n. 329.

LXI. IX. Potest insuper Episcopus dispensare justis de causis tàm secum, quàm cum aliis ad celebrandum post meridiem, ut dicunt Lugo, Wigandt, Navarrus, Castrop., Laym., Salm. etc. Lib. 6 n. 354 in fin.

LXII. X. Olim ex Can. Missarum 11. de Consecr. Dist. 1. poterant etiàm Episcopi celebrare vel per se, vel per alios Sacerdotes in quocumque loco etiàm in privatis domibus. Sed posteà à Tridentino Sess. 22. in Decr. de celebr. Missar. etc. vetitum fuit Episcopis ce-

Digitized by Google

lebrandi licentiam impertiri in aliis locis, præterquàm in oratoriis ab eisdem benedictis, et ad sacros usus destinatis, quæ censentur tamquàm publica; undè ibidem potest quotidiè celebrari. Hujusmodi Oratoria debent habere januam ad viam publicam; sed hoc non est intelligendum de illis, quæ in Regularium domibus sunt erecta, aut alicujus Communitatis; ut esset in Seminariis, Conservatoriis, Hospitalibus, vel in Carceribus, quæ non requirunt januam secùs viam, et ritè potest in iis diebus solemnibus celebrari, quemadmodum S. C. declaravit. Idem dicendum de Oratoriis quæ habent Episcopi in suis Domibus etiàm Campestribus extrà proprias Diœceses N. 357.

Insuper Episcopi olim ex cap. ult. de Priv. in 6 cum à suis Diœcesibus essent absentes, poterant celebrare per se, vel per alios in quacumque Domo extrà propriam habitationem. Sed Clemens XI. abstulit ipsis hujusmodi facultatem : Verùm Innocentius XIII. iterùm illam restituit in sua Bulla : Apostolici Ministerii, sub die 4. Maji 1723 in qua dixit, quod prohibitio non esset intelligenda de Domibus, in quibus morarentur Episcopi, *Occasione Visitationis, vel itineris, ut nec etiàm quandò Episcopi in casibus à jure permissis absentes moram faciunt in aliena domo.* Atque hoc confirmatum fuit per aliam Bullam Benedicti XIII. Sed cum hoc privilegium sit personale Episcopi, ideò advertit Tamburinus, alios Sacerdotes absentibus Episcopis non posse in dictis Domibus celebrare. Vid. Lib. 6 n. 358.

LXIV. Dubitatur utrùm Episcopus possit aliquandò dispensare, ut celebretur in Oratoriis existentibus in Domibus privatis? Negat P. Mazzotta : sed communiter affirmant Suarez, Lugo, Castrop. Navarrus, Vasq. Coninchius, Salm. Holzman, Elbel, La-Croix, aliisque complures; dummodò adsit aliqua rationabilis causa, et dummodò licentia non concedatur permanenter *per modum habitûs*, sed solùm *per modum actûs*, idest ob illam accidentalem causam. Dicuntque minimè obstare tam Decretum Tridentini, quia per illud

Digitized by Google

ablata fuit Episcopis potestas ipsis data (ut diximus n. LXII.) impertiendi licentiam celebrandi per modum privilegii, et ad suum arbitrium, sed non dispensandi, ex aliqua justa causa, quàm Decretum Clem. XI. Illud enim est intelligendum juxtà Decreta Pauli V. et Urbani VIII, quibus prohibentur Episcopi dispensare per modum habitûs, præter casum alicujus necessitatis transitoriæ, ut infirmitatis etc. Istud tamen aliqui admittunt tantùm pro quibusdam vicibus intrà annum; sed Pasqualigus, et Gallemart in Trid. Sess. 22 Decret. de Celebrat. Missar. n. 6. (neque dissentiunt Holzman, et Elbel) dicunt indefinitè posse concedi quousque illa accidentalis causa perduret; et meritò, nam prohibitio (quæ semper strictè est intelligenda) cum respiciat tantùm dispensationes permanentes per modum habitûs, non debet extendi ad illas, quæ conceduntur ad tempus per modum actûs ratione alicujus causæ transeuntis. Sed vide de hoc, quæ fusiùs dicta sunt l. 6 n. 359.

LXV. In cap. fin. de Pœnit. et Remiss. legitur concessum Episcopis extrà propriam Diœcesim commorantibus, Prælatisque minoribus exemptis (quo nomine veniunt Abbates, et Superiores locales, et etiàm Prælati Romanæ Curiæ, ut Protonotarii, Auditores Rotæ etc. ut dicunt Suarez, Lugo, Diana etc.) posse sibi eligere Confessarium, sine aliqua ordinarii illius licentia. Sed S. C. declaravit (quod confirmatum est à Gregorii XIII. apud Fagnanum) hoc intelligendum esse, quod valeant sibi eligere aliquem Sacerdotem sibi subditum, vel aliquem non subditum, sed à proprio Ordinario approbatum, idest ab Ordinario Domicilii ejusdem Sacerdotis, ut explicat Lugo, Vide Lib. 6 n. 565, v. Dubitatur hîc 1. Eodem privilegio gaudent Cardinales, sed non alibi nisi Romæ, ut inquit Fagnanus: et valent eligere in Confessarium quemlibet Sacerdotem tàm pro se, quàm pro sua familia, quam possunt etiàm extrà Romam perducere; quod etiàm Episcopis est concessum, Ib. vers. Dub. 11.

Episcopi sunt Delegati Sedis Apostolicæ ad tuen-

dum Clausuram Monasteriorum Monialium etiàm exemptarum, earumque quæ Regularibus sunt subjectæ. Ex hoc inferunt De Alexand. Bautrius, Clericatus, Pellizar. etc. (contra Dianam, et Pasqual.) quod quidem possint Episcopi reservare sibi casus circà Clausuram, atque ità declaravit S. C. Concilii die 16 Novemb. 1620. Quod est intelligendum etiàm respectu Jesuitarum etc.

LXVI. Omnes Confessarii Monialium etiàm exemptarum debent ab Episcopo approbari, ut præscripsit Gregorius XV. in Bulla Inscrutabili, quam confirmavit in omnibus Clem. X. cum alia Bulla Inscrutabili 7. Benedictus XIII. et nuper Clem. XII. qui in omnibus Gregorii Bullam innovavit (de qua infrà n. LXXX.) etiàm quòad ea, quæ Benedictus XIII. contra Gregorii Bullam concesserat. Num. 577. Et ideò ait Tamburinus, etiàm Moniales exemptas incurrere casus ab Episcopo reservatos; quia sicùt ille in approbatione limitare potest tempus, et personas, ità etiàm Casus. Sed alii communius, et probabilius (Pelliz. Quintanad. et de Alexand.) id negant, quia Moniales exemptæ sunt extrà jurisdictionem Episcopi; et approbatio Confessarii respicit tantùm ejusdem idoneitatem; tantò magis, quia in Bulla Clem. X. Superna, dicitur, Episcopum posse limitare tempus, locum, et personas; et nulla fit mentio Casuum Vide Lib. 6 n. 603, Quæst. VI. Verùm hoc non currit quòad Clausuram, circà quam potest Episcopus tàm casum, quàm censuram sibi reservare; juxtà quæ dicemus n. LXXX. Insuper advertendum est, quod per Bullam *Patoralis*, Bened. XIV. possit Episcopus assignare Confessarium extraordinarium Monialibus exemptis, si illarum Prælatus Regularis illum concedere recusaret (qui esse debet alterius Ordinis, vel Sæcularis, et hoc non solùm in morte, sed etiàm in vita singulis annis. Vide Lib. 6 n. 576.

LXVII. XIII. Plures DD. asserunt, ut Angel. Sylv. Armilla, Tabiena, aliique cum Croix (qui illis adhæret) posse Episcopum ex justa causa commutare pias Testatorum dispositiones, ex eo, quia ipsi habent

Digitized by Google

dispensandi potestatem in lege quæ jubet impleri ultimas voluntates, quoties adsit justa causa; idque confirmant ex Trident. Sess. 22 c. 6. Sed nos negamus cum sententia probabiliori Mol. Laym. Sanch. etc. quia in c. Tua de Testam. et in c. 8 ejusdem Sess. 22 à Concilio jubentur Episcopi ad amussim exequi ultimas voluntates. Neque obstat quod opponunt, et quod legitur in eodem Cap. 8 quia ibi tantummodò committitur Episcopis, ut examinent causas, utrùm veræ sint, nec ne, quandò ultimæ voluntates à Sede Apostolica commutantur. Tantò magis, quia in Clement. Quia contingit de Relig. dom. dicitur, bona in aliquem usum applicanda, non posse in alios nisi à Sede Apostolica applicari Cæterùm est valdè probabile quod dicunt Laym. Bonac. Salm. Coninch. et Trull., quod, sivè superveniat aliqua causa, sivè testator ignoraverit aliquam causam, quam si cognovisset, aliter disposuisset, tunc Episcopus possit opus commutare, sed unà cum hærede; quàmvis si hæres contradicat, asserant plures DD. posse id facere Episcopum illo contradicente. Vid. plura de hoc L. 3 n. 931. Quær 2.

LXIX. XIV. Dicunt insuper DD. ut Viva, Diana, Truyl. Busemb. aliique, posse ab Episcopo fieri compositionem incertarum restitutionum (illarum scilicet, quarum Dominus est incertus) quæ pauperibus sunt erogandæ; quoniam (ut ipsi dicunt) hujusmodi Compositio nullâ Lege Pontifici reservatur; et è contra ipsa est juxtà præsumptam Creditorum voluntatem. Sed magis rationabiliter contradicunt, Lugo, Molina, Turrianus, Corduba, aliique, quia talium bonorum administratio pertinet tantummodò ad Pontificem, vel ad Principem. Vid. Lib. 3 n. 591. V. Notat. Et re quidem vera hodiernus Pontif. Bened. XIV. in Bulla Pastor bonus (23 April. 1744) hujusmodi facultatem S. Pœnitent. concessit. Vid. L. 7 n. 470, ad X.

LXX. XV. Affirmant quoque La Croix, Tam. et Pasq., posse ab Episcopo minui numerum Missarum à Testatore relictarum, quoties ob eleëmosynæ parvitatem, qui Missas celebraret, non inveniretur. Sed hîc se

Digitized by Google

opponit P. Concina, et quidem rationabiliter; nam Decretum S. C. emanatum jussu Urb. VIII. et confirmatum ab Inn. XII. interdicit districtè Episcopis reductionem, moderationem aut commutationem onerum Missarum impositorum in *Limine fundatationis*, et post Trid.; volens quòad hoc omninò ad Sedem Apostolicam recursum haberi. Quare rectè ibidem declaratum fuit, quod facultas concessa Episcopis, aliisque à Concilio Sess. 25 cap. 4 intelligenda sit pro reductione Missarum relictarum antè Concilium. Cæterùm, ait Fagn. cum Felino, quod, si ab initio reditus essent sufficientes, et deindè taliter fuerint imminuti, ut nullo modo sufficiant, tunc non videatur ablata facultas, quam habent Episcopi de *jure communi* moderandi Missas juxtà c. Nos quidem de Testam. Vide Lib. 6 n. 331 v. Dub. 1.

LXXI. Jam superiùs dictum est n. 111, posse probabiliter Episcopum dispensare in omnibus, in quibus dispensatio non est specialiter Pontifici reservata. Notandum hîc denique, posse ab Episcopo, juxtà Trident. Sess. 21 c. 7 uniri, aut transferri, ad aliam Ecclesiam Beneficia simplicia jam ad tenuitatem redacta, aut fundata in aliqua Ecclesia, quæ lapsu temporis jam corruit, adeò ut nequeat ampliùs reparari; vide Barb. de Pot. Ep. All. 66 ex n. 15. Insuper Episcopus potest unire Seminariis Beneficia simplicia etiàm reservata, aut affecta, aut vacantia in Curia Romana: Trid. Sess. 23 c. 18. Insuper tempore Visitationis potest Episcopus cogere Parochianos ad necessaria Parocho subministranda. Trid. Sess. 21 c. 4. Potest etiàm novas Parochias erigere, et de Matricis fructibus dotare, si hæc abundet, sed sine præjudicio Possessoris, Trid. eodem loco. Potest etiàm duas Parochias unire, si divisæ nequeant singulæ suum Parochum sustentare; dummodò Populus non adeò distet, ut non sufficiat unius Parochi assistentia; ibid. c. 5.

Digitized by Google

CAPUT IV.

De Privilegiis Regularium.

De Privilegiis spectantibus ad omnes Regulares in communi.

I. *De Exemptione à jurisdictione Episcoporum.* LXXII. LXXIII. *et* LXXIV. *Casus excepti, præcipuè circà celebrationem Missarum.* LXXV. *Declaratio S. C.* LXXVI. *Quibus casibus potest Episcopus obligare Regulares etc.* LXXVII. *Utrum Regulares teneantur præceptis Episcoporum.* LXXVIII. *Utrum Episcopus possit eos visitare.* LXXIX. *Utrum visitare Clausuram Monialium.* LXXX. *Utrum petere rationem Missarum relictarum etc.* LXXXI. *Quibus casibus possit criminaliter procedere etc.* LXXXII. *et* LXXXIII. II. *De obligatione Decimarum.* LXXXIV. *ad* LXXXVII. III. *Circà Fundationes.* LXXXVIII. *De Monasteriis Episcopo subjectis* LXXXIX. IV. *De Judice Conservatore.* XC. *De Sepultura.* XCI. et XCII. *De Portione Canonica etc.* XCIII. et XCIV.

LXXII. I. Regulares habent privilegium exemptionis à jurisdictione Episcoporum, nam Prælati Regulares habent in suis Ecclesiis et Monasteriis jurisdictionem quasi Episcopalem, tàm quòad personas, quàm loca, sicùt probant Salm., qui agunt fusiùs de omnibus privilegiis prædictis in hoc puncto, sed nos solùm denotabimus hîc res magis principales. Salm. tr. 18 c. 3 n. 3.

LXXIII. Itaque quòad prædictam exemptionem annotandum primò, quod in dubio alicujus Privilegii, decisio spectet ad Summum Pontificem, quemadmodum declaratum fuit à Clemente IV., et ab aliis Pontificibus. Salm. ibid. n. 6. Annotandum secundò, quod hoc Privilegio exemptionis Regulares cedere non possint, sicuti habetur ex cap. eum tempore de arbitris, quia id redundaret in damnum Religionis. Quare nulla consuetudo in contrarium potest in hoc prævalere. Salm. ibid. n. 7.

LXXIV. Notandum tertiò, hoc privilegio gaudere non solùm Professos, et Conversos, sed etiàm Novitios, qui in favorabilibus veniunt sub nomine Religiosorum, et etiàm Tertiarios, et Beatos, sicùt dictum

Digitized by Google

est n. VIII. Servi etiàm Regularium, qui actu famulantur, et resident intrà claustra Monasteriorum, et vivunt sub obedientia, juxtà Tridentinum Sess. 24 c. 11 eximuntur à jurisdictione Episcoporum, tàm quòad censuras (juxtà Bullam Alexandri IV. apud Salm.) quàm etiàm quòad Communionem Paschalem. Vide Salm. c. 3 n. 8, et vide Lib. 6 n. 240, in fin. Notandum quartò, quod Apostatæ, et fugitivi possint capi ab Episcopis; sed solummodò, ut, consignentur suis Superioribus. Episcopus solùm eos posset punire in casu, quo eorum Monasteria essent in longinquo posita, et ab ipsis moniti nollent regredi juxtà Trident. Sess. 7 c. 3. Salm. c. 3 n. 8. Vide alia, quæ de hac re dicentur n. LXXXII et LXXXIII. Notandum quintò, quòd Sæculares in Monasteriis existentes, si ibi patrent aliquod delictum, non incurrant pœnas ab Episcopo impositas. Salm. ib. n. 9, et Tract. 10 de Cens. c. 5 n. 113, cum Laym. Avila, Peirin. Garzia, et aliis pluribus. Excipiatur; si contravenirent Ordinibus Episcopi circà Missarum Celebrationem, sicùt dicetur in fine sequentis numeri.

LXXV. Sextò annotantur è contrario multa hoc in loco, in quibus Regulares non eximuntur ab Episcoporum jurisdictione. Et primò sine Episcoporum licentia nequeunt Regulares ædificare Monasteria, juxtà Bullam Urbani VIII. die 28 Aug. 1624. Et animadvertatur, quod in Bulla Gregorii XV. *Alias* prohibeantur Episcopi dare hanc licentiam, si in Monasterio nequeant alii reditibus, aut eleëmosynis saltèm duodecim Religiosi, sed hoc intelligitur quòad Hospitia, ut dicunt Barb. Peirin., et cæteri. Secundò, Regulares non possunt in lucem libros edere sine Episcopi licentia, ut ex Tridentino Sess. 4. Decret. de Edit. librorum. Salmamticens. cap. 3 num. 10 et 11. 3. Episcopus potest cogere Religiosos ad restituendum Novitiis, qui nolunt professionem emittere totum id, quod attulerunt ingressu. Vide Salmenticens. tract. 15 d. 3 p. 7. 4. Dispositio facienda à Novitio, non antè duos menses, quàm profiteatur, fieri non potest

Digitized by Google

(juxtà Tridentinum Sess. 35 c. 16) absque licentia Episcopi, aut Vicarii. 5. Episcopus habet potestatem cognoscendi simùl cum Superiore de Religiosi causa nullitatis Professionis. Salm. ibid. c. 5 n. 15. 6. Episcopus, aut alius ab eo deputatus debet scrutari voluntatem Virginum, quandò ingrediuntur, aut profitentur in Monasteriis ex Tridentino Sess. 23 c. 7. Sed id debet efficere infrà quindecim dierum spatium, aliter non potest huic rei se ampliùs ingerere. 7. Episcopus potest prohibere, ne in Monasteria Monialium, etiàm exemptarum, suscipiantur ultrà numerum earum, quæ possint inibi ali juxtà redituum facultatem, sicuti statutum fuit in Bulla S. Pii V. Salm. Tr. 18 c. 3 n. 14. 8. Episcopus potest cogere Monachos, qui permanenter degunt extrà Monasteriorum claustra, propter debita ab ipsis contracta cum pauperibus Personis, ut sunt pupilli, viduæ, etc. Salm. ibid. n. 15. 9. Episcopus potest adstringere Religiosos, ut Processionibus intersint; juxtà Tridentinum Sess. 25 c. 13, dummodò eos vocet non per publicum Edictum, sed medio aliquo nuntio personaliter. Salm. dict. c. 3 n. 16 et 17. 10. Episcopus habet jurisdictionem suprà Monasteria, in quibus non possunt ali 12. Religiosi, ut dicetur num. LXXXVIII. Deindè excipiuntur Episcoporum Ordines circà Missarum celebrationes : Etenim quòad hoc statuit Tridentinum Sess. 22 de Observ. in Celebr., ut Episcopi se gerant velut Delegatos Apostolicos, dicens : *Ut non solùm ea ipsa, sed quæcumque alia hùc pertinere visa fuerint, ipsi ut Delegati Sedis Apostolicæ prohibeant, mandent etc. ad ea inviolatè servanda censuris, aliisque pœnis Fidelem Populum compellant : non obstantibus privilegiis, exemptionibus, ac consuetudinibus quibuscumque.* Item hîc notandum quod adsit Respons. S. C. ad Episc. Nebiens. 7 Februar. 1632, (l. 14. Decret. p. 571 à tergo) ubi generaliter loquendo dictum fuit : *In his, in quibus à jure communi, à S. Concilio Tridentino, à Constit. Apostolicis tributa est Episcopo jurisdictio in Regulares, potest illos etiàm per censuras Ecclesiasticas compellere.* Et idem decisum fuit

Digitized by Google

die 4 Junii 1672, (lib 27 Decret. pag. 406.), Quare, sicùt benè advertit Benedictus XIV. Synod. Lib. 9 c. 15 n. 5. Episcopi quòad celebrandas Missas possunt adigere omnes, quàmvis Regulares, ad observanda non solùm ea, quæ statuuntur à Concilio, sed etiàm quæ statuuntur à se ipsis. Quare rectè Eminentissimus Cardinalis Spinelli cum esset Archiepiscopus Neapolis die quinta Januar. 1743, præcepit sub pœna suspensionis à Divinis, etiàm Regularibus, ne admitterent ad celebrandum in suis Ecclesiis aliquem Sacerdotem advenam sine licentia Ordinarii.

LXXVI. Annotantur alia, quæ declarata fuêre à S. C. in Decreto die secunda Julii 1520. Et 1. Regulares possunt recipere, quæ à Devotis offeruntur, sed non mendicando per Ecclesiam. 2. Non possunt uti Pallio, aut Pluviali per Parochiam extrà earum Ecclesias, aut earum recinctum; neque possunt facere Processiones, dummodò non habeant pro se consuetudinem in contrarium, ut dicunt Rodriq. Bordon. et Villalobos. Vid. Salm. Tract. 18 cap. 8 n. 18 et 19. 3. Vocati ad funeralia debent ire ad Ecclesiam, ubi manet Clerus jam coactus; sed in hoc dicunt Salm. cum Lezana, esse consuetudinem in contrarium. Cit. n. 19. 4. Non potest vetari Regularibus, ne celebrent Missam in suis Ecclesiis antè Missam Parochialem, et non pulsent Campanas, uti declaravit S. Pius V. in Constit. Etsi Mendicantium §. 2. 5. Regulares nequeunt publicare Matrimonia. 6. Possunt ipsi concionari in suis Ecclesiis, tempore Adventûs, et Quadragesimæ, quàmvis in Parochia sermocinentur. Vid. apud Salm. c. 3 n. 19.

LXXVII. In tribus Casibus potest Episcopus cogere Regulares ad obediendum, etiàm adhibitis censuris: primus est, ad restituendas res Novitiis, ut dictum est, juxtà Trident. sess. 25 c. 16. 2. ad observandam Clausuram, loquendo de Monialibus Trid. ibid. c. 5. 3. ad observandum totum id, quod ab Episcopo statutum est quòad Missarum celebrationem, ut dictum est n. 75. Et circà id refert Bened. XIV. De Synodo

Digitized by Google

l. 9. c. 15 n. 5 duo Decreta S. C. Concilii, in quibus dictum fuit, quod Episcopi ut Delegati Apostolici possint etiàm censuris cogere Religiosos, et procedere adversùs eosdem, si admittant ad celebrandum in suis Ecclesiis advenas sine Episcopi licentia, juxtà Trident. sess. 22. Decr. de Observ. in Cel., ubi præceptum fuit, præsertim Episcopis: *Interdicant, ne cui vago, vel ignoto Sacerdoti Missas celebrari liceat.* An deindè in aliis casibus supracitatis possit Episcopus cogere censurâ Regulares; Affirmant Barbosa, Garzia, et alii, sed communiùs negant Sanch. Lezana et Salm., cum aliis, propter multa privilegia Papalia, quæ hac de re afferunt, et addunt cum Barbosa, Diana, Lezana (contrà alios) quod Episcopus ne denunciare quidem possit Regulares excommunicatos, etiàm ob publicum delictum. Salm. c. 3 n. 4 per totum.

LXXVIII. Quæritur primò, utrùm Regulares obligentur Decretis Synodorum Provincialium, aut Diœcesanarum, aut aliis Episcopi præceptis? Certum est, Regulares non teneri interesse dictis Synodis, dummodò non sint Parochi, sicùt habetur ex Trid. sess. 24 c. 2. ex pluribus Decretis S. C. Deindè quòad quæsitum, Vasquez, Sanchez, Becanus, aliique dicunt, obligari ad eorum omnium observantiam, quæ non præjudicant observantiæ Regulari; sed non intelligitur quòad vim coactivam, ità ut contraveniendo non incurrant aliquam pœnam, sed solummodò quòad vim directivam, idest ut se conforment Reipublicæ, cujus sunt partes. Alii tamen, ut Suarezius, Lezana, Salmanticenses etc. id negant (dummodò hoc necessarium non sit ad evitandum scandalum, aut casus non esset, in quo Religiosus aliquis haberet aliquod munus dependens ab Episcopo, ut munus Parochi, Confessoris, Concionatoris, etc.). Et id probant ex c. 1. de Privil. in 6. ubi dicitur, Regulares eximi à præceptis Episcoporum, exceptis casibus in jure expressis. Rationem deindè Adversariorum dicunt valere, quandò partes sunt homogeneæ, non autem, si sunt heterogeneæ, ut sunt Religiosi, qui non perindè ac

Digitized by Google

sæculares multa alia onera particularia habent. Cæterùm in duobus ulla sine hæsitatione ipsi obligantur ad obediendum, ut dicunt in Trid. sess. 25 cap. 12. I. quòad observantiam interdicti positi ab Episcopo semper ac observatur ab Ecclesia Matrice. II. quòad observanda Festa ab Episcopo statuta. Vid. Salm. tract. 18 c. 3 § 4 per totum. Præter ordinationes circà Missarum celebrationem, ùt dictum est superiùs n. 75 circà finem. Prætereà notetur, Episcopum posse Regularibus interdicere auditum Confessionum in propriis ædibus, sivè cellis, juxtà Decretum S. C. emanatum ann. 1617. 15 Septembr. et videri potest apud P. Ferraris. Potest etiàm vetare omnibus Confessariis audientiam Confessionum Mulierum, aut Puellarum extrà Confessionale sub pœna suspensionis ab audiendis Confessionibus ex Decreto Congr. 18 Decemb. 1694 apud eumdem Ferraris.

LXXIX. Quæritur secundo, utrùm Episcopi possint visitare Personas, et Monasteria Regularium? Communiter loquendo, certum est ex c. Nulli, 16 quæst. 1, et ex Tridentino sess. 25 c. 8. exemptas esse à Visitatione Episcopi, tàm Personas, quàm Monasteria, et Ecclesiam Regularium (dummodò in illis degant duodecim Religiosi. Vide num. LXXXVIII.) Et juxtà plures Declarationes Sacræ Congregationis etiàm Ecclesias Parochiales Sæcularium, quæ subduntur Regularibus, et ubi Parochus est Religiosus; qui, si deliqueret etiàm circà suum officium, non posset ab Episcopo puniri. Sed hoc non obstante nunc præter Bullam Gregor. XV. *Inscrutabili*, à Benedict. XIV. declaratum atque definitum est in Bulla Cum nuper 51 ann. 1751. hujusmodi subjectos esse Episcopo *in his vel quæ ad ipsum spectant exercitium curæ animarum, vel etiàm eorum vitam, et mores pertinent.* Sed fusiùs idem Bened. XIV. de hac re agit in quadam Bulla peculiari *Firmandis*, edita die 6 Nov. 1744. ubi plura statuit. 1. Quod Parochi Regulares omnimodè subsint jurisdictioni, et correctioni, et visitationi Episcopi, in iis, quæ concernunt curam animarum, et pro-

Digitized by Google

prios mores. 2. Quòad visitationem localem possunt visitare Altare, in quo SS. Eucharistiæ Sacramentum asservatur, Sacrum Tabernaculum, Fontem Baptismalem, Confessionale, in quo residet Parochus, Pulpitum, è quo Parochus concionatur, Sacrarium ad inspiciendam sacram supellectilem, Sepulchrum Parochianorum, eorumque Cœmeterium, Turrim Campanariam, si adsint ibi Campanæ Parochiales, omnia sacra Vasa. 3. Quòad personalem, debent scutari vitam ac mores Curati, quoad ea quæ extrà Claustrum prodierint; item examinare, an titulo legitimo eam curam exerceat, an resideat, an ad Synodum vocatus iverit, an Conferentias casuum conscientiæ habeat frequenter, an onera curæ adimpleverit, an Missam pro Populo applicaverit, an festis diebus concionatus fuerit etc. an vacet confessionibus audiendis, an ægrotantibus assistentiam præstiterit, an Pueros antè Confirmationem et Communionem instruxerit, an de Matrimonii impedimentis inquisiverit, et an Sponsi in rebus Fidei sint edocti, et an rectè ordinatos habeat libros Parochiales. 4. Quod licet Superiores Regulares non possint deputare aliquem ad curam sine Episcopi approbatione, possint tamen eum removere, illo inscio, et ità pariter Episcopus possit curâ illum privare sine consensu Superioris, si id justa causa expostulet, etc. Potest et visitare Ecclesias etiàm annexas, et subditas Monasteriis, si earum administratio sit penes Parochos sæculares, proùt pluries declaravit S. C. apud Bellarminum, et Barbosam; Excipe, si incorporatæ essent Monasteriis, aut nullius essent Diœcesis. Possunt prætereà Episcopi visitare Confraternitates Sæcularium fundatas in Monasteriis, sed dumtaxat quòad administrationem bonorum, non quòad Altaria, ut ex Trid. sess. 25 c. 20 et ex pluribus Decretis Sacræ Congregationis. Excipiuntur insuper illæ, quorum Præfectus est Religiosus, ex privilegio Greg. XIII, cui nulla contraria consuetudo potest obstare. Salm. Tr. 18 c. 3 n. 31 ad 36.

LXXX. Quæritur tertiò, utrùm Episcopi possint vi-

Digitized by Google

sitare Claustra Monialium exemptarum? Negant Salm. cum Nav. Sanch. Bonac. Pelliz. etc. ex cap. Periculoso, de statu Monac. in 6, ubi cura Christi Monialium exemptarum manifestè conceditur Superioribus Regularibus. Neque obstat (ut ajunt) Trid. sess. 25 c. 5., ex quo contendunt Patroni adversæ sententiæ, Episcopos esse Delegatos Apostolicos quòad Claustrum Monialium exemptarum, cum ibi statuatur, ut ipsi curent, ut restituatur aut conservetur Claustrum *omnibus Monasteriis sibi subjectis ordinariâ, in aliis verò Sedis Apostolicæ authoritate.* Etenim respondent, quod sub *in aliis* etc. non intelligantur Monasteria Regularibus subjecta, sed subjecta immediatè Pontifici, quod asserunt declaratum fuisse per Pium V. suâ Bulla *Circà Pastoralis;* eò magis, quia Concilium in loco prædicto renovat, non revocat citatum textum *Periculoso.* His non obstantibus contraria sententia amplectenda est cum Barbosa, Gavanto, Lezana etc.; quia licet non obstaret Tridentinum, nihilominùs obstat equidem Bulla Gregorii XV. *Inscrutabilis* anni 1622, in qua dictum fuit. 1. Quod Regulares nequeant destinare alium ad audiendas Monialium Confessiones, præter eum „ qui fuerit approbatus ab Ordinario (et in hoc animadvertendum est, quod prætereà statuerit Benedictus XIV. in Bulla *Pastoralis* die 5. Augusti 1748, confirmans Bullam, *Apostolici Ministerii*, Benedicti XIII.; quod scilicet, si Regularis Superior negligeret assignare saltèm semel in anno Confessarium extraordinarium, aut sæcularem, aut alterius Ordinis, quemadmodum Pontifex præcipit; possit illum assignare Diœcesis Episcopus). 2. Statuit Greg. XV., quod Administratores Monasteriorum dictarum Monialium debeant rationem reddere Episcopo administrationis bonorum. 3 quod Episcopus valeat removere Confessarium, aut alium Administratorem Monasterii, si Superior monitus illum non removet. 4. quod Episcopus præsidere possit electioni Abbatissæ. Ac quintò specialiter fuit statutum, quod Episcopus possit corrigere, et punire, veluti Delegatus Apostolicæ Sedis, eos om-

Digitized by Google

nes, qui aliquid admittunt adversùm Claustrum Monialium, etiàm exemptarum. Placet hîc annotare verba Bullæ. *Tàm Sæculares, quàm Regulares nullis privilegiis tueri se possint, quominùs, si deliquerint circà personas intrà septa degentes, aut circà Clausuram Monialium; etiàm Regularibus subjectarum, ab Episcopo, tamquàm ad hoc Sedis Apostolicæ Delegato, puniri, et corrigi valeant.* Vid. Barbosam de pot. Episc. All. 102 n. 7 et Salm. c. 3 n. 37 ad 30. Et ibidem refert Barbosa Decretum quoddam Sacræ Congregationis, ubi statuitur, quod nullimodè possint impediri Episcopi, quin visitent Monasteria exempta, et Regularibus subjecta quòad observantiam Clausuræ, et qui præsumit impedire, post tertiam monitionem incurrat excommunicationem ipso facto ex Clem. Attendentes, de statu Mon. Vid. de Alexandr. de Monial. c. 6 n. 4 qu. 3. Prætereà hoc in locò annotandum est, quod Clem. X., et Clemens XII. præceperint, ut observaretur Bulla Gregorii XV. *non obstante quacumque contraria consuetudine.*

LXXXI. Quæritur 4. Utrùm Episcopi exigere queant à Regularibus rationem Hæreditatis relictæ cum onere Missarum, aut Legatorum, quibus satisfaciendum à sæcularibus? Videntur posse, ex eo, quod eruitur ex Tridentino Sess. 22 c. 8 ubi præbetur Episcopis potestas visitandi omnia Legata pia, *non obstante quocumque privilegio in contrarium.* Et dicunt Salm., quod ex hoc rectè sententia ista redderetur probabilis. Sed ipsi deindè id negant ob multa privilegia Regularibus concessa, præsertim per Pium V., in quibus declarantur exempta Religiosorum bona à quacumque Episcopi jurisdictione, non obstantibus quibuscumque Constitutionibus Apostolicis, et Conciliis. Salm. Tract. 18 c. 3 n. 40, ad 42.

LXXXII. Quæritur 5. Utrùm Episcopus in aliqua causa possit procedere criminaliter contra Regulares? Dictum est, Regulares exemptos esse ab Episcoporum jurisdictione, præterquam in casibus in jure expressis. Præter id, quod spectat ad Missarum celebratio-

Digitized by Google

nem, et Clausuram Monialium; in duobus aliis casibus possunt ex Tridentino Episcopi contra eos procedere. 1. Si Regularis aliquis patraret delictum, degendo extrà Monasterium, Trid. sess. 6 c. 3. Sed hoc intelligitur eorum respectu, qui permanenter extrà Monasterium habitant, non verò quòad illum Religiosum, qui extrà maneret causâ Confessionum excipiendarum, aut Concionandi, aut alterius negotii ad tempus; aut incoleret Pagum, aut locum alium dependentem à Monasterio ob negotia Religionis. Sed hîc oritur dubitatio, utrùm possit Episcopus punire illum deliquentem, qui inhabitaret alium locum ad longum tempus ex licentia sui Superioris? Alii affirmant, veluti Tamburin. Barb., Lez. etc. pluribus innixi declarationibus Sacræ Congregationis. Alii, quemadmodum Salm. cum Sanch. Silvestr. Peirino, Bordono, etc. negant ex Cap. Ex Rescripto, de jurejur. ubi dicitur, quod qui manet extrà Monasterium ex licentia Superioris, judicetur in Monasterio manere. Quare ajunt, quod tàm Concilium, quàm prædictæ declarationes vigere intelligantur in eos, qui extrà Monasterium morantur sine licentia, aut in loco adeò remoto à suo Superiore, ut puniri non possint, nisi post longissimum tempus. Salm. c. 3 n. 46, ad 48.

LXXXIII. Secundus casus est, cum Religiosus, etiàm degens in Monasterio, extrà illud delinqueret cum publico Populi scandalo, et Superior eum non puniret. Trid. Sess. 25 c. 14. Et quia Superiores quidam transmittebant hujusmodi Delinquentes extrà Diœcesim, ut immunes essent à pœna, statuit Clem. VIII. Ann. 1596, in Bulla Suscepti oneris, quod in tali casu, instante Episcopo, Superior infrà tempus ab Episcopo præscriptum revocare debeat delinquentem, et punire; aliàs possit eum castigare Episcopus loci, quò ipse transmissus est: Salm. Tract. 18 c. 3 n. 46, ad 48. Annotant deindè Salm. cum aliis 1 quod hujusmodi Concilii Decretum vigere debeat cum delictum est notorium etiàm facti publicitate. 2. Non valeat adversùs Superiores Delinquentes, qui in odiosis non includun-

Digitized by Google

tur sub nomine Regularium, quemadmodum ait Concilium. 3. Quod Episcopus procedere non possit, nisi postquàm pluries monuerit Superiorem, ut delinquentem puniret, et ille neglexerit. Si tamen Episcopus Delinquentem in actuali delicto interciperet, potest illum capere (sicùt dictum fuit), sed oportet ut statim eum transmittat ad Superiorem; et quandò crimen fuisset gravis scandali, potest etiàm eumdem retinere in Carcere, ut transmittat infrà 25 saltèm horarum spatium. Superior deindè præbere Episcopo debet sufficientia argumenta secutæ punitionis. Episcopus, licet capere possit summariam informationem, ut eam ad Superiorem transferat, non potest tamen juridicum efformare processum adversùs reum; sed si fortè efformâsset, probabile est eo Superiorem uti posse ad procedendum in suum Religiosum, ut ajunt Salm. cum aliis. Num. 50 et 51.

LXXXIV. Secundò, Regulares Privilegium habent exemptionis à contributione Decimarum. Arrepta occasione, opportunè hoc in loco annotantur quædam circà Decimas. Decimæ dicuntur illa fructuum portio, aut industriarum personalium, quæ à Fidelibus tribuenda est Ecclesiæ Ministris pro eorum sustentatione. Reverà Decimæ debentur ex jure Divino Naturali; sed quòad quantitatem, idest decimam partem, sunt ex jure Ecclesiastico, cum cessaverit jus antiquum divinum, ut judiciale. Hinc fit 1. Pontificem posse quemlibet eximere ab onere Decimarum, Pontificem, inquam, non Episcopos: ipsi dumtaxat possunt ex Trid. Sess. 21 c. 5 et 7, applicare Decimas unius loci ad alium, et unire, ac separare Beneficia. Vid. Salm. Tr. 18 c. 3 n. 52 et 54. Infertur 2 quod consuetudo ritè possit aliquos eximere à solvendis Decimis, dummodò remaneat id, quod sufficit ad congruam Ecclesiasticorum sustentationem; sed hujusmodi consuetudo præscriptionem quadraginta annorum non interruptorum habere debet, licet ab initio nec titulus, nec bona fides interfuerint: ad præscriptionem deindè (accipiendo vocem proùt sonat præscriptio, non ut

Digitized by Google

consuetudo) necessaria sunt bona fides, et quadraginta anni cum titulo ; sine titulo autem requiritur tempus immemorabile. Pro futuris Decimis fieri potest compositio ; sed etiàm solummodò à Pontifice, non ab Episcopo ; nisi fieret inter unam, et aliam Ecclesiam. Dictum est pro futuris, quia præteritas remittere potest etiàm ille, cui debentur. Salm. Tr. 18 c. 4 n. 55.

LXXXV. Olim Decimæ debebantur, ut dictum est, tàm ex fructibus bonorum, quàm ex Personarum industria. Sed juxtà præsentem consuetudinem pœnè universalem solvuntur solùm ex fructibus bonorum tàm stabilium, quàm mobilium, juxtà Cap. non est, de Decim. Et debentur ex fructibus integris non deductis expensis, et oneribus contributionum, ut ait S. Th. 2 2 qu. 87 art. 2 ad 4 et alii communiter ex c. cum non sit, de Decim. Salm. c. 3 n. 58.

LXXXVI. Decimæ prætereà solvi debent ab omnibus Fidelibus, etiàm à Principibus, sed non à pauperibus : Omnes tamen, nisi sint in extrema necessitate, sed solùm in gravi, si pervenirent ad meliorem fortunam, tenentur solvere præteritas Decimas, ut dicunt Suar. Laym. Castr. et alii. cum Salm. Ib. n. 59. De jure autem communi tàm Clerici, quàm Religiosi, et etiàm Parochi tenentur solvere Decimas suorum bonorum patrimonialium, licet assignata fuissent ad titulum Ordinationis, non autem bonorum beneficiorum, ut docet D. Th. l. c. a. 4 in corp. et ad 1 ex C. Si quis Laicus 16 qu. 1. Quòad eos verò, qui deficiunt à solvendis Decimis, hæc statuit Trid. Sess. 25 c. 12. *Qui decimas subtrahunt, vel impediunt, excommunicentur, neque ab illo crimine, nisi plenâ restitutione requisita, absolvantur.* Vid. Salm. n. 60 ad. 62.

LXXXVII. Sed quidquid sit de jure antiquo, hodiè ex multis privilegiis Pontificiis omnes Regulares, etiàm Moniales, cujuscumque Ordinis (et etiàm Equites Hierosolymitani) eximuntur à Decimis non solùm personalibus, sed etiàm stabilium, tàm propriorum (etsi colantur à colonis) quam Conductorum, ut Emphiteuticarum. Vide Salm. n. 82 ad 89. Notandum tamen

Digitized by Google

quod si transeant in dominium Regularium bona jam Decimis obnoxia, remaneant ipsa ad idem onus subjecta, ex pluribus Decretis S. C. et Rotæ apud Pignat. t. 1. Cons. 355 et t. 8. Cons. n. 9.

LXXXVIII. Tertiò. Olim Regularibus vetitum erat, ne nova ædificarent Monasteria, aut derelinquerent ædificata sine expressa licentia Summi Pontificis, Cap. 1 de Excess. Prælat. in 6 ex cap. un. de Relig. Dom. in 6. Tractu deindè temporis obtinuerunt diversa privilegia; sed hæc omnia ann. 1624, limitata fuêre ab Urbano VIII. in Bulla Romanus Pontifex, ubi statutum fuit, non posse acceptari nova Monasteria, nisi observatâ formâ Canonum Tridentini, et Bullæ Clementis VIII. Quoniam ad institutum. Quare hodiè ad fundandum novum Monasterium tria requiruntur. I. Licentia Episcopi. Utrùm verò requiratur etiàm licentia Pontificis, alii affirmant, ut Barb, Tamb. Pelliz., ex declaratione S. C., negant verò Salm. cum Lez. Suar. Rodr. et alii. 2. Ut adsit consensus eorum, quorum interest, et præsertim omnium Monasteriorum existentium intrà quatuor milliariorum spatium, aliter Episcopus concedere non potest dictam licentiam, nisi quandò illi injustè contradicerent. Salm. tr. 18 c. 8 n. 24, ad 131. Carmelitæ tamen Privilegium habent, ut alii Ordines fundare non possint, ubi ipsi habent Monasterium infrà spatium 560 Ulnarum Florentinarum; et Minores infrà spatium 1200 Ulnarum etc. Contrà Minimi, et Jesuitæ privilegium habent fundandi in locis etiàm non remotis intrà spatium 560 Ulnarum prædictarum. Et in omnibus his Privilegiis conceditur communicatio. At prædicta privilegia circà Ulnas juxtà consuetudinem non intelliguntur quòad Monasteria, quæ fundantur in civitatibus. Vid. Salm. n. 137 ad 140. Requiritur, ut novum Monasterium possit commodè reditibus, aut eleëmosynis sustentare duodecim Religiosos; sufficit tamen, quod adsit intrà breve tempus probabilis spes prædictæ sufficientis sustentationis. Quod si Monasterium (intelligitur de Monasteriis fundatis post citatam Bullam Urb. VIII.

Digitized by Google

emanatam ann. 1624,) non valeret sustentare duodecim Religiosos, qui reverà in illo non habitarent, statutum fuit per Sacram Congr. pluribus Decretis, confirmatis à Gregor. XV. et Urb. VIII. ut hujusmodi Monasterium omninò subjectum esset Episcopo per hæc verba: *Ordinarii loci visitationi, correctioni, atque omnimodæ jurisdictioni talia Monasteria erecta absque eo, quod* 12. *Fratres in eis valeant habitare, et de facto habitent, subjecta esse intelligentur.* Salm. Tract. 18, c. 3 n. 129 et 130. Eædem conditiones requiruntur in fundandis Monialium Monasteriis. Et advertendum hîc quod ex Tridentino, et Sacr. Congr. prohibeatur, ne fundentur Monialium Monasteria extrà habitatum. Ibid. n. 134.

LXXXIX. Prædictæ conditiones non requiruntur in fundandis Hospitiis Religiosorum, ut notant Peyrinus, Tamb. etc. saltèm (ut limitat Lezana) si ibi non recipiant Missas, et non habeant Ecclesiam. Ib. n. 132. Neque requiruntur in translationibus Monasteriorum, quæ possunt fundari (ut probant Salm. cum Navar. Barbos Peyrino, Lezana etc.) sine consensu Pontificis, Episcopi, vel aliorum Monasteriorum, dummodò translatio non afferat iis præjudicium: Etenim dicunt, quod jam anteà haberent tale privilegium à pluribus Pontificibus concessum, et quod illud limitatum sit tantùm quòad novas Fundationes, quales non vocantur translationes Monasteriorum ex uno situ ad alium commodiorem ejusdem Terræ (ut intelligitur), aut prope illam, derelinquendo antiquum Monasterium. Et in tali casu Religiosi retinent omnia bona, et jura Monasterii derelicti. Num. 133 ad 143. Possunt prætereà Religiosi ex concessione Urb. VIII. et Innoc. VIII., quandò deficerent reditus, et eleëmosynæ unius Monasterii, illud unire, et incorporare alteri. Salm. c. 3 n. 150. Insuper possunt ad libitum redire ad Monasteria derelicta, dummodò reditus non afferrent aliquod novum præjudicium aliis Monasteriis. Num. 148. Possunt insuper Generales Religionum Superiores ex concessione Sixti IV. et

Digitized by Google

ejusdem Urb. VIII. supprimere Monasteria miserabilia, transferendo eorum bona ad majora Monasteria. Annotetur hîc, quod Monasteria concessa ab Universitatibus, cum derelinquuntur, in manus Ordinarii derelinqui debeant, at si propriis reditibus, et eleëmosynis ædificata fuerint, remaneant in dominio Religiosorum, ut de iis possint liberè disponere Salm. num. 147.

xc. IV. Regulares habent privilegium eligendi judicem conservatorem, qui judicet de omnibus illis causis, in quibus Religiosi sunt rei, et etiàm in quibus sunt Actores, sed quandò sunt Actores, solùm propter injurias, et manifestas violentias ipsis irrogatas. Vide Salm. Tract. 18 c. 3 a n. 152 ad 178.

xci. V. Regulares habent privilegium admittendi eos omnes, qui volunt sepeliri in eorum Ecclesiis. Annotamus hîc præcipua quædam circà sepulturam, de qua fusiùs tractant Salm. Tr. 18 c. 3 punct 6. Quicumque ad pubertatem pervenerit, sibi eligere valet sepulturam ubicumque; etiàm Episcopi; nisi autem illam sibi eligant, sepeliri in Cathedrali debent. Ib. n. 186. Religiosi tamen debent sepeliri in Monasterio, etsi morerentur extrà illud, dummodò locus non esset nimis remotus. Novitii valent sibi eligere sepulturam extrà Monasterium: quod si non faciant, sepeliri debent in illo, licet obirent, dum in alia domo manerent ex licentia sui Superioris. Num. 187. Idem intelligitur quòad Commensales, et Familiares, qui actù serviunt, et resident in Monasterio sub obedientia Superioris. Et hi valent recipere omnia Sacramenta à Religiosis, Baptismo excepto, et Matrimonio. n. 118. 214 et 215. Gravissimas incurrunt pœnas Clerici, et Religiosi inducentes alios ad promittendum juramento, voto, aut fide data, se electuros sepulturam in propria Ecclesia. Num. 191. Privandi sunt sepulturâ, qui moriuntur impœnitentes, et de quibus publicè constat, non fuisse confessos in anno, nec communicâsse Paschali tempore, et ità etiàm Hæretici, Excommunicati, qui sibi ex ira mortem intulerunt, si deindè

Digitized by Google

pœnitentiæ indicia non præbuerint, uti habetur in Rituali Romano : *Peccatores publici cujuscumque peccati, et qui moriuntur in flagranti crimine* (ut ex c. Fures de furto) nullo data signo pœnitentiæ ; etenim tunc præsumuntur et in peccato obiisse, ut dicunt communiter DD. cum Rituali, quidquid dicant Lezana, et Sancius, Salm. c. 3 n. 99. Qui hujusmodi Defunctos sepelit, lethaliter peccat : Et qui sepelit Hæreticum, aut Hæreticorum Fautorem, aut publicè Excommunicatum, aut Usurarium, etiàm Excommunicationem incurrit; Et hujusmodi Defuncti, si fieri possit, ex sepultura extrahendi sunt. Cæterùm nemo sepulturâ privandus in quocumque casu sine sententia Episcopi, aut Superioris, si cadaver est Religiosi. Salm. Tr. 18 c. 3 n. 302 et 304.

XCII. Sed ad rem nostram, ad Regulares videlicet, redeamus. Plura sunt notanda. 1. Quilibet Clericus, aut Sæcularis sibi eligere potest Sepulturam in Ecclesia Regularium. Et quandò aliquis haberet Sepulturam suorum Majorum in illa, et non elegisset aliam Ecclesiam, possunt Regulares illic eum sepelire. Salm. Tr. 18 c. 3 n. 205. 2. Parochi qui in Associatione ad Ecclesiam Regularium plus exigunt, quàm exigerent in sepeliendo Defuncto in Parochia, ut retraherent Fideles ab eligenda alibi sepultura, Papalem excommunicationem incurrunt, ex Bul. Clem. VIII. apud Sal. et licet Bul. edita fuit pro Indiarum Parochis; tamen Lez., Peyr, et Salm. cum aliis intelligunt eam editam fuisse universaliter pro omnibus, ib. n. 205. 3. Cum sepeliendus est Defunctus in Regularium Ecclesia, debent ipsi vocare, et attendere Parochum; sed si ille renuit venire, aut nimis moratur, possunt ipsi extollere cadaver, et illud in suam Ecclesiam asportare. Ità communiter Barb., Lez., Peyrinus, et alii cum Salm., ex pluribus Decretis S. C. Num. 208 et 209. Officium suprà Cadaver tum celebrandum est, non à Parocho aut Canonicis, sed ab iisdem Regularibus. Nec Parochus exercere potest illum actum

Digitized by Google

in eorum Ecclesia; nec cogere Hæredes ut celebrentur Missæ, aut eorum pars in Parochia, ex pluribus Decretis etiàm S. C. Et idem observandum est etiàm pro Monasteriis Monialium exemptarum. Ibid. n. 212, et 213. Annotandum tamen, in Monialium Ecclesiis sepeliri non posse Laicos sinè licentia Sacr. Congr. dummodò aliquis non haberet in eis jus Sepulturæ. Vid. Lib. 4 n. 62.

XCIII. Quær., utrùm Regulares teneantur ad solvendam Canonicam Portionem Ordinario, aut Parocho? Alia est Portio Canonica *Episcopalis*, et est illa, quæ debetur Episcopis pro omnibus donationibus *causâ mortis*, et pro Legatis Ecclesiis relictis, aut locis piis eorum Diœcesium, ut ex Clem. Dudum. de Sepult. Hæc portio quandoque fuit tertia, quandoque quarta pars; et Innoc. III. Cap. Requisitis de Testam. statuit, ut quòad quantitatem attenderetur consuetudo. Salm. Tr. 18 c. 3 n. 116. Alia est *Parochialis*, quæ propriè vocatur Quarta Funeralis, et est illa portio, quæ Parocho debetur ex Funeralibus, Legatis piis, et omnibus, quæ perveniunt ad Ecclesiam, in qua sepeliendus est Defunctus, Et ista etiàm fuit diversa, sed quòad eamdem etiàm consuetudo attendenda est. Ibid. n. 218.

XCIV. Sed quòad Regulares, eximuntur à solvenda Portione Episcopali eorum Monasteria tàm Hominum, quàm Fœminarum, ex Extravaganti inter cunctas, § Quibuscumque, de Privilegiis, et ex aliis Privilegiis apud Salmantic. Num. 217. Quoàd Quartam Funeralem, ex jure communi olim Regulares tenebantur ad illam solvendam, sed hodiè attentis eorum Privilegiis, et Trident. Sess. 25 c. 13, et Bulla Pii V. Et si Mendicantium anni 1567, tenentur ad illam solvendam ea Monasteria dumtaxat, quæ ultrà 40 annos, antequàm Concilium confirmaretur, solebant solvere: Ità probant Salm. cum sententia communi, et pluribus Decretis S. C. ex multis Privilegiis Pontificiis, et præsertim Sixti IV., qui imposuit pœnam Excommunicationis, et privationis Beneficiorum Parochis, qui vellent exi-

Digitized by Google

gere prædictam Quartam. Vid. Salm. Tr. 18 c. 5 a. n. 218 ad 228. Excipiuntur tamen illa Monasteria, quæ solverent præfatam Quartam ex Contractu inito, aut ex consuetudine immemorabili. Ibid. n. 229 ad 233.

CAPUT V.

De privilegiis Regularium in particulari.

I. *De facultate absolvendi Subditos à Casibus et censuris.* XCV. XCVI. *et* XCVII. *De Reservatione Casuum etc.* XCVIII. *De facultatibus quòad Sæculares.* XCIX. *Utrùm Regulares possint absolvere à casibus Episcopis reservatis jure, vel consuetudine.* C. *Utrùm à casibus Papalibus.* CI. *Utrùm in itinere, aut ex Bulla Cruciatæ etc.* CII. *Utrùm Confessarii Regulares possint denuò examinari ab Episcopo,* CIII. II. *Circà Dispensationem in Irregularitatibus.* CIV. *et* CV. III. *De Dispensatione in præceptis Ecclesiasticis etc.* CVI. IV. *Circà Officium Divinum.* CVII. *Circà Dispensationem votorum, et juramentorum.* CVIII. *Circà votum castitatis Conjugum, et Sponsorum.* CIX. VI. *De Privilegio Religiosorum, Novitiorum, et Famulorum confitendi cuicumque Sacerdoti etc.* CX. *De Religiosis peregrinantibus.* CXI. *Utrùm in Jubilæo etc.* CXII. VII. *Circà Ordinum Receptionem.* CXIII. *ad* CXVI. *Circà Ordinum collationem.* CXVII. *ad* CXX. *Circà celebrationem Missarum.* CXXI. *et* CXXII. *Circà Communionis ministrationem.* CXXIII. *Circà Concionandum.* CXXIV. *ad* CXXVIII.

XCV I. Quòad facultatem, quam habent Superiores Regulares circà Absolutionem à Casibus reservatis, et censuris, oportet hîc distinguere potestatem ergà Subditos ab illa, quam habent ergà Sæculares. Sub nomine Superiorum Regularium veniunt non solùm Generales, et provinciales, et eorum Vicarii subrogati in eorum locum, sed etiàm omnes Locales Superiores, ut Priores, Guardiani, Rectores, et etiàm eorum Vicarii, quandò ipsi absunt, saltèm per integrum diem. Ità communiter Doctores Vid. Salm. Tr. 18 c. 4 n. 1 ex Cap. Abbatis, de Privil. in 6. Omnes isti absolvere possunt suos Subditos primò ab omnibus casibus, et censuris non reservatis Pontifici, licet

Digitized by Google

fulminatæ essent ab homine per specialem sententiam, ut dicunt Salm. cum Lezana, Candido, Pellizz. etc. ex Privilegiis Pauli V. Sixti IV. et Eugenii IV. Salm. ib. n. 2. Et id, quod currit pro Professis, valet et pro Novitiis, ità ut iidem absolvi possint à Superioribus Regularibus à casibus Episcopis reservatis incursis, non solùm post ingressum, sed etiàm antè, ut Salm. cum Bonac. Pelliz. etc. et P. Mazzotta cum Sanchez, Tamb. etc. Salm. Tract. 18 c. 3 n. 87 et Mazzot. to. 3 de Res. Cas. c. 2 quæst. 5. Et idem dicunt Salm., et Mazzotta cum Peyrino, et Tambur. Salm. ibid. n. 98 et Mazzotta l. c. quòad illos, qui proximi sunt, qui recipiantur, verb. gr. si manent in probatione in Monasterio, ut assumant Habitum, et id ex Bulla Clem. VII. relata Candido, Rodriq. et à Salm. Tract. de Cens. c. 2 n. 80 in qua fuit concessum Provincialibus Regularibus, et eorum Vicariis, aut aliis Deputatis ut absolverent Novitios Ordinis ab omnibus casibus reservatis (exceptis illis Bullæ Cœnæ) incursis antè ingressum, et à censuris, quæ illis sunt annexæ. His posset aliquis objicere Decretum Urbani VIII, allatum Lib. 7 n. 95 in quo fuit statutum, quod per Confirmationem Privilegiorum obtentorum à Regularibus post Tridentinum non intelligerentur rursùs concessa ipsa Privilegia ipsis ablata tàm à Concilio, quàm à S. C. absolvendi à casibus reservatis Ordinario. Multipliciter respondent Salm. huic oppositioni loco citato; sed eorum responsiones non suadent, ut diximus. Ibid. n. 103. Responsio congruentior videtur esse, quod Decretum Urbani loquatur de Sæcularibus, sicùt etiàm loquebatur Propos. 12 damnata ab Alexandro VII.; sed non de Novitiis, qui in favorabilibus communiter à DD. reputantur, ut Religiosi; ità Sanchez, Suar. Castrop. Lezana cum iisdem Salm. tr. 15 c. 3 n. 85 et aliis. Eò magis quia Clemens VIII. ità declaravit. Diana Part. 3 Tr. 2 Resp. 73 refert Privilegium concessum jesuitis (quod ex communicatione extenditur ad omnes Religiones), quo possint communicare Novitiis omnia Privilegia Societatis. Excipiunt tamen Bonac.

Digitized by Google

Pelliz. et Salm. l. c. n. 87. casum, quo jam inceptum esset judicium Episcopi contrà Novitium, antequàm intraret; quia tunc (ut ajunt) posset Episcopus eum extrahere, et punire. Quod dictum est de Novitiis, idem dicit P. Mazzotta loco citato cum Peyrino de Familiaribus Monasteriorum: dummodò *inibi sint quasi de Familia, et continui commensales*, ut dicunt in Bulla Superna Clementis X.

XCVI Possunt secundò Regulares absolvere suos Subditos Professos, et Novitios, etiàm sicùt superiùs dictum est lib. 6 n. 593 v. eadem in fine, ab omnibus casibus Papalibus occultis eodem modo, quo Episcopi valent absolvere suos Subditos ex cap. Licet. Atque hoc ex Privilegio Pii V. relato per extensum à Salm., et P Concina, confirmato à Benedicto XIII. in Bulla Pretiosus Anno 1727. in qua fuit concessa Regularibus potestas absolvendi etiàm à casibus Bullæ Cœnæ, excepto relapsu in Hæresim, Falsificatione Litterarum Apostolicarum, et translatione rerum prohibitarum ad Infideles. Ac obiter hîc notandum, quod in dicta Bulla fuerit etiàm concessa Generali Dominicanorum potestas dispensandi ab irregularitate ob homicidium commissum à Subditis, dummodò patratum non fuerit datâ opera, et secutum intrà Claustra Monasterii. Sed id revocatum est à Clemente XII. Vide dicta lib. 7. n. 101.

XCVII. Possunt tertiò Regulares absolvere suos Subditos ab excommunicatione ob percussionem, etiàm gravem, et enormem, et publicam, inflictam non solùm Religiosis ejusdem Ordinis, sed etiàm alterius, et etiàm Clericis Sæcularibus. Castr. . Roncagl., Salm., et Croix ex Privilegiis Bonif. IV. et Clem. VIII. Atque hîc annotandum, quod si percussio sit levis, aut occulta, Religiosus percussor (si velit) possit petere absolutionem etiàm ab Episcopo, sed obtenta sui Superioris licentia. Lib. 7 n. 107. Dictum est Subditos, quia nequeunt absolvere Sæculares, cum hic casus limitatus sit Regularibus intrà Italiam, et extrà Romam à Clemente, ut mox dicetur. num. 99.

Digitized by Google

vcviii. Annotandum hîc prætereà, Superiores Regulares ex concessione Clementis VIII. posse, si ipsis expediens videtur, reservare undecim casus, sed non plures sinè Consensu Capituli Generalis, aut saltèm Provincialis pro Provincia. Si autem Superior denegat licentiam, utrùm pro prima vice possint Religiosi absolvi à reservatis? vide ibid. n. 134.

xcix. Quòad verò Sæculares, olim Mendicantes gaudebant privilegio, quo poterant absolvere Sæculares ab omnibus casibus, et censuris reservatis tàm à Pontifice, quàm ab Episcopis. Sed deindè Decreto Clem. VIII. anno 1602. confirmato à Paulo V. anno 1617. et Urbano VIII. anno 1627. limitata fuit prædicta potestas, et statutum fuit, ne Regulares existentes extrà Romam, et intrà Italiam possent absolvere Sæculares nec à casibus Bullæ Cœnæ, nec ab aliis sex sequentibus: Scilicet 1. A percussione Clerici. 2 A Duello. 3. A violatione immunitatis. 4. A violatione Clausuræ Monasteriorum Monialium ob pravum finem. 5. A Simonia Confidentiali in Beneficiis; et deniquè ab omnibus casibus, quos sibi reservant Episcopi. Itaque tàm ex dicto decreto Clem. VIII. quàm etiàm ex Bulla Greg. XII. Cum à Sacra; et præsertim ex Proposit. 12 damnata per Alexandrum VII. quæ sic se habebat: *Mendicantes possunt absolvere à casibus Episcopis reservatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate*, hodiè non est in dubium revocandum (quidquid aliqui dicant) quin Sæculares absolvere possint à casibus ab Episcopis reservatis. Vid. Lib. 6 n. 599 vers. Certum est, et Lib. 6 n. 95. Ità neque possunt absolvere Sæculares à sex casibus Clementis: etsi occulti sint, contrà P. Vivam: Potestas enim, quam Regulares habent ex Bulla S. Pii V. relata n. 96 qua possunt absolvere à casibus occultis, quam habent Episcopi ex cap. Liceat; est solùm respectu suorum Religiosorum, non autem Sæcularium. Id tamen probabile judicamus cum Viva, Comitolo, et aliis, quibus adhæret etiàm P. Concina, scilicet quod Regulares possint absolvere à casibus, quos sibi in Synodo Episcopus reservârit,

Digitized by Google

sed deindè non expressit illos in Tabella; quia tunc præsumitur voluisse concedere potestatem ab iis absolvendi omnibus Confessariis, modò ab ipso approbatis. Vid. Lib. 7 n. 100.

c. Dubitatur 1. Utrùm Religiosi possint absolvere Sæculares à casibus non reservatis sibi ab Episcopis, sed *in jure*, aut ex consuetudine reservatis Episcopis, ut sunt abortus fœtûs animati, et alii annotati n. 46? Negant Viva, Bord. Cabass. Milante, et alii, eò quod (ut ajunt) in Decreto Pauli V., et Urbani VIII. prohibeantur Regulares absolvere Laicos à casibus Episcopis reservatis. *A casibus eisdem Ordinariis reservatis* sunt verba Urbani. Nihilominùs probabiliùs affirmant Conc. La Croix, Sporer, Salm., Lezana, Sanch. cum multis aliis, quibus adhæret etiàm (se retractans) P. Viva in sua Morali. Ratio est, quia citata verba Decreti Urbani (et idem de Decreto Pauli V.) intelligenda sunt de casibus, quos Episcopi sibimet reservant: cum talia Decreta, ut diximus n. præc. sint confirmativa Decreti Clem. VIII. in quo fit mentio tantùm casuum, qui sibi ab Episcopis reservantur. *nec à casibus* (hæc ait Clem.) *quos Ordinarii* reservârunt, aut in posterùm *reservabunt*. Eò magis, quia, ut ait P. Suarez, casus reservati Episcopis *in jure* debent potiùs dici Delegati Episcopis, quàm reservati. Sed animadvertendum, id non valere quòad percussionem Clerici, nec quòad omnes alios casus, quos sibi Ordinarius reservaret: Etenim quòad istos sublata fuit omnis facultas Regularibus, ut dictum est n. præc. Vid. lib. 7 n. 99.

ci. Dubitatur 11. utrùm Regulares absolvere valeant Sæculares à casibus Papalibus? Negant pauci quidem, idest Viva cum Bordono, et Florino, ex iisdem Decretis Pauli V., et Urbani VIII., quibus etiàm vetitum fuit Regularibus, ne absolverent à casibus reservatis Sedi Apostolicæ. At communissimè, et probabiliùs affirmant Bonac., Aversa. Salm., Pelliz. Rodriq., Potestas, Peyrinus, et ipse Viva in sua morali (licet id affirmet solummodò quòad casus Papales occultos) ex Privilegio Pauli III. concesso ann. 1545. *Jesuitis*, quo

Digitized by Google

dictum fuit, quod possent absolvere Sæculares *ab omnibus peccatis etiàm Sedi Apostolicæ reservatis, exceptis contentis in bulla Cœnæ.* Nec obstant prædicta Decreta Pauli V., et Urbani VIII., quia (ut dictum est n. anteced.) intelliguntur de casibus Clementis VIII. (quos supradicti Pontifices confirmare voluerunt) in quo solùm casus Bullæ Cœnæ, et sex alii excepti fuere. Animadvertendum autem est, hanc potestatem valere tantummodò quòad forum internum n. 96 et 97. Observetur prætereà, quod dictum est n. 31. de Abbatibus, habentibus quasi Episcopalem jurisdictionem.

CII. Annotandum hîc, quod olim Confessarii Regulares ex concessione Gregorii XIII. et Eugenii IV. in itinere possent excipere Confessiones, non modò subditorum Diœcesis, ubi approbati erant, sed cæterorum. Ex Bulla Cruciatæ, cum approbarentur in uno loco, erant approbati pro omnibus. Ità apud Salm. tr. 38 c. 4 n. 71 et 72. Innocentius autem X. deindè statuit, ne Regulares possent excipere Confessiones alicubi sine loci Ordinarii licentia: etiàmsi haberent privilegium Cruciatæ, ut declaravit Innocentius XII. in Bulla *Cum Sicut*, anno 1700. Vid. lib. 6 n. 548. V. 5 et n. 549.

CIII Animadvertendum prætereà est, quod olim ex Clem. Dudum de sepult. Regulares approbati absolutè semel ab Ordinario non possent obligari, ut denuò examinarentur, Attamen S. Pius V. in Extrav. Romani Pontificis, dixit, quod Episcopus Successor *pro majori quiete suæ conscientiæ* posset rursùs illos examinare. Sed post Gregor. XIII. in sua Bulla *In tanta negotiorum etc.* (relata à Navarro in fine sui Manualis) ad tollendas lites exortas circà Regulares, revocavit omnes Declarationes S. Pii, et præsertim hanc concernentem approbationem Confessariorum Regularium; revocavit, inquam, ad statum pristinum dispositionis Tridentini, quod sess. 23 c. 15. nihil aliud exegit quòad Regulares, nisi ut approbarentur ab Ordinario. Hinc inferunt multi DD., ut Anavius, Dicastillus, Villalobos, Del bene, etc. apud Salm. tr. 18.

Digitized by Google

c. 4 n. 119. quod Regulares approbatos examine ab aliquo Episcopo non possit denuò examinare successor. Attamen contrarium tuentur Diana p. 3 tract. 2. Resp. 27, etc. Lez., Boss., Bordone, et multi alii ex Decreto S. C. (relato à Lez., et Diana), quo fuit declaratum, quod non obstante Bulla Greg. XIII. posset Episcopus successor examinare approbatos ab Antecessore, et hanc hodiernam esse Episcoporum praxim testantur Diana et ipsi Salm. Sed probabiliter dicunt Salm., ibid. n. 120 cum Villal., quod tàm ex Constitutione S. Pii, quàm ex Declarat. S. C. possit Ordinarius successor iterùm vocare ad examen aliquem, aut aliquos Regulares, quos notitiam habet non esse idoneos, sed non possit Edicto generali suspendere omnes Confessarios Regulares, usquèdum denuò examinentur. Cæterùm animadvertendum est, quod revocando generaliter Ordinarius omnes licentias, non comprehendat Regulares, qui in odiosis non comprehenduntur, nisi exprimantur, Salm. Tract. 18 c. 4 n. 15 cum Communi. Animadvertatur insuper, quod Capitularis Vicarius *Sede Vacante* non possit ad examen vocare Regulares ex privilegio iis concesso à Clemente IV. Vid. Salm. n. 116 et Dianam, p. 3 tr. 2. Res. 27. Animadvertendum prætereà, supradicta valere pro approbationibus concessis absolutè, non tamen pro concessis ad tempus, e. g. ad sex menses, ut plerumque fit; cum certum sit ex Bulla Innoc. XIII. *Apostolici Ministerii*, confirmata per Bened. XIII. quod Confessarii tàm Sæculares, quàm Regulares non valeant excipere Confessiones extrà locum, Personas, et tempus præscriptum, quocumque privilegio non obstante.

CIV. II. De facultate Regularium dispensandi in Irregularitatibus. Regulares valent ex privilegio S. Pii V. relato n. 97, confirmato à Julio II. dispensare cum suis subditis in omnibus irregularitatibus occultis, in quibus possunt Ordinarii dispensare cum suis Diœcesanis ex cap. Liceat, ut dictum est n. XXIX. Et idem possunt cum Sæcularibus, ut ajunt Suarez, Sanchez,

Digitized by Google

Pelliz. Sairus, Salm., Sporer, Lezana, etc. ex concessionibus Sixti IV., et prædicti Julii II. Vid. lib. 7 n. 355.

cv. Possunt præterea Regulares dispensare cum subditis in quacumque irregularitate, aut ob delictum, aut ob defectum ex Privilegio Martini V. Vid. eodem n. 335. Itaque, ut ad particularia descendam, possunt Superiores dispensare cum subditis 1. in Irregularitatibus ob homicidium non solùm occultum, ut concessum fuit in Privilegio Martini V., sed etiàm voluntarium notorium, ut dictum est n. XCVI., ex Privilegio Benedicti XIII., dummodò datâ operâ patratum non fuerit, et consummatum intrà Claustra. 2. Quòad defectum Animæ possunt dispensare cum Religioso ad suscipiendum Sacerdotium, licet ipse passus esset permanentem dementiam, si deindè medicorum judicio cessavit ejus periculum. Vid. lib. 7 n. 400 in fin. 3. Quòad defectum corporis, ut si alicui pes, aut oculus deficeret, etiàm sinister, possunt dispensare, ut probant Salm. Tract. 10 de Cens. c. 9 n. 75. cum Bordon. ex Privilegio Sixti IV. Et in dubio possunt etiàm declarare, defectum non obstare, ut possunt Ordinarii cum suis Subditis. Vid. lib. 7 n. 4 v. in fine. 4. Quòad defectum Natalium, hæc irregularitas per se cessat Religionem profitendo quòad id, quod spectat ad ordinum susceptionem, ut habetur ex c. 1 de Fil. Presbyt., nam quòad Dignitates necessaria est Dispensatio. Sed pluribus privilegiis possunt dispensare cum suis omnes Superiores Regulares Generales, Provinciales, et etiàm Priores. lib. 7 n. 354 et 426. Vid. etiàm Salm. Tract. 10 c. 9 n. 57 et Tract. 18 c. 4 n. 28 cum Bord. Peyr. Lez. Pelliz. etc. Quod, verò inquit Sotus, Professione cessare quamlil et Irregularitatem, id communiùs negatur. Vid. Salm. Tract. 10 c. 7 n. 58. 5. Possunt dispensare in bigamia etiàm vera ex privilegio Martini V., ità Castropal. Pellizz. Macado, Salm. etc. Vid. lib. 7 n. 355 et 452. 6. In Irregularitate etiàm publica ob defectum lenitatis. lib. 7 n. 469. 7. Et ultimò possunt Regulares dispensare

Digitized by Google

cum suis subditis in omnibus inhabilitatibus, et pœnis contractis ratione delicti, ut privationis Officii, Beneficii, Vocis, Loci, etc. etsi illæ reservatæ sint Pontifici, ut, ajunt Suar. Sanch. Pellizz., et Salm. cum aliis privilegiis Sixti IV, S. Pii V., et Gregorii XIV. Salm. Tr. 18 c. 4 n. 29.

CVI. III. Prælati Regulares habent Potestatem dispensandi cum suis Subditis in præceptis Ecclesiasticis, ut possunt Episcopi cum suis Diœcesanis. Etenim ipsi habent quasi Episcopalem jurisdictionem, ut communiter docent DD. ex Clem. Ne Romani, de Elect. Salm. Tract. 18 c. 4 n. 31 cum Bonac. Pasq. etc. Et ideò possunt probabiliter dispensare in omni eo, quod non est specialiter Pontifici reservatum. Et præsertim in dubio, utrùm res dispensatione indigeat, ut diximus. Salm. n. 33. Possunt etiàm dispensare cum causa (sicuti semper supponitur) in Legibus Pontificiis, cum latæ sunt pro aliqua Provincia, aut Monasterio particulari, quia tunc præsumitur data hujusmodi facultas; aut cum talis est consuetudo, aut quandò non potest facilè recurri ad Superiorem: aut quandò agitùr de rebus parvi momenti, quæ non obligant ad letale peccatum, aut quæ frequenter accidunt, ut jejunia, abstinentia à carnibus, Festorum observantia, recitatio Officii; dummodò non dispensetur per longum tempus, ut dicunt Salm. cum Cajetano, Soto, etc. Et idem valet quòad Regulares Religionis. num. 34 et 35. Ità dicunt etiàm Azor. Castrop. Salm. Trull. Macedo, etc. posse Superiores dispensare ad operandum diebus Festis tam cum Religiosis, quàm servis domesticis, sed non cum extraneis; qui alioquí possunt operari pro Monasterio, si Monasterium sit pauper, ut ajunt Sylv. Fagund., et Salm. cum Pasq., Leandro, et aliis. Salm. Tract. 18 c. 4 n. 37.

CVII. Quòad Divinum Officium notentur hîc privilegia, quæ habent Regulares. 1. Leo X. concessit Religiosis, ut possent recitare Horas privatim omninò mentaliter. (Sed P. Ferraris Biblioth. v. offic. n. 101. citans Sporer, ait hoc privilegium esse adulterinum);

Digitized by Google

Prætereà ut possint anticipare Officia longiora, et reservare brevia pro diebus majoris occupationis. 2. Clemens VII. concessit omnibus Regularibus infirmis (intelligitur de illis infirmis, qui per se non excusantur ab Officio) et Infirmariis posse satisfacere Officio recitando 6, aut 7. Psalmos (assignandos à Superiore) 7. *Pater*, et duo *Credo*. Et Martinus V. concessit convalescentibus, ut satisfacere possent dicendo illam Officii portionem, quàm judicaverit eorum Confessarius. 3. Innocent. IV. concessit Monialibus S. Claræ (et ità intelligitur pro omnibus aliis communicantibus) satisfacere Officio conversarum ob quamcumque rationabilem causam, v. g. si Religiosa non sit benè instructa juxtà judicium Abbatissæ, aut Confessarii, in Officio Choristarum: aut si sit scrupulosa, aut ob labores lassa, aut occupata rebus utilibus, ut esset Religioso esse applicatum ad excipiendas Confessiones, prædicationi, aut studio Ecclesiastico pro majori diei parte; Etenim supponitur, quod privilegiis concessis Monialibus gaudeant etiàm Religiosi *ad invicem*, ut dictum fuit n. x. Animadvertunt insuper Salmant., hujusmodi privilegio eos posse uti etiàm sinè licentia Superiorum; fuit enim concessum sinè ista conditione. Animadverterunt prætereà, quod, si Moniales omitterent Laicarum Officium, utentes hujusmodi privilegio non peccarent lethaliter, quia tunc reputantur ut Laicæ, quæ sub mortali non tenentur ad sui Officii recitationem. Sed hoc non mihi placet, etenim hujusmodi privilegio Monialis non transit in qualitatem Laicæ, sed tantùm Officium ejus Choristæ transit, et commutatur in illud Laicæ.

CVIII. V. Confessarii Mendicantium, et cæteri Regulares communicantes potestatem habent irritandi, remittendi, et dispensandi Juramenta, ac Vota. Possunt insuper dispensare cum Conjugibus quòad impedimentum ad petendum debitum, propter incestum commissum cum consanguinea Conjugis, ut communiter ajunt Sanchez, Pontius, Salm. aliique contra P. Concin, ex multis privilegiis variorum Pontificum.

Digitized by Google

Vid. lib. 6 n. 1076. v. Insuper. Animadvertendum est autem hîc, quod Confessarius debeat in hoc obtinere licentiam specialem, saltèm à Superiore inferiore sui Monasterii. Ibid. v. An autem.

CIX. Possunt prætereà Confessarii Mendicantes dispensare cum conjugibus in voto castitatis elicito antè Matrimonium, ad petendum debitum, sicut etiàm communiter dicunt Castr., Pont. Sanch. Tourn. Wigandt, Salmant. etc. ex privilegio S. Pii V. Et etiàm in voto elicito post Matrimonium, uti ritè existimant Sanch. Salm., etc. (contra Pontium) ex aliis privilegiis, ex quibus possunt ipsi dispensare in omnibus votis, in quibus valent *de jure ordinario* dispensare Episcopi cum suis subditis. Vide Lib. 6 n. 987, v. An autem, et n. 1128. Id verò, quod magis ambigitur est, utrum in casu necessitatis possint dispensare cum Sponsis, ut possunt Episcopi in voto Castitatis ad contrahendum Matrimonium? Plerique affirmant, ut Anacletus, Vidal, Passeus, Henriquez, etc. quam sententiam probabilem judicant Salmanticenses, et Elbel. Sed communiùs negant, Layman, Barbosa, Sanchez, et Pontius, dicentes, quod Regulares possint dispensare solùm in votis, in quibus valent dispensare Episcopi *de jure ordinario*, sed non extraordinario, ut in casu isto. Respondent autem adversarii, in casu necessitatis Episcopos etiàm *de jure ordinario* dispensare, cum sit hujusmodi potestas annexa eorum officio, dignitati, ut dictum fuit n. XXXIV, et XLI., Undè non possumus habere ut improbabilem primam sententiam. Vid. L. 6. 1128 in fin.

CX. VI. Cum Sæcularibus conceditur facultas deligendi sibi Confessarium, aut à Summo Pontifice, aut ab eorum Ordinario, semper supponitur, quod sit Confessarius approbatus ab Episcopo; sed Regulares ex expressa, aut tacita sui Superioris licentia possunt confiteri cuicumque simplici Sacerdoti: quod communiter existimatur cum Suarez, Lugo, Salm. Tr. 18 c. 4 n. 49. Quare omnes Superiores Regulares possunt sibi eligere in Confessarium quemlibet Sacerdotem,

Digitized by Google

ut etiàm communiter dicunt DD. ex cap. ult. de Pœnit., et Rem. Idem verò, quod pro Religiosis, valet et pro Famulis Commensalibus Monasterii, uti habetur ex Trid. sess. 25 c. 11, ex quo possunt recipere à Religiosis Sacramenta Pœnitentiæ, Eucharistiæ, et Extremæ-Unctionis. Et idem valet quòad Novitios, qui *in favorabilibus* sub Religiosorum nomine veniunt, ut omnes fatentur, et declaravit Sacr. Congr. die 14 Augusti 1665. Quare ipsi possunt absolvi ab omnibus casibus ab Episcopo reservatis. Salm. n. 524; ut dictum est n. xcv. Sed id non valet pro Equitibus S. Jacobi, et similibus, ut dicunt Salmanticenses cum Communi, nam hujusmodi viget consuetudo. Ib. n. 58.

CXI. Annotandum insuper, quod Religiosi peregrinantes, si habeant socium (dummodò sit idoneus) ejusdem Ordinis, illi confiteri debeant. Si verò desit Socius, aut alius ejusdem Ordinis Sacerdos, tunc confiteri possunt cuilibet Sacerdoti idoneo Regulari, aut Sæculari: quod commune est apud omnes. Sed quæritur, utrùm talis Sacerdos approbatus in illo loco esse debeat? Ità volunt pauci quidam ut Wigandt, Concina, etc. Sed communissimè, et quidem rectè negant Suarez, Roncaglia, Castropal. Salm. Elbel, aliique. Et quia talis est consuetudo Religionum, quæ facit præsumere consensum Ordinariorum; Et quia Innocent. VIII. absolutè concessit Religiosis peregrinantibus, ut cùm non possent habere sui Ordinis Confessarium, *quemcumque alium Presbyterum idoneum Religiosum, vel Sæcularem eligere valerent.* Vide Lib. 6 n. 575.

CXII. Dicunt insuper Lugo, D. 20 n. 86, et Salmanticenses. Tr. 18 c. 4 n. 124, cum Navarro, Soto, Castrop. Peyrino, Bossio, etc. quod tempore Generalis Jubilæi possint Regulares, et etiàm Moniales sine suorum Superiorum licentia confiteri Religiosis alterius Ordinis, licet haberent Confessarium Ordinis sibi assignatum, ex pluribus Privilegiis, quæ referunt Lugo, Mendo etc. Vid. lib. 6 n. 788, not. 8.

CXIII. VII. Regulares, quòad Ordines, non recipiunt

Digitized by Google

Litteras Dimissoriales ab Episcopis, sed ab eorum Superioribus, aliter graviter peccant, et incurrunt suspensionem. Attamen quòad recipiendos Ordines, primò S. Pius V. ipsis concessit Privilegium recipiendi Ordines à quocumque Episcopo; sed hoc revocatum fuit per Gregorium XV. Quæ abrogatio confirmata est à pluribus aliis Pontificibus, et nuper à Benedictio XIV. Bullâ Impositi etc. Anno 1747, quâ prætereà præcipitur, ut, si loci Ordinarius Ordinationem tenet, ab ipso debeat examinari, et ordinari Religiosus; quod si Episcopus absit, aut non habeat Ordinationem, potest ordinari ab alio Episcopo; sed tunc requiritur attestatio authentica vel Vicarii Generalis, vel Secretarii, aut Cancellarii ipsius Episcopi, quâ constet, aut vel ipsum abesse à Diœcesi, vel Ordinationem habiturum non esse proximo legitimo tempore per leges Ecclesiasticas statuto. Et præcipit idem Pontifex, hoc expressè declarandum esse, ut cognoscatur, quod non sufficiat, ut dicatur Episcopus Ordinationem non habiturus, si accedant extra tempora; aliter easdem subit pœnas, quas subeunt, qui sine Dimissorialibus Litteris ordinantur. Insuper vetatur Religioso, ne alibi datâ operâ permaneat, ut eximat se ab examine Episcopi Loci, ubi priùs morabatur. Religiosi verò morantes in Diœcesibus, quæ sunt *nullius*, ordinari debent ab Episcopo viciniori. Vide Lib. 6 n. 768, et n. 788, not. 8.

CXIV. Quæritur hîc 1 à quo debeant ordinari Novitii? Dicunt Suarez, et Henriquez, ab Ordinario aut Originis, aut Domicilii: Sed Sanchez, Castrop., Delbene, et Fagnanus cum aliis existimant, quod possint ordinari ab Ordinario Loci, ubi est Novitiatus. Rectè dicunt La Croix, et P. Mazzotta, utramque Sententiam esse probabilem, dummodò (quòad hanc secundam) Novitius animum habeat, quantùm in se est, perpetuò permanendi in illo Monasterio in quo est, et hac de re juramentum præbeat, ut præcipitur in Bulla Speculatores. Ibid. n. 765.

CXV. Quæritur secundò, utrum Religiosi possint

Digitized by Google

ordinari *extrà tempora?* Negant Vasquez, Lezana, etc.; etenim ajunt, quod, etsi Gregorius XIII. id concesserit Jesuitis, attamen prohibuerit communicationem. Sed hodiè non ampliùs est in dubium revocandum, quin possint tam ex multis Privilegiis, concessis aliis Religionibus, quàm ex Declaratione nuper facta per Bened. XIII. in Conc. Romano (Tit. 5 c. 2) in quo statutum fuit, quod talia privilegia *in suo robore persistant, nec eis derogatum fuisse constet.* Ibid. n. 797, Dub. 3.

CXVI. Quæritur tertiò, Utrùm cum ordinantur Regulares *extrà tempora*, valeant ordinari quocumque die, in quo fit Officium duplex, etiàmsi non sit Festum de præcepto? Affirmant Fagundez, Villalob. Diana etc. et dicunt esse probabile Suarez, aliique; quia Alexander VI. cum ageret de hujusmodi Privilegio dixit, eos posse ordinari *diebus Dominicis, sivè Festivis Duplicibus*, at non dixit de *præcepto.* Hanc opinionem rejicere non audeo, existimo tamen probabiliorem oppositam cum Lug. Morin., et Escobar., quia Gregor. XIII. agens de eodem privilegio declaravit, dicens, *diebus Dominicis, et Festivis diebus*, et non dixit *duplicibus:* Dies Festivus propriè accipitur ille, in quo vetantur opera; undè intelligitur de præcepto. Et revera usus obtinet quòad omnes eos, qui Dispensatione ordinantur, *in tribus diebus Festivis*, pro quibus valet eadem regula. Vid. Lib. 6 n. 797. Dub. 4.

CXVII. Quòad potestatem verò conferendi Ordines, olim Abbates Regulares ex concessione ipsis facta in Synodo VII. (sicuti habetur in Can. Quoniam Dist. 169) poterant ministrare Tonsuram, et ordines Minores, non solùm suis subditis Religiosis, sed omnibus aliis. Attamen per Trid. sess. 23 c. 10 hujusmodi potestas fuit ipsis limitata pro solis Regularibus subditis. His tamen non obstantibus plerique DD. sustinuerunt, Abbates, saltèm Mitratos (ut existimant Salm., et adducunt plura S. C. Decreta) qui possunt Pontificalia exercere, posse ordinare etiàm Sæculares suos

Digitized by Google

subditos, et etiàm alios, habentes Dimissoriales Litteras suorum Ordinariorum; nihilominùs omnes istæ opiniones locum ampliùs hodiè non obtinent post Decretum S. C. approbatum ab Urbano VIII. die 17 Jan. Anno 1642, quo rejectâ quacumque contraria sententia, interdictum fuit Abbatibus, ne ordines conferrent, vel Litteras Dimissoriales concederent aliis, quàm solis subditis Regularibus; iisque contrarium facientibus suspensio imposita fuit. Excipiuntur tamen plerique descripti in Cancellaria Rom., qui Privilegium habent Dimissoriales Epistolas concedendi, ut Abbas Montis Cassinensis, Abbas Cavensis, etc. Vid. Lib. 6 n. 763.

CXVIII. Quæritur hîc 1, utrum Abbates habentes jurisdictionem pœnè Episcopalem in aliquo territorio separato, possint ordinare suos subditos Sæculares? Molfesius apud La Croix Lib. 6 p. 2 n. 2236, affert Declarationem affirmativam S. C. Sed Benedict. XIV. De Synod. l. 2 c. 11 n. 15, refert alteram contrariam, et idem affert decisum P. Zacharia apud La Croix loco citato.

CXIX. Quæritur 2, utrum Abbates, qui possunt ordinare subditos Professos, valeant et Novitios? Negant Castrop. Barb. Sayrus etc. Communiùs autem, et probabiliùs affirmant Suar. Laym. Sanch. Escobar, et Salm. cum aliis, quoniam in *favorabilibus* regulariter sub Regularium nomine veniunt etiàm Novitii ut diximus. Vid. Lib. 6 cit. n. 764.

CXX. Quæritur 3, utrum Ordines collati ab hujusmodi Abbatibus, Sæcularibus, aut Regularibus non subditis, sint validi? Negant Suar. La Croix, etc. Sed affirmandum est cum Sanch., Salm. Tamb. Pelliz., etc. quia hæc facultas (ut diximus) olim fuit concessa Abbatibus; Et à Concilio deindè, et Decreto Urbani vetitum illis fuit tantùm facultatis exercitium: undè ipsi illicitè, sed validè ordinant. Et quod ità se res habeat, apparet ex eodem Decreto Urbani, quo ordinatis imponitur suspensio. Pro validis itaque habentur Ordines iis collati. Et ità decisum pluries per S. C. affert Benedict. XIV. De Synodo lib. 2 c. 11 n. 13.

Digitized by Google

cxvi. VIII. Quòad celebrandam Missam, et ministrandam Eucharistiam, olim ex Privilegiis Sixti IX. Alexandri VI., et Urbani VIII. poterant celebrare in Altari portatili, tam in suis Domibus, quàm in suis ruralibus domibus vulgò Grancie, etiàm contradicente Episcopo. Salm. Tract. 15 c. 7 n. 79. Sed Clem. XI. Anno 1703, suo decreto declaravit, quod omnia eorum privilegia celebrandi in Altari portatili revocata sint per Tridentinum. Itemque declaravit Benedict. XIV. in Bulla Magno § 29. Nec possum assentiri P. Mazzottæ dicenti, hujusmodi prohibitiones intelligi factas quòad Domos privatas, sed non quòad proprias Religiosorum; nam in Decreto Clementis agitur de Privilegio celebrandi *in locis, in quibus degunt;* Loca autem, in quibus degitur, sunt Domus propriæ, non alienæ. Innocentius insuper xiii. Anno 1723, in Bulla Apostolici Ministerii, quæ cum ab ipso pro cleri Hispanici reformatione tantùm edita esset, confirmata fuit ann. 1724, à Benedicto XIII in Bulla, *in supremo* pro toto orbe, prohibuit, *ne in privatis Regularium Cellis, seu Cubiculis erigatur Altare, remotâ quacumque in contrarium consuetudine.* Vid. l. 6 n. 360, v. Hanc. Sciatur tamen, quod Greg. XIII. concesserit Provincialibus Jesuitarum facultatem deputandi publica Oratoria in suis Ecclesiis, in quibus omnes possunt celebrare, etc. Apud Merat. p. 1 tit. 20 ad lit. F.

cxxii. Ex privilegio Greg. XIII. possunt Regulares celebrare unâ horâ antè Auroram; quare valent celebrare Missam tribus horis antè solis ortum; ità Lugo, Suarez, Rodriquez, et Salm. tractat. 15 c. 7 n. 94. Imò cum adest aliqua justa causa, possunt celebrare immediatè post duas horas post mediam noctem ex Privilegiis Alexandri VI., et Clementis VIII. Et hujusmodi privilegia dicunt Lugo, Rodriquez, Diana, Narbona, et Salm. cum aliis non esse revocata per Tridentinum Sess. 22 de evitand. etc. Monent tamen prædicti DD., id valere tantùm pro Ecclesiis propriis; in quibus tamen (subdunt) possunt hujusmodi privilegio uti etiàm Sacerdotes Sæculares. De Lugo de Euch.

Digitized by Google

D. 20 n. 27, et Salm. ibid. n. 95. Insuper Eugenius IV. concessit Regularibus licentiam celebrandi tribus horis post meridiem, justa tamen ex causa: attamen Azorius, Fagundez, aliique dicunt, hujusmodi Privilegium fuisse revocatum per S. Pium in Bulla, Amantissimus, Anno 1566, cujus rei Lezana affert declarationem S. C. Sed his non obstantibus, dicunt Lugo, et Salm. cum Aversa, Dicastillo, Narbona, Diana etc. authenticè non constare de revocatione S. Pii, qui locutus fuit de Missis tantùm, quæ celebrantur *de sero*, *etiàm forsan circa solis occasum*; Undè dicunt, vigere Privilegium Eugenii IV., et ut quis illo utatur, sufficere quamcumque mediocrem causam, ut convalescentiæ, studii, et similium.

CXXIII. Sed quòad ministrandam Eucharistiam Paulus III., aliique Pontifices concesserunt Regularibus facultatem ministrandi in suis Ecclesiis omnibus Fidelibus. Excipitur tamen, 1. Si Episcopus rationabiliter prohiberet aliquem, ne Eucharistiam sumeret. Excipitur 2. Communio in mortis articulo, aut periculo, dummodò non adsit extrema, aut gravis necessitas, et Parochus nequeat, aut nolit ministrare; Lugò, Roncaglia, etc. Vid. l. 6 n. 329 et 240. Excipitur tertiò Communio Paschalis; idest illa, qua Præcepto satisfit, ut communiter ajunt Filliucius, Sa, Busembaum, etc.

CXXIV. IX. Quòad facultatem concionandi olim Regulares ex Clementina Dudum de sepult. poterant liberè prædicare in suis Ecclesiis, et in Plateis; sed Tridentinum Sess. 5 c. 2 statuit, ne in alienis Ecclesiis prædicare possent sinè licentià Ordinarii, et in Ecclesiis propriis sui Ordinis, antequam benedictionem petant ab Episcopo. Quare Religiosi, ut in suis concionentur Ecclesiis, sufficit, ut petant Benedictionem, etsi illa denegetur, ut dicunt Lezana, Pelliz. Bordonus, Salm. Tr. 18. c. 4 n. 178 cum aliis, adducto Decreto S. C. Sed hujusmodi Benedictio, ut dicunt Salmanticences, non requiritur, ut prædicent per Plateas: nam Concilium loquitur solùm de Ec-

Digitized by Google

clesiis. Semper tamen debent Regulares habere approbationem suorum Superiorum, qui peccarent, si nullo eorum præhabito examine, iis prædicare permitterent. Salm. ibid. n. 176 et 177. Possunt autem Superiores committere etiàm simplicibus Clericis Tonsuratis, ut prædicent ex privilegio Gregorii XIII. Licet S. C. generaliter declaraverit, prædicationem posse committi cuicumque Tonsurato. Ibid. n. 174.

CXXV. Quòad Ecclesias alienas, ut dictum est, Regulares ibi prædicare non possunt sinè venia ordinarii, nisi id esset pro duabus, aut tribus vicibus, ut dicunt Navarrus, Barbosa, Diana, Salmanticenses, aliique; aut dummodò Ordinarius non maneret inibi, et Religiosus aliquis transeunter ibi esset; quia tunc potest illi Parochus licentiam concedere prædicandi, uti concessit Gregorius XIII. Salm. cit. c. 4 n. 184. Quandò tamen Ordinarius veniam concederet, Religiosus valet concionari in Parochiis, etiàm contradicente Parocho, et quia Ordinarius est Parochi Superior; et quia id fuit expressè concessum per Alexandrum IV. Ibid. num. 179.

CXXVI. Quæritur 1., utrùm liceat Regularibus concionari contradicente Episcopo? Quandò sunt alienæ Ecclesiæ, et Episcopus ab initio veniam denegat, proculdubio non licet. Sed si Episcopus jam concessisset licentiam, et indè vellet eam revocare, atque Ecclesiæ essent propriæ, dicunt Peyrinus, Vega, Pellizzarius, et Salm. cum Diana, etc. Ibid. n. 171 posse prædicare. Sed huic obstat, quod in Tridentino statuitur sess. 24. c. 4 nullus Sæcularis, *sivè Regularis contradicente Episcopo prædicare præsumat.* Obstat insuper Bulla Gregorii XV. Inscrutabili, in qua statuitur, Episcopum, ut Delegatum Apostolicæ Sedis, posse punire Religiosos, *qui in alienis Ecclesiis suorum Ordinum non petitâ Benedictione, aut ipso contradicente, prædicare præsumpserint.* Sed respondent Salmanticenses; quod tam prædicta Bulla, quàm Concilium accipienda sint juxta id, quod statuitur in Clementina Dudum supra citata, qua prohibetur prædicare, quan-

Digitized by Google

dò prædicat Episcopus, aut quandò solemniter coram ipso prædicatur. Et ità decisum referunt per S. C. Episcoporum, et Regularium die 30 Januar. 1629 apud Barbosam, in Trident. Sess. 5. c. 2 n. 19. Cum ego tamen observâssem Barbosam loco citato; inveni, quod S. C. declaratio fuerit solummodò quòad Conciones in Ecclesiis propriis Regularium; Undè quòad Ecclesias alienas mihi non videtur probabilis supradicta responsio.

CXXVII. Quæritur 2., utrùm Episcopus valeat examinare Religiosos petentes veniam concionandi in Ecclesiis non propriis? Sacr. Cong. apud Barbosam l. c. n. 20 die 12 Jan. Anno 1628 statuit affirmativè; sed negant Salm., cit. c. 4 n. 186 cum Pellizzario, Bordono, Diana, Peyrino, etc. ex Bulla Leonis X. Supernæ, in qua statutum fuit, ut nemo ad concionandum admitteretur, *nisi priùs per Superiores suos respectivè examinatus*, et deindè declaratum fuit ibidem, quod Religiosus approbationem sui Superioris ostendere deberet. Respondent deindè Salmanticenses cum Pellizzario, et Granado, supradictam contrariam S. C. declarationem non ampliùs quàm probabilem præ se ferre sententiam; undè non esse præferendam Bullæ Leonis. At, inquam, saltèm probabile est ex dicta Declaratione, quod Episcopus valeat examinare, et aliter negare possit licentiam. E contrario Bulla Leonis prohibet Episcopos, ne admittant Religiosum non afferentem approbationem sui Superioris, sed non vetat illum examinare, si velit, et negare veniam, si ipse renuat examinari.

CXXVIII. Animadvertendum tandem est, Ordinarium ex Concilio Lateranensi V. posse suspendere, et punire Concionatores Regulares in tribus Casibus, in quibus ipsi ipso facto suspenduntur à concionando: 1. Si prædicent miranda, falsa, aut incerta. 2. Si prædicent Prophetias, non fundatas in Sacra Scriptura, aut non approbatas à Sede Apostolica. 3. Si prædicando detrahant Episcopis, et suis Superioribus. Insuper ex Trident. Sess. 5 c. 2. Episcopus potest suspendere,

Digitized by Google

et punire Regulares illos, qui prædicant propositiones hæreticas, erroneas, aut scandalosas. Salm. Tr. 18 c. 4 n. 188. Demùm annotandum, quod Urbanus VIII. in Constitut. Alias felicis rec. etc. annotata 11. Apr. 1635. (in extensum relata apud P. Ferrar. Bibliothec. tom. 3 verb. Oracula p. 351 n. 9) revocaverit omnia privilegia ab Antecessoribus Regularibus concessa vivæ vocis oraculo, exceptis iis, quæ testificata fuerint per Ministros, quibus vi sui Officii fides adhiberi solet.

APPENDIX III.

DISSERTATIO

De justâ Prohibitione et Abolitione librorum nocuæ lectionis

Brevi calamo plura continens, quæ diffusè ab Auctoribus tradita sunt.

Nuper in duas offendi Epistolas calamo exaratas, in quibus saluberrima ac pernecessaria Ecclesiæ disciplina circa librorum prohibitionem perperam impetitur, et temerè asseritur, licitum esse, Ecclesiæ lege non obstante, modò evidens non appareat periculum subversionis, libros quoscumque perlegere. Epistolarum Auctores his duabus falsis fulciuntur ratiocinibus: primâ, quia lex prohibitionis librorum non procul ab hisce temporibus invecta est in Ecclesiam, sed priscâ disciplinâ non comprobatur. Secundâ, quia Ecclesia in hac re nec canonicè procedit, nec recto juris ordine servato, et ideò hujusmodi lex obligare nequit. Miratus sum quidem, novas hasce opiniones tam perfricta fronte ab Auctoribus Epistolarum obtrudi, cum satis compertum sit, disciplinam, quâ pravorum librorum lectionem Ecclesia prohibet, à primis usquè Sæculis semper et constantissimè viguisse: tum etiàm Ecclesiam Catholicam in hujusmodi librorum proscriptione accurato semper examine, rectoque ordine processisse, et nunc quoque procedere. Hinc aggressus sum rem hanc funditùs ad trutinam revocare: præsertim cum experimento constet,

Digitized by Google

ex præfatis pravis opinionibus auctoritatem Ecclesiæ non minimùm labefactari, et Fidelium mentes ab obsequio Ecclesiæ Definitionibus debito valdè retrahi; ex quo deindè in alios errores contra Fidem et mores miserè et de facili incidunt, cum immensa Animarum strage. Ac proindè operæ pretium duxi in publicam lucem hanc Dissertationem edere, in qua primùm ostendam necessitatem prohibendi libros omnes, qui errores in legentes ingerere possunt: deindè hanc Ecclesiæ legem vetandi libros ab ejus incunabulis usquè nunc continuato semper usu firmatam fuisse: tertiò demonstrabimus, quàm prudenter et ordinatè in hujusmodi prohibitione semper Ecclesia processerit, et procedat. Tandem quorumdam confutabimus inanes objectiones Hæreticorum, à quibus postmodum Catholici aliqui minùs cautè effata quædam sunt mutuati, quæ deindè imprudenter in vulgus maxima cum Fidelium pernicie prodiderunt.

CAPUT I.

Demonstratur utilitas ac necessitas prohibendi libros noxiæ lectionis.

I. Hæreticos homines omni modo et studio evitare speciale Domini mandatum est, tam in Veteri (Deuteron. c. 16) quàm in novo Testamento (Rom. 19 et ad Tim. cap. ult.). Præsertim S. Joannes scripsit: *Si quis venit ad vos, et hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec Ave ei dixeritis.* 1. Joann. 1. 10. Sapienter enim dixit S. Paulus: *Verba eorum multùm proficiunt ad impietatem, et sermo eorum ut cancer serpit.* 2 Tim 10. Hinc Joannes maximè sategit cavere ab Ebione; horruitque adhuc balneum, quo Cerinthius usus fuerat. Vid. Baron ad ann. 44 n. 8 et 9. Eodem modo se gessit Polycarpus cum Marcione. Eus. Hist. l. 4 c. 13. Eusebius Vercellensis potiùs fame destitui se patiebatur, quàm ex Arianorum manibus panem accipere. Apud Baron. ad ann. 356, n. 96. Cyprianus loquens de quibusdam excommunicatis,

Digitized by Google

sic oves suas commonuit : *Ne fallacibus verbis consensum facilè commodetis, ne pro luce tenebras, venenum pro remedio, mortem pro salute sumatis.... Procùl ab hujusmodi hominum contagione discedite, et sermones eorum velut cancer, et pestem fugiendo, vitate.* De S. Cyprian. Edit. Pamel. Ep. 40 aliàs 8 l. 1. Porrò, quod ab omni cum Hæreticis et Excommunicatis commercio Fideles abstinerent, semper in Ecclesia custoditum fuit, ut testantur S. Ephrem de Virtute c. 8. Alexander Alexandrinus, Ep. ad Alexandr. Epis. S. Athanasius, in Vita S. Ant. Abb. S. Leo, Ser. 5 de Jejun. et sic pariter Concilia, Pontifices, et Patres omnes.

II. Si igitur pravum Collocutorem devitare tam instanter ab Ecclesia semper præceptum fuit, quantò magis sibi cavère oportebit à libro pernicioso, qui multò magis, quàm sermo potest Lectores corrumpere? Si verbum, quod statim avolat, serpit ut cancer, et ad mortem vulnerat : quid mali non afferet liber improbus, qui potest evadere perpetuus fons subversionis? Nefarius liber quascumque potest penetrare domos, ad quas Auctor numquam fortè aditum posset habere. Si Religio, et publica quies consistere non possent, ubi perversi Homines permitterentur prava dogmata evulgare, aut perniciosas ingerere opiniones contra receptas morum regulas, ut dicitur in l. Congruit ff. de Offic. Præsid. quantò minùs salva consistere valebunt, ubi hujusmodi Nebulones permitterentur eadem latiùs disseminare scriptis, ipsaque comprobare captiosis argumentis, quæ longè magis perlecta, quàm audita nocent. Quidquid enim legimus, mentem validiùs occupat, ac faciliùs ad cor pertransit. Sicùt sancta lectio virtutes fovet, sic contrà lectio prava ad vitia impellit, et fortiùs impellit, cum ad vitia procliviores sint Homines, quàm ad virtutes. Benè S. Basilius libros appellavit *Cibum animarum;* quia sicut cibus delectabiliter ingreditur in hominem, et deindè fit propriùs hominis sanguis; sic liber, cum legitur, delectabiliter legitur (quis enim

Digitized by Google

leget invitus?), et sic de facili fieri solet res propria Lectoris. Prætereà, qui ad Auctorem legendum accedit, illi pœnè Discipulum se tradit, ipsique cor docile, et benevolum offert, et ideò facilè ab illo decipi potest; valdè enim difficile est, quod Lector aliquo amore erga Auctorem illum non afficiatur: ex quo deindè facilè eveniet, ut impietas, et error latens hauriatur insensibiliter, et tenaciter posteà retineatur.

III. Adde, quod impii Scriptores magno quidem studio errores suos ità ornent et colorent, ut non solùm simplices, sed etiàm docti decipiantur. Illos enim numquàm (saltèm sub initio) apertè produnt, sed eos variis speciosis rationibus, eruditionibus, ac leporibus vestiunt et liniunt, sicque letale venenum ingerunt. Quandoque sanctitatem ac zelum præ se ferunt, sollicitudinem de publico bono affectant, canonesque perfectionis tradunt, sed latet anguis in herba. Spectabis eos innumeras Scripturæ et Patrum sententias, et exempla afferre, sed cuncta, vel adulterata, vel perperam interpretata. Ità Hæretici decipere plures consueverunt, scientes, fœtores suos nulli citò fore placituros, si nudi exhalentur; et ideò illos cœlestibus, eloquiis velut quibusdam aromatibus condiunt, ut alii impietatem horrentes, Divina non facilè oracula contemnant. Hinc Salvator clamabat: *Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecùs autem sunt lupi rapaces.* Matth. 7. 15. Quid est *Vestitus ovium*, nisi simulatio pietatis, quâ captiosi Scriptores callidè se induunt? Quid *Lupi rapaces*, nisi sensus Hæreticorum, qui gregem Christi dilaniant? Vide, inquit Origenes, *ne te decipiat fulgor operis, ne te rapiat sermonis pulchritudo.* Pariter ait S. Gregorius: *Hæretici permiscentes recta perversis, ut ostendendo bona, Auditores ad se trahant; et exhibendo mala, latenti eos peste corrumpant*, tom. 1 l. 1. Mor. c. 11.

IV. Sed valdè refert hîc afferre verba cujusdam docti Hæretici, Abraham Le Moine in Traductione trium Epist. Pastor. Episcopi Londinensis an. 1730. qui loquens de pluribus libris in Anglia editis Atheis-

Digitized by Google

mum sapientibus, sic ait : « Libri hujusmodi, cum » incidissent in manus gentis innumeræ, malum pe- » perêre infinitum. Et eò magis, quò primâ facie » exornati apparent ex fine et ratione laudabili. Contra » incredulitatem, quæ se palam prodit, quisque se » vertit. Sed Auctores isti Angli sub specie deferendi » Evangelicam veritatem, difficultatibus suis ejusdem » fundamenta submovent, ac principia diruunt, ni- » hilque omittunt, quo ejusdem argumenta reddant » valdè ruspecta. Virus evomunt, eò magis lethale, » quò subtilius, et magis abditum. Diù indè demen- » tati homines bibunt; nihil autem ibi vident, quia » nihil suspicantur. Vellicationes etiàm ac eruditiones » miscent, ut meliùs visco obliniant. Et quoniam de- » lectat novitas, et exigua est Religionis instructio, » inclinatio verò ad pravitatem nimia, non est mirum, » si libri hujusmodi spiritum ac corda pervertant il- » lorum, qui incautè perlegunt. Sermo incredulorum » ferit : Lectores implicantur, egrediuntur scrupuli, » et tandem fiunt increduli inopinatò. Effræna indè » mentis libertas immoderatam necessariò, ac irre- » sistibilem creat cordis licentiam; hæc passionibus » indulget, ac vitiorum dilatat imperium. Hinc verè » dici potest, magnam hanc Civitatem (nempè Lon- » dinum) numquàm eò usquè fuisse depravatam, sicut » est hodiè. Et quidem pœnè Status omnes Europæi, » et Regna nimis infeliciter conspiciuntur infecta; sed » essent absque dubio ampliùs, si esset in illis liber- » tas, quæ in nobis est cogitandi, scribendi, ac le- » gendi. » Hactenus ille. Quippè hujus Hæretici que- rela præfata, et exclamatio vel sola sufficit ad osten- dendum, quàm sit necessarium ad Religionem, et publicam pacem fovendam libros perniciosos interdi- cere. Atque utinam falsum esset illud, quod præfatus Auctor ultimo loco asserit, nempè etiàm apud Catho- licos pestem Atheismi plures infecisse. Et hoc cui tribuendum, nisi damnatorum librorum improbæ lectioni? Alii quoque Angli cum Hæretico relato de suæ gentis communi contagione fortiter conqueruntur;

Digitized by Google

sed interim minimè curant exitiosam scribendi et legendi libertatem comprimere. Tempore, quo Anglia Romanæ Ecclesiæ obtemperabat, nulli quidem ibi lugebantur Increduli, nulli Athei, Deistæ, vel Latitudinarii nulli, quia nulli ibi edebantur, et nulli legebantur, qui talia docerent, libri.

V. Nunc præstat id exemplis confirmare. Testatur B. Dionysius Alexandrinus, apud Baron. libros noxios Nepotis Episcopi in partes Kiliastarum pœnè medium adduxisse Orientem. Bardasanes Syrus in Mesopotamia, ad Fidem jam conversus, ità olim fuit pietate conspicuus, ac sollicitus in exagitandis Hæreticis voce et scriptis, ut Catholicis admirationi haberetur, sed ubi Valentinianorum quædam volumina legit, non tantùm eorum subscripsit erroribus, sed alia atrociora paradoxa finxit, et sic innumeros Homines seduxit. *Vide Ephraim Chamber in Cyclop. verb. Bardasanitæ.* Idem testatur Sanctus Hieronymus, in Isaiam lib. 18 c. 64, quod Hispania et Lusitania non contaminatæ fuerint, nisi cum ibi libri Priscillianorum fuerunt vulgati. Pariter S. Turibius in suis ad Idacium, Ceponium, et B. Leonem epistolis corruptionem Iberiæ, et Galliæ Narbonensis deplorat, ob quosdam nefarios libros, quos unicam dicebat causam fuisse tantæ stragis. Eutyches invictus anteà Fidei defensor, ad unam lectionem libri cujusdam Manichæi mutatus est in infandum Caput innumerabilium Hæreticorum. Vide Anastas. Sinait. lib. contra Aceptalos c. 6 et 14. Posteà ille in Monasterio detentus mutire coactus est, sed ejus scripta, ipsius silentio non obstante, ad Orientem corrumpendum progredi non cessârunt. Julianus Halicarnassæus in Caria ex lectione librorum Valentini à Fide similiter miserè defecit. Anastas. ib. Sic et Avitus Presbyter Hispanus, legendo scripta Origenis, quàmvis simùl legeret ipsorum confutationem, et per Hieronymum admonitus fuisset ab erroribus ut sibi caveret, virus tamen rejectâ monitione letaliter absorbuit. Baron. ad an. 144, n. 4. Luctuosiùs Henricus Bulincerus Doctor catholicus, olim piissi-

Digitized by Google

mus, imò perfectionis cupidus, mox ad Carthusianos ingressurus, in librum incidit Melanctonis, à cujus lectione, licet Divina voce interiùs exterritus, tamen ad legendum à Dæmone impulsus, legit, et cecidit: sicque ex probo Dei Ministro infelix minister Satanæ evasit. Vide Diction. Portat. verb. Zuinglius. Hieronymus Wicleff post multos improbos suos labores in Anglia editos, donec ore docuerit, nihil pœnè nisi improperia reportavit, et paucissimos fecit sui erroris sectarios; at ubi nefarios suos libros diffudit, totam, quam numquàm vidit, Bohemiam perdidit, potumque venenatum et aliis tradidit; cum enim Joannes Hus Wicleffi libros à quodam Bohemo, qui Oxoniæ studuerat, accepisset, eorumdem impiam doctrinam undique disseminavit: *Cocleus in Hist. Hussitarum.* Vid. etiàm Bon. Blacciot. in Notis ad Thom. Waldens. ad Doctr. 6 Wicleffi. Omittimus, nè longiores simus, alia similia exempla, quæ in historiis passim inveniuntur. Cæterùm Eruditis cunctis patet, novas Hæreses ferè semper exhaustas, et exscriptas fuisse ex libris aliorum veterum Hæreticorum.

VI. Hinc Concilia, Pontifices, ac pii Principes, et calamo, et voce, et censuris, et aliis pœnis toti fuerunt ad extirpandos libros, qui Fidem, aut mores quoquomodo inficere potuissent. Hinc Patres in suis scriptis magnoperè sunt conati avertere Fideles ab hujusmodi Librorum lectione. Origenes eos, qui libros impudicos aut impios injustè revolvunt, ejusdem culpæ asseruit reos, quàm qui carnes falsis Numinibus oblatas manducarent. Orig. Hom. 20 in Num. S. Isidorus scripsit, impia scripta legere, idem est ac thus immolare Diabolo; additque, non licere Christianis legere figmenta Poëtarum, quia per illa mens ad libidinem incensa excitatur. S. Isid. in c. Ideo 15 dist. 37. S. Hieronymus ait: *Nemo in perforatam intrat cymbam, ut discat vitare naufragium; et ad hæresibus plenum volumen animam diriges immunem doli, ut ibi discas catholicam veritatem? S. Hier. Ep. ad Lætam.* Fortiùs Tertullianus: *Nemo indè strui potest, undè destruitur: Nemo ab*

Digitized by Google

eo illuminatur, à quo contenebratur. Ter. de Præs. c. 2. Etiàm impius Lutherus Librum edidit de abolendis scriptis pravæ doctrinæ. Vid. Steidanum lib. 2. Calvinus pariter ejulabat adversùs malos libros, Braschius de lib. Eccl. t. 3 c. 26 n. 5. Notum est etiàm, libros Michaelis Serveti ann. 1552, unà cum impio Auctore Genevæ fuisse, Calvino instante, concrematos. Ipsi Gentiles, solâ duce ratione, aut experientia, idem de malis scriptis extirpandis judicium protulerunt. Plato hinc necessarium duxit, ut Libri, priusquàm ad alios pertranseant, Sapientum examini subjiciantur.

VII. Quippè apud omnes Nationes cultas mos abolendi libros noxiæ lectionis semper invaluit. Apud Hebræos Joakim, cum per Baruch librum accepisset à Jeremia transmissum, timens, ne Judæis scandalo esset, ignibus dari jussit. Vid. Bodinum lib. 2. Dæmonomaniæ c. 2. Rex etiàm Herodes omnes hebraicarum originum Codices concremari voluit, utpotè paci publicæ adversos, Euseb. Hist. lib. 1 c. 8. Apud Syros Antiochus Epiphanes publico Edicto præcepit libros Hebræorum comburendos, I. Machab. 1. 5 Joseph. Hebr. lib. 12 c. 7. Apud Athenienses Protagoras ex Senatûs Consulto undique exterminatus est, ejusque scripta publicè igni tradita, quia in illis de existentia Deorum dubitabatur, Cicero lib. 1 de Nat. Deor. et Lactant. de Ira Dei cap. 9. Apud Græcos pariter concremati fuerunt libri Epicuri, Erasm. in Prov. Ficuln. Apud Romanos, cum quidam Bubulcus aratrum trajiciens in arcula sepulchrali Numæ volumina reperit, ubi Numa de cultu Deorum non benè (licet verè) sentiebat, Senatus jussit illa igni tradi, Valer. Max. lib. 1 c. 1 et Plin. lib. 13 c. 13. Marcus Æmilius certior factus de multitudine librorum, qui Romam intromittebantur, jussit ore Præconis omnia concremari scripta, quibus novi ritus et preces continebantur. Testatur Arnobius l. 3 apud Baron. ad an. 302, n. 19. Romanos petiisse, ut extirparentur libri Ciceronis de Natura Deorum, ubi Cicero de ipsorum Religione patenter malè sentire jam videbatur. Plura item Ro-

Digitized by Google

mana jura habentur, ubi jubentur exterminari libri improbæ lectionis. Lib. 10 § Tantumdem, ff. Fam. ercisc. cap. 4. Cæteræ Paul. Sent. lib. 5 tit. 23 ad L. Cor. l. Quicumque, l. Damnato, infrà laudandis. Præterea testatur Livius lib. 10, Dec. 10 apud Romanos Pontifici Maximo demandatum esse de scriptis agnoscere, eosque damnare, et comburere. Item Imperator Augustus suprà duo millia combussit librorum, ubi nullus Auctor, vel parùm idoneus legebatur: Sveton. in August. et Niceph. lib. 13. Idemque Cæsar cavit, ne legeretur liber de Arte amandi, ejusdem Auctorem Ovidium in exilium misit.

VIII. Et hîc maximè advertendum, quod multo studio Episcopi et Parochi curare debeant, ut removeantur à suis ovibus libri obscœni, aut de vitioso amore tractantes, quos sapienter vocat Origenes, *Calices Babylonis venena propinantes;* et S. Augustinus *Ranas ascendentes de ore bestiæ.* Etiàm Gentiles hujusmodi putida scripta execrabantur. Plato ajebat, impudicos libros omninò à Civitatibus arcendos. Apud Lacedæmones, et per totum Spartianorum dominium, vetitum fuit legere ac retinere libros Archilochi, eò quod obscœnum quid continerent, Valer. Maxim. lib. 6 c. 13. Fama est, ut tradit quidam Auctor, Beyerlingh. Cyclop. verb. Liber, pag. 78 litt. D. Virgilium opus suum propter confictam Didonis impudicitiam, jussisse jam morti proximum in ignem injici. Plures hujus farinæ libelli, dicti Romanenses (vulgò Romanzi,) undique hodiè per domos circumferuntur, et per manus simplicium Adolescentium circumeunt. Horum Romanensium primus inventor fuit Heliodorus Phœnix Episcopus Tricensis in Thessalia, ut enarrat Nicephorus, lib. 12 c. 34. Hic cum talem Romanensem tempore suæ juventutis inscripsisset, cujus lectio facilè poterat Juvenes impellere ad exitiosos amores, Synodus Provincialis, cognito hoc periculo, eam Heliodoro imposuit conditionem, ut vel opus suum traderet flammis, vel Episcopatui renuntiaret; at ille maluit suæ dignitati cedere, quàm opus suum destruere.

Digitized by Google

IX. Hujusmodi Romanenses non sunt quidem universè damnati de jure Ecclesiastico, nam in Indice (Regula 7) tantùm damnantur *libri, qui res lascivas ex professo tractant, aut docent;* tamen de jure naturali, ut optimè advertit quidam doctus Auctor, Continuator Tournely to. 3 Decal. cap. 1 a. 1 sæpè sunt per se vetiti propter grave damnum, quod legentibus inferunt; in ipsis enim virus quantò minùs patet, tantò magis nocet. Scribit de hujusmodi libellis Alexander Tassoni, lib. 7. Pensieri diversi c. 11, *col leggere accidenti, è stratagemmi amorosi, particolarmente nelle solitudini, è negli ozj, si appresentano fantasmi osceni sotto apparenza di diletto, è l'ingegno visi abbandona.* Porrò ipsi non apertâ impudicitâ scatent, sed animum ad profanos amores mirabiliter incendendo, illum obtenebrant, à Deo alienant, et vehementer ad malum inclinant, ità ut occasione oblatâ homo facilè in infandas libidines ruat, et pertinaciùs in ipsis deindè perseveret. Et insuper hîc notandum, quod sæpiùs Patresfamilias rei sint de hoc damno, quia ipsi tenentur eripere hos improbos libellos è manibus filiorum; et si non faciunt, intelligant se non posse à culpa excusari; et minimè deindè querantur, si filii utilia studia negligant et despiciant, quia ipsi delectabili illi Romanensium lectioni assuescendo, alios proficuos libros legère posteà fastidiunt, et horrent; et sic remanent rudes, et vitiosi evadunt. Joannes Gerson scribens contra quemdam Romanensem, inscriptum de Rosa, damnationem affert Cæsaris Augusti libri Ovidii, deindè exclamat: *Oh Deus, oh præsentis temporis mores! Inter Paganos paganus Judex et incredulus Paganum condemnat, qui doctrinam scribit, quæ ad fatuum alliciebat amorem, et inter Christianos tale opus sustinetur, laudatur, defenditur!*

X. Similis farinæ est liber inscriptus, Pastor fidus (hodiè jam meritò expressè damnatus): cujus non defuit quidam insipiens, ut refert Petrus Bayle. Dict. verb. Guar. Remarq. litt. C. pag. 1414, qui tutelam hujus perniciosi libelli assumpsit, ineptè dicens nihil

Digitized by Google

damni eum allaturum, si Puellæ à se repellant Amasios. Sed benè idem Bayle, licet vir impius, et sine fide, sic defensorem illum insulsum exsibilat (ejus verba è gallico idiomate in latinum transferimus): *Responsio hæc sophistica est, nam ipsa conditionem exigit, quam libertidem difficillimam reddit. Duas tu res requiris, ut tuum legamus opus, et ut Amasios repellamus. Si hæc duo simùl requiris, injustus es, quia idem nostrum poëma vim repellendi nobis aufert. Illud porrò amoribus nos implet, concupiscentiam accendit, mentem deturbat: illud ad Amasiorum præsentiam expetendam nos violenter impellit. Sed dato, quod eos repelleremus, nonne propter hujusmodi narrationes multis impuris passionibus expositæ ac excitatæ miserè inveniremur?* Et deindè prosequitur Bayle ad exhortandum, ut hæc librorum genera undique et omninò aboleantur.

XI. Scripsit Cicero, lib. 2 Tusculan. Quæst. *Videsne Poëtæ quot mali adferant? molliunt animos nostros,... nervos omnes virtutis elidunt.* Hinc Quintilianus, lib. 1 c. 13. Prohibuit, ne umquam libri Horatii, et aliorum similium Poëtarum pueris explicarentur; et S. Hieronymus dixit: *Dæmonis cibus est Poëtarum carmina.* S. Hieron. Ep. 136. Ipse Lutherus, quàmvis moribus fœdissimus, scripsit: *Necessarium est, ut libri Juvenalis, Martialis, Catulli, et Priapea Virgilii ex omnibus locis et scholis exterminentur, quia tàm turpia et obcœna scribunt, ut sine magno detrimento juventutis non possint legi, Lutherus tit. de Doctis.* Similis, imò perniciosior est liber pestiferus Boccacii (adhùc ille, qui expurgatus dicitur, et circumfertur), qui meo sensu plus Juvenibus nocere potest, quàm opera Lutheri et Calvini. At ibi, proferunt aliqui, selectum idioma discitur, et plura adsunt, quæ ad bonos mores instruunt. Sed benè respondet huic Joannes Gerson, scribens adversùs Romantium de Rosa: *Suntne quæso propterea mala in eo deleta? Ignis est periculosior. Hamus nocet pisci, si coopertus sit escâ. Gladius unctus melle ferit ne minùs?* Subdit sapienter Gretserus: *At hæc bona pura et sincera in Catholicorum libris*

Digitized by Google

reperies; quid ergò opus divertere ad luculentos illos rivos? Quis non libentiùs aquam limpidam bibat, quàm veneno tinctam, licet veneni segregandi non sit ignarus? Saltèm enim periculo exitii caret, quisquis aquas omnis contagionis expertes bibit. Gretserus de Jure et More prohib. libros lib. 1 etc. c. 29 Scripsit etiàm S. Augustinus adversùs legentes Terentium, ut verba addiscant: *Non omninò per hanc turpitudinem verba ista commodiùs discuntur, sed per hæc verba turpitudo ista confidentiùs perpetratur. Non accuso verba... sed vinum erroris quod in eis nobis propinatur.* S. August. lib. 1 Confess. cap. 16.

XII. Sed ad nostrum propositum redeamus, et concludamus, ex omnibus dictis constare, quod ipsius naturæ judicium sit, libros illos, qui Religioni aut bonis moribus officiunt, omni modo extirpandos, ut Theologi omnes docent; imò addunt, ne cum licentia quidem Pontificis lectionem permitti posse illius libri, qui subversionis occasio alicui esse posset. Juvenin. Theol. t. 6 p. 7. Diss. 4 qu. 1 c. 6 § 2. Continuat. Tournely t. 2. Decal. c. 1 a. 1. Graveson Hist. part. 2. Colloqu. 5. Busemb. l. 2 c. 4 dub. 3 n. 6. Habert t. 3 tract. de Virt. theol. art. 1 c. 4 q. 6. Subdit autem doctissimus Sylvius apud Continuat. Tourn. loc. cit. neminem posse Hæreticorum Opera legere sine proximo periculo gravis damni, nisi tribus saltèm quatuorve annis Theologiæ operam dederit. Si igitùr Gentes, ut suprà vidimus, ad suam falsam Religionem conservandam, libros huic adversantes aboleri necesse putârunt; quantò magis Ecclesia incumbere debet, ut veram Religionem illæsam custodiat? Necesse est (dixit Theodosius in l. Jubemus. C. de Summa Trinit.) *ut quæ scripta vel Deum accendunt ad iracundiam, vel animos Hominum in perniciem et fraudem impellunt, ad nullius aures perveniant.* Et Marcianus apud Concil. Chalced. act. 3 et vide l. Quicumque. C. de Hæret. et Manich. dicit: *Materia subtrahetur erroris, si peccatorum et doctor defuerit, et auditor, et pravitatis facinorosæ vestigia in flammis combusta depe-*

Digitized by Google

pereant. Item Carolus V. *in suo Edicto dato Bruxellis an.* 1550, sapienter sic portulit: *Si optimi quique cibi unius tantùm guttæ veneni, quâ humanum corpus læderetur, infusione suspecti sunt, omninò abjiciendi, quantò magis ea scripta, quæ tantis, et tàm noxiis animabus venenis passim infecta sunt, non solùm nobis cavenda sunt, sed etiàm, ne aliis noceant, ab omnium hominum memoria sunt obliteranda?*

CAPUT II.

Demonstratur, quod sancta Dei Ecclesia ab initio, ex Apostolorum præcepto, pro abolitione pravorum librorum sollicita fuerit.

I. Communiter Theologi tradunt, dogma esse, veritatemque Fidei, quod Ecclesia, et pro ipsa ejus Caput Romanus Pontifex, utpotè Christi Vicarius, jurisdictionem ab ipso Domino acceperit prohibendi Fidelibus lectionem librorum, sivè de Religione impiè tractantium, sivè contra bonos mores, aut Ecclesiæ Disciplinam aliquid continentium. Suarez de Triplici Virt. Disp. 20 Sect. 2 n. 4. Card. Albit. de Inconst. in Fide cap. 30 n. 186. Charlas l. 7 c. 18 n. 3. Braschius de lib. Eccl. t. 3 c. 26 n. 6. Anonym. resp. ad Hist. de Inquis. F. Pauli p. 226. Equidem si hæc facultas penes Ecclesiam non esset, et Fideles in hoc parêre illi non tenerentur, nec Fides illæsa servari posset, nec Christus satis Ecclesiæ suæ providisset. Frustrà Ecclesia, benè ait Baronius ad an 447 n. 7, *laboraret in hæresibus extirpandis, bonisque moribus fovendis, nisi undè scatet errorum, ac vitiorum colluvies, fons penitùs obstrueretur.* Patet equidem, quod cura et jus removendi è manibus Fidelium noxios libros, specialiter Ecclesiæ competat: illi enim soli datum est de Fidei, et morum causis decernere, ovibusque suis bona pascua ad pascendum designare. Rectè hinc docent Doctores (Vid. Honorat. Tournely de Eccl. t. 5 q. 5 a. 3) quod Ecclesiæ circà libros censura, seu judicium sit omninò infallibile: *Ecclesiæ enim*, ut

Digitized by Google

ait Natalis Alexander Hist. Tom. II. ad Sec. 6. Diss. 5 p. 448. Edit. Neap. *cum sanam doctrinam ab hæretica discernere pro suo judicio datum sit à Christo, et cum quælibet doctrina libris aliquibus contineatur, operæ pretium erat, ut Ecclesia in judicio, quod tulerit de libris, in quibus de Fidei et moralis Christianæ quæstionibus agitur, non posset deficere.* Nemo quippè Pastorem illum censebit idoneum ad oves pascendas, qui noxia pascua à salutaribus certò distinguere non posset. Ineptè igitùr Ecclesiæ Fidelium cura esset demandata, si certa scientia ad libros rectæ vel improbæ doctrinæ dijudicandos ipsi tributa non fuisset.

II. Quod autem mos Ecclesiæ prohibendi et abolendi pravos libros sit ex traditione, et præcepto Apostolorum, plura demonstrant. Primò enim constat, hanc disciplinam semper et ubique in Ecclesia viguisse, quin aliquis Pontifex, aut Concilium possit indicare, à quo ipsa initium sempserit. Dicit Origenes: *De his, qui diversa ab Ecclesiis docentes divinam pertulerunt ultionem, si judicaretur, nonne judicarent, ut si quid scriptum reliquerunt, universa pariter cum ipsorum cineribus deperirent?* Origen. Hom. 9 sup. num. Ergò jam tempore Origenis mos vigebat erronea scripta extirpandi. Sensus Ephremi, Tertulliani, et Cypriani jam suprà exposuimus. Alexander Alexandrinus (qui vixit tempore Concilii Niceni) enarratis damnis, quæ Fidei inferebant Hæreticorum libri, dicit, se scripta illa suscipere non potuisse, Alex. Alexandrin. Epist. ad Alex. C. P. apud Theodor. l. 1. Hist. c. 4 et apud Baron. ad an. 318 n. 85. Idem testantur Arnobius, apud Baron. ad an. 56 n. 302. S. Athanasius de Incarn. Verb. apud Braschium, Socrates Hist. l. 2 cap. 24 et Historici omnes, recenter conversos ab hæresi nusquam fuisse in Ecclesia receptos, nisi postquàm cunctos codices, quos haberent, ultrò concremandos detulissent. Item Nazianzenus Orat. 18 notat, S. Cyprianum non aliter receptum fuisse, nisi cum attulerat plures libros comburendos. S. Augustinus idem confirmans, de quodam Hæretico loquens, sic scripsit:

Digitized by Google

Perierat iste, nunc quæsitus, inventus, adductus est. Portat secum codices incendendos, per quos fuerat ipse incendendus? ut illis in ignem missis, in refrigerium transeat. S. August. in Psal. 61 in fin. Idem tradit Damascenus de quodam Theuda. S. Joan. Damasc. apud Beyerlingh. verb. Liber. Prætereà in Apostolicis Constitutionibus (lib. 1 c. 6.) sic habetur: *Abstine ab omnibus libris Gentilium.... Quid autem tibi cum alienis sermonibus, aut legibus, aut falsis Prophetis, quæ quidem Homines à Fide recta detorquent?*

III. Constat igitùr juxtà receptam Augustini regulam, de Bapt. l. 4 c. 24. morem cavendi ab impiis libris, ipsosquę concremandi, ab Apostolis demanâsse; S. Paulus enim dixit: *Rogo autem vos Fratres, ut observetis eos, qui dissensiones, et offendicula, præter doctrinam quam vos didicistis, faciunt, et declinate ab illis* Rom. 16. 17. Idem Apostolus sic monuit Timotheum: *O Timothee, depositum custodi, devitans profanas vocum novitates, et oppositiones falsi nominis scientiæ.* 1. Tim. 6. 20. Significavit hîc Apostolus principia Gnosticorum, et falsas doctrinas Simonis, Nicolaitarum, aliorumque Hæreticorum ævi illius, admonens Timotheum, ut se et Fideles ab eis removeat. Item eidem scripsit: *Profana autem, et vaniloquia devita, multùm enim proficiunt ad impietatem, et sermo eorum ut cancer serpit; ex quibus est Hymenæus, et Philetus, qui à veritate exciderunt.... et subvertunt quorumdam fidem.* 2. Tim. 2. 16. Illud *devita* importat quidem cavere non tantùm à sermone, sed etiàm à scriptis Hæreticorum. Atqui si Apostoli Fidelibus præceperunt, ut ne quidem *Ave* dicerent Hæreticis (2. Joan. 1. 10.), quantò magis putandum, eos jussisse cavere ab eorum codicibus, dum nulla pejor cum hæreticis potest esse communicatio, quàm legendo eorum scripta?

IV. Tandem quod mos ille avertendi Fideles à scriptis impiorum hominum, ab ipsis Apostolis fuerit inductus, constat ex Actis Apostolorum, ubi legimus: *Multi autem ex eis, qui fuerant curiosa sectati, contu-*

Digitized by Google

lerunt libros, et combusserunt coram omnibus, et computatis pretiis illorum, invenerunt pecuniam denariorum quinquaginta millium; crescebat ità fortiter verbum Dei, et confirmabatur. Actor. 19 19. Valde insipienter ait Pecininus Apol. Cap. 18 n. 495 textum hunc non jam intelligi de libris hæreticis, sed de curiosis, et sortilegis. At si, respondetur, Apostoli opus esse judicabant libros sortilegos concremari, quantò magis hæreticos? Sed quidquid deliret Pecininus, S. August. testatur ut certum post. tract. in Ps. 65 n. ult. Col. 442 Tom. IV. quod omnes Sectarii, cum inEcclesia recipiebantur, ad pedes Apostolorum suos codices afferrent ut cremarentur : *Nostis*, inquit, *in Actis Apostolorum esse scriptum, quia multi perditi, et variarum doctrinarum Sectatores omnes codices suos ad Apostolos attulerunt, et incensi sunt libri mali.* Ipse impius Lutherus non renuit scribere : *Est veteris exempli, et antiqui moris, infectos et improbos codices comburendi, quemadmodum legimus in Actibus Apostolorum.* Vid. tom. 2. Epist. ad Spalat. Idem faciendum scribit S. Cyprianus de libris mordacibus : *Si quandò talia quorumdam calumniosâ temeritate conscripta sunt, legi apud nos non patimur.* S. Cyprian. Epist. 42 ad Corn Idem scripsit Justinianus Imperator de libris hæreticis in suo Edicto ad Populum Constantinopolitanum.

V. Sed præstat nunc exemplis rem hanc magis elucidare. Quàmvis videbatur de se permittendum Ecclesiæ Pastoribus pro necessitate et tempore libros Hæreticorum legere, ut eos confutare valerent, juxtà Concilium Carthaginense IV. Can. 16. Attamen primis Ecclesiæ sæculis iidem Patriarchæ ab hujusmodi operum lectione sibi cavebant, vel cum esset necessitas, non sine magno legebant timore; Ego verò (scribit Dionysius Alexandrinæ Ecclesiæ Patriarcha) *in libris, et traditionibus Hæreticorum cognoscendis operam posui : execrandis quidem illorum sententiis animum meum tantisper coinquinans; hanc tamen ex eis utilitatem percipiens, ut illos tacitus apud me refutarem, multoque magis, quàm antèà, detestarer. Et cum Fratei*

Digitized by Google

quidam ex Presbyterorum ordine prohiberet me, veritus, ne fortè cum nequitiâ illorum et cœno commiscerer; quippè animum meum contaminatum iri ajebat, et quidem verissimè et ipsemet sentiebam... E visione cœlitùs missâ confirmatus sum. Ità apud Euseb, Hist. lib. 7. cap. 7. Attende : quàmvis Dionysius Patriarcha extaret tàm magnæ Ecclesiæ, et libros Hæreticorum tantùm ad eos confutandos inspiceret, tamen ex lectione animum suum nonnihil inquinationis, aut saltèm perturbationis attraxisse fatetur. Et quod magis mirum est, licet Dionysius esset vir tantâ sanctitate et doctrinâ præditus, ipse enim expulit Kiliastarum errores, et Nepotis Episcopi libros explosit, ipse primus Sabellii hæresim debellavit, et de ea Sixtum Papam reddidit certiorum; ipse contra Novatianos felicissimè disputavit, ac Fabium Antiochenum mox in eumdem errorem prolapsurum sustinuit : ipse scriptis confutavit etiàm Paulum Samosatenum, Nepotianos, aliosque Hæreticos ; et tamen, his non obsantibus (ut refert Eusebius), Fideles cum novissent, Dionysium libros Hæreticorum evolvere, magnum scandalum passi sunt; imò de hoc apud Pontificem eum accusârunt, et Pontifex reprehendit eum, ac prohibuit ne Hæreticorum lectionem prosequeretur, ubi suis offendiculum præberet. Prætereà narrat Socrates Hist. lib. 6 c. 15 quod Theophilus ejusdem Alexandrinæ Ecclesiæ Patriarcha, vir doctissimus, cum perlegisset Origenis libros de Principiis (quos ipse omnium primus damnavit), non modò à suis objurgatus sit, sed in Concilio damnatus, ubi excusationes ab eo allatæ nequaquam admissæ fuerunt.

VI. Usquè ab Ecclesiæ primordiis, hoc ipso, quod aliquod opus ab Hæretico nosceretur conscriptum, etiàm nullâ emanatâ speciali prohibitione, illud legere (saltèm generaliter loquendo) vetitum erat. Sic respondit S. Gregorius Anastasio Patriarchæ Antiocheno interroganti, an damnato quodam Hæretico, omnia ejus opera statim damnata habenda essent? Vid. Card. Petra t. 1 p. 8 in Const. Gelasii, Valdè etc. Prætereà,

Digitized by Google

cum in domo cujusdam Athanasii Presbyteri Monachi in Isauria inventus fuisset codex, in quo errores aliqui contrà Fidem continebantur, Joannes Episcopus. damnato codice, ipsum è Monasterio expulit, transmisitque acta ad S. Gregorium, qui rem probavit; sed cum Athanasius asseruisset, se ignoranter legisse, Gregorius ei reditum ad Monasterium concessit, expressè tamen prohibens illius operis lectionem. S. Gregor. ep. ad Athanas. 64 lib 5 s. 164. Hinc notant Editores è Congregatione S. Mauri Tom. 2 Opor. S. Greg. Epist. lib. 6 ad Epist. 66. Nota C. antiquam jam fuisse apud Romanos Pontifices libros proscribendi potestatem, et disciplinam, cui parêre etiam Orientalis Ecclesiæ Patriarchæ, et alii tenebantur.

VII. Hinc etiam illud eruitur, eos, qui Hæreticorum libros legissent, vel habuissent, semper reputatos fuisse de hæresi suspectos, ac ut tales puniri potuisse. Vid. Archid. Jo. Andr. etc. in cap. Filii. de Hære. l. 6. Ananiam in c. Episcopus. de Hæres. Rojas Sing. in Fav. Fidei Sig. 124. Et quod tandem in primis Ecclesiæ sæculis omnia Hæreticorum scripta fuerint igni damnata, ex eo Eruditi demonstrant, quod cuncta sic perierint, ut omnium pœnè Hæreticorum ne nomina quidem hodiè haberentur, nisi illorum Ecclesiæ Patres meminissent. Ubi sunt enim Arianorum innumeri libri Orientem replentes? Ubi plura Volumina Apollinaris, Celsi, Manetis, et Gnosticorum? De illis omnibus factum est id, quod dixerunt Patres Concil. Constantinopolitani II. cap. 1. *Hæreticorum quidem effrænatas linguas, et impiissima conscripta patri mendacii Diabolo connumerantes, illis dicemus: Omnes vos convalescere facitis flammam ignis: ambulatis in lumine ignis vestri, et per flammam, quam incendistis.*

VIII. Hîc etiàm sedulò notandum id, quod tradunt Baronius, ad ann. 490 à n. 21 ad 47. Cardinalis Albitius, de Inconst. in Fide c. 30 n. 155. Braschius, de libert. Eccl. to. 3 c. 26 n. 13 Ludovicus Bail, to. 1. Summ. Concil. in Conc. Lat. II. in fin. et alii, nimirùm

Digitized by Google

quod ex primis Ecclesiæ sæculis mos fuerit, ut quilibet libros suos subjiceret examini et censuræ Summi Pontificis, proùt fecisse testantur in Occidente Cæsarium Arelatensem, S. Honoratum, Gennadium, et alios. Fecit et Episcopus Possessor, qui cum de codicibus suis, quos ad Hormisdam pro examine et correctione direxerat, responsione non dignaretur, sic illum interpellavit: *Codicem tractatuum antè hac direxisse memini continentem B. Pauli Epistolarum explanationes, pro quibus rescripto gratulari non merui. Undè simili prece deposco, ut prærogativam benedictionis vestræ competenti responsione merear adipisci. Epist. possessor. ad Hormisd. inter Epist Hormisdæ.* Fecit et Anselmus, proùt constat ex ejus Præfatione ad Urbanum II. libri de Fide Trinitatis etc. Idem fecit S. August. quòad libros suos contra Pelagianos, quos ad S. Bonifacium transmisit. S. August. lib. 1 contra duas Epist. Pel. c. 1 n. 3. Idem fecerunt Orientales, proùt Dionysius Alexandrinus, Joannes Orthodoxus, Photius, et alii, præsertim Eulogius Patriarcha Alexandriæ, scripta sua censuræ S. Gregorii submittens, ut apparet ex ejusdem Gregorii Epistola. S. Greg. lib. 8 Indict. 3 Ep. 35, et 42.

IX. Item inter scripta Abbatis Joachim chartula inventa fuit ann. 1200, ipsius manu subscripta, dicens: *Universis quibus*, in qua ista leguntur. *Pro angustia temporum non potui hucusquè opuscula prædicta, præter librum Concordiæ, Apostolico culmini præsentare, ut ab eo corrigerentur, quia eâ conditione suscepi dictanda, ut cui datum est omnimodè magisterium, præsenterem. Si me contigerit priùs egredi ab hac luce, quàm possim, rogo ex parte Dei omnes Coabbates meos, et Priores, et eâ, quâ posse videor, auctoritate præcipio, quatenùs præsens scriptum aut exemplar habentes secum, ac si pro testamento opuscula (quamcitiùs poterunt) collecta omnia, relictis in salva custodia exemplaribus, Apostolico examini repræsentent, recipientes ab eadem Sede, vice mea, correptionem, abjiciens quod ipsa abjicit, suscipiens quod ipsa suscipit, etc. Apud Natal. Alexand.*

Digitized by Google

X. Item S. Julianus Toletanus Episcopus circà annum 685. subjecit examini Benedicti II. Apologiam suam adversùs obtrectatores Concilii VI. universalis; Pontifex in ea nonnulla reprobavit, quæ cum iterùm rectè explicâsset Julianus, ac iterùm opus cum explicatione ad Sergium Papam transmisisset, Sergius opus approbavit, et aliis legendum indixit. Natal. Alex. Hist. ad sec. 7 c. 3 art. 22. Refert Baronius ad ann. 1186 n. 26, de quodam Gothofrido, qui fuit Notarius Conradi III et Friderici I, ac Henrici VI, quod iste, quàmvis esset in Curia præfatorum Principum tàm adversantium Ecclesiæ juribus, tamen pro certo habuerit, Romanorum Pontificum proprium esse libros recognoscere et approbare. Sed præstat hîc ipsum audire Gothofridum, qui in Præfatione ad Opus suum chronicum, quod anno 1189, transmisit ad Urbanum III, sic scripsit: *Si quod Historiarum opus conficitur, ratio suggerit, ut antequàm in publicum deveniat, Apostolico examini præsentetur. Quapropter hoc opusculum antè vestrum examen protuli, ut si per vos fuerit approbatum, ad alias Ecclesias deriretur:* Item Patres Synodi Suessionensis ann. 1121, sanxerunt, libros Petri Abelardi hoc ipso damnatos reputandos, quod Romani Pontificis aut Ecclesiæ auctoritate commendati non apparerent. Petr. Abelard. Ep. 1 ad Amicum, inter opera Petri Abbatis. Sic etiàm Nicolaus Papa, cum Scotus Erigenas circà medium Seculum IX. volumina traduxisset S. Dionisii, S. Maximi, et aliorum, sine Ecclesiæ approbatione, eum acriter increpavit dicens: *Quia juxtà morem Nobis mitti, et nostro debuit judicio approbari.* Et ideò præcepit, ut statim scripta illa transmitterentur. Tandem ad hoc probandum unum sufficit Decretum Nicolai I, in can. 5 Romanorum. Dist. 19. Ubi dictum fuit: *Romanorum Pontificum decreto cæterorum opuscula tractatorum approbantur, vel reprobantur.*

XI. Romani igitùr Pontificis olim semper fuit præsidêre arbitrum librorum omnium, sed ubi in immensum excrevit moles librorum, statuit Leo V. an. 1515.

Digitized by Google

Constitutione probata in Concilio V. Lateranensi, et deindè confirmata Regulis indicis, ut non vulgarentur libri cujusque generis absque licentia, et approbatione Ordinariorum, vel Inquisitorum, sub pœna amissionis librorum, et suspensionis, ac excommunicationis pro Editoribus; qui si in excommunicatione ultrà annum permanserint, erunt acriter puniendi. Et notandum, quod præfata Constitutio Leonis jam reperiatur annotata in Archivio Regiæ jurisdictionis in Regno Neapolitano, ut refert Bartholomæus Chioccarellus, Archiv. Reg. Jurisd. Tom. 17 tit. 7.

CAPUT III.

Fusiùs ostenditur, Ecclesiæ præcipuum et proprium semper fuisse libros malos proscribere; et hujusmodi jurisdictionem semper Ecclesiam exercuisse.

I. Sæculo IV. Concilium Nicænum anno 325. Arii scripta damnavit; Nicephor. Hist. l. 8 c. 18 et deindè Constantinus præcepit, ut morte multaretur, qui librum aliquem ab Ario confectum statim non attulisset. Apud Socrat. Hist. l. 1 c. 6 Patres etiàm pseudo-Concilii in Tyro circà annum 336. Marcellum Ancyranum ideò deposuerunt, quia sententiæ damnationis suorum librorum noluit acquiescere, nec illos igni tradere. Socrates ibid. Theophilus Alexandriæ Episcopus anno 385 fuit primus, qui libros Origenis damnavit, prohibuitque, ne sui illos legerent; de quo eum posteà Hieronymus, Epiphanius, et Damasus Papa valdè commendârunt. At cum Origenis opera usquè tunc ubique cum plausu perlecta fuissent, quidam Monachi in Palæstina dicebant, errata, si quæ in libris invenirentur, illa ex aliena manu in scripta Origenis irrepsisse; hinc contendebant, non propter illa etiàm reliqua esse damnanda; Theophilus verò, hoc non obstante, ut refert Sulpitius Severus: *Dial.* 2 *Cogebat renitentes pro potestate recta etiàm universa cum pravis damnare, quia satis superque sufficerent libri, quos Ecclesia recepisset; subdens, respuendam esse penitus lec-*

Digitized by Google

tionem, quæ plus esset nocitura insipientibus, quàm sapientibus profutura.

II. S. Epiphanius pariter, coacto Concilio cum Episcopis suæ Insulæ, eosdem Origenis libros proscripsit, suosque à lectione compescuit. Denique Anastasius Papa illos pariter damnavit. Vide S. Hieron. Epist. 78 ad Pammach. Censuit Baronius ad ann. 402 n. 12, tantùm *Patriarchon* Origenis fuisse damnatum; sed in hoc apertè ei contradicunt Severus, Palladius, Sozomenus, Hieronymus, et alii, dicentes, omnes codices Origenis vetitos fuisse. Eosdem deindè medio sæculo VI. Justinianus comburendos mandavit, de hoc ab Ecclesia requisitus, et non obstante plurimorum reclamatione, Edictum concremationis omninò executioni demandari voluit. Eodem sæculo VI. Concilium Carthaginense IV. (sed veriùs V.) anno 398, sic statuit; *Episcopus Gentilium libros non legat; Hæreticorum autem pro necessitate, et tempore.* Ità refertur in c. Episcopus. Dist. 37. Circà eadem tempora S. Joannes Chrysostomus Montani opera interdixit, ac igni tradidit. Vide Nicephor. Hist. l. 8 c. 18.

III. Sæculo V. Innocentius I. in sua Epistola anno 418. Pelagii, et Cælestii opera damnavit. Prætereà anno 431. Patres Concilii Ephesini, postquàm libros omnes proscripserunt Nestorii, Liberatus in Brev. c. 10 præviderent autem non defuturos homines pertinaces, qui censuram despicerent, in Epistola Synodali Theodosium Imperatorem rogaverunt, ut obtrectantes suâ potestate puniret: Epist. Synod. Conc. Ephes. ad Theod. Act. 2 et ideò Theodosius, ac deindè Valentinianus non solùm bonorum publicatione, sed etiàm capitis supplicio contumaces coercendos esse mandârunt, ut habetur in l. Damnato. C. de Hæret. et Manich. et l. Jubemus. C. de Summa Trin. Deinceps, cum Nestoriani curarent circumferri libros Diodori Tarsensis, et Theodori Mopsuesteni, in quibus Nestorii errores magna ex parte latebant, Cyrillus Alexandrinus, et Acacius Metropolita Armeniæ coactis Synodis, illos proscripserunt, caveruntque, ne Fideles

Digitized by Google

eos haberent. Liberatus in Breviar. c. 10. Item anno 451, Concilium Chalcedonense libros Eutychetis damnavit; Concil. Chalcedon. Act. 2; et eodem tempore insuper mandavit, ut omnes Manichæorum libri flammis traderentur; *Platina apud Braschium loco suprà cit.* ac proindè Marcianus Imperator horum Canonum contemptores damnavit pœnâ deportationis: atque si impia dogmata posteà docuissent, pœnâ mortis; Exstat in Concil. Chalced. Act. 3 et vide etiàm Baron. ad ann. 418 et 419.

IV. Eodem Sæculo V. iterùm S. Leo libros Manichæorum proscripsit, ut refert S. Prosper in Chron. ad ann. 443, sic scribens: *Diligentia Papæ Leonis innotuit, qui Manichæos de secretis suis erutos, et oculis totius Ecclesiæ publicatos omnis dogmatis sui turpitudinem et damnare fecit, et prodere, incensis eorum codicibus; multique Orientalium Sacerdotes industriam Rectoris sunt imitati.* Idem S. Leo scripsit: *Curandum esse: et Sacerdotali diligentiâ maximè providendum, ut falsati codices in nullo usu lectionis habeantur. Apocryphæ autem Scripturæ non solùm interdicendæ, sed ignibus concremandæ.... Undè si quis Episcoporum apocrypha haberi per domos non prohibuerit, hæreticum se noverit judicandum; quoniam si alios ab errore non revocat, seipsum errare demonstrat.* S. Leo Epist. 15 aliàs 93 c. 15. Edit. Ven. Idem S. Leo, ut legitur in ejus Responso ad S. Turribium, scripta damnavit Apollinaristarum, et Dictinii Episcopi Asturicensis (qui tamen ab errore jam resipuerat) sic inquiens: *Sed nemo hæc Catholicus præsumat, nec inter Catholicos censeatur, quisquis utitur scriptis, non solùm ab Ecclesia Catholica, sed etiàm à suo Auctore damnatis.*

V. Eodem Sæculo V. putatur prodiisse celebre Decretum de Censura librorum, Gelasio attributum; Baronius ad ann. 69, n. 4, cum aliquibus aliis Damasum credit Decreti illius auctorem, Gelasium verò promulgatorem; sed Pearsonius in Vindic. Ignatian. Lib. 1 c. 4 ex antiquissimo codice, in Angliam perlato à Lanfranco ex Cœnobio Beccensi, legit titulum:

Digitized by Google

Decretum Gelasii Papæ de recipiendis, et non recipiendis libris... quæ sunt scripta ab eo cum 70 eruditissimis Episcopis. Et idem confirmat Gratianus, Lupus Ferrar., aliique cum Nicol. Papa. Epist. 42 ad Episc. Galliæ. Lupus Ferr. Epist. ad Carol. Calv. in fin. Gratian. c. Sancta Rom. Dist. 15. Non obstat quidam codex apud Baluzium, ubi Decretum illud adscribitur Hormisdæ Papæ, nam, ut referunt idem Baronius, Pagius, Card. Noris, et alii, Baron. ad ann. 420 n. 21. Pagius ibi in Crit. ann. 494 n. 4. Noris in Cænotaphiis Pisanis Diss. 4 § 1 P. Orsi Hist. Eccles. ad ann. 494. idem Hormisda scribens ad Professorem Episcopum, asserit, jam pridem exstitisse Decretum, dicens: *Quæ essent catholica dogmata* (in illo Decreto) *definiuntur, ac certa librorum, etiàm veterum in auctoritate recipienda.* In Decreto autem Hormisdæ legitur: *Non solùm repudiata* (nempè Hæreticorum scripta), *verùm ab omni Romana, et Apostolica Ecclesia eliminata, atque in suis Auctoribus anathematis indissolubili vinculo in æternum confitemur esse damnata.* Abbas de Fleury scribit 1 Tom. 19, Orat. 7 sup. Hist. Eccl. n. 13, et Tom. 7 p. 64 in eo Decreto simplicem directionem ad cautelam dari, non verò præceptum prohibitionis, quia nullæ in ipso adsunt censuræ, seu pœnæ injunctæ. Sed, perperàm, nam verbum *eliminata* satis demonstrat, quod scripta illa jam ab Ecclesia fuerint damnata. Quomodò autem asserere potest Fleury, in illo Decreto nullam adesse censuram impositam, dum in eo legitur, *Sub anathematis indissolubili vinculo?* Accedit, quod Clemens VIII. in Constitutione *Sacrosanctum*, data die 17 Octobris anno 1595, testetur, Gelasium sub censura librorum illorum detentores jam damnâsse. Accedit insuper, quod Patres Concilii Tridentini, ut refert Cardinalis Pallavicinus, Hist. Conc. Trid. par. 2 c. 18 et 19, ex digestis à Gelasio arguerint, non esse opus in prohibitione librorum, ut citentur Auctores, quorum sunt libri interdicendi. Alius autem Auctor, nempè Van Espen part. 1 tit. 22 de Congr. Card. c. 4 n. 2, dicit, in laudato Decreto

Digitized by Google

actum esse tantùm de publica, non autem de privata lectione. Sed hic etiàm perperam, nam in Decreto dicitur, *Cum hæc ad Catholicorùm manus devenerint*; quis non videt, hîc etiàm de privata lectione fieri sermonem?

VI. Sæculo 6. anno 536. Patres Concilii sub Menna Constantinopolitano proscripserunt libros Severi, Petri Antiocheni, et Zoaræ, dicentes: *Abjicimus, et anathemate ferimus omnia ab ipsis conscripta.* Et deindè ab Imperatore petierunt, ut suâ sanctione canones pro re illa statutos roboraret. Synod. sub Menna action. 1. Eodem tempore Papa Vigilius damnavit scripta Theodoreti adversùs S. Cyrillum; item libros Theodori Mopsuesteni, et Epistolam Ibæ; ac deindè anno 555, libri illi in Concilio II. Constantinopolitano igni traditi sunt, et omnia eorum exemplaria, si quæ postmodùm invenirentur, sub excommunicatione vetita. De libris pariter Priscillianorum in Concilio I. Bracharensi anni 563, sic legitur (ibi in Can 17) *Si quis Scripturas, quas Priscillianus secundùm suum depravavit errorem, vel tractatus Dictinii* (quos ipse scripsit, priusquàm converteretur) *legit, aut defendit, anathema sit.* Pariter in Concilio Toletano III. anni 589, habetur: *Sancitum est, ut libri omnes Hæreticorùm igne comburendi darentur.* Baron. ad. ann. 589 n. 44, sequentibus sæculis anno 649, in Concil. Romano sub Martino I. Can. 18 dictum fuit: *Si quis non respuit, et anathematizat animo et ore nefandissimos Hæreticos* (nempè Theodorum Pharanitam, Cyrum, Sergium, et Paulum Pyrrhum) *cum omnibus impiis eorum conscriptis.... condemnatus sit.* Et in Act. 4 damnata fuerunt et sub anathemate prohibita scripta commentitia Mennæ, et Vigilii Papæ de unica Christi voluntate. Et in Trullano anno 692. Can. 63 proscriptæ fuerunt quædam apocryphæ Martyrum Historiæ, et flammis traditæ. Item anno 745, S. Bonifacius Episcopus Moguntinus, Sedisque Apostolicæ Legatus Concilium advocavit, cujus imperio scripta impii Adalberti combusta fuerunt.

Digitized by Google

Deindeque Zacharias Papa in Concilio Romano idem confirmans dixit : *Optime provisum à vestra sanctitate, ut conscripta illius omnia igne concrementur :* Apud Baron. ad ann. 745 n. 36. Item in Concilio Nicæno II. ann. 787, proscripti fuerunt aliqui Iconoclastarum libri, his verbis : *Anathema illis libris, et eis qui legunt.* Ibi Act. 2.

VII. Nono sæculo Nicolaus Papa, cum requisitus fuisset à Bulgaris, quid faciendum de libris allatis à Saracenis ; Respondit : *Utpotè noxii et blasphemi, igni tradendi.* Nic. Papa Epist. ad Bulgar. Prætereà Adrianus Papa anno 869, sic Basilio Imperatori scripsit : *Cuncta decernimus exemplaria* (Photii) *prorsùs à possessoribus ablata igne cremari ; nec superesse apud quemlibet ex his unum apicem, nisi fortè quisquis totius nominis Christiani dignitate, anathemate perculsus, carére voluerit. Accendatur etiàm tuæ zelus pietatis etc.* Sicque prosequitur Pontifex, rogans Imperatorem, ut ipse suis etiàm Edictis pœnâ coerceret inobedientes. Apud Beyer. ling. verb. Dedecus lit. f. Concilium Tullense XIV. anno 860. Can. 4 confirmavit Canonem IV. Concilii Valentini III. qui de libris Scoti Erigenæ ità statuerat : *A pio Fidellum auditu penitùs explodimus, et ut talia et similia scripta caveantur, auctoritate Spiritûs Sancti interdicimus.* Leo IX. anno 1050, in Concilio Vercellensi sub anathemate pariter damnavit librum Scoti de Corpore Christi. Honorius III. anno 1225, confirmans Acta Concilii Senonensis proscripsit alium præfati Scoti librum de Naturis. Lanfranc. de Corp. Dom. c. 4. Prætereà in Concilio Romano sub Nicolao II. anno 1059. Berengarius, ejuratis erroribus, adducere omnes suos suorumque libros coactus est, qui omnes concremati fuerunt. Lanfranc. loc. cit. In Concilio Suessionensi anno 1121, coactus est Petrus Abelardus sua scripta propriis manibus igni committere. Gaufrid. in Vita S. Bernardi l. 3 c. 5 Innocentius II. sub excommunicatione mandavit, ut qui haberet libros præfati Abelardi, et Arnaldi à Brixia, illos statim combureret. Exstat in Concilio

Digitized by Google

Later. in fine. Idemque præceptum datum fuit anno 1140, in Concilio Senensi. Apud S. Bernard. ep. 115 ad Yvonem Card. Idem de libris Gilberti Porretani statuit Eugenius III. anno 1148, in Concilio Rhemensi, ut refert Gaufridus dicens: *Dominus Papa Apostolicâ auctoritate capitula ipsa damnavit, districtè præcipiens, ne eumdem librum legere, vel transcribere quis auderet.* Gaufrid. ap. Graves. to. 1 Hist. part. 4 Coll. 4 et ap. Nat. Alex. t. 13 p. 77.

VIII. Pariter Concilium Parisiense anno 1204, damnavit libros Davidis à Dinando: *Qui libri*, ait Rigordus, de Gestis Philip. apud Petav. in Prolog. c. 3 n. 8, et apud Natal. Alexand. tom. 16 p. 156, *jussi sunt omnes comburi; et sub pœna excommunicationis cautum est in eodem Concilio, ne quis eos de cætero scribere, legere præsumeret, vel quocumque modo habere.*

In concilio Toletano 1229, vetitum fuit, ne Laici cujuscumque generis, et statûs penes se haberent, durante hæresi, quemcumque librum sacræ Scripturæ, exceptis Psalterio, et Breviario. Concil. Toletan. Statut. 13 apud Harduin. to. 7. Collect. col. 178. Et quoniam Hæreticorum est sacras Scripturas in vernaculam linguam vertere, ut illas modo suo interpretantes erroneè postmodum tradant suis addiscendas, ideò Synodus Biterrensis ann. 1245, (c. 36) interdixit omnes Scripturæ libros vulgarem in linguam traductos. Idem statuerunt Concilia Hierosolymitanum, Mechliniense, Cameracense, et alia plura, quæ observari possunt in libro edito Parisiis anno 1661, ex præcepto Cleri Gallicani sub titulo: *Collectio Auctorum, qui ex professo sacræ Scripturæ in vulgarem linguam translationes damnârunt.* De hac re adest etiàm quarta Regula Indicis. Insuper Papa Clemens XI. proscripsit Propositionem 79. Quesnellii, quæ dicebat: *Utile, ac necessarium est omni tempore, omni loco, et omni personarum generi studere, et cognoscere spiritum, et pietatem, et mysteria sacræ Scripturæ.* Præterea Cancellarius Parisiensis, et Doctores regentes jussu Gregorii IX. libros Thalmudos publicè concre-

Digitized by Google

mârunt. Natal. Alexand. Tom. 16 p. 41. Idem statuerunt Clemens IV. Honorius IV. Joannes XII. et alii, Vide Sixtum Senens. l. 2 tom. 1 p. 202, et ex sola Bibliotheca Judæorum, quæ erat Cræmonæ, combusta sunt duodecim millia exemplaria. Insuper Julius III. Constitutione 23. Cum sicut jus, jussit quoscumque Codices Judæorum ex eorum domibus erui et concremari: Clemens VIII. Constitut. 20. Cum Hebræorum, omnibus facultatem ademit, adhùc Inquisitoribus, et Legatis à Latere, impertiendi licentiam ad eos legendos.

IX. Alexander IV. Const. *Romanus Pontifex*, anno 1256. sub excommunicatione vetuit, ne quisque haberet scripta Guillelmi à Sancto Amore, mandavitque, ut intrà octo dies illa comburerentur; et omnes paruerunt. Vide Guillelm. Nancium in Vita S. Ludov. ann. 1225. Pariter Petrus Tarraconensis Archiepiscopus auctoritate Alexandri V. anno 1260. sub anathemate libros Laurentii Lulli proscripsit; et cum deindè anno 1376. Gregorius XI. prohibitionem confirmâsset, Petrus Aragoniæ Rex de illa mœrens Pontificem rogavit, ut opus Lulli iterùm examinaretur ab Episcopo Barcinonensi: sed hoc non obstante, proscriptio stetit, et Rex humiliter illi acquievit. Item Thomas Arundelius Archiepiscopus Cantuariensis, coacto Concilio Provinciali anno 1408. Oxoniæ, prohibuit sub excommunicatione, ne quis legeret aut haberet quemcumque librum ab Academia Oxoniensi, aut Cantabrigensi priùs non probatum. Pariter Joannes XXII. in Concilio Romano anno 1513. plures libros damnavit, Episcopis curam injungens, ut omnes illi concremarentur. Vide Labbè to. 1. Conc. par. 2. et Natal. Alexand. t. 16 p. 231. Idemque mandatum renovavit Concilium Generale Constantiense anno 1415. His perspectis nequeo intelligere, quâ fronte possint quidam asserere, Ecclesiæ tantùm esse censuram dare de pravis libris, non verò illos prohibere, et comburere.

Digitized by Google

CAPUT IV.

Respondetur inanibus Adversariorum objectionibus, quibus impugnatur librorum prohibitio ab Ecclesia indicta.

I. Diversi diversa objiciunt. Alii absolutè asserunt, librorum prohibitionem per se nocuam, et injustam esse. Alii concedunt quidem, ad Ecclesiam pertinere censuram ferre de libris, ad Principes verò lectionem eorum prohibere, illosque comburere. Alii demùm utrumque Ecclesiæ concedunt, quod possit nimirùm libros damnare, et eorum lectionem interdicere, sed autumant prohibitiones, quæ hisce temporibus ab Ecclesia prodeunt, omninò esse irregulares, et à recto ordine aberrantes, ac proindè non posse conscientias obstringere. Singula discutiamus.

II. Objiciunt igitùr I. Injustam esse librorum prohibitionem, ex illo Apostoli: *Omnia... probate, quod bonum est, tenete.* 1. Thess. 5. 21. Errat igitùr Ecclesia Romana, temerè dicunt, librorum lectionem prohibendo, cum unicuique ex præcepto Apostoli datum sit libros lectione probare, bona in eis inventa retinendo, mala autem reprobando.

III. Id confirmant auctoritate S. Hieronymi, qui cum argueretur ab aliis, quod Hæreticorum opera evolveret, sic respondit: *Si quis immurmurat, quarè eorum explanationes legam, quorum dogmatibus non acquiesco, sciat, me illud Apostoli libenter audire:* Omnia... probate; quod bonum est tenete... *Cur me lacerant Amici mei, et adversùs silentem crassæ sues grunnitant? Meum propositum est Antiquos legere, probare singula, retinere quæ bona sunt, et à Fide Catholicæ Ecclesiæ non recedere.* S. Hieron. ep. ad Miner. et Alexand. Confirmant deindè exemplis, et dictis Theophili, et Dionysii Alexandriæ Episcoporum: Theophilus enim, cum reprehenderetur, quod scripta Origenis legeret, reposuit: *Si quid boni in illis reperio, illud excipio, si verò spinosum quid visum fuerit, hoc tamquàm aculentum præterea.* Item Dionysius pariter reprehensus de lec-

Digitized by Google

tione Hæreticorum, rem cum Deo in oratione conferens, cœlestem vocem audivit ei dicentem: *Lege omnia, quæ in manus tuas veniunt; valebis enim omnia expendere, et probare.* Hinc Dionysius legit, et aliis (fortè ipsum reprehendentibus) scripsit: *Acceptavi visionem hanc, tamquàm apostolicæ voci conformem.* Apud Euseb. Hist. l. 7 c. 7.

IV. Addunt, quod etiàm Hormisdas Papa lectionem librorum pravorum non reprobaverit, imò laudaverit; eò quod aliàs non benè possent errores confutari, nec vitari, sic enim dixit: *Nec tamen improbatur diligentia per multa discurrens, sed animus à veritate declinans. Sæpè de his necessaria providetur, de quo ipsi æmuli convincantur, instructio. Nec vitio dari potest nósse; quod fugias: atque ideò non legentes incongrua in culpam veniunt, sed sequentes. Quod si ità non esset, numquàm Doctor ille Gentium acquievisset nunciare Fidelibus: Omnia probate, quod bonum est tenete.* Hormisdas epist. 70 ad Possessor. Quin et ipse Gelasius in Decreto suprà laudato, eodem tempore quo damnata opera recensebat, sic ibidem annotavit: *Sed cum hæc ad Catholicorum manus advenerint, B. Pauli Apostoli præcedat sententia: Omnia probate, quod bonum est tenete.* Hinc Fleury, et Van Espen inferunt Pontifices, ac ipsummet Gelasium libros notatos damnâsse, non ut eorum lectio prohiberetur, sed ut illi cùm præventione, et cautela legerentur; dum aliàs rigorosa prohibitio (ut ajunt) nonnisi perniciosa esse potest, eò quod libertinos ipsa prohibitio magis ad lectionem impellat; et contra auferat cordatis viris, ut possint errores qui serpunt annotare, et confutare.

V. Respondetur. Et primò quòad textum illum Apostoli. *Omnia autem probate, etc.* communiter dictum illud explicatur à Commentatoribus, Estio, Cornelio à Lapide, Ugone, Natal. Alexand. Tirino, et aliis; nimirùm quod omnia, quæ dubia et incerta, sunt, examine et probatione indigeant, proùt erant quædam prophetiæ, de quibus sermonem fecerat Apostolus in versu præcedenti, ubi dixerat: *Prophe-*

Digitized by Google

tias nolite spernere; has voluit B. Paulus judicari, an veræ fuerint aut falsæ, jampridem enim ab ipso Domino (Deuter. 13. 3.) mandatum fuit, ne Pseudo-Prophetæ à Fidelibus audirentur; Tertullianus autem miserè in hæresim impegit, quia Montani, et insanarum Mulierum somnia ut prophetias habuit. Non igitur, inquit Estius, de omnibus doctrinis verba illa dixit Apostolus, sed tantùm de iis, quæ de novo proferebantur à Fratribus, et nondum probatæ erant; hæc enim dijudicari oportebat, secundùm id, quod idem Paulus præcepit Corinthiis scribens: *Prophetæ duo aut tres dicant, et cæteri dijudicent.* 1. Cor 14. Ea verò, quæ ab ipso, aut ab aliis tradita erant Apostolis, non dijudicari vult, sed teneri; ut in 2 ad Thessal. c. 2. inquit: *Tenete traditiones, quas didicistis.* Et 1. Cor. 11. *Laudo vos, quod... sicut tradidi vobis, præcepta mea tenetis.* Prætereà dicit Natalis Alexander, probare doctrinas librorum, non unicuique commissum est, sed tantùm Episcopis, quos Spiritus Sanctus Ecclesiæ Dei præfecit, et maximè summo Pontifici Christi Vicario, ac totius Gregis Christi supremo Pastori. Pravi autem libri non damnantur ab Ecclesia nisi post diligens examen; nullum igitur judicium aliud de illis operibus exspectandum, quæ jam Ecclesia improbanda judicavit.

VI. Quod verò ad S. Hieronymum attinet, certum est, quod ipsemet Sanctus Doctor lectionem pravorum librorum constanter reprobaverit; in quadam enim Epistola ipse scripsit: *Doctorum hominum tractatus lege, eorum dumtaxat, quorum fides nota est; non necesse habes aurum in luto quærere.* S. Hieron. Epist. 10 ad Furiam. Hancque Epistolam animadvertens Marianus Victor, sic annotavit: *Ubique sanctissimus Vir inculcat, ut ab Hæreticorum, apocryphisque voluminibus abstineamus; et improbat rationem, quâ prætenditur aurum ex luto quæri.* In Oper. S. Hieron. t. 1 p. 10 in chol. Prætereà S. Hieron. summis celebravit laudibus Decreta Eusebii, et Dionysii Alexandrini, quibus à lectione librorum Origenis Fideles arcebantur. Prætereà ipse Hieronymus auctor fuit, ut

Digitized by Google

iidem Origenis libri proscriberentur à Venerio Episcopo Mediolanensi, et à Pontifice Anastasio, cujus deindè Decretum undique ipsemet propagavit. S. Hieron. Ep. 78. ad Pammach. Ipsemet præterea laudat Pammachium, qui cum legisset Origenis libros *Exhorruit, et reclusit scrinio, ne prolati in vulgus multorum animos vulnerarent.* Idem Ep. 59. ad Avitum. Tandem testatur, se exemplar Origenis olim à se translatum nulli umquam præbuisse, ex quo notat Commentator: *Audiant hæc qui Hæreticorum libros passim sibi legendos fore contendunt, et salubrem Parentis Ecclesiæ prohibitionem despiciunt; venenum enim aureo etiàm haustum poculo semper nocet.* Marian. Vict. in præf. Epist. Scribit alibi idem Hieronymus hæc magni ponderis verba: *Melius est aliquid nescire, quàm cum periculo discere.* S. Hieron. Reg. Monach. t. 9. Edit. Col. p. 198. Alibi demùm, ut alia prætereamus, sic gravissimè monet: *Nemo ad Lupanar mittit Virgines suas, quàmvis quædam ibi reperiri possent de turpi corruptione lugentes: nemo Hæredem suum latronum turbæ committit, ut discat audaciam; nemo in perforatam intrat cymbam, ut discat vitare naufragium; et ad planum prostibulum, hæresibus plenum volumen, animam diriges immunem doli, ut ibi discas catholicam veritatem?* Idem S. Hier. apud Sixtum Senens. l. 2 t. 1.

VII. Quod si uno illo in loco ab Adversariis objecto diversimodè S. Doctor sentire videatur, hoc nimio ejus ardori tribuendum, quo à Rufino et aliis impetebatur. Hinc non desunt: qui de hujusmodi lectione Hieronymum reprehendunt Vid. Christian. Lupum... Et ipsemet adhuc fatetur de tali re à Domino se fuisse correptum, ac etiàm flagellis coërcitum. S. Hieron. in Reg. Monach. Scribunt alii, Hieronymum libros quoscumque legisse propter Ecclesiæ necessitatem, et de licentia saltèm tacita Damasi, aliorumque Pontificum. Cæterùm sciendum est, quod tunc temporis magna verteret controversia inter Episcopos, an permittenda, aut vetanda foret Operum Origenis lectio? Negabat Theophilus Episcopus Alexandriæ, et Epiphanius

Digitized by Google

Salaminæ in Cypro, quorum tamen decreta erant tantùm particularia pro suis Ecclesiis. Affirmabant autem Eusebius (qui tunc Apologiam de libris Origenis tradiderat), item Chrysostomus, Theotimus, Cassiodorus, et alii, ac ipse Hieronymus, dummodò cautè atque à paucis peritis præfati libri legerentur. Adde, quod lectio ipsorum non esset usquè tunc damnata; quis dubitat, quin si ipsa ab Ecclesia fuisset vetita, Hieronymus Ecclesiæ paruisset?

VIII. Quod autem ad Theophilum Alexandriæ Patriarcham pertinet, respondetur, quod, licet ipse immunem se diceret ab omni reprehensione, quia in lectione librorum Origenis cautè se gerebat, omninò reprobando quæ prava videbantur; attamen refert Socrates, Hist. l. 6 c. 17. Theophilum nihilominùs damnatum fuisse à Concilio, nec excusationes ab eo allatas fuisse admissas. Si igitùr hic Patriarcha damnatus fuit, eò quod libros nondum vetitos legerit, quisque videre potest, qualis fuerit Orientalium sensus circà lectionem librorum jam proscriptorum. Quod verò adducunt Adversarii de Dionysio, id multò longiùs eorum causam infirmat, quàm adjuvat. Relege, benigne Lector, quæ de hoc diximus cap. II. n. 5. ubi retulimus quod Dionysius non ausus sit legere Hæreticorum libros, nisi Divinâ visione, et voce confirmatus; et nihilominùs adhùc à suis apud Pontificem accusatus fuit, qui non omisit eum de hoc reprehendere, prohibuitque, ne deindè hujusmodi lectionem prosequeretur. Mira res! primis illis Ecclesiæ sæculis, quandò paucissimi habebantur Sacræ Scripturæ Explanatores, si vel Patriarcha opera legisset alicujus magni nominis Interpretis, qui in aliquem errorem incidisset, scandalo erat Fidelibus, et reprehendebatur, et deferebatur, et damnabatur; et hodiè, cum Ss. Patribus, et multis affluamus Explanatoribus, in quorum operibus doctiùs, quàm in libris Hæreticorum veritates elucidantur, inveniuntur homines Ecclesiam criminantes, quod librorum erroribus infectorum ovibus suis lectionem interdicat!

Digitized by Google

7. IX. Scripta demùm ab Hormisda nobis opposita minimè obsunt : non enim Pontifex ignorare potuit traditionem Ecclesiæ, Conciliorum Canones, Decessorumque Decreta, nempè Leonis, aliorumque Pontificum, et multò minùs Decretum Gelasii, quod ipsemet Hormisdas in eadem sua commendat Epistola. Ipse insuper ibidem annotat, Gennadii libros ab Ecclesia non recipi. Insuper ipsemet Fideles à lectione librorum Manichæorum, aliorumque Hæreticorum compescuit. Vid. Platinam in Hormisdam apud Beyerling. Verb. Dedecus. Quod autem Hormisda scripsit Possessori, nempè, *Non legentes incongrua in culpam veniunt, sed sequentes*, illud quidem scribit sine præjudicio prohibitionis damnatorum librorum. Fervente Constantinopoli magna controversia circà Gennadii librum, benè poterat Possessor Episcopus eum legere, etsi novisset damnatum; quandoquidem Concilium Carthaginense (ut suprà diximus) non diù antè celebratum, decreverat, posse Episcopos legere damnatos libros Hæreticorum pro necessitate, et tempore : quantò magis igitùr legere poterat Possessor, tempore, quo liber Gennadii nondum fuerat damnatus. Nolebat autem ipse illum legere, nimis in ea re scrupulis indulgens; at de hoc ab Hormisda fuit correptus, propter illud Apostoli monitum, omnia probate; opus est enim, ut Pastores aliqua probent, ac deindè oves instruant de iis, quæ tenêre, et quæ abjicere debeant. Dicere autem cum Adversariis, quod stricta librorum prohibitio non possit esse nisi perniciosa, eò quod Libertinos magis ad legendum impellat : hoc argumentum infringit omnia Ecclesiæ, imò ipsius Dei mandata. Hæc quidem est misera hominum conditio, ut vetita avidiùs patrare cupiant, juxtà vulgare illud proverbium; *Prohibitio generat appetitum.* Sed hoc non evenit, ut ait Chrysostomus, Hom. 10 in Epist. ad Rom. ob legis naturam, sed propter eorum, qui legi tenentur parêre, defectum. Augustinus dixit; Auxit prohibitio desiderium, Serm. 4 de Verbis Apostoli. Et alibi : *Hoc ipsum quod concupiscitur, fit jucun-*

Digitized by Google

dius, cum vetatur. Ibidem c. 10. Sed quid indè? Numquid justa præcepta ex hoc erunt perniciosa, ac proindè permittendum erit, ut homines agant quidquid velint?

X. Præfatum hoc ridiculum argumentum primus proposuit petulans Petrus Soave; sed illud egregiè diluit Cardinalis Pallavicinus, dicens, quod licet lectio noxia librorum per se à natura sit vetita, tamen valdè prosit ad vitandos lapsus injuncta Ecclesiæ prohibitio; « *Imperciocchè* (sunt verba Pallavicini) *maggiori peccati si schifano, mentre innumerabili persone per ubbidienza rattenendosi da si fatti libri, rimangon liberi dal male, in cui le trarrebbe improvedutamente una tal lezione. Nè si scorge bastante in pratica il rimetter ciò alla coscienza di ciascuno, il quale consideri, se un tal libro il ponga in lubrico di caduta, onde sia in obbligazione di non usarlo. Questo pericolo mal si conosce, se non tardi, ed a rea prova. Di molte opere à molti non è nota la contenenza prima della lezione. Onde a ciò troppa è la fidanza che ha l'Uomo si del suo sapere, che del suo potere: ciascheduno si persuade, che da niun seduttore sara ingannato, da niun vischio sarà impaniato. Le istorie che raccontano ciò che una volta fu, è le favole che rappresentano ciò che molte volte suol essere, son piene di esempj, i quali insegnano, quanta in ciò sia la presunzione degli Uomini avanti al fatto, quanta la debolezza nel fatto; senza che la proibizione de libri cattivi porta insieme due altri salutevoli, e considerabili effetti: l'uno è che il timore di questa autentica nota ritiene molti dallo scriverli, o dal divulgarli: l'altro che ella col difficoltarne lo spaccio, ritrae gli Stampatori dall'impressione, ed i Libraj dalla compera; onde la trista erba per difetto di coltivatori a poco a poco si dirada, e muore; e le penne, i torchi, e le botteghe son invitate dall'esca dell'utilità ad impiegarsi solo in opere profittevoli.* » Quàmvis igitùr aliquandò alicui viro pio prodesse poterit legere pravum librum erroribus notatum, nihilominùs (generaliter loquendo) magis expedit ab hujusmodi lec-

Digitized by Google

tione homines removere, ut illusionum periculum vitetur, aut saltèm, ne ipsorum exemplo Libertini ad legenda inducantur ea, quæ facilè subversionis causa eis esse poterunt.

XI. Objiciunt II. per librorum prohibitionem, ac multò magis per eorum concremationem ipsam Rempublicam lædi, et ideò plures maximam subire bonorum ac famæ jacturam; hinc illas nonnisi à sæculari Principe posse imperari, ad quem unicè spectat super bona temporalia jurisdictionem exercere. Addunt, quod Ecclesia nonnisi posterioribus hisce sæculis hujusmodi negotiis se immiscuerit; quàmvis enim, ait Petrus Soave, apud Pallavic. Hist. Trid. p. 2 l. 15 c. 18. Ecclesia semper libros malos damnaverit, eorumdem tamen prohibitio et concrematio nonnisi per Principes legitur imperata, ut apparet ex prohibitione librorum Arii vetitorum à Constantino, Nestorii à Theodosio, Porphyrii à Justiniano, Eutychetis à Valentiniano et Martiano, Pelagii ab Honorio, ac tandem Lutheranorum à Carolo V. Nec nisi sæculo XIII. Ecclesiam hanc jurisdictionem usurpâsse asserunt; tempore quo in Concilio Tolosano primâ vice ipsa Fidelibus interdixit Sacræ Scripturæ lectionem.

XII. Respondetur. jam suprà Cap. II. et III. satis evidenter ostensum est, ad Ecclesiam præcipuè pertinere libros, qui Fidem vel mores offendunt, prohibere, cum ipsi Ecclesiæ præcipuè incumbat oves suas à venenatis pascuis removere, et hanc jurisdictionem jam à primis sæculis innumeris exemplis demonstravimus semper exercuisse interdicendi et concremandi libros nocuæ lectionis, ipsis videntibus et comprobantibus piis Principibus. Quod si aliquandò Principes libros Fidei aut moribus adversos proscripserunt, aut concremârunt, hoc fecerunt ad petitionem Ecclesiæ, ut sua potestate coercerent renuentes Ecclesiæ canonibus se subjicere, proùt Constantinus ex præcepto Concilii Nicæni scripta Arii aboleri mandavit. Raynaud. de bon. et mal. l. p. 3 Erot. 2 n. 466. Barbosa de Off. Ep. p. 3 All. 50. Honorius libros

Digitized by Google

Pelagianorum, instantibus Zosimo et Bonifacio Episcopis. Vid. Cap. III. Theodosius et Valentinianus libros Nestorii, et Porphyrii, postulante Concilio Ephesino. Ibidem. Justinianus libros Severi, petentibus Patribus Concilii Constantinopolitani. Ibidem. Basilius scripta Photii ad instantiam Adriani Papæ, qui illa priùs damnaverat, et ex Oriente transmissa Romæ ignibus tradidit. Ibid. Ludovicus Pius librum Claudii à Sorino ex Episcoporum judicio commisit igni. Idemque fecit S. Ludovicus Rex de libris Thalmudicis judicio Innocentii IV.

XIII. Saltèm omnes libri, qui à Principibus damnati fuerunt, priùs ab Ecclesia fuerunt interdicti. Sic libri Eutychianorum proscripti à Marciano, anteà jam à Concilio Chalcedonensi (cui Imperator interfuit) fuerunt vetiti. Libri Wicleffi damnati à Riccardo II. Angliæ Rege, jam priùs à Gregorio XI. fuerant damnati. Et idem accidit de libris Novatorum à Carolo V. proscriptis. Porrò ipsimet Principes fatentur, se gladium habere ad Canones Ecclesiæ custodiendos; sic enim declaravit Chidelbertus Rex: *Quia necesse est, ut plebs, quæ Sacerdotis præcepta non ità ut oportet custodit, nostro etiàm corrigatur imperio.* Constitutio Chidelberti in Capitular. in Labbè tom. 6 Concil. col. 487. Et Ludovicus VII. Galliarum Rex; *Quare digna vox est majestate Regnantis, Dei servum, et Ecclesiæ defensorem se Principem profiteri.* Epist. Ludov. VII. ap. Baluz. in Addit. ad l. 2 de Concord. Petr. de Marca. Concedimus, alii opponunt, posse Ecclesiam prohibere libros Religionem impugnantes, sed quo jure Ecclesia poterit sibi potestatem arrogare proscribendi libros de Philosophia, vel de aliis materiebus tractantes? At istis sapienter respondit Cardinalis de Luca inquiens: *Quàmvis impium Vulgus hanc prohibitionem ad solos libros, qui Fidei dagmata continent, restringere satagat, quasi quod ea quæ mores, vel pietatem, sivè Ecclesiasticam potestatem seu libertatem concernunt, ad Fidem non pertineant: prorsùs tamen erronea est hæc opinio, quæ ignorantiæ et malitiæ filia est,*

Digitized by Google

quoniam ista sunt semina hæresium, vel schismatum, vel radices, vel præparationes. Card. de Luca Theatr. Verit. et Just. tom. 15 p. 2 d. 19 à n. 10. Confirmatur, quod dicimus, ex Decretali die. 4. Mart. ann. 1755 emanata à Benedicto XIV. et directa ad Episcopos Regni Poloniæ vide in Bullar. ejusd. Benedicti tom. 4): ibi loquens Pontifex de quodam libro edito à P. de Borde Congregationis Oratorii in Gallia, in quo Auctor *labefactat* (verba sunt Decretalis) *potestatem Ecclesiæ à Christo Domino collatam, non solùm dirigendi, sed etiam jubendi per leges, et contumaces exteriori judicio et pœnis coercendi, Ecclesiasticum ministerium, ità sæculari Dominationi subjiciens, ut ad hanc spectare pronunciet de externa omni ac sensibili gubernatione cognoscere, ac judicare. Hoc pravum ac perniciosum systema jampridem à Joanne XXII. in Constitutione*, Licet juxtà doctrinam, *reprobatum, ac pro hæretico expressè damnatum*, ut testatur, Benedictus iterùm damnat, præfatique Auctoris propositiones impias, et hæreticas declarat.

XIV. Objiciunt III. non rarò censuras librorum committi viris imperitis, aut maledicis, et invidis, qui de rebus scriptis vel nesciunt judicare, vel quibus Auctores sunt exosi, et ideò ipsi, salebras in plano quærentes, sivè benè sivè malè Auctor scripserit, damnandum esse volunt, ut loquuntur Raynaudus, de bonis et mal. lib. p. 3 Erot. 3 n. 512 et Ludovicus Muratorius, Buon-Gusto p. 2 c. 1. Et sic opera Ven. Bellarmini fuerunt vetita. Fuligat in Vita Bellarm. c. 11. Sic etiàm scripta S. Thomæ fuerunt sub anathematis fulmine interdicta à quodam Episcopo Parisiensi, Raynaud. l. c. n. 579 Quapropter referunt, Pium II. Francorum Regem sic monuisse Carolum VII. Filium, ut refert Launojus (*Vide apud Launojum*) *Obsecro, carissime Fili, ut Doctoribus Sedis Apostolicæ semper non credas; multa illorum passionibus tribuas.* Hinc dicunt, quod ad errores fraudesque vitandas omninò opus sit, ut in prohibitione librorum Auctores, vel alii pro ipsis audiantur, qui operum tueant

Digitized by Google

tur partes ; agitur enim de re gravi , nimirùm de fama Scriptoris , et de ejus non levi damno propter editionem libri jam perfectam: ideò pertinet ad substantiam judicii , ut reus citetur et audiatur, juxtà ipsorum Canonum præscriptum , nam in Clementina *Pastoralis* sic dicitur : *Dici ne ergò sententia meruit , quæ à Judice... in absentem , nec citatum legitimè , ac inauditum per consequens et indefensum , non maturo fuit judicio , sed præcipitio promulgata* ? Idem pluries et fortiùs per Leges civiles præscribitur. Non potuit igitùr Ecclesia Romana retractare ; quod lex Gentium , et Imperatorum , Canones , item natura . et ipse Deus præceperunt. Nec aliter , dicunt , se gessisse Ecclesiam ; in Concilio enim Lateranensi IV. ubi de libro Joakim agebatur , qui è vivis discesserat , ejus Monachi pro ipso auditi fuerunt. In Concilio Basileensi , cum damnandus esset cujusdam Augustini liber , Auctor citatus fuit , quàmvis ille posteà non accesserit. Pariter in Concilio Tridentino , quoniam singulos Auctores citare impossibile erat , facta est generalis citatio per edictum eorum , de quorum libris agebatur : et sic in similibus casibus pariter actum est.

XV. Respondemus : Fatemur quidem , in damnatione librorum errores et fraudes intervenire posse , sicùt in aliis omnibus humanis judiciis : sed quid inde? numquid ideò legitimæ auctoritati minimè parendum? Hoc unum indè deduci potest , scilicet probos et peritos seligendos esse Censores ; et hoc jam ab Ecclesia præstatur. Ad id firmandum opportet hîc rectum exponere ordinem , quo Ecclesia in prohibitione librorum cautissimè se gerit. Primis Ecclesiæ sæculis tantùm à Pontificibus , vel Conciliis , vel Episcopis scripta perniciosa proscribendi mos erat ; sed ubi Hæretici excreverunt , eorumque libri latiùs diffundebantur , necesse judicatum fuit novis malis novis remediis occurrere. Ideò Ecclesia Congregationes priùs Inquisitorum , et deindè Indicis instituit , quibus Librorum examen , et facultatem eos prohibendi commisit. Primus omnium Innocent. III. ann. 1204 contra Albi-

Digitized by Google

genses Hæreticos, Tolosanam Provinciam infestantes, misit inquisitores, cum potestate in eos procedendi, eorumque libros prohibendi, ac concremandi. Idem confirmârunt posteà alii Pontifices pro aliis Provinciis. Et idem obtinuit ab Alexandro IV. S. Ludovicus pro Gallia, et à Pio IV. Carolus V. pro Hispania, aliisque suis ditionibus. Philippus II. idem Tribunal Inquisitionis voluit et in nostro Regno Neapolitano constitui, sed Neapolitani, qui semper ergà Romanam Ecclesiam summâ fuerunt fidelitate affecti, et in Fide Catholica stabiles, ab eo tamquàm non necessario ac fidelitati suæ quodammodò injuriosa, instantibus precibus, magnoque conatu exemptionem impetrârunt.

XVI. Paulus autem III. anno 1542 in Bulla 34 quæ incipit, *Licet ab initio*, instituit Romæ Congregationem Generalis Inquisitionis, cui pravos libros prohibendi curam imposuit; licet enim damnatio librorum nunc sit Congregationis Indicis, quæ posteà erecta fuit, attamen etiàm nunc prævalet illi Congregatio Inquisitionis, adeò ut plures libri, quorum lectio à Congregatione Indicis permittebatur vel damnabatur, postmodum à Congregatione Inquisitionis damnati sint vel permissi. Benedictus autem XIV. in Bulla, *Sollicita ac provida*, edita anno 1753 die 9 Julii. (vide in Bullar. tom. 4 n. 19.) statuit Canones, vel potiùs antiquos (jam olim statutos, saltèm æquivalenter) renovavit, circà optimum regimen in libris examinandis, et prohibendis. Primùm enim in Congregatione (juxtà præscripta) liber tradendus est uni ex Consultoribus, sivè Qualificatoribus, qui illum expendere debet, censuramque signare, errores annotando. Deindè idem liber alteri traditur Revisori, suppresso primi Censoris nomine, ut alter liberiùs judicium suum exponat. Si Censor secundus primo assentitur, tunc liber ad singulos Consultores mittitur, ut suum quisque suffragium præbeat: sin autem, adhibetur tertius Revisor. Posteà liber cum Censura, et Consultorum suffragiis ad Cardinales transmittitur, ut hi in

Digitized by Google

Congregatione de re definitivè pronuntient. Demùm acta omnia ad Pontificem referuntur, cujus judicio res absolvitur. Quandoque etiàm Pontifex ob rei gravitatem judicium coram seipso habendum mandat.

XVII. Quod autem ad Congregationem Indicis pertinet, sciendum, quod cum Novatores transacto sæculo XVI. Occidentem impiis libris repleverint, et eorum damnationes ad Fidelium notitiam, maximè propter bella, difficilè possent pervenire, opus fuerit, ut vetitorum librorum Index efformaretur. Hinc Paulus IV. anno 1557. Inquisitoribus mandavit, ut hunc Indicem conficerent, qui tunc confectus fuit, et anno 1559 jussu ejusdem Pauli evulgatus. At quia in Indice illo melior methodus, aliæque declarationes, ac plurium aliorum librorum et Auctorum nomina desiderabantur; hinc Pius IV. Patribus Synodi Tridentinæ, quæ tunc celebrabatur, commisit novum Indicem efformandum. Concilium 18. Patres ad hoc selegit, qui opus perfecerunt, detuleruntque; at quia Patres nimiùm fatigati de reditu erant solliciti, et jam aliqui discesserant, rem ad judicium Pontificis unà cum Regulis jam elaboratis absolvendam remiserunt.

XVIII. Proindè Pius IV. adhibitis pluribus doctissimis Prælatis, Indicem perfecit, ac mandavit, ut ab omnibus Fidelibus cum suis Regulis ubique observaretur; decrevitque, ut si quis deindè librum aliquem propter falsi dogmatis suspicionem damnatum legeret, vel haberet, ipso jure in excommunicationem incideret, et in eum tamquàm de hæresi suspectum procedendum esset; qui autem libros alia de causa vetitos legeret, præter peccati mortalis reatum, Episcoporum arbitrio severè se nosceret puniendum; ità in Bulla præfati Pii IV. *Dominici Gregis*, data 24. Martii 1564. Deindè Philippus II. Rex Hispaniarum, Neapolis etc. die 15. Febr. 1569. Edictum emanavit; Edictum Phil. II. exstat apud Van Espen part. 1 tit. 22 de Congr. Cardin. c. 4 n. 34 et apud Haræum in Annal. Belg. ad ann. 1560, quo præcepit, ut Index Romanus præfatus, proùt à Pontifice fuerat publica-

Digitized by Google

tus, ab omnibus suis Regnis reciperetur et observarètur; ipseque ad omnia Concilia Regia transmitteretur. ut per Provincias more solito publicaretur; quod in Regno Neapolitano sine contradictione factum est.

XIX. Postmodum, cum libri perniciosæ lectionis magno in numero undique ederentur, nec Congregatio Generalis Inquisitionis sufficeret ad eos examinandos, S. Pius V. (ut asserit Benedict. XIV. in laudata Bulla, *Sollicita*) operæ pretium duxit novam Romæ Congregationem instituere, appellatam Indicis, quæ in id unicè incumberet, ut Ecclesiam à pravis libris expurgaret; eamque confirmârunt Gregor. XIII. Sixtus V. et Clemens VIII. qui Clemens insuper anno 1594. præfatum Indicem, multis libris, aliquibusque declarationibus adauctum, iterùm per totum Orbem publicari mandavit; addens aliam excommunicationem contrà legentes libros Hæreticorum, licet ipsi libri errorem non continerent, nisi priùs approbati fuerint, et contrà legentes libros Catholicorum de hæresi suspectos.

XX. Refert hîc breviter annotare Regulas Indicis, ut noscatur quàm rectæ sint, et necessariæ ad commune bonum. 1. Libri omnes antè annum 1515 damnati, etiàmsi in Indice descripti non reperiantur, declarantur vetiti. 2. Libri omnes eorum, qui Capita vel de Duces fuerunt Hæreticorum, omninò vetantur; et etiàm omnes alii Hæreticorum libri de Religione tractantes; cæteri autem Hæreticorum permitti possunt, modò fuerint examinati, et probati. 3. Scripturæ. et libri controversiarum in lingua vernacula non permittantur, sinè permissione autem legi non possunt. 4 *Lexica*, *Concordantiæ*, *Indices*, et alia hujusmodi, in quibus pœnè nihil Auctoris hæretici habetur, probata permitti possunt. 5. Libri obscœna tractantes absolutè prohibentur, quàmvis non inveniantur in Indice descripti. 6. Pariter vetantur omnes libri, et scripta Necromantiæ, Geomantiæ, Hydromantiæ, Pyromantiæ, Honomantiæ, Chiromantiæ, Astrologiæ judiciariæ, et omnia alia in quibus continentur

Digitized by Google

sortilegia, veneficia, ac auspicia : et contrà hæc legentes vel habentes procedi potest tamquàm suspectos de hæresi. 7. In impressione Scripturarum, et aliorum librorum servandum est statutum in Concilio Lateranensi ses. 10. nempè ut non imprimantur, nisi ex Superiorum permissione. Tùm regulæ traduntur pro visitatione Bibliothecarum, et Typographiarum : item instructiones pro Episcopis, Bibliopolis, etc. Demùm declaratur, quod legentes vel habentes librum propter falsi dogmatis suspicionem damnatum, ipso facto incurrant excommunicationem : qui autem alia de causa damnatum legerit vel habuerit, præter peccati mortalis reatum, erit severè ab Episcopo puniendus.

XXI. Congregationis igitùr Indicis est, ut fusè declarat Benedict. XIV. in cit. Bulla *Sollicita*, § 1 in examen vocare libros, de quorum prohibitione vel permissione deliberari debet. In hac Congregatione plures adsunt Consultores, et Relatores selecti ex utroque Clero Sæculari et Regulari, atque plures Cardinales à Pontifice Congregationi adscripti. Antequàm censura ad Congregationem Cardinalium feratur, alia Congregatio privata sivè præparatoria habenda est, cui sex assistunt consultores, cum Magistro Sacri Palatii, et Secretario, cui incumbit vota Consultorum in scriptis annotare, ut deindè in Congregatione Cardinalium unà cum Relatorum censura omnia referat. Præter id novissimè præfatus Benedict. XIV. § 9 statuit, ut cum de libro agitur Auctoris Catholici, qui sit integræ famæ, et clari nominis, vel ob alios editos libros, vel fortè ob ipsum, qui in examen adducitur, et quem quidem proscribi oporteat, præ oculis habeatur jamdiù recepta consuetudo prohibendi librum, adjectâ clausulâ, *Donec corrigatur*, si locum habere possit ; ac suspensa Decreti publicatione, res anteà cum Auctore, vel altero pro eo communicetur. Si noluerit emendari, vel nullus compareat, Decretum edatur si verò emendatur, priora tantùm exemplaria vetentur. De cætero sequenti § 10 declarat non esse opus

Digitized by Google

Auctores in judicium vocare, ac ideò minimè improbandas librorum prohibitiones inauditis Auctoribus indictas : optans nihilominùs illud in posterum servari, nempè quod sæpè aliàs eadem Congregatio facere consuevit, ut quandò res est de Auctore Catholico aliqua fama illustri, ejusque opus (demptis demendis) prodesse possit, vel Auctor audiatur, vel unus ex Consultoribus designetur, qui ex Officio operi patrocinetur. Subdit tamen § 11 hanc Regulam non esse adhibendam, cum agitur de hæretico libro, in quo errores Auctor consultò tradidit, vel de aliquo alio opere in quo rectæ morum regulæ labefactantur, ac vitiis fomenta præbentur. Deindè dicit, quod ambigua dicta Catholici probatique Auctoris in æquam partem accipi debeant. Loquendo autem de libris, in quibus dogmata Religioni vel moribus exitiosa referuntur, absque eo, quod Auctor ea refutandi curam in se recipiat (quod novum vocat seducendi genus), mandat, ut Revisores in id diligenter intendant, ut vel hujusmodi libri emendentur, vel in Indicem referantur.

XXII. Tandem § 22 valdè improbat libros, in quibus *dissidentes Auctores*..... (verba sunt Pontificis) *conviciis proscindunt, aliorum opiniones nondum ab Ecclesia damnatas censurâ perstringunt, Adversarios eorumque... Cœtus sugillant, et pro ridiculis ducunt : magno equidem bonorum scandalo, Hæreticorum verò contemptu ; qui.... Catholicis se mutuo lacerantibus, planè triumphant. Etsi verò fieri non posse intelligamus, ut disputationes omnes è Mundo tollantur..... compertum prætereà Nobis sit magnam aliquandò utilitatem ex iis capi posse ; modum tamen in defendendis opinionibus servari meritò voluimus.* Subditque § 23 id jam præscriptum fuisse ab Innocentio XI. in Decreto, ubi dictum fuit : *In virtute sanctæ obedientiæ.... præcipit, ut tàm in libris... quàm in thesibus etc. caveant ab omni censura et nota, necnon à quibuscumque conviciis contra eas propositiones, quæ adhùc inter Catholicos controvertuntur, donec à S. Sede recognitæ sint, et super eis judicium proferatur.* Deindè prosequitur Benedictus:

Digitized by Google

Cohibeatur itaque ea Scriptorum licentia, qui (ut dixit S. Augustinus lib. 12. Conf. c. 25 n. 34. Sententiam suam amantes, non quia vera est, sed quia sua est) *aliorum opiniones non modò improbant, sed.... etiàm notant, atque traducunt. Non feratur omninò, privatas sententias, veluti certa... Ecclesiæ dogmata, à quopiam in libris obtrudi, oppositas verò erroris insimulari.* In quam Scriptorum licentiam, præcipit Pontifex, ut Revisores librorum *pro munere suo censuram intendant, eamque Congregationis Cardinalibus cognoscendam subjiciant, ut eam pro zelo suo, et potestate coerceant.*

XXIII. Inspice igitùr, benevole Lector, quàm cautè ac maturè in hujusmodi examine, et prohibitione librorum Mater Ecclesia procedat. Ad ea verò, quæ scripserunt Raynaudus, et Muratorius, respondetur, hos Auctores non de legitima prohibitione locutos sed tantùm de aliqua prohibitione factâ à quodam maledico Inquisitore, sivè Censore. Cæterùm ipsi Raynaudus, et Muratorius, Raynaud de malis, ac bon. lib. etc. Erotem. 2. jurisdictionem Ecclesiæ ad obligationem proscribendi libros infectos multis confirmant : « Exploratum est (inquit Muratorius) nihil » magis futurum esse cordi pascentibus gregem Chris- » ti, quàm.... avertere ab ovili suo quæcumque venena, » quoscumque lupos. Quî ergò ferant perniciosos » libros grassari passim ?.... Perniciosi autem, minimè- » que ferendi sunt ii omnes libri, in quibus aut cor- » rumpitur doctrina..... aut justitia desideratur, aut » caritas, aut prudentia... In his autem omnibus lo- » cum habere debet Ecclesiasticorum judicum, et » Apostolicæ præsertim Sedis, atque Conciliorum » auctoritas.... Audiendi porrò non sunt Hæretici, qui » Ecclesiasticis Pastoribus irascuntur, et malè quo- » tidiè dicunt propter usum istiusmodi juris : parùm » sanè æqui, dum Ecclesiæ ac Deo negant, quod » ipsi in suis Urbibus propter temporaria commoda » faciendum putant. » Contrà verò mœrens de aliquibus Censoribus, qui objurgandi aliorum scripta desiderio abrepti facilè et sæpè injustè libros erroribus

Digitized by Google

notant, eis valdè exprobrat. Protestatur tamen, se non loqui de librorum prohibitionibus, quæ Romæ per sacras Congregationes emanant; de his namque sic ait : « Nobis enim jam constat, neque Pontificibus » Maximis, neque supremis aliis Ecclesiæ Magistra- » tibus isthæc esse tribuenda. Nonnisi sanctissimè in- » stituta sunt Tribunalia, ad quæ deferantur pravi » libri, eorumque Auctores. Optimis item legibus » armata fuêre. »

XXIV. Respondetur autem ad alia suprà objecta, quod jure merito opusculum quoddam Bellarmini tradatur fuisse vetitum. Opera autem S. Thomæ, si injustè ab uno Episcopo Gallicano damnata fuerunt, jam ab Ecclesia Romana undique commendantur. Quod si quandoque aliquis liber inconsideratè proscriptus fuerit, id Ecclesiæ auctoritati non officit, nec Fideles ab onere obediendi excusat; hoc enim rarò accidit, et valdè magis expedit equidem ad commune bonum, alicujus libri lectionem aliquandò non damnandam damnari, quàm perniciosi libri damnandam lectionem permitti. Quod autem Pius II. Rex scripsisset, non semper Doctoribus Sedis Apostolicæ esse credendum, id iniquè asseritur : ipse enim Launojus (qui fuit multùm Romanæ Ecclesiæ infestus) confitetur, Launojus Ep. 14 p. 8 Animadv. 18 n. 537 et 538, verba illa legi in una sola editione Basileënsi anno 1571 per Hæreticos elaboratâ; sed in aliis omnibus tàm vetustioribus, quàm recentioribus editionibus sic legi : *Unum à te petimus, ut detractoribus Sedis Apostolicæ semper non credas; multa illorum passionibus tribuos.* Valdè quidem differunt verba hæc ab aliis suprà relatis. Ejusmodi verò *Detractores* sunt Van Espen, Fleury, Dupinus, præfatus Launojus, et alii similis furfuris Auctores.

XXV Quod autem subdunt Adversarii, nempè opus esse ad justum ferendum judicium, Auctores audire, priusquàm ipsorum opera damnentur; dicimus, id nec oportere, nec expedire, ut jam olim judicârunt Patres Synodi Tridentinæ contra quosdam

Digitized by Google

paucos Episcopos, qui omninò requirebant, ut Auctores audirentur; in hujusmodi enim judicio non de personis Scriptorum damnandis tractatur, sed de removendo damno, sivè damni periculo, cui Fideles propter librorum illorum lectionem subesse possunt. Ad quid autem requiritur citatio Auctoris, ubi ipsa scripta ejus confessionem exhibent? *Cum vitium*, ait Ludovicus Muratorius de Ingen. Moder. l. 2 c. 5, *satis apertum se dissimulari non patitur, et excusationi locum aufert, intrepidè sententia feratur, et inauditis quoque Auctoribus, proscribantur libri. Reipublicæ debetur isthæc medicina.* Minimè igitùr opus, nec expediens est, ut audiantur Auctores, ubi ex iisdem libris potest judicium efformari, quod eorum lectio noxia vel saltèm periculosa aliis esse possit. Quàmvis enim Auctor innoxiè scripserit, et deindè in bono sensu valeat scripta sua explicare, nihilominùs potest et debet Ecclesia librum proscribere, si judicat, lectionem illius perniciem populis allaturam.

XXVI. Quæro, quid tunc ageret Auctor, si coram audiretur? Vel diceret, se catholico sensu fuisse locutum, vel opus non esse suum? Si primum, nihil id ei proderit ad damnationem operis vitandam, ubi aliqua propositio censetur posse aliis offendiculo esse, quàmvis ipse innocens judicetur. Si secundum, neque id prohibitionem impedire valebit, cum non Auctor damnationi subjiciendus sit, sed tantùm Fideles ab operis lectione removeri debeant, prohibitio enim non tàm libros respicit, quàm Fideles quos oportet ab eorum lectione avertere. *Nihil opus esse*, inquit Bened. XIV. in Bulla cit. Sollicita, § 10. *Auctores in judicium vocare, ubi non quidem de eorum personis notandis agitur sed de consulendo Fidelium indemnitati, atque avertendo ab ipsis periculo, quod nocua librorum lectione facilè incurritur. Si quâ verò ignominiæ labe Auctoris nomen ex eo aspergi contingat, non id directè, sed obliquè ex libri damnatione consequi. Quâ sanè ratione minimè improbandas censemus librorum prohibitiones inauditis Auctoribus factas, cum præsertim credendum sit, quidquid*

Digitized by Google

pro se ipso.... potuisset Auctor afferre, id minimè à... Judicibus ignoratum.... fuisse.

XXVII. Sed quid ampliùs de hoc dubitandum, cum id semper ità fieri in Ecclesia consuevit? Ubi judicium (regula est) de persona faciendum, oportet personas audire: ubi autem de libro agitur, liber audiatur. Imò quid obest, quin ipse Auctor ex suis scriptis, quandò manifestè sunt impia, damnetur? Berengarius calumniabatur S. Bernardum, et Synodum Senonensem, quod Petrum Abelardum inauditum damnâssent; sed adversùs Berengarium sapienter scripsit Natalis Alexander Hist. to. 11 ad. Sec. 6 Disc. 5 *Anne ideò inconvictus, cujus errores in libris ab ipso editis ità erant manifesti? Ex scriptis itaque judicium de personis ferri posse, et sic institutum Ecclesiæ judicium indeficiens esse, Martinus I et* 105 *Lateranensis Concilii Patres sic statuerunt: Si causæ cognitio instruatur ex hominum testimoniis, et instrumentis, criminis vel innocentiæ probationem continentibus, potest Ecclesia errare. Si de facto doctrinali quæstio sit, et cognitio causæ instruatur ex libris Auctoris, qui erroris accusatur, non potest errare.* Prætereà, sæculo septimo Maximus Aquilejensis in eodem Lateranensi Concilio sic Martinum allocutus fuit: *Si placet vestræ Beatitudini, convenienter de his, quæ proponuntur, cognoscere per proscripta eorum adversùs Fidem exposita, et quæ sine accusantis persona redarguere apertissimè demonstrantur, propterea enim accusatio extranea superflua esse dignoscitur, quandò à suis temerariis conscriptis apertiùs accusantur.* Ità namque Dominus ait: *ex verbis enim tuis justificaberis, et ex verbis tuis condemnaberis.* Matth. 12. 37. Item Contra Theodorum, et Origenem in Synodo V. accusator quippè nullus adfuit, sed tamen sola ipsorum scripta ad eos damnandos suffecerunt. Cæterùm, ubi scripta sunt ambigua, justum est Auctores audire, priusquàm ipsi Auctores damnentur.

XXVIII. Textibus autem allatis respondetur, nempè, quod ibi non de libris, sed de personis ageretur. Sic pariter Abbatis Joakimi, et Augustini non sola

Digitized by Google

opera, sed etiàm personæ accusabantur. Et sic alii qui adducuntur, ipsi citati fuerunt, quoniam non in scripta inquirebatur, sed in personas, quæ de hæresi arguebantur. Citatio autem illa per edictum à Tridentino data est, non quidem ad legitimam reddendam hæreticorum librorum proscriptionem, sed tantùm ad ipsos Hæreticos et Auctores reducendos. Quod aliqui tandem fuerint quandoque vocati, priusquàm ipsorum libri damnarentur, hoc non necessitatem inducit, sed tantùm æquitatem ostendit in quibusdam casibus adhibendam, proùt sapienter insinuat Benedictus XIV. in cit. Bulla Sollicita, § 10 ubi dicit: *Nihilo tamen minùs, quod sæpè aliàs... ab eadem Congregatione factum fuisse constat, hoc etiàm in posterum servari... optamus, ut quandò res sit de Auctore catholico aliquâ... famâ illustri, ejusque opus (demptis demendis) ...prodesse posse dignoscatur, vel Auctorem ipsum suam causam tueri volentem* (Congregatio) *audiat, vel unum ex Consultoribus designet, qui ex Officio Operis patrocinium... suscipiat.*

XXIX. Objiciunt IV. Ad valorem legis Ecclesiasticæ non sufficere, ut illa Romæ tantùm promulgetur, eam affigendo ad *Valvas* Basilicæ S. Petri, vel in *Campo Floris;* sed requiri, ut per singulas Provincias publicetur. Hinc adstruunt aliqui nostrates Nebulones, quod index Romanus in hoc Regno Neapolitano non obliget, utpotè non publicatus, nec acceptatus. Et idem asserunt de Bulla Cœnæ, quâ excommunicantur sub anathemate Papæ reservato omnes legentes, vendentes, aut retinentes libros Hæreticorum, hæresim continentes, vel de Religione tractantes.

XXX. Respondetur, hanc objectionem in nostro casu prorsùs inanem esse; nam primò habemus, ut diximus suprà n. XVIII. tàm Pium IV, quàm Clementem VIII. mandâsse et curâsse, ut Index per totum Orbem publicaretur. Deindè habemus, quod Philippus II. per Edictum datum die 15 Februar. ann. 1569 (Exstat hoc Editum Phil. II. apud Van Espen part. 1 titul. 22 de Congr. Card. c. 4 n. 34) præceperit, ut

Digitized by Google

Index Romanus, sicùt per Pium IV. publicatus fuerat, reciperetur et observaretur in omnibus Regnis suæ Ditionis, et ideò ipsum ad omnia Consilia Regia transmitti mandaverit, ut eorum auctoritate per Provincias more solito promulgaretur. Quod proindè præsertim in nostro Regno Neapolitano sine ulla contradictione executioni demandatum fuit. Et cum Innocentius XII. conquereretur apùd Carolum II. quod in Flandriis quidam libri ab Ecclesia proscripti impunè legerentur, Carolus de hac re scripsit Gubernatori (tunc Bavariæ Electori), et hic Regis Epistolam Bruxellarum Senatui transmisit, qui die 13 April 1696, sic Electori respondit : *In hoc usquè tempus non audivimus, quemquam tueri voluisse scripta, et libros legitimè prohibitos. Præterquamquod et cum gaudio auxilium daturi simus Ecclesiasticis, quibus ad hoc eo opus fuerit.* Adde quod in Pragmatica *de Impressione librorum;* Vid. apud Rovitum, p. 276, præceptum fuerit, ut nullo modo possent vendi, et retineri libri prohibiti. Quod verò pertinet ad Bullam Cœnæ, constat ex pluribus Scriptoribus (Vid. Barth. Chioccarell. Archiv. ad to. 4 tit. 2 et Troyla Hist. Neap. t. 4 p. 2 c. 4 § 2 n. 17 et 18) oppositiones à Regiis Ministris propositas adversùs laudatam Bullam restrictas fuisse tantùm respectu ad aliqua peculiaria capita, quæ Regalem jurisdictionem lædere censebantur : sed non se extendisse ad alias res, quæ juribus Regiis nullum afferebant gravamen. Cæterùm, quàmvis legentes libros ob hæresim, vel ob falsi dogmatis suspicionem damnatos excommunicationem Bullæ Cœnæ non incurrerent, saltèm effugere non possunt excommunicationem inflictam in Indice.

XXXI. Adde, quod lectio librorum erroribus infectorum ipso jure naturali vetita sit illis, quibus offendiculo esse potest, ut rectè inquit P. Petrus Collet Continuator operum Honorati Tournely tom. 3 de Decal. c. 1 art. 1. « Lectio librorum Hæreticorum » multis prohibita est jure naturali, iis scilicet qui» bus est periculosa; atqui periculosa est multis,

Digitized by Google

» cum pauci vafritiem... hæreticorum detegere valeant, » pauciores ab eorum laqueis...se expedire. Ergò meritò » dixit Sylvius, rudes, et in Theologia leviter instruc- » tos, quales sunt ii ferè omnes, qui duobus aut tri- » bus tantùm annis Theologiæ studuerunt, non sine » gravi peccato legere posse istiusmodi libros, etiamsi » nulla esset lex Ecclesiastica. Idem scripsit Natalis » Alex. l. 4 de Dec. art. 8. Reg. 25. Qui libros legunt » absque licentia, Auctoritate Sedis Apostolicæ con- » cessa, in letale peccatum, et excommunicationem » incurrunt. Hæc enim lectio Pontificiis Constitutio- » nibus plerisque sub excommunicatione latæ senten- » tiæ vetita est. Meritò quidem, ne ab imperitis, vel » semidoctis, aut etiàm eruditis viris absque necessi- » tate, et cum subversionis periculo legantur : quod » doctis etiàm, sed nimiùm curiosis, et quorum fides » interdum infirmior est, quàm simplicium et ineru- » ditorum, ex hujusmodi lectione plerumque immi- » nêre, infelix experientia comprobavit. » Additque : » Et nec cum licentia posse legi, si vel periculum sub- » sit, vel nulla adsit causa gravis legendi. Tandem » quidquid alii audacter autument, priorum Fidelium » cordi semper fuit satagere, ut Ecclesiæ in omnibus » humilem et devotam obedientiam servarent ». Carolus Magnus solitus erat dicere : *In memoriam B. Petri honoremus Romanam et Apostolicam Sedem, ut quæ nobis Sacerdotalis Mater est dignitatis, esse debeat Magistra Ecclesiasticæ rationis. Quare servanda est cum mansuetudine humilitas, ut licet vix ferendum ab illa S. Sede imponatur jugum, tamen feramus, et pia devotione toleremus.* Vid. in Concil. Tribur. Can. 30.

CAPUT. V.

Resolvuntur quædam dubia ad praxim spectantia.

I. Quæritur I. An qui moraliter certi sunt, nullum perversionis periculum incurrendi, possint absque licentia prohibitos libros legere? Probabile esse eo casu, quod possint, putârunt aliqui cum Caramuele

Digitized by Google

(laxorum facilè Principe) : dicentes quod, cessante fine legis adæquato; cesset lex prohibitionis. Sed cum sententia communissima (Quam tenent Castrop. de Fide D. 2 p. 10 §. 2 n. 9. cum Suar Tolet. Sanch. et Tambur. in Dec. l. 2 c. 1 §. 7 n. 41) omninò negandum; primò, quia licet probabilis esset opinio, quod cesset lex, cessante ipsius fine adæquato, etiàm in casu particulari: cui opinioni alia opponitur communior et probabilior sententia, eò quod cessante fine damni in particulari, non cesset nihilominùs finis legis in communi, qui est ut vitetur periculum hallucinationis: licet (inquam) opinio illa à pluribus habeatur ut probabilis, nempè Soto, Cajet, Sylv. Valent. Carden. etc. attamen quòad lectionem librorum damnatorum minimè potest esse probabilis, quia in hac re numquàm periculum omninò cessare potest, vel saltèm numquàm finis prohibitionis cesset adæquatè, neque in communi, neque in particulari; prohibitionis enim finis non solùm est, ut damnum vitetur conscientiarum ex lectione pravorum librorum, sed etiàm ut servetur obedientia Ecclesiæ debita, maximè in re tàm periculosa; et insuper finis est, ne detur ansa Hæreticis, aut aliis improbis Scriptoribus perniciosa typis demandandi.

II. Hinc nullo modo permittendum alicui legere damnatos libros, etiamsi ipse putet respectu suî omne abesse periculum. Tantummodò, ut suprà notavimus, Concilium Carthaginense IV. permisit Episcopis, ut legerent libros Hæreticorum *pro necessitate et tempore*. Cæterùm non videtur improbabile id, quod plures DD. docent, Holzm. Theol. Mor. p. 177 n. 77. vers. Sed numquid, Elbel t. 2 p. 439 n. 99. cum Mayr. item Laym. et Dicast. apud La Croix l. 7 n. 343. nempè ex justa epikeja excusari virum pium et doctum legentem librum hæreticum, si necessariò tali indigeat lectione ad convincendum aliquem Hæreticum ex suo proprio, puta inveniendo contradictiones, concessiones, fallacias, et similia; dummodò (dixi) urgeat necessitas, et insuper non pateat recursus Romam, vel ad pro-

Digitized by Google

prium Episcopum, licet enim ordinariè à Pontifice, vel à Congregationibus Romanis sacræ Inquisitionis, vel Indicis, licentia legendi libros prohibitos impetranda sit, tamen in casu magnæ necessitatis poterit Episcopus illam impertire. Viva Mor. Theol. de Cens. quæst. 5 a. 1 n. 10.

III. Quæritur II. Quænam requirantur, ut incurrant excommunicationem, qui scienter retinent, legunt, imprimunt, vel defendunt libros Hæreticorum? Requiritur I. ut Auctor sit hæreticus, vel saltèm, proùt dicit Holzm. t. 1 p. 198 n. 78 v. *Qui legunt*, ut liber, quàmvis lateat Auctor, ex professo tractet de hæresi. Non autem incurrunt legentes libros Infidelium, licet hæresim contineant. Ità Suar. D. 20 sect. 2 n. 12 et 13 et Salm. de Cens. c. 4 n. 71 cùm Sanch. Pal. etc. Libri verò Thalmud; et similes Hebræorum prohibentur per Bullas P. IV. et Clementis VIII. Vid. apud La Croix l. 7 n. 333.

IV. Requiritur II. ut hujusmodi libri Hæreticorum *scienter* legantur, aut retineantur, ut dicitur in Bulla. Undè excusat legentes à censura non solùm ignorantia invincibilis, sed etiàm crassa; imò juxtà plures, Sanch. Sylv. Bon. Ronc. Salm. etc. Vid. l. 7 n. 47 et 48. etiàm affectata; quia (ut dicunt) in ea, rigorosè loquendo, deest dolus formalis, qui verum censuræ contemptum inducit.

V. Requiritur III. ut liber vel de Religione tractet, vel hæresim contineat. Sufficit autem ut liber tractet de Religione; tametsi errorem non contineat, nempè de Sacra Scriptura, aut de Theologia, aut Canonibus, Ritibus Ecclesiæ, aut aliis rebus spiritualibus. Ità Sanch. Dec. l. 8 c. 10 n. 21. Laym. l. 2 tr. 1 c. 5 n. 3. Suar. ut suprà n. 16. Salm. c. 4 n. 72 et alii. Sufficit etiàm, ut liber unum solùm errorem contineat contra Fidem, etiàmsi de alia re agat. Sanc. Bonac. Castrop. et Salm. nost. Mor. Vid. l. 7 n. 287. Quid si error sit abrasus è libro? Adhùc remanere prohibitum tenent multi DD. Suar. Sanch. n. 3. Bon. et alii, quia particularis illa expunctio non aufert communem libri

Digitized by Google

proscriptionem. Sed alii, ut Pignatel. et La Croix lib. 7 n. 33. dicunt, excusari à censura illum, qui reliqua libri legit, quia tunc liber non ampliùs continet hæresim, nec offendiculo esse potest. Idque probabile videtur cum Sporerio, de Fide t. 1 p. 123 n. 40. semper ac liber non de Religione tractet, sed de alia materia, v. gr. de Philosophia, aut de Historia: exceptis tamen libris Centuriatorum Magdeburgensium, et similibus, in quibus reverà de Religione agitur.

VI. Requiritur IV. ut lectio sit in materia notabili, nam communiter, DD. in hac re quidem admittunt dari parvitatem materiæ; discrepant verò in assignando, quænam sit materia parva. Alii, idest Sanch. c. 10 n. 31. cum Sa, Manuel. et Vivald. dicunt, esse paginam, et quid ampliùs, si volumen sit ex grandioribus: sed hoc meritò (sic saltèm generaliter dictum) ab aliis rejicitur. Alii contrà, nempè Graffius et Reginald. apud Bonac. D. 1 quæst. 2. punct. 4 n. 14. dicunt, esse tantùm tres vel quatuor versus. Alii (Suar, n. 20, Palaus Tract. 4. D. 2 punct. 10. 8. 2 n. 6 cum Azor. Con. et Sayr.) dicunt, esse decem lineas. Alii tandem (Holzm. p. 176 n. 77. v. *Dixi quarto*, Sporer t. 1 pag. 124. n. 44. Elbel t. 1 p. 297 n. 113 et Croix lib. 6 n. 330. cum Marchant.) meliùs distinguunt. et dicunt, in hoc attendendum finem prohibitionis, si enim aperiendo librum offendis in doctrinam, quæ directè Fidei adversatur, et legis, etiàm si paucas lineas legas, excommunicationem non effugies, quia tunc periculo perversionis jam te exponis; secùs si liber Hæretici ageret de re indifferenti; tunc enim legendo fortè usquè ad paginam, poteris à mortali excusari, si nullam ibi advertas propositionem erroris suspectam. Cæterùm incurri potest censura, legendo solum proœmium, aut indicem libri, si in notabili quantitate percurratur. Laym. Bon. ll. cc. etc.

VII. Dubitatur 1. an incurrat excommunicationem, qui legit Hæretici Concionem, aut Epistolam seorsim editam? Affirmant alii; Suar. Farinac. apud Salm. c. 4 n. 72. sed negant alii, Sanch. Dec. l. 3 c. 10 n. 30. Holzm.

Digitized by Google

p. 77 n. 77. v. Dic. 6. cum Laym. Marchant. etc. Salm. loco cit. ac Bonac. Castrop. et Lugo apud Croix l. 7 n. 337. ratio, quia reverà hujusmodi Concio, vel Epistola non potest dici liber; et in hac re dicunt strictè faciendam esse interpretationem, cum agatur de re odiosa, utpotè de pœna incurrenda.

VIII. Dubitatur 2. an incurrant censuram legentes Manuscripta Hæreticorum? Negant Azor. Viva, Spor. et alii cum Sylvio; qui Sylvius insuper pro hac opinione quamdam Declarationem S. C. profert. Azor. Barbos. etc. apud Croix l. 7 n. 339. Viva ad prop. 46. Al. VII. n. 10. Spor. p. 123 n. 39. Affirmant tamen constanter Holzm. t. 1 p. 77. Croix loc. cit. cum Suar. Sanch. etc. dicentes, Manuscripta adhùc venire sub nomine librorum, sicùt olim ipsa, antequàm typus inventus esset, pariter libri appellabantur: utque etiàm nunc Manuscripta, ubi annotantur Baptismata, et Matrimonia, à Rituali et ab omnibus adhùc libri vocantur; de præfata autem Declaratione S. C. respondent satis non constare. Censeo quidem, hanc sententiam omninò esse consulendam, quia in hac re expedit ordinariè rigidiores opiniones sequi; cæterùm rationes suprà allatæ non videntur satis convincere; nam hodiè nomine librorum propriè libri intelliguntur, non Manuscripta. Maximè tamen advertendum, quod ex præscriptis in Indice Romano (Regula 10. circà finem) incurrat excommunicationem ipso facto, qui *libros Hæreticorum, vel cujusvis Auctoris scripta, ob hæresim, vel ob falsi dogmatis suspicionem damnata atque prohibita, legerit, sivè habuerit.*

IX. Dubitatur 2. an excommunicatione irretiatur, qui audit alterum librum hæreticum legentem? Alii affirmant, Laym. Azor. etc. sed communiùs, et probabiliùs negant alii, modò non induxerit alterum ad legendum. Spor. t. 1 p. 124 n. 43. Et Croix l. 7 n. 342. Cum Sylv. Pignatel. Sayr. etc. Imò alii, Sanch. Dec. lib. 2 c. 10 n. 48. Castrop. Disp. 2 p. 10 §. 2 n. 4. cum Coninch. et Bonac. Disp. 1qu. 2 p. 4 n. 11. cum Nav. Reg. etc. adhuc probabiliter excusant, etiàmsi in-

Digitized by Google

duxerit, et alii, Sporer, Susa, et Steph. apud La Croix loc. cit., excusant adhùc à peccato, si audiens nullum ex auditione timeat morale periculum perversionis.

X. Notandum insuper, quod non sint prohibiti libri Catholicorum, qui verba Hæreticorum referunt ad eos confutandos, ut omnes communiter docent. Laym. loc. cit. cum Nav. et Sanch. ac Azor, Pignatel. et Bonac. apud Croix lib. 7 n. 335. Neque libri Catholicorum, ubi adsunt alicujus Hæretici Notamenta, sivè Scholia: dummodò (sapienter limitant Suar. Pignatel. etc.) hujusmodi Notamenta non sint tàm copiosa, ut potiùs liber illis, quàm scriptis Auctoris, constet. Suar. Pignat. etc. apud Croix l. 7 n. 334, Neque libri Hæreticorum, qui de alia materia tractant, quàm spirituali, ut diximus, sed absque ullo errore; nam (ut diximus suprà n. V.) quàmvis vel unicus esset error, adhùc periculum inesset libro, quidquid aliqui dicant, liber reverà damnatus existit.

XI. Incurrunt autem excommunicationem non solùm legentes libros Hæreticorum prohibitos ut suprà, sed etiàm qui illos retinet. Quapropter qui eos habet, tenetur quamprimùm juxtà præceptum Pii IV. tradere vel Inquisitoribus, vel Episcopis. Et loquendo de Regnis ubi viget Inquisitio, dicit P. Suarez cum aliis (Barb. Dicast. apud Croix lib. 7 n. 355.) incurrere censuram etiàm qui librum non tradit, quàmvis comburat. Sed communiter excusant alii (Salm. cap. 1 n. 74. et Croix ibid. cum Sanch. Pignatell. et Filliuc.) quia (ut ajunt) qui librum destruit, nequit ampliùs dici eum retinere. De cætero non excusatur qui librum retinet etiàm nomine alterius, ver. gr. in deposito, mutuo, aut pignore; nec qui librum suum tradit alteri ad tenendum, quia retento sibi dominio, ipse etiàm dicitur retinere, cum possit illum suo arbitrio repetere; ità DD. communiter. Suarez D. 20 Sect. 2 n. 21. Sanch. n. 52. Castropal. p. 10 § 2 n. 7. Roncagl. p. 90. q. 2. Resp. 4. Salm. n. 74. Croix n. 347. Bonac. p. 4 n. 15. etc. Prætereà hîc advertenda est propositio 45. proscripta ab Alexand. VII. quæ

Digitized by Google

dicebat : *Libri prohibiti, donec expurgentur, possunt retineri etc.* Dicit tamen La Croix lib. 6 n. 352. cum Verjuys, excusari qui tradit librum, ut retineatur in locis sequestratis, qui solent assignari in singulis Monasteriis. Cæterùm, si quis deponeret librum apud habentem licentiam, cum expresso pacto non repetendi (ità ut alter non teneatur reddere), nisi post expurgationem, vel post licentiam impetratam, hunc non auderem damnare, quia in hoc videtur omninò cessare periculum legendi absque dispensatione ; et tantò minùs damnarem, si donaret absolutè librum habenti licentiam, sub conditione ut reddat ipsi donanti, si deindè licentiam obtinebit. Excusatur etiàm à censura, qui librum retinet per breve tempus, v. gr. uno vel altero die, ut docent communiter DD. Layman n. 7. Bonac. n. 15 Castrop. n. 10. Holzm. n. 77. cum Sanch. Sayr. etc. Idque admittunt alii, Castrop. l. c. et Viva quæst. 5. a. 1 n. 9. (quòad eximendum retinentem à censura), etiàmsi ipse illo brevi tempore intenderit perpetuò librum retinere; quia (ut ajunt) deficit tunc materia gravis circà actionem externam. Prætereà, alii plures. Sanch. Dec. l. 2. c. 10 n. 55. Laym. c. 15 n. 7. cum Sayr. ac. Graff. et Pignat. ac Sylv. apud Croix lib. 7 n. 351. cum excusant, etiàmsi diù retineret, exspectans tamen tempus opportunum, ut librum Superiori, vel habenti licentiam tradat.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX

CAPITUM ET DUBIORUM,

CUI ANNECTUNTUR OMNIA SUMMARIA,

Quæ singulis Capitibus et Dubiis apponuntur, ut simùl hîc præ oculis habeantur cunctæ res et quæstiones, quæ in opere continentur.

Littera I, *denotat librum*, n., *numerum marginalem*, v., *versiculum.*

LIBER PRIMUS.

TRACTATUS I.

DE CONSCIENTIA.

CAPUT I.

Quid Conscientia, et quotuplex? et quænam sequenda? pag. 1

1. De Regula Remota, et Proxima actuum humanorum. 2. De Conscientia et Synderesi. 3. De Conscientia Recta et Erronea. 4. De eo qui sequitur Conscientiam vincibiliter erroneam. 5. De eo qui sequitur Conscientiam invincibiliter erroneam. 6. An sic operans meritum acquirat in operando? 7. Respondetur objectioni Adversariorum. 8. An detur conscientia invincibiliter erronea circà Præcepta naturalia? remissivè ad Tract. II. de Legibus n. 169. 9. De eo qui putat erroneè desiderium malum non esse peccatum. 10. De Conscientia Perplexa. 11. De Conscientia Scrupulosa. Signa Scrupulosorum. 12. Remedia et præsertim obedientiæ. 13. De periculo Scrupulosi qui non obedit. 14. De Regulis generalibus assignandis. 16. Quomodò Confessarius gerere se debeat cum scrupulosis, qui timent assentiri cuilibet pravæ cogitationi. 16. Quomodò cum iis, qui semper dubitant de Confessionibus præteritis. 17. Quomodò cum iis, qui in omni actione peccare formidant. 18. Quid de iis qui operantur cum actuali timore. 19. Scrupulosi non peccant scrupulos vincendo, quin illos prius deponant.

CAPUT II.

De Conscientia dubia. pag. 13

20. Quænam sit Conscientia Dubia? Quodnam sit Dubium

Digitized by Google

Positivum, et Negativum? 21. Quodnam Dubium Speculativum? et Practicum? 22. Numquàm licet operari cum Conscientia practicè dubia. 23. De eo qui scit aliquid esse malum, sed dubitat, an sit grave, aut levè. 24. Quid debeat agere, qui est practicè dubius? 26. An liceat operari cum conscientia speculativè dubia? 26. De pluribus Principiis reflexis ex quibus formari potest conscientia practicè certa. 27. De lege dubiè, vel dubiè promulgata; et de Lege certa dubiè abrogata. 28. De voto dubiè emisso, et de voto certè emisso, et dubiè impleto. 29. Quid de eo, qui judicat, se probabiliter implêsse votum? 30. Quid, si quis opus voti jam præstitit, sed voti immemor? 31. An subditus teneatur obedire Superiori in re, quæ est dubiè mala? 32. Dubia de diversis rebus. 33. Quid in dubio de valore Matrimonii? Remissivè ad l. VI n. 903 et 904. 34. Quid in dubio de solutione, si debitum est certum? 35. Quid in dubio de debito, si quis rem possidet bona fide? 36. Quid, si contra Possessorem urgeat ratio probabilis, et nulla pro ipso? 37. Quid, si Possessor, superveniente dubio, neglexerit inquirere veritatem? 38. An possit Eucharistiam accipere, qui dubitat, an aliquid cibi vel potûs deglutiverit? 39. Quid, si dubitat, an deglutiverit antè vel post mediam noctem?

CAPUT III.

De Conscientia probabili. pag. 26.

40. Quæ sit Conscientia probabilis? Quotque enumerentur diversæ probabilitatum species? 41. Quænam sit probabilitas Facti, et quænam Juris? 42. Numquàm licet uti Probabilitate Facti cum periculo damni alterius. 43. Quamnam opinionem sequi teneamur in materia Fidei? 44. Quamnam opinionem sequi debeat Medicus? 45. An possit uti remedio minùs tuto? 46. Quid, si desperatur de salute Infirmi? 47. Quamnam opinionem debeat sequi Judex? 48. Quamnam Minister in collatione Sacramentorum? 49. Quid si adsit necessitas? 50. An liceat uti opinione probabili quòad contrahendum Matrimonium, et quòad jurisdictionem Confessarii, casu quo præsumitur suppleri ab Ecclesia? De hoc vide dicenda lib. VI n. 563 et dicenda de Errore communi n. 672. 51. An quod dicitur de administratione Sacramentorum circà usum sententiæ tutæ, idem dicendum sit de susceptione Sacramentorum? 52. Quid si Venator dubitat, an animal feriendum sit fera, vel homo? 53. An liceat uti opinione probabili probabilitate Juris. De opinione tenuiter probabili. 54. De opinione probabilissima. 55.

Digitized by Google

MORALE SYSTEMA.

Pro delectu opinionum, quas licitè sectari possumus. pag. 32

COROLLARIUM PRIMUM.

Lex dubia non obligat. pag 48.

COROLLARIUM SECUNDUM.

Lex incerta nequit certam inducere obligationem. pag. 73.

MONITUM.

In quo exponitur Decretum S. C. Generalis Inquisitionis Romæ conditum an. 1761, circà usum opinionum probabilium. pag. 103.

TRACTATUS II.

DE REGULA EXTERNA ACTUUM HUMANORUM, SCILICET LEGE.

CAPUT I.

DE NATURA, ET OBLIGATIONE LEGIS IN GENERE.

DUBIUM I.

Quid sit Lex, sivè Præceptum. pag. 115.

90. Quid sit Lex? 91. Quis ad eam teneatur? 92. An Lex iniqua obliget? 93. An in dubio de justitia, teneamur Lege? (Vide etiàm n. 99 et fusiùs l. 3 n. 617.) 94. An Leges latæ à Tyrannis obligent? 95. An obliget lex non promulgata? 96. Quid notandum circà Promulgationem Legis? 97. Quid circà Legem dubiam? Quid in dubio an Lex existat? An adsit causa excusans? An Lex sit promulgata? An usu recepta? 98. Quid in dubio, an Superior sit legitimus? Et an excedat suam potestatem? 99. Quid in dubio an Lex sit justa? Vel an Lex præcipiat? Vel an eam impleveris? 100. An lex humana possit præcipere actus internos? Et an prohibere externos occultos? Vide ib. Quær. 111. Utrùm in dubio, an res sit licita, subditus teneatur obedire?

DUBIUM II.

Quotuplex est Præceptum? pag. 130.

101. Præceptum dividitur 1. in Affirmativum, et Negativum. 102. Dividitur 2. In Naturale, et Positivum. 103. Præceptum autem Positivum dividitur in Præceptum Divinum et Humanum. 104. Quinam possint ferre Leges? An Reges, et Respub.? An Papa? An Concilia? An Episcopi, Synodus, et Capitula? An Abbatissæ? 105. Quid comprehendat Lex Canonica, et Civilis? Decretalia, sivè Declarationes Pontificiæ, an indigeant promulgatione? ib. v. Quær. hic 1. (vide etiàm l. 3 n. 1027 v. Hinc dicimus.) 106. An Declarationes

Digitized by Google

S. Congr. et Decreta Rotæ habeant vim Legis? An leges Civiles obligent in conscientia? 107. DE CONSUETUDINE. Et quæ conditiones requirantur ad statuendam consuetudinem? 108. De effectu consuetudinis. Et quid si à Lege reprobetur? 109. Quid, si consuetudo à Lege revocetur? 110. DISSERTATIO De Potestate Pontificis; usque ad n. 35.

DUBIUM III.

An vis, et substantia Legis Positivæ dependeat ab acceptatione Communitatis? pag. 188.

136. An obliget Lex non acceptata? 137. Quid, si Lex à majore parte Populi non accipiatur? Quanto tempore præscribantur leges? 138. An peccent Legem non acceptantes? Et an Lex pendeat ab acceptatione Populi? Quid circà leges Pontificias? Quid circà Civiles? 139. Quid, si Lex sit ardua, vel abrogata? vel si major pars eam non receperit?

DUBIUM IV.

An præcepta etiàm humana obligent sub peccato, et quali? pag. 192.

140. An Legislatores humani possint præcipere? et quot conditiones requirantur, ut Lex obliget. 141. An Superior possit præcipere rem levem sub culpa gravi? 142. An res levis fiat gravis per circumstantias, præsertim contemptûs? (Vide etiàm l. 4 n. 161 v. Quarta, et l. 5 n. 61.) 143. An res gravis possit præcipi sub levi? 144. Quandò præsumatur Lex obligare sub gravi? 145. An Lex pœnalis obliget ad culpam? 146. Quid de Lege sub pœna Suspensionis, etc.? 147. Quid, si Lex assignet pœnam, et simùl præcipiat? 148. An incurratur pœna antè sententiam? 149. Quid de pœnis positivis, et inhabilitantibus? 150. An pœna conventionalis solvi debeat antè sententiam? 151. An Lex irritans actum carentem solemnitatibus obliget in conscientia? (Vide etiàm l. 3 n. 711 et 927.) 152. An teneamur tollere impedimentum obstans impletioni Legis? (Vide etiàm l. 3 n. 1045.)

CAPUT II.

DE SUBJECTO CUI DATUR PRÆCEPTUM.

DUBIUM I.

Quæ personæ præceptis obligentur? pag. 200.

163. An ad Leges obligentur ebrii, infideles, ignorantes, etc. 154. An Legislator teneatur ad Legem? 155. Quandò pueri obligentur ad Leges Ecclesiasticas? (Vide etiàm l. 5 n. 270 et n. 1012.)

Digitized by Google

DUBIUM II.

An Peregrini teneantur legibus sui domicilii, dum ab eo absunt pag. 203.

156. An Peregrinus teneatur ad Leges loci ubi est 157. An teneatur ad Leges Patriæ: Deindè ponuntur resolutiones plurium casuum. 158. An cum Peregrinis possit dispensari ab Episcopo loci in legibus, et in votis. (Vide etiàm l. 3 n. 332.)

DUBIUM III.

An Peregrini, et vagi teneantur præceptis locorum, in quibus morantur? pag. 211.

DUBIUM IV.

An Peregrini teneantur præceptis juris communis, si non sunt in usu in loco, ubi morantur? pag. 212.

CAPUT III.

DE MODO QUO OBSERVANDA SUNT PRÆCEPTA.

DUBIUM I.

An debeant impleri ex charitate. pag. 213.

DUBIUM II.

An ad impletionem præceptorum requiratur intentio iis satisfaciendi. pag. 214.

DUBIUM III.

An satisfaciat præcepto, qui faciens opus, expressè intendit per illud non satisfacere. pag. 215.

DUBIUM IV.

An ad impletionem præceptorum requiratur intentio, seu voluntas faciendi quod præceptum est. pag. 216.

DUBIUM V.

An duplici præcepto, uno actu, vel diversis actibus eodem tempore possit satisfieri. pag. 217.

DUBIUM VI.

An qui uno actu violat plura præcepta, committat plura peccata. pag. 218.

CAPUT IV.

QUÆ EXCUSENT A TRANSGRESSIONE PRÆCEPTI?

DUBIUM I.

An ignorantia excuset? pag. 219

168. An ignorantia invincibilis excuset? 169. An detur ignorantia invincibilis etiàm circà Præcepta juris naturæ,

Digitized by Google

(usque ad 173.) 174. An ignorantia excuset à pœna annexa Legi?

DUBIUM II.

An Metus excuset? pag. 247

DUBIUM III.

An excuset impotentia totius, vel partis ? pag. 248

DUBIUM IV.

An excuset Dispensatio ? pag. 249

178. An excuset dispensatio facta ex justa causa? Quid si sine causa 179. An existente causa, teneatur Superior dispensare? 180. An valeat dispensatio inferioris. (*Quid si dispensatio ab inferiore facta sit bona fide, sed sine causa?* Vide lib. 3 num. 251.) 181. An existente justâ causâ valeat dispensatio facta malâ fide Superioris ? 182. An in dubio dispensatio censeatur valida? 183. An quis possit dispensare cum seipso? Vide l. 1 n. 183 et l. 3 n. 256. v. Quæritur.) 184. An valeat dispensatio extorta per vim, aut metum? 185. Quid si causa exposita fuerit falsa? 186. Vide alios casus. 187. An dispensatio strictè accipienda? Et an detur dispensatio tacita 188. De iis qui possunt dispensare de potestate ordinaria ? 189. Num Papa in Præceptis Divinis? 190. Num Episcopi? et in quibus. 191 An inferior dispenset in Legibus Superioris, ubi dispensatio non est reservata? (Vide etiàm l. 3 n. 397. v. Quòad) 192. Quid in dubio, an casus egeat dispensatione n. 193. Quid de potestate delegata? Et an hæc expiret morte concedentis? 194. Quandò Prælati Regulares possint dispensare? (*An Abbatissæ possint dispensare?* Vide l. 4 n. 53.) 195. Quot modis cesset dispensatio? 196. Quomodò cesset? I. per Cessationem causæ. 197. Quomodò II. per Revocationem dispensantis? 198. Quomodò III per Renunciationem dispensati? 199. An cesset Lex cessante fine Legis ? 200. I. Quid circà libros prohibitos ? Ibid. vers. Utrùm autem. II. De Interpretatione Legis. 201. (*Interpretationes authenticæ an indigeant promulgatione?* Vid. n. 105. v. Quær. hic 1 et l. 3 n. 1027 vers. Hinc dicimus) II. De Epikeja Legis. 201.

APPENDIX I.

De Dispensationibus S. Pœnitentiariæ. Tom. 9 pag. 119

APPENDIX II.

DE PRIVILEGIIS.

CAPUT I.

De Privilegiis in communi. Ibid. pag. 125

Discrimen inter Privilegium, Dispensationem, et Licentiam. 1.

Digitized by Google

Quandò Privilegium deroget juri communi. II. *Quandò Privilegiatus teneatur uti Privilegio.* III *Utrùm extrà Sacramentum censuræ etc.* IV. *De Clausulis*, Ad instar etc. Quatenùs sacris Canon non adversetur etc. Supplentes defectus etc. V. *De Interpretatione Privilegiorum?* VI. VII *et* VIII. *De communicatione?* IX. X *et* XI. *De Privilegiis Regularium revocatis, cum Declarationibus S. Pii* XII. *De Rescriptis Gratiæ et Justitiæ, utrùm expirent morte Pontificis?* XIII. *Quot modis cesset Privilegium?* XIV. *Quomodò cesset per Revocationem?* XV. *De Revocatione Expressa.* XVI. *De Tacita: et utrùm sit intimanda, vel saltèm publicanda Revocatio.* XVII.

APPENDIX III.

De justa prohibitione et Abolitione librorum noçuæ lectionis Ibid. pag. 205

LIBER II.

DE PRÆCEPTIS VIRTUTUM THEOLOGICARUM.

TRACTATUS I.

DE PRÆCEPTO FIDEI.

CAPUT I.

Quæ Mysteria Fidei necessario credenda sint? Tom. 1 pag. 275

1. Quæ Mysteria credenda necessitate medii? 2. An Mysteria SS. Trinitatis et Incarnationis sint credenda explicitè? 3. Quæ ex præcepto scienda? et an memoriter? 4. Quale sit Objectum Fidei materiale, et quale formale?

CAPUT II.

Quomodò obliget præceptum Fidei? pag. 282

5. Quos, et quandò obliget præceptum Fidei? 6. Notantur Propos. damnatæ in hac materia. 7. Quoties teneamur in vita elicere actus Fidei, et Spei? 8. Quoties actus Charitatis? 9. Quandò Hæreticus teneatur suam Sectam ejicere? 10. An circà Fidem non liceat sequi opinionem minùs probabilem? 11. Quandò teneamur Fidem exteriùs confiteri? et qui teneatur jure Ecclesiastico ad externam Professionem Fidei?

CAPUT III.

An aliquandò liceat exteriùs Fidem veram negare, aut falsam profiteri? pag. 288

12. An liceat umquam positivè Fidem negare? 13. An uti verbis ambiguis? An tacere? 14. An fugere? Vide alia ib.

Digitized by Google

15. An uti vestibus, vel signis Infidelium? 16. An audire conciones Hæreticorum? Vide alia ibid.

CAPUT IV.

DE INFIDELITATE ET VITIIS OPPOSITIS.

DUBIUM I.

Quid, et quotuplex sit Infidelitas? pag. 292

DUBIUM II.

De Judaismo. Quæritur hîc tantùm, quæ communicatio cum Judæis sit interdicta Christianis? pag. 293

DUBIUM III.

Quid sit Hæresis? pag. 294

TRACTATUS II.

CAPUT UNICUM.

De Præcepto Spei. pag. 297

20. Quomodò definiatur Spes? 21. Quale sit objectum *Materiale* Spei, et quale sit *Formale?* An peccet contra Spem peccator differens pœnitentiam, sperando veniam antè mortem? ibid. vers. Dicit.

TRACTATUS III.

DE PRÆCEPTO CHARITATIS.

CAPUT I.

An, quandò, et quomodò obliget Præceptum Charitatis Dei p. 300

22. Quomodò Deus, amandus? 23. Quandò obliget præceptum Charitatis? 24. Resolvuntur Casus. Quale sit objectum materiale Charitatis? ibid. vers objectum. An sit objectum Charitatis desiderium possidendi Deum? ibid. Dub. 1 An Dilectio Divinæ Bonitatis, tamquam nobis convenientis? ib. Dub. 2.

CAPUT II.

DE PRÆCEPTIS CHARITATIS ERGA PROXIMUM.

DUBIUM I.

Quis ordo servandus inter personas quæ diliguntur pag. 304

26. Qualis sit ordo Charitatis ergà seipsum, et Proximum? 26 An liceat aliquandò se privare bonis spiritualibus? Vel se exponere periculo peccandi ob Charitatem? (Vide etiàm l. 5 n. 63 v. Quæritur.) 27. Quandò teneamur succurrere proximo?

DUBIUM II.

De odio, et dilectione inimicorum. pag. 308

28. An quisque teneatur inimico exhibere communia signa

Digitized by Google

dilectionis? An eum salutare? ib. v. Qu. 29. An injuriam remittere? 30. An abominatio sit licita? An in Confessione explicanda sit species mali proximo voliti? (Vide etiàm l. 5 n. 50 Qu. 5.) Et an aliquandò liceat proximo velle malum?

DUBIUM III.

De præcepto Eleëmosynæ, seu misericordiæ corporalis. p. 314.

51. An teneamur dare eleëmosynam ex bonis vitæ, aut statui necessariis? 32. An succurrere pauperibus in necessitatibus communibus? 33. An possimus facere eleëmosynam de bonis alienis?

DUBIUM IV.

De misericordia spirituali, seu præcepto correptionis fraternæ pag. 321

34. Ob quale peccatum Proximi, teneamur ad correptionem? 35 An ob peccatum leve? 36. An ob peccatum factum ex ignorantia? 37. Quid si correptio omittatur ob timorem? 38. An in dubio teneamur corripere? 39. An quandò abest periculum relapsûs? Vel si adsit alius idoneus? Vel non sit spes fructûs? Vel si expectetur occasio? 40. Qui teneantur corripere? 41. Quinam ordo servandus in correptione? 42. Resolutio plurium casuum.

DUBIUM V.

DE SCANDALO.

ARTICULUS I.

Quid, quotuplex sit, et quale peccatum? pag. 328

43. Quale scandalum Activum, et quale Passivum? 44. Resolutio plurimorum casuum apud Busemb. 45. Quandò scandalum sit speciale peccatum? 46. An circumstantia inductionis sit necessariò in Confessione explicanda? 47. An liceat petere aliquandò à parato ad peccandum id quod ille non præstabit sine peccato?

ARTICULUS II.

An et quandò Scandalum passivum permitti possit? an ob illùd vitandum aliquid omitti debeat? pag. 339

48. Quandò Scandalum passivum permitti possit? 49. An sufficiat sola utilitas ad petendum mutuum ab usurario, et Sacramenta à Ministro excommunicato, vel peccatore? (Vide etiàm infrà n. 77 et 79.) 50. An aliquandò teneamur omittere, vel differre bona Spiritualia, ad vitandum Scandalum alterius? (Vide etiàm l. 4 de Statu Relig. ex n. 66.) 51. An aliquandò teneamur omittere quædam Præcepta? (Vide etiàm l. 3 n. 331.) 52. An dimittere bona temporalia? An peccet

Digitized by Google

graviter mulier utens veste virili? Vid. ibid. alios casus. 53. An puella decenter ornata teneatur se avertere à conspectu alicujus particularis eam concupiscentis? 54. Quid si se ornet ornatu superfluo? 55. Quid si putet in genere aliquos scandalizandos? Et an peccent graviter mulieres pectus ostendentes? 56. Quomodò peccent obscœna componentes, aut repræsentantes, aut pingentes? 57. An liceat suadere minus malum, ad majus evitandum? 58. An aliquandò liceat permittere ruinam Proximi?

ARTICULUS III.

An liceat alterius peccato materialiter cooperari? pag. 355.

59. Quandò liceat materialiter cooperari peccato Proximi? 60. An liceat nubere cum sponso existente in mortali, vel obstricto voto Castitatis? 61. An reddere debitum eidem? 62. An dare Communionem peccatori occulto? (Vide etiàm l. 6 n. 658.) 63. Quid liceat famulis? Quæ sit cooperatio Materialis, et quæ Formalis? 64. An comitari Herum ad lupanar etc.? Et an comitari concubinam ad Herum? 65. An deferre munera meretrici. 66. An aperire ostium meretrici? An deferre scalam, ut Dominus ascendat ad mulierem? 67. An scribere litteras amatorias? 68. An ministrare carnes? 69. An liceat cauponibus dare vinum ebriosis, vel carnes in die vetito? Vide alia apud Busemb. 70. An locare domum meretrici? 71. An vendere aleas, gladios, venena etc.? 72. An agnum Judæo? 73. An liceat Christianis captivis remigare etc.? 74. An adjuvare Tyrannum? 75. An vehere annonam ad Hæreticos? An aurigis vehere meretricem? 76. An accipere munera ab Amasio? An reddere gladium occisuro? (Sed vide veram sententiam n. 66 in fin. lib. 3 n. 571. v. Secus) 77. An liceat petere juramentum à pejeraturo? Et mutuum ab usurario sine gravi causa? 78. An adjuvare usurarium? (Vide etiàm l. 3 n. 789.) An dare mutuum abusuro? (Vide etiàm l. 3 n. 785.) 79. An petere Sacramenta ab excommunicato, vel à peccatore; et an à parato? 80. An dare cibos vetitos?

LIBER III.

DE PRÆCEPTIS DECALOGI ET ECCLESIÆ.

TRACTATUS I.

DE PRIMO PRÆCEPTO DECALOGI.

CAPUT I.

DE SUPERSTITIONE ET SPECIEBUS EJUS.

DUBIUM I.

Quid sit, et quotuplex? pag. 370

1. Quid est Superstitio? 2. Quotuplex est Superstitio?

Digitized by Google

3. Quis committat Superstitionem falsi cultus ? 4. Quis cultus superflui.

DUBIUM II.

De Divinatione. Quid, et quotuplex sit ? pag. 372

5. Quid est Divinatio ? 6. Alia est cum expressa invocatione Dæmonis, alia cum tacita. 7. 8. An divinare sit semper peccatum mortale ? 8. De *Virga Divinatoria*. Resolutio casuum. 9. An liceat divinare per somnia ? 10. An sit licita Astrologia, et qualis ? 11. An liceat adhibere Sortem divinatoriam ?

DUBIUM III.

Quid, et quotuplex sit Idololatria ? pag. 380

DUBIUM IV,

Quid, et quotuplex sit vana Observantia, et undè colligatur ? pag. 381

14. Quæ sit Vana Observantia ? Et quotuplex 15 ? An sit culpa gravis ? 16. Quomodò cognosci possit ? 17. Resolutio casuum. 18. An detur et licita sit virtus in iis qui vocantur *Salvatores ?* 19. An arcendi qui faciunt mira supernaturalia ? 20. Quid in dubio præsumendum ? 21 An liceant Ensalmi ? 22. An detur Fascinatio naturalis ?

DUBIUM V.

Quid sit Maleficium, et quomodò possit tolli. pag. 388

23. Quid, et quotuplex Maleficium. 24. Quæ remedia liceat adhibere contra Maleficium. 25 An liceat petere à Malefico parato, ut tollat maleficium cum alio. Et an in dubio, num sciat modum licitum solvendi. 26. Quid de Strigibus. 27. Quam excommunicationem incurrant Malefici. 28. Quomodò Confessarius se gerere debeat cum Magis, et Maleficis.

CAPUT II.

DE IRRELIGIOSITATE EJUSQUE SPECIEBUS.

DUBIUM I.

Quit sit Tentatio Dei. pag. 394

29. Quid est Tentatio Dei. 30. An in Tentatione Dei detur parvitas materiæ. Et quæ sit Tentatio interpretativa. 31. An peccet qui petit à Deo miraculum. 32. An qui offert se ad martyrium. Et an qui respuit medicinas.

Digitized by Google

DUBIUM II.

Quid, et quotuplex sit Sacrilegium. pag. 397

33. Quid, et quotuplex Sacrilegium. 34 Quales species Sacrilegii sint explicandæ? 35. Quæ sint Sacrilegia Personalia? 36. Quæ Localia. 37. An vetentur in Ecclesia Mercatus, Convivia, Judicia, etc.. 38. An sit Sacrilegium extrahere hominem ab Ecclesia, atrio etc. 39. An omne furtum in Ecclesia sit Sacrilegium. An in Sacristia 40. Quæ Sacrilegia Realia. 41. An liceat vasa et vestes sacras convertere in usum profanum. 42. An sit Sacrilegium lædere bona Ecclesiasticorum. Detinere Legata pia. Decimas non solvere. 43. An sit Sacrilegium mentaliter peccare in Ecclesia. An omittere Sacramenta tempore debito. An censuræ contra sacrilegos incurrantur ipso facto. 45. An sit Sacrilegium furari Reliquias. 46. An peccare die festo. 47. An violare vota. 48. Vide alia ib.

DUBIUM III.

DE SIMONIA.

ARTICULUS I.

Quid sit, et quotuplex. pag. 405

49. Quid sit Simonia, et quotuplex. 50. An possit dari parvitas materiæ in Simonia. 51. Quandò sit Simonia dare temporale pro spirituali. 25 An sit Simonia dare Beneficium alicui, ut se sustentet; vel solâ ratione amicitiæ, aut precum. 53. An sit Simonia deducere in pactum obligationem antidoralem. 54. An dare spirituale principaliter ob temporale. 55 An sit Simonia accipere aliquid pro administratione Sacramentorum. Et an principaliter ob lucrum temporale ab eis captandum. 56. Quid intelligatur per *Munus à manu*. 57. An sit Simonia dare mutuum ob spirituale. 58. An solvere pensionem ob Beneficium. 59. An dare aliquid, ut alter præstet quid spirituale pro seipso accipiente. 60. An dare Beneficium cum aliquo onere spirituali. An resignare, vel præsentare cum onere. 61. Quid per *Munus ab obsequio*. 62. An sit Simonia inservire ob Beneficium. 63. Quid per *Munus à lingua*. 64. An sit Simonia dare aliquid Mediatori, ut obtineat tibi Beneficium. 65. Quid sit intercessor mediatus, l. 66. Quid si promittas dare eleëmosynam alicui Monasterio. 67. Quæ sit Simonia *Mentalis*. Quæ *Conventionalis*. Quæ *Realis*; 68. Quæ juris Divini, quæ humani. 69. An detur Simonia tantùm de jure humano. 70. An vendere Beneficia sit Simonia de jure Divino. 71. An sit Simonia vendere Juspatronatûs. Et an de jure Divino. An vendere jus sepulturæ. 72. An Beneficia possint permutari. 73. Quomodò possit permutari Beneficium

Digitized by Google

cum pensione. Et cujus auctoritate. Et an Episcopi possint pensiones constituere. (usque ad n. 76) 77. Quomodò in Beneficiis liceat transigere. (usque ad n. 80) 81. Quomodò fieri possint Renuntiationes Beneficiorum. (usque ad n. 84) 85. Quotuplex sit Simonia *Confidentialis*. Et quæ ejus pœnæ. (usque ad n. 90) 91. Quomodò fiat Simonia pro ingressu ad Religionem. 92. An liceat aliquid accipere pro sustentatione ingressuri. 93. An liceat pro catechizando, etc. 94. An pro instruendo aliquo in sacrâ Doctrina. 95. An pro absolvendo, etc. 96. An pro danda dispensatione in Matrimonio, 97. An liceat dare aliquid, ut alter omittat rem spiritualem. 98. An ad redimendam vexationem. 99. An possit pecuniâ redimi vexatio circa possessionem Beneficii. 100. Quid si nondum sit acquisitum jus in re. Quid si quis corrumperet Electores, ne te eligerent. 101. Quid si alter solis precibus impediret. 102. An possis dare pecuniam, ne alter se opponat tuæ electioni. 103. An ne eligat indignum, vel ut eligat dignum. An, ut non concurrat ad Beneficium, quod tu cupis. 104. Vide alia apud Busemb.

ARTICULUS II.

Quæ sit pœna Simoniæ. pag. 444

105. Quænam Simonia inducat pœnas. Et an incurrantur pœnæ in venditione Sacramentorum, aut Capellaniæ non collativæ, etc. 106. An Simonia debeat esse completa ex utraque parte. 107. An incurrat pœnas, qui obtinet Beneficium per fictam promissionem pecuniæ. 108. An incurrantur pœnæ per Simoniam tantùm de jure Ecclesiastico. An ob ingressum in Religionem. 109. Quæ sint pœnæ ob simoniacam Ordinationem. 110. An etiam ob collationem Primæ Tonsuræ. 111. Quæ sint pœnæ ob Simoniam in Beneficiis. 112. An incurrantur pœnæ in venditione Vicariatûs, vel alîus Officii amovibilis; Necnon Pensionis, Capellaniæ, aut Sacramentorum, et Jurisdictionis.

Quæstio 1. An sint nullæ Electiones simoniacæ ad Prælaturas Regularium. Quær. II. An pœnæ ob Beneficia simoniacè accepta incurrantur ab ignorantibus. Quær. III. An Beneficiarius simoniacus ipso facto privetur Beneficiis obtentis, et fiat inhabilis ad futura obtinenda. Quær. IV. An electio Pontificis simoniaca sit nulla.

ARTICULUS III.

An, et cui restituendum quod simoniacè acceptum. pag. 456

113. Nihil spirituale simoniacè acceptum restituendum, nisi Beneficium, et ejus fructus. 114. Restituendum est

Digitized by Google

pretium acceptum pro Beneficio, Ordinatione, etc. 115. Cui restituendum. 116. Cui restituendi fructus Beneficii simoniacè accepti. 117. Qui possint dispensare in prædictis pœnis. Usque ad num. 120.

TRACTATUS II.

DE SECUNDO PRÆCEPTO DECALOGI.

CAPUT I.

Quid, et quotuplex Blasphemia. Tom. 2 pag. 3.

121. Quid est Blasphemia. 122. Quotupliciter blasphematur contra Deum. 123. Quandò est denuncianda blasphemia hæreticalis. (Vide etiàm l. 4 n. 252, in fin.) 124. Quæ dicteria sunt vel non blasphemiæ. et 125. 126. An explicandum, si quis directè intendat Deum inhonorare. 127. Ad quid teneatur consuetudinarius. 128. Quid, si quis proferat: *o Mors Dei! o Vulnera Christi!* irascens contra hominem. 129. An sit blasphemia maledicere creaturis, et diebus. 130. An maledicere Mortuis. An maledicere Fidei. 131. An imprecari aliis, vel sibi Dæmonem. 132. An differant specie blaphemiæ contra Deum, et Sanctos. (*Vide etiàm quæ dicentur in Instructione practica Confessariorum quam invenies in fronte Tomi* 8.

CAPUT II.

DE JURAMENTO.

DUBIUM I.

Quid sit Juramentum. pag. 16

133. Quid sit juramentum. 134. Quæ sint vera juramenta. 135. An dicere *per conscientiam meam, vel animæ meæ.* 136. An dicere: *Juro ità esse.* 157. An dicere: *Tàm verum est, quàm Sol lucet:* vel, *verum est sicùt Evangelium.* 138. An jurare per creaturas.

DUBIUM II.

Quotuplex sit Juramentum. pag. 20

139. Quotupliciter dividatur juramentum. (*usque ad n.* 141) 142. An omnia juramenta sint ejusdem speciei. 143. An sit juramentum: *Puniat me Deus, si mentior.*

DUBIUM III.

An, et quandò sit licitum jurare. pag. 21

144. An liceat jurare. Et quæ requirantur ad licitè jurandum. 145. Quid de *Judicio* requisito. 146. Quid de *Justitia.* An sit mortale defectus justitiæ in juramento assertorio. Quid de dicentibus, *per Deum te occidam.* 147. Quid de *Veritate* requisita. 148. Quæ certitudo requiratur ad jurandum. 149.

Digitized by Google

An liceat petere juramentum à pejeraturo. 150. An Excusentur à mortali rustici pejerantes. Et quomodò admonendi.

DUBIUM IV.

An in juramento liceat uti æquivocatione. pag. 25

151. An liceat jurare cum amphibologia. 152. An verò cum Restrictione mentali. 153. Resolvuntur casus, de Confessario affirmante, se nescire peccatum confessum, 154. De Reo, vel teste non legitimè interrogato. 155. Quid si legitimè rogetur, et æquivocè juret. 156. Et an Reus capitis teneatur crimen confiteri (Vide etiàm l. 4 n. 274) 157. De Pœnitente interrogato de peccato confesso. 158. De paupere indigente re alienâ. 159. De debitore, qui aliàs non tenetur. 160. De rogato à Judice, an sit locutus cum Reo, et similibus. 161. De creditore asserente, nihil sibi solutum. 162. De adultera negante crimen. 163. De requisito ad mutuandum. 164. De mercatore, etc. 165. De famulo asserente, Dominum non esse domi. 166. De assumendis ad Doctoratum. 167. De asserente acceptionem pecuniæ, quam non recepit. 168. De asserente falsum, addendo submissè aliquid verum. 169. An liceat alicui non rogato æquivocè jurare. 170. Vide alios casus apud Busemb. 171. An liceat jurare sine animo jurandi. *Sed de hoc vide fusius* n. 172. Dub. 5) Quær. an simulatio sit aliquandò licita.

DUBIUM V.

Quæ, et quanta sit obligatio juramenti promissorii. pag. 39

172. Quotuplex veritas affirmanda sit in juramento promissorio. Quale autem peccatum sit juramentum promissorium fictum, et quomodò obliget. 173. An peccet graviter non implens promissum in re parva. 174. An obliget juramentum metu extortum. 175. Quid, si sit errore, vel dolo extortum. 176. An obliget juramentum de re mala, aut vana. 177. Quid de juramento in favorem tertii. 178. An juramentum non ludendi excludat ludum moderatum. 179. An obliget juramentum factum contra primum. 180. An juramentum sequi debeat conditionem promissionis (V. etiàm n. 727) 181. Quomodò obliget juramentum servandi statuta alicujus Collegii. 182. De juramento Medicorum non visitandi etc. (Vide etiàm lib. 6 n. 664) 185. De juramento servandi secretum, dicendi veritatem, et solvendi debitum. 184. An obliget juramentum factum concubinæ non cognoscendi aliam. 185. An promissio prodiga cum juramento obliget. Vide etiàm n. 735 et lib. 6 de Matrim. n. 851, v. Cum autem). 186. An obliget juramentum redeundi ad carcerem. De juramento Parentum ac Dominorum puniendi filios, ac famulos.

Digitized by Google

DUBIUM VI.

Quibus casibus excusetur ab implętione, qui in promissorio juramento obligationem contraxit? pag. 54.

187. An excuset mutatio circumstantiarum. (V. dicenda de Voto n. 216 et n. 720 v. Notandum.) 188. An excuset cessatio causæ finalis.

DUBIUM VII.

Quomodò obligatio juramenti tollatur per irritationem, dispensationem, commutationem, et remissionem. pag. 57.

189. Quis possit irritare juramenta. Et quis dispensare. 190. An dispensans in votis possit et in juramentis. 191. De commutatione, et relaxatione juramenti. 192. Quid si juramentum sit factum in favorem tertii. (Vide de Voto n. 255. Et quid de Juramento Perseverantiæ in aliqua Congregatione. n. 255. v. Notandum.) 193. An possit remitti ab ipso tertio. APPENDIX DE ADJURATIONE, et præcipuè de Adjuratione Dæmonum.

CAPUT III.

DE VOTO.

DUBIUM I.

Quid sit votum, et quotuplex. pag. 65.

194. Quid est votum. 195. Quotuplex est Votum.

DUBIUM II.

Quæ requiratur Voti deliberatio, et intentio. pag. 66.

196. De deliberatione requisita ad Votum. 197. De Voto emisso ex metu. 198. De Voto emisso ex errore. 199. An obliget propositum. 200. An ad votum sufficiat promissio implicita. 201. Quale propositum voluntatis requiratur ad votum. Hinc plura quæruntur, et I. an teneatur ad votum, qui positivè noluit promittere, et se obligare. (Vide etiàm de Juram. n. 172 v. Quæritur et lib. 6 ex n. 833.) II. Qui non habuit animum implendi. III. Qui negativè noluit se obligare, sciens obligationem voti. Qu. I. Quid si nesciens. Qu. II. Quid si quis voluit promittere, et positivè noluit se obligare. Qu. III. Quid, si quis dubitat, an se voluerit obligare. Vel an noverit obligationem voti. Quid, si dubitet, an fecerit propositum, aut votum.

DUBIUM III.

Quæ requiratur materia Voti. pag. 74.

202. An teneat votum de re impossibili. 203. An votum vitandi omnia venialia. Quid, si quis voveat vitare omnia

Digitized by Google

mortalia, et venialia collectivè. 204. An valeat votum de re vana. 205. An sit mortale vovere malum veniale. 206. An valeat votum factum ex malo fine. 207. An votum impeditivum majoris boni. 208. An valeat votum non petendi dispensationem. 209. An votum nubendi. 210. An votum non vovendi.

DUBIUM IV.

Quæ, et quanta obligatio Voti. pag. 81.

211. An votum de re levi aliquandò graviter obliget. 212. Quid, si negligas votum de levi per annum. 213. Vide alia apud Busemb. 214. An Hæres teneatur ad vota defuncti. 215. An Pater possit per vota lædere legitimam filiorum. (Vide lib. 3 num. 740. 216. De votis de facto alieno. 217. An vota possint impleri per alium. 218. An peccet impediens impleri conditionem appositam suo voto. 219. Notanda circà conditiones in votis. 220. An transacto die promisso, tenearis ad votum. 221. An votum indeterminatum semper obliget. Et quæ dilatio sit mortalis. 222. Quid, si quis voveat Religionem sine certo loco, vel certa Religione. (Vide etiàm de Statu Rel. lib. 4 n. 72 v. communiter.) 223. Quid si quis voveat, se non lusurum sub pœna. 224. Plura notabilia advertenda circà vota; et præsertim, an teneat votum, si superveniat circumstantia non prævisa. (Vide suprà n. 187 et infrà n. 226 et de Contr. n. 720 v. Notandum.)

DUBIUM V.

Quot modis tollatur obligatio Voti? pag. 93.

225. Tollitur obligatio voti 1. Per materiæ mutationem. 2. Per auctoritatem humanam. Vide resolutiones. 226. An sit obligatio implendi votum, si superveniat circumstantia non prævisa. Vide etiàm n. 187 et 720, v. Notandum.

DUBIUM VI.

DE VOTI IRRITATIONE.

ARTICULUS I.

An, et quomodo tollatur obligatio Voti per directam Irritationem. pag. 96

227 Quis possit vota irritare. 228. An liceat irritare vota sine causa. 229. Quæ vota filiorum possint irritare Pater, Avus, Tutor, etc. 230. Quæ possit irritare, Mater. 231. An vota subditorum valeant donec irritentur. 232. Quid, si quis per errorem æstimabatur Pater, Maritus, etc. 233. Quis possit irritare vota Religiosorum, et Monialium. An Abbatissa 234. An vir possit irritare omnia vota uxoris. 235. An uxor vota viri. 236. Quid si mutuo consensu voveant castitatem. 237. An Superior possit irritare vota facta antè subjec-

Digitized by Google

tionem. Quid, si dubium sit, an sint emissa antè vel post subjectionem. 238. An autem vota facta tempore subjectionis possint post illud irritari. 239. Quid, si Superior ea ratificaverit. 240. Quæ vota servorum, aut famulorum possint à Domino irritari.

ARTICULUS II.

QUIS VOTA INDIRECTÈ POSSIT IRRITARE.

DUBIUM VII.

Quid sit Commutatio Voti. pag. 109

243. Quandò possint commutari vota. 244. An possit quis commutare sibi votum in opus æquale. 245. An valeat commutatio in minus sine justa causa. 246. Vide alia notanda. 247. An habens facultatem possit mutare in aliquantulum minus. 248. An factâ commutatione, possit vovens implere votum per primam promissionem. 249. An factâ impossibili re commutatâ, teneatur vovens implere primam. An, qui immemor voti præstat opus promissum, à voto liberetur. (Vide etiàm l. 1 n. 165.

DUBIUM VIII.

Quid sit dispensatio, et quis possit dispensare in votis. pag. 115

250. Quæ causa requiratur ad dispensandum. 251. Quid, si dispensatio sit facta bonâ fide, sed sine causa. Quid, si dubium sit, an adfuerit causa. 252. Quæ causæ sufficiant ad dispensandum. 253. An sufficiat imperfecta deliberatio, aut libertas. 254. Vide alia notanda. 255. An dispensari possit in voto facto in beneficium tertii. Et quid de voto, et juramento *Perseverantiæ*, quod præstatur in quibusdam Congregationibus. 256. Qui possint dispensare. An Papa in votis solemnibus? An Episcopi in votis simplicibus. Qui possint facultatem dispensandi delegare. An habentes facultatem valeant dispensare cum seipsis. (Vide etiàm n. 249, v. Ultimò) 257. An Prælati Regulares possint dispensare in omnibus votis Religiosorum. An Novitiorum. An Sæcularium. 258. De Votis reservatis plura notabilia. 259. An juramentum Castitatis, aut Religionis sit reservatum sicùt votum. 260. An, commutato voto reservato, materia subrogata etiàm reservata sit. 261. An etiàm sint reservata vota Castitatis, et Religionis conditionalia, aut pœnalia. 262. An peregrini possint dispensari ab Episcopo loci in votis, et legibus communibus. Remissive ad l. 1 n. 158, et lib. 3 n. 332, in fin. v. An autem.

Digitized by Google

TRACTATUS III.

DE TERTIO ET QUARTO PRÆCEPTO.

CAPUT I.

Quid tertium Præceptum, Memento, etc. pag. 131

263. An hoc Præceptum sit naturale, vel cæremoniale. 264. An per hoc Præceptum præcipiatur cultus interior. Et an hoc Præceptum sit affirmativum. 265. An observantia Dominicæ sit de jure Divino. 266. An Episcopi possint Festa indicere. 267. A quo tempore incipiat obligatio Festi. 268. Ad quid obliget hoc Præceptum. Quibus Festis permittantur opera servilia in Regnis Siciliæ. 269. An sit obligatio audiendi Concionem. Et qualis sit obligatio Episcoporum, et Parochorum concionandi. 270. Qui teneantur observare Festa. (Vide etiàm lib. 1 n. 154, et hoc l. 3 n. 332) 271. An in Festis liceat injungere servilia Infidelibus.

DUBIUM I.

Quæ opera tum hoc præcepto, tum ab Ecclesia prohibeantur. pag. 139

272. Quæ sint opera Servilia. 273. An sit duplex peccatum peccare die festo. 274. Quæ opera non sint servilia. 275. An itinerari. 276. An ducere currus, vel jumenta onusta. 277. An molere. 278. An docere, scribere, canere etc. etiàmsi fiant ob lucrum. 279. An transcribere. 280. An pingere. 281. An delineare, retrahere, et an sculpere. 282. An liceat Typographis componere. Et an distillare. 283. An venari, et piscari. 284. Quæ sint opera forensia vetita in Festis. 285. An liceant venditiones, et contractus. 286. An liceant nundinæ, et mercatus. 287. An liceat excommunicare, conficere testamenta, et similia.

DUBIUM II.

Quæ causæ excusent ab observatione Festorum ob quas opera prohibita licita sint. pag. 147

288. Qui possint *Dispensationem* dare ad laborandum. (Pro Parocho vide etiàm n. 1032, v. 3 Parochi) 289 Quinam laborantes excusentur ex *Consuetudine*. 290. An vertentes segetes etc. An Barbitonsores, et Sutores. Et quid sufficiat ad notitiam consuetudinis. 291. Quomodò excuset *Pietas*. 292. An liceat in festo verrere Templum, ornare Altaria, erigere Sepulchrum, etc. 293. An liceat laborare ad subveniendum pauperibus, vel locis piis. 294. Quomodò excuset *Charitas* ergà Proximum. 295. Quomodò *Necessitas*. 296. An excusentur famuli à Domino coacti ad laborandum.

Digitized by Google

297. An pauperes reficientes vestes, etc. 298. An liceat in Festo coquere cibos, occidere animalia, conficere pastillos, et colligere fructus. 299. An conficere panem. 300. An mederi, conflare ferrum, coquere calcem, vitrum etc. An et ferrare equos. 301. An liceat laborare pro magno lucro. Et an ob id etiàm omittere Sacrum. (Vid. etiàm n. 332) 302. An ad vitandum otium. 303. An excusentur Instauratores viarum etc. et Sartores perficientes vestes in Festo. 304. Quomodò excuset *Utilitas* ad Publicam lætitiam. 305. Quomodò excuset *Parvitas materiæ*. (Vide etiàm l. 7 n. 236) 306. An peccet graviter mandans suis famulis, ut laborent per horam. 307. Undè sumatur gravitas materiæ in forensibus.

DUBIUM III.

Quæ opera diebus festis præcipiantur. pag. 160.

308. Quomodò præcipiatur diebus festis auditio Concionis, et Missæ. 309. An satisfaciat recitans sub Missa Officium, etc. (Vide etiàm lib. 3 n. 309. An inserviens Missæ. 310. Quænam omissio sit gravis in audiendo Sacro. 311. An liceat audire successivè duas Missas dimidias. 312. E quo loco possit audiri Missa. 313. An in audienda Missa requiratur attentio interna. (Vide etiàm lib. 4 n. 177.) 314. An satisfaciat peccata confitens tempore Missæ. 315. An extasim patiens. 316. An dormitans. 317. An confabulans, se vertens, aut calceans, aut deambulans, aut colligens eleëmosynas, canens, etc. 318. In qua Ecclesia audienda sit Missa. 319. Quinam satisfaciant audiendo Missam in Oratoriis privatis. An satisfaciant audientes in littore, aut Castris.

DUBIUM IV.

An sit obligatio audiendi Missam in Parochia Dominicis, et Festis majoribus. pag. 183.

DUBIUM. V.

Quæ excusent ab auditione Sacri. pag. 188.

324. An habens privilegium Oratorii teneatur conducere Sacerdotem. 325. Quomodò excusentur navigantes, vel incarcerati, vel infirmi, aut excommunicati. 326. An excusentur custodientes domos etc. vel timentes ne incarcerentur aut assistentes infirmis. 327. An uxores, filii, et famuli timentes offensionem Dominorum. (Vide etiàm num. 296.) 328. An aliquandò viatores. 329. Quæ distantia ab Ecclesia excuset ab audienda Missa. 330. An excusentur fœminæ ratione luctûs, vel partûs, vel quia non habent vestes convenientes. Et an puellæ gravidæ, vel tempore quo faciendæ sunt Proclamationes pro ipsis. 331. An possit omittere Sacrum puella

Digitized by Google

sciens se ab aliquo turpiter concupisci. (Vide etiàm lib. 2 n. 51. 2 Dubium num. 302.) 352. An excuset omissio magni lucri. An aliud bonum spirituale majus. An peregrini ad breve tempus commorantes teneantur audire Missam in loco, ubi est de præcepto. (Vide etiàm lib. 1 n. 156 et num. 159.)

CAPUT II.

DE QUARTO PRÆCEPTO.

Honora Patrem, etc.

DUBIUM I.

Ad quid teneantur liberi ergà parentes. pag. 197.

335. Quæ teneantur filii præstare Parentibus circà Amorem. 334. Quæ circà Reverentiam. 335. Quæ circà obedientiam. Vide alia ibid.

DUBIUM II.

Ad quid teneantur Parentes ergà filios. pag. 203

336. Quæ teneantur Parentes Præstare filiis quòad alimenta, et educationem. 337. An teneatnr Pater dotare filiam nuptam contrà ejus consensum. 338. Sanctio Neapolitana circà alimenta filiorum. 336. Ad quid aliud teneantur Parentes. 340. Ad quid teneantur Fratres. 341. An possint aliquandò Parentes filios exhæredare. Et quæ sint causæ justæ exhæredandi. (Vide etiàm num. 948 et 949.)

DUBIUM III.

Ad quid teneantur tutores, curatores, qui parentum sunt loco. pag. 208.

DUBIUM IV.

Quæ obligatio Dominorum, et famulorum, aliorumque Superiorum, et inferiorum ergà se invicem. pag. 209.

342. Quid teneantur Superiores præstare subditis. An Principes teneantur eligere digniores ad Officia. 343. Quid teneantur famuli præstare Dominis. 344. An famuli non impedientes furta rerum Domini, teneantur ad restitutionem. 345. An famulus conductus ad annum, discedendo possit petere stipendium. 346, An ægrotans teneatur posteà famulatum supplere. 347. An, elapso triennio, possit salarium exigere. 348. Quandò famulus inserviens, nullâ statutâ mercede, possit exigere stipendium. 349. Quandò possit mercedem sibi compensare. 350. An Servi capti in bello possint fugere ad suos.

Digitized by Google

DUBIUM V.

Ad quid teneantur Conjuges ergà se mutuo, vi hujus Præcepti. pag. 215.

351. Ad quid teneatur uxor ergà virum. 352. An uxor nobilis teneatur officia vilia præstare. 353. An teneat pactum pro uxore non mutandi domicilium. An autem uxor teneatur sequi virum in exilium. 354. An mortuo viro, teneatur uxor solvere debita contracta ad alendam familiam. 355. Quid teneatur uxor restituere filiis primi matrimonii. 356. Quomodò peccet vir in uxorem.

DUBIUM VI.

Quæ obligatio Parochorum ergà suos. pag. 219

357. Ad quid teneantur Parochi circà residentiam. (Vide etiàm lib. 4 ex num. 119.) 358. Ad quid circà Sacramenta ministranda, præsertim tempore pestis. (Vide lib. 2 n. 27 v. Hinc.) 359. An teneantur celebrare pro Populo. 360. An concionari (De obligatione concionandi vide etiàm n. 269.) et Populum instruere, corrigere, etc.

DUBIUM VII.

Quæ obligatio Præceptorum, et discipulorum. pag. 223

TRACTATUS IV.

DE QUINTO ET SEXTO PRÆCEPTO.

CAPUT I.

Quid quinto Præcepto prohibeatur. pag. 224.

NON OCCIDES.

363. Quæ sint pœnæ mandantium homicidia per assassinos. 364. An easdem incurrant ipsi Assassini, seu Interfectores. 365. De agitationibus taurorum.

DUBIUM I.

An aliquandò liceat occidere, vel mutilare semetipsum. p. 226.

366. An liceat directè occidere seipsum, et an indirectè. 367. An liceat se exponere periculo mortis ad vitandam mortem duriorem, etc. 368. An virgo teneatur pati potiùs mortem, quàm violari. 369. An liceat Reo ex præcepto judicis se occidere. An haurire venenum ad experiendum antidotum. 370. An liceat Carthusiano abstinere à carnibus etiàm in necessitate extrema. 371. An liceat macerationibus vitam sibi minuere. 372. An sit obligatio ad servandam vitam uti remediis extraordinariis, vel nimis duris. 373. An aliquandò liceat se mutilare. 374. An liceat pueros castrare. 375. An, qui occidit seipsum, possit sepeliri in loco Sacro.

Digitized by Google

DUBIUM II.

An, et quomodò liceat occidere malefactorem. pag. 234

376. An liceat occidere proscriptos propriâ auctoritate. 377. An liceat principi occidere Reos non priùs sententiâ damnatos. 378. An liceat umquam Clericis damnare Reos pœnâ mortis. 379. An teneatur Judex concedere tempus Reo pro sumptione Sacramenti Pœnitentiæ, et Eucharistiæ.

DUBIUM III.

An, et quomodò liceat occidere privata auctoritate iniquum aggressorem. pag. 236

380. An liceat tueri vitam morte invasoris. An autem vetetur reis, et præcisè Bannitis armis se defendere. (Vide etiàm lib. 4 n. 279.) 381. An liceat viro honorato occidere invasorem sui honoris. (Vide etiàm lib. 1 n. 42, et l. 3 n. 381.) An autem id liceat plebejo, vel Ecclesiastico, si fugere possit sine periculo vitæ. Et quid si contumelia sit jam illata. 382. Vide plures resolutiones P. Busembæi. 383. Qu. 1. An liceat occidere furem rei magni valoris. (Vide etiàm lib. 3 n. 383.) Qu. 2. Quantus debeat esse iste valor. Et quid si valor sit modicus, sed res tollatur cum violentia. Qu. 3. Quid si fur jam abstulerit, et resistat Domino volenti eam recuperare. 384. Qu. 4. An liceat Clericis et Religiosis furem interficere. Et utrùm tunc incurrant irregularitatem. 385. Qu. 5. An liceat cuique per famulos armis sua defendere. (Vide etiàm lib. 1 n. 42 et l. 3 n. 385.) 386. Qu. 6. An liceat occidere invasorem pudicitiæ. (Vide etiàm lib. 1 n. 42, et l. 3 n. 386.) 387. An liceat prævenire aggressorem. 388. An liceat occidere falsum accusatorem. (Vide etiàm lib. 3 n. 388.) 389. An possis et tenearis tueri vitam Innocentis. 390. An etiàm cum morte invasoris. 391. An liceat occidere invasorem honoris, vel pudicitiæ alterius. Et quid si fœmina consentit. 392. An possimus, et teneamur tueri bona Proximi, etiàm occisione furis.

DUBIUM IV.

An aliquandò liceat occidere innocentem. pag. 252

393. An umquam liceat occidere innocentem directè. 394. An aliquandò liceat procurare abortum. Qu. I. An liceat matri sumere pharmacum directè ad fœtum inanimatum expellendum. An autem liceat mulieri oppressæ statim expellere semen viri aggressoris. Quær. II. An liceat matri sumere medicamentum directè ad expellendum morbum, cum periculo abortûs. Qu. III. Quandò censeatur prolis anima informata. 395. Qu. IV. Quibus pœnis subjiciantur procurantes

Digitized by Google

abortum. Qu. V. An incurrant excommunicationem mulieres prægnantes, quæ abortum faciunt. 396. Qu. 6. An procurantes abortum in dubio de animatione fœtûs incurrant irregularitatem. 397. Qu. VII. Qui possit relaxare pœnas pro abortu inflictas. 398. Quandò imputetur alicui ad peccatum homicidium casuale. (Vide etiàm de Irreg. l. 7 ex n. 371.) An adulter occidens adulteræ maritum aggressorem incurrat irregularitatem. Et an incurrat, si, ipso prævidente, adultera occidatur.

DUBIUM V.

DE DUELLO, ET BELLO.

ARTICULUS I.

Quid sit, et an liceat Duellum. pag. 269.

399. Quid est duellum, et an umquam liceat ad illud provocare. 400. An liceat Duellum acceptare. Et an liceat illud indicere contra falsum accusatorem. (Vide etiam lib. 3 n. 400.) 401. Quæ sint pœnæ Duello impositæ.

ARTICULUS II.

An, at quosque liceat Bellum. pag. 273

402. Quandò licitum sit bellum. 403. Quid debeat facere Princeps, ut licitè bellum inferat. 404. An possit inferre bellum cum sola opinione probabili. (Vide etiàm lib. 3 n. 403.) 405. An quid teneantur Principes. 406. An liceat eis vocare in auxilium Hæreticos, et Gentiles. 407. Ad quid teneantur Duces. 408. An milites possint bellare cum dubio de justitia belli. (Vide etiàm l. 3 n. 408.)

ARTICULUS III.

Quid in bello justo liceat. pag. 279.

CAPUT II.

DE SEXTO PRÆCEPTO, ET NONO.

Non Mœchaberis, et Non Coucupisces, etc. pag. 281.

DUBIUM I.

An, et quandò peccata sint oscula, amplexus, tactus, verba obscœna, et similia extra matrimonium. pag. 282

413. Quæ sit delectatio venerea, quæ sensitiva. 414. Quomodò sit malus omnis actus venereus. 415. An detur parvitas materiæ in re venerea. 416. Ad detur in delectatione sensitiva. 417. An oscula aliquandò sint licita. 418. An aliquandò excusentur à mortali? 419. De tactu et aspectu turpi proprii corporis, aut commixtionis brutorum. 420. De tactu genitalium brutorum. 421. An sit semper morfale aspicere pudenda sexûs diversi? Vel pulchri

Digitized by Google

Adolescentis; Et an aspectus isti induant speciem objecti. 422. An liceat aspicere partes honestas diversi sexûs. 423. An sit mortale aspicere pectus, crura, etc. mulieris. 424. An sit mortale aspicere picturas turpes. 425. An liceat mulieri se ornare, et faciem fucare. Quid si detegat ubera, vel utatur veste virili. Remissivè ad lib. 2 n. 52 et 54. 426. Quandò peccent graviter proferentes verba turpia. 427. An semper graviter peccent audientes comœdias turpes. An ad eas cooperantes pecunia, vel plausu. 428. An illas repræsentantes, et componentes. 429. An liceat choreas ducere. 430. An peccet mulier permittens se tangi. An mulier ad vitandos tactus impudicos teneatur clamare. 431. An liceant tactus etc. inter conjuges, aut sponsos.

DUBIUM II.

Quæ sint species luxuriæ consummatæ naturales. pag. 298

432. An fornicatio sit vetita de jure Naturæ. 433. An peccet mulier non resistens turpi congressui ob metum mortis, si non consentiat. 434. An permitti possint meretrices. 435. Circà concubinarios, Quæritur I. An possint absolvi qui nequit ejicere concubinam sine infamia. 436. Quæritur II. An absolvi possit promittens concubinam se ejecturum. 437. Quæritur. III. An possit absolvi concubina ob necessitatem non discedens. 438. Quæritur IV. An qui est in proxima occasione, causâ exercendæ artis (Vide etiàm n. 483, v. Quid si). Quid verò, si is, adhibitis remediis, semper eodem modo recidat. 439. Quæritur V. An famula peccans cum Domino. 440. Quæritur VI. An uxor peccans cum viro. 441. Quæritur VII. An tollenda occasio etiàm cum gravi damno. 442. Quæ sint pœnæ pro concubinariis; præsertim pro Clericis. 443. An stuprum sit speciale peccatum. 444. Ad quid teneatur raptor. 445. Quid de adulterio. 446. An sit adulterium copula sodomitica inter conjuges. 447. An copula habita inter desponsatos. 448. Circà incestum, quæritur I. An omnes incestus sint ejusdem speciei. (Vide etiàm de Pœnitent. lib. 6 n. 469) 449. Quæritur II. An differant incestus cum affinibus. 450. Quæritur III. An incestus cum cognatis spiritualibus. 451. Quæritur IV. An sit speciale peccatum copula Confessarii cum Pœnitente. Quid si sit ejus Parochus. 452. Quær. V. An committant incestum propinqui copulantes post dispensationem. 453. An soli tactus incestum constituant.

454. Quomodò committatur sacrilegium per peccatum turpe. 455. Circà sacrilegium *Personale*, quæritur I. An sacerdos simùl Religiosus lædens castitatem committat duo sacrilegia. 456. Qu. II. An copulans cum alia persona sacrata.

Digitized by Google

457. Qu. III. An committat sacrilegium habens votum castitatis, si inducat alterum ad turpia. Quid, si morosè delectaretur de peccato alterius. 458. Circà sacrilegium *Locale*. Quær. I. An sit sacrilegium copula occulta, vel maritalis in Ecclesia. 459. Qu II. An sint sacrilegia tactus impudici habiti in Ecclesia. 460. Quæ comprehendantur per locum sacrum. 461. Quær. III. An verba et aspectus lascivi habiti in Ecclesia sint sacrilegia. 462. Qu. IV. An cogitationes turpes. 463. Circà sacrilegium *Reale*, quæritur, quandò committatur.

DUBIUM III.

Quæ sint species luxuriæ consummatæ contra naturam. p. 316

464. Quid de congressu innaturali. 465. Quid de mollitie. 466. Quæ sit sodomia imperfecta, et quæ perfecta. 467. An pollutio habita tangendo puerum, aut mulierem sit diversæ speciei. 468. An in sodomia sit explicandum, si quis fuerit agens, vel patiens. 469. An sodomia inter conjunctos addat speciem incestûs. 470. Quæ sint pœnæ sodomitarum. 471. Quid requiratur ad eas incurrendas. Et an Clerici patientes illas incurrant. 472. An pœnæ incurrantur antè sententiam. 473. An eas incurrat Clericus exercens bestialitatem. 474. Quid de peccato bestialitatis. 475. De peccato cum Dæmone. Quid si Dæmon repræsentet personam nuptam, sacram, etc.

DUBIUM IV.

An aliquandò liceat procurare pollutionem? pag. 324.

476. An pollutio sit vetita de jure naturæ. 477. An distillatio voluntaria sit mortalis. 478. An liceat expellere semen corruptum. 479. An teneamur impedire pollutionem inceptam. 480 An liceat ob finem honestum pollutionem optare, vel de ea gaudere. (Vide etiàm l. 5 n. 19.) 481. Quid, si prævideatur pollutio secutura ex re honesta. Quid, si ex re illicita. 482. An sit mortalis pollutio orta ex causa voluntaria in eam graviter influente. 483. Quid, si actio ponatur ex justa causa, puta I. ad medendum, vel audiendas Confessiones, ad alloquendum juxtà morem, etc. II. ad abigendum pruritum III. ad equitandum. IV. ad decumbendum aliquo situ. V. ad moderatè edendum, etc. Quid si Chirurgus, aut Parochus in iis aliquoties consenserint in pollutionem. Quid de simplici Confessario. Et quid si quis ferè semper recíderit. (Vide etiàm l. 3 n. 458 in fine.) 484. An sit mortalis pollutio orta ex causa in eam leviter influente. Quid, si causa sit in eodem genere luxuriæ, et si lapsus fuerit frequens. Quid, si causa sit in alio genere. An saltèm sit veniale eam ponere. 485. De pollutione secuta in somno. An mutua pollutio habeat diversam malitiam.

Digitized by Google

TRACTATUS V.

DE SEPTIMO PRÆCEPTO.

Non Furtum facies. pag. 337

TRACTATUS PRÆAMBULUS

DE JUSTITIA, ET JURE. pag. 338

486. Qualiter dividatur Justitia, et qualiter Jus. 487. Quid sit Dominium et Ususfructus. 488. Quot sint peculia filiorum familias. 489. Quæ sint bona uxorum. 490. Quot bona Clericorum. Et præsertim I. Quæ sint *Patrimonialia.* II. Quæ *Industrialia.* III. Quæ *Parsimonialia.* IV. Quæ *Ecclesiastica.* 491. Hinc Quær. I. An Clericus teneatur necessariò pauperibus succurrere. Quær. II. Qui veniant nomine pauperum. Quær. III. An præferendi pauperes loci. Quær. IV. An superflua possint reservari. Quær. V. An Clericus habens sua possit vivere ex bonis Beneficii. Quær. VI. An etiàm Pensionarii teneantur superflua erogare in usus pios. 492. Quær. VII. An Beneficiarii malè expendentes reditus, teneantur ad restitutionem. Quær. VIII. An peccent graviter, qui malè accipiunt superflua à Beneficiario. (Vide etiàm n. 722.)

493. Quot modis acquiratur dominium I. *Occupatione.* 494. II. *Nativitate.* 495. III. *Alluvione.* 496. IV. *Specificatione.* 497. V. *Accessione.* 498. VI. *Confusione.* vel *Commixtione* 499. An idem, quod currit in mixtione pecuniæ, currat in mixtione aliarum rerum. 500. VII. *Ædificatione.* 501. VIII. *Plantatione.* 502. IX. *Perceptione fructuum.* 503. X. *Traditione* 504. *De Præscriptione*, et conditionibus requisitis ad præscribendum; et I. De Bona Fide. 505. II. De Titulo justo; et an sufficiat titulus coloratus, vel existimatus. 506. III. De continuata Possessione, et de tempore requisito ad præscribendum, (usque ad n. 510) 511. Quandò Præscriptio interrumpatur. 512. An hæres possessoris malæ fidei possit præscribere. (Sed vide etiàm n. 516) 513. An possit præscribi libertas à solvendo debito, aut mulcta. 514. Quibus detur restitutio in integrum circà bona præscripta. 515. IV. Conditio ad præscribendum est, ut res sit apta præscriptioni. 516. Decisio quatuor Aularum facta Neapoli circà Præscriptiones. 517. An in conscientia res præscripta possit retineri, etiàm ubi lex præscriptionis non viget.

Digitized by Google

CAPUT I.

DE FURTO.

DUBIUM I.

Quid sit Furtum, et quale peccatum. pag. 367.

518. Quid est Furtum. 519. An liceat (puta uxori, famulo) aliquandò auferre alienum ob bonum finem.

520. An ob necessitatem. Quær. I. An captivi apud Turcas possint alienum surripere ad se liberandum à captivitate. Qu. II. An pauper extremè indigens possit accipere, antequàm petat. Qu. III. An possit accipere rem magni valoris. Qu. IV. An fur teneatur restituere, si consumpserit rem ablatam in extrema necessitate. Qu. V. An surripiens in extrema necessitate teneatur ad restitutionem, si fiat dives. Et hîc quæritur, an dives satisfaciat suæ obligationi, si det mutuo rem Pauperi. Qu. VI. An dives non subveniens teneatur posteà ad restitutionem.

521. Quandò liceat creditori facere compensationem. 522. An famuli possint sibi compensare salarium pro suis operibus. (Sequitur idem 525 et 524) 525. An Christiani possint auferre res Turcarum.

DUBIUM II.

Quæ sit quantitas notabilis ad mortale peccatum. pag. 380

526. Quæ sit quantitas gravis respectu ad diversa genera personarum, vel ad diversas circumstantias. 527. Id clariùs elucidatur. 528. Conclusio et probabilior sententia. 529. Quid de furto rerum expositarum, nempè fructuum, et lignorum. 530. Quæ quantitas sit gravis in furtis minutis. (Vide etiàm n. 533 et 534) 531. Quid, si sit animus restituendi brevi tempore, vel partem complentem materiam gravem. 532. An sit mortale furari parùm Reliquiæ sacra.

DUBIUM III.

Quandò graviter peccet, qui multa minuta furta commit. p. 390

533. Quid, si qui furatur, non habeat animum ditescendi. Quid si habeat. 534. An furtula facta à diversis coalescant. Et an tunc restitutio possit fieri pauperibus. 535. Quid, si plures furentur parva, altero alterum nesciente. 536. Quid, si mutuò sciant, et eodem tempore furentur. 537. Quid, si unusquisque moveatur exemplo alterius. (Vide etiàm lib. 3 n. 537) 538. An sit mortale furari quid leve post completam materiam gravem.

DUBIUM IV.

Quid sentiendum de furtis domesticorum vel amicorum. p. 394.

539. Quid de furto uxorum, et virorum. 540. An uxor

Digitized by Google

possit dare eleëmosynas etc. 541. An aliquandò possit expendere 542. An liceat ipsi subvenire Parentibus etc 543. Quale furtum filiorum sit grave. 544. An filius possit à Patre mercatore surripere mercedem pro opera sua. (Vide etiàm lib. 1 n. 35 et hoc lib. 3 n. 488, vers. III) 545. Quid de furtis famulorum in esculentis etc. 546. De restitutione facienda ab uxore, et filiis.

CAPUT II.

DE RESTITUTIONE

DUBIUM I.

Quid sit Restitutio, et quis teneatur ad eam. pag. 399.

547. Quid est restitutio, et an debeatur tantùm ex læsione justitiæ commutativæ. 548. Quæ sint Radices restitutionis. 549. Quæ culpa Theologica, et quæ Juridica. 550. Ex qua culpa oriatur obligatio restituendi. 551. Quid, si quis leviter alterum lædat animo graviter nocendi. 552. An culpa venialis inducat obligationem restituendi. (Vide etiàm n. 994) 553. An ex levi furto possit aliquandò oriri gravis obligatio restituendi. 554. An ad restitutionem in contractibus requiratur culpa Theologica. (Vide etiàm lib. 1 n. 100 et l. 3 n. 554.) 555. An idem in Officiis. 556. Quid de injuria materiali, et formali. Et vide ibi resolutiones.

DUBIUM II.

An qui cooperantur ad damnum alterius, teneantur ad restitutionem. pag. 408

557. Quotuplices dicantur cooperantes. 558. Quid de *mandante.*

559. Quid de *consulente.* Quær. I. An præbens pravum consilium, et postea revocans teneatur ad restitutionem. 560. Quær. II. Exequto consilio, quinam primò teneatur. 561. Quær. III. Quid, si damnum etiàm sine consilio evenisset. 562 Quær. IV. Quid in dubio, an consilium fuerit causa damni. 563. Quær. V. Quid, si alter sit determinatus ad damnum, et tu tantùm suadeas modum. 564. Quær. VI. An teneatur ad restitutionem suadens damnum ex ignorantia culpabili. 565. Quær. VII. An parato inferre majus damnum possit suaderi minus.

566. Quandò teneatur ad restituendum *dans iniquum suffragium.* 567. Quandò teneatur *palpo.* 568. Quandò *præbens recursum.* 569. An emptor rei furtivæ possit illam reddere furi ad recuperandum pretium. 570. An idem possit emptor malæ fidei. 571. Quandò teneatur participans. Quid, si ob metum. (Vide etiàm lib. 2 n. 66. v. Quær. IV.) 572. Quid

Digitized by Google

si impedias alium ne reparet damnum alterius. 573. Quomodò teneantur *causa privativæ*. 574. Vide alios casus apud Busemb. usquè ad n. 578.

DUBIUM III.

An supradicti teneantur singuli restituere in solidum, et quo ordine. pag. 427.

579. Qui teneantur restituere in solidum. (Vide etiàm lib. 1. n. 36) 580. Qui teneantur primò restituere. 581. Quid, si damnificatus condonet restitutionem.

DUBIUM IV,

An teneatur restituere, qui alium impedivit à consecutione alicujus boni. pag. 431.

582. Quid, si quis impedit sine vi aut fraude aliquem à consecutione justi boni. 583. Quid, si quis impedit mendaciis, ne Fisco applicentur bona propter gabellam non solutam. (Vide etiàm lib. 4 n. 236) 584. Quid si quis ex odio, sine vi aut fraude, efficit, ne alter aliquod bonum obtineat. 585. An suadens Episcopo ut conferat Beneficium minùs digno peccet, et teneatur ad restitutionem. Quid, si Beneficium debebatur alicui ratione concursûs. (Remissivè ad lib. 4 n. 109) 586. An teneatur ad restitutionem occidens aliquem, ut alteri homicidium imputetur. (Remissivè ad n. 636) 587. An teneatur ad damnum, impediens vi aut fraude etc. Quid, si precibus importunissimis, aut metu. 588. Quid si Religiosus suadeat Testatori ut relinquat bona suo Monasterio, relictâ Ecclesia Matrice.

DUBIUM V.

Cui, vel quibus restituendum? pag. 436.

589. Quid, si creditor sit incertus. 590. An, tradita res pauperibus, sit restituenda Domino comparenti. 591. Quid notandum circà Compositionem in debitis incertis. (usquè ad n. 594.) 595. Quid circà furta minuta. 596. An bona certa sint restituenda Domino, vel Possessori. 597. An fur teneatur rem mittere Domino cum magno suo damno. 598. Quid, si sumptus pro missione excederent valorem rei. (Vide etiàm n. 677) 599. Quid, si acceperis à possessore rem non suam. 600. Emptor rei furtivæ an possit eam reddere furi. (Vide dicta num. 569.) 601. An revendens rem emptam bonâ fide teneatur pretium restituere emptori. 602. Quid notandum circà thesauros inventos. 603 An inventor rei perditæ possit eam sibi retinere. 604. Quid notandum circà res captas venatione. 605. Quid, si quis venatur in locis reservatis. 606. Quæ venatio vetetur Clericis, et Religiosis.

Digitized by Google

DUBIUM VI.

DE REBUS QUÆ DEBENT RESTITUI.

ARTICULUS I.

Quid debeat restitui ab inferente injuriam materialem tantùm, sivè à possessore bonæ fidei. pag. 452.

607. Ad quid teneatur possessor bonæ fidei. 608. Quid, si acceperit à fure, qui potens sit ad restituendum. 609. Vide alios casus. 610. Quos fructus tenetur restituere possessor bonæ fidei. 611. Quid, si acceperit rem commixtam cum bonis furis. 612. Quid si illâ acceptione fur factus sit impotens. (Vide dicta num. 492 v. Qu. VIII. et dicenda n. 722.) 613. Quid, si quis projiciat in mare gemmam, quam putabat valere decem aureis, si illa valebat centum.

ARTICULUS II.

Quid debeat restitui ab inferente injuriam formalem, seu malæ fidei damnificatore, seu possessore. pag. 458.

614. Ad quid teneatur possessor malæ fidei. Vide resolutiones. 615. Circà solutionem gabellarum. Quær. I. Quis possit tributa imponere. Quær. II. Quæ requirantur ad justi tributi impositionem. 616. Quær. III. An fraudantes gabellas peccent, et teneantur ad restitutionem. Quær. IV. An teneantur solvere gabellam subditi deferentes ad usum proprium, Et an pauperes. 617. Quær. V. An Populi in dubio de justitia tributi teneantur ad ejus solutionem. Quær. VI. An Creditor Regis possit fraudare gabellam alteri locatam, aut venditam. Quær. VII. An emens mercem à defraudante gabellam teneatur ad ipsam. 618. An Dominus possit sibi retinere expensas utiles in re factas à fure? Et an fur teneatur ad omnia damna, saltèm confusè prævisa? (Vide etiàm dicta num. 613 in fine.) 619. Cui crescat pretium rei ablatæ. 620. Quid, si apud furem pereat res, quæ æquè periisset apud Dominum. 621. Quid, si quis occidat alterius agnum, qui postèà pluris valuisset. Et quid, si fur consumat tempore majoris pretii agnum, quem Dominus tempore vilioris erat consumpturus. 622. Quid, si quis se fingat pauperem. 623. Quid, si quis consumat rem alienam in extrema necessitate. 624. Quid, si consumat rem mutuatam. 625. Quid, si quis emat rem alienam cum dubio.

ARTICULUS III.

An, et quid debeat restitui pro injuria illata corpori, verbi gratiâ per mutilationem, occisionem, etc. pag. 473.

626. Ad quid teneatur occisor. 627. An impotens ad restituendum in uno genere, teneatur in alio. (Vide dicenda n. 1090.)

Digitized by Google

628. Quid, si quis occidens Cajum, putarit occidere Titium. Et an iste incurrat irregularitatem, aut excommunicationem Canonis. 629. Quid, si quis incenderit domum Titii, putans eam esse Caji. 630. An valeat remissio Patris occisi in præjudicium filiorum. 631. Vide alios casus. 632. An homicida teneatur restituere bona, quæ occisus aliis dedisset ex liberalitate. 633. Quid, si damnum istorum intenderit. 634. Ad quid teneatur homicida creditoribus occisi. 635. Quid, si homicidium imputetur alteri, et hoc occisor advertat. 636. Quid, si hoc insuper intendat. 637. Ad quid teneatur invasus excedens moderamen inculpatæ tutelæ. 638. Quid, si provocans occidat alterum pugnam acceptantem. 639. An detrahendum pretium laboris, quem occisus sustinuisset, in restitutione lucri amissi.

ARTICULUS IV.

Quid debeat restitui pro illato stupro. pag. 485.

640. Ad quid tenetur stuprator, si virginem vi corruperit. 641. Ad quid, si virgo consenserit.

642. Quandò defloratur sub pacto matrimonii teneatur ad illud. An corruptor fictè promittens teneatur ad matrimonium. 643. Lim. I. Quid, si puella potuit advertere fictionem. Dub. I. Quid, si vir sit melioris conditionis. Dub. 2. Quid, si puella disparitatem ignoraverit. Dub. 3. An his casibus vir teneatur saltèm ad damna. 644. Lim. II. Quid, si timeatur malus exitus, vel scandalum propinquorum, et quid, si immineat dedecus Familiæ. 645. Lim. III. Quid, si vir extorqueat solos tactus. 646. Lim. IV. Quid, si fœmina jam sit corrupta. 647. Lim. V. Quid, si non stet per virum, quominùs matrimonium fiat.

648. An, si virgo violata renuat nubere, teneatur vir eam dotare. 649. An vir habens votum castitatis teneatur ducere violatam sub pacto matrimonii. 650. Ad quid teneatur vir violans consanguineam, cui conjugium promisit. Quid, si fictè promisit cum pacto impetrandi dispensationem.

ARTICULUS V.

Quid debet restitui pro adulterio. pag. 506.

651. Ad quid teneantur adulteri. 652. Ad quid teneatur adultera. 653. An teneatur manifestare prolem non esse legitimam. 654. An tunc spurius teneatur credere Matri. 655. Ad quid teneatur adulter. 656. An teneantur adulteri reddere expensas Hospitalibus pro exposita prole. 657. Ad quid teneatur adulter, si dubium sit an proles sit mariti. 658. Quid, si dubium sit inter duos adulteros. (Vide etiàm n. 561 et 562.) 659. Ad quid teneatur adulter, si ipse non fuerit causa suppositionis.

Digitized by Google

ARTICULUS VI.

Quid debeat restitui pro fama, et bonis spiritualibus, in inductione ad peccatum, avocatione à Religione. Et quid pro Officio pag. 514.

660. An restitutio facienda in alio genere. (Vid. n. 627 et 1000.) Vide hîc alias resolutiones. 661. Quid si quis inducat alterum ad peccandum. 662. Ad quid teneatur qui abduxerit Novitium, vel Religiosum à sua Religione. 663. De restitutione ob omissionem Officii Divini. 664. Qu. I. quid si fructus Beneficii non percipiantur. 665. II. Quid si omittatur Officium sine culpa. 666. III. An restituendi fructus intrà primos sex menses. 667. IV. An omittens Officium possit postea supplere alterâ die. 668. V. Quid si omittatur pars minor, quàm integra Hora. 669. VI. Quid si recitentur Horæ sine attentione interna. (Vide etiàm lib. 4 n. 177.) 670. VII. An excommunicatus teneatur restituere fructus. 671. VIII. An omittens incurrat aliam pœnam. 672. IX. Cui facienda restitutio. 663. X. An omnes fructus restituendi. (Vide etiàm lib. 4 n. 127 v. Dub. 4.) Et quid de Beneficiario simplici. 674. VI. An teneatur ad Officium habens tenue Beneficium. 675. XII. An Canonici non assistentes, vel non psallentes in Choro teneantur ad restitutionem Distributionum, et Præbendarum. Dub. I. An peccent graviter Canonici, qui Choro non assistunt. Dub. 2. Quid teneantur restituere, si Choro non intersint. Dub. 3. An satisfaciant Choro qui tantùm intersunt, et non recitant. Dub. 4. An satisfaciant Choro qui submissè recitant.

DUBIUM VII.

DE CIRCUMSTANTIIS RESTITUTIONIS.

ARTICULUS I.

Quo tempore, loco, et modo debeat restitui pag. 534.

676. Quandò, et ubi facienda restitutio. 677. An sumptibus furis. (Vide etiàm n. 597 et 598.) 678. Quandò, et ubi facienda solutio ex contractu. 679. Quandò peccet differens restitutionem. 680. Ad quid teneatur debitor, si ex dilatione creditor patitur damnum. 681. An absolvendus qui cùm possit restituere vult differre restitutionem. 682 An absolvi possit debitor, antequàm restituat. Et an Confessarius debeat monere de restitutione pœnitentem, qui est in bona fide, si prævideat, monitionem non profuturam. (Vide etiàm de Pœnitent. lib. 6 n. 613.) 683. Quot peccata committat negligens restituere. (Vide etiàm l. 5 n. 40.)

Digitized by Google

ARTICULUS II.

Quo ordine restitui debeat. pag. 538.

684. Cui facienda restitutio, si res extet. 685. An pretium rei venditæ possit solvi creditori venditoris. 686. An pecunia furtiva, immixta propriæ, restituenda sit antè alia debita. 687. An priùs restituenda debita certa, quàm incerta. 688. An priùs solvenda debita ex delicto, quàm ex contractu. 689. Quæ alia debita priùs solvenda. 690. An semper præferendi creditores hypothecarii anteriores, etiàm ex hypotheca tacita. An autem personales anteriores. 691. An præferri possit creditor personalis pauperior. 692. An priùs exigens. 693. An creditor, cui inter plures facta est solutio, possit eam retinere. 694. An famuli possint accipere salarium à debitis gravato. (Vide etiàm n. 612.) 695. An uxor, et alii alimenta.

ARTICULUS III.

Quæ à restitutione excusent pag. 546

696. Quæ excusent à parte debitoris. 697. Quid, si non possit restituere, nisi cum graviori damno. (Vide etiàm nu. 598. Item num. 701 et 702.) Quid si Dominus æquale damnum sit passurus. Quid si Dominus sit abusurus re restituenda. (Vide etiàm n. 571 v. Secùs; et num. 753.) 698. Vide alios casus. 699. Quid si debitor cedat bonis. 700. Quandò excusetur restitutio ex parte creditoris. Quær. I. An liceat rem alienam retinere, vel accipere ex præsumpto consensu Domini. (Vide etiàm lib. 4 n. 18.) Quær. II. An debitor donans immemor debiti excusetur à restitutione. 701. Quid si debitor restituendo se conjicere deberet in necessitatem extremam. 702. Quid, si in necessitatem gravem. 703. Quid, si creditor sit in eadem necessitate. 704. An debitor differens restitutionem ex justa causa, teneatur reddere interesse quod patitur creditor. 705. An heres Rei teneatur ad damna, quandò Reus, cui successit, fuit capite damnatus. 706. An possessor bonæ fidei, in dubio, an factus sit ditior, teneatur restituere. (Vide dicta lib. 1 n. 34, 55 et 36.)

CAPUT III.

DE CONTRACTIBUS.

DUBIUM I.

Quid in genere sit Contractus. Tom. 3 pag. 5.

707. Quid est contractus, et quotuplex. 708. Quotupliciter perficitur. 709. Quid, si quis contrahat sine animo con-

Digitized by Google

trahendi. (Vide dicta n. 642.) 710. Quid si sine animo se obligandi. (Vide dicta n. 172. v. An autem, et num. 201. v. Quær. II.) 711. An contractus sine solemnitatibus obliget in conscientia. (Vide etiàm lib. 1 num. 151 et hoc lib. 3 n. 927.) 712. An oriatur obligatio ex contractu de re turpi. Et cui facienda est restitutio juxtà primam sententiam.

713. An, quandò actio est debita, sed non ex justitia, pretium sit restituendum pro illa acceptum. (Vide etiàm n. 777) 714. Quandò dolus, vel error irritet contractum. (Vide dicta n. 700 v. Qu. II) 715. Quid, si dolus fuerit circà rei qualitatem, sed dederit causam contractui.

716. An metus gravis injustus reddat irritum contractum ipso facto. 717. An metum passus possit rescindere contractum pro suo arbitrio. Quid, si contractus sit initus per metum reverentialem, aut per preces importunas. 718. Quid, si per metum levem. 719. An metum passus possit rem repetere à tertio possessore.

DUBIUM II.

Quid in specie de Promissione, et Donatione. pag. 17.

720. An simplex promissio obliget sub gravi. Quid si promissio reddatur nociva; vel si accidat mutatio. (Vide dicta de Juram. num. 187, v. Sed dubium, et de Voto ex n. 224) 721. Qui sint inhabiles ad donandum. 722. An debitis gravati. (Vide dicta n. 492, v. Qu. VIII.) 723. Quid de donatione inter conjuges. 724. Et inter Patrem ac filium. 725. An obliget donatio antè acceptationem. 726. Quid si donatio sit facta ad pias causas. 727. An donatio firmata juramento possit revocari antè acceptationem. (Vide etiàm n. 180) 728. Quandò obliget donatio facta absenti. 729. An possit acceptari donatio post mortem donantis. 730. Quid, si mandatum fuerit, ut donatio fieret à nuncio, et ipse omiserit. 731. An, mortuo donatario antè acceptationem, possit hæres acceptare. 732. An requiratur traditio ad acquirendum dominium rei donatæ. 733. An donatio ultra summam 500 solidorum teneat. 734. An sit obligatio implendi modum, sivè finem donantis. 735. An promissio prodiga sit valida. (Vide de Juram. n. 185 et de Matr. lib. 6 n. 551, v. Cum autem) 736. Quid, si donatio fiat ad alliciendum. 737 Quid, si ob causam falsam. Et quid, si causa sit secundaria.

DUBIUM III.

Quibus casibus donatio possit revocari. pag. 31.

738. Quid si donatarius sit ingratus. 739. Quid si donanti nascatur proles post donationem. 740. Quid si donatio fuerit inofficiosa. (Vide etiàm de Voto n. 215).

Digitized by Google

DUBIUM IV.

Quid sit donatio mortis causâ? Et an possit revocari? Et quomodò, et quibus competat. pag. 34.

741. Quandò donatio causâ mortis censeatur revocata. 742. An valeat hæc donatio in absentem. 743. Qui possint donare causâ mortis.

DUBIUM V.

Quid sit Commodatum, Precarium, et Depositum. pag. 35.

744. Quid est Commodatum. 745. Quid Precarium. Et quandò cesset Precarium. 746. Quid depositum. 747. Vide casus de commodatario. 747. Vide de Depositario. Quomodò peccet Depositarius utens re depositâ; et quid teneatur restituere. 749. An isti teneantur ex culpa tantùm juridica. 750. Ad quid teneantur artifices, quibus res traditur. 751. An in dubio præsumatur culpa. 752. Quis teneatur salvare rem alienam potiùs quàm suam. Vide alia ibid. 753. In quibus casibus Depositarius possit rem denegare. (Vide dicta n. 697).

DUBIUM VI.

Quid sit Mutuum. pag 40.

754. Quomodò mutuum distinguatur à permutatione, pignore, etc.? 755. Quandò restitui debeat mutuum, si non est præfixus terminus. 756. An repeti possit mutuum datum Ecclesiæ, Universitati, vel Minori. 757. Quid si detur filiofamilias.

DUBIUM VII.

Quid sit Usura. pag. 42.

758. Quandò committatur usura. 759. An usura sit mala de jure naturæ. 760. An mutuans possit aliquid exigere, si obligetur solutionem expectare per longum tempus. 761. De usura mentali. Quær. I. Quandò ex ea oriatur obligatio restitutionis. Quær. II. Utrùm mutuans possit retinere id, de quo dubitatur, an gratis sit datum. 762. An liceat dare mutuum ob spem lucri. (Vide de Sim. n. 51, v. Cœterùm; et n. 54) 765. An mutuans possit retinere quod mutuatarius dedit ex timore, ne alia mutuatio ei negetur in futurum. 764. An obligatio antidoralis possit in pactum deduci. 765. (Vide etiàm de Sim. n. 53, et n. 780). Vide alios casus apud Busemb. An possit exigi aliquid ob *Periculum sortis*. Quid de *Montibus Pietatis*. 766. An licitum sit pactum *Pœnæ Conventionalis*. 767. An dicta pœna debeatur antè sententiam. 768. An et quandò possit aliquid exigi ob *damnum emergens*, vel ob *Lucrum cessans*. 769. Et quot conditiones requirantur ad hoc interesse exigendum. An in contractu opor-

Digitized by Google

teat monere mutuatarium de damno emergenti, vel alio justo titulo. An possit mutuans tale interesse exigere, si ipse se offerat ad mutuandum. 770. An liceat mutuanti pacisci ab initio de certa pecunia solvenda pro damno, vel lucro incerto. 771. An possis exigere lucrum cessans; si aliam substituas pecuniam ad negotium non destinatam. 772. Quid, si dicas: Negotiarer, nisi essent mutuum petentes. 773. Quid, si aderat justus titulus aliquid exigendi, sed mutuans bonâ fide inierit contractum usurarium.

774. Quæ pacta liceant in mutatione. 775. An sit illicitum pactum *Legis commissoriæ*. 776. An fructus pignoris debeant restitui. Quid, si pignus datum sit pro dote. 777. An teneat pactum, ut reddatur aliquid debitum, sed non ex justitia. (Vide etiàm num. 713.) An, ut desistatur ab injuria. 778. An valeat pactum, ut injuria condonetur. 779. An pactum, ut conferatur officium. 780. An pactum, ut præstentur debita ex gratitudine. (Vide dicta num. 764 et de Sim. num. 53.) 781. An pactum remutuandi. 782. An pactum, ut res in eadem specie reddatur.

783. An usurarius acquirat dominium lucri usurarii. 784. Quid, de fructibus rei usu consumptibilis. 785. Ad quid teneatur præbens consilium, aut dans pecuniam pro mutuo usurario. 786. An peccet deponens pecuniam apud abusurum ad usuras. 787. An Principes, etc. cooperantes, ut solvantur usuræ, teneantur ad restitutionem. 788. An liceat creditori mutuantis exigere usuras. 789. An peccent famuli cooperantes Dominis usurariis. 790. An liceat petere mutuum ab usurario. Remissivè. 791. Vide alios casus apud Bus. 792. Quæ obligatio, et pœna usurariorum. Quomodò hæredes Usurarii teneantur ad restitutionem.

DUBIUM VIII.

DE EMPTIONE ET VENDITIONE.

ARTICULUS I.

Quid sit Emptio, et Venditio. pag. 82

793. Quandò venditio sit justa. 794. An requiratur determinatio pretii. 795. An scriptum et traditio. An, datâ *arrhâ*, liceat à contractu resilire. 796. An ad transferendum dominium requiratur solutio pretii, vel fides de illo. 797. An fructus rei spectent ad emptorem, donec pretium solvatur. 797. Ad quem spectent fructus, cum completur conditio emptionis. 798. Ad quem spectent fructus rei venditæ, sed non traditæ. 799. Cujus res sit empta pecuniâ alienâ. 800. An valeat contractus, si vendatur res aliena.

801. In quibus casibus res suo valore crescat, vel decres-

Digitized by Google

cat. 802. Quid de merce ultronea. 803. An taxa obliget in conscientia. 804. Quotupliciter pretium varietur, et an res pretiosæ habeant majorem latitudinem. 805. An deceptio semper obliget ad restitutionem. 806. An liceat pluris vendere rem utilem emptori. 807. Quid, si adsint alii justi tituli. 808. An res extraordinariæ possint vendi quanti plurimi. An communis æstimatio variet pretium. Et an venditio sub hasta, aut per venditrices. 809. Quid, si res vendatur minutim. 810. An res possit cariùs vendi ob dilatam solutionem. An ratione periculi; vel quia res pluris esset valitura. 811. An res ad creditum cariùs vendi possit.

812. An et quandò liceat vendere cum pacto retrovendendi. 813. An licitum sit pactum reëmendi, ad arbitrium venditoris. Quid de contractu *Mohatra*. 814. De *Monopoliis*. 815. Quot modis fit *Monopolium*. 816. An unus, vel pauci, qui annonam emunt, ut cariùs vendant, peccent contra justitiam. 817. An Mercatores inter se conspirantes, ut merces vendant pretio summo, teneantur ad restitutionem. Et an facto *Monopolio* à Mercatoribus, liceat aliis mercem eodem pretio vendere.

818. An irritet contractum vitium occultum. 819. Quid, si vitium sit circà substantiam. 820. Quid, si vendatur ut pura res mixta perfectior aliis. Quid de vino mixto cum aqua. 821. An sit injustitia vendere quid pro quo. (Vide lib. 4 n. 291, v. 2) 822. Quid si vitium est circà Quantitatem. 823. Quid, si circà Qualitatem. 824. An sit illicitum vendere pretio ordinario debitum, cujus debitor non est solvendo, vel mercem mox minuendam. 825. An traditâ tibi re ad vendendum pretio designato, possis retinere superfluum? Et an idem dicendum de eo qui emit nomine alieno. 826. Quid de Sartoribus viliùs pannum ementibus. 827. Si res vendatur duobus, cui acquiratur dominium. 828. Si res pereat antè traditionem cui pereat. Quid si post traditionem. 829. An liceat viliùs emere chirographa, seu credita. 830. Vide alia apud Busemb.

ARTICULUS II.

Quid sit negotiatio, et quibus illicita. pag. 129.

831. Quandò Clericis negotiatio sit graviter illicita. 832. Quid, si Clericus negotietur per alium. 833. Quid, si negotietur nomine alieno. Et vide ibi sancitum ex Bulla Benedicti XIV. 834. An liceat Clerico, aut Religioso emere animalia, ad ea vendenda saginata in pascuis suis. 835. An liceat emere pecora ad ea saginanda ex pascuis alienis. 836. An liceat emere agrum cum fructibus. An vendere cariùs, ut ematur viliùs. An emere lanas ad vendendum pannum.

Digitized by Google

837 An liceat Clerico absolutè negotiari pro necessitate suî, vel Familiæ. 838. An aliquandò Laicis negotiatio sit illicita. An liceat Clericis gerere negotia, sivè procurationes Sæcularium, nempè agere officium *Factoris*.

DUBIUM IX.

Quid sit contractus Censûs, et an liceat. pag. 128.

859. Quandò census sit licitus. 840. An liceat census super personas. 841. An pereat census, pereunte re censuatâ. 842. An liceat in eo apponere pactum assecurationis 843. An sit licitus census redimibilis ex utraque parte. 844. An et quandò liceat census vitalitius. 845. Quæ conditiones requirantur in Bulla Nicolai V. 846. Conditiones requisitæ in Bulla S. Pii V. Conditio I. Ut census constituatur super re stabili, et designata. II. Ut pecunia numeretur. III. Ut non fiat pactum de solutione anticipata. IV. Ne obligetur censuarius ad casus fortuitos. 847. Dub. hîc 1. An, pereunte re, extinguatur census. Dub. 2. An, re per certum tempus non dante fructus, debeatur pensio. Dub. 3. An, pereunte re specialiter disignatâ, maneant obligata alia bona hypothecata? Condito V. Ut censuarius non privetur facultate rem alienandi. VI. Ne apponatur pœna pro pensione non soluta. VII. Nec census creetur ex pensionibus non solutis. VIII. Ut censitor non possit pretium repetere; et ut censuarius possit redimere. 848. An Bulla S. Pii obliget in conscientia. 849. Et an obliget, ubî non est recepta.

DUBIUM X.

Quid sit Cambium. pag. 141.

850. Quid cambium, et quotuplex. 851. An liceat Cambium minutum. 852. An Cambium per litteras. 853. An Cambium reale. 854. Quid de Cambio ficto, seu sicco. Quid de Cambio *Francofurtense*. 855. An liceat pecuniam adulterinam expendere. 856. An liceat famulo lucrari, commutando pecuniam Domini.

DUBIUM XI.

Quid sit Locatio, et Conductio. pag. 145.

857. Vide diversos casus apud Busemb. 858. Quandò locator possit conductorem expellere antè tempus expletum. 859. An Successor locatoris expellere possit conductorem. 860. An ob sterilitatem debeatur colono remissio pensionis. 861. An liceat pauperi elocare jus mendicandi. 862. An Nuncius proficiscens ad eumdem locum, possit accipere à duobus duplicatam mercedem. 863. An conductor obligatus ad meliorationes, illas debeat facere expensis suis. 864. An de-

Digitized by Google

beatur salarium famulo ægrotanti. Et an expensæ curationis. (Vide etiàm n. 342 v. 3. Herus.)

DUBIUM XII.

De Contractu Emphyteusi, Feudi, et Libelli. pag. 151.

865. Quid de Emphyteusi. 866. An debeatur pensio in gravi jactura fructuum. 867. Quid de Feudo. 868. Quid de Contractu Libellatico.

DUBIUM XIII.

Quid sit Sponsio, et Ludus. pag. 153.

869. Quid sit sponsio, et an sit licita. 870. An liceat spondere circà peccatum committendum.

871. Quid ludus, et quandò licitus 872. An sit restituendum lucratum à filiofam. aut Religioso. 873. Quid si Religiosus ludat illicitè per licentiam generalem. (Vide etiàm lib. 4 n. 32.) 874. An Religiosus possit plus lucrari, quàm perdere. 875. An si exponat majorem summam, quàm possit, teneatur restituere lucratum. 876. An autem filiusfamilias teneatur solvere amissum ludo. 877. Quandò ludens cum deceptione teneatur restituere. 878. An valet sponsio; si unus spondeat majorem summam, quàm alter. 879. An si unus rem certò sciat et manifestet. Vide alia ibidem. 880. An cogens alterum ad ludendum possit retinere lucratum. 881. An teneatur restituere præsciens, se victurum ob suam Peritiam. 882. Vel qui utitur astutiis licitis. Quid si utatur illicitis, et quantùm debeat tunc restituere. An liceat ludere precibus sacris.

883. Agitur de ludo vetito. 884. Leges hunc ludum prohibentes. 885. An, et quomodò peccent I. Laici hoc lusu ludentes. 886. An peccet graviter ludens ob lucrum. 887. An victor ludo vetito possit retinere lucratum. 888. Quid, si impediat Judicem, ne ipsum condemnet. Et an teneatur fateri veritatem Judici interroganti. 889. An possit retinere lucratum, si lusit animo repetendi. 890. An victus teneatur solvere. 891. Quid, si uterque renuntiaverit legi. 892. Et an victus poterit petere relaxationem juramenti. 893. An victus possit sibi compensare solutum. 894. An possit transigere, si fictè minitetur repetere in judicio.

895. II. Quòad *Clericos*, quinam Clerici comprehendantur. 896. An certè peccent graviter Clerici ludentes frequenter, et in magna quantitate. 897. Quid, si solùm frequenter. 898. Quid, si solùm in magna quantitate. 899. Quandò non peccent graviter, nec leviter. 900. An hæc procedant in omni ludo *chartarum*. 901. III. Quòad *Religiosos*; an, et

Digitized by Google

quomodò peccent Religiosi hoc lusu ludentes. 902. IV. Quòad *Episcopos*, quomodò ipsi peccent. 903. An peccent graviter Clerici, et Religiosi his lusibus assistentes.

DUBIUM XIV.

Quid sit contractus Societatis. pag. 177.

904. Quomodò fit societas.

905. De conditionibus requisitis ad societatem. Quid veniat nomine *Damnorum*. 906. Quid nomine *Expensarum*. Et an socius possit sibi deducere expensas itineris. 907. Quær. I. An capitale sit dividendum, si unus conferat pecuniam, alter laborem. Quær. II. Quomodò deindè dividendum lucrum. Quær. III. An damnum sortis spectet semper ad Dominum. Quær. IV. An liceat pactum, ut damnum sortis sit commune. Quær. V. Quandò inter Fratres censeatur facta societas; et quid in ea servandum. Quær. VI. Quibus modis finiatur societas.

908. An per *Tres contractus* possit exigi lucrum certum, salvo capitali.

909. De Societate *Animalium*. Quæritur I. Si das rustico pecuniam, ut emat boves ad societatem, et ille in aliud impendit, possisne lucrum exigere. Quær. II. An liceat pactum supplendi oves mortuas, interim fructus dividendo. Quær. III. An liceat contractus *Ad caput salvum*.

910. Quid de filio negotiante cum Patre. (Vide etiàm nu. 488 et n. 544.)

DUBIUM XV.

Quid sit Assecuratio, et Fidejussio. pag. 193.

DUBIUM XVI.

Quid sit Pignus, et Hypotheca. pag. 195.

913. Quid est contractus Pignoris. 914. Quid, si quis utatur Pignore. 915. Quæ liceant pignorari. 916. De contractu Anticriseos.

CAPUT IV.

DE TUTELA ET TESTAMENTIS.

DUBIUM I.

Quid sit Tutela, et Curatela. pag. 197.

917. Quibus detur Tutor, et quibus Curator. 918. Ad quæ teneantur Tutores, et Curatores. An Pupilli, et Minores possint se naturaliter obligare, sine consensu Tutorum, etc. Vide infrà vers. 6. Pupillus.

Digitized by Google

DUBIUM II.

Quid, et quotuplex sit Testamentum. pag. 202.

919. Quid est Testamentum ? De requisitis ad Codicillum; et quid importet *Clausula Codicillaris*. 920. Quotuplex est. 921. Ex quibus capitibus Testamentum est nullum.

922. Quid si desint solemnitates, si sit Testamentum ad pias causas. 923. Quid si constet hæredi voluntas Testatoris. 924. Quid si non constet, an ipse teneatur credere uni testi. Et an testamentum nullum valeat quòad legata pia. 925. Quid, si Testamentum factum sit ab hominibus rusticanis. 926. Quid tempore pestis. 927. An Testamentum sine solemnitatibus obliget in conscientia. (Vide etiàm n. 711, et lib. 1 n. 151) 928. Vide alios casus. 929. Quid de Testamento Clericorum, Novitiorum, et Militum.

930. Dub. 1. An legatum relictum virgini, ut nubat, possit ei dari, si fiat Religiosa. Dub. 2. An legatum relictum civibus loci possit dari extraneis. Dub. 3. An legatum relictum Orphanis, possit dari eis, qui Parentes habent inutiles. Dub. 4. An legatum relictum puellis, ut nubant, possit dari eis, quæ sine dote jam nupserint. Dub. 5. An legatum relictum puellis nupturis, possit dari viduis, ut iterùm nubant. Dub. 6. An legatum relictum virginibus nubendis, possit dari virgini corruptæ. Dub. 7. An legatum relictum puellæ, ut remaneat virgo, debeatur ei, si nubat. Dub. 8. An legatum relictum puellæ, ut nubat, transeat ad ejus hæredes, si antè nuptias moriatur. Dub. 9. An legatum relictum pro fabrica Ecclesiæ possit expendi in alia Divino cultui necessaria. Dub. 10. Quomodò distribuendum legatum relictum pauperibus.

931. Quæstio I. An ultimæ voluntates possint commutari à Papa sine causa. Quæst. II. An ab Episcopis cum justa causa. Dub. 1. An tunc requiratur consensus hæredis, et legatarii. Dub. 2. Quæ sint causæ justæ ad commutandum.

DUBIUM III.

De Renunciatione hæreditatum. pag. 221

932. Quandò valeat renunciatio hæreditatis. 933. An hæc strictè interpretanda. Vide ibi resolutiones. 934. An sint irrita pacta de hæreditate viventium. Vide exceptiones. 935. De Constitutione Tridentini irritante renunciationes ingredientium Religionem.

DUBIUM IV.

Qui possint, et debeant esse Executores Testamenti. p. 225

936. Qui possint esse Executores. Et qui sint de jure. Et

Digitized by Google

an possint officio fungi per alios. 937. An Religiosus Executor possit applicare suo Monasterio legata ad pias causas. 938. Quomodò relicta incerta sint exequenda. 939. An legata ad pias causas possint commutari. (Vide dicta n. 931. Quæritur I. et II.) 940. Vide resolutiones. 941. Quomodò exequenda voluntas Testatoris.

DUBIUM V.

De iis, qui testari, et hæredes instituì possunt pag. 230

942. Qui testari possint. 943. Qui possint hæredes instituì. 944. Vide resolutiones. 945. Quæ sit divisio hæredum. 946. An sit obligatio gravis relinquendi bona fratribus, et aliis propinquis indigentibus. 947. Quantùm debeatur hæredibus necessariis. 948. Quæ sint causæ justæ exhæredandi filios. 949. Vide dubia super hoc puncto. 950. Vide alios casus, quandò Testamenta infirmentur. 951. Quid possint petere spurii à Matre, et Patre. 952. Quid, si Pater relinquat bona alteri, ut reddat filio spurio. 955. Qui hæredes succedant ab intestato.

954. Quomodò facienda sit collatio inter fratres. 955. An debeant conferri sumptus pro studio, Doctoratu, etc. 956. An Patrimonium datum ad suscipiendos ordines. 957. An bona paterna, quæ filius expendit in ludis etc. 958. An expensæ factæ in nuptiis. 959. An vestes etc. datæ à Parentibus.

960. Quid, si conjuges transeant ad secundas nuptias. 961. De *Falcidia, et Trebellanica* debita hæredibus.

TRACTATUS VI.

DE PRÆCEPTO, OCTAVO, NONO, DECIMO, ET PRÆCEPTIS ECCLESIÆ.

CAPUT I.

DE PRÆCEPTO OCTAVO

DUBIUM I.

Quid sit suspicio, judicium temerarium, et dubitatio, ac quale peccatum. pag. 245.

962. De Judicio temerario, et quandò sit mortale. 963. De Suspicione, et Dubitatione temeraria. 964. An hæc pertingere possint ad mortale. 965. Quomodò discernatur Judicium à Suspicione.

DUBIUM II.

Quid sit, et quàm grave peccatum Detractio. pag. 247.

966. Quid sit Detractio, et quid Contumelia. 967. An excusetur à mortali revelare defectus naturales alicujus, etc.

Digitized by Google

968. Quandò liceat crimina prodere. 969. An id liceat ad vitandum damnum proprium, vel aliorum. (Vide etiàm lib. 4 n. 277) 970. Quandò *Secretum* sit servandum. 971. Et quandò possit manifestari Quomodò autem peccent alienas litteras legentes. Remissivè, vide lib. 5 n. 70, 972. An liceat famam suam tueri, alterum infamando. 973. An alterum infamare apud amicum. 37) 974. An excusetur à mortali propalari crimen publicum in uno loco, in alio ubi non est notorium. 975. Quandò crimen possit dici publicum. 976. An infamatus de uno crimine, possit infamari de alio. 977. Quid, si detrahas ex loquacitate. Et quid, si referas audita. 978. Vide alias resolutiones apud Busemb. 979. Quomodò peccet audiens detractionem, et ad quid teneatur. 980. Quid si sit Superior. 981. Quid, si sit particularis, et cum possit, non avertat. 982. An liceat aliquandò alium infamare. (Vide etiàm lib. 4 n. 277) 983 An liceat seipsum infamare. (Vide etiàm lib. 4 n. 275).

984. Quomodò restituendus sit honor ablatus. 985. Quid si dehonoratio fuerit secreta. 986. Quæ satisfactio præstanda. 987. An semper sufficiat petitio veniæ. 988. Quibus casibus expedit Confessario omittere monitionem de hac satisfactione præbenda. 989. An debeatur satisfactio, si offensus se vindicavit de contumelia. 990. Quid si offensor puniatur à Judice, vel damnetur ad satisfaciendum.

DUBIUM III.

An, et quomodò fama restituenda. pag. 272.

991. Quomodò debeat fama restitui. Et an, apud auditores etiàm mediatos. 992. Quid, si verum crimen propalaveris. 993. Quid, si bonâ fide alterum infamaveris. 994. An tunc tenearis ad damnum, si advertens, famam non restituas. An autem diffamans injustè de crime vero, teneatur restituere integrum damnum. 995. Quid notandum circà infamantem libello famoso. 996. An tenearis ad damnum ortum ex infamatione. 997. Quæ excusent à restitutione famæ. 998. Quid, si prudenter judices rem oblivione deletam. 999. An, et quandò restitutio famæ possit compensari, si alter renuat restituere. 1000. An tenearis infamiam pecuniis compensare. (Vide etiàm num. 627.) 1001. An infamatus possit pecuniis sibi famam compensare; (Vide etiàm lib. 1 n. 35, vers. Hinc). 1002. An excuset à restitutione periculum vitæ, vel propriæ infamiæ. 1003. Quid, si infamatus remittat restitutionem. Et an hanc liceat remittere.

CAPUT II.

Quid de præcepto Nono, et Decimo. pag. 283.

Digitized by Google

CAPUT III.

Quid de Præceptis Ecclesiæ. pag. 283.

DUBIUM I.

Quid requiratur ad jejunium Ecclesiasticum et quanta ejus obligatio. pag. 284.

1004. De unica comestione.

1005. De abstinentia à carnibus, ovis, et lacticiniis. 1006. An abstinentia à lacticiniis in Quadragesima obliget sub gravi. 1007. Dub. I. An hæc abstinentia obliget etiàm in Dominicis Quadragesimæ. 1008. Quinam in Quadragesima excusentur ad edendas carnes, aut lacticinia. 1009. Dub. II. An in jejuniis extrà Quadragesimam sit abstinendum à lacticiniis de jure communi. Dub. III. An ubi viget consuetudo abstinendi. Dub. IV. An liceat edere biscoctos ovis confectos. 1010. Dub. V. An liceat ei edere laridum, cui permittuntur ova. 1011. Dub. VI. Quorum animalium carnes vetentur in jejuniis. 1012. Dub. VII. Quibus pueris possint ministrari carnes. 1013. An dispensati ad edendas carnes teneantur ad unicam comestionem, et ad abstinendum à piscibus. 1014. Quid in mensa privata. (Vide etiàm in fin. Dub. 1) 1015. De sanctis à N. SS. P. Benedict. XIV. I. De obligatione sub gravi. II. De cibis in cœnula adhibendis. III. De hora prandii. IV. De epulis vetitis ad edendas carnes dispensatis. V. De Dominicis Quadragesimæ. VI. De Bulla Cruciatæ. VII. De jejuniis extrà Quadragesimam. Quid, si quis dispensatus ad edendum carnes ob debilitatem virium. An dispensatis ad carnes permittantur tantùm carnes salubres. (Vide etiàm in fin.)

1016. De hora debita refectionis. An antevertentes notabiliter horam meridianam, graviter peccent. 1017. De Divisione prandii etc. apud Busemb. 1018. Quær. I. An liceat in jejuniis sumere parùm cibi antè potum. 1019. Quæritur II. An electuaria frangant jejunium. 1020. Quæritur III. Per quantùm temporis prandium interrumpatur. Quæritur IV. An quis, postquàm surrexit à mensa, possit ad eam redire. Quæritur V. Quantùm liceat protrahere prandium.

1021. An liceat sumere lac, jusculum, et similia. 1022. Quæritur I. An liceat potus vini. Quæritur II. An potus cervisiæ, ac limoniadis dictæ *Sorbetto*. 1023. Quæritur III. An liceat potio *Chocolatis*.

1024. De *Collatiuncula vespertina*. 1025. Quænam *quantitas* permittatur in cœnula. Et quæ in Vigilia Nativitatis Domini, Paschatis, aut Pentecostes. 1026. Quænam *qualitas* ciborum in cœnula permittatur. 1027. Dub. I. An liceat sumere ova. Et an parùm casei. 1028. Dub. II. An pisces.

Digitized by Google

1029. Dub. III. An panem coctum, et jusculum ex herbis. An legumina.

1029 Vers. 3. In Confessione, quæ sit parva materia carnium, aut aliorum ciborum, et an sit vetitum, sæpiùs in die quid parùm edere. 1030. Quæritur I. An bis comedens culpabiliter teneatur ad jejunium. Quæritur II. Quid, si inculpabiliter. Quær. III. An liceat cauponibus ministrare carnes die jejunii. (Vide etiàm lib. 2 num. 69.

DUBIUM II.

Quæ causæ excusent à jejunio. pag. 322.

1031. Quatuor sunt causæ excusantes à jejunio. I. Dispensatio. II. Impotentia. III. Labor. IV. Pietas. Vide omnia, quæ de his dicit Busemb.

1032. I. Causa est *Dispensatio*. Possunt enim à jejunio dispensare. 1. Papa. 2. Episcopi. 3. Parochi. 4. Prælati.

1033. II. Causa est *Impotentia*. Quinam excusentur de *Impotentia physica*. Resp. 1. Infirmi. 2. Pauperes. 1034. Quinam excusentur de *Impotentia Morali*. Resp. 1. Qui laborant dolore capitis; vel qui nequeunt dormire: An autem hi teneantur manè sumere cœnulam. 2. Milites. 3. An uxores timentes indignationem Virorum, et an Viri qui non possunt reddere debitum. 1035. 4. Adolescentes. 1036. 5. Senes. Dub. 1. An Sexagenarii robusti teneantur jejunare. 1037. Dub. 2. An Fœminæ Quinquagenariæ. 1038. Dub. 3. Quid de senibus habentibus votum jejunandi. 1039. Dub. 4. An Religiosi sexagenarii teneantur ad jejunia Regulæ. 1040. Dub. 5. An jejunium subrogatum voto castitatis obliget sexagenarios.

1041. III. Causa est *Labor*. Quæ sint artes per se laboriosæ. An excusentur Tonsores, et Sartores. An Pictores, Scribæ, et Horologiarii. An Molitores, Argentarii, et Sculptores. 1042. Quæritur 1. An excusentur Artifices divites. 1043. Quæritur 2. An excusentur Artifices, qui possunt jejunare sine gravi incommodo. 1044. Quæritur 3. An excusentur ipsi diebus, quibus non laborant. 1045. Quæritur 4. An excusentur, qui assumunt laborem in fraudem jejunii. 1046. Quæritur 5. An, qui laborant ob rarum lucrum. (Vide dicta num. 301 et 332.) 1047. De itinerantibus. Dub. 1. Quale iter sufficiat ad excusandum. Dub. 2. An excusentur iter facientes equis, vel rhedis.

1048. IV. Causa est *Pietas*. An hoc casu opera pietatis possint spontè suscipi. 1049. 1. Quandò excusentur inservientes infirmis. 2. Quandò Peregrinantes ad Loca sancta. 3. Quandò Concionatores. 4. Quandò Cantores. 5. Quandò Lectores. 6. Quandò Advocati, Judices, Medici, et alii Professores. 7 Quandò Confessarii.

Digitized by Google

1050. An absentes à Patria teneantur ad jejunium in ea præceptum. Et an ad jejunium loci, ubi sunt. (Remissivè ad num. 157 l. 1.

LIBER IV.

DE PRÆCEPTIS PARTICULARIBUS CERTO HOMINUM STATUI PROPRIIS.

CAPUT I.

DE STATU RELIGIOSO.

DUBIUM I.

Quid sit natura statûs religiosi. pag. 351.

1. Quid status Religiosus, Et qui sint Religiosi. 2. An Religiosus promotus ad Cardinalatum, vel Episcopatum maneat obstrictus votis. 3. An teneatur ad observantiam suæ Regulæ. 4. An promotus ad Parochiam teneatur ad habitum, et Regulam.

DUBIUM II.

Quæ requirantur ad valorem professionis religiosæ. p. 356.

5. Quæ conditiones requirantur ad professionem religiosam. I. Aptitudo voventis. Quid de ætate, et exploratione puellarum suscipientium habitum religiosum. 6. II. Requiritur consensus Prælati Ordinis. 7. III. Ut professio sit spontanea. 8. Quomodò et quandò professus possit reclamare de nullitate suæ professionis.

DUBIUM III.

Ad quid teneatur Religiosus vi suæ professionis. pag. 359.

9. De obligatione Religiosi tendendi ad perfectionem. 10. Quandò Religiosus peccet graviter contra hanc obligationem. 11. An peccet graviter, si intendat servare sola mandata obligantia sub gravi. 12. An quilibet Christianus graviter peccet, si proponat committere omnia venialia. 13. An Prælatus aliquandò peccet graviter, negligendo corrigere defectus leves subditorum.

DUBIUM IV.

Ad quid Religiosus obligetur vi votorum. pag. 364.

14. Ad quid obligetur Religiosus ex voto *paupertatis*. An manuscriptæ, Reliquiæ, et picturæ sint propriæ Religiosorum. 15. An possint habere peculium. 16. Quæ non repugnent voto paupertatis. 17. An et quomodò peccet Religiosus accipiens, vel absumens sine consensu Superioris. 18. An excuset à mortali licentia præsumpta. (Vide etiam dicta l. 3 n. 700.) 19. An peccet Religiosus absumens bona in alium

Digitized by Google

usum, quàm ei sint data. 20. An possit renuntiare, vel non acceptare sibi debita. 21. An facere donationes remuneratorias. 22. An testari. 23. An aliis largiri, quod sibi subtraxit ex sibi concessis ad usum. 24. Quænam quantitas in Religioso sit gravis. 25. An peccet graviter, si accipiat parva usquè ad magnam quantitatem. 26. An impotens ad restituendum teneatur sibi subtrahere ex rebus datis ad usum. 27. An peccet mutuans res ad usum concessas. 28. An abscondens res, ne Superior de eis disponat. 29. Quid, si Prælatus det licentiam expendendi ad usus turpes aut vanos. 30. An hæc licentia sit de se invalida. 31. An subditus, obtentâ licentiâ generali, peccet contra paupertatem, et teneatur restituere tàm ipse, quàm accipiens, si expendat in usus turpes. (Vide etiàm dicta l. 3 n. 873.) 32. An Superior possit dare licentiam aliquid ludo exponendi. 33. An excuset licentia petita, et injustè negata. 34. An accipiens aliquid à Religioso sine licentia, possit aliquandò id retinere. 35. An votum paupertatis possit per consuetudinem abrogari. 36. An Abbatissa possit liberè bona Monasterii administrare. An instituere beneficia, et ea auferre; necnon conferre Capellanias etc.

37. De voto *castitatis*. Hîc etiàm agitur de *clausura* Religiosorum.

38 Ad quid obligetur Religiosus ex voto *obedientiæ*. Et an teneatur subditus obedire sub gravi, si Prælatus non jubeat *in virtute obedientiæ*, vel sub pœna gravi. 39. An teneatur ad ea quæ indirectè pertinent ad Regulam. 40. An ad ea quæ sunt contrà, vel suprà Regulam. An teneatur assistere morbo contagioso infectis. 41. Quid, si Regula obliget sub peccato. 42. Quid si non sub peccato. 43. An obligentur Religiosi ad nova statuta capitulorum. 44. An teneantur obedire Prælatis Regulam reformantibus. 45. An Prælati possint præcipere sub peccato actus internos. 46. An Religiosus non obediendo dupliciter peccet. 47. An teneatur obedire, si dubitat, utrùm res præcepta sit licita. (Vide etiàm l. 1 n. 24.) Quid, si habeat opinionem probabilem, quod non teneatur. 48. An Religiosus validè voveat sine licentia Prælati. 49. An teneatur obedire Prælato jubenti revelare secretum commissum. 50. An Religiosus teneatur ad vota in professione emissa, etiàmsi superveniat aliqua notabilis circumstantia non prævisa. (Vide etiàm l. 3 n. 226.) An valeat licentia impetrata à Prælato inferiori, si à majori fuerit priùs denegata.

51. *Moniales* quibus Superioribus teneantur obedire. 52. An abbatissa possit ipsis præcipere, obligando in conscientia. 53. An cum ipsis dispensare in Regulis, et votis. 54. An irritare vota emissa cum suo consensu. 55. An vota novitiarum.

Digitized by Google

56. Plura notanda circà obedientiam Monialium debitam Episcopo. 57. An Moniales in actu visitationis teneantur revelare transgressiones aliarum Episcopo interroganti. 58. De Confessariis monialium, remissivè. 59. Plura notanda de electione Abbatissæ.

60. De Privilegiis Regularium, et Monialium. Et an Moniales gaudeant Privilegiis Religiosorum ejusdem Ordinis. 61. Et I. An Abbatissæ possint dispensare in jejuniis, Officio, etc. II. An Moniales possint absolvi ab Episcopo? III. An omnes Regulares possint divina peragere tempore interdicti. 62. An laici possint sepeliri in Ecclesiis Monialium. 63. De Privilegiis Regularium circà divinum Officium. 64. An Prælatus possit privilegia limitare.

DUBIUM V.

Qui possint, vel teneantur ingredi Religionem pag. 414.

65. Quibus non liceat Religionem ingredi. 66. In qua necessitate parentum prohibeantur filii, ne Religiosi fiant. 67. Quandò filii jam professi teneantur è Religione egredi ad subveniendum parentibus. 68. An peccent filii Religionem ingredientes, invitis, aut insciis parentibus. (Vide etiàm dicta l. 2 n. 50.) 69 Quandò prohibeantur parentes Religionem intrare ob necessitatem filiorum. An liceat relinquere fratres aut sorores in necessitate. 71. An debitis gravati possint Religionem ingredi. Quid, si jam sint professi. 72. Voventes Religionem quandò teneantur ingredi vel excusentur ab ingressu. 73. Quandò liceat ad aliam Religionem laxiorem vel strictiorem transire. 74. An Parochi possint Religionem ingredi, Episcopo contradicente. 75 An Episcopus possit impedire Clericos à Religione. 76. An, et quandò Episcopi possint deserere Ecclesias suas, aut permutare. 77. An peccent graviter parentes, avertendo filios à Religione. 78. An et quomodò aliquis vocatus ad Religionem peccet, si vocationem suam negligat adimplere.

DUBIUM VI.

Ad quid teneantur Religiosi ejecti, et fugitivi. pag. 437.

79. Ob quas causas possint Religiosi è Religione expelli. 80. Quæ possint acquirere ejecti. Quæ apostatæ. 81 Ad quid teneantur ejecti (an teneantur ad Officium. Vide n. 142. v. Dub. 1.) 82. Ad quid Prælati teneantur ergà apostatas, vi ejectos.

Digitized by Google

CAPUT II.

DE STATU CLERICORUM.

DUBIUM I.

DE BENEFICIIS ECCLESIASTICIS.

ARTICULUS I.

Quid, et quotuplex Beneficium Ecclesiasticum pag. 440.

83. Quid est Beneficium. 84. Quotuplex est.

ARTICULUS II.

Quomodò acquirantur, et conferantur Beneficia. pag. 442.

85. Quibus modis acquirantur beneficia. 86. Quinam sint proprii collatores beneficiorum. 87 Quid, et quotuplex sit jus patronatûs. 88. Quandò patronus teneatur præsentare. 89. An pendente lite currat tempus præsentationis. 90. Quid faciendum, si multi præsententur.

91. An peccent graviter non præsentantes digniores ad beneficia. Certum est de promoventibus ad Cardinalatus, et Episcopatus. 92. Id certum est etiàm de Episcopis non eligentibus digniores ad Parochias. 93. Quid, si ad beneficia simplicia. (usq. ad 96.) 97. An patroni non præsentantes digniores peccent graviter. 98. An ad idem teneantur resignantes. 99. Verior sententia aff. 100. An eligendi digniores ad Prælaturas regulares. 101 Vera sententia. 102. An electio digni, misso digniori, sit valida. 103. Probabilior sententia. 104. An Episcopi digniores sint transferendi ad majores Ecclesias. Et hîc, an translatio Episcoporum vetetur jure divino. 105. Quid, si adsit justa causa. 106. An eligentes minùs dignum teneantur ad restitutionem. Et cui. 107. Sententia negativa an sit probabilis. 108. An teneantur ad restitutionem id suadentes. (Vide etiàm dicta l. 3 num. 585.) 109. Quid, si beneficium conferatur per concursum. 110. An eo casu minùs dignus electus teneatur resarcire damnum Ecclesiæ, vel digniori. 111. An examinatores teneantur denunciare digniores.

ARTICULUS III.

Quæ intentio, et qualitates requirantur ad Beneficium accipiendum. pag. 463.

112. Quænam qualitas requiritur in eo, cui beneficium confertur. 113. An requiratur in eo voluntas clericandi. Quomodò peccet recipiens beneficium simplex cum animo ducendi posteà uxorem. 114. An peccet graviter recipiens beneficium curatum cum animo dubio suscipiendi Sacerdotium intrà annum.

Digitized by Google

ARTICULUS IV.

An liceat habere plura Beneficia, et quinam Beneficiarii teneantur ad Residentiam. pag. 466.

115. An et quandò liceat habere plura beneficia. Vide alia apud Busemb. 116. Quotuplicia sint beneficia. Et quæ sint incompatibilia. 117. An pluralitas beneficiorum sit vetita de jure divino, vel ecclesiastico. 118. Quæ causæ cohonestent pluralitatem beneficiorum, et an, si quis habens unum beneficium simplex, accipiat alterum, vacet primum. 119. De obligatione *residentiæ*. Vide quæ habentur apud Busemb. 120. Quinam beneficiarii ad residentiam obligentur. 121. De *residentia Pastorum*. Qu. I. An curati teneantur residere jure divino. 122. Quid notandum circà residentiam Episcoporum. 123. Quid circà residentiam Parochorum. Dub. 1. An Parochi indigeant licentiâ in scriptis. Dub. 2. An Parochi habentes justam causam possint abesse per duos menses sine licentia. Quid, si urgeat aliqua necessitas. Quid si absint per modicum tempus. 124. Qu. II. Quo in loco beneficiarii teneantur residere. Et præsertim ubi Episcopi. Et ubi Parochi. 125. Qu. III. Quænam causæ excusent Pastores à residentia. Et I. De causa *charitatis*. II. De causa *necessitatis*. III. De causa *obedientiæ*. IV. De causa *utilitatis*. 12. Q. IV. Quandò, et quomodò Pastores non residentes teneantur restituere fructus beneficiorum. 127. Dub. 1. Quid, si absint cum justa causa, sed sine licentia. Dub. 2. Quid si eorum absentia sit sine culpa. Dub. 3. Quid, si resideant inutiliter. Et an Parochi teneantur per se exercere munia principaliora. Dub. 4. An non residentes teneantur integros fructus restituere. (Vide etiàm dicta lib. 3 n. 673). 128. Quibus debeant restitui fructus à non residentibus.

129. Plura hîc de *residentia Canonicorum*. 130. Quænam causæ excusent Canonicos ab assistentia chori. Et I. De causa *infirmitatis*. Dub. 1. An per se excusentur Septuagenarii. Dub. 2. An cæci, et surdi. II. De causa *necessitatis*. Quid, si quis abest à choro ob excommunicationem incursam. Quid, si Ecclesia sit interdicta. Quid, si polluta. An Canonici irregulares amittant distributiones, et fructus præbendæ. III. De causa *utilitatis*. 131. Quid de Canonico Pœnitentiario. Quid de Theologo, de Examinatoribus, visitatoribus etc. 132. Quid de Canonicis docentibus. An Parochi docentes gaudeant eodem privilegio. Quid de Canonicis, et Parochis studentibus.

ARTICULUS V.

Quibus modis beneficia amittuntur. pag. 505.

133. Quibus modis amittuntur beneficia. 134. Quid, et

Digitized by Google

quotuplex est resignatio. 155. Quid requiritur, ut valeat resignatio conditionata. (Vide dicta lib. 3 ex n. 81) 186. Quid de permutatione beneficium. Vide etiàm l. 3 ex n. 72.

ARTICULUS VI.

Quid, et quotuplex sit pensio. pag 508.

137. Quid, et quotuplex sit pensio. 138. A quo et quanta possit pensio designari. 139. An pensionarius possit de illa liberè disponere. (Vide dicta l. 3 n. 491, Qu. VI.)

DUBIUM II.

DE HORIS CANONICIS.

ARTICULUS I.

Qui obligentur ad Horas. Tom. 4 pag. 3.

140. Quinam Clerici teneantur ad Officium? Qualem partem Officii teneantur dicere Subdiaconi eâ die, quâ ordinantur. Et an Subdiaconus, qui Officium recitavit antè Ordinationem, teneatur hoc repetere.

141. An teneantur ad Horas Canonicas omnes Religiosi, et Moniales. 142. An Religiosi non constituti in sacris, et Moniales non dicentes Officium in choro, teneantur recitare privatim. Dub. 1. An teneantur ad Officium Religiosi ejecti. Dub. 2. An profugi. Dub. 3. An ad triremes damnati. An degentes extrà Claustra. 143. Not. 1. An, et quandò Religiosi teneantur recitare in choro. Quod, si sint occupati. Not. 2. An peccent graviter Prælati, si suâ negligentiâ Officium non recitetur in Choro. An teneantur Episcopi recitare in Choro. Not. 3. An teneantur supplere omissa, qui plura non percipiunt, ut Choro inserviant. An ad peccandum graviter in Choro sufficiat omissio minoris partis, quàm in Officio privato.

144. De obligatione beneficiarii circà Officium. An beneficiarius ordinatus per metum gravem teneatur ad Officium. Vide alia apud Busemb. 145. Qu. I. Quot peccata committat Sacerdos beneficiatus Officium omittens. Qu. II. An beneficiarius graviter peccet omittendo Officium, si velit fructus restituere.

ARTICULUS II.

Quanta sit hæc obligatio. pag. 16.

146. Quæ culpa sit omittere Officium, vel partem ejus notabilem. 147. Quæ sit parva materia in omissione Officii. 148. An omissio Horarum sit unum, vel plura peccata. 149. Quot peccata committit, qui Officium in mare projiciens redditur impotens ad recitandum. 150. Utrùm dubitans, an

Digitized by Google

aliquid omiserit, teneatur id recitare. 151. Quandò beneficiarii Officium omittentes teneantur restituere fructus. (Vide dicta l. 3 ex num. 663.) 152. Cui sit applicanda fructuum restitutio. 153. Quandò possit beneficiarius à restitutione excusari titulo pecuniæ expensæ. (Vide dicta l. 3 n. 700 v. Limitant.)

ARTICULUS III.

Quæ excusent à recitatione Horarum. pag. 25.

154. Quomodò excuset *infirmitas*. Not. I. An excuset gravis molestia. Not. II. An excuset convalescentia. Not. III. Quid in dubio, an infirmitas sufficiat ad excusandum Not. IV. Quid si dubites, an possis recitare partem. 155. An excusentur laborantes febri tertianâ, vel quartanâ. 156. Quomodò excuset *justum impedimentum*. Et an ideò excusentur concionatores, Confessarii, peragentes necessaria in choro. (Vide etiàm de hoc dicta n. 143 v. Not. 3.) 157. Quomodò excuset *cæcitas*, *et carentia Breviarii*. 158. An impotens ad recitandum totum Officium teneatur ad partem. Quid, si non habeas officium proprium. An tenearis recitare cum socio, si nequis solus. An beneficiarius teneatur conducere socium, si non possit solus recitare. 159. Quomodò excuset *dispensatio*.

ARTICULUS IV.

Quomodò recitandæ sint Horæ. pag. 33.

160. Requiritur I. Ut recitentur juxtà *præscriptum Breviarii Romani*. 161. Quær. I. An sit obligatio recitandi litanias. Qu. II. An Officium Defunctorum. Qu. III. An liceat Officium in brevius permutare. Qu. IV. An possis te conformare Clerico privilegiato. Qu. V. An errans in Officio teneatur repetere. 162. Requiritur II. *Pronunciatio vocalis*. 163. Qu. I. An satisfaciat legens, si se non audiat; An autem satisfaciat submissè recitans in choro. (Remissivè ad l. 3 n. 675. v. Dub. 4.) Qu. II. An si recites Officium in choro, vel cum socio, tenearis repetere quæ non percipis. (Vide etiàm n. 143. v. Not. III.) Qu. III. An satisfaciat surdus, vel surdaster recitans in choro. 164. Requiritur III. *Pronunciatio integra*. 165. Quomodò peccet mutilans verba. Quid, si recites cum socio mutilante. 166. Requiritur IV. *Pronunciatio continuata*. 167. An Matutinum possit separari à Laudibus, et an tunc sit obligatio terminandi Horas, aut Matutinum cum Pater, et Oratione Officii currentis, et an nocturni possint ab invicem separari. 168. An sit repetenda Hora, si magna intercedat interruptio. Quæ sint causæ justæ interrumpendi. 169. Requiritur V. Ne invertatur *ordo*. 170. Causæ invertendi ordinem. 171. An in choro sit gravis obligatio recitandi Horas ordine debito, et statis horis. 172. Requiritur VI.

Digitized by Google

Ut dicantur horæ *tempore suo*. 173. Quæ sint causæ justæ anticipandi vel postponendi. Quo tempore dicendæ sint Horæ. 174. Qu. I. Quandò possit dici Matutinum. Qu. II. An Matutinum Defunctorum possit pridiè recitari Qu. III. An Vesperè diei antecedentis possint recitari Litaniæ. 175. Requiritur VII. Ut Horæ recitentur *attentè* et *devotè*. 176. Quænam *intentio* requiratur, et quænam *attentio*. Et I. de attentione externa. An dormitans in Officio, vel recitans dum alii fabulantur, vel in platea, etc. satisfaciat. II. de attentione interna. 177. An attentio interna sit necessaria ad satisfaciendum, et an Beneficiarius recitans sine attentione interna teneatur ad restitutionem. (Remissivè ad l. 3 n. 669.) Regula ad scrupulos abjiciendos. 178. An et quomodò peccet recitans Officium, existendo in peccato mortali. 179. An liceat Officium dicere in loco indecenti. An extrà chorum situs recitandi sit de præcepto.

DUBIUM III.

Quid Clerici possint circà dispositionem fructuum suorum Beneficiorum. pag. 74.

180. An Beneficiarii sint domini fructuum quòad necessaria sustentationi. (Vide etiàm l. 3 n. 491 v. III.) 181. An quòad non necessaria. (Vide etiàm l. 3 num. 492.) 182. Quid notandum circà congruam sustentationem Clerici. (Vide etiàm l. 3 n. 491 v. Qu. II.) 183. Quænam quantitas in vanis expensis censeatur gravis. 184. Quæ teneantur Clerici erogare in usus pios. (Vide dicta l. 3 n. 491 v. Qu. VI.) 185. Vide resolutiones. 186. Quid intelligatur nomine usus pii. (Vide etiàm l. 3 n. 491 v. Qu. II et n. 672.) 187. An Clerici possint testari de fructibus Beneficii. DE ALIENATIONE bonorum ecclesiasticorum. Not. I. De pœnis in alienantes bona Ecclesiæ. II. An possint alienari, si talis facultas data sit à donante. Not. III. Quid veniat nomine bonorum ecclesiasticorum. Not. IV. Quid, si alienatio vetita sit à donante, et quæ sint causæ justæ alienandi. Not. V. Quæ solemnitates requirantur, et quid, si deficiat causa. Not. VI. Quæ bona possint alienari sine solemnitatibus, et in quibus casibus. Not VII. Quid de locatione bonorum ecclesiasticorum.

DUBIUM IV.

Quis sit habitus Clericorum; quæ artes, Officia, actiones iis prohibeantur. pag. 85.

188. Quinam Clerici teneantur ad habitum, et Tonsuram. (Vide etiàm de Sacram. Ord. l. 6 n. 805.) 189. Quæ artes prohibeantur Clericis. (Vide etiàm l. 7 n. 384.) 190. Quæ

Digitized by Google

officia. (Quòad officium factoris. vide l. 5 n. 838 v. Valdè.) 191. Quæ actiones. (Vide etiàm l. 5 n. 606 de venatione et n. 895 de lusu,

CAPUT III.

De Statu, et Officio personarum sæcularium quarumdam, et præsertim judicialium. pag. 87.

DUBIUM I.

Quæ requirantur ad legitimum judicium. pag. 87.

DUBIUM II.

De potestate, et officio Judicis. pag. 88.

ARTICULUS I.

Quid requiratur in judice. pag. 88.

ARTICULUS II.

Quid Judici servandum circà Inquisitionem. pag. 90.

197. Quibus modis possit procedi contra reos. 198. In quibus Judex possit instituere Inquisitionem generalem. Et in hac ad quid teneantur subditi. 199. Quandò Judex possit procedere sine accusatore. 200. Quandò possit Judex inquirere in particulari. 201. Plura notanda de Judice procedente per Inquisitionem.

ARTICULUS III.

Quid liceat Judici circà quæstiones, sivè torturam. pag. 95.

202. Quæ requirantur, ut possit procedi ad torquendum reum. 203. Usquequò possit reus torqueri. 204. An semel tortus possit iterùm torqueri.

ARTICULUS IV.

Quid servandum Judici circà sententiam, et pœnam. pag. 98.

205. Quandò Judex inferior possit pœnam relaxare, vel minuere. Quid, si Judex sit supremus 206. An possit Judex judicare in causa, ubi fuit advocatus. 207. An possit damnare nocentem, qui juridicè est innocens. 208. Quid, si sciat innocentem, et probatus sit nocens. 209. Quid facere debeat Judex, si utrimque sententiæ sint probabiles. 210. Plura notanda super hac materia.

211. An liceat Judici accipere munera à litigantibus. 212. An peccent munera dantes Judici, vel ejus ministris. Quibus pœnis puniendus Judex ob munera iniquam ferens sententiam. 214. Ad quid teneatur Judex ferens injustam sententiam. 215. An sententia injusta obliget in conscientia. 216. Ad quid teneatur Judex, qui munera accepit. 217. Quid possint accipere commissarii, sivè executores.

Digitized by Google

DUBIUM III.

Quid sit officium Advocati. pag. 111.

218. Quæ requirantur in Advocato. 219. Quibus prohibeatur officium Advocati exercere. 220. Quid licitum sit Advocato. 221. Quos pauperes teneatur Advocatus tueri. 222. An possit Advocatus tueri causam minùs probabilem. 223. Quandò Advocatus teneatur ad restitutionem. 224. An liceat Advocato convenire de pretio, inceptâ lite. An de quota litis. 225. Plura notanda circà Advocati salarium. 226. Quandò peccet Advocatus.

DUBIUM IV.

Quæ sit obligatio Referentis, Secretarii, Notarii, et Procuratoris. pag. 119.

227. Ad quid teneatur Referentes. etc. 228. Quandò peccent Referentes. 229. Quandò Secretarii. 230. Quandò Tabelliones, sivè Notarii. 231. Plura notanda circà Notarios, et Tabelliones. 232. Quandò peccent Procuratores. 233. Plura notanda de stipendio Procuratoris.

DUBIUM V.

Quid sit Officium Accusatoris. pag. 123.

234. Quæ sint cavenda ad servandam justitiam Accusatori. 235. Quæ requirantur ad legitimam accusationem. 236. An, et quis teneatur alterum accusare, vel denuntiare. 237. An teneantur ad restitutionem pœnæ obstricti ex officio ad denuntiandum, proùt custodes gabellarum, si non denuncient. 238. Qui prohibeantur accusare. 239. Quandò illicitum sit crimen denunciare.

240. An correctio fraterna debeat præcedere accusationem. 241. Quandò verò liceat accusare sine prævia monitione. 242. Quid notandum circà denunciationem evangelicam. 243. Qu. 1. An liceat deferre Prælato ùt patri crimen occultum, omissâ correctione. Qu. II. 244. An crimen possit Prælato denuntiari, si reus sit emendatus. Qu. III. 245. Quid in dubio, an correctio meliùs fieret per Prælatum. Qu. IV. An liceat renuntiare juri fraternæ correctionis. 246. Quid notandum circà denunciationem judicialem. 247. An possint cogi à Prælato denunciatores evangelici ad faciendam denunciationem judicialem. 248. Quid notandum de monitoriis.

249. An sit obligatio denuntiandi Hæreticos cum periculo gravis damni. 250. An teneamur denuntiare hæreticos nobis conjunctos. 251. Quæ crimina denuncianda tamquàm de hæresi suspecta. 252. An, et quandò denuntiandi blasphemi.

Digitized by Google

253. An denunciandi superstitiosi. 254. An denuntiandi sint negligentes denuntiare.

DUBIUM VI.

De Testibus. pag. 144.

255. Quomodò debeant esse, et testificari testes ad probandum. 256. Qui rejiciantur. 1. Servi 2. Mulieres. 3. Minores. 4. Inimici. 5. Conjuncti, et domestici. 6. Infames. 7. Perjuri. 8. Socii criminis. 9. Personæ inopes et viles. 257. In quibus casibus sufficiat dictum unius testis. 258. Quid, si unus testis deponat de una propositione hæretica, et alius de altera. 259. An semper sufficiant duo testes ad probandum. 260. Quales debeant esse testes, ut plenè probent. 261. An laici repellantur à testificando contrà clericos. Quid è converso. 262. An testes inepti, ùt suprà, faciant indicium. 263. An Religiosi probent in causa sui Monasterii. 264. An et quandò quis testari teneatur. 265. An testis teneatur fateri veritatem Judici non legitimè interroganti. 266. Quandò Judex legitimè interroget. 267. An testis teneatur manifestare crimen, si accusator unicum testem afferat. 268. Non teneris manifestare Judici etiàm legitimè interroganti. I. Si scias rem ex Confessione. II. Sub secreto. III. Si tibi immineat damnum. IV. Si acceperis à parùm fide dignis. V. Si rem acceperis per injuriam. VI. Si alter probabiliter non peccârit. 269. Ad quid teneatur falsum testatus. 270. Quandò peccent testes. Dub. 1. An peccent contrà justitiam, si se abscondant, ne citentur. Dub. 2. An si fugiant post citationem. Dub. 3. An si interrogati veritatem occultent. 271. Quomodò facienda est depositio testium.

DUBIUM VII.

DE REO.

ARTICULUS I.

An, et quandò reus teneatur fateri veritatem. pag. 157.

272. Quid respondere potest reus non legitime interrogatus. 273. Quandò reus non tenebitur crimen fateri. 274. An teneatur reus crimen fateri cum timore magnæ pœnæ. (Vide etiàm dicta l. 3 n. 156.) 275. An peccet graviter reus qui ad vitanda tormenta falsum crimen sibi imponit. 276. Quandò autem tenetur reus suam Confessionem revocare. 277. An reus ad se tuendum possit revelare crimina occulta testium, aut accusatoris. Et, an peccet graviter, si crimina falsa eis imponat. 278. An reus teneatur revelare complices.

Digitized by Google

ARTICULUS II.

Quid liceat reo circà fugam pœnæ. pag. 165.

279. An liceat reo injustè damnato vim vi repellere, aut positivè resistere. 280. An reus, qui verè deliquit, possit fugere è carcere. 281. An damnatus ad mortem teneatur fugere, si possit. 282. An reo ad fugiendum liceat decipere custodes, et effringere carcerem. Et an tunc teneatur ad damnum carceris fracti. 283. An liceat aliis reum adjuvare ad fugiendum, aut ad carcerem effringendum. 284. An damnatus, ut fame pareat, teneatur sumere cibum oblatum. 285. An, et quandò liceat reo appellare.

DUBIUM VIII.

Quomodò Confessario agendum cum Reo. pag. 172.

DUBIUM IX.

Quæ obligatio Medicorum, et Pharmacopœorum, et Chirurgorum. pag. 175.

DUBIUM X.

Quæ obligationes Mercatorum, Opificum, et cæterorum sæcularium. pag. 177.

LIBER V.

TRACTATUS PRÆAMBULUS.

De Actibus humanis in genere pag. 179.

Art. I. *Actus hominis, et actus humani. Art.* II. *De* voluntario *et ejus conditionibus. Quotuplex sit* voluntariam. *Art.* III. *De libero, et quotuplex sit. Impedimenta ne actus humanus sit voluntarius, aut plenè voluntarius. De ignorantia. De violentia. De concupiscentia. De timore, et quotuplex sit. Art.* IV. *A quo actus humani bonitatem aut malitiam sumant. An actus exterior malitiam addat interiori. An dentur actus indifferentes. Art. ultimo.*

TRACTATUS

DE PECCATIS.

CAPUT I.

DE PECCATO IN GENERE.

DUBIUM I.

Quid sit peccatum. pag. 205.

1. Quid sit peccatum. 2. Quæ conditiones requirantur ad peccatum. 3 Quid notandum circà *advertentiam* requisitam ad peccandum. 4. An ad peccatum mortale requiratur formalis advertentia, vel sufficiat virtualis. 5. Quid notandum

Digitized by Google

circà *consensum* requisitum ad peccandum. 6. An peccet graviter, qui negativè se habet quòad motus inordinatos. 7. Quid, si sint motus carnales. 8. Quæ remedia quóad ipsos. 9. An teneamur iis resistere, si adsit causa non resistendi. 10 Quomodò, et à quo tempore imputentur peccata omissionis. 11. An peccatum veniale sit contra legem divinam.

DUBIUM II.

An, et quomodò desideria, et delectationes sint peccata. p. 223.

ARTICULUS I.

Quale peccatum sit desiderium malum. pag. 223.

12. An desiderium sumat speciem ab actu exteriori. 13. An sit peccatum desiderium objecti mali cum consensu conditionali. 14. An delectatio de objecto malo sit illicita, quàmvis consensus sit conditionatus.

ARTICULUS II.

An delectatio morosa sit semper peccatum. pag. 227.

15. In quo differant desiderium, gaudium, et delectatio. Quid, si quis delectatur de nupta, sed non quà nupta. 16. Quandò delectatio sit peccatum. 17. In quo differat delectatio de re mala, et delectatio de cogitatione rei malæ. 18. An sit peccatum delectatio circà modum malè operandi. 19. An liceat gaudere de effectu bono secuto ex opere malo. 20. Quid, si opus fuerit formaliter malum, scilicet patratum cum peccato. 21. An liceat delectari de malo proximi ob bonum finem. Et idem dicitur de desiderio. 22. An liceat optare mortem filiæ, si non possit nubere ob inopiam, etc. Et an liceat optare sibi mortem ob vitandam vitam nimis duram. 23. An liceat conjugibus, sponsis, et viduis delectari de actu conjugii. 24. Quid præsertim de sponsis, et viduis. 25. An liceat conjugibus delectari de copula, si conjux sit absens. 26. Quot peccata committat jactans se de peccato patrato. 27. An liceat delectatio de re solo jure positivo prohibita. 28. Quid explicandum in delectatione. 29. An peccet exercens actionem, ex qua intelligit delectationem carnalem orituram.

DUBIUM III.

De distinctione peccatorum. pag. 238.

ARTICULUS I.

Quæ peccata distinguantur specie. pag. 238.

30. Quomodò peccata differant specie quòad materiale, et quomodò quòad formale peccati. 31. Ex quotuplici radice desumatur diversitas specierum. 32. An peccata specie dis-

Digitized by Google

tinguantur ex oppositione ad virtutes, vel ex diversitate objectorum. 33. An ex præceptis diversis peccata specie distinguantur. 34. An peccatum ex objectu levius possit excedere gravitatem peccati superioris speciei.

ARTICULUS II.

Quæ peccata distinguantur numero. pag 242.

35. Vide omnia, quæ super hoc puncto dicuntur â Busemb. 36. Ex quibus radicibus desumatur distinctio numerica. De *prima* radice, quæ est *multiplicitas actuum moraliter interruptorum.* 37. Et I. Quomodò interrumpantur *actus interni* circà peccata *cordis*. 38. Quomodò circà peccata *Oris et operis.* 39. An malum propositum interrumpatur per diuturnum tempus. 40. Quid, si tamen voluntas permaneat in aliquo effectu. 41. II. Quomodò interrumpantur, aut uniantur *actus externi.* 42. An explicanda omnia media apposita ad peccandum. 43. Quid, si quis ab initio voluerit tangere, sed posteà fornicetur. 44. Quid, si quis centenis vicibus interpolatim furetur aureum ex intentione ab initio furandi centum. Et quot sacrilegia committat celebrans tres Missas in mortali die Nativitatis Domini. 45. De *secunda* radice, quæ est *diversitas objectorum totalium.* 46. Illationes hujus radicis. 47. Qu. 1. Quot peccata committat, qui eodem actu blasphemat 12. Apostolos. 48. Qu. 2. Quot, si quis detrahit alicui vel conviciatur diversis contumeliis. 49. Qu. 3. Quot, si quis detrahit alicui coram pluribus. 50. Qu. 4. Quot, si quis negat plures articulos fidei. Qu. 5. Quot, ei quis optat diversa mala inimico. Qu. 6. Quot, si Confessarius in mortali plures absolvat. Et quid, si sacerdos pluribus Eucharistiam ministret. Qu. 7. Quid si Sacerdos projiciat Breviarium in mare, prævidens se reddendum impotentem ad recitandum. (Vide dicta l: 4 n. 149.

CAPUT II.

DE PECCATIS IN SPECIE, MORTALI, ET VENIALI.

DUBIUM I.

Quid sit peccatum mortale et veniale. pag. 256.

51. Quid mortale, et quid veniale. 52. Quotuplici modo peccatum potest esse mortale. Notabile advertendum pro iis, qui de facili damnant de mortali.

DUBIUM II.

Quibus ex causis peccatum ex genere suo mortale fiat per accidens veniale. pag. 258.

53. Quæ requirantur ad peccatum mortale. 54. Ex quibus

Digitized by Google

causis mortale possit fieri veniale. Et I. Ex imperfecta advertentia. 55. II. Ex imperfecto consensu. 56. III. Ex parvitate materiæ. 57. Vide Resolutiones. 58. Quid, si quis vovisset, se daturum ter mille aureos, et tres non solveret.

DUBIUM III.

Quibus modis peccatum ex genere suo veniale, aut actu indifferens, transeat per accidens in mortale. pag. 261.

59. Quomodò peccatum veniale fit mortale. I. Ob finem adjunctum. 60. II. Ob ultimum finem constitutum. 61. III. Ob contemptum. 62. IV. Ob scandalum. 63. V. Ob periculum incidendi in mortale. 64. An sit in statu peccati mortalis, qui proponit committere omnia venialia.

CAPUT III.

DE PECCATIS CAPITALIBUS IN SPECIE.

DUBIUM I.

Quid sit superbia, et quale peccatum. pag. 265.

DUBIUM II.

Quid sit avaritia. pag. 269.

68. Quid sit avaritia. 69. Quæ sint filiæ avaritiæ. 70. Quandò, et quomodò peccent aperientes, et legentes litteras alienas.

DUBIUM III.

Quid sit Luxuria. pag. 273.

DUBIUM IV.

Quid sit Invidia. pag. 274.

DUBIUM V.

De Gula. pag. 277.

ARTICULUS I.

Quid sit Gula. pag. 277.

ARTICULUS II.

Quid sit Ebrietas. pag. 279.

75. In quo consistit peccatum ebrietatis. Et quandò est mortale. 76. An sit peccatum se inebriare ex præscripto Medici, vel ex metu mortis. 77. An sit semper mortale alium inebriare. 78. Quandò ebrietas excusetur à mortali. An sint peccata omnia mala commissa in ebrietate.

DUBIUM VI.

Quid sit ira. pag. 287.

79. Quandò ira sit peccatum. 80. De peccatis, quæ oriuntur ab ira. 81. An contumelia aliquandò culpâ vaçet. 82.

Digitized by Google

Quotuplex sit contumelia. 83. Quæ requirantur, ut maledictio, sivè imprecatio contra homines sit mortale.

DUBIUM VII.

Quid sit Acedia. pag. 290.

LIBER VI.

DE SACRAMENTIS.

TRACTATUS I.

DE SACRAMENTIS IN GENERE.

CAPUT I.

DE NATURA SACRAMENTI NOVÆ LEGIS.

DUBIUM I.

Quid sit Sacramentum. pag. 292.

1. Quomodò definiatur Sacramentum. Et quæ requirantur ad essentiam Sacramenti. 2. Alia communior definitio Sacramenti. 3. An fuerint vera Sacramenta sacrificia, figuræ, et Sacramenta veteris legis. 4. Quid notandum de Circumcisione. 5. Quæ alia excludantur à ratione Sacramenti. 6. Plura notanda circà Sacramenta. Quotupliciter Sacramenta distinguantur. 7. An Sacramenta causent gratiam physicè, vel moraliter.

DUBIUM II.

Quid circà materiam, et formam Sacramentorum servandum. pag. 298.

8. Quotupliciter sumatur Sacramentum. 9. Quæ conjunctio requiratur inter formam, et materiam. 10. Vide resolutiones. 11. Quæ mutatio invalidet Sacramentum. Vide Resolutiones apud Busemb.

12. An materiæ, et formæ omnium Sacramentorum sint à Christo in specie determinatæ.

CAPUT II.

DE MINISTRO SACRAMENTORUM.

DUBIUM I.

Quid requiratur, ut minister det validè Sacramentum. p. 305.

13. Ad valorem Sacramenti requiritur potestas, et intentio ministri. 14. Utrùm in ministro requiratur etiàm attentio. 15. Quotupliciter potest esse intentio. 16. Non sufficit in ministro intentio *habitualis*, vel *interpretativa*. 17. Non requiritur *actualis*. 18. Sufficit *virtualis*. 19. An sufficiat intentio coacta, vel cum errore circà personam suscipientis. 20. An

Digitized by Google

ad validitatem Sacramentorum requiratur intentio interna Ministri. Et I. An sufficiat sola intentio faciendi actionem externam. 21. II. An requiratur intentio faciendi, quod facit Ecclesia Romana. 22. III. An requiratur intentio explicita conficiendi Sacramentum, aut producendi effectum Sacramenti. Et an celebrandi ritum externum uti sacrum. 23. An Minister debeat habere intentionem faciendi ritum sacrum, quem intendit Ecclesia. 24. Si Minister habeat duas intentiones contrarias, quænam debeat prævalere. 25. Vide Resolutiones Busembai. 26. An sit validum Sacramentum collatum sub conditione. 27. An sit licitum conferre sub conditione Sacramenta characterem imprimentia. 28. An etiam alia Sacramenta. 29. An in extrema necessitate proximi Minister possit, et teneatur ministrare Sacramentum, quandò materia est dubia.

DUBIUM II.

Quid requiratur in Ministro, ut licitè ministret. pag. 321.

30. Vide, quæ habentur de hoc apud Busemb. 31. *Primò* de statu gratiæ requisito in Ministris Sacramentorum ad ea ordinatis. 32. Qu. 1. Quid de aliis Ministris ad ea non ordinatis. An Sacerdos baptizans non solemniter graviter peccet; vide Inf. 1. An contrahens Matrimonium in mortali duplex sacrilegium committat; vide Inf. 2. 33. An excusentur ministrantes in mortali, si urgeat necessitas. Quid de ministrantibus in nosocomiis, de obstetricibus, et maximè de Parochis, etc. ministrantibus in necessitate. 34. Qu. 2. An conferens Sacramenta teneatur præmittere Confessionem, si sit in mortali. 35. Qu. 3. An peccet graviter Sacerdos, sivè Diaconus ministrans Eucharistiam in mortali. Quot peccata committat Sacerdos celebrans in mortali; ibid. v. Hinc. An ministrans Eucharistiam pluribus successivè, committat plura peccata. ibid. An peccet graviter tangens ex officio Eucharistiam in mortali. ibid. v. Valde. 36. Qu. 4. An peccet graviter Confessarius tantùm audiens Confessionem in mortali. Qu. 5. An Confessarius plures successivè absolvens plura sacrilegia committat.

37. *Secundò* de statu gratiæ requisito in exercentibus alias functiones sacras. 38. De Diacono, et Subdiacono ministrante altari in mortali. 39. De Episcopo conferente in mortali Chrisma, vel oleum sanctum. 40. De Episcopo consecrante in mortali templa, vel benedicente vestes, etc. Et de Sacerdote assistente Matrimonio, vel benedicente aquam, et cineres, etc. 41. An Prædicator, concionans in mortali, peccet mortaliter. 42. Vide apud Busemb. de Ministro utente mate-

Digitized by Google

riâ vel formâ dubiâ, vel corruptam proferente formam, vel omittente cæremonias.

43. An Sacramenta sint indignis deneganda. Dicendum I. Generaliter loquendo, sacrilegium est ministrare Sacramenta indignis. 44. Dicendum II. Peccatori publico negandum est Sacramentum, sivè occultè, sivè publicè petat. 45. Dub. 1. Quid, si peccatum sit notum tantùm aliquibus adstantium. 46. Dub. 2. Quid, si crimen sit publicum in alio loco. 47. Dub. 3 An peccatori publico possit umquam ministrari Eucharistia. 48. Dub. 4. Quid agendum in dubio de crimine, et de pœnitentia. 49. Dub. 5. An minister ob metum mortis possit dare Sacramentum indigno. 50. Dicendum III. Peccatori occulto publicè petenti non esse negandum Sacramentum; secùs si petat occultè 51. Qu. 1. An Confessarius possit negare Sacramentum ob crimen auditum in Confessione. 52. Qu. 2. An Episcopus possit negare Sacramentum Ordinis peccatori occulto publicè petenti. 53. Qu. 3. An possit absolvi Ordinandus habituatus in vitio turpi, qui vult ascendere ad Ordines sacros. (Remissivè ad num. 63.) 54. Qu. 4. An Parochus possit assistere Matrimonio publici peccatoris. Et ad quid teneatur circa impedimenta. 55. Qu. 5. An unus sponsorum possit licite Matrimonium inire cum altero excommunicato, vel publico peccatore. 56. Et an liceat conjugia contrahere cum hæreticis. (Vide etiàm n. 1044.) 57. Qu 6. An in Sacramentis conferendis liceat uti opinione probabili. 58. Qu. 7. An, et quandò Ministri teneantur ministrare Sacramenta. 59. Qu. 8. An liceat simulare administrationem Sacramenti. 60. An liceat simulare susceptionem Sacramenti. Sed quid si quis simulet se confiteri. 61. Quid, si quis simulet se communicare. 62. Quid si quis simulet se contrahere Matrimonium.

63. DISSERTATIO de Clerico habituato in vitio turpi cupienti statim initiari sacris; usque ad num. 77.

CAPUT III.

DE SUSCIPIENTE SACRAMENTUM.

DUBIUM I.

Quæ dispositio requiratur ad valorem Sacramenti in suscipiente. pag. 373.

78. Vide, quæ habentur apud Busemb. 79. An solus homo viator sit capax Sacramentorum. An soli baptizati validè suscipiant alia Sacramenta. 80. Nulla requiritur intentio in pueris, et perpetuò amentibus quòad Baptismum, Confirmationem, et Ordinem. 81. Quæ intentio requiratur in adul-

Digitized by Google

tis. An sufficiat intentio neutralis. An habitualis. Quid de dormientibus, ebriis, et lapsis in amentiam. 82. An sufficiat intentio interpretativa.

DUBIUM II.

Quid requiratur, ut licitè, et cum fructu suscipiatur. p. 379.

83. Quæ requirantur in suscipiente Sacramenta *mortuorum*, et quæ in *vivorum*. 84. An omnia Sacramenta primam gratiam conferre possint. 85. An magis dispositi majorem fructum recipiant. An sumant cum fructu hostiam ii, qui nesciunt esse consecratam. 86. Plura notanda de suscipiente Sacramentum cum mortali, aut veniali. 87. An omnia Sacramenta causent gratiam, remoto peccato. 88. An liceat petere Sacramentum à Ministro excommunicato vitando. An Sacramentum Pœnitentiæ (Vide infrà num. 560. v. Qu. I. ubi tenebimus oppositum doctrinæ hîc traditæ.) 89. An à Ministro peccatore.

CAPUT IV.

Quid sit Sacramentalia, et quid efficiant. pag. 388.

90. Quid, et quæ sint Sacramentalia. 91. An Sacramentalia vim habeant ex opere operato. 92. Quomodò per Sacramentalia remittantur peccata. 93. Plura notanda. 94. De usu Agnorum Dei, aquæ benedictæ, et similium.

TRACTATUS II.

DE BAPTISMO ET CONFIRMATIONE.

CAPUT I.

De Baptismo. pag. 391.

95. Quomodò distinguatur Baptismus. 96. De Baptismo fluminis. 97. De Baptismo sanguinis. 98. An ut martyrium remittat culpam, requiratur in peccatore contritio. 99. Quandò martyrium gratiam conferat. 100. An sint Martyres, qui moriuntur in obsequio peste infectorum. 101. An liceat se offerre ad martyrium, vel se prodere Catholicum per abstinentiam à carnibus.

DUBIUM I.

Quid sit materia Baptismi. pag. 394.

102. Quæ sit materia *remota* Baptismi. Vide resolutiones apud Busemb. 193. I. Quæ sit materia certè valida. II. Quæ certè invalida. III. Quæ dubia. An in necessitate liceat uti opinione etiàm tenuiter probabili. 104. Dub. 1. An sit materia apta aqua per artem chymicam educta. Dub. 2. An saliva, sudor, aut lacrymæ. Dub. 3. An aqua fluens ex vite.

Digitized by Google

Dub. 4. An nix non soluta. 105. Quæ sit materia *proxima* Baptismi. Vide resolutiones apud Bus. 106. Quær. 1. An valeat Baptismus, si quis projiciat puerum in flumen. Quid si baptizes cum aqua defluente ex tecto. An liceat in necessitate projicere puerum in flumen, ut baptizetur. 107. Qu. II. An infans in necessitate possit baptizari in utero matris. Quid, si baptizetur puer tantùm in capite egresso ex utero. Qu. III. An valeat Baptismus, si aqua attingat tantùm vestes, aut capillos. Qu. IV. An valeat Baptismus collatus in scapulis, vel pectore. Qu. V. An requiratur trina ablutio. Qu. VI. An sufficiat ad Baptismum una vel altera aquæ gutta.

DUBIUM II.

Quæ sit forma Baptismi. pag. 409.

108. Vide apud Busemb. quæ sint formæ validæ. Quæ invalidæ. Quæ dubiæ. 109. Quot modis possit forma variari. I. Per *mutationem*. 110. II. Per *corruptionem*. III. Per *transpositionem*. 111. IV. Per *additionem*. 112. V. Per *diminutionem*. Hinc Dub. 1. An invalidet Baptismum omissio præpositionis *in*. Dub. 2. An valeat Baptismus collatus tantùm *in nomine Christi*.

DUBIUM III.

DE MINISTRO BAPTISMI.

ARTICULUS I.

Quid sit Minister Baptismi. pag. 419.

113 Quis sit Minister validi Baptismi, et quis liciti. 114. Nemo sine commissione potest baptizare extrà suam Diœcesim. 115. A quo baptizandi peregrini, vel casu nati. Et an sufficiat quasi domicilium ad constituendum aliquem parochianum illius loci. 116. Quandò Diaconus possit baptizare. Dub. 1. An in necessitate possit baptizare solemniter. Dub. 2. An Clericus, aut Diaconus solemniter baptizans sine commissione fiat irregularis. Dub. 3. An fiat irregularis laicus baptizans solemniter. 117. Ordo servandus inter Ministros Baptismi in necessitate conferendi. Dub. 1. An graviter peccet laicus, qui baptizat præsente Sacerdote. Dub. 2. An, qui præsente Sacerdote excommunicato. Dub. 3. An, qui præsente Diacono. Dub. 4. An, qui præsente Clerico inferiori. Dub. 5. An peccent graviter parentes, qui faciunt baptizari prolem à prædicante. 118. Not. 1. An possit quis baptizare seipsum. Not. II. Quæ dilatio in ministrando Baptismo sit mortalis. Not. III. Quinam infantes prohibeantur domi baptizari.

Digitized by Google

ARTICULUS II.

An duo possint simùl unum baptizare pag. 430.

DUBIUM IV.

Quid sit subjectum. Baptismi pag. 431.

121. Quis sit capax Baptismi, an pueri, et amentes. 122. De pœnis rebaptizantium. An rebaptizantes sub conditione fiant irregulares. 123. De infante nondum orto. (Remissivè ad num. 107.) 124. An baptizandi sint fœtus abortivi. An plures eodem tempore. 125. An conferendus sit Baptismus monstris. 126. An sint baptizandi filii infidelium, et quæ in hoc puncto sint certa. Certum est I. talem Baptismum semper esse validum. 127. II. Baptizandos esse filios, si parentes defecerint à fide. Quid si mansuri sint apud parentes hæreticos. 128. III. Si ipsi filii infidelium petant. Quid in dubio, an careant ratione. 129. IV. Si sint in periculo mortis. 130. V. Si sint positi extrà curam parentum. VI. Si capti sint in bello. VII. Si parentes sint servi. 131. VIII. Si unus parentum consentiat. 132. Dub. 1. An baptizari possint filii infidelium usu rationis carentes, invitis parentibus. Et an ii, quos pater offert, ut liberentur à morbo. 133. Dub. 2. An liceat vendere infantes parentibus Paganis.

134. An et quandò possit repeti Baptismus sub conditione. Not. I. Quid, si adsit unus testis de Baptismo collato. Not. II. Quid de adultis natis ex Christianis. Not. III. Quid, si pueri sint arrepti à barbaris. 135. De infantibus expositis. 136. De baptizatis ab obstetricibus, et à laicis. 137. De baptizatis ab hæreticis. Vide alia apud Busemb. 138. De effectibus Baptismi 139. De dispositione requisita in adultis baptizandis.

DUBIUM V.

DE CÆREMONIIS BAPTISMI.

ARTICULUS I.

Quæ servanda circà cæremonias batizandi. pag. 450.

140. Quæ servandæ cæremoniæ in Baptismo. 141. An sit mortale baptizare sine unctione chrismatis, et aquâ consecratâ. 142. An sit illicitum baptizare extrà Ecclesiam. Et quandò permittatur. 143. An omittendæ cæremoniæ in Baptismo privato, et an patrinus. 144. An, collato Baptismo privato, cæremoniæ sint supplendæ. Quid, si Baptismus fuerit invalidus. 145. Quid notandum circà nomen in Baptismo imponendum, et circà Librum Baptizatorum.

ARTICULUS. II.

Qui Patrini, et quod eorum officium. pag. 455.

Digitized by Google

146. Ad quid teneantur patrini. Et quæ requirantur, ut quis validè sit patrinus. 147. Quandò patrinus teneatur instruere susceptum. Et an possit omitti patrinus in Baptismo privato. 148. Qualis actus requiratur in patrinis, ut contrahant cognationem. 149. An cognationem contrahant suscipiens, vel baptizans in Baptismo privato. 150. An parentes suscipientes, vel baptizantes filios contrahant impedimentum petendi debitum. 151. An contrahat cognationem suscipiens infantem in Baptismo collato sub conditione. 152. An qui ex errore suscipit unum pro alio. 153. Quis contrahat cognationem, si quis suscipiat nomine alterius. 154. An patrini ad contrahendam cognationem debeant esse designati. 155. An possint esse patrini ejusdem duo mares, vel duæ fœminæ. Dub. 1. An patrinus masculi debeat esse masculus etc. Dub. 2. An peccent designantes duos mares, vel duas fœminas. 156. Quid requiratur, ut quis licitè sit patrinus. Repelluntur ab hoc officio. 1. Religiosi. 2. Conjuges, et parentes. 3. Infames. 4. Apostatæ, et hæretici. An autem Catholici possint suscipere infantes hæreticorum, hæretico baptizante. 5. An Plures quàm duo. 157. An duo conjuges possint esse patrini alienæ prolis. 158. Vide, quæ habentur apud Busemb. 159. Quandò graviter peccet Parochus circà hanc materiam. 160. Quæ debeat monere Parochus post datum Baptismum. Et signanter, ne matres decumbant cum infantibus.

CAPUT II.

DE CONFIRMATIONE.

DUBIUM I.

Quid sit, et quæ ejus materia, et forma. pag. 468.

161. Quâ ratione Confirmatio sit Sacramentum. 162. Quæ sit *materia remota* hujus Sacramenti. Et an sit materia necessaria oleum olivarum, et balsamum. 163. An sit necessaria benedictio Chrismatis. Et an hæc possit committi simplici Sacerdoti. An sit obligatio uti Chrismate novo. 164. Quæ *materia proximà*. Et an ultrà Chrismationem requiratur altera manuum impositio. 165. An unctio possit fieri alio digito, quàm pollice manûs dexteræ. 166. An medio instrumento. 167. De forma in Ecclesia Latina. 168. Quæ mutationes circà formam invalident Sacramentum. De forma Græcorum. 169. De effectibus Confirmationis.

DUBIUM II.

Quis sit Minister, et quod Subjectum. pag. 495.

170. An soli Episcopi sint Ministri Confirmationis. 171. An peccet graviter Episcopus confirmans non suos. 172. Et

Digitized by Google

quam pœnam incurrat. 173. An autem possit præsumere consensum aliorum Episcoporum. 174. Quær. 1. An confirmans, et confirmandus debeant esse jejuni. Quær. 2. An Confirmatio ministranda sit in Ecclesia. Et an conferri possit die feriali, et vespere. 175. Quandò teneatur Episcopus confirmare. 176. Quinam validè confirmentur. 177. An infantes. 178. An sit illicitum pueros confirmare sine causa. 179. Quæ dispositio ad Confirmationem requiratur. 180. An licitè confirmentur amentes.

DUBIUM III.

Quæ Confirmationis necessitas, et cæremoniæ. pag. 502.

181. An adsit per se gravis obligatio suscipiendi Confirmationem. 182. An autem per accidens, nempè ratione. I. Periculi. II. Scandali. III. Contemptûs. Et quandò contemptus intervenit. 183. An sit gravis obligatio suscipiendi Confirmationem antè susceptionem primæ Tonsuræ. 184. Quæ cæremoniæ sint servandæ in Confirmatione. Et quid notandum. I. Quòad vestes Episcopi. II. Quòad locum Chrismationis. Et an confirmandi accedere debeant jejuni. 185. Requiritur etiàm. 1. Patrinus. 2. Ut hic sit unus. 3. Ut sit confirmatus. 186. Dub. 1. An peccet graviter, qui tenet non confirmatus. Dub. 2. An patrinus non confirmatus contrahat cognationem. 187. Requiritur etiàm 4 ut patrinus sit diversus à patrino Baptismi. An Monachi possint esse patrini Confirmationis. 188. An sit obliganda fasciâ frons confirmati. Et an sit necessaria ultima Benedictio Episcopis.

TRACTATUS III.

DE EUCHARISTIA.

CAPUT I.

DE ESSENTIA EUCHARISTIÆ.

DUBIUM I.

Quid sit Eucharistia. Tom. 5. pag. 3.

189. In quo constituatur, sivè consistat essentia Eucharistiæ. 190. Vide Resolutiones apud Busemb. circà rationem specificam, et numericam hujus Sacramenti. 191. Qu. 1. An tota ratio specifica Eucharistiæ salvetur in alterutra specie. Qu. 2. Undè sumatur unitas numerica Eucharistiæ. 192. An Eucharistia sit necessaria ad salutem necessitate medii. 193. An Eucharistia sit necessaria adultis ad vitam spiritualem conservandam.

DUBIUM II.

Quæ materia Eucharistiæ. pag. 10.

Digitized by Google

194. Quæ sit materia proxima hujus Sacramenti. 195. De obligatione consecrandi sub utraque specie. Vide quæ habentur apud Busemb. 196. Dub. 1. An hæc obligatio sit de jure divino, vel ecclesiastico. Dub. 2. An Papa possit in ea dispensare. Dub. 3. An sit valida consecratio unius speciei sine altera. 197. An aliquandò per accidens possit una species sine altera consecrari.

DUBIUM III.

Qualis debeat esse panis in materia Eucharistiæ. pag. 14.

198. An solus panis triticeus sit materia apta. 199. Non est ad Eucharistiam materia apta. I. Panis ex oryza, leguminibus, etc. II. Massa cruda, aut frixa, sivè elixa. III. Panis subactus oleo, lacte, etc. Quid si aquâ non naturali. IV. Hostiæ rubræ. V. Panis corruptus. 200. Quinam panis est materia dubia. An ex farro, siligine, amylo. 201. Quinam panis est materia valida, sed illicita. I. Si modicè alii rei permixtus. II. Si mucidus. 202. Validè etiàm, sed illicitè consecrant Latini in fermentato, et Græci in azymo. 203. Dub. 1. Quid, si Latinus transeat per Græciam, vel contrà. Dub. 2. An Latinus possit celebrare in fermentato ad dandum Viaticum. 204. De hostia fracta, vel maculata. 205. De figura hostiæ consecrandæ. Et an liceat celebrare cum hostia minori.

DUBIUM IV.

Quale vinum sit materia Eucharistiæ. pag. 20.

206. Quale vinum non est materia apta. I. Sicera, etc. II. Agresta. III. Acetum. IV. Uvæ. V. Mustum decoctum. 207. Quale est materia valida, sed illicita. I. Mustum. II. Vinum permixtum. III. An acescens. IV. An congelatum. 208. An sub præcepto gravi aqua miscenda est vino. Et qualis aqua, et in quanam quantitate. Et an mixtio facienda in calice. 209. An aqua mixta vino immediatè convertatur in Sanguinem. 210. Quænam quantitas aquæ immiscenda in calice.

DUBIUM V.

Quæ conditiones ad materiam Consecrationis requirantur. pag. 29.

211. Ad validam consecrationem requiritur I. ut materia sit moraliter, et sensibiliter præsens. 212. Hinc validè consecrantur hostiæ in ciborio clausæ, vel in tenebris, etc. 213. Invalida tamen consecratur. I. Materia post tergum, aut parietem. II. Materia remota. III. Materia valdè modica. 214. Requiritur II. ut materia sit certa, et determinata. 215. An consecretur hostia inscio Sacerdote. Et an guttæ vini separa-

Digitized by Google

tæ. 216. Valida est consecratio I. Si Sacerdos determinet quoquo modo. II. Si putet, hostias esse minores numero. III. Si, postquàm intenderit eas consecrare, earum oblivisciatur. 217. Quid, si ciborium ex oblivione relinquatur extrà corporale. IV. Si hostiæ deferantur post oblationem. 218. Quæ requirantur ad licitam consecrationem. 219. Quibus casibus peccet celebrans in consecrando.

DUBIUM VI.

Quæ sit Forma consecrationis Eucharistiæ. pag. 56.

220. Quæ verba sint de essentia in consecratione panis. Et quæ vini. Et an verba sint proferenda simùl recitativè, et significativè. 221. Quæ forma sit illicita. Quæ invalida. Et quæ dubia. 222. Qu. I. An in consecratione panis prærequirantur verba : *Qui pridiè, etc.* 223. Qu. II. An in consecratione calicis omnia verba sint de essentia. Qu. III. Quid significent tò *hoc*, et *hic*. Qu. IV. An conficiatur Eucharistia, si omittatur verbum *est*. 224. Vide plura circà variationem verborum. Quid, si Sacerdos distrahitur in consecrando.

DUBIUM VII.

Quamdiù Christus maneat in Eucharistia. pag. 43.

225. Infrà quantum tempus species consumantur. 226. Quandò recipiatur gratia 227. Quid, si Sacerdos se disponeret inter sumptionem. 228. An recipiatur plus gratiæ, si sumatur utraque species, vel major materia. 229. Quid, si vinum consecratum in aliud vinum, aut liquorem injiciatur.

CAPUT II.

DE CAUSIS ET SUBJECTO EUCHARISTIÆ.

DUBIUM I.

De Causis. pag. 46.

ARTICULUS I.

Ad quem spectet dispensatio Eucharistiæ. pag. 46.

230. An solis Sacerdotibus liceat Eucharistiam ministrare. 231. An soli Sacerdotes validè consecrent. 232. Quid notandum de Sacerdotibus consecrantibus simùl unam Hostiam, sivè cum Episcopo. 233. An Parochus tempore pestis teneatur ministrare Eucharistiam. 234. An inferior Sacerdote ministrans incurrat irregularitatem. 235. An sufficiat consensus Pastoris. 236. Quid, si ministrandum sit Viaticum. 237. Qu. I. Quandò liceat Diaconis ministrare. Qu. II. An liceat Clericis, aut etiàm laicis in necessitate sumere Eucharistiam per seipsos. Qu. III. An liceat laico in necessitate alteri Viaticum

Digitized by Google

ministrare. 238. An Sacerdos extrà articulum mortis possit seipsum communicare. 239. An alii præter Pastores possint ministrare Eucharistiam in articulo mortis, et in Paschate. 240. Quibus casibus liceat Regularibus tunc ministrare.

ARTICULUS II.

Quid requiratur in Ministro ad licitam administrationem Eucharistiæ. pag. 58.

241. An Eucharistia deferenda ad infirmum cum stola, superpelliceo, ac lumine. Quid de Extrema-Unctione. 242. An in necessitate liceat currere. 243. An deferre Eucharistiam in equo. Et an tantùm ad eam adorandam. 244. An liceat dispensare, vel celebrare posterioribus digitis. Et an medio instrumento tempore pestis. 245. Quandò peccet dispensans ob defectum ritûs Ecclesiæ. 246. Quibus non liceat porrigere Communionem. 247. An autem communio porrigenda reis capite damnatis. Et an semifatuis, et obsessis. 248. Quomodò pastor debeat asservare Eucharistiam. Et an Eucharistia asservanda, et deferenda semper sit cum lumine. 249. An ministranda Communio in Missa de Requiem. 250. Quid faciendum, si Hostia decidat in terram. 251. Quid faciendum de fragmentis Hostiarum. 252. Quâ horâ, et quâ die possit dari Communio. 253. Quoties Parochus teneatur ministrare Communionem. 254. Quid notandum circà communionem quotidianam.

DUBIUM II.

DE SUBJECTO SEU SUSCIPIENTE EUCHARISTIAM.

ARTICULUS I.

Quæ requiratur in eo dispositio animæ pag. 73.

255. De præcepto præmittendi Confessionem Communioni. 256. Qu. I. An hoc præceptum sit divinum, vel ecclesiasticum. 257. Qu. II. An, qui post Confessionem recordatur mortalis, teneatur antè Communionem illud confiteri. Qu. III. An teneatur conteri. 258. Quid, si Sacerdos dubitat de peccato commisso. (Remissivè ad n. 473 de Sacram. Pœnit.) 259. Non excusat à Confessione celebritas, devotio, aut paupertas. 260. Excusat verò 1. Periculum mortis, et necessitas ministrandi Viaticum. 2. Scandalum, aut nota infamiæ. Quid, si deferatur Viaticum infirmo, qui nequit tàm citò explere confessionem. 261. Quid, si populus, aut ipse Sacerdos deberet carere Missa, vel Communione paschali. 262. Quid, si Sacerdos inter celebrandum graviter peccet, vel recordetur peccati præteriti, an teneatur confiteri, si possit. Vide ibid. Dub. 1. Et an teneatur Missam

Digitized by Google

deserere si nequeat confiteri. Vide Dub. 2. 263. Quid, si laicus recordetur mortalis in scamno communicantium. 264. Quandò censeatur deesse copia Confessarii. Et quæ distantia Confessarii excuset. Quid, si non adsit nisi Sacerdos simplex, vel Confessarius excommunicatus etc. 265. Qu. I. Quid, si Sacerdos habeat peccatum reservatum, et desit Confessarius habens facultatem. Qu. II. An tunc teneatur confiteri mortalia tàm reservata, quàm non reservata. Quær. III. Quid, si habeat excommunicationem reservatam. 266. Qu. IV. Quomodò intelligendum præceptum confitendi quàmprimùm. Qu. V. An ad illud teneatur Sacerdos celebrans sacrilegè. Qu. VI. An celebrans confessus, et oblitus peccati. 267. Qu. VII. An Sacerdos non confessus, qui meminit peccati post Consecrationem. 268. Qu. VIII. An præceptum confitendi quàmprimùm obliget etiàm laicos. 269. Effectus Eucharistiæ. 270. Qu. I. An accedere ad Eucharistiam cum veniali habituali sit novum veniale. Quær. II. An communicans cum veniali actuali peccet venialiter, et fructum amittat.

ARTICULUS II.

Quæ requiratur dispositio corporis pag. 93.

271. An pollutio, et actus conjugalis impediant à Communione. 272. Qu. I. Quid, si pollutio fuerit voluntaria. Et quid si involuntaria. 273. Qu. II. An semper sit veniale accedere ad Eucharistiam post copulam conjugalem. 274. Qu. III. An conjux reddens debitum teneatur eâ die abstinere à Communione. 275. An macula externa, ut lepra etc. impediat à Communione, et an à celebratione. An menstrua. An latio armorum. 276. An Sacerdos communicans extrà Missam debeat esse stolâ indutus.

277. De jejunio naturali ad Communionem prærequisito. Vide resolutiones apud Busemb. 278. Prænot. 1. hoc non esse de præcepto divino. Prænot. 2. non dari in eo parvitatem materiæ. Prænot. 3. tria requiri ad solvendum hoc jejunium, ex tribus Regulis, videl, 279. Regula I. Ut res sumatur ab extrinseco. Dubit. 1. An frangat jejunium voluntaria trajectio reliquiarum cibi. Dub. 2. An guttulæ aquæ commixtæ cum saliva, aut jusculi degustati. An saccharum antè mediam noctem in os immissum. An aqua hausta à lapso in flumen. An sanguis haustus è digito. Quid si defluat à capite. 280. Regula II. Ut res sumatur ad modum comestionis aut potationis. Dub. I. An frangat jejunium pulvis tabaci sumptus per nares. Dub. 2. An fumus tabaci. 3. Dub. An tabaci folia, vel aromata dentibus contrita. 281. Regula III. Ut su-

Digitized by Google

matur res habens rationem cibi, aut potûs. Hinc quæritur, an solvat jejunium comestio capillorum, lanæ, ligni, chartæ, lapillorum, cretæ, et similium. 282. An liceat sequi ultimum inter horologia. Et quidem si quis deglutiat cibum post primum ictum. An in dubio soluti jejunii liceat communicare Vide hîc, et Tom. I. lib. 1. num. 80. 283. An sit peccatum sumere cibum, vel expuere statim post Communionem.

284. In quibus casibus possit quis communicare non jejunus. 285. An liceat iterùm dare Viaticum infirmo non jejuno. Dub. I. Quanto tempore una Communio debeat ab alia distare. Dub. 2. An qui communicaverit paucis antè diebus ex devotione, teneatur, adveniente periculo mortis, sumere Viaticum. Dub. 3. An, qui manè Communionem receperit. Dub. 4. An Sacerdos possit aliquandò omittere verba: *Accipe Viaticum, etc.* 286. An Sacerdos possit celebrare non jejunus, ad dandum alteri Viaticum. An, ad dandum sibi ipsi. 287. An liceat communicare post cibum, ne Eucharistia pereat, aut malè tractetur. An ad vitandum scandalum. 288. An ad perficiendum Sacrificium vel Communionem. 289. An ad vitandam mortem.

ARTICULUS III.

Quæ, et quanta sit obligatio sumendi Eucharistiam. p. 126.

290. An Communio in adultis sit necessaria necessitate medii. (Vide dicta n. 192) 291. An et quandò quisque in periculo vitæ teneatur sumere Communionem. 292. Quid agendum in periculo vomitûs, vel in casu delirii. 293. An pueris ministrandum Viaticum. Vide alia notanda apud Busemb.

294. De obligatione communicandi. 295. Quandò obliget præceptum divinum, et quandò ecclesiasticum. 296. Dub. I. Quomodò computandus annus obligationis. 297. Dub. II. An, qui non communicavit in Paschate, teneatur communicare quamprimùm. Quid, si quis ad implendum præceptum Paschale, prævidens impedimentum, Communionem anticipavit. 298. Dub. III. An, qui non possit communicare in Paschate, teneatur prævenire. 299. Dub. IV. An teneantur fideles tollere impedimentum, ut Communioni Paschali satisfaciant. 300. De obligatione communicandi in Parochia. An eximantur Sacerdotes, Peregrini, famuli Religiosorum. An alii ex consensu Pastoris. 301. De obligatione puerorum communicandi in Paschate. Qu. I. An pueri teneantur, aut possint communicare statim post usum rationis. Dub. 1. Quâ ætate censeantur obligari ad Communionem. Dub. 2. An infantibus sit danda Communio in articulo mortis. 302. Qu. II. An possit ministrari Communio amentibus. 303. Qu. III. An semifatuis mutis, surdis, et obsessis.

Digitized by Google

CAPUT III.

DE EUCHARISTIA, UT EST SACRIFICIUM.

DUBIUM I.

Quid sit Missa, et quæ obligatio Sacerdotum circà illam. p. 143.

304. Definitio Sacrificii Missæ. Not. I. Quomodò definiatur Sacrificium in genere. Not. II. Quomodò distinguantur sacrificia. Et quomodò Sacrificium Eucharistiæ omnia illa contineat. Et in quo differat à Sacrificio Crucis. Not. III. An Missa sit verum Sacrificium. 305. In quo consistat essentia sacrificii Missæ. 306. An ad essentiam Sacrificii requiratur Consecratio utriusque speciei. 307. Quinam sint offerentes in Sacrificio Missæ. 308. Pro quibus possit offerri Missa. 309. Dub. 1. An pro excommunicatis. Dub. 2. An pro infidelibus. 310. Dub. 3. An pro Defunctis. 311. Effectus Sacrificii Missæ sunt quatuor. I. Remissio peccatorum. II. Remissio pœnarum. III Augmentum gratiæ. IV. Impetratio bonorum. 312. De valore, et fructu Missæ. An Missa habeat valorem infinitum. Et an fructus Missæ pendeat à probitate celebrantis. 313. De obligatione celebrandi, quam habent Sacerdotes. Dub. 1. An ipsi ex præcepto gravi teneantur aliquandò celebrare. Dub. 2. Quoties in anno teneantur celebrare simplices Sacerdotes. Quoties Parochi. Quoties Episcopi. 314. De Missa conventuali quotidiè celebranda. 315. De obligatione dicendi tempore debito Missas pro accepto stipendio. 316. Quædam prænotanda circà originem stipendii. 317. Qu. I. An liceat Sacerdoti diviti accipere stipendium pro Missis. Et an peccet graviter, qui principaliter celebrat pro stipendio. Qu. II. Quomodò peccet Sacerdos differendo celebrationem. Et quæ dilatio censeatur modica. Quid, si Missæ tradantur Communitati. Qu. III. An peccet graviter Sacerdos omittens sacrum promissum pro parvo stipendio. Qu. IV. Quid, si Missa sit gratuitò promissa. 318. An liceat accipere stipendium pro applicatione fructûs specialissimi. Et an accipere plura stipendia pro una Missa. 319. A quo, et quomodò taxandum sit stipendium. 320. Dub. 1. An Regulares teneantur servare taxam Episcopi. Dub. 2. An Episcopus possit prohibere, ne accipiatur stipendium majus taxâ. Dub. 3. An, ne accipiatur stipendium minus. An autem, qui acceperit, possit minuere numerum Missarum. Dub. 4. An liceat pacisci de stipendio. Dub. 5. Quomodò taxandum stipendium Missarum, quas reliquit testator. 321. Non licet celebrare per alium, retentâ parte stipendii. Exceptio. I. Si stipendium detur intuitu personæ. Exceptio. II. Si alter Sacerdos sponte condonet partem. Excipitur III. Beneficiarius,

Digitized by Google

Capellanus, et Sacerdos obligatus ex legato sibi relicto suâ vitâ durante. 322. Dub. 1. An, qui retinet partem stipendii teneatur ad restitutionem. Et cui restituendum. Dub. 2. Quid de Procuratore, vel Executore testamenti. Dub. 3. An colligens eleëmosynas possit partem retinere pro suo labore. Dub. 4. An possint commutari Missæ majoris stipendii cum Missis minoris. Dub. 5. An Administratores Ecclesiarum possint aliquid retinere pro expensis. 323. De obligatione Beneficiatorum et Parochorum applicandi Missas. 324. Qu. I. Cui debeant applicare Missas Beneficiati et Capellani Monialium, aut Confraternitatum. Quid, si capitale fundationis Beneficii, aut Capellaniæ sit infructiferum. Qu. II. Quibus diebus Parochi teneantur celebrare pro populo. 325. Vide sancita à Bened. XIV. super Missa Parochorum. 326. Super Missa conventuali. 327. De obligatione celebrandi Missas votivas promissas sub stipendio.

328. De obligatione celebrandi loco, et tempore designato à fundatore. 329. Quid, si Episcopus dispenset. Et an possit dari præscriptio ab obligatione Missarum. 330. De obligatione Beneficiarii celebrandi Missas præscriptas per seipsum. 331. De reductione Missarum. An Episcopus possit eam facere. Et an moderari Officia, et eleëmosynas Anniversariis annexa. 332. An Beneficiarius possit aliquandò celebrare pro suis propinquis, aut amicis, vel omittere Missam propter reverentiam. 333. An Capellanus ægrotans teneatur per alium satisfacere Missis. De 30 Missis Gregorianis. An liceat stipendium accipere pro prima Missa, quam Neo-presbyter celebrat cum Episcopo. (Remissivè ad num. 829 vers. An autem.)

DUBIUM II.

Cujus sit applicare fructum Sacrificii. pag. 195.

334. A quo applicandus sit fructus Missæ. An Religiosus validè Missam applicet contra voluntatem Prælati. 335. Applicatio debet fieri antè celebrationem. Qu. I. An sufficiat applicatio habitualis. Qu. II. An, si quis accepit stipendia à diversis, sufficiat applicare Missas pro eis in confuso. 336. Quid, si applicatio nulli fiat, vel incapaci. 337. An valeat applicatio conditionata. Et an applicatio facta pro primo offerente sit illicita, et invalida. 338. An die com. Defunct. possit applicari Missa pro particularibus ex stipendio. 339. De altari privilegiato. Qu. 1. An ad tales Indulgentias lucrandum requiratur Missa de *Requiem*. Qu. 2. Quomodò intelligenda est clausula : *Modò in Ecclesia quotidiè dicantur septem Missæ*. Qu. 3. Quomodò Clausula : *Modò in Ecclesia non sit Altare privilegiatum*.

Digitized by Google

DUBIUM III.

Quandò, et quoties liceat celebrare. pag. 202.

340. An possit dici Missa antè auroram, vel pòst meridiem. 341. A quo tempore incipiat Aurora. An tempus tàm auroræ, quàm meridiei moraliter accipiatur. 342. Quid de privilegiis Regularium. 343. Casus, in quibus licet celebrare antè auroram, vel pòst meridiem. An in nocte Nativitatis omnes tres Missæ dici possint antè auroram. 344. An liceat anticipare Missam vel postponere ob festivitatem, vel causâ itineris, vel ex dispensatione Episcopi. 345. An peccet graviter, qui celebrat antè auroram, vel pòst meridiem. 346. Quænam in hoc sit parvitas materiæ. 347. Quale peccatum sit celebrare antè matutinum. 348. Quid, si esset Missa conventualis, et solemnis 349. An liceat celebrare et ministrare communionem quolibet anni die. 350. An in cœnâ Domini, et Sabbato Sancto liceat privatim celebrare. 351. An et quandò liceat celebrare pluries in die. 352. An aliquandò liceat interrumpere Missam, vel de novo incipere. 353. An, si superveniat Princeps, vel turba peregrinorum, vel si Sacerdos recordetur alicujus impedimenti. 354. An, si urgeat necessitas propria vel aliena. 355. Quomodò Missa interrupta supplenda sit ab alio Sacerdote.

DUBIUM IV.

Quo loco celebrandum sit. pag. 216.

356. An et in quali necessitate liceat extrà Ecclesiam celebrare. Et an in mari. 357. An et quandò liceat celebrare in Oratoriis ex dispensatione Episcopi. Licet I. in Oratoriis benedictis. II. in Oratoriis Communitatum. III. in Oratoriis erectis in Palatiis Episcoporum. 358. An Episcopi possint celebrare in domibus privatis. 359. An possint dispensare, ut aliquandò in illis celebretur. Not. I. Privilegium non perit per mortem Papæ, vel Episcopi. Not. II. Quid, si Privilegiatus mutet habitationem. Not. III. Quibus diebus non licet celebrare in Oratoriis privatis. Et an Regulares, vel Episcopi possint celebrare in domibus privatis, præter Missam in indulto concessam. 360. An Religiosi possint ex privilegio celebrare in quocumque altari portatili.

361. An semper peccent mortaliter celebrantes in Ecclesia violata. Et an aliquam pœnam incurrant. 362. An polluantur Oratoria non benedicta. Et an Sacristiæ, cryptæ, etc. 363. A quibus Ecclesia debet reconciliari. 364. Quomodò crimen, per quod polluitur Ecclesia vel cœmeterium, oporteat esse notorium. Quandò Ecclesia polluitur per homicidium. An Ecclesia violetur, si vulnus intrà eam infligatur, et mors,

Digitized by Google

sivè effusio sanguinis sequatur extrà. 365. Quandò Ecclesia polluitur per effusionem sanguinis, vel seminis. 366. Quandò per sepulturam excommunicati, infidelis, vel hæretici. 367. Quandò per destructionem Ecclesiæ.

368. Quomodò fiat execratio rei consecratæ, nempè Ecclesiæ, altaris, calicis, et vestium. Vide de execratione Ecclesiæ. 369. De execratione altaris, et 1. Si lapis removeatur. 2. Si frangatur. 3. Si spolietur sepulchrum. Dub. 1. An Reliquiæ Sanctorum sint necessariæ ad consecrationem altaris. Dub. 2. Quid, si frangatur sigillum, vel removeatur sepulchrum. 370. De execratione calicis. Dub. I. An execretur calix, si destruatur inauratio. Dub. 2. An calix de novo inauratus novâ indigeat consecratione. Dub. 3. An liceat celebrare in calice numquàm inaurato. 371. De execratione vestium.

DUBIUM V.

Quæ sint requisita ad Missam. pag. 247.

372. Prænotantur quæ sunt præscripta in rubrica. 373. I. requiritur *altare* consecratum. 374. II. *Mappa* triplex. 375. Dub. 1. An sufficiant duæ mappæ, vel una duplicata. Dub. 2. An mappæ debeant esse benedictæ. Dub. 3. An tàm Mappæ, quàm corporale debeant ex lino confici. 376. III. *Vestes* sacræ, et mundæ. 377. Dub. 1. An sit mortale celebrare sine stola, manipulo, aut cingulo. Dub. 2. An ob metum mortis liceat celebrare sinè ulla veste sacra. 378. Dub. 3. An Prælati Regulares possint sacras vestes benedicere. (Vide etiàm n. 381). Dub. 4. An Episcopi possint aliis delegare licentiam benedicendi vestes. Dub. 5. An color vestium sit de præcepto. 379. IV. *Calix et patena* consecrata. 380. An calices, vestes, etc. remaneant consecrata, vel benedicta, si quis in eis celebret. 381. An Abbates possint benedicere calices, paramenta, etc. etiàm pro Ecclesiis alienis. 382. Quibus sit licitum tangere vasa sacra, corporalia et vestes. 383. De *pyxide*, et materia ejusdem, vel calicis. 384. Dub. 1. An pyxis debeat consecrari. 385. An debeat benedici. 386. V. *Corporale* benedictum. 387. Quibus liceat lavare corporalia. Et an aqua lotionis omninò mittenda sit in sacrarium. 388. VI. *Palla* linea. An sit mortale celebrare sine palla vel eâ non benedictâ, et an liceat duas pallas adhibere. 389. VII. *Purificatorium*. An hoc debeat esse benedictum. 390. VIII. *Missale*. An liceat in necessitate celebrare sine Missali vel cum Missali Ritûs diversi. 391. IX. *Minister* masculus. Dub. 1 quale peccatum sit celebrare sine ministro. 392. Dub. 2. An peccet graviter Sacerdos celebrans ministrante vel respondente fœminâ. 393. X. *Crucifixus*. Dub. 1. An sit mortale celebrare sine cruce, aut Crucifixo. Dub. 2.

Digitized by Google

An manente in altari magna imagine Crucifixi, alia crux requiratur. Et an crux, et aliæ imagines Sanctorum debeant esse benedictæ. 394. XI. *Candelæ* ex cera. Dub. 1. An liceat celebrare cum candelis ex sebo, vel oleo. Dub. 2. an cum uno lumine cereo. Et an cum quatuor candelis. 395. XII. *Antipendium, pulvillus, bursa, velum, et manutergium.* 396. XIII. *Capitis nudatio.* 397. Dub. 1. An sit mortale celebrare capite cooperto. Quid, si adsit causa sic celebrandi. 398. Dub. 2. An liceat celebrare cum cæsarie ficta.

399. An Rubricæ Missalis sint directivæ, vel Præceptivæ. 400. An sit mortale omittere cæremonias leviores in notabili parte. Et quantùm temporis sit in celebratione insumendum. 401. An omnia Decreta S. C. Rituum rigorosè obligent. 402. An liceat celebrare nudis pedibus, aut cum baculo. etc.

403. De omissione partium Missæ. Et an repetenda omissa. 404. De partibus ordinariis omissis. 405. Quæ omissio sit mortalis, et signanter in Canone. 406. Quæ verò sit tantùm venialis. 407. Quæ mutilatio sit mortalis. 408. De purificatione calicis facienda. 409. De partibus extraordinariis omissis; et signanter de lotione manuum. 410. Dub. 1. Quomodò peccent Regulares nominantes in Canone nomen Generalis vice Episcopi. Dub. 2. An peccet omittens Orationes antè vel post Missam. Dub. 3. An peccet Sacerdos non recitans in Missa solemni, quæ cantantur à Choro. Dub. 4. Quomodò peccet celebrans voluntariè distractus.

411. Quomodò peccet Sacerdos addens aliqua in Missa. 412. An liceat dicere Missam antè Matutinum et Laudes. (Remissivè ad n. 347). 413. De iis, quæ voce altâ, vel submissâ dicenda sunt. 414. Dub. 1. An peccet ità submissè celebrans, ut nec seipsum audiat. 415. Dub. 2. An peccet recitans submissè, quæ altè dicenda sunt. 416. An sit mortale altè dicere, quæ submissè sunt recitanda. 417. An et quandò liceat mutare Missam. 418. Quibus diebus prohibeantur Missæ votivæ. 419. Quibus verò permittantur. Et an tunc pro arbitrio passim dici possint. 420. Qu. I. An sit mortale dicere Missam votivam diebus vetitis. 421. Qu. II. Ob quas causas dictis diebus possint dici Missæ votivæ. 1. Ob necessitatem publicam. 2. Si in illa Ecclesia celebretur festum duplex. 3. Si exponatur SS. Sacramentum. 4. Si præsens sit cadaver, vel dicenda sit Missa anniversaria. 422. Qu. III. An obligatus dicere Missam votivam satisfaciat, si dicat diei propriam. 423. Qu. IV. Quænam sint advertenda circà modum dicendi Missas votivas. Et 1. De numero Orationum. 2. De Missis habentibus introitum particularem, etc. 3 de Missis Beatorum concessis alicui Ordini, vel loco. 4. De Mis-

Digitized by Google

sa SS. Trinitatis, Angelorum, Spiritûs Sancti, B. V. Mariæ, et de Requiem. 424. Afferuntur aliqua Decreta magis notabilia circà Missarum celebrationem. Quæritur hîc obiter, quanam ex causa liceat exponere SS. Sacramentum. v. Refert. Deindè quæritur, quibus in Ecclesiis possit asservari Sacramentum Eucharistiæ. ibid. v. Hîc ultimo loco.

TRACTATUS IV.

DE SACRAMENTO PŒNITENTIÆ.

CAPUT I.

DE ESSENTIA HUJUS SACRAMENTI.

DUBIUM I.

Quæ sit ejus materia, et forma? pag. 311.

425. De materia, et forma hujus Sacramenti. Vide quæ de his habentur apud Busemb. 426. Monitum ad Confessarios. 427. De *materia* remota. Dub. 1. An mortalia commissa in susceptione Baptismi sint materia hujus Sacramenti. Dub. 2. An peccata aliàs confessa sint materia sufficiens hujus Sacramenti. 428. De *forma*. Qu. I. An forma hujus Sacramenti consistat in verbis, et possit proferri in absentem. 429. Et quænam præsentia moralis pœnitentis requiratur. 430. Qu. II. quænam forma in hoc Sacramento sit proferenda. Dub. 1. In quibus verbis consistat essentia formæ. Et an necessarium sit verbum *te*. Dub. 2. An verba, *à peccatis tuis*. Dub. 3. An verba, *in nomine Patris etc.* Et an preces adjunctæ. Dub. 4. An per verba *te absolvo*, possit Sacerdos absolvere simùl à peccatis, et à censuris. 431. Qu. III. An possit validè, et licitè dari absolutio sub conditione. 432. Causæ justæ absolvendi sub conditione.

DUBIUM II.

Quæ contritio requiratur? pag. 325.

433. Vide quæ habentur apud Busemb. de dolore, et proposito.

§. I.

De quæstionibus ad Dolorem pertinentibus? pag. 325.

434. Quid sit Pœnitentia ùt virtus, et quid ùt Sacramentum? 435. Qu. I. An contritio consistat in dolore, vel in detestatione. 436. Qu. II. Ex quo motivo elicienda sit contritio. 437. Qu. III. Quandò obliget præceptum contritionis. Dub. 1. An obliget extrà periculum mortis. Et an ejus dilatio sit speciale peccatum. Dub. 2. An, qui in articulo mortis confessus sit cum attritione, teneatur deindè elicere contritionem. Dub.

Digitized by Google

3. An præceptum contritionis obliget diebus festis. 438. Qu. IV. An ad justificationem requirantur singulæ contritiones ad singula peccata. 439. Qu. V. An in confessione requirantur explicitè actus fidei, et spei. 440. Qu. VI. An in Sacramento sufficiat attritio sine amore prædominante. 441. An quælibet contritio deleat peccatum extrà Sacramentum. 442. Et an peccatum possit consistere cum charitate prædominante, si sit remissa. Solvuntur objectiones, ubi probatur, amorem inchoatum includi in attritione. 443. Qu. VII. An sufficiat attritio metu pœnarum temporalium. 444. Qu. VIII. An Sacramentum Pœnitentiæ possit esse aliquandò validum et informe. 445. Qu. IX. An dolor debeat præcedere Confessionem. 446. Qu. X. Per quantùm temporis actus doloris moraliter perseveret. 447. Qu. XI. An pœnitens debeat elicere actum doloris cum intentione confitendi. 448. Qu. XII. An, qui confitetur peccatum oblitum statim post absolutionem, teneatur novum elicere dolorem. 449. Qu. XIII. Quomodò eliciendus sit dolor in Confessione venialium. Dub. 1. An sit mortale confiteri venialia sine ullo dolore. Dnb. 2. An in Confessione Venialium sufficiat dolere de uno peccato sine alio. An sufficiat dolere de frequentia venialium *ibid.*

§. II.

De quæstionibus pertinentibus ad propositum? pag. 364.

450. An sufficiat propositum virtuale sivè implicitum. 451. Qu. II. Quæ sint conditiones requisitæ ad verum propositum. Et sunt 1. Ut sit *firmum.* Quid, si pœnitens credat, certò se relapsurum. II. Ut sit *universale.* An requiratur universale propositum de mortalibus. III. Ut sit *efficax.*

452. Qu. III. Quomodò se gerere debeat Confessarius cum iis, qui sunt in occasione peccandi. Dub. 1. Quotuplex sit occasio, et quotuplex periculum peccandi. Et quæ occasio vitari debeat. 453. Dub. 2. An possit absolvi, qui non vult amovere probabilem peccandi occasionem. 454. Dub. 3. An, qui est in occasione proxima voluntaria, possit semel vel iterùm absolvi. 455. Dub. 4. An possint absolvi qui sunt in occasione proxima necessaria? præsertim causâ suæ artis vel officii. 456. Sententia tenenda circà absolutionem his differendam. 457. Dub. 5. An possit absolvi, qui in occasione necessaria, adhùc remediis adhibitis, eodem modo fuerit relapsus. 458. Annotatur doctrina S. Caroli Borromæi.

459. Qu. IV. Quomodò se gerere debeat Confessarius cum consuetudinariis ex intrinseca fragilitate. Et quomodò cum recidivis. An recidivus possit pluries absolvi sine signis extraordinariis. 460. Quæ sint signa extraordinaria. 461. Quæ

Digitized by Google

certitudo dispositionis pœnitentis sufficiat ad eum absolvendum. 462. An liceat differre absolutionem pœnitenti disposito sinè ejus consensu. 463. An expediat, vel ne, sæpiùs differre absolutionem. 464. Cur differenda sit absolutio iis, qui sunt in occasione extrinseca, et non recidivis ex fragilitate intrinseca.

DUBIUM III.

QUALIS CONFESSIO REQUIRATUR.

ARTICULUS I.

An debeat esse integra materialiter. pag. 397.

465. Quæ sit integritas materialis. 466. Quantùm extendatur numerus, dicendo, *plus minùs*. Et quomodò exquirendus numerus in consuetudinario. 467. An sint necessariò explicandæ circumstantiæ aggravantes. 468. Qu. I. Quot sententiæ sint in hac quæstione. An in furto explicanda sit quantitas. 469. Dub. 1. An incestus cum consanguineis differat specie ab incestu cum affinibus. 470. Dub. 2. An in peccato incestûs cum consanguineis explicandi sint gradus consanguinitatis. 471. Plura notanda circà examen conscientiæ, et integritatem Confessionis. 472. An peccata mortalia dubia necessariò sint confitenda. 473. Dub 1. An teneamur confiteri mortalia positivè dubia. 474. Dub. 2. An mortalia negativè dubia. 475. Quid, si quis sit scrupulosus, vel timoratæ conscientiæ. 476. Dub. 3. An teneatur quis confiteri aliquod mortale in dubio, an illud sit confessus. 477. Dub. 4. An, qui confessus est mortale uti dubium, teneatur id repetere, quandò certum agnoscit. 478. Quid, si pœnitens post Confessionem sciat, materiam sui peccati esse gravem, sed nullo modo id noverit tempore, quo peccatum commisit.

ARTICULUS II.

Quandò sufficiat Confessio integra formaliter. pag. 420.

479. Quæ sit integritas formalis. Et quis censeatur physicè impotens ad integritatem materialem. I. Mutus. An hic teneatur confiteri scripto, aut per signa. II. Surdus. III. Ignarus idiomatis. An hic teneatur confiteri per interpretem. IV. Moribundus. 480. An absolvendus moribundus qui dat signa doloris Sacerdoti præsenti, quin possit ullum peccatum explicare. 481. An absolvendus infirmus sensibus destitutus, qui per testimonium adstantium ostendit desiderium absolutionis. An tunc absolutio danda sit absolutè, vel conditionatè. 482. Quid, si nullum dederit signum pœnitentiæ. 483. Quid, si fuerit destitutus in actu peccati. 484. Quandò sufficiat integritas formalis ob periculum mortis. 485. An in pe-

Digitized by Google

riculo contagii possit Confessarius absolvere, audito uno peccato. 486. An tempore conflictûs, vel naufragii. 487. Quis censeatur moraliter impotens. Et quid, si peccatum non possit explicari sinè violatione sigilli. 488. Quinam igitùr excusentur ab integritate materiali. 489. An sit obligatio confitendi peccatum, si non possit dici sine infamatione complicis. 490. Ex quibus causis liceat manifestare complicem Confessario, qui eum noscit. 491. Bulla Bened. XIV. prohibens exequirere à pœnitente nomen complicis peccati. 492. Sententia auctoris, id nullo casu esse licitum.

ARTICULUS III.

Quæ sint reliquæ conditiones Confessionis. pag. 438.

493. Confessio debet esse vocalis. Quandò liceat, aut sit obligatio confitendi scripto. 494. Debet esse secreta. 495. Debet esse vera. 496. Quandò mendacium in Confessione sit veniale. 497. Quandò mortale.

ARTICULUS IV.

Quandò confessio sit invalida, et quomodò iteranda. pag. 442.

498. An valeat Confessio apud Confessarium excommunicatum. 499. An apud indoctum. An apud non audientem aliquod peccatum. 500. De judicio peccatorum efformando à Confessario. 501. Quandò sit invalida ex parte pœnitentis. 502. Quomodò iteranda Confessio invalida facta eidem Confessario. 503. Quid, si peccatum sit inculpabiliter omissum, an ob magnum concursum possit confessio dimidiari. 504. Quid de rusticis qui numquàm explicârunt species, neque numerum. 505. Non est obligatio repetendi Confessiones, nisi constet de ipsarum nullitate.

DUBIUM IV.

DE SATISFATIONE.

ARTICULUS I.

Quæ ejus necessitas, et quantitas. pag. 451.

506. Quomodò satisfactio sit necessaria. Et an sit venialis ejus omissio in culpis venialibus. 507. Quibus casibus possit imponi levis pœnitentia. Et an possit minui propter illud: *Quidquid boni feceris, etc.* 508. Quandò licitè imponatur pœnitentia minor justo. Quanta debeat esse juxtà Tridentinum. 509. An sit justa causa minuendi pœnitentiam prudens timor, ut pœnitens eam impleat. 510. Auctoritates circà hoc punctum. 511. An possit injungi pro pœnitentia ingressus Religionis, aut susceptio statûs conjugalis. 512. An et quandò possit vel debeat imponi pœnitentia publica. 513. Dub. 1.

Digitized by Google

An possit injungi opus aliàs debitum. Dub. 2. An pœnitentia mox antè imposita. 514. An possit imponi opus internum. An opus pro Defunctis. An cessatio ab aliquo bono opere. An pœnitentia possit imponi post absolutionem.

515. Sub qua obligatione pœnitens teneatur acceptare, et implere pœnitentiam. 516. Dub. 1. An pœnitens teneatur sub gravi acceptare, et implere pœnitentiam justam. Quid, si sit gravior justo. 517. Dub. 2. Quid, si sit imposita pro venialibus aut mortalibus confessis. 518. Dub. 3. An Confessarius pro culpis gravibus possit dare pœnitentiam gravem sub obligatione levi. 519. Dub. 4. An tempore Jubilæi, vel Indulgentiæ plenariæ Confessarius possit omittere impositionem pœnitentiæ. 520. Dub. 5. An si pœnitens oblitus sit pœnitentiæ, teneatur repetere Confessionem, ut eam recipiat. 521. Pœnitens implens pœnitentiam in mortali. Quæ dilatio sit mortalis in implenda pœnitentia. 522. Dub. 1. An existens in mortali possit satisfacere pœnitentiæ. 523. Dub. 2. An peccet satisfaciens in mortali. 524. An possit imponi pœnitentia sub conditione, si relabatur. 525. An, transacto tempore præscripto, desinat obligatio implendi pœnitentiam. 526. An pœnitentia possit impleri per alium. 527. An pœnitentia sit implenda antè Communionem.

528. Quis et quomodò possit commutare pœnitentiam. 529. Dub. 1. An pœnitens teneatur eo casu repetere Confessionem. Et quid, si pœnitentia fuerit imposita pro peccatis reservatis. Dub. 2. An Confessarius possit commutare pœnitentiam extrà Confessionem. 530. Annotantur principaliores Canones Pœnitentiales.

ARTICULUS II.

DE SATISFACTIONE PER INDULGENTIAS.

§. I.

Quid sit Indulgentia, et quid ad eam requiratur. p. 485.

531. Quid sit Indulgentia. 532. Quæ causa requiratur ad Indulgentiam lucrandum. 533. Quæ requirantur conditiones. 534. Vide resolutiones : et signanter ad n. 9. An omnia opera fieri debeant in gratia. Et n. 10. An requiratur status gratiæ ad lucrandum Indulgentiam pro Defunctis. Et num. 19. An peccatum veniale non remissum impediat quominùs lucretur quis Indulgentiam quòad alia remissa.

§. II.

Quotuplex Indulgentia, et quomodò differat à Jubilæo. p. 492.

535. Vide, quæ habentur apud Busemb. 536. Annotantur sancita à Bened. XIV. circà Jubilæum. 537. Qu. I. An ad

Digitized by Google

lucrandum Jubilæum omnia opera perfici debeant in una hebdomada. Qu. II. An per Confessionem invalidam in Jubilæo auferatur reservatio censurarum, et peccatorum. Qu. III. An peccet graviter qui absolutus à reservatis, posteà alia opera non implet. Quær. IV. An, qui confessus est in Jubilæo, et oblitus peccati reservati, possit deindè à quocumque absolvi. Et an obtinere commutationem votorum. Qu. V. An possit absolvi, qui commisit peccatum reservatum in confidentiam Jubilæi. Qu. VI. An possit dari absolutio antè satisfactionem partis, vel juramentum ejusdem. Qu. VIII. à quibus casibus, et censuris possit absolvi in Jubilæo. Dub. 1. An possint absolvi publicè excommunicati. Dub 2. An possit dispensari in irreguralitate. 538. Qu. VIII. Qui veniant nomine infirmorum, captivorum, et itinerantium. Qu. IX. An sufficiat ad Jubilæum lucrandum oratio mentalis: aut modica vocalis. Qu. X. An modica eleëmosyna. Qu. XI. An satisfaciat pro jejuniis injunctis implens jejunia aliàs debita.

CAPUT II.

DE MINISTRO SACRAMENTI PŒNITENTIÆ.

DUBIUM I.

Quis sit Minister. Tom. 6. pag. 3.

539. Confessarii indigent approbatione, et jurisdictione. 540. An in casu necessitatis sit obligatio confitendi laico, vel Clerico. An verò Clericus vel laicus, in articulo mortis, deficiente Sacerdote, possit absolvere à censuris. 541. Nullus autem Sacerdos validè absolvit, nisi sit approbatus, vel Parochus.

DUBIUM II.

Quid sit approbatio, et à quo petenda. pag. 5.

542. Quid est approbatio. 543. An liceat Sacerdoti simplici excipere Confessionem venialium. 544. An Parochus possit adsciscere cooperatorem alium Parochum. 545. Debet eligi approbatus, aut Parochus. An sufficiat approbatio sine examine, et sine judicio interno. 546. An sufficiat approbatio petita, et negata. 547. A quo Episcopo habenda sit approbatio. 548. Resolvitur quæstio ex Bulla Innoc. XII. 549. An Religiosi approbati in una Diœcesi possint audire Confessiones in alia. 550. Alia notanda apud Busemb. 551. An injusta revocatio approbationis sit invalida. 552. An Episcopus ex justa causa possit approbatos iterùm examinare, aut approbationem revocare, aut restringere.

553. Sancita à Bened. XIV. circà Confessionem complicis in peccato turpi. 554. Quid veniat nomine *peccati turpis.* 555. An absolutio complicis sit invalida quòad omnia peccata. 556. Qu. 1. An incurrat censuram Papalem, qui Confes-

Digitized by Google

sionem complicis tantùm audit, et eum non absolvit. Qu. 2. An Episcopus, vel ejus delegatus, facultate Tridentini in cap. Liceat, possit absolvere Confessarium, qui complici in peccato turpi absolutionem impertierit.

DUBIUM III.

Quid et quotuplex sit jurisdictio Confessarii, et undè eam habeat. pag. 18.

557. Quid sit Jurisdictio, et quis habeat ordinariam. 558. An habeat Vicarius Generalis, contradicente Episcopo. Et qui possint eam delegare. 559. An delegatio expiret morte delegantis.

560. An hæretici, et excommunicati vitandi validè absolvant in articulo mortis. 561. An omnes Sacerdotes possint absolvere tàm in articulo mortis, quàm in periculo. Et quale censeatur hujusmodi periculum. 562. An simplex Sacerdos possit absolvere, præsente approbato. 563. In quibus autem casibus possit licitè absolvere. Dub. I. An quivis Confessarius possit absolvere moribundum à reservatis, etiàm præsente Superiore. Dub. II. An in morte, ad absolvendum à reservatis Papæ, adeundus sit Episcopus. Dub. III. An teneatur moribundus petere absolutionem à Superiore, saltèm per litteras, aut nuncium. 564. An excommunicatus toleratus possit absolvere à venialibus. An Regulares possint absolvere sine approbatione Episcoporum. Et an omnes Sacerdotes ab Episcopo approbati possint Confessiones audire sine licentia Parochi.

565. Qui et quomodò Episcopi, et alii Prælati. Dub. 2. Quomodò Cardinales. Et an Parochi. 566. Quandò habens potestatem delegatam possit eam subdelegare. Et quid de delegato ad universitatem causarum. 567. An absolutus in morte à reservatis teneatur postèa se sistere Superiori. 568. Vide alia. 569. A quo possint absolvi scholares, milites, peregrini, etc. Capellani exercitûs nequeunt absolvere milites degentes in præsidiis. 570. An sufficiat facultas præsumpta excipiendi Confessiones. 571. Quandò liceat absolvere cum jurisdictione dubia, vel probabili. 572. Qu. I. An error communis det jurisdictionem. 573. Qu. II. An liceat ministrare Sacramentum cum jurisdictione tantùm probabili. 574. An sit obligatio confitendi Parocho. 575. An Regulares itinerantes possint confiteri cuicumque Sacerdoti. 576. An Moniales petentes extraordinarium, et non obtinentes, possint cuique confiteri. 577. Plura notanda de Confessariis Monialium, et Militum in Præsidiis.

Digitized by Google

DUBIUM IV.

Quid sit reservatio casuum, et quis habeat potestatem reservandi, et absolvendi ab iis. pag. 49.

578. Quid est reservatio. 579. Qu. I. An sit licita, et valida reservatio facta sine causa. 580. Qu. II. An ignorantes reservationem casuum Papalium ab ea excusentur. 581. Dub. 1. An excusentur ignorantes casus reservatos ab Episcopis. Dub. 2. Quid, si casibus Episcopalibus sit annexa excommunicatio. 582. Dub. 1. An possint reservari peccata venialia. Dub 2. An peccata merè interna. 583. An Regulares possint reservare casus, et quos. An novitii, et familiares sint exempti à casibus reservatis. 584. Vide, quæ sunt apud Busemb. 585. Quandò possit simplex Confessarius absolvere à reservatis. Dub. 1. An, si impedimentum sit perpetuum, possit directè absolvere. Dub. 2. An tunc pœnitens teneatur confiteri, ut possit communicare. (Remissivè ad n. 265 Qu. I dub. 3.) An tunc debeat manifestare etiàm non reservata. (Remissivè ad n. 265. Qu. II.) 586. Quid, si Superior neget facultatem absolvendi.

587. A quo possint absolvi peregrini. 588. Dub. 1. Quid, si peccatum est tantùm reservatum in loco cœnfessionis. 589. Dub. 2 Quid, si est tantùm reservatum in patria. Et quid, si quis discedat è patria in fraudem. Et quomodò intelligendum to, *in fraudem*. 590. Dub. 3. An peregrinus possit absolvi à censura reservata in patria 591. Dub. 4. An peccans in aliena Diœcesi, ubi casus est reservatus, incurrat reservationem. Et an excommunicationem annexam. 592. Dub. 5. An peccans in Monasterio exempto, vel in aliena Diœcesi, possit absolvi in patria à simplici Confessario. 693. Dub. 6. An Episcopi possint absolvere peregrinos à casibus Papalibus occultis, et cum eis dispensare in irregularitatibus. An eamdem facultatem habeant Vicarii Capitulares, et alii Prælati habentes jurisdictionem quasi Episcopalem. Not. 1. An Episcopi possint tollere reservationem extrà Sacramentum. Not. 2. Quid, si Episcopus inciderit in crimen reservatum. Not. 3. Quandò intelligatur crimen esse occultum. An autem Episcopus possit dispensare in votis cum peregrinis. Et irregularitatibus etc. cum impeditis. (*Remissivè.*) 594. Dub. 7. An facultas in cap. Liceat sit pro casibus tantùm antè Concilium reservatis. Dub. 8 An Episcopi possint absolvere à reservatis ab aliis Episcopis. Dub. 9. An Episcopi possint hanc facultatem generaliter committere. An possint absolvere à casibus Bullæ Cœnæ. Remissivè ad lib. 7. n. 82 et seq.

595. An Superior possit aliquandò absolvere à reservatis, et pro aliis mittere pœnitentem ad inferiorem. 596. An absolutus ab habente potestatem possit à quocumque accipere ab-

Digitized by Google

solutionem de reservatis. Qu. I. An si pœnitens confiteatur bona fide, vel obliviscatur reservati, validè, et licitè absolvatur à simplici Confessario. 597. Qu. II. An confessus Superiori, et oblitus reservati possit à quocumque absolvi. 598. Qu. III. An per confessionem inculpabiliter invalidam tollatur reservatio. Qu. IV. Quid, si confessio fuerit sacrilega.

599. Qui possint absolvere à reservatis. An Pœnitentiarii. An Mendicantes possint absolvere à casibus Episcopis, vel ab Episcopis reservatis. (Sed vide dicenda l. 7 n. 99). 600. Qu. I. Utrùm in dubio, an pœnitens incurrerit casum reservatum, possit à quocumque absolvi. Qu. II. Quid, si posteà pœnitens cognoscat peccatum ùt certum. 601. Qu. III. An, qui peccavit in confidentiam licentiæ. Qu. IV. An licentia valeat pro peccatis etiàm post illam commissis. 602. Qu. V. An Moniales subjaceant reservationi factæ ab Episcopo. Qu. VI. An subjaceant Moniales exemptæ. Qu. VII. An Episcopus quòad clausuram possit casus Monialium reservare.

DUBIUM V.

Quid sit Officium, et obligatio Confessarii. pag. 87.

603. Quid sit Officium Confessarii. Quandò autem possit aut debeat Confessarius differre absolutionem. (Remissive ad n. 462 et seq). 604. Qu. I. An possit Confessarius negare absolutionem ei, qui adhæret sententiæ probabili. Quid, si adhæreat sententiæ falsæ, sed probabili putatæ. 605. Qu. II. An expediat Confessario uti sententiis rigidioribus, vel benignioribus. 606. Quos Confessarius possit vel nequeat absolvere.

607. Quomodò Confessarius teneatur rudiores interrogare. 608. Quomodò eos instruere, et disponere, quantùm potest. Monitum ad Confessarios.

609. Quomodo debeat eos monere de suis obligationibus. 610. Quid, si prævidet monitionem non profuturam. 611. Inf. I. Quid, si advertat pœnitentem invalidè contraxisse Matrimonium cum bona fide. 612. Quid, si Matrimonium sit contrahendum. 613. Quid, si accedant sponsi, cum omnia sunt parata. 614. Inf. II. An debeat semper monere de restitutione facienda. Inf. III. Qnid, si timentur scandala aliorum. 615 Excip. 1. Quandò damnum est contra bonum commune. 616 Excip. 2. Quandò pœnitens interrogat. Excip. 3. Quandò brevi speratur fructus. Utrùm autem in dubio de fructu et nocumento fieri debeat monitio.

617. Confessarius ministrans debet esse in gratia. Quomodò autem peccet, qui plures præbet absolutiones in mortali successivè. (Remissivè ad lib. 5. n. 60.) 618. Quid si, in mortali tantùm audiat Confessionem. (Remissivè ad hunc lib. 6.

Digitized by Google

num. 56.) Et quid si urgeat necessitas absolvendi. (Remiss. ad num. 33 ibid.)

619. Quomodò teneatur Confessarius reparare defectus à seipso commissos. 620. Dub. I. Ad quid tenetur, si erravit circà valorem Sacramenti 621. Dub. II. Ad quid si deobligavit à restitutione facienda. Et an teneatur ad restitutionem, si cognitò errore, non moneat. Quid si culpabiliter deobligavit, cum pœnitens erat dispositus, et posteà pœnitens renuat parère monitioni. Quid, si tantùm omittat monere. 622. Dub. IV. An possit monere pœnitentem de his defectibus, sinè ejus licentia, extrà Confessionem.

623. Quæ et quanta sit obligatio Confessarii audiendi pœnitentes. 624. An Confessarius non Parochus teneatur cum periculo vitæ absolvere peccatorem moribundum. 625. An tutus sit in conscientia Sacerdos simplex, qui renuit munus Confessarii exercere, si populus sit in gravi necessitate spirituali.

DUBIUM VI.

Quæ scientia, et prudentia requiratur in Confessario. p. 126.

626. De obligatione intelligendi peccata pœnitentis. 627. De scientia Confessarii ad debitum judicium formandum de peccatis. 628. Quandò excusetur Confessarius minùs idoneus. An Regulares teneantur intervenire Congregationibus casuum conscientiæ. ibid. v. Nota.

629. De prudentia Confessarii circà interrogationes; et de obligatione interrogandi quòad peccata omissa. 630. Quid, si ei constet peccatum, quod pœnitens negat. Et quid si illud sciat ex Confessione complicis. 631. Hæc diligentiùs discutiuntur. 632. De interrogationibus in materia castitatis.

CAPUT III.

DE ADJUNCTIS PŒNITENTIÆ.

DUBIUM I.

Quid sit sigillum Confessionis, et qui ad illud teneantur. p. 133.

633. An liceat in materia sigilli uti opinione probabili. 634. Quomodò servari debeat sigillum. 635. Quot peccata committat qui sigillum violat. 636. Non est obligatio sigilli ex Confessione ficta, neque ex secreto commisso extrà Confessionem. 637. I Quid si pœnitens discesserit indispositus. II. Quid in dubio, an dixerit aliquid intrà vel in ordine ad Confessionem. 638. In quibus casibus non frangatur sigillum. 639. An Confessarius possit et teneatur dare pœnitenti non absoluto schedulam Confessionis factæ, vel absolutionis acceptæ.

Digitized by Google

640. Quæ cadant sub sigillo. Cadunt I. Peccata pœnitentis etiàm venialia. II. Peccata complicis. Dub. 1. An liceat interrogare de complice. (Remissivè ad n. 491). 641. Dub. 1. An liceat monere complicem ex licentia pœnitentis. Dub. 2. Quomodò cadat sub sigillo etiàm objectum peccati. III. Cadit pœnitentia imposita. IV. Cadunt peccatorum circumstantiæ. An cadant virtutes et revelationes. 642. An defectus naturales pœnitentis. 643. Quid si tales defectus per se pateant, nempè si pœnitens sit blæsus, surdus? etc. 644. Quid si sit scrupulosus. Et quid si Confessarius advertat intrà Confessionem pœnitentem esse surdum.

645. Qui teneantur ad sigillum. Tenetur I. Confessarius. 646. Quomodò debeat Confessarius respondere, si interrogetur, an audierit aliquod peccatum, vel an absolverit. 647. II. Superior requisitus pro licentia peccati reservati. III. Interpres. IV. Qui audit Confessionem furtivè, aut casu, vel ex necessitate, puta in naufragio, etc. V. Is, cui sacrilegè revelatum est peccatum. VI. Confessarius fictus. VII. Doctor consultus. VIII. Scriptor Confessionis. IX. Confessionem scriptam legens. X. Juxtà aliquos etiàm pœnitens, sed hoc improbabiliter. 648. Fusiùs discutitur quæstio I. An Doctor consultus à Confessario de licentia pœnitentis teneatur ad sigillum. 649. Qu. II. An teneatur is, quem consulit pœnitens pro Confessione facienda. 650. Qu. III. An qui legit Confessionem alterius scriptam.

651. Quomodò debeat esse licentia data à pœnitente ad loquendum. Debet esse I. Expressa. II. Libera. III. Non revocata. IV. Sufficit autem, si detur voce. V. Vel si detur facto, scilicet si pœnitens incipiat loqui.

652. An Confessarius possit loqui de peccatis cum pœnitente statim post absolutionem. An possit monere pœnitentem de errore in Confessione commisso. (Remissivè ad n. 622.) 653. An possit loqui intrà Confessionem de auditis in alia. 654. An frangat sigillum Confessarius dicendo, audisse se in aliquo loco tale peccatum. Dub. 1. An violet sigillum manifestans peccata alicujus loci. Dub. 2. Quid, si dicat, Religiosum alicujus Conventûs, vel Ordinis commisisse tale peccatum.

655. An liceat uti notitiâ Confessionis ad externam gubernationem. Vid. quæ sunt ap. Busemb. 656. Dub. I. An Confessarius, ob peccatum subditi auditum, possit eum amovere ab officio. 657. Dub. II. An possit negare suffragium ei, quem ex Confessione noverit indignum. Et an ad hoc possit uti aliquo prætextu. An Confessarius possit uti notitiâ Confessionis ad custodiendas res suas, aut ad diligentiùs invigi-

Digitized by Google

landum, aut ad alia. 658. Dub. III. An possit negare Communionem, aut Ordinem, aut assistentiam in Matrimonio pœnitenti sinè absolutione dimisso. 659. Dub. IV. An possit uti notitiâ Confessionis ad cavendum ab insidiis sibi paratis. An possit se celare à pœnitente, quem per Confessionem aliàs noverit in plura crimina solere prolabi, etsi alii celationem non advertant. Et an possit aufugere à pœnitente indisposito, qui eum minis exterret, si non absolvat. 660. Dub. V. An possit celebrare in Ecclesia, quam ex Confessione noverit pollutam. Dub. VI. An tenearis pergere ad confitendum ei, quem sciveris ex Confessione non esse Confessarium. 661. I. Expedit Confessario in hac materia esse quàm maximè cautum. II. Non tenetur autem cavere quascumque leves suspiciones alio um.

DUBIUM II.

Quale sit præceptum, et quæ obligatio Confessionis. p. 170.

662. Quos, et quandò obliget hoc præceptum. Et quomodo computetur tempus annuæ Confessionis. 663. An præceptum divinum Confessionis obliget extrà articulum mortis. 664. Quomodò obliget juramentum Medicorum non visitandi infirmos non confessos. (Vide etiàm lib. 3 n. 182). 665. Qui teneantur ad præceptum Confessionis. 666. An impuberes. An isti possint absolvi, si dubitetur de usu rationis (Remissivè ad n. 432). 667. An obligetur ad Confessionem annualem habens sola venialia. 668. An, qui non satisfecit præcepto, teneatur ad illud quàmprimum. 669. Et an per Confessionem, quæ fit anno sequenti, satisfiat præcepto etiàm antecedentis. 670. An in Paschate sit obligatio confitendi proprio Parocho. 671. An teneatur quis aliquandò confiteri antè finem anni. 672. An satisfiat præcepto per Confessionem invalidam. 673. Qui ab hoc præcepto excusentur. 674. Pœnæ in transgredientes hoc præceptum.

APPENDIX

De Confessariis sollicitantibus. pag. 179.

§ I.

Perpenduntur clausulæ in præfata Bulla Gregorii XV. appositæ. pag. 180.

676. De clausula I. *In actu sacramentalis Confessionis.* 677. De clausula II. *Antè vel pòst immediatè.* 678. De clausula. III. *Occasione, vel prætextu Confessionis:* quid importet to, *occasione Confessionis.* Dub. 1. An denunciandus, qui sollicitat mulierem rogantem, ut cras eam audiat. Dub. 2. An qui, auditâ fragilitate mulieris, postèà domi eam sollicitat.

Digitized by Google

679. Quid importet to, *prætextu Confessionis*. Et quid, si ex condicto mulier, fingens se ægrotam, advocet Confessarium ad peccandum. 680. De Clausula IV. *In Confessionario aut in loco quocumque..... simulantes ibidem Confessiones audire.* Quid importet illud *simulantes*. Et quid si Confessarius sollicitet in Confessionario, sinè simulatione tamen Confessionis.

§. II.

Quinam sollicitantes debeant denunciari. pag. 187.

681. Qu. I. An denunciandus Confessarius consentiens mulieri sollicitanti. 682. Qu. II. An Confessarius, qui sollicitatus ad copulam, divertit ad tactus. 683. Qu. III. An Confessarius sollicitans ad actus venialiter tantùm inhonestos. 684. Qu. IV. An sollicitans ad peccata non turpia. 685. Qu. V. An denunciandi Episcopi sollicitantes. 686. Qu. VI. An denunciandus Confessarius sollicitans, si fuerit emendatus. 687. Qu. VII. An, qui de sollicitatione jam convictus est, et punitus. Qu. VIII. An, qui consentit mulieri sollicitanti, ne ab ea accusetur. Qu. IX. An simulans Confessionem ex condicto, ad tractanda inhonesta. 688. Qu. X. An denunciandus laicus, vel Clericus sollicitans in Confessione, simulando se Confessarium. Et quid, si sit Sacerdos, sed careat jurisdictione. 689. Qu. XI. An denunciari debeat pœnitens sollicitans Confessarium. 690. Qu. XII. An denunciandus interpres sollicitans pœnitentem. 691. Qu. XIII. An Confessarius sollicitans mulierem, ut inducat aliam ad secum peccandum; vel ut ipsa peccet cum alio. 692. Qu. XIV. An Confessarius sollicitans, postquàm decesserit.

§. III.

Quinam teneantur denunciare. pag. 198.

693. An possit absolvi mulier sollicitata, antequàm denunciet, et an facta denunciatione, possit quivis Confessarius absolvere ab excommunicatione contracta ob denunciationem neglectam. 694. An semper Confessarius teneatur monere de obligatione denunciandi. 695. Q. I. An teneatur denunciare, qui non potest probare denunciationem. 696. Q. II. An sit obligatio denunciandi, si crimen sit occultum. 697. Qu. III. An, si sollicitatio fuerit habita à longo tempore. 698. Qu. IV. An teneatur ad denunciandum, qui scit sollicitationem sub secreto. 699. Qu. V. An sit obligatio denunciandi per Epistolam, vel internuncium. Et an Confessarius teneatur aliquandò denunciationem excipere, vel deferre. 700. Qu. VI. An teneatur denunciare mulier sollicitationi consentiens. 701.

Digitized by Google

Qu. VII. An sit obligatio denunciandi, si speretur sollicitans per correptionem emendandus.

§. IV.

De sollicitationibus dubiis. pag. 206.

702. Qu. I. An denunciandus sit Confessarius in dubio, an verè sollicitaverit. Quid, si accedant vehementia indicia de sollicitatione. 703. Qu. II. An denunciandus Confessarius qui laudat mulierem de pulchritudine. Vel qui dat ei magnum donum. 704. Expenduntur varii casus peculiares sollicitationis.

705. De pœnis sollicitantium, et signantur de pœna inhabilitationis ad celebrandum; et an hæc incurratur antè sententiam. Et an ab illa excusentur ignorantes Et an Episcopi possint in ea dispensare.

TRACTATUS V.

DE EXTREMA-UNCTIONE ET ORDINE.

CAPUT I.

Quid sit Extrema-Unctio, et quæ circà eam observanda. pag. 211.

706. Quid est hoc Sacramentum. Et an à Christo institutum. 707. Qu. I. An per quamlibet unctionem partialis gratia conferatur. Qu. II. An conferatur gratia, recedente obice.

708. De *materia remota* hujus Sacramenti. An præceptum quotannis renovandi oleum obliget sub gravi. Et an possit addi oleo benedicto aliud non benedictum. 709. An oleum debeat esse olivarum, et an benedictum. Dub. 1. An benedictio requiratur de necessitate Sacramenti. Dub. 2. An debeat esse benedictum præcisè in ordine ad Extremam-Unctionem. Dub. 3. An hæc benedictio possit à Papa committi simplici Sacerdoti. Dub. 4. An sufficiat ungere unâ guttâ olei.

710. De *materia proxima.* An unctio quinque sensuum sit de necessitate Sacramenti. An sit necessaria unctio gemina oculorum, etc. et an unctio renum, ac pedum. An ordo unctionum sit de necessitate. Et quæ spectent ad essentiam hujus Sacramenti. 711. *De forma.* Dub. 1. An forma omninò debeat esse *deprecativa.* Dub. 2. An sint de essentia verba, *Per suam piissimam misericordiam* Dub. 3. An valeat forma dicendo: *Ungo te, etc.*

712. Quibus ministranda est Extrema-Unctio. 713. Dub. 1. An validè conferatur sano. Dub. 2. An infirmo quocumque morbo laboranti. Dub. 3. An mulieri laboranti in partu. 714. Dub. 4. An licitè ministretur in solo periculo putato.

Digitized by Google

Advert. 1. Non esse expectandam extremam partem vitæ. Advert. 2. Non licitè ministrari, nisi immineat periculum proximæ mortis. Quid in dubio, an instet mortis periculum. 715. Dub. 5. An hoc Sacramentum possit iterari in eadem infirmitate. 716. Quæ dispositio requiratur in suscipiente. Et an Extrema-Unctio sit danda post Viaticum. 717. An sit ministranda pueris. 718. Dub. 1. An infantes sint capaces hujus Sacramenti. 719. Dub. 2. An danda pueris de quorum usu rationis dubitatur. 720. Dub. 3. An possit dari puero doli capaci, sed non adhùc Communioni apto. 721. Dub. 4. An possit dari adulto infirmo statim post Baptismum.

722. *De Ministro* hujus Sacramenti. An quivis Sacerdos possit illud dare ex consensu Parochi præsumpto. Quid sancitum sit de Regularibus. 723. Quid, si pastor absit, vel nolit dare. Et quid, si sit excommunicatus, aut suspensus. 724. An liceat dare hoc Sacramentum sine Ministro. Et an possit unus unam, alius aliam partem inungere. An solus Sacerdos possit illud ministrare. Quid, si ministrans inter unctiones deficiat. 725. An Sacerdos incurrat irregularitatem, si æger decedat, dum eum revolvit, etc.

726. *De administratione* hujus Sacramenti. An liceat aliquandò ministrare sine vestibus sacris. 727. Quale peccatum sit omittere orationes, vel alias preces. 728. Quale, deferre oleum sine lumine. Et quale, omittere signum crucis. Et an liceat Sacerdoti deferre oleum unà cum Viatico. 729. An teneatur Pastor dare hoc Sacramentum petentibus, et an cum periculo vitæ. An teneantur dare alii Sacerdotes. 730. An liceat Parocho oleum retinere domi.

731. *De effectibus* hujus Sacramenti. An per Extremam-Unctionem remittantur mortalia per se. Et an principalis ejus effectus sit remissio peccatorum, vel remissio reliquiarum peccati.

732. *De subjecto* hujus Sacramenti. An sint capaces amentes. An ebrii. An impœnitentes, excommunicati, et vulnerati in rixa. An phrenesi laborantes. An muti, surdi, et cæci à nativitate. 733. An peccet graviter, qui negligit hoc Sacramentum suscipere.

CAPUT II.

DE SACRAMENTO ORDINIS.

DUBIUM I.

Quid sit Ordo, quotuplex, et quæ ejus materia p. 243.

734. Quid sit Sacramentum Ordinis, et quot sint Ordines. Et an prima Tonsura sit Ordo. 735. Quid sit Ordinatio, et quid Ordo. Et quinam sint effectus Ordinis. Definitio

Digitized by Google

cujusvis Ordinis. 736. An singuli septem Ordines sint Sacramenta 737. Sententia auctoris. 738. An Episcopatus sit Ordo distinctus à Sacerdotio.

739. Quæ sit materia *remota*, et quæ *proxima* hujus Sacramenti. 740 Dub. 1. An materia, et forma Ordinis sint à Christo in specie determinatæ? Remissivè ad num. 12 de Sacram.) 741. Dub. 2 An validè ordinetur Latinus per materiam Græcis assignatam. 742. Dub. 3. An requiratur contactus instrumentorum. 743. Dub. 4. An contactus physicus. 744. An ab eodem Episcopo debeat dici forma, et tradi materia. Et an ab eodem, qui confert Ordines, debeat Missa celebrari 745. De materia cujusque Ordinis. An materia Acolythatûs sit traditio urceolorum, vel candelabri. 746. Qu. I. Quæ sit materia, et forma Subdiaconatûs. Dub. 1. An sit calix cum patena, vel liber Epistolarum. 747. Dub. 2. An calix, et patena debeant esse consecrata. Et an peccet graviter Subdiaconus, ministrando in mortali (Remissivè ad num. 38.) 748. Qu. II. Quæ sit materia, et forma diaconatûs 749. Qu. III. Quæ sit materia, et forma Presbyteratûs. 750. Dub. 1. An requiratur ad valorem traditio utriusque speciei, nempè vini, et hostiæ. 751. Dub. 2. An validè ordinetur, qui tangit hostiam, et non patenam. 752. Dub. 3. An qui tangit calicem, et patenam, sed non hostiam. 753. Dub. 4. An qui tangit solum calicem, sed non patenam.

754. Clericus exercens munus Ordinis majoris, quem non habet incurrit irregularitatem. Quid, si sit laicus (Remissivè ad num. 116.) 755. De Ordinatione Episcoporum Et an ad valorem requiratur trium Episcoporum assistentia. 756. An Episcopus possit conferre primam Tonsuram extrà suam Diœcesim. 757. Quid agendum in dubio, an Ordo sit collatus. 758. Quomodò supplendi sunt defectus in Ordinatione commissi 759. Et an supplendi tempore statuto ad Ordinationes. 760. Quinam Episcopus possit ordinare. Vide etiàm infrà à n. 769.

761. Quis sit Minister Ordinis. 762. Qu. 1. An possit esse Minister quivis Sacerdos ex concessione Papæ. An etiàm ad conferendum Presbyteratum. Et an ad conferendum Diaconatum, et Subdiaconatum. 763. Qu. 2. An Abbates possint conferre Tonsuram, et Ordines minores, aut Litteras dimissorias concedere subditis suis non Religiosis. 764. Dub. 1. An possint Ordines conferre suis novitiis. 765. Et an novitii debeant ordinari ab Episcopo loci novitiatûs, etc. 766. Dub. 2. An Abbates ordinantes non subditos, validè ordinent. 767. An conferens Ordines Minores in mortali graviter peccet

768. A quo Episcopo ordinari debeant Regulares 769.

Digitized by Google

Ordinatio sæcularium fieri debet à proprio Episcopo, aliàs etc. 770. Plura notanda ex Bulla *Speculatores*. 771. Quid, si quis in una Diœcesi habeat originem, in alia domicilium, et in alia Beneficium. 772. Quid, si quis casu alicubi nascatur. 773. Quid, si quis habeat diversa domicilia. 774. Quandò quis possit ordinari ab Episcopo Beneficii. 775. Dub. 1. An Episcopus Beneficii possit dispensare in interstitiis. 776. Dub. 2. An licitè Episcopus ordinet eum, cui confert Beneficium, ut possit eum ordinare. 777. Quid, si quis in diversis Diœcesibus Beneficia habeat. Et, an studiosi contrahant domicilium. 778. Quid requiratur, ut quis ordinetur ratione domicilii. 779. An Barones, eorumque filii gaudeant domicilio feudorum. An Officiales domicilio loci, ubi degunt. 780. Quomodò possit quis ordinari ratione *familiaritatis*. Et an hoc titulo possint ordinari famuli famulorum.

DUBIUM II.

Quæ requirantur in Ordinando. pag. 282.

781. Quinam validè aut invalidè ordinentur. 782. An validè ordinentur infantes.

783. Quæ requirantur, ut quis licitè ordinetur, ap. Bus. 784. I. Ut sit viator, non neophytus, non infamis, hermaphroditus, irregularis, etc. An autem remaneant ordinati irregulares, etc. quos Episcopus protestatur, se non intendere ordinare. vers. Quær. 785. II. Animus clericandi. Dub. 1. An peccet suscipiens Ordinem, nolens ascendere ad superiorem. Dub. 2. An peccet Clericus in minoribus, si uxorem ducat. Dub. 3. An peccet suscipiens Tonsuram ad effugiendum forum. 786. III. Ut sit confirmatus. 787. IV. Ut habeat Litteras dimissorias. Not. 1. Episcopi regulariter tenentur per seipsos ordinare. Not. 2 Licentia data non expirat morte concedentis. Not. 3. Episcopus confirmatus potest dimissorias concedere, non verò suspensus, etc. Not 4. Potest Episcopus eas dare etiàm in aliena Diœcesi existens. Not. 5. Non potest verò Vicarius Generalis. 788. Not. 6. Quid de Capitulo, Sede vacante. Not. 7. Quid de Abbatibus. Not. 8. A quibus debeant habere dimissorias Regulares. Not. 9. Quid, si Papa det licentiam cum clausula, ut quis ordinetur *à suo Ordinario tantùm*. Not. 10. Potest Episcopus ordinare habentem dimissorias. Not. 11. An Ordinatio debeat fieri à certo Episcopo designato. Not. 12. Sufficit licentia oretenùs. 789. Dub. 1. An Episcopus possit ordinare alienum sub spe ratihabitionis. Dub. 2. An Episcopus ordinans possit dispensare cum alieno super irregularitate, etc. 790. V. Examen de scientia, juxtà qualitatem Ordinis suscipiendi. 791. Qu. 1.

Digitized by Google

Quæ debeat scire Sacerdos, præsertim circà Sacramentum Pœnitentiæ. Qu. 2. An illiterati sint irregulares. Qu. 3. An in Regularibus minor scientia requiratur. 792. Quid ultrà notandum circà examen. VI. Titulus sustentationis, de quo infrà ex n. 813. 793. VII. Ut Ordines gradatim suscipiantur. 794. VIII. Ut Ordines suscipiantur tempore debito. Utrùm in festis liceat ordinare in minoribus plusquàm duos. 795. IX. Ut serventur interstitia. 796. An qui eâdem die suscipit duos Ordines sacros incurrat suspensionem. Quid si in Sabbato suscipit unum, alium in Dominica. Dub. 1. An hæc suspensio sit latæ sententiæ. Dub. 2. An incurrat suspensionem, qui suscipit duos Ordines sacros, non servatis interstitiis. 797. An liceat eâdem die suscipere quatuor Ordines minores cum Subdiaconatu. Dub. 1. An excuset consuetudo contraria. Dub. 2. An taliter ordinatus incurrat suspensionem. Dub. 3. An Regulares possint ordinari extrà tempora. Dub. 4. An ipsi tunc possint ordinari quovis festo duplici. Quid de initiandis tribus diebus festivis. 798. X. Ut servetur locus debitus, et existentia Episcopi in propria Diœcesi. 799. XI. Ætas debita; aliàs incurritur suspensio. Dub. 1. An eam incurrat, qui ordinatur antè ætatem ex ignorantia crassa. Dub. 2. An malâ fide ordinatus antè ætatem, possit, eâ completâ, Ordinem exercere. Dub. 3. An incurrat irregularitatem suscipiens Sacerdotium antè ætatem. 800. Quomodò computanda ætas. Dub. 1. An possit ordinari manè, qui vesperè complet ætatem. Dub. 2. An computandus annus bissextilis. 801. XII. Exercitium ordinis suscepti. XIII. Sumptio Eucharistiæ. XIV. Probitas vitæ. 802. XV. Vocatio divina. Quæ sint ejus signa. 803. An peccet graviter, qui sine vocatione ordinatur. An peccet Episcopus hunc ordinans. 804. Hæc vocatio tantò magis requiritur ad Episcopatum, et Parochiam suscipiendam. 805. Quæ sint Officia ordinatorum.

§ I.

De obligatione cælibatûs. pag. 522.

806. Quomodò hæc obligatio probetur. 807. Qu. 1. An ipsa sit de jure divino. 808. Qu. 2. An sit ex præcepto Ecclesiæ, vel ex voto. 809. Dub. 1. An ignorans tale votum teneatur ad castitatem. Dub. 2. An, qui expressè nollet castitatem vovere. 810. Quid, si quis ordinatus sit antè usum rationis. Et quid, si antè pubertatem. 811. Quid, si ordinetur ob metum. 812. Qu. 3. Quomodò conjugatus, constante Matrimonio, possit in sacris ordinari. Dub. 1. An istius uxor teneatur Religionem profiteri. Dub. 2. An talis uxor possit nubere.

Digitized by Google

§ II.

De obligatione habendi titulum. pag. 329.

813. Pœna in contravenientes. 814. De titulo *Paupertatis.* 815. De titulo *Beneficii.* Not. 1. Juxtà cujus Diœcesis taxam desumenda sit sufficientia Beneficii. Not. 2. Quid, si defectus sit modicus. Not. 3. Quid veniat nomine Beneficii; an stipendia Missarum. 816. Et an suffic.at Beneficium de futuro. 817. De titulo *Patrimonii.* 818. Qu. I. An quis possit ordinari ad titulum suæ industriæ. 819. Qu. II. An pater teneatur assignare patrimonium filio volenti ordinari. 820. Qu. III. An incurrat suspensionem, qui ordinatur sine titulo. 821. Dub. 1. An, qui ordinatur cum patrimonio ficto. 822. Dub. 2. An, qui ordinatur, datâ fide de reddendo illud donanti. 823. Dub. 3. An, qui post Diaconatum illud donanti renunciat. 824. Dub. 4. An ordinatus possit patrimonio renunciare, si habeat aliundè sustentationem.

§ III.

De obligatione deferendi habitum, et Tonsuram. pag. 342.

825. Qu. I. An peccent graviter Clerici non deferentes habitum. 626. Qu. II. An non deferentes Tonsuram. 827. Quandò isti ob habitum, et Tonsuram dimissam amittant privilegium fori, et Canonis.

828. Ad quid teneantur Sacerdotes vi *obedientiæ*, quam promittunt Episcopo. An possint Religionem ingredi, Episcopo contradicente. 829. Quæ obligatio sit de Missis, et precibus quæ ab Episcopo imponuntur ordinatis. 830. De statutis in concordato nostri Regni.

TRACTATUS VI.

DE MATRIMONIO.

CAPUT I.

DE SPONSALIBUS.

DUBIUM I.

Quid sint Sponsalia. pag. 350.

831. Promissio sponsalitia, ut sit valida, debet esse *voluntaria* et *deliberata.* 832. An teneatur ad Matrimonium fictè promittens sponsalia alteri repromittenti. 833. Quid, si quis voluit promittere, sed non obligare. 834. Quandò obligentur pueri. 835. An sint valida sponsalia contracta per dolum. 836. Promissio debet esse *mutua.* Qu. I. An acceptans sponsalia intelligatur repromittere. 837. Qu. II. An quis possit se obligare ad nuptias vi gratuitæ promissionis, et an hæc obliget sub gravi. 838. Promissio debet esse *expressa signo.*

Digitized by Google

Quid, si parentes contrahant pro filiis tacentibus. 839. Dub. 1. Quid, si extranei. Dub. 2. An sufficiat, si parentes promittant pro filiis absentibus. 840. An sponsalia debeant fieri *inter habiles*. Quid, si verba vel signa sint dubia. 841. Verba de præsenti apta ad Matrimonium inter impuberes habent vim sponsalium. An idem valeat inter puberes in Matrimonio clandestinè contracto. 842. An sufficiat ad sponsalia, dicere: *Non ducam aliam, quàm te.* 843. An dicere: *Contraham, si Papa dispensaverit.* An sufficiat subharratio annuli, et missio munerum. Quid, si parentes annulum mittant. 844. Qu. I. An sponsalia contracta per metum gravem sint per se nulla. Qu. II. Quid, si per metum levem. Qu. III. An, qui contraxit ex metu levi, possit sponsalia rescindere.

DUBIUM II.

Quæ, et quanta sit obligatio sponsalium. pag. 364.

845. Sponsalia obligant sub gravi. An autem obligent ad statim ineundum Matrimonium. 846. An Judex possit, et debeat cogere nolentes ad Matrimonium. 847. An fornicatio sponsæ, vel sponsi cum alia sit specie diversa. Fictè promittens non tenetur ad nuptias, nisi copulam extorserit à virgine. (Vide etiàm dicta de Rest. l. 3 ex num. 642.) 848. Si quis cum duabus sponsalia contraxit, et cum secunda coïerit, quam ducere debeat. 849. De filiis nuptias contrahentibus insciis parentibus. An tales nuptiæ sint validæ. Qu. I. An et qualiter peccent filii nubentes parentibus insciis vel inconsultis. Quid, si sponsalia fuerint jurata. Quid si sponsus post illa virginem defloraverit. An Prælati teneantur has nuptias impedire. Ex quibus autem causis excusentur filii contrahentes sine consensu parentum. 850. Qu. II. An teneatur filius obedire patri præcipienti Matrimonium. 851. Qu. III. An notabilis disparitas conditionis aut statûs inter contrahentes irritet sponsalia. 852. Resiliens perdit arrhas, etc. Not. I. Quid, si mulier promittit aliquid viro, ut eam ducat, et quid è converso. 853. Not. II. De pœna apposita in resilientem. Qu. I. An liceat adjicere pœnam in resilientem injustè. Qu. II. An justè resiliens teneatur ad pœnam promissam cum juramento. Qu. III. An, solutâ pœnâ, teneatur recipiens eam restituere. Qu. IV. Quid, si relinquatur legatum puellæ, ut nubat cum aliquo, et illa cum alio nuptias contrahat. Qu. V. Quid, si legatum relinquatur, ut non nubat, et illa nubat. 854. An liceant tactus et oscula inter sponsos.

DUBIUM III.

Quomodò dissolvantur sponsalia? pag. 390.

855. Solvuntur sponsalia I. Per *Matrimonium* cum alia (Vide

Digitized by Google

etiàm de hoc num. 875.) II. Per *mutuum consensum* inter puberes. Quid, si sponsalia fuerint jurata. 856. Quomodò autem solvantur inter impuberes. Quid, si ipsi juramento promiserint nuptias. 857 III. Per *impedimentum dirimens* superveniens. Dub. 1. An tunc sponsalia dirimantur etiàm ex parte nocentis. 858. Dub. 2. An nocens teneatur petere dispensationem. 859. Dub. 3. An, contractis sponsalibus cum impedimento sub conditione dispensationis, eâ obtentâ, per se valeant. 860. IV. Per *crimen alterius*. 861. An solvantur sponsalia per fornicationem alterutrius sponsi. Dub. 1. Quid, si sponsa fuerit per vim oppressa. 862 Dub. 2. Quid, si uterque sponsus fornicetur. 863. V. Per *mutationem notabilem*, nempè 1. Si timeantur odia, etc. 2. Si superveniat defectus noxius. 3. Si Superveniat paupertas. 864. An liceat contrahere cum defectu occulto pernicioso. 865. An cum defectu non pernicioso. Et quid, si sponsa interrogetur, an sit virgo. 866. VI. Per *discessum alterius* in longinquum. Quid, si in propinquum, animo redeundi. 867. VII. Per *lapsum temporis præfixi*. Dub. 1. Quid, si dubium sit, an terminus fuerit assignatus ad finiendam obligationem. 868. Dub. 2. Quid, si alter fuerit justè impeditus. Dub 3. An, elapso termino, etiàm pars nocens liberetur. 869. VIII. Per *susceptionem Ordinis sacri*, *et ingressum in Religionem*. IX. Per *votum castitatis*. 870. Distinctiùs de his agitur, et I. *de Professione Religiosa*. Dub. An per ingressum in Religionem solvantur sponsalia antè professionem. Dub. 2. An, si sponsalia fuerint jurata, teneatur sponsus antè ingressum nuptias inire. 871. II. *de susceptione Ordinum*. Dub. 1. An peccet sponsus suscipiens Ordines sacros invitâ sponsâ. 872. Dub. 2. An per susceptionem Ordinum minorum solvantur sponsalia. 873. III *de voto* ingrediendi Religionem, suscipiendi Ordines sacros, aut servandæ castitatis. Dub. 1. An per votum castitatis, aut suscipiendi Ordines sacros, solvantur sponsalia etiàm ex parte voventis. 874. Dub. 2. Quid, si sponsus post votum copulam extorsit. 875. X. Rursùs agitur de solutione sponsalium per *Matrimonium validum* cum alia, et quæritur, an per illud solvantur sponsalia etiàm mortuo conjuge. 876. XI. An per *hæreditatem novam* supervenientem. Et quid, si offeratur conjugium notabiliter melius. 877. An dissensus parentum sit causa solvendi sponsalia. 878. Dub. 1. An ad solvenda sponsalia semper requiratur auctoritas Judicis. Dub. 2. Quæ probatio sufficiat in foro interno, et quæ in externo.

CAPUT II.

DE MATRIMONIO SECUNDÙM SE.

DUBIUM I.

Quid sit, quæ ejus Materia, Forma, et Minister. pag. 420.

879. Quid sit Matrimonium. Et in quo consistat ejus essen-

Digitized by Google

tia. 880. Quæ sit materia Sacramenti Matrimonii. 881. Ob quem finem liceat nubere. 882. Distinguuntur tres fines. Dub. 1. An liceat nubere principaliter in remedium concupiscentiæ. 883. Dub. 2. An ob fines extrinsecos. 884. Quomodò peccent contrahentes in mortali. 885. Quæ requirantur ad contrahendum Matrimonium per procuratorem. 886. Quid, si, qui dedit mandatum sine animo contrahendi, antequàm Matrimonium contrahatur, mandatum ratificaverit. 887. Qualis consensus sufficiat ad contrahendum. Quid, si quis fictè contrahit. An verba sint necessaria ad valorem. 888. An sint necessaria de præcepto. 889. An sufficiat ad contrahendum donatio annuli, vel traductio sponsæ. 890. An sufficiat consensus conditionatus. 891. Quid, si conditio sit necessaria, aut turpis, aut contra substantiam Matrimonii. 892. Quid, si apponatur conditio, *si Pater consenserit*. Dub. 1. Quid, si Pater taceat. 893. Dub. 2. Quid si Pater primò dissentit, et posteà consentit. 894. Dub. 3. Quid, si tempore conditionis Pater erat mortuus. 895. An, impletâ conditione, requiratur novus consensus. 896. In quo differat conditio à demonstratione, causâ, modo, et die. 897. DISSERTATIO de Ministro, et Forma Matrimonii. 898. Solvuntur objectiones. 899. Illationes ex nostra sententia.

DUBIUM II.

DE USU MATRIMONII.

ARTICULUS I.

An usus Matrimonii, sivè actus conjugalis sit licitus? p. 448.

900. Actus conjugalis illicitus est I. Si Matrimonium est dubium. 901. Qu. I. An liceat contrahere cum dubio de impedimento. 902. Qu. II. An cum opinione probabili de substantia impedimenti. Qu. III. An cum opinione probabili probabilitate facti. 903. Qu. IV. An in dubio de valore Matrimonii jam contracti liceat petere et reddere. Et signanter, an uxor non certa de morte primi viri teneatur reddere secundo. 904. Dub. 1. An, contracto Matrimonio bonâ fide, superveniente dubio, liceat petere post diligentiam. 905. Dub. 2. Quid si adsit opinio probabilis tantùm pro nullitate Matrimonii. 906. Dub. 3. An, nuptiis initis cum dubia fide, dubitans post diligentiam possit petere. 907. Dub. 4. An in dubio positivo judicandum sit in favorem Matrimonii contracti. 908. An conjux teneatur credere alteri asserenti, se fictè consensisse. Quid, si audiat impedimentum à testibus fide non dignis. Quid, si audiat ab uno fide digno. 909. III. Illicita est copula, si fiat cum periculo sanitatis. Dub. 1. An liceat petere, si alterutur conjugum laborat leprâ, morbo gallico, et simili. 910. An liceat petere post balnea, aut sectionem venæ, vel cum febri? vel an sta-

Digitized by Google

tim post prandium ? 911. Dub. 2. An tempore lactationis. 912. IV. Si fiat ob voluptatem. 913. V. Si fiat mente adulterâ. Quid, si conjux ad se excitandum delectetur de pulchritudine alterius personæ 914. Quid, si delectetur de copula aliena. 915. VI. Si fiat modo indebito. 916. Qu. I. An sit mortale inchoare copulam in vase præpostero. 917. Qu. II. An coire situ innaturali. 918. Qu. III. An cohibere seminationem post copulam inceptam. 919. An autem uxor, viro se retrahente post seminationem, possit ipsa statim tactibus se excitare ad seminandum. 920. VII. Si fiat loco indebito. (Remissivè ad l. 3. n. 458.) 921. VIII. Si fiat tempore indebito. 922. Qu. I. An liceat conjugi coire die Communionis. (Remiss. ad n. 273. et 274. l. VI.) 923. Qu. II. An diebus festivis. 924. Q. III. An tempore prægnationis. An autem, secluso periculo abortûs, sit venialis coitus cum prægnante. 925. Qu. IV. An liceat coire tempore menstrui. 926. Qu. V. An tempore purgationis post partum. 927. Licitus est autem usus Matr. I. Propter prolem. II. Ad vitandum incontinentiam. (Vide dict. num. 882. Dub. 1.) III. Propter alios fines honestos. (Vide dict. n. 883. Dub. 3.) 928. Qu. I. An aliquandò vir teneatur petere. 929. Qu. II. An aliquandò uxor. 930. Qu. III. An conjux prohibitus petere ob votum, vel affinitatem contractam, possit aliquandò petere. 931. Qu. IV. An liceat petere excommunicato, et an ab excommunicato. 932. An et quandò liceant tactus, aspectus, et verba turpia inter conjuges. 933. Qu. I. An sint mortales inter ipsos tactus et aspectus turpes, secluso periculo pollutionis. 934. Qu. II. Quid, si periculum pollutionis jam prævideatur. 935. Perpenduntur quidam tactus enormiter turpes. 936. Qu. III. An peccet graviter conjux turpiter seipsum tangens, altero absente. 937. Qu. IV. An, si morosè delectur de copula habita vel habenda ?

ARTICULUS II.

An, actus conjugalis sit præceptus et debitus. pag. 494.

938. Conjuges per se tenentur reddere, et quandoque etiàm petere. 939. Tenentur etiàm ad cohabitationem, nisi adsit justa causa excusans. Dub. 1. An possit vir expellere uxorem ob dotem non solutam. Dub. 2. An teneatur eam alere, non solutâ dote. Dub. 3. An, si ipsa adulterium commiserit. 940. De obligatione reddendi debitum. Qu. I. An sit mortale negare debitum semel vel bis. Quid, si alter remissè petat, vel si precibus cedat. Quid, si immoderatè petat, Quid, si alter differat reddere ad breve tempus. 941. Qu. II. An multiplicitas filiorum possit esse causa justa negandi debitum. 942. Peccat conjux reddens se impotentem. 943. Qu. I. An conjux teneatur reddere alteri illicitè petenti. 944. Dub. 1.

Digitized by Google

Quid, si culpa se tenet ex parte petentis, nempè si ille habeat votum castitatis, etc. 945. Dub. 2. Quid, si petens sit incestuosus. 946. Qu. II. An conjux teneatur reddere petenti cum sola culpa veniali. 947. Qu. III. An liceat reddere, vel petere à viro volente seminare extrà vas pòst copulam inceptam. 948. An conjux teneatur et possit reddere, si mutuo cum altero voverit castitatem. Quid si alter sit amens, vel ebrius. 949. Incestuosus, et vovens castitatem non potest petere, sed tenetur reddere. 950. Conjux non tenetur reddere cum gravi damno suo, vel prolis. An teneatur reddere alteri laboranti morbo contagioso. Quid, si damnum sit leve, et alter sit leprosus. Quid, si damnum sit grave. Et, an tunc possit reddere. Ex quibus causis possit conjux reddere cum gravi periculo salutis. 951. An conjux possit reddere cum periculo prolis. 952. An teneatur reddere uxor laborans febri, vel tempore menstrui, aut prægnationis, aut si alter petat modo innaturali. 953. Quid, si uxor experta sit in pariendo periculum mortis, vel filios se parere mortuos. 954. An aliquandò liceat impedire generationem. Quandò peccet uxor surgens, aut mingens statim post copulam. Dub. 1. An puella oppressa possit statim expellere semen. Dub. 2. An liceat copulari senibus, vel infirmis plerumque non valentibus seminare intrà vas.

DUBIUM III.

An, et quibus ex causis possit fieri divortium. pag. 515.

955. Fit divortium quòad *vinculum*. I. Si habentur sufficientia indicia de morte conjugis. II. Si alter convertatur ad fidem. III. Si fit Religiosus antè consummationem. IV. Si Papa dispenset in Matrimonio rato. 956. De indissolubilitate Matrimonii. 957. An, si infidelis nolit converti, liceat fideli transire ad alias nuptias. 958. Inter fideles Matrimonium ratum solvitur tantùm per professionem religiosam. 959. An solvatur etiàm per dispensationem Papæ. 960. Permittitur autem divortium quòad *torum*. I. ob adulterium conjugis. 961. Qu. I. An ad divortium sufficiat suspicio de adulterio. 962. Qu. II. An liceat facere divortium ob sodomiam, vel bestialitatem commissam à conjuge. Qu. III. An ob copulam sine seminatione. 963. Qu. IV. An vir, cognito adulterio uxoris, teneatur eam dimittere. 964. Qu. V. An uxor teneatur divertere à viro adultero. 965. Et an conjux innocens teneatur recipere alterum adulterum emendatum. 966. Qu. IV. In quibus casibus conjux nequeat divertere ab adultero. I. Casus, si uterque sit reus adulterii. II. Si conjux consentiat in adulterium alterius. III. Si adulterium accidat sine culpa. IV. Si injuria remittatur. 967. Dub. 1. An, facto divortio per sen-

Digitized by Google

tentiam judicis, possit conjux innocens adulterum ad se revocare. Dub. 2. Quid, si facto divortio, innocens etiàm adulteretur. 968. Dub. 3. An vir possit adulteram dimittere propriâ auctoritate. 969. Factâ juridicâ separatione, vir potest ingredi Religionem, aut fieri Sacerdos, invitâ adulterâ; adultera verò id non potest nisi de licentiâ alterius. 970. Permittitur II. divortium ob sævitiam alterius. 971. Qu. 1. An ob hanc causam possit conjux recedere propriâ auctoritate. Qu. 2. An possit fieri Religiosus, altero invito. Qu. 3. Qualis timor sufficiat ad faciendum divortium ob sævitiam. 972. Qu. 4. An sola verbera sint justa causa divortii. 973. Permittitur III. divortium conjugi, si alter trahat eum in peccatum. 974. Permittitur IV. imò aliquandò præcipitur divortium ob hæresim alterius. 975. Permittitur V. ob mutuum consensum. 976. Facto divortio, apud quem sint filii educandi. Et cujus conjugis expensis. 977. An uxor teneatur sequi virum quoad cohabitationem.

CAPUT III.

De Impedimentis Matrimonii. Tom. 7 pag. 3.

978. Impedimenta alia sunt impedientia, alia dirimentia. 979. An Ecclesia possit constituere impedimenta dirimentia. 980. Quis possit ea constituere. Dub. 1. An Episcopi. 981. Dub. 2. An impedimenta dirimentia apposita ab Ecclesia obligent infideles.

DUBIUM I.

Quæ sint impedimenta impedientia tantùm. pag. 4.

982. Quæ reddant Matrimonium illicitum. I. Ecclesiæ vetitum, scilicet prohibitio Episcopi, etc. 983. II. Tempus feriarum, quo prohibentur solemnitates, Benedictio, etc. 984. Dub. 1. An tunc liceat consummare. Dub. 2. An liceat consummare antè Benedictionem. 985. III. Catechismus. IV. Crimen, scilicet incestus, raptus, uxoricidium, etc. V. Sponsalia. 986. VI. Votum castitatis, aut Religionis. Dub. 1. An Episcopus possit dispensare in voto castitatis emisso post Matrimonium. 987. Dub. 2. An in voto emisso antè Matrimonium, ad debitum petendum. An id possint Mendicantes. Dub. 3. An aliquandò Episcopi, etiàm ad Matrimonium contrahendum. 988. Impedit etiàm Matrimonium I. Clandestinitas. II. Omissio Benedictionis. 989. III. Omissio denunciationum. 990. Dub. 1. An peccet graviter Parochus eas omittens, si aliundè sciat non esse impedimentum? Et quod dicitur de obligatione denunciationum antè Matrimonium, idem dicitur post illud. Quid si una tantùm denunciatio omittatur. 991. Dub. 2. An denunciationes faciendæ in Ec-

Digitized by Google

clesia, et in Missa. Dub. 3. In qua Parochia debeant fieri. 992. Dub. 4. Quibus diebus festivis. Et an aliquandò possint fieri diebus ferialibus. 993. Quandò sint repetendæ 994. De obligatione denunciandi impedimenta. 995. Dub. 1. An teneatur denunciare impedimentum qui illud probare nequit. 996. Dub. 2. An unus testis de impedimento impediat Matrimonium. 997. Requisita ut talis testis impediat. 998. Dub. 3. An sufficiat unus testis, si sponsalia fuerint jurata. 999. An fama impediat Matrimonium. Quid si Judex privatam habuerit notitiam famæ, aut ipsius impedimenti. 1000. En contrahens teneatur impedimentum fateri. 1001. Quid debeat agere Parochus cognito impedimento. 1002. Dub 1. An Parochus teneatur impedire Matrimonium, si ipse solus noverit impedimentum. Dub. 2. Quid si Ordinarius solus sit impedimenti conscius. 1003. Quis possit dispensare in denuntiationibus. 1004. An Episcopus, et ob quam causam. 1005. Causæ ob quas Episcopus tenetur dispensare. 1006. Causæ ob quas non tenetur, sed potest dispensare. 1007. Dub. 1. An possit dispensare Vicarius Generalis. Dub. 2. An aliquandò Parochus possit dispensare, aut saltèm declarare.

DUBIUM II.

Quæ sint impedimenta dirimentia Matrimonium. pag. 28.

1008. Impedimenta dirimentia sunt quindecim, videlicet. *I. Error, II. Conditio, III. Votum, IV. Cognatio, V. Crimen, VI. Cultûs disparitas, VII. Vis, VIII. Ordo, IX. Ligamen, X. Honestas, XI. Ætas, XII. Affinis, XIII. Si Clandestinus, XIV. et Impos, XV. Raptave sit mulier, nec parti reddita tutæ.* 1009. *I. Error personæ.* 1010. De errore circà personam. 1011. De errore circà qualitates personæ. 1012. An irritet Matrimonium error circà qualitatem, si dederit causam contractui. 1013. Dantur tres regulæ ad dignoscendum, quandò error qualitatis redundet in substantiam. 1014. Prima, si quis actualiter contrahit sub conditione qualitatis. 1015. Secunda, si qualitas est propria cujusdam personæ. 1016. Tertia, si consensus fertur directè in qualitatem. 1017. *II. Conditio*, scilicet servilis. Plura notanda usque ad num. 1023. 1024. *III. Votum solemne.* 1025. Dub. 1. An hoc dirimat Matrimonium jure divino, vel ecclesiastico. 1026. Dub. 2. An Papa possit dispensare in voto solemni. 1027. IV. *Cognatio.* Et 1. De Cognatione *Legali.* 1028. 2. De Cognatione *Spirituali.* (de qua vide dicta de Bapt. ex n. 149.) 1029. 3. De Cognatione *Carnali*, et de regulis pro distinguendis gradibus. 1030. Arbor Consanguinitatis. 2031. V. *Crimen.* Primum *Homicidium* Secun-

Digitized by Google

dum *Adulterium*. 1052. Tertium *Raptus*. 1053. Assignatur regula : 1. *Utroque patrante*, scilicet si adsit solum homicidium. 1054. An requiratur quod intentio Matrimonii alteri sit manifestata. 1055. II. *Uno patrante*, scilicet si adsit homicidium cum adulterio. 1056. Requisita ad hoc impedimentum incurrendum. 1057. III. *Neutro patrante*, scilicet si adsit adulterium sine homicidio. Requisita ad hoc impedimentum. 1058. Dub. 1. An taciturnitas adulteræ sufficiat pro consensu. 1059. Dub. 2. An promissio ficta inducat impedimentum. 1060. Dub. 3. An promissio conditionata inducat impedimentum. 1061. Dub. 4. An ad incurrendum impedimentum requiratur ut promissio fuerit mutua. 1062. Oritur etiàm impedimentum ex adulterio cum Matrimonio attentato, vivente conjuge. 1063. Peccat qui vivente conjuge promittit alteri Matrimonium. 1064. VI *Disparitas cultûs*. Quid de Matrimonio cum hæreticis. 1065. VII. *Vis*, sivè metus gravis, et injustè incussus ad extorquendum Matrimonium. 1066. In quo vis differat à metu. Et quid sit metus ab intrinseco, et metus ab extrinseco. 1067. Quæ requirantur ad metum gravem. 1068. Quæ mala constituant metum gravem. 1069. Quæ requirantur, ut metus irritet Matrimonium. 1070. Dub. 1. Quid si Judex injustè aliquem damnet, et promittat liberationem, si ducat filiam. 1071. Dub. 2. Quid si reus justè damnetur. 1072. Dub. 3. Quid si quis esset innocens, sed justè damnaretur secundùm allegata. 1073. Dub. 4. Quid si Medicus neget mederi, nisi ducat filiam. 1074. Dub. 5. An metus irritet Matrimonium de jure naturæ, aut ecclesiastico. 1075. Dub. 6. An irritet metus levis. 1076. Dub. 7. An metus reverentialis. 1077. Dub. 8. An possit resilire, qui metum incussit. 1078. VIII. *Ordo*. 1079. An Ordo sacer dirimat Matrimonium de jure divino. 1080. IX. *Ligamen*. 1081. X. *Honestas*. Non oritur hoc impedimentum ex sponsalibus incertis, neque ex conditionatis. 1082. Qu. 1. An ex Matrimonio nullo. 1083. Qu. 2. An ex Sponsalibus justè dissolutis. 1084. Qu. 3. An ex Matrimonio clandestino. 1085. *XI. Ætas*. 1086. Vide plura de Matrimonio impuberum. 1087. An sit nullum Matrimonium contractum, si puer ætate completa nequeat coire. Quid de Matrimonio senum. 1088. *XII. Affinis*. 1089. De impedimento affinitatis antè Matrimonium contractum. 1090. De impedimento non petendi. 1091. Qu. 1. An uxor cognita per metum à consanguineo viri privetur jure petendi. 1092. Qu. II. An ignorantia excuset ab hoc impedimento contrahendo. Et primò, si ignorantia sit juris. 1093. Secundò, si ignorantia sit facti. 1094. Tertiò, si ignorantia sit pœnæ. 1095. Qu. III. An ad contrahendam affinitatem requiratur, ut

Digitized by Google

copula ex utraque parte sit consummata. 1076. Qu. IV. Quis possit dispensare in hoc. 1077. Pœna contrahentium cum impedimento affinitatis. 1078. *XIII. Clandestinitas.* 1079. Quid si alicubi non possit haberi Parochus. 1080. An peregrini validè contrahant sine Parocho. 1081. Quis intelligatur nomine Parochi. 1082. An Parochus excommunicatus, aut irregularis, etc. 1083. Dub. 1. An excommunicatus assistens peccet graviter. 1084. Dub. 2. An talis Parochus possit alteri dare licentiam. 1085. Quales testes sufficiant. 1086. Quid si sint duo Parochi. Vel si sponsi habeant duo domicilia. 1087. An sufficiat Parochus alterutrius sponsi. 1088. Sufficit licentia præsumpta de præsenti, et oretenùs. 1089. De vagabundis. 1090. De Militibus. 1091. De peregrinis, carcere detentis, ægris, puellis in conservatoriis degentibus, etc. 1092. An validè nubant sponsi coram Parocho nolente. 1093. An licitè. 1094. Quomodò peccet Parochus non interrogans de consensu, vel non dicens: *Ego vos conjungo, etc.* 1095. *XIV. Impotentia.* Vide plura apud Busemb. Qualis impotentia dirimat Matrimonium. 1096. I. De impotentia ex maleficio. II. ex frigiditate. III. ex improportione corporum. 1097. Dub. I. An valeat Matrimonium, si fœmina possit incidi cum periculo gravis morbi, sed non mortis. 1098. Dub. II. An soluto Matrimonio propter arctitudinem fœminæ, si posteà per copulam cum secundo viro fiat apta primo, teneatur ad primum redire. 1099. Dub. III. An fœmina arcta teneatur pati incisionem. 1100. Dub. IV. An teneatur pati incisionem claustri virginalis, si etc. 1101. Quid agendum, si impotentia est certa. 1102. Quid si dubia, et dubium antecedat Matrimonium. 1103. Quid si dubium superveniat. 1104. Quid in dubio, an Matrimonium sit consummatum, vel an impotentia præcesserit. 1105. Quid censendum de Matrimoniis in partibus Hæreticorum. 1106. *XV. Raptus* 1107. Ad incurrendum impedimentum raptûs requiritur, ut mulier rapiatur I. de loco ad locum; II. Causâ Matrimonii; III. invita. 1108. Quid si vir rapiat eam quâcum sponsalia contraxerat.

DUBIUM III.

Quandò Matrimonium invalidum sit revalidandum pag 101

1109. Quomodò revalidandum Matrimonium, si fuit nullum ob consensum fictum, vel metu extortum. Quomodò si ob impedimentum occultum. 1110. Qu. I. An in Matrimonio nullo ob impedimentum occultum revalidando, iterùm requiratur assistentia Parochi, et testium. 1111. Qu. II Quomodò, et quandò impedimentum censeatur occultum. 1112. Qu. III. An sit revalidandum Matrimonium coram Parocho, et testibus, si ipsi tempore Matrimonii contracti erant conscii

Digitized by Google

impedimenti. 1113. Qu. IV. An qui fictè contraxit Matrimonium, teneatur ex justitia illud revalidare per verum consensum. 1114. Qu. V. An si quis fictè, vel ex metu contraxit, debeat alterum conjugem certiorare de Matrimonii nullitate. 1115. Qu. VI. An si Matrimonium fuit nullum ob aliquod impedimentum, oporteat, ut uterque fiat conscius de nullitate. 1116. Quid in casu urgentis necessitatis. 1117. Qu. VII. Quotuplici modo possit renovari sivè exigi consensus à parte inscia impedimenti.

DUBIUM IV.

A quo, et ob quam causam possit dispensari in impedimentis Matrimonii. pag. 116.

1118. In quibus impedimentis Papa possit dipensare. 1119. An papa possit umquam dispensare in iis, quæ sunt de jure divino. 1120. An aliquandò in impedimentis de jure naturæ. 1121. An possit Episcopus dispensare in impedimentis dirimentibus. 1122. Qu. I. An possit, urgente necessitate, dispensare in eis antè Matrimonium contractum. 1123. Qu. II. An post contractum. 1124. Qu. III. An tunc requiratur, ut Matrimonium sit contractum bona fide. 1125. Qu. IV. An Episcopus possit hanc facultatem alteri delegare. 1126. Episcopi possunt dispensare in omnibus impedimentis quæ impediunt Matrimonium de jure humano, vel quæ Matrimonio superveniunt. 1127. An Regulares possint dispensare ad petendum debitum. 1128. An ipsimet possint dispensare in voto castitatis ad contrahendum Matrimonium urgente necessitate. 1129. Quæ sint causæ justæ ad dispensandum in impedimentis dirimentibus. 1130. Adduntur aliæ causæ sufficientes. An sufficiat subministratio majoris pecuniæ. 1131. Not. 1. Quid explicandum, ut dispensatio non sit subreptitia. Not. 2. Veritas causarum pertinet ad valorem Dispensationis. 1132. Qu. 1. An cessante causa cesset dispensatio. 1133. Qu. 2. Quid in dubio, an causa falsò allegata fuerit finalis, vel an allegata fuerit vera. 1134. Qu. 3. An in supplicatione exprimendum sit, copulam incestuosam habitam fuisse cum intentione faciliùs obtinendi dispensationem. 1135. Quid si copula non fuerit ex tali intentione præhabita. 1136. Qu. 4. An possit manifestari gradus remotior, tacito propinquiori. 1137. Qu. 5. An petens secundam dispensationem debeat exprimere primam. 1138. Qu. 6. An si quis habeat plura impedimenta ejusdem speciei, debeat omnia exprimere 1139. Qu. 7. An possint seorsim impetrari dispensationes plurium impedimentorum. 1140. Qu. 8. An si quis post obtentam dispensationem rursùs cognoverit consanguineam sponsæ, indigeat nova dispensatione. 1141. Qu. 9. An

Digitized by Google

interveniente copula incestuosa inter sponsos, antequàm dispensatio executioni mandetur, nova dispensatio requiratur. 1142. Qu. 10. An si contrahentes sint diversæ Diœcesis, cum unoquoque à proprio Episcopo sit dispensandum 1143. Q. 11. Quæ sint clausulæ in dispensationibus S. Pœnitentiariæ. 1144. Qu. 12. In quibus impedimentis S. Pœnitentiaria possit dispensare. 1145. Not. 1. Ad dispensationis valorem non requiritur consensus ejus cui prodest. 1146. Not. 2. Quid exprimendum, quandò dispensatio petitur à Dataria, et quid quandò à S. Pœnitentiaria. 1147. Formula supplicationis ad S. Pœnitentiariam pro impetranda dispensatione impedimenti, vel voti castitatis, ad celebrandum, aut revalidandum Matrimonium. 1148. Formula exequendi hujusmodi dispensationem.

LIBER VII.

DE CENSURIS ECCLESIASTICIS, ET IRREGULARITATIBUS.

CAPUT I.

DE CENSURIS IN GENERE.

DUBIUM I.

Quid sit censura ecclesiastica. pag. 141.

1. Quid est censura. 2. An censura privet bonis internis. 3. An Degradatio, vel depositio sit censura. 4. An cessatio à Divinis. 5. An irregularitas, de qua vide etiàm infrà n. 351.

DUBIUM II.

Quotuplex sit Censura? pag. 143.

6. Quotupliciter censuræ dividantur. An censuræ latæ ab Episcopo in Synodo sint perpetuæ, et tamquàm latæ à jure. 7. Quandò censuræ reputentur esse latæ sententiæ. 8. Quandò ferendæ.

DUBIUM III.

Qui possint ferre Censuram, et in quos? pag. 145.

9. Quis possit censuram ferre. 10. Ex potestate ordinaria possunt I. Papa. II. Episcopi. An autem eorum Vicarii. III. Prælati Regulares. IV. Concilia, et Capitula. V. Qui hoc habent ex privilegio. 11. Quis possit ferre censuras ex potestate delegata. Non possunt 1. Parochi. 2. Laici. 3. Fœminæ. 12. Quot conditiones requirantur, ut quis possit censuram ferre. I. Ut sit vir. II. Baptizatus. III. Tonsuratus. IV. Compos rationis. V. Ut habeat jurisdictionem expeditam. VI. Ut liberè agat. 13. Quæ conditiones, ut quis possit censurâ ligari. I. Ut sit Homo. II. Baptizatus. III. Compos rationis. An ebrii, vel amentes ad tempus. 14. An impuberes doli capaces. 15. IV. Ut sit subditus. 16. An Reges. 17. An peregrini. 18. Ut

Digitized by Google

sit persona determinata, quòad excommunicationem. 19. An excommunicatio in communitatem sit valida, et licita. 20. Prælati Regulares possunt censuras ferre in subditos ubique existentes. 21. Qu. I. An Episcopus existens extrà Diœcesim possit ferre censuras in subditos. 22. Qu. II. An contra, existens in Diœcesi possit ligare censuris subditum extrà degentem. 23. Qu. III. An subditus delinquens extrà Diœcesim incurrat censuram latam per præceptum in futuros delinquentes. 24. An Monasteria Regularium sint loca exempta. 25. Quid, si agatur de damno resarciendo. 26. Qu. IV. An Episcopus possit censuras ferre in subditum alienum delinquentem in sua Diœcesi. 27. Qu. V. An censura lata generaliter liget alienigenas. 28. Quomodò quis ligare possit pluribus censuris.

DUBIUM IV.

Ob quam causam possit ferri Censura. pag. 158.

29. Ob quale peccatum incurrantur censuræ. 30. An ob veniale incurratur levis suspensio, vel interdictum. 31. An aliæ censuræ ob veniale sint nullæ. Et quid ex hoc inferatur. 32. An in dubio de gravitate materiæ incurratur censura. 33. An præceptum sub censura obliget sub gravi. 34. An ad incurrendam censuram actus debeat esse externus. 35. An possit imponi censura contra Officium recitantes distractè. 36. An actus peccati debeat esse consummatus. An censura contra homicidam incurratur etiàm à mandante, etc. 37. An contra mandantem, etc. incurratur etiàm effectu non secuto. 38. Observa distinctionem. 39. Utrùm incurratur in dubio, an mandatum influxerit. 40. Quid si dans consilium pro occisione illud revocet antè executionem. 41. An requiratur culpa propria. 42. Quid excuset à censura incurrenda. 43. An ad incurrendam censuram requiratur scire crimen vetitum esse etiàm ab Ecclesia. 44. An hoc valeat etiàm pro suspensione, et interdicto. 45. An detur ignorantia excusans à censura, quin excuset à mortali. 46. An metus gravis excuset à censura. 47. Quandò excuset ignorantia etiàm crassa. 48. An excuset ignorantia affectata. 49. An incurratur censura ob peccatum merè præteritum. An Episcopi possint ferre censuras pro delictis futuris. 50. Censura est invalida. I. Ob defectum ferentis. 51. II. Si præteritur ordo judicii. 52. An in omnibus censuris requiratur monitio rei. 53. An censura sine monitione sit nulla. 54. Et quandò sit nulla ob peccatum merè præteritum. 55. An requiratur monitio, si censura sit à jure ferendæ sententiæ. 56. An monitio debeat esse trina cum debito intervallo. Et an debeat fieri ab ipso Judice. 57. Quid si censura sit contra plures generaliter. 58. An censura

Digitized by Google

sine trina monitione sit invalida. 59. Quid notandum quòad sententiam censuræ. 60. Quæ solemnitates in ea sint servandæ. 61. Quandò autem istæ solemnitates non requirantur. Vide ib. alia notanda. 62. An incurratur censura lata disjunctivè, verb. gr. *Sit excommunicatus vel suspensus.* 63. An possit fieri censura sub conditione. 64. An, transacto termino, incurratur censura, si creditor proroget. 65. Vide alia notanda circà ordinem ferendi censuram. 66. III. Censura est invalida ob defectum justæ causæ. 67. Quomodò quis se gerere debeat in dubio, an incurrerit censuram. 68. An in dubio censura judicanda sit justa. Et an reus teneatur parêre Judici jubenti aliquid sub censura, si putet probabiliter, se ad id non teneri.

DUBIUM V.

Qui possint absolvere à Censuris? pag. 182.

69. Distinguendum inter censuram per sententiam particularem ab homine, et inter latam à jure, vel ab homine per sententiam generalem. 70. Quis possit absolvere à censuris latis à jure. 71. An omnes Confessarii possint absolvere ab excommunicatione minori. An simplex Sacerdos. 72. Quis possit absolvere à censuris latis ab homine per sententiam particularem. 73. Quis, si per sententiam generalem contrà personas indeterminatas. 74. A quibus censuris reservatis possit absolvi ab Episcopis per Cap. *Liceat.* 75. Vide verba Capituli. 76. Not. I. An Episcopus possit dispensare in irregularitate propter hæresim. Not. II. Quandò crimen dicatur occultum, vel deductum ad forum. 77. Dub. 1. An possit absolvi ab Episcopo qui fuerit punitus in foro alterius Episcopi. 78. Dub. 2. An à crimine publico in uno loco possit absolvi ab Episcopo in alio, ubi est occultum. 79. Not. III. Qui veniant nomine Episcoporum. Not. IV. Qui veniant nomine subditorum. Not. V. Episcopi possunt absolvere à casibus Papalibus occultis reservatis etiàm post Tridentinum. (Remissivè ad l. 6 n. 594.) 80. Not. VI. An Episcopi gaudeant hac facultate, ubi Tridentinum non est receptum. 81. Qu. I. An Episcopus possit dispensare in irregularitatibus, et suspensionibus cum suo subdito in aliena Diœcesi morante. 82. Qu. II. An facultas concessa in cap. Liceat, fuerit revocata per Bullam Cœnæ. 83. Verior sententia. 84. Qu. III. An Episcopi possint absolvere à censuris Bullæ Cœnæ impeditos ab adeundo Romam. 85. Qu. IV. Quinam dicantur impediti. 86. Quid, si impedimentum sit ad breve tempus, et quid si ad longum. 87. An teneatur reus absolutus deindè se præsentare Pontifici, si jam sit emendatus, et parti satisfecerit. 88. Quid, si impedimentum sit perpetuum. Et qui dicantur perpetuò impe-

Digitized by Google

diti. 89. Qu. V. An impediti teneantur adire Romam per epistolam, aut procuratorem. 90. Qu. VI. An Episcopus possit absolvere Hæreticum impeditum, etiàm per alium. 91. Q. VII. An cum inferior absolvit impeditum à casu reservato sine censura, teneatur pœnitens sese præsentare Superiori. 92. Q. VIII. An impediti quominùs adeant Episcopum possint à quocumque absolvi. 93. Q. IX. An possint Episcopi generaliter delegare aliis facultatem sibi concessam in Cap. Liceat. 94. De facultate Mendicantium absolvendi à reservatis. 95. Quas censuras possint Regulares remittere quòad sæculares. 96. An possint eos absolvere à casibus Papalibus occultis. 97. An à publicis. 98. An à casibus ab Episcopis sibi reservatis. 99. An à censuris Episcopis reservatis à jure, vel à consuetudine. 100. An à casibus Clementis occultis. 101. An Regulares possint absolvere suos subditos ab omnibus casibus Papalibus extrà Bullam Cœnæ. 102. An etiàm novitios. 103. An novitios etiàm à censuris ab Episcopo sibi reservatis. 104. An prælati regulares possint absolvere subditos à casibus Bulla Cœnæ, Usque ad n. 106. 107. An subditos à censura ob percussionem alterius Religiosi, aut Clerici sæcularis. 108 Quid circà recipientes Bullam Cruciatæ. Remissivè. 109. Regulæ pro remittendis censuris. 110. An sub data potestate absolvendi à Papalibus, comprehendantur censuræ Bullæ Cœnæ. 111. An in Jubilæo sub data potestate absolvendi, omnes censuræ comprehendantur, etiàm latæ ab Episcopo specialiter. 112. An habens facultatem circà casus Bullæ Cœnæ possit absolvere etiàm ab hæresi. 113. 114. Quid ampliùs notandum circà facultates Regularium. 115. Quid ampliùs circà facultatem concessam in Jubilæis.

DUBIUM VI.

Quomodò danda sit absolutio à censura. pag. 217.

116. Quomodò absolvendum à censuris in foro externo, et quomodò in interno. 117. An possit absolvi absens. 118. De eo qui absolutus est in Jubilæo. 119. De absolutione metu extorta. 120. An valeat absolutio, non satisfacto parti. 121. Quid si hac conditione sit concessa facultas. 122. An, secuta satisfactione, de se auferatur censura. 123. An valeat et licita sit absolutio sub conditione. 124. An possit dari absolutio ad reincidentiam. 125. An ad reincidendum requiratur nova culpa. 126. An à censura possit absolvi extrà Confessionem. 127. Ad absolvendum à censuris requiritur I. Satisfactio partis. 128. In quibus casibus possit reus absolvi antè satisfactionem. 129. Requiritur II. ut reus præstet juramentum non ampliùs committendi crimen, si sit valdè enorme. 130. Requiritur III. ut censuratus petat absolutio-

Digitized by Google

nem. 131. Plura notanda. Quid si reus adhùc sit contumax, vel invitus, vel oblitus non petierit. 132. An valeat absolutio, si reus falsum exponat.

CAPUT II.

DE EXCOMMUNICATIONE.

DUBIUM I.

Quid sit, et quotuplex. pag. 225.

133. Quid excommunicatio. Quænam veniat illius nomine major ne, aut minor. Et qui sint vitandi. 134. Resolutiones. 135. Quid requiratur, ut quis sit vitandus. Vide Constitutionem Conc. Constantiensis. 136. De 1 conditione, ut sit nominatim excommunicatus. 137. De 2 conditione, ut sit publicè denunciatus. 138. An liceat toleratis cum aliis communicare. 139. An peccet inducens excommunicatum toleratum ad communicandum in divinis, sine necessitate. 140. An idem de suspenso, et interdicto vitando. 141. Quandò percussor Clerici sit vitandus. 142. An ad vitandum eum requiratur notorietas facti. 143. An sufficiat, ut alicui factum sit notum. 44. An requiratur etiàm notorietas juris. 145. An percussor notorius in uno loco, sit vitandus in alio, ubi non est notus. 146. Quandò possit credi vitandus absolutus.

DUBIUM II.

Ob quam causam incurratur, et quem effectum habeat excommunicatio minor. pag. 234.

147. Ob quam causam incurratur excommunicatio minor. 148. An Episcopus possit alicui interdicere Sacramenta. Effectus directus excommunicationis minoris est privatio suscipiendi Sacramenta. 149. An sit privatio etiàm ministrandi. 150. Effectus indirectus est privatio electionis passivæ ad beneficia. 151. Incurritur communicando cum vitando. 152. An sit mortale recipere Sacramenta cum excommunicatione minori. An ministrare. 153. An incurratur cum solo veniali. 154. Et an hoc veniale possit omitti in Confessione. 155. Quis possit absolvere ab ea; an etiàm quicumque potest absolvere à venialibus. 156. Quis incurrat. Remissivè.

DUBIUM III.

Quot effectus habeat excommunicatio major. pag. 237.

157. Qui sint effectus mediati excommunicationis majoris. I. Irregularitas ob exercitium Ordinis. II. Suspicio de hæresi, si per annum insordescat. 158. Qui sint effectus immediati. I. Privatio susceptionis Sacramentorum licitæ, et etiàm validæ quòad Pœnitentiam. 159. An excommunicatus sine culpa suscipiens pœnitentiam validè absolvatur antè absolutionem à

Digitized by Google

censura. 160. Plura notanda. 161. An excommunicatus teneatur tollere impedimentum excommunicationis ad implenda præcepta? 162. II. Privatio communium suffragiorum, etc. 163. An possint offerri sacrificia etc. nomine Ecclesiæ pro excommunicato vitando, si non stet per ipsum quominùs absolvatur. 164. An possint offerri pro excommunicato tolerato. 165. III. Privatio administrandi Sacramenta. An peccent fideles sine causa recipientes Sacramenta ab excommunicato tolerato. 166. An excommunicatus vitandus validè ministret Sacramenta. 167. An Sacramentum Pœnitentiæ. 168. Quid si sit toleratus. Et quid in articulo mortis. 169. An excommunicatus licitè ministret Sacramenta. 170. Quandò etiàm vitandus. 171. Quam pœnam incurrat excommunicatus illicitè Sacramenta ministrans. An vitandus incurrat irregularitatem ministrans Pœnitentiæ sacr. 172. Quam pœnam incurrat recipiens Sacramenta sine necessitate à vitando. 173. IV. Privatio divinorum officiorum. Quomodò peccet communicans in divinis cum vitando. Et an liceat recitare privatim Officium cum ipso. 174. An vitando liceat usus Sacramentalium, et orare privatim in Ecclesia. 175. Quid si vellet interesse Missæ, etc. 176. Ad quid teneantur Clerici, si excommunicatus nolit recedere. An alii assistentes peccent tunc mortaliter. Et an incurrant excommunicationem minorem. 177. Quæ veniant nomine divinorum officiorum. An vitandus possit audire concionem, lectionem, etc. quomodo debeat expelli? aliàs Missa debet interrumpi. Et an inchoato Canone. 178. An excommunicatus teneatur ad Horas. Et an aliquandò peccet dicendo, *Dominus vobiscum*. An recitando cum alio privatim. 179. V. Nullitas beneficii collationis, et præsentationis, etc. 180. Plura notanda: et an idem dicendum de collatione dignitatum, etc. Quid si antè excommunicationem fuisset præsentatus. Et an beneficiatus faciat fructus suos. 181. An toleratus sit inhabilis ad beneficia, officia, etc. 182. An valida sit collatio beneficii alicui, qui ignorat se esse excommunicatum. 183. An excommunicatus privetur fructibus beneficii antè sententiam. 184. VI. Privatio communicationis forensis. An possit se defendere in judicio. An agere. An testificari. An tueri alios. 185. VIII. Privatio usûs jurisdictionis. 186. VIII. Privatio ecclesiasticæ sepulturæ. Vide ibid. plura notanda de pollutione Ecclesiæ, vel Cæmeterii, de exhumatione, comitantibus, sepelientibus, etc. 187. Quid si sit Hæreticus non denunciatus. 188. IX. Privatio communicationis civilis. Et 189. I. *Os*. 190. II. *Orare*. 191. III. *vale*. 192. An liceant signa urbanitatis sine verbis. 193. An liceat resalutare, et rescribere. 194. IV. *Communio*, idest contrahere, cubare, habere societatem, etc. 195. V. *Mensa*. Quid si casu accidat. 196. Quale peccatum sit communicare cum vitando. 197. Peccat

Digitized by Google

graviter communicans I. In Divinis. II. In eodem crimine. 198. An sit mortale communicare frequenter cum vitando. 199. In quibus casibus communicans cum vitando incurrat excommunicationem majorem. 200 In quibus casibus liceat cum vitando communicare.

DUBIUM IV.

Ob quas causas incurratur excommunicatio major. pag. 269.

ARTICULUS I.

Quæ sint excommunicationes non reservatæ. pag. 269.

209. Excommunicationes contra omnes. 210. Contra Clericos. 211. Contra Religiosos. 212. Excommunicationes adjectæ à Tridentino. Dub. 1. An incurrant excommunicationem cogentes puellas ingredi Monasteria, tantùm ut educentur. Dub. 2. An cogentes ex metu reverentiali. Dub. 3. An cogentes mares. An impedientes ingressum puellæ. ib.

ARTICULUS II.

Quæ sint excommunicationes reservatæ Episcopis. pag. 276.

213. Excommunicatio I. in eum qui leviter percutit Clericum. II. In eos qui absolvuntur in articulo mortis, et postea non se præsentant Superiori. III. In Fratres Minores, etc. IV. In procurantes abortum fœtûs animati effectu secuto. V. In eos qui communicant in eodem crimine, etc. VI. Excommunicationes quas Episcopi sibi reservant. 214. De excommunicatione imposita ex Monitorio. 215. An obligatus ad revelandum damnum, si non revelet. 216. An sit obligatio revelandi crimen emendatum. 217. Qui, facto Monitorio, excusentur à revelando.

ARTICULUS III.

Quæ sint Papæ reservatæ extrà Bullam Cœnæ. pag. 279.

218. Excommunicationes reservatæ Papæ contra omnes. 219. Excommunicationes reservatæ contra Clericos, et Religiosos. 220. Specialiter agitur I. de excommunicatione contra duellantes, et cooperantes. 221. Agitur II. de excommunicationibus latis contra violantes clausuram Monialium. 222. Dub. 1. An ingredientes sine licentia incurrant excommunicationem reservatam, si non intrent prætextu facultatum. Dub. 2. An incurrant omnes introducentes in clausuram. 223. Dub. 3. An talis licentia debeat esse in scriptis. Dub. 4. An licentia debeat esse specialis. 224. Dub. 5. A quo debeat concedi. 225. Dub. 6. Quæ causa requiratur ad licentiam concedendam. 226. Plura notanda circà ingressum Medicorum, et aliorum Officialium. 227. De ingressu Confessariorum.

Digitized by Google

228. Dub. 7. An ingrediens cum licentia teneatur statim egredi. 229. De alia excommunicatione reservata in Moniales violantes clausuram, et in alios cooperantes. 230. De alia excommunicatione reservata contra mulieres violantes clausuram Religiosorum. 231. quæ fœminæ excipiantur ab hac prohibitione. Et quæ domus veniant nomine Conventuum. 232. De prohibitione colloquendi cum Monialibus, juxtà jus commune. Quid circà Regulares. 233. Dub. 1. An vetetur solus accessus sine collocutione. 234. Dub. 2 An loquentes per nutus, aut signa incurrant casum reservatum. 235. Dub. 3. An peccet graviter semel colloquens cum Moniali. 236. Dub. 4. An in tali locutione detur parvitas materiæ, et an detur in Regularibus. 237. Dub. 5. An liceat colloqui cum Moniali ob utilitatem, sine licentia. 238. Dub. 6. An cum Abbatissa. 239. Dub. 7. Qui eximantur ab hac prohibitione. 1. Consanguinei in primo, et secundo gradu. 2. Metu coacti. 3. Pauperes, et quæstuantes. 240. Dub. 8. An impuberes. 241. Dub. 9. An Regulares incurrant excommunicationem latam ab Episcopo. 242. Dub. 10. An peregrini. 243. An Episcopi colloquentes cum Monialibus in aliena Diœcesi incurrant excommunicationem latam ab Ordinario loci.

244. DISSERTATIO super censuris circà sententias pertinentes ad Conceptionem B. V Mariæ. Enunciantur Bullæ editæ super hac materia. 245. Quandò incurrant pœnas contradictores piæ sententiæ. (usque ad n. 247). 248. Quandò ejus fautores. 249. Probatur pia sententia usque ad n. 262. 263. An liceat emittere votum profundendi vitam ob defensionem præservationis B. V. Mariæ à labe originali.

ARTICULUS IV.

Quomodò intelligenda excommunicatio percussoris Clericorum. pag. 330.

264. Verba Canonis. 265 Quid intelligatur I. per verba, *si quis* An impuberes, et à quo ipsi possint absolvi. 266. Quomodò comprehendantur etiàm mandantes, consulentes, etc. 267. Quomodò ratihabentes. 268. Quomodò non impedientes 269 An qui tenentur impedire tantùm ex charitate. 270. Quid intelligatur II. Per *Clericum*. 271. Quid per *Monachum*. An Eremitæ. 272. Quid III. per verba, *manus injecerit*. 273. An requiratur, ut percussio sit cum peccato mortali, et externè gravi. 274. Incurrit I. Clericum conspuens, vel alia gravi injuria afficiens. II. Violenter detinens, etc. III. Persequens eum, ut decidat. IV. Apprehendens equum, etc. V. Hæc agens, etiàm Clerico consentiente. VI. Clericus seipsum percutiens; sed alii id negant. VII. Judex laicus percutiens Clericum, vel ecclesiasticus per laicum.

Digitized by Google

275. Non incurrit I. Fur clam furans. II. Percutiens jocosè, vel casu. An pueri Clerici se percutientes. Et an defendentes se, vel suos, aut sua. III. Si absit mortale. IV. Percutiens Clericum per ignorantiam, aut inadvertentiam, aut per iram subitaneam. Dub. 1. Quid si quis percutit ignorans alterum esse Clericum, animo tamen comparatus quod percuteret, etiàmsi sciret. Dub. 2. An excuset ignorantia crassa. Dub. 3. Quid si quis percutit Petrum Clericum, reputans Paulum Clericum se percutere. V. Excusatur etiàm Prælatus, aut Præceptor percutiens. An Pater? VI. Percutiens Clericum exercentem officium cauponis, etc. vel turpiter agentem, aut sollicitantem uxorem, aut consanguineam in primo gradu. Quandò excusetur puella percutiens Clericum sollicitantem.

276. Quandò Episcopus possit absolvere ab hac excommunicatione. 277. Quæ percussio dicatur *levis*, quæ *gravis*, et quæ *enormis*. 278. Quot modis percussio levis possit fieri gravis. 279. Quinam possint absolvere à percussione levi, et quinam à gravi. 280 Dub. 1. An in dubio percussio judicanda sit levis, aut gravis. Dub. 2. An incurrat excommunicationem qui venenum dat Clerico.

ARTICULUS. V.

Quæ sint excommunicationes Papæ reservatæ per Bullam Cœnæ. pag. 345.

281. De excommunicatione in retinentes, legentes, etc. libros Hæreticorum. 282. Ad eam incurrendam, requiritur I. Ut auctor sit hæreticus. An legi possint libri infidelium, vel Hebræorum. 283. II. Ut liber hæresim contineat, vel de religione agat. Quid si error abradatur, vel si Auctor non sit damnatus ut hæreticus. Quid si quis legat ad confutandum Hæreticum. 284. III. Ut legatur materia notabilis. 285. Ut scienter legatur, etc.

286. Non incurritur I. Si legas librum referentem verba Hæreticorum. II. Si legas Scholia Hæreticorum. 287. An prohibeantur libri philosophici, vel qui incidenter hæresim continent. 288. Quinam libri prohibeantur in Indice. 289. Quot classes librorum prohibitorum Index constituat. 290. Ad quem spectet libros prohibere. 291. An liceat ex curiositate, etsi cum licentia, legere libros hæreticos. Et an legere libros prohibitos ei, qui certus est, lectionem non esse sibi obfuturam (Vide de hoc dicta l. 1 n. 199, in fine.) 292. An incurrat qui legit proœmium, indicem, etc. An qui audit legentem. Et quid si inducat ad legendum. 293. An qui legit scripturam brevem, vel manuscriptum. 294. An qui legit duas lineas, vel minùs quàm paginam. 295. An qui retinet

Digitized by Google

parvo tempore. 296. An excuset ignorantia crassa. Quid si quis scit ex viro probo, librum esse prohibitum. 297. An incurrat excommunicationem qui impedit, ne liber comburatur, aut laudat stylum, etc. 298. An incurrat qui deponit librum prohibitum apud alium. 299. An qui eum comburit. A quo impetranda licentia legendi.

300. Ad incurrendam excommunicationem ob hæresim requiritur I. Ut sit Formalis. 301. Qu. 1. An incurrat errans ex ignorantia crassa, vel affectata. 302. Qu. 2. An qui dubitat circà res fidei. 303. Requir. II. Ut error externè significetur. 304. Requir. III. Ut manifestatio sit moraliter mala. Requir. IV. Animus profitendi errorem. 305. Vide alia advertenda. 306. Incurrunt etiàm *credentes*, *fautores*, *receptatores*, *et defensores*. 307. Qu. I. An qui favent Hæretico ob amicitiam, etc. 308. Qu. II. An qui Hæreticum recipit, ne capiatur, effectu non secuto. 309. Item incurrunt excommunicationem Bullæ I. Surripientes bona naufragantium. 310. II. Domini imponentes tributa. 311. Quinam alii incurrant excommunicationem Bullæ.

CAPUT III.

DE SUSPENSIONE ET DEGRADATIONE.

DUBIUM I.

Quid sit Suspensio, quotuplex, et undè dignoscendum, qualis, et quanta sit. pag. 361.

312. Quid sit suspensio, et quis suspendi, aut suspendere possit. 313. An peccet graviter exercens actum, à quo est suspensus. 314. Dub. 1. An incurrat irregularitatem, si suspensio sit facta ad tempus. Dub. 2. An Episcopus suspensus à Pontificalibus incurrat irregularitatem Pontificalia exercendo. Et quid si Missam solemniter celebret. An Sacerdos suspensus non toleratus invalidè absolvat. Quid si toleratus, vel si sit suspensus tantùm ab Ordine. 315. Quot modis possit ferri suspensio. 316 Qualitas suspensionis ex quo colligatur. Vide Resol. apud Busemb. Dub. 1. An suspensus à Beneficio possit, cum sit pauper, retinere fructus. Dub. 2. An suspensus à Beneficio censeatur suspensus etiàm à Beneficiis, quæ possidet in aliena Diœcesi. 317. An suspensa communitate, sint singuli suspensi; et an isti incurrant irregularitatem. An suspensio debeat ferri in scriptis.

DUBIUM II.

Quæ sint suspensiones in particulari, et quis ab eis possit absolvere. pag. 370.

318. Quæ sint suspensiones Juris communiores Clericorum. 319. Quæ Religiosorum. 320. Quæ Episcoporum. 321. An

Digitized by Google

quis possit suspendi ob culpam levem. 322. Quis possit absolvere à suspensione.

DUBIUM III.

Quid sit Depositio, et Degradatio, et à quo, et ob quam causam ferri possit. pag. 373.

CAPUT IV.

DE INTERDICTO.

DUBIUM I.

Quid sit, et quotuplex. pag. 374

328 Quid est interdictum. 329. Quotuplex est. 330. An interdicta Civitate, interdicantur suburbia. Et an Ecclesiæ Regularium. 331. Qui eximantur ab interdicto generali personali. Et an, interdicto Clero, interdicantur Religiosi, vel Clerici non habentes beneficium, aut officium. 332. Quid si interdicantur cives, aut civitas.

DUBIUM II.

Qui sint effectus Interdicti. pag. 376

333. Effectus interdicti sunt I. Prohibitio divinorum Officiorum. 334. II. Prohibitio Sacramentorum, excepto Baptismo, etc. 335. III. Prohibitio sepulturæ. 336. IV. Peccatum mortale, quod committitur à violantibus interdictum. Item irregularitas, quæ incurritur à Clericis, et excommunicatio à Religiosis.

DUBIUM III.

Quis censuram Interdicti ferre, et quis tollere possit. pag. 379.

337. Qui possint interdictum ferre. Et an ad illud incurrendum requiratur culpa gravis. 338. Qui possint tollere interdicta generalia à jure non reservata. 339. Qui personalia particularia. 340. De cessatione à divinis.

CAPUT V.

DE IRREGULARITATE.

DUBIUM I.

Quid, et quotuplex sit Irregularitas. pag. 382.

341. Definitio irregularitatis. An irregularitas sit censura. Dupliciter dividitur irregularitas.

DUBIUM II.

Quinam effectus Irregularitatis. pag. 383.

342. Effectus irregularitatis sunt tres. I. Inhabilitare ad Ordines suscipiendos. II. Impedire exercitium Ordinum. III. Invalidare collationem beneficii. An id valeat de beneficio simplici. 343. An collatio tunc sit ipso jure irrita.

Digitized by Google

DUBIUM III.

Quomodò incurratur, et tollatur irregularitas. p. 386.

344. An in dubio irregularitas incurratur. 345. Non incurritur, nisi in jure sit expressa. 346. Dub. I. In dubio de irregularitate contracta quomodò quis se gerere debeat. Et quid sit dubium sit juris. 347. Dub. 2. Quid in dubio facti, præter homicidium. Dub. 3. Quid in dubio homicidii commissi. Dub. 4. Quid in dubio de animatione fœtûs, si abortus fuerit patratus. 348. An ad incurrendam irregularitatem ex delicto requiratur culpa mortalis, et actus externus, ac consummatus. 349. Qu. I. Quid si crimen fuerit externum, sed prorsùs occultum. 350. Qu. II. An ad incurrendam irregularitatem requiratur scientia legis. 351. Qu. III. An etiàm scientia pœnæ. 352. Quot modis tollatur irregularitas. 353. Irregularitas tollitur per dispensationem. Quis possit in ea dispensare. Plura notanda. 254. Quomodò tollatur irregularitas ex defectu natalium per professionem religiosam. 355. Prælati regulares in quibus irregularitatibus possint dispensare.

DUBIUM IV.

Quæ sint irregularitates ex delicto? pag. 399.

356. Irregularitas ex delicto incurritur I. ob *Baptismum iteratum.* 357. II. ob *violationem censuræ.* 358 Plura notanda. (An autem qui ordinatur ligatus censurâ, incurrat irregularitatem. Vide dicta lib. 6 n. 799 Dub. 3 vers. Utrùm.) 359. III. ob *Exercitium actûs Ordinis sacri,* quem aliquis Clericus non habet. 360. IV. ob *malam susceptionem Ordinum.* 361. Quotupliciter incurratur irregularitas ob furtivam susceptionem. 362. V. ob *Crimina infamia et notoria.* 363. Requiritur notorietas facti, vel juris. Quæ sint crimina, et exercitia, quibus annexa est infamia. 364. Quomodò tollatur hæc irregularitas.

365. VI. ob *homicidium,* vel *mutilationem.* 366. De irregularitate ob homicidium *voluntarium.* 367. Hanc irregularitatem incurrunt I. Qui occidunt, vel mutilant. 368. Dub. 1. Quid, si homicidam pœniteat antè mortem. 369. Dub. 2. Quid si unus feriat, sed alii occidant. 370. II. Incurrunt mandantes, vel consulentes homicidium, vel mutilationem. 371. Dub. 1. Quid in dubio, an homicidium causatum fuerit ex mandato, sivè consilio. 372. Dub. 2. Quid si homicida jam erat determinatus ad occidendum. 373. Dub. 3. Quid, si consulens consilium revocet. 374. III. Incurrunt omnes cooperantes ad homicidium vel mutilationem, nempè 1. Excitantes. 2. Præliantes in bello injusto. 3. Ministrantes auxilium. 4. Accusantes, etc. 5. Associantes. 375. Dub. 1. An incurrant ratihabentes. 376. Dub. 2. An non impedientes.

Digitized by Google

377. De irregularitate ob homicidium, vel mutilationem *casualem*. 378. De mutilatione membrorum. 379. Dub. 1. Quid veniat nomine *membri*. 380. Dub. 2. An fiat irregularis qui abscindit testiculos. 381. Et an ab irregularitate propter mutilationem possint dispensare Episcopi. 382. Plura apud Busemb. et præsertim, an dans potum infirmo, vel eum admovens incurrat irregularitatem. Vide ibi n. 4. 383. Si quis dat operam rei licitæ, non fit irregularis, nisi apponat negligentiam mortaliter culpabilem. 384. Hinc excusatur I. Magister, et pater verberans, si etc. II. Equitans in equo feroci. III. Alens feram ligatam. IV. Reficientes tectum. V. Clericus in sacris, aut Monachus medens sine incisione, vel adustione. 385. Quid de Clerico beneficiato medente cum incisione. 386. Si quis dat operam rei illicitæ, non fit irregularis, si res non est periculosa. 387. Quid, si periculosa. 388. Quid, si quis occidat ad defensionem sui vel innocentis : et quid si adulter occidat maritum aggressorem. Remissivè ad lib. 3 n. 398 v. In ordine. 389. An fiat irregularis occidens ob defensionem libertatis, honoris, bonorum, etc. 390. Quomodò tollatur irregularitas propter homicidium. 391. An Episcopi possint dispensare in irregularitate ex homicidio voluntario. 392. Et quid si homicidium fuerit omninò occultum. 393. Quid, si homicidium fuerit casuale. 394. An reputetur casuale homicidium patratum in rixa. 395. Et quid, si fuerit commissum per defensionem, sed excedendo moderamen. 396. Quomodò Prælati regulares possint dispensare in irregularitate ob homicidium, vel mutilationem cum subditis suis. Et quomodò cum laicis.

DUBIUM V.

Quæ irregularitates ex defectu. pag. 429.

397. *Prima* ex defectu *animæ*. Hinc sunt irregulares. I. *Amentes*, *Dæmoniaci* et *Epileptici*. 398. Distinctiùs agitur de amentibus. 399. De *Epilepticis* et *Dæmoniacis*. 400. Quis possit dispensare in hac irregularitate. Et an Episcopi possint dispensare in aliqua irregularitate ex defectu. An saltèm in dubio. An Prælati regulares. 401. II. Sunt irregulares *Illiterati*. 402. III. *Neophyti*.

403. *Secunda* ex defectu *corporis*, vel quia defectus impedit exercitium Ordinis, vel quia affert deformitatem. 404. Et primò *ob impedimentum exercitii* est irregularis. I. *Cæcus*. 405. II. *Surdus*. 406. III. *Mutus*. 407. IV. *Claudus*. 408. V. Qui caret manu, aut digitis omnibus, aut pollice, aut indice. 409. VI Laborans febri, paralysi, etc. item abstemius etc. 410. Secundò *ob deformitatem* est irregularis I. Ille cui deest membrum, nempè nasus, aut oculus. Quid si desint auricu-

Digitized by Google

læ. 411. II. *Leprosus.* 412. III. *Monstruosus*, nempè gibbosus. pigmæus, æthiops. 413. Not. 1. Quid si defectus superveniat Ordinibus. Not. 2. Quid si antecesserit. 414. Quis possit in hac irregularitate dispensare. An Papa cum cæco. An Prælati regulares. 415. Quid si defectus corporis advenerit ex propria culpa. Et an in eo possit dispensare Episcopus. 416. Quid de Eunucho. 417. Quid si quis causam dederit abscissioni virilium. 418. Quid si quis amputet sibi testiculos ob vocem servandam. 419. Et quid si quis tantùm attentet se occidere, etc.

420. *Tertia* ex defectu *natalium.* 421. Illegitimi legitimantur I. Per Matrimonium subsequens. 422. An sufficiat, quod Matrimonium contrahi potuisset tempore nativitatis. 423. Not. 1. Quid si Matrimonium fiat postquàm filius est ordinatus. Not. 2. Quid, si Matrimonium non consummetur. 424. Not. 3. Quid, si Matrimonium sit nullum, sed ignoretur saltèm ex una parte. 425. Not. 4. Quid si filii nascantur ex Matrimonio clandestino ob omissas denunciationes. 426. II. Legitimantur filii per *Professionem religiosam.* 427. III. Per *Dispensationem Pontificiam.* 428. Episcopus potest dispensare cum illegitimo ad Ordines minores, et ad beneficium simplex 429. Dub. 1. Ad recipiendum Canonicatum. 430. Dub. 2. An cum illegitimo occulto. 431. Dub. 3. An saltèm ad ministrandum in sacris Ordinibus jam susceptis. 432 Dub. 4. An filii *expositi* sint irregulares. Principes sæculares possunt legitimare tantùm ad sæcularia. Quid in dubio, an quis sit legitimus.

434. *Quarta* ex defectu *ætatis.* (Remissivè ad lib. 6 num. 799.)

435. *Quinta* ex defectu *Sacramenti*, idest ob Bigamiam. Vide quæ sunt apud Bus. 436. Triplex est bigamia, *vera*, *interpretativa et similitudinaria.* I. Quænam sit *vera.* 437. II. Quæ *interpretativa.* Hæc contingit quatuor modis. *Primus* modus, cum quis ducit viduam. 438. *Secundus* modus, cum quis ducit mulierem corruptam ab alio. 439. Dub. 1. Quid si credat virginem. 440. Dub. 2. Quid si invalidè contrahat. 441. *Tertius* modus, cum quis cognoscit uxorem adulteram. 442. Dub. 1. Quid si adulterium fuerit occultum. 443. Dub. 2. Quid si cognoscit ignorans adulterium. 444. *Quartus* modus, cum quis contrahit duo Matrimonia, unum validum, aliud nullum. 445. Dub. 1. Quid si utrumque fuerit nullum. 446. Dub. 2. Quid si cum bona fide. 447. Dub. 3. Quid si fictè ineatur secundum Matrimonium. 448. III. Quænam sit bigamia *similitudinaria.* 449. An hanc regularitatem incurrant etiàm Clerici in sacris. 450. Quomodò tollatur irregularitas ex bigamia. An

Digitized by Google

Papa possit in ea dispensare. 451. An Episcopi. 452. An saltèm quòad Ordines minores, et ad beneficia simplicia. An in bigamia similitudinaria. 453. An Prælati regulares possint dispensare cum suis subditis in omnia bigamia. 454. *Sexta* ex defectu *infamiæ*. 455. *Septima* ex defectu *libertatis*. Hinc sunt irregulares I. Servi. 456. II. Conjugati. III. Curiales. IV. Milites, et administratores publici, atque exercentes sævia, aut turpia. 457. *Octava* ex defectu *lenitatis*. 458. An sit irregularis, qui occidit in defensionem honoris, (vide etiàm dicta n. 389.) 459. Fiunt irregulares ex hoc defectu I. Qui occidunt in bello; sed quandò. 460. An qui hortatur in bello ad occidendum. 461. II. Qui in judicio concurrunt ad mortem, vel mutilationem. Modò ipsi I. *Cooperentur*. 462. II. *activè*. 463 III. *efficaciter*. An peccent Clerici assistentes supplicio. 464. IV. *Proximè*. An peccet Confessarius, vel alius consultus à judice respondens, aliquem in particulari esse plectendum. 465. Qui possint excusari. An omnes qui non concurrunt ut ministri ad causæ probationem, vel executionem. 466. V. *Per actionem ex natura sua ad id ordinatam*. 467. Quomodò vetitum sit Clericis, et Monachis se intromittere in causam sanguinis. 468. Fiunt autem irregulares I. Judices. II. Testes voluntarii. III. Accusatores, etc. Quid si accuset Clericus, et quid si causa sit propria, vel aliena. 469. An in hac irregularitate possit dispensare Episcopus, si fuerit occulta. An Prælati regulares. 470. Annotantur ultimò facultates, quas habet S. Pœnitentiaria super casibus, censuris, irregularitatibus, inhabilitatibus, votis, etc. Elenchum Quæst: correctarum vide tom. 7. pag. 470. Praxim Confessariorum, Examen ordinandorum, et Epitomen Doctrinæ moralis et canonicæ Benedicti XIV. Vide Tom. 8.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

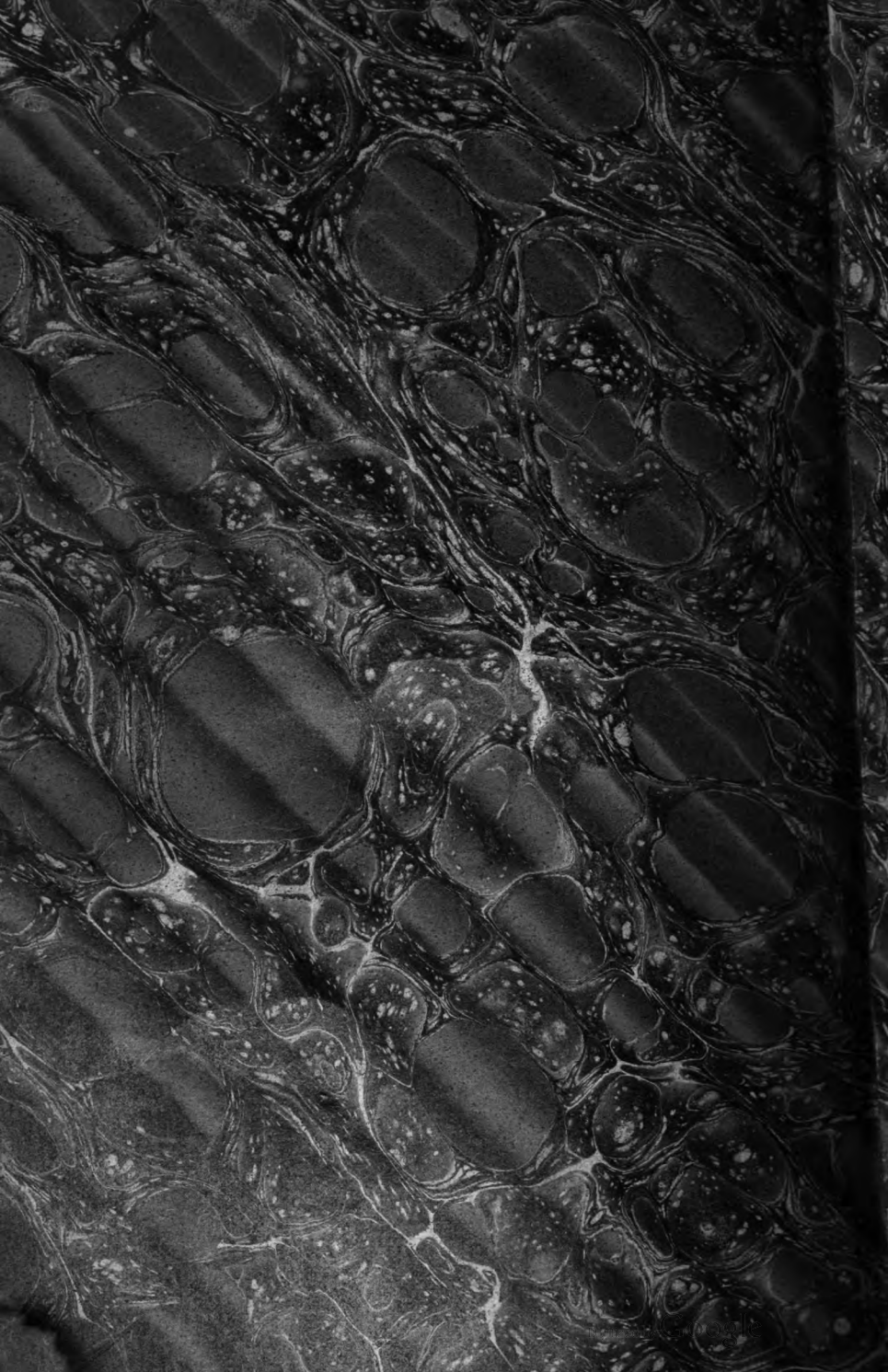

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine of five cents a day is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

Digitized by Google